

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Zala Falež

ODPORNOST OTROK Z IZKUŠNJO REJNIŠTVA

Magistrsko delo

LJUBLJANA, 2018

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Zala Falež

ODPORNOST OTROK Z IZKUŠNJO REJNIŠTVA

Magistrsko delo

Mentorica: doc. dr. Nina Mešl

Študijski program: socialno delo z družino

Ljubljana, 2018

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Zala Falež

Naslov naloge: Odpornost otrok z izkušnjo rejništva

Mentorica: doc. dr. Nina Mešl

Kraj: Ljubljana

Leto: 2018

Število strani: 106 **Število tabel:** 3 **Število prilog:** 4

Ključne besede: Otrok, rejništvo, osebna odpornost, družinska odpornost, matična družina, rejniška družina, socialno delo z družino, rejnice, strokovne delavke na področju rejništva.

Povzetek: Magistrsko delo prikazuje odpornost kot notranjo moč otrok, ki imajo izkušnjo rejništva. Raziskala sem v slovenskem prostoru doslej še ne raziskano temo, ki je zelo pomembna, saj prepoznavanje notranje moči posameznikom vedno znova olajša odkriti in krepiti načine, ki jim omogočajo, da uspejo premagati tudi najtežje življenjske preizkušnje ter da vedno znova zmorejo v svojem življenju narediti korak naprej. Ob tem nikakor ne smemo spregledati pomena sistemske podpore otroku, pri čemer imam v mislih njegovo socialno mrežo in vse institucije, ki na raznovrstne načine sodelujejo z otrokom in so mu v pomoč in oporo pri prehodu iz matične v rejniško družino ter življenju z in med dvema družinama. Odpornost otrok sem raziskala skozi tri različne vidike: otrokov pogled na lastno odpornost, vidik rejnic in vidik strokovnih delavcev glede odpornosti posameznega otroka ter tako pridobila širok spekter informacij povezanih z odpornostjo otrok. Sodelovala sem s tistimi rejnicami in socialnimi delavci, ki v odnos z otroki z izkušnjo rejništva vstopajo v različnih oblikah medsebojnega druženja. Otroci, ki prihajajo v rejniško družino se običajno pred prihodom v rejniško družino pa tudi po namestitvi soočajo s številnimi izzivi, negotovost jih spremlja na vsakem koraku. Prav je, da smo kot strokovne delavke pri delu z družino še posebej pozorni na krepitev odpornosti posameznega otroka, ki se od otroka do otroka razlikuje, zato je še toliko bolj pomembno, da odpornost uspemo prepoznati in z njo tudi občutljivo ravnati s predpostavko, da je vsak otrok edinstven ter neponovljiv. Pri raziskovanju odpornosti otroka se mi zdi pomembno izhodiščno prepričanje, da ima vsak človek v sebi zmožnost oziroma moč za okrevanje. V svojem magistrskem delu sem raziskala tudi povezanost osebne in družinske odpornosti in ugotovila, da družinska odpornost prispeva h krepitvi osebne odpornosti otroka in da je v

večini primerov rejniška družina v veliki meri pripomogla h krepitvi notranje moči otroka z izkušnjo rejništva.

Keywords: Child, foster care, personal resistance, family resistance, regular family, foster family, social service work with the family, foster caregiver, social workers in the foster services.

Abstract: In my master's thesis, I would like to discuss the child's resistance as an inner strength of the children that were growing up in foster care. I conducted a research on a subject which is very important, but up until now has not been evaluated in Slovenia. Inner strength recognition enables individuals to find and strengthen their manners of overcoming even the toughest afflictions in life and aid them in making steps forward in their lives repeatedly.

Here, we shall take into consideration the systematic support of the child by its social network and all institutions, which aid the child and support it in various ways. This will help provide the child with the necessary care in transition from the regular family to the foster family and collaborate the life between the two.

I conducted research on the resistance of children through three different aspects: the child's own view on its resistance, the view of foster caregivers and opinions of experts on each child's resistance, as well as obtaining a wide range of information related to children's resistance.

In my research, I included foster caregivers and social workers, who enter relationships to children with foster experience in all kinds of socializing activities. Children who enter foster families are usually facing challenges and feel insecure almost every step of the way, before and even after entering in such a situation .

As social workers, we have to be aware that when working with families, we have to give special attention to each child's resistance, which depends on each individual, therefore it is very important to recognize that resistance and handle it in a sensitive way with the assumption that every child is unique and one of a kind.

When conducting a research on children's resistance, I think it is mostly important to be aware that every individual has a unique ability in himself, an inner strength to recover. In

my thesis, I undertook the research on the relationship between a personal and family resistance and assessed a large impact of family resistance on the individual child's resistance strengthening. In most cases, the foster family contributed in a significant extent in increasing the inner strength of the child with a foster family experience.

ZAHVALA

..vsem sogovornikom, ki ste si vzeli čas zame in z menoj podelili svojo zgodbo. Hvala vsem osebam z izkušnjo rejništva, ki ste z menoj podelili svoj čudovit prispevek, rejnicam in strokovnim delavkam, ki ste s svojimi dragocenimi pripovedmi prispevale h gradnji mozaika moje magistrske naloge.

..doc. dr. Nini Mešl za vso znanje, podporo, pomoč, zaupanje in koristne nasvete.
Sodelovanje z Vami je zame predstavljalo pozitivno in dragoceno izkušnjo.

..vsem, ki ste verjeli vame in me vsakokrat znova spodbujali, da mi bo uspelo.

..posebna zahvala pa gre moji družini za vse, kar sem in kar nisem. Hvala, da ste mi ves čas študija stali ob strani in me bodrili k uresničitvi sanj, ki so postale resničnost.

"Otrok je knjiga, iz katere beremo in v katero pišemo"

(Rosseger, 2008, str. 45).

Otrok spozna mamo po njene nasmehu

(Vergil).

"Odpornost se začne v tem, v kar verjameš"

(Saleebey, 2009, str. 201).

PREDGOVOR

Brezpogojna ljubezen. To je besedna zveza, s katero želim pričeti to svoje magistrsko delo. V vsakdanjem življenju se mnogokrat dogaja, da ljudje velikokrat razumejo pomen besede 'brezpogojna ljubezen' v njenem zapisu, ne zmorejo pa tega pomena uresničevati v praksi oziroma povedano drugače, brezpogojno ljubezen udejanjati skozi svoja življenja. Pod pojasnitvijo pomena omenjene besedne zveze se skriva izkazovanje ljubezni do otroka ne glede na vse, kar pomeni, da ljubezni do otroka kot starš z ničemer ne pogojuješ in imaš rad otroka točno takšnega, kot je. To je ljubezen, ki izhaja iz našega srca ter bitja in ljubezen, pri kateri se ne vprašamo, kaj bomo zanj dobili v zameno, pač pa enostavno je. Ker je brezpogojna.

V času podiplomskega študija na Fakulteti za socialno delo sem skozi študijska predavanja vedno znova prihajala do spoznanja, kako zelo me tema rejništva pravzaprav zanima. Zaradi omenjenega zanimanja sem se odločila izbrati študijski predmet, naslovljen 'rejništvo in posvojitve' in iz predavanj tega predmeta še danes v mojih mislih odmeva izjava dr. Gabi Čacinovič Vogrinčič, 'da je spoštovanje otroštva odločitev, ki jo je potrebno varovati' in da je naša naloga 'izumljati neznano'. Velikokrat sem se spraševala, kaj je pravzaprav tisto, kar je v otrocih, da zmorejo že v zgodnji dobi svojega življenja iti skozi težke preizkušnje in kako oni sami dojemajo to svojo življenjsko pot, polno izzivov. Ravno zato sem se odločila, da v pogovoru z njimi raziščem njihovo odpornost, saj so otroci tisti, ki so strokovnjaki življenja v družinah s številnimi izzivi in življenja v rejniških družinah. Skozi pogovor z njimi sem prišla do spoznanja, da ti otroci na svoje matične družine v večini ne gledajo kot na nekaj slabega, kljub vsem težkim preizkušnjam, s katerimi so se soočili in se še soočajo. To je tisto, kar me je najbolj presenetilo. Običajno imajo otroci radi svoje starše zaradi dejstva, ker so to preprosto njihovi starši. Večina otrok tekom svojega odrasčanja uspe ozavestiti realno situacijo življenja v svoji matični družini in se z njo soočiti na način sprejetja družine točno takšne, kakršna je. Takšni otroci običajno gledajo na rejniško družino kot na priložnost, ki jim jo je dalo življenje samo, da izkusijo družino, kjer bodo sprejeti, se bodo počutili varne, spoštovane in spodbujene. To bi morala otroku v rejništvu omogočiti prav vsaka rejniška družina, žal pa ni vedno tako. In katere po mojem mnenju so tiste predpostavke, ki otroku omogočajo odrasti v samozavestnega, odgovornega in ljubečega individuum? To so brezpogojna starševska ljubezen, sprejemanje otroka in občutek varnosti ter gotovosti. K nastanku magistrskega dela je veliko doprineslo moje aktivno delovanje na področju rejništva, pri čemer so mi

praktične izkušnje prinesle veliko novih spoznanj, ki jih področje rejništva skriva in hkrati odkriva. Povezala sem se z Rejniškim društvom Slovenije in Klubom rejniških družin Maribor, pri čemer sta obe strani izkazali visoko stopnjo pripravljenosti za sodelovanje in hvaležna sem jima za to. K nastanku magistrskega dela je veliko doprineslo moje aktivno delovanje na področju rejništva, pri čemer so mi praktične izkušnje prinesle veliko novih spoznanj. Spoznala sem, da je mnogo z rejništvom povezanih stvari očem sicer vidnih, so pa tudi takšne, ki niso vidne in jih odkriješ šele, ko pričneš temo bolj poglobljeno raziskovat in ko dobiš priložnost uvida v življenjski svet posameznika. S priložnostjo pridružiti se otrokom sem pridobila spoznanja od strokovnjakov iz izkušenj in to so spoznanja, ki imajo neprecenljivo vrednost. Povezala sem se z Rejniškim društvom Slovenije in Klubom rejniških družin Maribor, pri čemer sta obe strani izkazali visoko stopnjo pripravljenosti za sodelovanje in hvaležna sem jima za to. Pri raziskovanju razlogov za odhod otroka v rejniško družino sem prišla do spoznanja, da je osnovno izhodišče za odhod otroka pomanjkanje varnosti in gotovosti matičnih staršev v svojih življenjih. Ti starši potrebujejo samozavedanje, pri tem pa oporo, da bi zmogli kljub destruktivni situaciji, v kateri so se znašli, poskrbeti za svoje otroke. Ob tem želim izpostaviti pomen vloge rejnic, saj naj bi bila rejniška družina tista, ki bi otroku zagotovila varnost in gotovost ter mu omogočila pogoje za psihosocialni razvoj. V delu rejnic osebno vidim čudovit prispevek, ki ima neprecenljivo vrednost. In prav tega bi se morali zavedati prav vsi ter podpreti vsakogar, ki se za izvajanje rejniške dejavnosti odloči ter to delo opravlja v otrokovo korist. Najpomembnejše pri tem je, da rejniški starši otroku, ki v svoji matični družini ni imel priložnosti izkusiti družine, omogočijo lepši jutri in so mu v oporo ter pomoč pri premagovanju osebnih stisk. In za zaključek še citat iz posnetka Thomasa Edisona z naslovom 'Moč Besed': 'Ob svoji herojski materi je ta otrok postal genij' (Edison, 2017). S tem citatom pa želim ponovno izpostaviti pomen zaupanja in vere v otroka, ki da otroku moč, da zmore in zna. Vsi otroci znotraj sebe nosijo kapacitete, ob sebi potrebujejo le ljudi, ki jih podpirajo, vanje verjamejo, predvsem pa jih imajo radi.

V magistrskem delu pri poimenovanju uporabljam ženski spol, saj je večina rejnic in strokovnih delavk v moji raziskavi ženskega spola - le eden intervjuvanec: strokovni delavec je moškega spola. Uporaba ženskega spola je lahko vsakokrat zamenljiva z moško obliko. Otroci z izkušnjo rejništva so različnih spolov, večina je sicer ženskega spola, vendar jih je tudi kar nekaj moškega. Zaradi lažjega zapisovanja in berljivosti besedila otroke z izkušnjo rejništva poimenujem kar z otroki in pri tem otroka ne opredeljujem po

spolu, razen pri prikazu demografskih podatkov (tabela1). Rejniško družino ponekod poimenujem tudi nadomestna družina, rejnice rejniški starši ali nadomestni starši, matične starše pa biološki starši. Ta poimenovanja izhajajo iz intervjujev z otroki z izkušnjo rejništva, v katerih so le-ti v pogovoru z menoj sami uporabljali takšna poimenovanja. Omenjena poimenovanja so v vseh delih besedila vsakokrat medsebojno zamenljiva.

KAZALO VSEBINE

1. ZGODNJE OBDOBJE OTROKOVEGA ŽIVLJENJA	1
1.1. VLOGA DRUŽINE V ŽIVLJENJU OTROKA	1
1.2. IZKUŠNJA ŽIVLJENJA V DRUŽINI	3
1.3. TEORIJA NAVEZANOSTI, VAROVALNI DEJAVNIKI OTROKA IN NJEGOV OSEBNOSTNI RAZVOJ	7
1.4. VZGOJA OTROKA V DRUŽINI	12
2. OTROK IN TRAVMATSKA IZKUŠNJA	15
2.1. OPREDELITEV POJMOV - TRAVMA, TRAVMATSKI DOGODEK, TRAVMATSKO DOŽIVETJE IN KONVENCIJA O OTROKOVIH PRAVICAH	15
2.2. TRAVMATSKI DOGODKI V ŽIVLJENJU OTROKA IN DEJAVNIKI TVEGANJA	17
2.3. POSTTRAVMATSKA RAST	19
2.4. STROKOVNA POMOČ OTROKU S TRAVMO	20
3. ODPORNOST	23
3.1. SPLOŠNE OPREDELITVE KONCEPTA ODPORNOSTI	23
3.2. OSEBNA ODPORNOST	25
3.2.1. <i>Značilnosti odpornih otrok</i>	25
3.2.2. <i>Kriteriji, gradniki osebne odpornosti</i>	26
3.3. DRUŽINSKA ODPORNOST	27
3.4. KREPITEV ODPORNOSTI	29
3.4.1. <i>Individualna krepitev odpornosti</i>	29
3.4.2. <i>Krepitev družin s številnimi izzivi</i>	29
4. REJNIŠTVO	30
4.1. OPREDELITEV POJMA 'REJNIŠTVO', 'REJNIŠKA DRUŽINA' IN NAMEN REJNIŠTVA	30
4.2. ODHOD OTROKA V NADOMESTNO OZIROMA REJNIŠKO DRUŽINO	33
4.3. IPS IN KREPITEV ODPORNOSTI OTROKA IN MATIČNE TER REJNIŠKE DRUŽINE	33
4.4. ŽIVLJENJE OTROKA Z IN MED DVEMA DRUŽINAMA	35
5. SOCIALNO DELO Z DRUŽINO IN VLOGA SOCIALNEGA DELA PRI KREPITVI ODPORNOSTI OTROK Z IZKUŠNJO REJNIŠTVA	37
6. OPREDELITEV PROBLEMA	38
6.1. RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	39
7. METODOLOGIJA	40
7.1. VRSTA RAZISKAVE	40
7.2. MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	40
7.3. POPULACIJA IN VZOREC	41
7.4. ZBIRANJE PODATKOV	44
7.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	47
8. REZULTATI IN RAZPRAVA	49
9. SKLEPI	93
10. PREDLOGI	100
11. LITERATURA IN VIRI	102
12. PRILOGE	107

12.1. SMERNICE ZA INTERVJU	107
12.2. KVALITATIVNA OBDELAVA INTERVJUJEV.....	114
12.2.1. <i>Odprto kodiranje</i>	114
12.2.2. <i>Osnovno kodiranje</i>	317
12.2.3. <i>Odnosno kodiranje</i>	365

KAZALO TABEL

TABELA 1: PODATKI O VZORCU: OSEBE Z IZKUŠNJO REJNIŠTVA	41
TABELA 2: PODATKI O VZORCU: REJNICE	42
TABELA 3: PODATKI O VZORCU: STROKOVNE DELAVKE	43

1. ZGODNJE OBDOBJE OTROKOVEGA ŽIVLJENJA

1.1. Vloga družine v življenju otroka

Družina je prostor, kjer se otrok nauči preživeti in ima močan vpliv na vsakega posameznega člana. Je prvo ogledalo, v katerem otrok zazna svojo podobo. Iz odnosov v družini otrok pridobi občutek vrednosti, razvije se njegova samopodoba in samospoštovanje. Vloga staršev je naučiti otroka osnovnih ter kompleksnejših spretnosti, mu posredovati znanje ter spretnosti za spoprijemanje z vsakdanjim stresom. Znotraj družine se pri otroku oblikuje tudi vrednostni sistem, saj otrok od pomembnih drugih izve, kaj je sprejemljivo in kaj ne (Tomori, 1999, str. 150-155). Vsaka družina ima moč za svoje delovanje. Družina v svoji polni moči deluje takrat, ko je v družini prostor, kjer lahko člani družine medsebojno sodelujejo, se veselijo, ob pojavu konfliktnih situacij pa se zmorejo in znajo skozi spoštljiva pogajanja dogovoriti o želenih izidih, kjer vsak član družine nekaj pridobi in ob tem hkrati morda tudi kaj izgubi. Pomembno je, da je vsem članom družine dobro, saj je družina prostor, kjer lahko človek doživi največja veselja in najbolj boleča razočaranja. Marsikomu je družina vir moči, nekoga drugega pa lahko bolj izčrpa kot vsa druga področja življenja. V družini je lahko posameznik deležen najbolj nežne skrbi in nege, a tudi najbolj trdih zahtev. Od nje lahko dobi dragocena darila in v njej doživi najhujše izgube. Mnoge družine v življenju rešuje, a marsikoga na žalost tudi uniči (Tomori, 1994, str. 5). Naloga nas, socialnih delavk je, da moč družine kot celote, prav tako pa moč njenih posameznih članov, zmoremo vedno znova z vključitvijo vseh družinskih članov prepoznati in raziskati, saj tako družina kljub primanjkljajem, s katerimi se tekom življenja sooča, zmore delovati v svoji polni moči.

Zanimiva je Ackermanova hipoteza o družini, ki oriše pomen zaščite družine pred nevarnostmi in materialni obstoj družine, pripadnost družine skupnosti, enotnost družinskih članov in sposobnost, da se sama stabilizira in raste ter se prilagaja spremembam. Ackerman pravi, da mora družina imeti cilje in realistične, primerne, uresničljive vrednote. Družina mora zagotoviti vzdušje, v katerem se bo psihološka identiteta njenih članov uskladila z identiteto družinske skupine, tako da bo omogočala individualizacijo. Družinske vloge morajo biti v skladu s spolom, dobro definirane in morajo omogočati zadovoljevanje temeljnih potreb njenih članov. Če pride do konfliktov in do nezadovoljevanja osebnih potreb, mora imeti družina psihološka sredstva za korektno

percepcijo problema. Sposobna mora biti, da najde rešitev, ki pomeni zadovoljevanje potreb in rast njenih članov. Sprejemanje identitete posameznika in družine ustvarja možnosti za individualno avtonomijo in ustvarjalnost. Vzgoja mora upoštevati telesne in duševne potrebe otroka in preprečiti tekmovanje med potrebami staršev in potrebami otrok. In še: Pokazatelj družinskih odnosov naj bo ustvarjalna komplementarnost v vlogah mož - žena, roditelj - otrok, ne pa odsotnost konfliktov (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 49, 50).

Temeljne naloge družine (Samec, Slodnjak, 2001, str. 171, 172) so:

- a. vzgojna naloga, ki jo družina uresničuje s skrbjo za otroka;
- b. dinamična naloga, ki jo družina opravi na način da skrbi za čustvene odnose med družinskimi člani;
- c. socializacijska naloga, pri čemer družina otroku posreduje ustrezne socialne vloge; otroka, moškega, ženske, starša;
- d. kulturna naloga, ki jo družina uresničuje na način, da otroku posreduje najpomembnejše orodje kulture, to sta besedni in pojmovni zaklad, pri čemer ima otrok priložnost, da znotraj družine pridobi čim večje bogastvo in jasnost pojmov. Gre za orodje, ki otroku služi za logično zaznavanje sveta, ustrezno odzivanje ter orientacijo v socialnem okolju.

Gabi Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 10) pravi, da je naloga družine, da na svoj poseben način obvlada neskončne razlike med posamezniki (edinstvenost posameznika) in ustvari skupino, ki bo omogočila srečanje (medsebojno povezanost), soočenje (z realno obstoječo situacijo) in odgovornost (opredelitev kdo smo in kaj si želimo). Gabi Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 10) poudarja, da struktura družine ni pomembna in da je bistvena kontinuiteta družine, to so vzpostavljeni odnosi znotraj družine in pridobitev posameznega člana za osebno rast. Izpostavlja predvsem koncept ozaveščenosti in razvidnosti, torej pogovor z družino o tem, kako deluje in kakšne so realne možnosti sprememb ter nato soustvarjanje rešitev v smeri zelenih izidov. Skozi pogovor z družino smo socialne delavke spoštljive in odgovorne zaveznice, ki se odzivamo na slišano.

Družina je otrokovo prvo in zato najpomembnejše okolje. Naj ob tem še enkrat poudarim vlogo družine v življenju posameznega otroka. Otrok se v tej osnovni celici nauči osnovnih vedenj, pravil in norm. Nauči se sprejeti in ponotranjiti vrednote, oblikovati odnose ter

sprejemati in ponotranjiti dovoljenje za vsa čustva. V družini sooblikujemo prve motive, izrazimo želje, doživljamo prve zmage in poraze. Najbolj osnovni vzorci imajo koren v družini, zato je za razumevanje vedenja otroka ključno poznavanje njegove družine. Družina je veliko več kot skupek posameznikov, saj moč družine prevladuje nad močjo posameznika v družini. Moči družinskega sistema se posamezniki običajno ne zavedajo. Družina je živa, spreminjajoča se družbena skupina, na katero vplivajo številni dejavniki. Med te dejavnike štejemo socialne, kulturne, politične, geografske, demografske, ekonomske in gospodarske dejavnike. Družina se na vse te dejavnike odziva, lahko pa jih tudi sama sproža. Družine so kot mini kulture, ki imajo skupen jezik in naravo obnašanja. Kar ena generacija utrjuje v svoji življenjski poti, prenese na naslednjo generacijo. V družini ima vsak posameznik svoj značaj, svojo osebno zgodovino in strukturo. Na družinsko življenje vpliva tudi odraščanje otrok. Družina je osnovna in edina intimna človeška skupnost, ki naj bi omogočila najustreznejšo rast in zorenje otroka. Zato moramo otroka, s katerim sodelujemo, videti v kontekstu njegovega okolja, v katerem se je osebno razvijal in odraščal (Omulec, 2014).

1.2. Izkušnja življenja v družini

Zelo pomembno je, da otroka podpremo na način, da zmore sprejeti družinsko situacijo svoje matične družine in se z njo soočiti.

Theodore Lidz (Čačinovič Vogrinčič, 2010, str. 288) je družinski terapevt, ki je veliko svojega časa posvetil prav delu z mladostniki, sprva s posamezniki, kasneje pa je prišel do spoznanja, da bo do resničnih rezultatov prišel z dopolnitvijo sodelovanja še z družinami teh mladostnikov. Razvil je koncept 'zaupanje v govorjeno besedo', s katerim je želel poudariti, da so besede eno, izkušnje oziroma dogodki pa nekaj drugega. Je pa ob tem poudaril pomen varovanja besed, ki so dragoceno orodje v delovnem odnosu. Na tak način se je uspel pridružiti mladostnikom in z njimi uspešno sodelovati. Skozi svoje praktične izkušnje je nanizal pogoje, ki morajo biti zagotovljeni, da bi se otroci znotraj svojih družin zmogli osebno razvijati in rasti. Ti pogoji oziroma temeljne značilnosti družine so:

a. Koalicija oziroma zavezništvo med staršema, pri čemer je izpostavil medsebojno spoštovanje staršev v odnosu in ravnanju z otrokom, s čimer si vlogi staršev in partnerjev ne nasprotujeta. Pomembno je, da sta se starša sposobna dogovoriti na način, da otrok ni izpostavljen temu, da bi bil prisiljen izbirati med njima oziroma povedano drugače,

zavezništvo med staršema osvobodi otrokovo odgovornost za starša, saj starša na tak način ustvarita prostor za vlogo otroka v družini (v nasprotnem primeru je otrok prisiljen prevzeti vlogo razbremenjevalca v konfliktih med staršema: H. E. Richter) in s tem tudi občutek varnosti ter gotovosti. Starša spoštujeta drug drugega, ne tekmujeta za otrokovo naklonjenost, v odnosu z otrokom ne nizata pričakovanj, ki si nasprotujejo oziroma se izključujejo. Le roditelja, ki iščeta in najdeta oporo drug pri drugem, zmoreta dati otroku del sebe.

b. Ohranitev generacijskih razlik, kjer gre za spoštovanje dejstva, da mora biti v družini ustvarjen prostor za vse generacije in starši ne smejo biti odvisni od svojih otrok; otroci starše le osvobajajo in dopolnjujejo, pri čemer ima otrok priložnost biti otrok, otroci pa hkrati smejo biti odvisni od svojih staršev, saj jih v tej svoji odvisnosti v dobi odraščanja potrebujejo. V primerih, ko so starši vseeno odvisni od svojih otrok - kar pomeni, da jih nujno potrebujejo za svoje preživetje, je pomembno, da to odvisnost ozavešajo, pri tem pa je bistveno, kako s to odvisnostjo ravnajo ter da jo zmorejo sčasoma tudi preseči. Demokratični odnos je odnos med starši in otroci, kjer se vsi medsebojno vidijo in slišijo. Porušene generacijske razlike pomenijo, da je eden od staršev v vlogi otroka - odvisen, voden, kar ogroža otrokov osebni razvoj.

c. Sprejemanje vloge lastnega spola, kar pomeni, da ima otrok znotraj družine dovolj priložnosti, da si pridobi gotovost v spolni identiteti. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2017) govori o tem, da v današnji družbi vprašanje spola več ni ospredju – v družini ima pomembnejšo vlogo pred vprašanjem spola spoštovanje človeka oziroma medsebojno spoštovanje.

W.R. Bion (Čačinovič Vogrinčič, 2010, str. 239-245) opredeljuje družino kot delovno skupino. Poudariti želi, da ima vsaka družina svoj način opredelitve vlog, nalog oziroma delitve dela, norme oziroma pravila ter rituale in vrednote. K ohranitvi posamezne družinske strukture pomembno prispeva prav vsak član družine. Če pride do sprememb strukture, pride tudi do sprememb delovanja družine, zato je tako zelo pomembna razvidnost družinske strukture, ki mora biti ozaveščena.

Otrok naj bi znotraj svoje primarne družine imel priložnost razviti naslednje sposobnosti:

a. Sposobnost za ljubezen - L. L'Abate, ki vključuje dve komponenti: pripisovanje pomena sebi in drugim ter intimnost. Otrok bi znotraj družine moral imeti priložnosti učenja prepoznavanja ljubezni in načina ravnanja z njo. Tega se otrok nauči in nato nadalje razvija.

b. Sposobnost za konflikt - Mertens, ki se jo je prav tako potrebno naučiti. Začne se tam, kje član družine dobi dovoljenje, da konflikt prepozna in ga ubesedi, nato pa se nauči z njim ravnati, pri čemer ves čas tvega. Poudarek je na reševanju konfliktov na način medsebojnega sodelovanja znotraj družine.

c. Sposobnost za pogajanje - L. L'Abate : 'kraljeva pot'. V uporabo pogajanja znotraj družine smemo le, če zmoremo zagotoviti, da je rezultat medsebojnega pogajanja zmaga vseh vpletenih oziroma, da s pogajanjem vsak od udeležениh nekaj pridobi, s tem, ko nekaj prispeva.

(Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 103-107, 223-225)

Vzgoja otroka pomeni spoštljivo zavezništvo z otrokom, kar pomeni, da morajo odrasli otroku zagotoviti, da je varovan. Temeljna oprema otroka je občutek lastne vrednosti, za razvoj le-tega pa otrok v družini potrebuje dovolj dobrih izkušenj, kar izvira iz poklona otroku: 'v redu si, pomemben si'. L. L'Abate izpostavi štiri različne položaje, s katerimi se otrok uči pritrjevanja lastni vrednosti:

* "Jaz sem pomemben, ti si pomemben, oba potrebujeva zmago, dokler sva skupaj".

* "Jaz sem pomemben, ti nisi; jaz zmagam, ti izgubiš."

* "Jaz nisem pomemben, ti si pomembnejši od mene; ti zmagaš, jaz izgubim."

* "Ker nihče od naju ni pomemben, oba izgubiva." To je najbolj ogrožajoč, ne-varen položaj, težko je, če v družini ni nobenih meja in občutka lastne vrednosti. Tako otrok, kot starš imata občutek nevrednosti, brezupnosti, da v družini sploh kaj velja oziroma šteje. Takšni družini je pri iskanju smisla potrebna pomoč strokovne delavke, kar običajno zahteva 'dolgo potovanje', ki pa nikakor ni brezupno.

(Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 107)

Naslednji element temeljne opreme otroka je pravica do resničnosti, katere avtor je E. Von Braunmuhl in se uvršča med temeljne psihološke pravice otroka. Pomeni pravico, da otrok

sme misliti kar misli, čutiti kar čuti in razmišljati tako, kot razmišlja ter da se otroka vidi in sliši. Sledi tretji element temeljne opreme otroka, to je otrokova potreba po edinstvenosti, avtonomiji in neodvisnosti, hkrati pa tudi potreba po povezanosti, bližini, ljubezni in prijateljstvu, po tem, da bi znal in zmogel poskrbeti za druge (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 152-155). Ackerman trdi, da je temeljna naloga vsake družine najti ravnotežje med povezanostjo družinskih članov in njihovo avtonomnostjo. Vsak član mora imeti znotraj družine možnost za neodvisnost, hkrati pa tudi občutek pripadnosti, s katerim se nauči empatije in skrbi za druge ter biti član skupnosti. To je navsezadnje življenjski projekt vsakega posameznika (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 46-47). Gre za kompleksno situacijo, ki jo je potrebno zavestno ustvariti, in sicer: razmislek o tem, kako ustvariti takšno dinamiko v družini, kjer bodo vsi člani družine lahko vzajemno sodelovali, hkrati pa bo družina zmogla ohraniti edinstvenost posameznega člana družine ter bo tako omogočala prehajanje med obema izkušnjama (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 156).

Omenila bi še pojem delegacije, katerega avtor je Helm Stierlin (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 63-65), ki dobro ponazori dramo vsake družine, to je dramo ločitve staršev in otrok. O družini govori kot o sistemu, družinski skupini in povezanosti človeka s svojo družino, ki je več kot vloga oziroma v vlogi otroka ljudje po njegovem mnenju izgrajujemo svojo osebnost. Vsaka družina prej kot slej delegira svojega otroka. Nekatere družine proces delegacije sprožijo v nižji starosti otroka, spet druge nekoliko kasneje. Delegirati pomeni, da starš svojemu otroku preda poslanstvo, otrok, ki je delegiran, pa to poslanstvo prevzame. Gre za lojalnost svojemu staršu, ki ostaja tudi takrat, ko otroci odidejo in že dlje časa živijo v rejniških družinah. Otrok je delegiran, ko dobi dovoljenje in pa spodbudo, da se lahko osamosvoji. Poslan je v samostojnost, vendar s poslanstvom, ki ga mora opraviti za svoje starše. Tako ostane z njimi povezan na dolgi vrvi. Njegova dolžnost je oditi in hkrati ostati. Omenjena vrva pomeni, da vse svoje življenje ostajamo povezani s svojimi starši, družina je povezana z generacijo, iz katerih izvira sama. Vrvica ni mogoče pretrgati. Možnost je le sprava, kar pomeni odločitev posameznika, da sprejme svojo preteklost, pri čemer vzamemo to, kar nam je dalo in nam daje življenje samo in se nehamo boriti z obstoječo realnostjo v preteklosti in sedanjosti. Ozavestiti moramo, da je le prihodnost tista, na katero imamo vpliv in jo lahko po svoje kreiramo, vendar na način, da v njej ostajamo živi, takšni, kot smo in da ne zanikamo sebe iz preteklosti ne glede na to, kakšna je že ta naša preteklost bila. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2010, str. 287, 288) to vrstico imenuje popkovnica, preko katere smo povezani s svojo družino zdaj in vse svoje življenje.

Se pa na tem mestu vzporedno pojavlja vprašanje, kako ustvariti svobodo s sprejetjem lastne preteklosti? Če se otrok ne zmore soočiti in sprejeti realne situacije ter je preseči, hitro pride do pojava idealizacije, kar pomeni, da začne otrok svojega starša videti kot popolnega, hkrati pa začne krivdo za obstoječo družinsko situacijo prevzemati nase. Idealizacija pomeni nestvarna pričakovanja, da bo starš kar naenkrat zapolnil vse čustvene primanjkljaje iz preteklosti in zacelil vse že povzročene rane na otroku (Inštitut za razvoj človeških virov, b.d.). Otroci v matičnih družinah pogosto prevzamejo krivdo za obstoječo družinsko situacijo nase, svoje matične starše želijo zaščititi, pri čemer pogosto težko sprejmejo resničnost svoje matične družine.

1.3. Teorija navezanosti, varovalni dejavniki otroka in njegov osebni razvoj

Rejniki se pri ravnanju z otroki v rejništvu soočajo s številnimi stiskami, teorija, ki nam daje podlago, da lažje razumemo te stiske, pa je teorija navezanosti.

Navezanost je v središču medčloveških odnosov, pri čemer poznamo biološko, psihološko in socialno navezanost, ki se vzpostavi med otrokom in odraslim skrbnikom v prvih letih otrokovega življenja. Pri varni navezanosti bo otrok zmožen poiskati bližino osebe, na katero je navezan, počutil se bo varnega zaradi zavedanja, da se lahko na to osebo kdajkoli obrne, razvil bo tudi notranjo shemo sebe v odnosu do drugega, ki mu bo omogočala varnost pri raziskovanju sveta (Kompan Erzar, Rožič in Simonič, 2011, str. 105, 106). Navezanost je vrojen sistem, ki se razvija pri otroku skozi izkušnje z odraslimi do tretjega leta starosti. Gre za sistem, ki motivira otroka, da išče stik s starši ali skrbniki in njihovo bližino. Pri teh medsebojnih interakcijah pa ima pomembno vlogo sinhronija oziroma uglasenost teh interakcij in število teh interakcij. Interakcija se kaže v odzivu starša oziroma skrbnika na otrokove potrebe (Isabella in Belsky, 1991, 373-384).

Bouwkamp in Bouwkamp (2014), družinska terapevta, sta v prakso vpeljala teorijo navezanosti. Skozi svoje praktične izkušnje sta prišla do spoznanja obstoja štirih različnih vzorcev navezanosti v družini. Prvi vzorec navezanosti se imenuje varna navezanost. Varna navezanost je značilna za otroke, ki imajo izkušnjo 'jaz sem pomemben, ti si pomemben, jaz sem v redu, ti si v redu' in si upajo biti samostojni, ker vedo, da so starši vedno 'nekje' zanje: imajo izkušnjo varnosti, zaupanja, navezanosti, znajo ubesediti svojo navezanost v odnosu z drugimi ljudmi, imajo potrdilo za svoje besede, dejanja in zaupajo v govorjeno besedo. Drugi vzorec navezanosti se imenuje preokupirana navezanost. Tukaj je

v ospredju vodilo otroku `jaz nisem pomemben, nisem vreden, ti si pomemben in vreden', zaradi česar se pri otroku razvije potreba po stalnem priznanju in stalna odvisnost otroka od starša. Sledi tretji vzorec navezanosti, to je plašljiva navezanost, ta je zelo pogosta pri otrocih, ki rastejo v `usodni' obliki družinskega življenja: "Pustošimo tam, kjer bi bilo potrebno sejati ljubezen." Pri tej navezanosti otroci in starši enostavno ne zmorejo bližnjega stika, ker se bojijo zavrnitve, običajno gre v tem primeru navezanosti za otroke, ki veliko tvegajo in se kontinuirano izpostavljajo različnim oblikam tveganih situacij (alkohol, droge, ipd.) ter se omejujejo pri vzpostavljanju bližnjih odnosov z drugimi. V odnosu z nami, socialnimi delavkami, je zelo pomembno, da tak otrok pridobi varno izkušnjo, saj človek lahko marsikaj spremeni, vendar so spremembe lažje uresničljive v odnosu z nekom, pogoj pa je smisel, ki ga tak otrok mora v nečem zagledati oziroma prepoznati. Gre za dolgotrajen proces, pri katerem je potrebno veliko pozitivnih izkušenj otroka, da se sploh začnejo dogajati majhne spremembe. Četrty vzorec navezanosti po omenjenih avtorjih se imenuje odklonilna navezanost, ki izhaja iz ravnanja `jaz sem v redu, ti nisi v redu, jaz odločam, sem močan'. Otroci, ki se soočajo s takšno obliko navezanosti običajno odrastejo v navidezno neodvisne in neranljive ter močne posameznike, kjer je ta njihova moč vidna le navzven, znotraj njih pa se običajno skriva jeza, neboljenost in nemoč, kar poskušajo tudi sami prekriti. Pri takšnih otrocih obstaja večja verjetnost, da imajo pri navezovanju intimnih stikov probleme tudi kasneje, saj imajo občutek, da so v odnosu z nekom izgubili lastno moč. Peti vzorec navezanosti se imenuje ambivalentna navezanost: `jaz sem v redu, ti si v redu, vendar ne vedno.' Otroci sicer imajo izkušnjo varne navezanosti, vendar hkrati tudi izbiro, na kaj se bodo v določenem trenutku naslonili oziroma kaj bodo izbrali. Gre za večno negotovost, napetost, pri čemer odločilno vlogo odigrajo ravno starši oziroma posamezniki, ki za otroka skrbijo in v odnosu z otrokom delujejo jasno, nedvoumno. Se pa razvoj ambivalentne navezanosti razlikuje tudi v odvisnosti od posameznega otroka, na primer, en otrok lahko zaradi razvoja tega vzorca navezanosti živi v stalni negotovosti, drug otrok pa bo zbral dovolj moči, da iz takšnega ambivalentnega odnosa posrka le tisto, kar je zanj najboljše.

In kakšen je želen izid? Pri delu z matičnimi družinami je želen izid postopen razvoj varne navezanosti, saj bo družina na tak način zmogla sodelovati pri vzgoji svojih otrok v samostojne in dostojanstvene posameznike, ki bodo zaupali vase in v svoje sposobnosti, saj bodo imeli izkušnjo potrditve tudi s strani svoje matične družine. Za to pa je potrebna dolga pot sodelovanja strokovnih delavk z matičnimi družinami z osrednjim izhodiščem njihovega osebnega ozaveščanja pomena varne navezanosti za otroka. Veliko otrok z

izkušnjo rejništva izkušnje varne navezanosti iz matičnih družin nimajo in to izkušnjo potrebujejo skozi stalno dokazovanje njenega udejanjanja znotraj rejniške družine. Vzorce navezanosti prepoznamo skozi delovanje družinske skupine, kar pomeni, da skupaj z družino raziskujemo, kako te vzorce uporabiti; v korist družine. Varna navezanost je dobro izhodišče oziroma vir za spremembe, ki jih družina potrebuje.

(Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 23-28)

V odnosu rejnice z otrokom se tako ne postavlja vprašanje, ali naj se rejnica naveže na otroka, pač pa kako naj rejnica v odnosu z otrokom ravna, da se bo ta zmozel varno navezati nanjo. Rejnice se pogosto znajdejo v različnih oblikah dilem, zato je zelo pomembno, da stalno opazujejo in samoreflektirajo, kaj se dogaja v njih ob ravnanju za otroka in v skrbi zanj. Bistvenega pomena je, da rejnica v odnosu z otrokom v rejništvu pride v stik s svojimi občutki, saj tako lažje prepozna odnos, ki se med njima razvija in hkrati odgovornost za ta odnos. Pomembno je, da je rejnica posameznemu otroku v rejništvu na voljo tudi čustveno, kar pomeni, da ima otrok v njunem medsebojnem odnosu priložnost za izražanje vseh svojih čustev. Prav tako pa ima velik pomen sodelovanje rejnice v individualni projektni skupini (v nadaljevanju IPS) z matično družino otroka in strokovnimi delavkami na področju rejništva, saj tudi preko tega sodelovanja rejnica otroku pokaže, da ji je mar zanj in da ima v njenem srcu posebno mesto. Otroku v rejništvu je v korist da lahko z rejnico vzpostavi čustveno varen in trden odnos ter s tem pridobi izkušnjo in zavedanje, ki ju v matični družini ni bil deležen - 'da je pomemben in vreden'. Lahko pa se z novo izkušnjo ponovno prebudi travma iz otrokove primarne družine, saj otrok začuti dovolj varnosti, da je lahko ranljiv, ob tem pa celi rane, ki so povezane z občutki nezaželenosti (Edwards, 2000, 349-367). Razumevanje teorije navezanosti je v pomoč rejnicam pri vzpostavljanju odnosov z otrokom v rejništvu in pri tem, da v odnosu vzdržijo ter otroka vedno znova razumejo ter sprejmejo.

Interakcijski vzorci, povezani z odnosom otrok s starši po avtorju Bouwkamp in Bouwkamp (2014, str. 104) so sledeči:

a. Popustljiv starš, ki v odnosu z otrokom svoje zahteve stalno spreminja, otrok pa se razvije v impulzivnega in jeznega posameznika.

- b. Razumevajoč starš, kjer se otrok v odnosu s staršem počuti varnega, otrok mu zaupa, starš se zna pridružiti oziroma približati otroku in prepoznati, kaj mu otrok sporoča. Tak otrok je odprt in igriv.
- c. Ljubeč starš, katerega odraz je srečen in kompetenten otrok v razumevanju, pristajanju in ravnanju s svojimi nalogami. To je otrok, ki razvije sposobnost prevzema odgovornosti za svoje življenje.
- d. Zaščitniški starš, katerega odraz je lojalen otrok, ki takšnemu staršu vedno znova potrdi.
- e. Pretirano zaskrbljeni starš, katerega odraz je negotov, plašljiv, odvisen otrok, starš otroku pomaga, se čuti odgovornega za otroka, otroku se ne pridruži na način spodbude k lastni odgovornosti, pač pa mu da sporočilo, da se mora vedno obrniti nanj, saj mu bo on zmeraj pomagal.
- f. Avtoritativen starš, odraz je prilagojen otrok, ki sledi avtoritativnemu izreku. Tak starš otroku postavlja trdne in jasne meje, otrok ve, kaj je nesprejemljivo.
- g. Kaznujoč starš, ki potrjuje ambivalenten vzorec navezanosti, odraz je užaljen otrok.
- h. Nasilen in zanemarjajoči starš, odraz je zastrašen otrok, ki je hkrati osamljen in izgubljen.
- i. Nedosleden starš, odraz je težaven otrok, pri čemer se v odnosu z otrokom kasneje pogosto pojavlja vprašanje, kako pravzaprav pri takem otroku razviti doslednost, če le-ta ni artikulirana.
- j. Nezanesljiv starš, odraz je nestabilen otrok, ki nima izkušnje temeljnega zaupanja.
- k. Neodrasel starš, odraz je postaršen otrok. Ta vzorec je zelo pogost v matičnih družinah otrok z izkušnjo rejništva. Otrok v svoji matični družini prevzame vlogo svojega starša, postane skrbnik svojih staršev, starši pa postanejo odvisni od svojih otrok. Gre za menjavo vlog znotraj družine (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 104).

Odnos starša do otroka ima velik vpliv na osebnostni razvoj posameznika. Menim, da je formula vzgoje otroka ljubezen in neposrednost ter jasnost meja ter svobode. V mislih imam ljubezen brez postavljenih pogojev, hkrati pa jasno opredelitev mej, zahtev in pričakovanj staršev, ki omogočijo otroku, da se ima priložnost razviti v osebnostno samostojnega in odgovornega posameznika. Izhodišče je varna navezanost otroka na starša, kjer je otrok v odnosu s staršem pomemben in v redu. Če je starš razumevajoč ter ljubeč, je otrok odprt, igriv in srečen ter kompetenten posameznik (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 51, 58). Pri osebnostnem razvoju otroka se mi zdi bistveno, da se otrok sme razvijati na način, kot se razvija in da otroku s postavljanjem jasnih meja in zahtev omogočamo tudi dovolj osebnostne svobode. Otroku za psihosocialni razvoj potrebuje varno in spodbudno okolje. Bonnie Benard (Saleebey, 1997, str. 200) navaja temeljne varovalne dejavnike otroka. To so: pomoč in podpora v odnosu upanja (otrok v odnosu z nekom, na koga se lahko upre, mu je v oporo), visoka pričakovanja (cilj je razvoj sposobnosti narediti korak naprej: dolžnost socialnih delavk je soustvariti takšne procese podpore in pomoči, da lahko vsak otrok napreduje in doseže svoje sanje) in participacija (udeleženosť v procesu lastnega življenja, glas otroka, delo iz perspektive moči; smo sogovornice in sopotnice otrok). V odnosu z otrokom je potrebno vedno znova odkrivati oziroma raziskovati vire moči, kar ima pozitiven vpliv na njegov osebnostni razvoj, saj tudi otrok pri sebi začne prepoznavati vse tisto, v čem je dober in iz tega izhajati. Tukaj seveda ne mislim, da ni pomembno to, da se otrok zaveda tudi svojih šibkosti oziroma primanjkljajev, vendar je pri tem pomembno, da so v ospredju zmeraj viri moči, ki imajo lahko velik vpliv na izgradnjo osebnosti otroka. Ravnanje iz perspektive moči pomeni odkriti, raziskati in urediti moč in vire. To pomeni v odnosu z otrokom pohvalo, da je sploh prišel (izhodišče za nadaljevanje dela), potrpežljivo se pridružiti otroku, ustvariti prostor zanj, da pove, se izrazi, skupaj z njim so-raziskovati dobre izkušnje, njegove spretnosti, dobre izide, vire moči in otroku na tak način nuditi zaveznitvo (zaupanje in sprejemanje). Pri vsem tem pa je pomemben dejavnik tudi čas, vse to se ne zgodi v hipu, pač pa je za to potrebno daljše obdobje. Menim, da je naša naloga skupaj z otrokom slediti njegovim sanjam, pa četudi so še tako nerealne; če otroku vzamemo sanje, lahko hitro izgubi upanje. Otroka podpiramo pri uresničitvi njegovih sanj, hkrati pa ga usmerjamo v razvoj zmožnosti dvojnega pogleda sanj in realnosti, v katerem se je znašel. Denis Saleebey (1997, str. 3) pravi: "Praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse kar delaš (kot socialna delavka), na nek način utemeljeno s tem, da pomagaš odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti klientovo moč in vire, ko mu pomagaš, da

doseže svoje cilje, uresniči svoje sanje in razbije okove oviranosti in nesreč... Formula je preprosta: mobiliziraj klientovo moč (talente, znanja, sposobnosti, vire) s ciljem, da podpreš njihova prizadevanja, da dosežejo svoje cilje in vizije in klienti bodo imeli boljšo kvaliteto življenja, tako, ki bo v skladu z njihovimi koncepti kvalitete. Čeprav je recept preprost, mu sledi trdo delo".

1.4. Vzgoja otroka v družini

Otroci z izkušnjo rejništva se znotraj matičnih družin pogosto soočajo s številnimi travmatskimi dogodki, kar vodi v razvoj različnih oblik travmatskih doživetij in trajnih travm. To lahko izhaja iz destruktivne vzgoje otroka s strani matičnih staršev. Travme takšnega otroka so stalne in drobne ranice, ki pogosto prizadenejo njegov celoten duševni razvoj. Ubogljivost otrok je glavno vodilo vzgoje staršev, ko so starši ujeti v dilemo: ali ubogljiv ali priden otrok. Da bi ubogljivost otrok dosegli izmenjujejo načela zlepa (korenček) in zgrda (palica). Slepa ulica te vzgoje je nepriznavanje samostojnosti in zaupanja v otroka. Vsako otrokovo težnjo po samostojnosti, kot eno osnovnih značilnosti odrasčanja, takšni starši interpretirajo kot neposlušnost otroka in izgubo kontrole nad njim, kot nevarnost, da otrok zaide na kriva pota. Do hujših napetosti med starši in otroki pri takšnem načinu vzgoje pride še posebej v adolescenci, ko se mladostniki na pretirano obvladovanje s strani svojih staršev, odzovejo na naslednje načine: upor s pasivnim kljubovanjem (molk, otrplost, zavračanje hrane), stalna okupiranost s fantazijami pobega od doma, razvoj sovražnih občutij v odnosu do staršev, razvoj malodušja in potrtosti ter razmislek o samomoru. V povezavi z omenjenim vzgojnim režimom, ki zahteva stalno ubogljivost in poslušnost otrok, se nizajo naslednja vprašanja: kako naj otrok razvije občutje zaupanja, če se od njega zahteva ubogljivost, kako naj razvije sposobnosti samonadzora, če ga starši stalno nadzirajo, kako naj občuti povezanost z drugimi, če zahteva ubogljivosti temelji na nezaupanju in kako naj razvije sposobnost sporazumevanja in sodelovanja, če se od njega zahteva ubogljivost in podredljivost? (Samec in Slodnjak, 2001, str. 158, 159). Menim, da je bistvenega pomena pozitivna izkušnja otroka v rejniški družini, kjer se otrok lahko izrazi in kjer dobi priložnost varnosti in gotovosti, kar mu omogoča, da lažje preseže in se sooči z destruktivnimi situacijami, vezanimi na njegovo matično družino. Matična družina pa pri iskanju in vpeljavi novih vzorcev vedenja potrebuje podporo in pomoč, da zmore in vztraja.

Pri vzgoji otroka z izkušnjo rejništva ima v času življenja v rejniški družini bistven pomen sodelovanje obeh družin - matične in rejniške družine. Pomembno je, da imata obe družini možnost izraziti svoja pričakovanja glede vzgoje in skupaj z obema družinama znotraj IPS poiskati skupne oporne točke za vzgojo otroka, pri tem pa upoštevati želje, zahteve in pričakovanja obeh družin. Na tem mestu je pomemben vidik delovanja obeh družin oziroma njuna t.i. družinskost. Koncept 'družinskosti' je ključni akter v rejniškem sistemu, saj je potrebno prepoznati družinskost obeh družin - matične in rejniške družine ter to družinskost vključiti v delovni odnos sodelovanja. Naša naloga je prepoznati in delati z obema družinama v skladu s tem, kaj obe družini potrebujeta za ohranjanje dobrega odnosa z otrokom, pri čemer naj vsi, ki so udeleženi v tem družinskem sistemu dobijo svoj glas, v ospredju pa naj bo venomer otrok. Element družinskosti je družinska skupina, pri raziskovanju matične družine nas zanima, kakšno vlogo je otrok v tej družini imel, vloge drugih družinskih članov, s kom se je otrok družil; kakšna je socialna mreža otroka, pri čemer raziskujemo delovanje matične družine. Zelo pomembno je dovoljenje rejniške družine otroku, da ima stike s svojo matično družino in stalno upoštevanje obstoja matične družine. Rejnice pri vzgoji otrok v rejništvu nikakor nimajo pravice, da prerežejo popkovnico, preko katere je otrok povezan s svojo matično družino. Otroka spoštljivo podpremo pri tem, kar ima v sebi (videnje sveta, vrednote, norme) in v pridobivanju novega znanja, spoznanj. Gre za pomoč otroku, da sprejme realnost takšno kot je in da pri tem nikakor ne zanika preteklosti. Vprašanje popkovnice je ravno v tem, kako otrok s tem, kar ima v nahrbtniku zmore ravnati najbolje in kaj je tisto, kar lahko uporabi iz preteklosti v sedanjosti in prihodnosti z upoštevanjem obstoja tega nahrbtnika (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 63-70).

Cilj vzgoje je vzgojiti otroka, ki bo sposoben samostojnega življenja v družbi, pogoj za to pa je, da sprejme pravila in zakone, ki veljajo za družbo, v kateri živi. Pri vzgoji otroka imajo primarno največjo vlogo njegovi starši, pri čemer je bistvenega pomena, da se ob tem razvije t.i. 'pozitivno starševstvo'. In kaj pomeni pojem 'pozitivno starševstvo'? Pozitivno starševstvo pomeni vedenje staršev, ki temelji na največjih koristih za otroka: zagotavljanje skrbi, razvijanje otrokove osebnosti in vodenje, obenem pa vključevanje omejitev, ki so potrebne za otrokov celostni razvoj. Otrok za razvoj občutka varnosti in pripadnosti potrebuje meje, ki morajo biti jasno definirane in izražene ter jih je potrebno vzdrževati in prilagajati glede na starost otroka. Pozitivno starševstvo temelji na spoštovanju otrokovih pravic. Pomembno je ozaveščanje staršev, da se otroci zgledujejo po

njih, zato se morajo obnašati tako, kot želijo, da se obnašajo njihovi otroci. Prav je, da se z njimi pogovarjajo na spoštljiv način in jim pokažejo, kako lahko spore razrešujejo na miren način (Omulec, 2017, str. 32-36). Poštrak (2015, str. 269, 273-274) pri opisu vzgojnih stilov govori o demokratičnem oziroma odgovorno dogovornem pristopu vzgoje, kjer je v središču komunikacija, dogovori, spoštovanje in odgovornost. Meni, da v današnji družbi sobivajo vsi trije vzgojni pristopi. Poimenuje jih ukazovalni, vsedopuščujoči in dogovorni pristop vzgoje. Ukazovalni pristop je avtoritarni pristop, kjer je komunikacija enosmerna, z navodili, ukazi, brez pogovora ali dogovarjanja. Starš je tisti, ki ima vso avtoriteto, on je 'tisti, ki ve', otrok je neprosto voljen uporabnik, vloge so vsiljene. Vsedopuščajoči ali permissivni pristop vzgoje pomeni pogovor, vendar ne hkrati tudi dogovor o skupnem početju. S tem ni vzpostavljen dogovor o delovnem odnosu. Vloge so nejasne, nedogovorjene. Otroku tako nima priložnosti razviti lastne, notranje ali samoomejitvene odgovornosti, saj ne dobi jasnih navodil, razlag, kaj se bo zgodilo, če ne bo upošteval pravil ali ravnal v skladu z dogovori. Dogovorni pristop pomeni, da starš razume otroka v kontekstu njegovega življenjskega sveta in je njegov spoštljiv ter odgovoren zaveznik.

Pri vzgoji otroka je zelo pomembna jasna artikulacija meja. Starš meje postavi, ob tem pa igra pomembno vlogo to, da jih tudi izrazi. Meja obstaja, je postavljena, vseeno pa lahko otrok o nečem tudi sam odloča. Ob tem se skozi njihovo reakcijo sočasno izraža potrpežljivost staršev. Ne moremo mimo dejstva, da je vzgoja izziv in da je njeno izhodišče ravno artikulacija vlog starš-otrok skozi stalno medsebojno sodelovanje (Cipot Mal, 2004). Z otrokom se mora starš ukvarjati, mu dati pravo vrednost, spodbudo, sočutje in pogum. Otroku v stiski je potrebno prisluhniti, mu izkazati sočutje, mu dati vedeti, da so njegovi občutki za nas pomembni, mu izkazovati brezpogojno ljubezen, ki mu daje vrednost, otroka pohvaliti. Gre za t.i. prožno vzgojo, ki ima podlago v vrednotah, spoštovanju, konstruktivnem učenju, jasnih mejah in sočutju do otroka (Omulec, 2017, str. 32-36).

Ob tem bi omenila še dve skrajni obliki oziroma stila vzgoje. Prvi stil se imenuje avtoritarni (trdi), drugi pa permissivni (mehki) vzgojni stil. Trdo vzgojni (avtoritarni) princip je tog, obseden z redom in strogostjo, ubogljivostjo, strogo hierarhijo moči in kaznimi. Starši otroke nadzirajo, z njimi manipulirajo, postavljajo svoje potrebe pred otrokove, na njihove potrebe in pravice so neodzivni. Z otrokom zelo malo komunicirajo, ga zavračajo, so mu nenaklonjeni, ignorirajo njegova čustva, se iz njih norčujejo ali pa jih zanikajo. Otroke poučujejo tako, da predavajo, grozijo, opominjajo, so zaskrbljeni. V

takšnih družinah vlada diktatura, njihov vzgojni stil je brezobziren, starši vedno zmagajo, saj otroku predstavljajo avtoriteto, ki jo je potrebno v vsem spoštovati in upoštevati. Otrok se iz takšnega vzgojnega stila nauči, da odnosi temeljijo na kritikah ter ustrahovanju, malo pa o odnosih, kjer vladajo toplina, sodelovanje in nežnost. Otrok lahko tako postane tudi agresiven, antisocialno obnašanje lahko prinese slabo duševno zdravje in različne oblike zlorab tako v odnosu do sebe, kot do drugih. Mehki (permisivni) vzgojni stil pa pomeni odsotnost pravil, v primeru, da pa so, pa ohlapnost pravil in njihovo kršitev. Starši so odnosu do otrok nezahtevni, otrokom v vsem ustrezajo. Otroci so tisti, ki postavljajo pravila svojim staršem, ni omejitev, vse je dovoljeno. Starši svoje otroke podkupujejo, ker želijo biti ljubljene in v središču pozornosti svojih otrok. Vendar se pri tem ne zavedajo, da je podkupovanje in pretirano nagrajevanje otrok kot kamenjanje s poljubi. Starši otroku ne upajo reči ne in mu postaviti mej. Otrok mora slišati jasen ne, saj se lahko le na tak način moralno in socialno razvija. Takim otrokom je tudi kasneje težko oditi od doma. Ob odhodu se ukvarjajo predvsem z občutki krivde, ki jo nosijo do svojih "predobrih" staršev. Otroci zaradi svoje nesamostojnosti čutijo jezo do svojih staršev. S tem, ko starši otroka vedno rešujejo pred spornimi situacijami, se otrok ne nauči samostojnega reševanja problemov, zato krivdo venomer prelaga na druge (Omulec, 2017, 32-36). Postrak (2001, str. 214-215) poudarja, da je življenjski svet mladostnika kompleksen simbolni svet, v katerem se mladostnik poskuša čim bolj znajti. Poskuša pre-živeti. Zato razvije različne oblike ravnanja, strategije življenja ali strategije preživetja.

Menim, da je izhodišče za to, da otrok zmore določenih sprememb učenje empatije, to je doživljanja drugih ljudi, omogočanje otroku priti v stik z vsemi svojimi čustvi - tudi strahom, nemočjo in potlačenimi čustvi - za razreševanje katerih je potrebno 'dolgo potovanje' in priložnost za otroka, da lahko izbira in izrazi, kar si želi in tako pridobi izkušnjo možnosti izbire.

2. OTROK IN TRAVMATSKA IZKUŠNJA

2.1. Opredelitev pojmov - travma, travmatski dogodek, travmatsko doživetje in Konvencija o otrokovih pravicah

V rejniški družini se pogosto izrazijo stiske otroka, ki so posledica nezaceljenih ran iz otroštva. Otroci, ki so nameščeni v rejniško družino so običajno otroci, ki so preživeli travmo, zlorabo, zanemarjanje ali pa so jim starši umrli oziroma niso bili pripravljeni ali

niso zmogli skrbeti zanje. Levy in Orlans (2003, str. 165-190) menita, da otrok z namestitvijo v rejniško družino dobi možnost preseči osebne stiske, a je to za družino tudi velik izziv. Vprašanje, ki se pri tem pojavi je, ali bodo otroci v tej rejniški družini dobili dovolj varnosti, topline in, ali bodo lahko "okrevali" od velike ranjenosti v odnosih ter jim bo rejniška družina zmogla omogočiti pozitivno osebnostno rast in razvoj. Rejnice se običajno trudijo narediti vse, kar je v njihovi moči, za dobro otroka, vendar lahko ostaja življenjska izkušnja iz primarne družine tako zelo močna, da vedno znova na nek način ogroža ritem nadomestne družine. Če namreč prva družinska izkušnja ni spodbudna, ima to lahko velik vpliv na otrokovo kasnejše življenje (Southwick in Charney, 2012, str. 5). Depresivna naravnost otroka lahko prispeva k razvoju močnih občutkov krivde. Otrokove prejšnje izkušnje vplivajo na njegovo doživljanje dogodkov v sedanjosti. Vendar lahko dobri odnosi - podporna socialna mreža in trenutno zadovoljstvo otroka prispevata k zmanjševanju negativnih učinkov travmatskih doživetij (Samec in Slodnjak 2001, str. 10).

O travmi in travmatski izkušnji veliko pišeta Samec in Slodnjak v knjigi Psihične travme v otroštvu in adolescenci (2001). Travmatski dogodek je dogodek , ki je izven običajne otrokove izkušnje in pri večini otrok povzroči zelo močne reakcije. Lahko gre za dogodek, ki po splošni presoji sploh ni zares ogrožajoč, dobi pa tak pomen v samem doživljanju otroka. Poznamo dve vrsti ogroženosti: stvarno in doživeto ogroženost. Raznovrstne zlorabe, ki se pojavljajo v družini, običajno sodijo med ponavljajoče se dogajanje, ki v otroku običajno povzročijo ter pustijo dolgotrajen pečat (Samec in Slodnjak, 2001, str. 7). Travmatsko doživetje je doživljanje izjemno ogrožajoče situacije, ki jo spremljajo občutki hudega strahu, groze in telesne reakcije, ki rušijo otrokove sposobnosti obvladovanja in zmogljivosti ter povzročijo občutek njegove popolne nemoči (Samec in Slodnjak, 2001, str. 8). Travmatsko doživetje je rezultat filtriranja dogodka preko čustvene in kognitivne sfere, ki se lahko pri različnih otrocih zelo medsebojno razlikuje (Samec in Slodnjak 2001, str. 7). Odvisno je od t.i. osebnega `filtra', to je od otrokovega razumevanja dogodka; od pomena, ki ga za otroka predstavlja posamezen dogodek, od otrokovih značilnosti odzivanja in še od številnih drugih lastnosti otroka in dogodka (Samec in Slodnjak, 2001, str. 8). Travma je dogodek, ki preseže običajne življenjske izkušnje ter sproži intenzivne in dlje trajajoče stresne odzive. Posebej pogubna je odnosna travma: zapuščenost, zanemarjanje, zlorabljanje, poniževanje, sramotenje in zaničevanje (Rotschild, 2000). Razvoj otroka je v temelju odvisen od odnosa z lastnimi starši oziroma primarnimi skrbniki. Pri otrocih z izkušnjo rejništva je pogost pojav psihičnih travm iz časa življenja v matični družini.

Psihična travma opredeljuje blažje in intenzivnejše, kratkotrajne in dolgotrajne reakcije na izjemno ogrožajoč dogodek. Značilnosti psihične travme so še naslednje: nesposobnost obvladovanja, dezorganizacija na področju mišljenja, huda čustvena prizadetost, (žalost, tesnoba, občutki krivde), fiziološke motnje, moteno vsakodnevno delovanje (socialni odnosi, vedenje, delovna storilnost, itn.) (Samec in Slodnjak, 2001, str. 8).

Konvencija o otrokovih pravicah (v nadaljevanju KOP) predstavlja izhodišče in zakonodajno podlago za zagotavljanje kakovostnega življenja ter razvojnih možnosti vsem otrokom (*Konvencija o otrokovih pravicah*, 1989). Pri zaščiti otrok pred posledicami travmatskih doživetij in v procesu okrevanja ima pomembno vlogo kakovost otrokovega življenja in viri, ki so mu na razpolago v obliki opore in pomoči v njegovem naravnem okolju. Vedno znova je pomembno ozaveščanje ljudi, institucij in organizacij, ki imajo možnost vpliva na zmanjševanje travmatskih doživetij pri otrocih oziroma bolečih ter škodljivih učinkov že obstoječih travmatskih doživetij (Samec in Slodnjak, 2001, str. 6).

2.2. Travmatski dogodki v življenju otroka in dejavniki tveganja

Ena izmed najranljivejših skupin so otroci, saj se otrokova osebnost šele oblikuje. Vsak otrok ima svoj vzorec odzivanja na stisko. Ta vzorec se lahko spreminja v odvisnosti od okoliščin, starosti ter stopnje zrelosti posameznega otroka.

Pomembni dejavniki, ki vplivajo na način odzivanja otroka na travmatski dogodek so: narava in intenziteta dogodka, izpostavljenost dogodku, vzrok in storilec travmatskega dogajanja, sposobnost prepoznavanja ter razumevanja ogroženosti, otrokova psihična odpornost - temperament, prejšnje izkušnje, sposobnosti obvladovanja, pomen dogodka ter celotne situacije za otroka, dejanski ali 'namišljeni' prispevek otroka k dogodku, občutki krivde, pomoč otrokove naravne socialne mreže, dogajanja, ki sledijo prvotnemu travmatskemu dogodku, širši kontekst - moralno nesprejemljivo dogajanje in družbeno ne cenjeni dogodki. Večje je število neugodnih doživetij in občutij, več je možnosti, da bodo psihološke posledice travmatskega dogodka težke in dolgotrajne. Občutki krivde so pri otrocih huda čustvena obremenitev. Več je travmatskih doživetij in njihovih socialnih ali psiholoških posledic, bolj je prizadeta otrokova sposobnost obvladovanja posameznega dogodka ter okrevanja (Samec in Slodnjak, 2001, str. 8, 9).

Učinki travmatskega doživetja so v veliki meri odvisni od otrokovega načina reagiranja. Ena najpomembnejših značilnosti otroka pri tem je otrokova odpornost ali ranljivost. So

otroci, ki so zelo odporni na zunanje neugodne vplive, kar pomeni, da se v kratkem času porušeno ravnovesje znotraj njih ponovno vzpostavi. Ranljivi otroci pa so otroci, ki težje prenašajo že vsakdanje življenjske težave in zelo težko ali pa sploh nikoli več ne vzpostavijo notranjega ravnovesja v takšni obliki, kot je bilo pred tem. Odporni otroci so tisti, ki ob travmah in stresih, za katere vemo, da predstavljajo visoko stopnjo tveganja za psihosocialne motnje, ostajajo v psihičnem smislu zdravi in dobro delujejo (Rutter, 1987, str. 316-331). Gre za otroke, ki ne kažejo dolgotrajnih fizioloških, čustvenih ali vedenjskih motenj in so uspešni kljub skrajno neugodnim okoliščinam ali ogrožajočim izkušnjam (Samec in Slodnjak, 2001, str. 38). Nekateri avtorji (Rutter, 1987, str. 316- 331) trdijo, da je najbolje govoriti o t.i. specifični odpornosti otroka ali odpornosti na specifičnih področjih delovanja (na primer šolska odpornost, socialna odpornost, emocionalna odpornost). Otrok lahko v travmatski situaciji deluje zelo različno na različnih področjih, kot primer, kaže lahko veliko čustveno prizadetost, hkrati pa ohranja šolsko uspešnost in dobro socialno delovanje (Samec in Slodnjak, 2001, str. 38).

McFarlane in Yehuda (2000, str. 940-953) pravita, da je znak psihične odpornosti tudi posameznikova sposobnost, da po travmatski izkušnji dogodka obnovi svojo socialno mrežo. Gre za sklop varovalnih dejavnikov. To so dogajanja, ki povečujejo odpornost in sposobnost obvladovanja travmatskih doživetij. Njihovi izvori so lahko v otroku, družini, šoli, drugih okoljih in širši družbi (Samec in Slodnjak, 2001, str. 36). Losel (Samec in Slodnjak, 2001, str. 44, 45) navaja naslednje varovalne dejavnike, ki so otroku v oporo pri travmatskih doživetjih. To so: stanovit in trden emocionalen odnos z vsaj enim staršem ali osebo, ki skrbi za otroka, socialna opora znotraj ali zunaj družine (sorodniki, vrstniki, sosedje, učitelji), čustveno pozitivno vzgojno vzdušje, kjer so prisotne jasne vrednote in norme vedenja, ki predstavljajo usmeritve otroku, socialni modeli, ki spodbujajo konstruktivno obvladovanje (pri starših, učiteljih, vrstnikih, prijateljih), ravnovesje med zahtevami okolja do otroka glede prevzema odgovornosti in realnimi zmogljivostmi otroka, kognitivne zmogljivosti (povprečna raven inteligentnosti, veščine komuniciranja, empatija, realistično načrtovanje), temperamentne značilnosti (prožnost, pristopanje k novostim, refleksija, vzpostavljanje dobrih odnosov z drugimi ljudmi), izkušnja lastne učinkovitosti, samokontrola, samozaupanje in pozitivna predstava o sebi in izkušnja smiselnosti ter prepoznavanja pomenov dejanj in procesov. Kot zelo pomembno lastnost pa navaja še socialno inteligentnost, kjer gre za mozaik različnih osebnostnih lastnosti, podkrepljenih z osebno izkušnjo.

Dobra psihosocialna kakovost življenja otroka, občutek varnosti s pestrimi ter bogatimi vsebinami so okoliščine, ki osmišljajo otrokovo življenje in zagotavljajo dobre izhodiščne možnosti za uspešno okrevanje od travmatskih dogodkov (Samec in Slodnjak, 2001, str. 46).

Kot eden od varovalnih dejavnikov je tudi uporaba manj zaželenih vedenj otroka, ki se odraža kot njegov boj za preživetje v matični družini (Samec in Slodnjak, 2001, str. 119). V času travmatskega dogodka se otrok še ne zaveda nastale situacije. Spominski zapis dogodka ostane. Lahko se pojavi že v nekaj urah, dneh po dogodku, pri čemer so zelo pogosta časovna izkrivljena - otrok podaljša ali pa skrajša čas dogajanja, zameša časovno zaporedje dogajanja ali pa umesti osebe ali dogajanja v netočne časovne enote. Pojavljajo se lahko tudi prividi ali iluzije. Običajno si otroci zelo natančno zapomnijo položaj, v katerem so bili v času travmatskega dogodka. Četudi ga ne znajo vedno opisati z besedami, so ga zmožni narisati, pri čemer je potrebna spodbuda. Travmatski spomini se vračajo ob pojavih, ob katerih se v možganih naredijo povezave s samim travmatskim dogodkom. Takoj po travmatskem doživetju pa se pri otroku začnejo pojavljati tudi strahovi, ki jih delimo v dve skupini. Prva so strahovi pred tem, da bi se travmatski dogodek ali elementi iz tega dogodka ponovili, druga pa strahovi pred vsakodnevnimi dogajanja ter pojavi, kot so strah pred temo, pred samoto, ipd. V prvih tednih po travmatskem dogodku so pogoste motnje spanja - otrok težko zaspi ali pa se ves čas prebuja ali sanje o samem dogodku - nočni strah, pogosto otroci v spanju govorijo, kričijo, hodijo. Nekaj dni ali tednov po travmatskem dogodku začnejo otroci izražati svojo travmo skozi igro, risbo, pripovedi. Na tak način otrok poskuša obvladovati strah povezan s travmatskim dogodkom. Gre za t.i. posttravmatske motnje (Samec in Slodnjak, 2001, str. 13).

2.3. Posttravmatska rast

O posttravmatski rasti govorimo takrat, kadar ljudje po travmatski izkušnji napredujejo v osebni rasti, posledica je psihološka krepitev in psihosocialno zorenje (Mikuš Kos, 2001, str. 7-27). Posttravmatska rast se kaže v obliki spremenjenih vrednot, odnosov z ljudi, identitete in verovanja. Bistveno je videnje samega sebe, kjer človek sam sebe ne doživlja kot žrtev, pač pa kot močno osebo, ki je preživela travmatsko izkušnjo. Pojavi se občutek zaupanja vase, osebne moči in učinkovitosti (Tedeschi, 1998, str. 319-341).

Psihično ranljivost in individualnost vsakega izmed nas lahko ponazorimo z May-ovo prisposodbo o treh različnih lutkah: "Če bi nekdo udaril z istim kladivom in z enako silo strl tri lutke – eno stekleno, eno plastično in eno jekleno, bi se prva lutka zdrobila, na drugi bi nastala razpoka, tretja pa bi ob udarcu morda le zazvenela". Prav takšni pa smo tudi ljudje. Nekateri so ob hudih življenjskih udarcih hudo psihično poškodovani, medtem ko imajo drugi brazgotine, ki bolj ali manj vplivajo na njihovo kakovost življenja, tretji pa ob življenjskemu udarcu utrpijo hude bolečine, vendar na koncu okrevajo brez kakršnih koli trajnih posledic (Mikuš Kos in Slodnjak, 2000). Psihična (ne)odpornost naj bi bila po mnenju nekaterih avtorjev, položena že v zibko oziroma gensko pogojena, vendar pa je kljub temu v veliki meri odvisna tudi od staršev ali otroku pomembne odrasle osebe. Slednji namreč odpornost oziroma neodpornost krepijo ali pa zmanjšujejo. In kaj razumemo pod pojmom 'ranljiv otrok'? To je otrok, ki težko prenaša že vsakodnevne življenjske težave in je psihično zelo ranljiv (neodporen) na udarce, ki mu jih zadane življenje, ter je zato še posebej ogrožen (Mikuš Kos in Slodnjak, 2000).

Najpomembnejši korak v posttravmatski rasti je spremenjeno videnje samega sebe. Otrok sebe več ne doživlja kot žrtev travmatskega dogodka, pač pa kot osebo, ki je v psihološkem smislu preživela to travmatično izkušnjo, kar pomeni, da ga travma ni uničila. Pri tem se pojavi občutek osebne moči, večjega zaupanja vase in večje lastne učinkovitosti. Preživeta travmatska izkušnja otroka opremi z informacijami o lastni odpornosti, o lastnih zmogljivostih obvladovanja težav, s tem pa se poveča tudi možnost, da ob naslednjih težavah tak otrok reagira na asertiven način (Samec in Slodnjak, 2001, str. 46).

2.4. Strokovna pomoč otroku s travmo

19. člen KOP se glasi: "Države pogodbenice bodo z vsemi ustreznimi zakonodajnimi, upravnimi, družbenimi in vzgojnimi ukrepi varovale otroka pred vsemi oblikami telesnega ali duševnega nasilja, poškodb ali zlorab, zanemarjanja ali malomarnega ravnanja, trpinčenja ali izkoriščanja, vključno s spolnimi zlorabami, medtem ko je pod skrbništvom staršev, zakonitih skrbnikov ali katerekoli druge osebe, ki skrbi zanj" (*Konvencija o otrokovih pravicah*, 1989). Slovenska zakonodaja daje centru za socialno delo možnost takojšnjega ukrepanja v primeru nasilja nad otrokom. Pomembno je, da vse institucije, ki delajo z otroki o kakršnem koli opaženem nasilju takoj obvestijo pristojni center za

socialno delo, ta aktivira vse strokovnjake, potrebne pri obravnavi, ki se pri svojem delu srečujejo bodisi z otrokom bodisi z njegovo družino. Skliče se multidisciplinarni strokovni tim. Ugotovitve sklicanega tima so osnova za sprožitev preiskovalnega postopka. Po izvedeni intervenciji v družini in sproženih postopkih je ves čas v ospredju pomoč otroku in njegova varnost. Napravi se načrt pomoči družini ali posamezniku, uvedejo se storitve, ki se izkažejo kot potrebne: osebna pomoč, svetovanje, osebna pomoč za dom, pomoč na domu ali pa ukrepi: odvzem otroka, odvzem roditeljskih pravic, kazenska ovadba. Vloga strokovnega delavca je koordinacija in evalvacija prispevka vseh udeležениh (Samec in Slodnjak, 2001, str. 162, 163).

KOP poudarja, da naj bodo otrokove koristi in pravice glavno vodilo pri vsaki dejavnosti, povezani z otroki, ki jih vodijo državne ali zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravne oblasti in zakonodajni organi (Samec in Slodnjak, 2001, str. 162, 180).

Ob travmatskem doživetju otroka lahko uporabimo dva pristopa: iskanje lastnih notranjih virov in virov v okolju. Od razvoja notranjih zmogljivosti je odvisno, koliko smo sposobni poiskati ter uporabiti zunanje vire moči in obratno, zunanji viri moči so nam v pomoč pri razvoju notranjih virov moči. Otrok, ki ima oporo v zunanjem okolju veliko lažje okreva od travmatskih doživetij (Samec in Slodnjak, 2001, str. 17). Bistven pri tem je pojem 'obvladovanja'. Obvladovanje travmatskih dogodkov pomeni uporabo notranjih in zunanjih virov ter priložnosti za uspešno intrapsihično in socialno delovanje (Samec in Slodnjak, 2001, str. 40). Upanje je eden najpomembnejših elementov obvladovanja. Samopodoba, torej način doživljanja samega sebe in ocena lastnih zmožnosti obvladovanja življenjskih izzivov ter samokontrola tega, kar se z otrokom dogaja, ima velik vpliv na uspešnost obvladovanja stresnih okoliščin in stopnjo ranljivosti ob travmatskih dogodkih (Samec in Slodnjak, 2001, str. 42). Ni nujno, da je začetek poti pokazatelj, kako se bo ta pot zaključila. Upanje je lahko tudi motivacija za spremembe v prihodnosti in za otroka predstavlja obrambni mehanizem (Maholmes, 2014, str. 13, 16). Ena od zanimivih tehnik uporabe pri delu z otrokom, ki je doživel travmatski dogodek, je pripovedovanje zgodbe, ki omogoča razvijanje ter ustvarjanje razdelane zgodbe, strukture dogodkov ter odzivanje nanje. Pomeni prispevek k razumevanju dogajanja, opredelitvi lastne vloge v tem dogajanju in iskanju pomena ter smisla dogajanja v lastnem življenju ter skupnosti (Samec in Slodnjak, 2001, str. 43). Pomembno izhodišče pri delu z otrokom, ki je bil soočen s travmatskim dogodkom in predstavlja realnost je: "to, čemur se upiramo, vseeno obstaja". Strokovna delavka mora otroku dati občutek neizmerne varnosti, da se otrok zmore v

odnosu z njo sprostiti in spregovoriti (Samec in Slodnjak, 2001, str. 111). Strokovna delavka pomaga otroku pri izgradnji novega, drugačnega tolmačenja travmatskega doživljanja. Cilj ni, da bi zgodba o travmatskem doživetju popolnoma izginila, pač pa je v ospredju cilj, da se zgodba postopoma spreminja in se integrira v življenje otroka. Pomembna je postopna izguba intenzitete negativnih čustev, povezanih s travmatskim dogodkom. Pri tem je zelo pomembna tudi sprememba otrokovega pogleda na svet in najdenje novega življenjskega smisla. Sledi pomoč otroku pri razvijanju ustreznih življenjskih strategij in naravne socialne mreže. Poudarek je na sedanjosti in prihodnosti, v preteklost se z otrokom vračamo le z namenom iskanja njegovih virov moči. Potem je tukaj še otrokov razvoj moči za spremembe in prevzemanje lastne odgovornosti zanje. Na tem mestu lahko izpostavimo primer otroka z izkušnjo rejništva, ki je dogo časa živel v svoji matični družini, kjer je doživljal travme različnih oblik. Tudi po tem, ko otrok predela travmo v ožjem smislu, kar privede do pozitivne spremembe njegovih življenjskih okoliščin, se lahko zgodi, da se tak otrok ne znajde v realnem življenju. Sprašuje se: kako začeti, kje začeti? Razviti mora novega "sebe", oblikovati nova verovanja, zgraditi nove odnose, se naučiti obvladovati in kontrolirati svoja čustva, za kar je potreben čas, motivacija, konstruktivno sodelovanje s strokovno delavko na tem področju, vztrajnost in zaupanje. Nerazrešene travme iz otroštva lahko povzročijo neprilagojene vzorce vedenja in kasneje motnje osebnosti otroka (Samec in Slodnjak, 2001, str. 110).

V sodelovanje naj bo ves čas vključena tudi rejniška družina. Pomembno je, da rejnice razvijejo strategije obvladovanja ponavljajočih se situacij in zmorejo delovati v obstoju z njimi. Otroku ima tako priložnost zadovoljitve potrebe po povezanosti in postavljanju ter spoštovanju ustreznih meja, kar omogoča pot k večji avtonomnosti. Spodbujati je potrebno otrokovo individualnost, mu pomagati pri osvajanju socialnih veščin in pri odpravljanju vedenjskih, čustvenih in telesnih primanjkljajev. Za otroka ima občutek dosegljivosti strokovne delavke velik pomen (Samec in Slodnjak, 2001, str. 122). Naloga strokovne delavke je videnje realne življenjske stvarnosti in nikakor njeno zanikanje.

Izkušnje kažejo, da je dobro timsko delo strokovnih delavk, ki sodelujejo z otrokom, ključnega pomena za učinkovito pomoč temu otroku. Medsebojno dogovarjanje vseh vpletenih v zgodbo posameznega otroka prispeva k podpori in opori otroku ter njegovi matični in rejniški družini oziroma povedano drugače, sistemsko delovanje strokovne delavke na način uravnavanja odnosov med vsemi vpletenimi v izhodiščni odnos, to je odnos z otrokom, ima velik pomen, ki vodi v otrokovo korist (Samec in Slodnjak, 2001, str. 121).

3. ODPORNOST

3.1. Splošne opredelitve koncepta odpornosti

Odpornost pomeni sposobnost soočiti se z življenjskimi izzivi. Vsi ljudje imamo v sebi potencial za okrevanje in prevzemanje nadzora nad različnimi življenjskimi preizkušnjami, s katerimi se srečujemo na vsakodnevni ravni. Moč ljudi je potrebno spodbujati in krepiti tako, da se človek zaveda svojih virov moči za spoprijemanje z bodočimi izzivi. Premagovanje le-teh za človeka pomeni osebno rast (Walsh, 2003, str. 400).

Mešl (2013, str. 357) pravi, da imajo vse družine v sebi potencial za okrevanje in prevzem nadzora nad svojimi življenjskimi izzivi. S tem, ko družina krepí moč za okrevanje pridobi več virov za spoprijemanje z izzivi v prihodnosti.

Oxfordski slovar opredeljuje odpornost kot kakovost ali lastnost hitrega povratka ali okrevanja v prvotno stanje oziroma okoliščine, po tem, ko je oseba bila izpostavljena travmatskemu doživljanju (Samec in Slodnjak, 2001, str. 37).

Garnezy (1983, str. 43-84) navaja tri skupine variabel odpornosti. To so: osebne značilnosti otroka (na primer dobra samopodoba), družinsko povezanost in odsotnost konfliktov ter dosegljivost zunanjih podpornih sistemov in drugih virov

Simon (Samec in Slodnjak, 2001, str. 38) ugotavlja naslednje značilnosti odpornih mladostnikov: sposobnost izzvati v ljudeh empatijo, toplino, sposobnost aktivirati vire moči v sebi in okolju, sposobnost načrtovanja, dobre intelektualne sposobnosti, radovednost, prožnost v odzivanju, prisotnost avtobiografskih spominov, najden smisel življenja, življenjski cilj, ozaveščene želje, potreba in sposobnost pomagati drugim ljudem in moralna vizija.

Petevi (Samec in Slodnjak, 2001, str. 38) opredeljuje odpornost z naslednjimi atributi, ki jih razdeli v tri skupine: individualni atributi (prisotnost osebne usmeritve in zavest o lastnem poslanstvu življenja, sposobnost empatije in altruističnega vedenja, socialne veščine za reševanje problemov, pozitivno videnje lastnih zmogljivosti za obvladovanje težav, jasna verovanja), družinski atributi (dobro družinsko vzdušje, dobri odnosi, sposobnost družine prevzemanja odgovornosti za lastna dejanja in dejanja v skupnosti, zaupanje družine otroku in njegovem prevzemu lastne odgovornosti, topli in pozitivni odnosi otroka z odraslo osebo zunaj družine, v primeru, da otrok takšne osebe zunaj

družine nima, odnosi otroka z njim pomembno osebo znotraj svoje družine) in skupnost (vključenost otroka v šolo, v različne šolske in zunajšolske dejavnosti, družinska skrb za otroka, četudi to ni otrokova matična družina, skupnostni programi zaščite otrok, ki so bili izpostavljeni travmatskim doživetjem). Menim, da so spremembe zmeraj možne, začnejo pa se po enostavni poti z osredotočenostjo na kozarec, ki je na pol poln, ne na pol prazen. Kozarec je metafora, ki prikazuje pozitiven pogled oziroma videnje, ta pa je izhodišče za doseg želenih sprememb. Vedno znova je potrebno poudarjati, da:

- sprememba je možna oziroma verjetna,
- do sprememb prihaja skozi odnose podpore in opore,
- spremembo lahko povzroči novi način mišljenja o problemih in priložnostih,
- do spremembe lahko pride iz navidezno povsem drobnih trenutkov doživetij, na primer, iz navidezno običajne vsakdanje izkušnje,
- sprememba se prične v enem delu življenja posameznika,
- sprememba lahko izhaja iz običajnega in vsakdanjega; ni nujno, da je njen izvor v posebnih in ekstremnih virih moči,
- do spremembe lahko pride v enkratni priložnosti ali preobratu, ki vodi do pozitivnih doživetij in občutij

in

- vsaka sprememba se začne z majhnimi, postopnimi koraki.

(Gilligan, 2009, str. 10)

Izkušnja sodelovanja, smiselnosti, izkušnja, da ima otrok vpliv na medsebojno sodelovanje, povečuje moč človeka. H krepitvi odpornosti prispeva tudi druga raven sodelovanja, ki je povezana z ozaveščenostjo in razvidnostjo življenja in odnosov, ki jih otrok vzpostavlja s pomembnimi drugimi. Raziskujemo komunikacijske vzorce, vloge, pravila, prepričanja, način reševanja konfliktov, način organiziranja življenja, pri tem pa otrokom postajajo bolj razvidni sistemi odnosov, s tem pa tudi spremembe, ki jih potrebuje, da mu bo v življenju dobro (Mešl, 2013, str. 358, 359).

3.2. Osebna odpornost

Gabi Čačinovič Vogrinčič osebno odpornost opredeljuje kot vero v to, da se v vsakem človeku nekaj svetlika oziroma da je v vsakem človeku nekaj dobrega (Čačinovič Vogrinčič, 2017). Vsaka socialna delavka mora verjeti, da ima vsak človek v sebi zmožnost okrevanja. Odpornost se pokaže v procesu podpore in pomoči, ki temelji na iskanju virov moči. Saleebey (1997, str. 201) trdi, da imamo vsi ljudje kapaciteto za okrevanje, ki jo mobiliziramo v procesih, ki temeljijo na virih moči. Pravi, da večina ljudi preživi kljub temu, da so izpostavljeni hudim tveganjem in da lahko ena sama oseba prinese spremembo v življenje druge osebe. Izpostavi tudi dejstvo, da če nekdo prihaja iz okolja tveganj, to še ne določa izida na ravni posameznika in na ravni družine ter da je soočenje z življenjskimi izkušnjami ter dogodki lahko priložnost za rast, razvoj in spremembo. Pravi tudi, da ni nič tako narobe s človekom, da tistega, kar je narobe oziroma slabo, ta človek ne bi mogel popraviti in da slabega vedenja ni mogoče primerjati s tem, kako v odnosu delaš to, kar delaš. Kot zadnje, kar Saleebey izpostavlja pri opredelitvi osebne odpornosti, je pomoč sebi kot pogoj, da zmoreš pomagati drugim in začetek odpornosti v tem, v kar verjameš. Maholmes (2014, str. 32) odpornost opredeljuje kot vsakdanjo čarobnost, s čimer želi poudariti, da ima vsak otrok zmožnost za okrevanje.

3.2.1. Značilnosti odpornih otrok

Odporna oseba je tista oseba, ki je že izkusila močan stres, se prilagodila in uvedla določene spremembe (Reich, Zautra in Hall 2010, str. 36).

Southwick in Charney (2012) navajata naslednje značilnosti odpornih otrok:

1. Altruizem.
2. Humor.
3. Sprejemanje.
4. Optimizem.
5. Motivacija.
6. Samoregulacija.

7. Kognitivna in čustvena fleksibilnost.

8. Religija in duhovnost.

(Southwick in Charney, 2012)

Banjanac (b.d., str. 15) navaja naslednje značilnosti odpornih otrok:

- Vera v to, da so ljudje ljubeznivi in dobri.
- Nabor uspešnih izkušenj v svojem življenju.
- Mnenje o možnih spremembah, izboljšanju ali vsaj obvladovanju težav, s katerimi se soočajo na vsakdanji ravni življenja.
- Realno ocenjevanje svojih sposobnosti in veščin.
- Osvojitev strategij za ravnanje s težavami.
- Prisotnost optimizma glede lastne prihodnosti.

3.2.2. Kriteriji, gradniki osebne odpornosti

1. Vzorniki

Odporni posamezniki imajo eno osebo, ki jim predstavlja vzor in ji sledijo v njenih prepričanjih. Vzornik ni `popolna` oseba, to je oseba z močno voljo, pa tudi določeno šibkostjo.

2. Mentorstvo

Mentorji otroka so lahko sorodniki, sosedje, učitelji ali prostovoljci. Dober mentor lahko motivira otroka za šolo, ga odvrta od slabih razvad in spodbuja njegovo zrelost. Spodbuja ga z besedami in dejanji.

3. Posnemanje vedenja

Posnemanje je vrsta učenja. Posnemamo lahko vzorce vedenja in posamezne veščine. Otroci v svojem zgodnjem obdobju posnemajo svoje starše oziroma skrbnike. Ljudje

uporabljamo vzorec posnemanja skozi vse življenje, kar nam daje priložnost vedno novega učenja. Posnemanje in učenje po vzorniku je tako lahko sredstvo za doseganje odpornosti.

4. Fizična aktivnost

H krepitvi osebne odpornosti lahko prispeva tudi fizični trening.

(Southwick in Charney, 2012)

V nadaljevanju navajam pet gradnikov odpornosti po E. Eriksonu (Banjanac, b.d., str. 15, 16):

1. Zaupanje/nezaupanje, ki ima temelj v zgodnjih otrokovih izkušnjah. Zanesljivost in varnost sta osnova za razvoj občutka zaupanja drugim in občutka zaupanja vase.
2. Avtonomija - samostojnost/sram - dvom. Avtonomija pomeni zavest, občutek ločenosti sebe od drugih. Ta občutek otroci razvijejo, če jih podpiramo pri soočenju s stiskami, pri čemer se razvija moč volje.
3. Pobuda - iniciativnost/krivda. Pobuda ali ustvarjalnost za ukrepanje se razvija ob ustvarjalni igri in razvoju domišljije. Ob tem se otrok uči sodelovati z drugimi, kar vodi v spremljanje in upravljanje medsebojne interakcije. Razvija se usmerjenost k cilju - namenskost.
4. Delavnost - marljivost/manjvrednost. Pomeni sposobnost zavzeto se osredotočiti na nalogo. S tem otroci razvijajo kompetenco, ki je pomembna za uspeh; to je vztrajanje kljub težki nalogi in pomanjkanju takojšnje zadovoljitve. Medtem razvijajo samodisciplino. Otroku je potrebno zagotoviti, da doseže zadovoljivo raven, pri čemer se razvija otrokova zmožnost oziroma kompetentnost.

3.3. Družinska odpornost

Družinska odpornost je več kot vsota posameznih virov njenih članov. Ko stresni dogodki vplivajo na posamezno družino, se ta odzove kot enota in ne preprosto kot seštevek posameznikov (Farrell, Bowen in Goodrich, 2015, str. 55).

Walsh (2006, str. 130) pojasnjuje koncept odpornosti družine znotraj treh področij: družinski sistemi prepričanj oziroma verovanj v družini, organizacijski vzorci oziroma vzorci delovanja družinske skupine in komunikacijski vzorci oziroma procesi reševanja

problemov. Na teh treh področjih lahko deluje tudi rejniška družina, ki krepi lastno odpornost in odpornost otroka v rejništvu.

Zaželen izid: Z družino sodelujemo v sedanjosti s tem, kar družina ima. Podprem jo skozi uporabo naslednjih elementov odpornosti (Walsh, 2006):

Znotraj družinskega sistema verovanj oziroma prepričanj pomagamo družini osmisliti težave oziroma ovire, s katerimi se srečuje in najti smisel v kriznih situacijah. Pomembno je, da družina pride do spoznanja, da je vsaka situacija možen vir sprememb in da družina zmore oviro oziroma težavo ubesediti na način njenega razumevanja in verovanja, da bo to težavo premagala, pri čemer je potrebno ohranjati upanje družine, ki naj umre zadnje. Temu sledi pozitiven pogled družine vnaprej, ki naj bo poln pozitivnega upanja. Moč okrevanja izhaja iz prepričanj, ki večajo možnosti za rešitev problema, za zdravljenje in rast. Ta prepričanja pomagajo članom družine, da v kriznih situacijah najdejo smisel, pri čemer se kot opora družini vzpostavljajo možnosti za duhovne ali transcendentne povezave. Znotraj organizacijskih vzorcev oziroma vzorcev delovanja družinske skupine so elementi odpornosti fleksibilnost strukture družine, ki pomeni vpogled družine v to, kaj je v ravnanju znotraj posamezne družine mogoče spremeniti, koliko so norme in vrednote v posamezni družini toge ali fleksibilne. Najpomembnejša pri tem je vzpostavitev stabilnosti. Naslednji element organizacijskih vzorcev je povezanost družinskih članov, kjer skupaj s člani družine raziskujemo, ali družina zmore skupne odločitve, s čimer v družini prevladujejo centripetalne sile (sile, ki povezujejo), ali ima družina pri sprejemanju skupnih odločitev težave in tako znotraj njenega delovanja prevladujejo centrifugalne sile (sile, ki razdvojujejo). Naša naloga je podpreti družinske člane v iskanju načinov njihove medsebojne povezanosti, vendar pri tem ne pozabiti na pomen individualnosti oziroma edinstvenosti posameznih članov družine. Tretji element organizacijskih vzorcev so socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago. Vključenost vseh virov iz okolja prispeva k razvidnosti in ozaveščenosti družinske skupine. Učinki odpornosti se večajo s spremembami socialnih in ekonomskih virov. Znotraj komunikacijskih procesov sta pomembna koncepta razvidnosti in ozaveščenosti. Poudarek je na jasnosti komunikacije, to je komunikacije, kjer posamezni član družine sme izraziti točno to, o čemer razmišlja in kar želi povedati. Takšno komunikacijo imenujemo kongruentna komunikacija. H komunikacijskim procesom znotraj družine uvrščamo odprto izražanje čustev, ki pomeni težko in pomembno nalogo za nas, socialne delavke pri delu z družino: skupaj z družino raziskujemo, kaj družina občuti, kaj jo veseli, varujemo prostor, da

posamezni družinski člani izrazijo to, kar želijo izraziti, poudarjamo in delujemo v smeri vseh čustev kot sprejemljivih, vsak ima možnost govoriti o ravnanju z lastnimi čustvi, pri tem pa smo mu v oporo in pomoč, da zmore govoriti o sebi. Tretji element odpornosti, ki sodi h komunikacijskim procesom je soustvarjanje rešitev, kjer gre za reševanje problemov na način medsebojnega sodelovanja oziroma sodelovanja med posameznimi družinskimi člani.

(Walsh, 2006, str. 49-82, 263, 264)

Družine s številnimi izzivi so odporne. Pomembno je, da socialna delavka prepozna odpornost posamezne družine in jo krepi. S tem začne skupaj z družino načrtovati zelene spremembe in jo podpre na način, da bo te spremembe tudi zmogla realizirati (Mešl in Kodele, 2016, str. 62).

3.4. Krepitev odpornosti

3.4.1. Individualna krepitev odpornosti

Banjanac (b.d., str. 6) navaja, da je odpornost otrok v veliki meri odvisna od ravnovesja med dejavniki tveganja in varovalnimi dejavniki, Grotberg (Banjanac, b.d., str. 5) pa piše o treh virih odpornosti otroka, in sicer: sem (notranja življenjska moč), imam (socialna opora/podpora) in zmorem (spretnost reševanja problemov na način soočenja z njimi in iskanja ustreznih načinov njihovega reševanja).

3.4.2. Krepitev družin s številnimi izzivi

Vse družine imajo potencial za okrevanje in prevzemanjem nadzora nad življenjskimi izzivi, s katerimi se soočajo. S krepitvijo družinske odpornosti, ko so posamezni problemi družine razrešeni, pridobi družina več virov za spoprijemanje s prihodnjimi izzivi (Mešl in Kodele, 2016, str. 55). Walsh (2006, str. 251) poudarja pristop dela z družino, ki temelji na moči družine za okrevanje, kjer gre za shajanje, prilagajanje ali kompetentnost družine pri odpravljanju težav, da bi prepoznali in razumeli priložnosti za preobrazbo in rast, ki izhajata iz krize. Sodobno socialno delo v skupnosti je sodelovanje z družino in vsemi potencialnimi viri do uresničitve sprememb. Sodelovalno partnerstvo je za družine s

številnimi izzivi nova izkušnja, kjer so v ospredju člani družine kot ključni sogovorniki nas, strokovnih delavk (Mešl in Kodele, 2016, str. 42).

Rutterjevi (1987, str. 316-331) zaščitni mehanizmi, ki jih lahko vključimo v delo z družino v kriznih situacijah za krepitev odpornosti so:

1. Zmanjševanje dejavnikov tveganja:

- predvideti in pripraviti načrt za ravnanje v primeru pojava ogrožujočih situacij,
- zmanjševanje izpostavljenosti stresnim situacijam,
- zagotovitev informacij.

2. Ukrepi za zmanjševanje negativnih dejanj, ki povečujejo možnosti za ponovni pojav kriznih situacij.

3. Krepitev moči družine za procese v družini, ki varujejo in zmanjšujejo ranljivost.

4. Poudarjanje in varovanje virov moči družine in posameznikov ter sposobnosti za konstruktivno in učinkovito reševanje problemov.

Ključni principi za krepitev odpornosti v družini:

- Raziskuj stresorje in prilagoditvene procese skozi daljše časovno obdobje.
- Osmisli pomen izkušenj, ki izhajajo iz kriz.
- Vlivaj upanje in optimizem.

(Walsh, 2006)

4. REJNIŠTVO

4.1. Opredelitev pojma `rejništvo`, `rejniška družina` in namen rejništva

Rejništvo je začasen ukrep za otroka, ki mu družina ne zmore zagotoviti varnosti in osebnostnega razvoj ter rasti. Otrok odide v rejniško družino; skupaj z otrokom, rejniško in matično družino se soustvari IPS ter izvirni delovni projekt (v nadaljevanju IDPP) za matično družino. Strmimo k izboljšanju življenjskih pogojev matične družine, socialni krepitvi staršev in učenju drugačnega ravnanja, pri čemer šteje vsak korak napredka. Še

posebej pozorni smo pri varovanju prostora za besede otroka. Rejništvo lahko poimenujemo tudi 'socialno starševstvo'. K. Kufeldt (Rakar idr., 2010, str. 65) izpostavlja pomen inkluzivnega rejništva. To je rejništvo, ki ga negujemo v rejniškem sistemu in je utemeljeno s vključevanjem matične družine otrok v procese podpore in pomoči otroku. Centri za socialno delo zagotavljajo strokovno preverjene pogoje za rejništvo, ki varujejo otroka in mu omogočajo, da razvije svoje zmožnosti in doseže svoje sanje (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 103). Je institucionalna oblika skrbi za otroka, ki v nekem času v svoji matični družini nima 'dobrih' pogojev za življenje in mu je država z aktiviranjem potrebnih strokovnih delavk dolžna zagotoviti varne pogoje za rast in razvoj v skladu z vsemi temeljnimi pravicami otroka, zunaj njegove družine. Namestitev v rejniški družini je ena od možnih oblik podpore in pomoči otroku ter njegovi matični družini (Rakar idr., 2010, str. 64).

Rejništvo je institut družinskega prava, urejen v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju ZZZDR) kot posebna oblika varstva otrok, ki jim je potrebna oskrba in vzgoja pri osebah, ki niso njihovi starši. Način izvajanja rejništva je določen v 8. členu, širše pa v 5. delu, od vključno 154. do 177. člena. ZZZDR vsebuje določbe o namenu rejništva ter o odločitvi centra za socialno delo o namestitvi otroka v rejniško družino (*Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*, 1976). Samo izvajanje rejniške dejavnosti pa je predmet posebnega zakonskega urejanja v Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti (v nadaljevanju ZIRD), ki sistemsko ureja izvajanje te dejavnosti in operacionalizira vsebino dela in naloge udeležениh v rejništvu (*Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*, 2002). Natančni pogoji in postopki o izvajanju rejniške dejavnosti so zapisani v Pravilniku o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (*Pravilnik*) (Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti, 2018).

Predlagam naslednjo definicijo rejniške družine:

"Rejniška - nadomestna družina (družina, v kateri živijo otroci, ki ne morejo živeti pri starših) ima dvojno nalogo in je oboje hkrati: je družina otroka v smislu fizične in čustvene bližine skupine ljudi (pri čemer je biološka ali ne-biološka povezanost nepomembna), v kateri odrasli v ekonomskem (deloma), socialnem in čustvenem smislu skrbijo za otroka in mu nudijo čustveno in socialno oporo in spoštovanje, in obenem skupina, ki kompenzira otrokove izkušnje izgub in poškodovanosti, v ta namen pa mora biti usposobljena in bolj

reflektirana od "običajnih družin". Ker na ta način opravlja delo, ki ga sicer opravljajo zavodi in druge državne institucije, mora biti tudi primerno plačana" (Rakar idr., 2010, str. 141).

V stroki socialnega dela delujemo v jeziku socialnega dela, na socialno delovni način z najmanjšimi možnimi koraki. Nancy Hazel (Čačinovič Vogrinčič, 1991, str. 39–47) je v sistem rejništva uvedla koncept specializiranega rejništva kot ustrezne oblike skrbi za mladostnike, na način opremiti jih z življenjskimi veščinami in jim omogočiti razvoj občutka lastne vrednosti, ki jim ga lastna matična družina ni zmogla dati. Temeljna načela specializiranega rejništva so: načelo normalizacije (omogočiti mladostniku `normalno` življenje, ga usposobiti oziroma opremiti za življenje v tem svetu - družini in skupnosti), načelo lokalizacije (rejniška družina naj ostane v lokalnem okolju matične družine in otroku omogoči stike z lokalnim okoljem, vendar naj bo pri tem pozorna na morebitne pasti te bližine), načelo prostovoljstva (mladostnik lahko gre v rejniško družino le z osebno privolitvijo), načelo participacije (IPS), načelo odprtosti (vse informacije so javne in vsem dostopne) in načelo egalitarizma (vsi udeleženi v problemu so si enaki v spoštovanju in statusu - enakopravni so vendar različni, z različnimi nalogami).

V delovnem odnosu se vzpostavi IDPP za posameznega otroka, znotraj tega pa IPS, katere namen je soustvarjanje rešitev za probleme, ki se pojavljajo in hkrati učenje bližine v odnosu drug drugega za dobro otrok. Nancy Hazel sodelovanje v IPS poimenuje s stavkom: "*Nihče ničesar ne dela sam*". Socialna delavka vzpostavi delovni odnos z dogovorom o sodelovanju. Ta pomeni uvod v koncept soustvarjanja, instrumentalno definicijo problema, ki opredeljuje delež posameznika v skupnem projektu. V ospredju je delo iz perspektive moči. Otrok potrebuje vse, kar mu lahko omogočimo na njegovi poti iz družine, v kateri se je rodil, iz rejniške družine, ki ga je sprejela in od nas, ki smo zavezani k temu, da je otroku bolje, kot doslej (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 102).

Pomembno je, da otrok pridobi izkušnjo življenja v družini, kjer je spoštovan, kjer so zadovoljene njegove osnovne življenjske potrebe in kjer je lahko to, kar v resnici je. Namen rejništva je iskanje takšne družine otroku, ki bo posameznega otroka zmogla opremiti za življenje na način, da bo otrok zmogel in znal poskrbeti zase. Otrok naj v rejniški družini pridobi občutek toplote, izkušnjo gotovosti in varnosti ter ljubezni, zanimanja zanj.

4.2. Odhod otroka v nadomestno oziroma rejniško družino

Otroci z izkušnjo rejništva gredo skozi številne izgube. Ena od izgub za otroka je prehod iz matične v rejniško družino, ki je nujen, saj otrok zaradi različnih okoliščin nima zagotovljenih osnovnih življenjskih pogojev za življenje v svoji primarni družini. V izhodišču je bistvenega pomena, da ima otrok dovolj časa, da se od svoje matične družine poslovijo, hkrati pa se privadi na življenje v rejniški družini. Poseben pomen pri odhodu otroka v rejniško družino ima ozaveščanje in ubeseditev odhoda otroka iz matične v rejniško družino. V socialnem delu to imenujemo druga raven dela z družino. Bistven je pomen priprave otroka na ta prehod in spremembe, ki jih ta prehod prinese s seboj. Otroku smo dolžni predstaviti celoten potek prehoda, mu zagotavljati varnost na način, da ima lahko ob sebi osebo, ki ji zaupa, z njim jasno opredeliti, ali lahko kdajkoli pokliče svojega starša in kaj se mora zgoditi, da se bo v svojo matično družino lahko vrnil ter skupaj z njim raziskati, kdo so pomembni drugi v njegovem življenju (Čačinovič Vogrinčič, 2017).

25. člen ZIRD opisuje dolžnosti rejnice, med katerimi je izpostavljena tudi priprava sebe in družine na prihod otroka. Pri tem je potrebno upoštevati starost otroka in se seznaniti z informacijami o otroku: s kakšnimi težavami prihaja v rejniško družino, ubesediti mnenje o potrebah otroka, razmislek o tem, kaj bo za nas novo, morda težko v odnosu z otrokom. Velik pomen imajo srečanja otroka z rejniško družino že prej, skratka pa soustvarjanje družinskih pogojev za vključevanje otroka v novo družino in udeleženosť vseh članov družine v proces načrtovanja na način, da se otroku pridružimo. Bistvena je podpora otroku pri vključitvi v novo okolje in podpora, da razvije vse svoje sposobnosti in doseže vse, kar zmore doseči (ZIRD, 2013).

4.3. IPS in krepitev odpornosti otroka in matične ter rejniške družine

IPS načrtuje in v delovnem odnosu zagotovi pripravo otroka in obeh družin na prehod iz matične družine v rejniško. Najprej se morata obe družini spoznati. Otrokova družina predstavi otroka, pove dobre in pomembne stvari o njem, prav pa je, da izrazi tudi svoje skrbi in strahove. Tudi rejniška družina se podrobno predstavi in pove, kdo so, kako živijo in v kakšno skupno življenje vabijo otroka. Naloga socialne delavke je ustvariti odprt prostor za glas vsakogar. Potrebno se je zavedati, da so skrbno načrtovani in soustvarjeni

delovni projekti dragocena popotnica za otroka in lajšajo njegovo življenje. Rejnice so sodelavke centrov za socialno delo, projektna skupina je dober okvir za pomoč rejniški, seveda pa tudi pomoč in podpora matični družini (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 102).

V IPS je bistven glas otroka, kar pomeni, da otrok dobi izkušnjo sodelovanja, pogovora, slišnosti in potrditve, da sme pripadati obema družinama. Otroke je potrebno zmeraj slišati v lastnem dojemanju sebe. Zavedati se je potrebno, da vloga otroka vpliva na vse preostale vloge drugih članov družine. Theodore Lidz (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 50) pravi, da je potrebno zaupati v govorjeno besedo otroka. Sama menim, da je otrok strokovnjak iz lastnih izkušenj, kar pomeni, da on sam najbolje ve, kaj je dobro zanj. D. Gehart (2007) je izdelala nekaj temeljnih izhodišč, ki so v pomoč odraslim, da slišijo otrokov glas. Pod prvo točko je izpostavila ustvarjanje dialoškega prostora za otroka. Sem sodi potrpežljivost in čas odraslega posameznika, ki otroku prisluhne in ga sliši. Sledi drugo izhodišče, to je "ne vedeti". Pomeni, da v pogovoru otroku ne vsiljujemo svojih odgovorov, pač pa počakamo, da otrok sam prihaja do lastnega razmišljanja in razlag. Kot tretje izhodišče je opredelila "biti radoveden", ki pomeni radovednost za otrokove razlage in otrokovo resnico. Četrto izhodišče pa je stopiti onstran besed: uporaba risb, plesa, petja, igranja vlog, igrač, ipd.

Socialna delavka je sodelavka matične in rejniške družine. Skupaj z otrokom in obema družinama sklene dogovor o tem, kako bodo sodelovali. To pomeni, da v sodelovanju z otrokom in obema družinama opredeli specifične naloge, ki si jih zastavijo, pri čemer se formulira in kasneje lahko tudi spreminja prispevek otroka, matične in rejniške družine, pisna pogodba glede dogovora o medsebojnem sodelovanju pa pomeni zapis zelenih soustvarjenih izidov. Pogodbo o izvajanju rejniške dejavnosti je mogoče zmeraj spremeniti, prekiniti, vendar nikoli enostransko. Zapisana mora biti kratko in jasno na način, kam se želi priti oziroma kakšni so koraki k zeleni spremembi ter skupaj raziskati, kaj bo takrat drugače. Naloga matične družine so spremembe, ki jih otrok potrebuje, da bo lahko varno živel doma. Naloga rejniške družine pa je zagotoviti otroku te pogoje, ubesediti vlogo otroka, mu pojasniti delovanje družinske resničnosti, hkrati pa sodelovati z matičnimi starši. (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 110, 111)

Če je le možno, naj se ohranijo stiki otroka z matično družino - govorim o primerih, ko so stiki otroka z matično družino v otrokovo korist - prostor, kamor se bodo mladi ljudje lahko vrnili.

Velikokrat se postavlja vprašanje, kako lahko pravzaprav rejniška družina pomaga matični družini? Vsekakor je to v omogočanju in spodbujanju stikov med otrokom in njegovimi matičnimi starši. Rejniška družina je zaveznik matične družine, v ospredju je njun odnos, pomembno je, da je partnerski. Tudi naklonjenost matične družine rejniški igra pomembno vlogo, saj matična družina lahko rejniški družini poda kakšne informacije o otroku, rejniška družina pa matični družini poroča o konkretnih ravnanjih z otrokom. Tukaj naj bo vodilo omogočiti otroku priložnost biti v odnosu z obema družinama in pomoč obema družinama pri ravnanju z bližino in oddaljenostjo. Strahovi iz strani obeh družin se pojavljajo, to je nekaj običajnega: matično družino je strah, da se bodo otroci popolnoma odtujili in pozabili na matične starše, rejniško družino pa, da se bo matična družina vmešavala v njihov odnos z otrokom. Odnose med otrokom in njegovo matično družino se spleta varovati, kolikor je to mogoče in izvedljivo (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 112).

Pomembno se mi zdi omeniti tudi stalen nadzor oziroma kontrolo strokovnih služb nad izvajanjem rejniške dejavnosti. Del IPS so namreč tudi napovedani obiski, ki so varni, če so del sodelovalnega odnosa med otrokom, matično in rejniško družino.

4.4. Življenje otroka z in med dvema družinama

Rejniški sistem je ustvarjen za otroka, da mu zagotovi takšne življenjske pogoje, ki mu jih matična družina zaradi različnih razlogov ni mogla zagotoviti. Zagotavljanje temeljnih pravic otroka iz KOP (1989) in Deklaracije o otrokovih pravicah (1959) je za socialno delo obvezujoče. Sodelovanje z otrokom začnemo v težkem času zanj. Doma vladajo negotovost, bolečina, nemoč, vabilo za lepše in boljše življenje pa v otroku vzbudi ambivalentna čustva, hkrati pa negotovost in strah pred neznanim. Ravno zato je potreben tehten razmislek: kaj si otrok želi in kaj sme odnesti s seboj v rejniško družino. Gre za želje, ki jih je potrebno skupaj z otrokom odkriti in izpolniti. Otroku potrebuje v nas sogovornika, s katerim se uči življenja med dvema in z dvema družinama. Potuje od ene družine k drugi, s tem pa prevaja resničnost ene družine v resničnost druge. Otroka varujemo na način, da nam lahko kdajkoli pove kdo je, kaj si želi, kaj misli in čuti ter kako se vidi ter razume v odnosu z obema družinama. Otroku je soustvarjalec, njegov glas in njegova izkušnja štejeta največ, vsi drugi le delujemo v korist in za dobro otroka. Otroku

potrebuje možnost, da razvije občutek lastne vrednosti in ima pravico do resničnosti. Za vse to pa potrebuje dobre izkušnje - povezanosti, ljubezni, bližine in prijateljstva. Pomembno je, da se uspe umestiti in da mu rejniška družina postane dovolj razvidna ter se začne znajti v njej, za to običajno potrebuje veliko raziskovalnih pogovorov. Vsakdanje življenje otroku ponuja polno priložnosti in postavlja mnogo vprašanj, na katere si sam ne zna odgovoriti in pri tem potrebuje odrasle sogovornike. Rejnice so v oporo otroku pri raziskovanju in učenju. Seveda pa tudi za življenje z matično družino otrok potrebuje podporo in pomoč. Potrebuje nekoga za pogovor o žalovanju, izgubi, dvomih in lojalnosti. Me, socialne delavke smo tukaj zanj.

(Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 104-107)

Pri opisu življenja otroka med in z dvema družinama se v prvi vrsti pojavlja vprašanje lojalnosti ob odhodu otroka iz matične družine in njegovem prehodu v rejniško družino. Pri tem vprašanju lahko po H. Matter (Čačinovič Vogrinčič, 2017) otrok izbere tri različne načine razreševanja konflikta lojalnosti. Prvi način je, da se pridruži rejnikom, pri čemer jih postavi v ospredje na način 'rejniška starša sta sedaj moja starša'. Sledi drugi način, to je provociranje, napadanje, izražena močna želja po vrnitvi domov v svojo matično družino. Tretji način pa je razvoj zmožnosti in osebna ozaveščenost o sposobnosti življenja z in med dvema družinama (matično in rejniško) na način zelenega izida skozi proces učenja.

In kako ravnati, ko je otrok ujet v konfliktu? Najprej je potrebno ozvestiti vlogo otroka v družini. To pomeni, da v primeru, če je otrok v vlogi razbremenjevalca konfliktov (H. E. Richter), to skupaj z otrokom ozvestimo. Nato povabimo družino v proces sprememb, pri tem je pomembno vodilo, da družinski člani niso krivi za stanje drugega člana družine, dejstvo pa je, da so v njem udeleženi. Zato je prav, da se razrešuje konflikt v odnosu z vsemi člani družine in da je pri tem slišan glas vsakega slehernega družinskega člana. Vloge so pričakovana vedenja, ki jih ubesedimo, da postanejo razvidne in ozvestimo, da vemo, kako bomo z njimi ravnali. Vedno jih nagovorimo vzajemno na način, da se sliši glas vsakega člana družine. Vloga je vedno vzajemna, kar pomeni, da govori o odnosu, to pa pomeni, da vsaka sprememba vloge s seboj prinese tudi spremembo drugih vlog, kar hkrati pomeni reorganizacijo rejniške družine ob prihodu novega člana v družino na način reorganizacije vlog in nalog. (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 158 - 167)

V času življenja otroka med in z dvema družinama se oblikuje paleta odnosov. To so: otrok - rejniška družina, otrok - matična družina, otrok- sorojenci, odnos otroka s samim seboj in rejniška družina - matična družina.

Za otroka je pomembno, da sme videti in imeti obe resničnosti - resničnost matične in resničnost rejniške družine. Za uspeh rejniškega sistema je potrebno le stalno sodelovanje obeh družin (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 112).

V tem poglavju sem v večini povzemala po Gabi Čačinovič Vogrinčič iz knjig 'Socialno delo z družino', 'Psihologija družine' in predavanj študijskega predmeta 'rejništvo in posvojitve' iz podiplomskega študija, čeprav tudi drugi avtorji pišejo o tem. Odločitev za povzetek od Gabi Čačinovič Vogrinčič zato, ker avtorica na pregleden način pojasni življenje otroka z in hkrati med dvema družinama in mi je njena utemeljitev osebno najbolj blizu.

5. SOCIALNO DELO Z DRUŽINO IN VLOGA SOCIALNEGA DELA PRI KREPITVI ODPORNOSTI OTROK Z IZKUŠNJO REJNIŠTVA

Družino v socialnem delu nagovarjamo na dveh ravneh. Prva raven je raven mobilizacije, raven dela. Na tej ravni vzpostavimo delovni odnos in soustvarimo IDPP. Naše delo temelji na instrumentalni definiciji problema in soustvarjanju rešitev, ljudje so strokovnjaki na podlagi osebnih izkušenj in prispevajo svoj delež v rešitvi. Na tak način delamo v smeri preprečevanja naučene nemoči in krepitvi odpornosti. Na drugi ravni raziskujemo in definiramo spremembe v družinski skupini, ki jih družina potrebuje, da bi zmogla uspešno načrtovati rešitve, ki jih želi (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 112, 113). Odpornost družine je na tej ravni povezana z razvidnostjo življenja posameznika v sistemu družine in družine kot celote, gre za govor o potrebnih spremembah in o tem, kaj je vredno ohraniti (Mešl, 2013, str. 358).

Kot socialne delavke otroku v največji meri pomagamo na način, da v odnosu z njim preverimo, ali je njegova družina skupina, ki jo lahko mobiliziramo za posamezne spremembe ali pa je skupina, pred katero moramo otroka zaščititi oziroma obvarovati. Pri delu z otroki, ki imajo izkušnjo rejništva, običajno te otroke varujemo na način, da otroku poiščemo zanj primerno rejniško družino, pri delu z matično družino pa le-to mobiliziramo na način, da družina zmore realizirati spremembe, ki so temeljno izhodišče za vrnitev

otroka v matično družino. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2000, str. 290) pravi: " Temeljni prispevek socialnega dela je, da vzpostavi z družino delovni odnos, ki omogoči varno in ustvarjalno raziskovanje kompleksnih problemov družine in skupno iskanje rešitve. V procesu instrumentalne definicije problema nagovarjamo družino; vsi člani udeleženi v problemu, raziskujejo uresničljiv delež v rešitvi. Dober izid je dogovorjen, edinstven projekt. Prvi korak je ustvarjanje odprtega prostora za pogovor, vzpostavljanje delovnega odnosa z družino kot celoto in hkrati posameznimi člani družine. Delati je potrebno v sedanjosti za prihodnost ter v samem začetku skleniti dogovor o sodelovanju, da kasneje celoten potek dela z družino temelji na skupnem dogovarjanju in sprejemanju posameznih odločitev ter rešitev. Gre za neke vrste delovni projekt; projekt sodelovanja." "V procesu raziskovanja za dobre izide mora družina postati bolj razvidna. Govor o pravilih, ciljih, načinu odločanja ali vlogah prinaša nove izkušnje, nove poglede. Udeleženosť v rešitvi vedno pomeni določene spremembe v vlogah; raziskujemo povezanost, odvisnost, ubesedimo potrebe in pričakovanja. Socialna delavka mora v delovnih pogovorih znati ubesediti družinsko dinamiko in varovati razvidnost posameznega člana v sistemu. Pomembno je, da je v delovnem odnosu slišan posameznik, da hkrati raziskujemo sistem in posameznega člana ali podsistem" (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 28).

6. OPREDELITEV PROBLEMA

Otroci, ki prihajajo v rejniško družino se običajno pred prihodom v rejniško družino pa tudi po namestitvi soočajo s številnimi izzivi, negotovost jih spremlja na vsakem koraku. Kot strokovne delavke na področju dela z družino moramo biti pozorne na krepitev odpornosti posameznega otroka, ki se od otroka do otroka razlikuje, zato je še toliko bolj pomembno, da jo uspemo prepoznati in z njo tudi občutljivo ravnati s predpostavko, da je vsak otrok unikat in tako edinstven ter neponovljiv. Skozi izdelavo magistrske naloge sem raziskovala v slovenskem prostoru doslej še ne raziskano temo odpornosti otrok z izkušnjo rejništva. Ta tema je po mojem mnenju pomembna, ker prepoznavanje svoje notranje moči posameznikom vedno znova olajša odkriti in krepiti načine, ki jim omogočajo, da uspejo premagati tudi najtežje življenjske preizkušnje ter da vedno znova v svojem življenju zmorejo narediti korak naprej. Menim, da se ta notranja moč nahaja v vsakem človeku, le odkriti jo je potrebno. Sem pa raziskala tudi povezanost osebne in družinske odpornosti ter kako v otroku z izkušnjo rejništva prepoznajo njegovo odpornost drugi ljudje, rejniki in strokovne delavke, ki imajo neposreden stik z njim. Želim, da bi ta magistrska naloga

prispevala k večji razvidnosti osebne in družinske odpornosti otrok ter ozaveščenosti strokovnih delavk pri vzpostavljanju takšnih procesov podpore in pomoči družini ter njenim posameznim članom, ki bi odpornost krepili.

Skozi raziskavo sem raziskovala odpornost otrok z izkušnjo rejništva in njihovih družin ter procese razvijanja odpornosti v rejništvu. Namen magistrskega dela je bil raziskati odpornost otrok z izkušnjo rejništva skozi paleto kazalnikov, ki jih avtorja Southwick in Charney (2012) navajata kot pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so: pozitivni pogled na svet, fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi, prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje, altruizem, motiviranost za spremembe, fleksibilen način razmišljanja, iskanje življenjskega smisla, humor in kongruentna komunikacija. Ker menim, da sta osebna in družinska odpornost medsebojno povezani, so me zanimali tudi družinski procesi, povezani z odpornostjo. Po avtorici F. Walsh (2006) so to: sistemi prepričanj in verovanj v družini, organizacijski vzorci in komunikacijski procesi.

6.1. Raziskovalna vprašanja

Kako osebe z izkušnjo rejništva opredeljujejo lastno odpornost?

Kako se osebna odpornost otrok z izkušnjo rejništva odraža skozi kazalnike po Southwick in Charney (2012)?

Kako je po mnenju oseb izkušnja rejništva vplivala na njihovo osebno odpornost?

Kako prepoznajo odpornost otrok z izkušnjo rejništva in razvijanje osebne odpornosti njihovi rejniki ter strokovne delavke, ki delujejo na področju rejništva?

Kako bi osebe z izkušnjo rejništva opredelile družinsko odpornost svojih matičnih in rejniških družin skozi področja, ki jih opredeljuje F. Walsh (2006) - pred rejništvom, v času rejništva, po morebitno zaključenem rejništvu? In kako bi družinsko odpornost skozi področja, ki jih navaja F. Walsh (2006) opredelili rejniki in strokovne delavke, ki z otroki sodelujejo?

Kakšna je medsebojna povezanost osebne in družinske odpornosti skozi oči oseb z izkušnjo rejništva, njihovih rejnikov ter strokovnih delavk pred začetkom izvajanja rejniške dejavnosti, v času njenega izvajanja in po morebitno zaključenem rejništvu?

Kako je način vzgoje v matični in rejniški družini povezan z razvojem odpornosti pri otroku z izkušnjo rejništva?

7. METODOLOGIJA

7.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, kjer osnovno izkustveno gradivo sestavljajo besedni opisi ali pripovedi (Mesec, 2007, str. 11).

Raziskava je hkrati deskriptivna ali opisna, saj sem pridobljene podatke analizirala na beseden način, brez uporabe matematičnih operacij in empirična, saj sem s pomočjo spraševanja zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo, pri tem pa upoštevala teoretično podlago (Mesec, 2007, str. 85).

Raziskava je prav tako eksplorativna ali poizvedovalna, saj so že bile izvedene podobne raziskave, ni pa bilo izvedene še konkretno raziskave na temo odpornosti otrok z izkušnjo rejništva in uporabna, saj je namen njenega zapisa pripomoči k ozaveščanju oseb z izkušnjo rejništva glede osebne in družinske odpornosti, hkrati pa k razmisleku rejnic in strokovnih delavk o poznavanju osebne odpornosti otrok, pa tudi družinske odpornosti, v katero je vpel vsak otrok.

7.2. Merski instrumenti in viri podatkov

Merski instrument so bila vodila za polstrukturirani intervju. Za zbiranje podatkov sem uporabila polstrukturirani intervju in neposredno obliko spraševanja. Vprašalnik za osebe z izkušnjo rejništva je bil sestavljen iz 15 vprašanj, vprašalnik za rejnice in strokovne delavke pa iz 12 vprašanj, od tega je bilo 1 vprašanje sestavljeno iz podvprašanj v obliki opisa pokazateljev oziroma kazalnikov odpornosti po avtorjih Southwick in Charney ter Walsh (priloga1). Vprašanja sem pripravila vnaprej, vendar so bila odprtega tipa, kar pomeni, da sem pri odgovorih intervjuvancem pustila prosto pot izražanja. Občasno sem prilagajala tudi vrstni red postavljenih vprašanj - predvsem pri pogovorih z osebami z izkušnjo rejništva, ko sem sama presodila, da je obrnjen vrstni red v posameznem primeru ustrežnejši. Na tak način sem se zares uspela pridružiti vsakemu posamezniku. Intervju je bil sestavljen iz štirih sklopov vprašanj: osebna odpornost, družinska odpornost,

medsebojen vpliv osebne in družinske odpornosti ter vzgoja. Viri podatkov so zapisi intervjujev, ki so bili izhodišče za kvalitativno analizo.

7.3. Populacija in vzorec

Moja populacija so bile osebe z izkušnjo rejništva, rejnice in strokovne delavke, ki delujejo na področju rejništva. Vzorec so predstavljale osebe obeh spolov in različnih starosti z izkušnjo bivanja v rejniških družinah, rejnice in strokovne delavke, ki sodelujejo z izbranimi osebami z izkušnjo bivanja v rejniških družinah za intervju na območju treh regij: Podravske, Pomurske in Osrednjeslovenske regije. Pri vzorčenju sem uporabila priložnostni vzorec, saj sem intervjuvala tiste osebe z izkušnjo rejništva, rejnice in strokovne delavke, ki delujejo na območjih, do katerih sem imela osebni dostop. Prav tako je vzorec neslučajnostni, ker vsaka enota populacije pri izbiri ni imela enakih možnosti, da bi prišla v vzorec (Mesec, 2009, 153-154). V izbor sem vključila le rejniške družine, ki so včlanjene v Društvo rejnikov Slovenije ali Klub rejniških družin Maribor ali pri katerih je za izvajanje rejniške dejavnosti pristojen bodisi Center za socialno delo Maribor bodisi Center za socialno delo Slovenska Bistrica bodisi Center za socialno delo Ljubljana-center, vzorčila pa sem tudi s pomočjo snežne kepe in sicer na območju občine Slovenska Bistrica, kjer sem preko poznanstva z rejniško družino iz svojega lokalnega okolja prišla v stik z drugimi rejniškimi družinami v sklopu njihovih samoiniciativnih skupnih srečanj. V izbor intervjujev z rejnicami in osebami z izkušnjo rejništva sem vključila rejnice in tiste osebe z omenjeno izkušnjo, s katerimi sem navezala stike na raznovrstnih neformalnih druženjih (skupni celodnevni izlet v Zagreb, srečanje rejniških družin v Lendavi, druga neformalna srečanja, okrogle mize in posveti, strokovno-zabavni tabori za otroke iz rejniških družin, itn.).

Tabela 1: Podatki o vzorcu: osebe z izkušnjo rejništva

OIR	SPOL	STAROST	STAROST OB PRIHODU V RD	TRAJANJE BIV. V RD
X1	M	20 let	3 mesece	20 let
X2	Ž	24 let	15 let	10 let
X3+X4	Ž+M	20 let	13 let	7 let
X5	M	12 let	7 let	4 leta
X6+X7+X8	Ž+M+Ž	14+14+ 11 let	7 let,16	7 let, 13 let, 14 let

			mesecev, 19 dni	
X9	Ž	16 let	2 leti	14 let
X10	Ž	25 let	12 let	14 let
X11+X12	Ž+Ž	13 + 14 let	5 + 6 let	8 +9 let
X13	Ž	33 let	4 leta	11 let (v prvi rejniški družini) in 2 leti (v drugi rejniški družini)
X14	M	42 let	2 leti	24 let in še po izteku rejništva nekaj let

Tabela 2: Podatki o vzorcu: rejnice

REJN IK	SPOL	STAROST	IZOBRAZBA IN POKLIC	IZKUŠNJE
Y15	Ž	49 let	5. stopnja, poklicna rejnica	20 let (18 let poklicnega rejništva, 2 leti rejništva kot dopolnilne dejavnosti) 12 otrok v rejništvu
Y16	Ž	54 let	5. stopnja (+ 2 leti fakultete), poklicna rejnica	10 let (najprej vikend rejništvo, nato dolgotrajno rejništvo) 4 otroci
Y17	Ž	31 let	bolničar/negovalec; poklicna rejnica	12 let, poklicno rejništvo 3 otroci
Y18	Ž	54 let	komercialni referent; komercialistka podpredsednica RDS	14 let, rejništvo kot dopolnilna dejavnost 3 otroci
Y19	Ž	58 let	5. stopnja - šivilja; delo šivilje v vrtcu, članica nadzornega odbora RDS	20 let, 4 ure dnevno poklicnega rejništva, 4 ure sem zaposlena kot šivilja v vrtcu 6 otrok
Y20	Ž	38 let	administratorka v gradbenem podjetju in	13 let, dolgotrajno rejništvo 1 otrok

			profesorica učne pomoči, predsednica kluba rejniških družin Maribor	
Y21	Ž	58 let	Srednja šola; kmetijski tehnik	14 let, rejništvo kot dopolnilna dejavnost 5 otrok

Tabela 3: Podatki o vzorcu: strokovne delavke

STR. DELAVCI/AKTIVNI SOUSTVARJALCI	SP O L	STAROST	IZOBRAZBA IN POKLIC	IZKUŠNJE
Z22	Ž	41 let	Univ. dipl. soc. delavka, socialna delavka na CSD (področje rejništva)	10 let
Z23	Ž	44 let	Univ. dipl. soc. del., soc. delavka na CSD (področje rejništva)	17 let
Z24	Ž	62 let	Univ. dipl. soc. delavka, soc. delavka na CSD (področje rejništva)	40 let
Z25	Ž	31 let	Univ. dipl. socialna delavka, socialna delavka	4 leta
Z26	Ž	61 let	Mag. soc. dela, " socialna delavka sprva CSD (področje rejništva), sedaj vodja Dnevnega centra Ozara Maribor in aktivna soustvarjalka na področju rejništva - v okviru CSD in RDS	20 let
Z27	M	35 let	Mag. družinskih in zakonskih študij, družinski terapevt in vodja strokovno- zabavnih taborov za	5 let

			otroke v rejništvu in rejniške družine	
Z28	Ž	63 let	Univ. dipl. socialna delavka, socialna delavka (področje rejništva), aktivno delovanje na področju svetovanja rejnikom v okviru RDS	41 let
Z29	M	42 let	Mag. socialnega dela in sociologije, strokovni vodja večgeneracijskega centra, predsednik RDS (delovanje na prostovoljni bazi), aktivno udeleženec organizacije taborov za otroke z izkušnjo rejništva.	Od 2. leta starosti (osebna izkušnja bivanja v rejniški družini), 20 let delovanja na področju rejništva, magister sociologije in socialni delavec, predsednik DRS (ustanovitelj društva, idejni vodja programa društva), član komisije za sprejetje ZIRD, delovne skupine pri predlogih zakona

7.4. Zbiranje podatkov

Do seznama otrok in rejnic sem prišla s pomočjo lastnega aktivnega sodelovanja v Klubu rejniških družin Maribor, prav tako pa tudi samoiniciativno preko ene od rejnic, ki jo osebno poznam že dlje časa. Vsako rejnico sem kasneje poklicala še po telefonu, ji predstavila svoj namen ter jo povabila v sodelovanje pri izvedbi moje raziskave. Na sodelovanje v raziskavi so se odzvale prav vse rejnice, ki sem jih poklicala. Tudi nad odzivom otrok z izkušnjo rejništva sem bila zelo pozitivno presenečena, saj sem pričakovala, da se bo v vsaki rejniški družini mojemu povabilu odzval vsaj eden ali pa največ dva otroka, kasneje pa se je izkazalo, da so se mojemu povabilu k sodelovanju v raziskavi odzvali prav vsi otroci v rejniških družinah, v katerih sem bila za intervju dogovorjena že z rejnicami. Kljub vednosti o možnosti velikega obsega intervjujev zaradi samega števila dogovorjenih intervjujev ter s tem tudi obstojem obsežne analize, sem se odločila, da izziv sprejemem in izvedem intervjuje z vsemi otroki, ki bivajo pri rejnicah, s

katerimi sem bila v stiku. Zavedala sem se pomena različnih izkušenj otrok in njihovega prispevka h kompleksnosti in zanimivosti moje raziskave. Pri izvedbi intervjujev sem skozi celoten potek pogovora pristopala izjemno občutljivo, to je neobremenjeno z vnaprej pripravljenimi vprašanji, ki sem jih tekom pogovora ves čas prilagajala slogu govora posameznega intervjuvanca ter bila zlasti pri intervjujih z osebami z izkušnjo rejništva pozorna na njihovo starost in zrelost. Delovala sem v smeri ustvarjanja odprtega prostora za govor posamezne osebe na način, da sem se ji pridružila - ji pozorno prisluhnila in jo slišala - skozi verbalno in neverbalno komunikacijo. Pogovor sem v odnosu z otrokom pričela z izpostavitvijo področij, ki ga zanimajo, to so prosti čas, kaj mu predstavlja veselje, srečo, kje meni, da so njegova močna področja (viri moči) in šele nato česa ga je strah in kaj ga skrbi. Z uporabo takšnega zaporedja sem želela, da otroci, ki imajo izkušnjo rejništva, o svojem življenju razmišljajo najprej iz pozitivne perspektive; torej, kaj je v njihovih življenjih pozitivnega, dobrega, šele nato pa iz negativne plati, kjer ponovno zmorejo poiskati pozitivne vidike. Skozi pogovore z otroki z izkušnjo rejništva sem prišla do spoznanja, da imajo ti otroci v sebi veliko notranje moči, vendar pri mnogih ta moč ni prepoznana in ozaveščena. To, da se zmorejo vedno znova soočiti s težkimi preizkušnjami v svoji matični družini in jih venomer premagovati tudi kasneje v času življenja med dvema in z dvema družinama, jim omogoča notranja moč. To je moč, ki jo moramo ubesediti, otroci se je morajo zavedati in v vsakdanjem življenju izhajati iz nje. Seveda pa ob tem ne brišemo primanjkljajev, otrok se mora zavedati tudi svojih šibkosti, jih sprejeti in z njimi živeti na način iskanja pozitivnega v vsem negativnem. Odpornost otrok skozi pokazatelje odpornosti po dveh avtorjih - Southwick in Charney (2012) sem raziskovala skozi pogovor otroka za čas življenja v matični družini in rejniški družini, z dvema intervjuvancema pa sem o omenjenih kazalnikih govorila tudi za čas sedanjega življenja, ko sta se že osamosvojila in imata svoje lastne družine. Tudi pri izvedbi intervjujev z rejnicami in strokovnimi delavkami sem dopuščala dovolj odprtega prostora za govor o podtemah, povezanih s temo osebne in družinske odpornosti otrok z izkušnjo rejništva. Intervjuje z otroki sem izvajala pri njih doma, odhajala sem na domove rejniških družin, kjer sem se s temi otroki pogovarjala. Menim, da je neformalno okolje našega pogovora eden izmed dejavnikov, ki je vplival na to, da je pogovor potekal sproščeno. Tudi z rejnicami sem intervjuje izvajala pri njih doma, z eno rejnico in otrokom ter že odraslo osebo, prav tako z izkušnjo rejništva, sem se srečala v eni izmed bližnjih kavarn njihovega doma. Z eno odraslo osebo, ki ima izkušnjo rejništva, danes pa je aktivist na področju rejništva pa sem se po skupnem dogovoru srečala v prostoru čitalnice Fakultete za socialno

delo. S strokovnimi delavkami sem izvajala intervjuje na različnih koncih: večinoma na njihovih delovnih mestih na centrih za socialno delo, z nekaj strokovnimi delavkami sem se dobila v kavarni - vedno sem iskala mirno in varno okolje z namenom, da bi se intervjuvanka v čim večji meri sprostila. Pogovorov nisem snemala, z namenom, da intervjuvanci ne bi imeli občutka pritiska ali treme zaradi snemanja. Pred začetkom vsakega intervjuja sem se še enkrat predstavila, obnovila namen mojega magistrskega dela ter opisala potek intervjuja. Tudi med samim intervjujem sem se sama precej vključevala na način, da sem podala svoje mnenje, na primer lastno utemeljitev osebne odpornosti, moj pogled na družinsko odpornost in na njun medsebojni vpliv. Pri tem pa bila seveda ves čas pozorna na to, da je bil sogovornik tisi, ki je bil v ospredju najinega pogovora in da je vsak izmed njih imel dovolj maneverskega prostora za izražanje. Govoru intervjuvanca sem izjemno pozorno prisluhnila, si zapisovala le oporne točke najinega pogovora, drugače pa si poskušala čim bolj natančno, pristno zapomniti njegov dobeseden govor.

Zapleti in razpleti:

Zapletov praktično ni bilo, saj sem vso izvedbo raziskave jemala kot izziv; vsak korak v moji raziskavi mi je predstavljal izziv, ki sem ga sprejela in tudi uspešno izvedla. Izziv mi je sprva predstavljal navezovanje stikov z ljudmi iz različnih koncev Slovenije, saj se je bilo pred samo izvedbo intervjuja potrebno dobro organizirati in uskladiti. V začetku se je pojavljal strah predvsem pred izvedbo intervjujev z otroki, saj nisem točno vedela, kako k posameznemu otroku pristopiti na način, da bo zmožel govoriti o svoji izkušnji rejništva. O tem sem pred samo izvedbo veliko razmišljala in nato nekako sklenila, da pri izvajanju intervjujev z otroki pristopam na čim bolj neobremenjen način, saj bi v nasprotnem primeru - ko bi otrok občutil moj strah in tremo, lahko tudi sam imel težavo govoriti na sproščen način. Pri intervjujih z otroki nikakor ni tekel pogovor le po strukturiranih vprašanjih, svoja vprašanja sem zares prilagajala trenutnemu govoru o posamezni temi, podtemi; pogovori so tekli sproščeno, nikjer nisem imela občutka, da bi otrok s težavo govoril o svoji izkušnji. Morda je bilo v samem začetku pri vseh otrocih prisotno nekaj dvomov in strahu - to sem tudi opazila, vendar so ta strah in dvome skozi najin pogovor hitro izgubili in se sprostili. Nekateri so mi pripovedovali tudi o svojih osebnih izkušnjah, o katerih ne bi pričakovala, da mi bodo govorili. To je bil tisti moj uspeh in potrditev - da sem se uspela pridružiti otroku na način, da mi otrok zaupa in se v moji družbi počuti varnega. Ena deklica je kot pogoj vzpostavitve zaupanja nekomu izpostavila občutek varnosti pri osebi, s katero je v odnosu, kot razlog pa je navedla, da se z govorom o

določenih svojih izkušnjah zaradi same narave izkušenj praktično pred osebo razgali in da ravno zato potrebuje ta občutek gotovosti.

Spraševanje je bilo ustno (neposredno) in individualno (posamezno). Odgovore sem po opornih točkah sproti zapisovala, v čim večji meri pa sem si dobesedno povedane stavke intervjuvancev poskušala zapomniti, kar mi je tudi v veliki meri uspelo, saj me je vsak pogovor popolnoma prevzel, skozi to svoje navdušenje nad pogovori sem prišla do spoznanja, kako zelo me tema rejništva zanima. Vse intervjuvance sem seznaniła z zagotovljeno anonimnostjo, v intervjujih sem uporabila posamezne oznake (osebe z izkušnjo rejništva sem poimenovala z X + zaporedna številka intervjuja, rejnice z Y + zaporedna številka intervjuja, strokovne delavke pa z Z + zaporedna številka intervjuja), ki so mi bile v pomoč pri iskanju medsebojnih povezav (med govorom otrok, njihovih rejnic, strokovnih delavk) in zapisu ugotovitev oziroma rezultatov. Posamezen intervju je trajal približno uro in pol, nekateri tudi blizu dveh ur. Podatke sem intenzivno zbirala v času od 7. 11. 2017 do 7. 12. 2017, skupno en mesec.

7.5. Obdelava in analiza podatkov

Po opravljenem posameznem intervjuju je sledil takojšen zapis, takrat sem v mislih še imela dobesedne navedbe posameznih intervjuvancev. Po zapisu vsem intervjujem sem po e-pošti poslala zapis posameznemu intervjuvancu in sicer z namenom, da je zapis intervjuja pregledal in imel možnost kaj spremeniti ali dodati. Nato je sledila kvalitativna obdelava in analiza podatkov, ki sem jo naredila s pomočjo kodiranja-odprtega (priloga2), osnega (priloga3) in odnosnega (priloga4), pri čemer sem uporabila računalniški program Microsoft Word. Pri kodiranju sem si pomagala s knjigo Mesca Blaža, (2009). Iz kodiranih intervjujev je sledil izpis rezultatov, zapis sklepov in razprave.

Obdelava in analiza podatkov je potekala po omenjenih korakih:

1. Zapis izvedenih intervjujev (zaradi varstva osebnih podatkov v osebni arhivu). Intervjuje sem zapisala v programu Microsoft Word. Pri tem sem si pomagala z zapisom opornih točk in svojim spominom. Z namenom zagotavljanja anonimnosti in preprečevanja razpoznavnosti sem imena posameznih intervjuvancev spremenila v oznake X, Y, Z + zaporedne številke.

2. Pošiljanje zapisa posameznega intervjuja po e-pošti posameznemu intervjuvancu z namenom, da ga avtorizira (potrdi že zapisano ali pa kaj spremeni, doda). Temu je sledila kvalitativna obdelava podatkov.

3. Kodiranje. Za bolj nadzoren pregled podatkov sem uporabila tabele. Izjave sem oštevilčila (skupno 2116 izjav). Najprej sem izjave kodirala odprto in tako ob vsaki izjavi v desni kot tabele pripisala pojem oziroma kodo izjave. Nato sem nad posameznimi izjavami zapisala širšo temo: vprašanje, s katerim se posamezne izjave povezujejo. Sledil je zapis nad-kategorij, pod katere sem po vrstnem redu zapisala največkrat ponavljajoče kode (priloga 3). Vse to sem zapisovala posebej za osebe z izkušnjo rejništva, rejnice in strokovne delavke. Zatem sem v obliki miselnega vzorca za večjo preglednost prikazala odnosno kodiranje (priloga 4). V odnosnem kodiranju sem povezala odgovore vseh treh enot vzorca moje raziskave in jih zapisala okrog posameznega oblačka znotraj katerega sem zapisala posamezno temo. Tako so pridobljeni podatki postali razvidni za jasen zapis rezultatov. Zaradi obsežnosti rezultatov pri zapisu rezultatov navajam le šifre posameznih izjav (izjave v prilogi 2), zaradi večje preglednosti in povezanosti pa rezultate in razpravo združujem v skupno poglavje 'REZULTATI IN RAZPRAVA', pri čemer rezultate zapišem v običajnem tisku, razpravo pa v poševnem tisku pisave. Rezultate tako prikažem v sklopu poimenovane teme, pod zapisom rezultatov pa o vsaki temi tudi razpravljam.

V nadaljevanju dodajam primer odnosnega kodiranja enega od vprašanj, ki je bilo skupno vsem trem enotam vzorca raziskave, ostalo odnosno kodiranje dodajam v prilogi (priloga 4).

4. Oblikovanje poskusne teorije.

8. REZULTATI IN RAZPRAVA

VIRI MOČI, VESELJE (SREČA), PROSTI ČAS, STRAHOVI, SKRBI

Kot močna področja (vire moči) osebe z izkušnjo rejništva izpostavijo pomen samorefleksije, samoiniciativnost, samoregulacijo, pa empatijo (visoko stopnjo za pripravljenost pomoči drugemu, vživljanju v njegovo vlogo), komunikativnost, organiziranost, matematiko, raziskovanje, vero vase, spontanost, natančnost, inteligentnost, optimizem, dober spomin in samostojnost. Veselje (srečo) otrokom z izkušnjo rejništva predstavljajo v prvi vrsti glasba (igranje instrumentov in ples), pa tudi gledanje filmov - serij in branje knjig. Pod srečo in zadovoljstvo otroci umestijo pomen zdravja in na drugi strani raznovrstnega operiranja s telefonom (mobitelom), pa tudi: potovanja, živali, družino in učenje tujih jezikov. Svoj prosti čas otroci z izkušnjo rejništva radi preživijo v naravi, fantje izpostavijo igranje nogometa, košarke, dekleta sprehode. Pri opredelitvi prostega časa jih kar nekaj omeni tudi pomen počitka oziroma ležanja in spanja. Nekaj otrok svoj prosti čas preživlja z igranjem igrice na računalniku, v družbi prijateljev, nekaj jih v prostem času dela preko študentske napotnice - X3 (12a). Kot strahove otroci z izkušnjo rejništva v večini navedejo strah pred prihodnostjo - X11 (46a). Navajajo tudi kače - X5 (23). Kot skrbi pa navajajo zlasti nepredvidljivost - prihodnost in zaposlitev - X3 (14).

Vsak človek ima v sebi vire moči, potrebno jih je le raziskati in prepoznati. Viri moči pomenijo notranjo moč človeka, ki mu pomaga pri spoprijemanju z vsakdanjimi življenjskimi izzivi. S prepoznavanjem odpornosti posameznika je potrebno pričeti že v zgodnjem obdobju življenja ter odpornost že takrat krepiti. Otrok je človeško bitje, na to pozabljamo, ker je majhen. Krepitev odpornosti se prične že v primarni skupnosti; družini. Družina je mala skupina s posebnostmi in skupina z zgodovino, znotraj katere poteka zadovoljevanje najpomembnejših človeških potreb (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 128, 129). Sama bi ob zadovoljevanju najpomembnejših človeških potreb dodala še pomen zadovoljevanja 'višjih' potreb, ki omogočajo otroku občutek varnosti, gotovosti in razvoja občutka zaupanja vase ter v svoje sposobnosti. Prehod iz matične v rejniško družino za otroka predstavlja velik izziv, pri otrocih se pojavlja občutek strahu, sramu, preverjanje lastnih zmožnosti, zaradi česar je še toliko bolj izrazita potreba po spodbudi otroka k sprejetju lastne preteklosti in svoje realne življenjske situacije, v kateri se je znašel, ob stalni potrditvi, da je nekaj dobrega naredil in da mu uspeva ter zmore le, če ima dovolj motivacije za uresničitev sprememb, ki si jih bodisi želi bodisi so potrebne zanj in za

njegov osebni razvoj. Čeprav otroci v večini živijo v skrbni in ljubeči rejniški družini, se vedno znova sprašujejo o obstoju ljubeče in skrbne matične družine. Pogosto se dogaja, da zelo težko sprejmejo destruktiven način delovanja matične družine. in da se strahovi ter skrbi v povezavi z matično družino pojavljajo še v času življenja v rejniški družini. Tukaj nastopi pomembna vloga socialne delavke, ki se s stalnim vključevanjem otroka v sistem rejništva vedno znova uči, kako varovati prostor zanj in za njegove potrebe ter želje. Otrok potrebuje varen prostor in spodbudo, da pove in sodeluje. Uči se živeti z in med dvema družinama. Pomembno je, da razvije občutek lastne vrednosti in pravico do resničnosti (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 106).

POKAZATELJI ODPORNOSTI PO SOUTHWICK IN CHARNEY (2012)

Pozitivni pogled na svet

V matičnih družinah otroci, rejnice in strokovne delavke v večini izpostavijo prevlado negativnega oziroma pesimističnega pogleda na svet. Kot dejavnike takšnega pogleda na svet izpostavijo: prisotnost alkohola, nasilja, stalen strah, pritiski, zahteva po stalnem prilagajanju, hrup, pogrešanje ljubeče in skrbne matične družine in odsotnost občutka varnosti. V kar nekaj primerih se pojavlja odsotnost spomina glede pogleda na svet v času življenja v matični družini zaradi prenizke starosti ob odhodu otroka iz matične v rejniško družino - X3 (65). Ena od rejníc ponazori vidik gledanja sveta otrok z izkušnjo rejništva skozi metaforo kozarca, ki je na pol prazen in izpostavi otrokov stalen občutek strahu pred drugimi ljudmi - Y19 (860). Medtem ko ena od strokovnih delavk izpostavi prehiteno spoznavanje posameznih življenjskih tem (spolnost) in učenje kraje kot boja za preživetje - Z23 (1632). Pri opisu pogleda na življenje v rejniških družinah otroci poudarijo prisotnost pozitivnega pogleda na svet, rejnice in strokovne delavke pripovedujejo o spremembi pogleda otrok na svet na prehodu iz svojih matičnih v rejniške družine ter začetku nadomeščanja težav z izzivi in priložnostmi biti to, kar v resnici si - Z25 (1642). Otroci kot dejavnike takšnega pogleda na svet navajajo: vzgled rejníc (njihova pozitivna naravnost), energija, smeh, veselje, medsebojno zaupanje, učenje, da je 'v življenju veliko padcev, vendar je potrebno po vsakem padcu zmeraj vstati', priložnosti za boljše življenje. Kot razloge za zadovoljstvo otrok v času življenja v rejniških družinah rejnice navajajo: sprejetje (soočenje) mame z odhodom otrok v rejniško družino, priložnost odkritega izražanja sebe in s tem lastnih čustev, opaženost, veliko pogovora, branje življenjsko pozitivnih tem - učenje za življenje, potovanja - spoznavanje različnih kultur:

ljudi - različnosti ljudi (usod) - spoznanje: 'vsi smo ljudje', gledanje sveta skozi kozarec, ki je na pol poln, zmanjšanje negativne nastrojenosti proti drugim ljudem - Y19 (861). Le nekaj rejnic omeni ohranjanje negativnega oziroma pesimističnega pogleda otrok iz časa življenja v matični družini še kasneje, v času življenja v rejniški družini. Manjši del - dva otroka z izkušnjo rejništva govorita o negativnem pogledu na svet v rejniški družini. Izpostavita prepozen prihod, težave v prilagajanju, neenakost biološkim otrokom rejnic, pesimizem: stalno delo, ni časa za drugo. Dva intervjuvanca z izkušnjo bivanja v rejniški družini že imata svoje lastne družine. Eden izpostavi spremembo pogleda na svet z osamosvojitvijo in ustvarjanjem svojega življenja - družine (bolj pozitiven, svoboden - neobremenjen pogled na svet), druga pa izpostavi pomen realnega pogleda na svet že iz časa življenja v rejniški družini, zlasti drugi (izkušnja življenja v dveh različnih rejniških družinah) in pomen učenja iz lastnih praktičnih izkušenj.

Optimizem je pogonsko vodilo za odpornost. Optimisti ne zanemarjajo negativnega vidika v življenju, vendar se nanj ne osredotočajo, raje posvetijo svojo pozornost iskanju rešitve za problem. Mešl (2013, str. 356) pravi, da s tem, ko otroke učimo optimizma, jih hkrati učimo, da spoznajo sami sebe in so radovedni v odnosu do sebe in sveta. Seligman (2007, str. 299) trdi, da je optimizem učinkovito orodje, saj lahko ob navzočnosti vrednot in ambicij pripomore k individualnim dosežkom in družbeni pravičnosti. Maholmes (2014, str. 21) optimizem opisuje kot energijo, ki je posamezniku v pomoč pri doseganju tudi navidezno 'nedosegljivih' izzivov. Optimizem, ki temelji na realnih pričakovanjih, spodbuja pozitivno razpoloženje, zaupanje v prihodnost, hkrati pa spodbuja tudi večjo vztrajnost pri soočanju z vsakdanjimi izzivi. Optimisti imajo občutek povezanosti in predvidljivosti v svojih življenjih. To pripomore k razvoju stabilnosti.

Otrok potrebuje veliko pogovorov raziskovanja z namenom, da bi se umestil, da mu rejniška družina postane dovolj razvidna in da se v njej znajde. Prav tako pa tudi za življenje z matično družino otrok potrebuje podporo ter pomoč in priložnosti za pogovor o izgubi, žalovanju, lojalnosti ter dvomih. To mu omogoči razvijati pozitivni pogled na svet, ki ga v matični družini ni bilo. Ker otrok živi med dvema družinama in običajno potuje od ene družine k drugi, potrebuje tudi prostor za razmislek in 'prevajanje' ene resničnosti v drugo. Gre za dragocen prostor, ki ga je potrebno za otroka varovati, da nam vedno znova lahko pove, kdo je, kaj si želi, kaj misli ter čuti in ne nazadnje kako se vidi in razume v odnosu z obema družinama (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 106, 107).

Fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi

Otroci povedo, da so v svojih matičnih družinah v večini izražali le nekatera čustva - le za njihove matične starše 'sprejemljiva' čustva, kot je na primer 'nepristno' veselje. Veliko čustev je bilo izraženih skozi jok. V večini so bila prisotna negativna čustva: žalost, jeza, ki so bila običajno neizražena in potlačena - X5 (109). Tudi rejnice in strokovne delavke povedo, da izražanje čustev otrok znotraj matičnih družin v veliki meri ni bilo prisotnega in da za to niti ni bilo dovoljenja - Y16 (850). Strokovne delavke izpostavijo odsotnost opaženosti otrok iz strani matičnih staršev na način odzivanja na njihove potrebe, želje, zavračanje čustev otrok, odsotnost občutka možnosti izražanja sebe, omenjajo pa tudi nezmožnost izražanja lastnih čustev zaradi bodisi ujetosti v travmo bodisi zaradi odsotnosti stika z lastnimi čustvi pri bioloških starših, kar posledično vpliva tudi nanje - Z22 (1649). Za čas življenja v rejniških družinah otroci povedo, da v večini izražajo svoja čustva. Predvsem so prisotna pozitivna čustva (veselje, sreča), kot razlog za pozitivna čustva pa otroci navajajo izkazano zanimanje in interes rejnikov. Zaradi nenadne spremembe okolja na prehodu življenja iz matične v rejniško družino otroci izpostavijo veliko joka. Ena od intervjuvank pove, da še sedaj v rejniški družini ni razvila zmožnosti izražanja lastnih čustev in izpostavila odsotnost notranjega miru, sreče in samospoštovanja. Intervjuvanca, ki že imata lastni družini govorita o začetku izražanja čustev šele v svoje ustvarjenih družinah - X5 (110). Rejnice izpostavijo začetno odsotnost zmožnosti izražanja lastnih čustev pri večini otrok zaradi takšne navajenosti iz matičnih družin in pomen prepoznavanje čustev pri otrocih, kasnejši razvoj zmožnosti izražanja čustev znotraj rejniških družin, pa tudi delno izražanje čustev (pozitivnih, v manjši meri negativnih) - Y21 (900). Kar nekaj rejnic poudari le izražanje joka, molka iz strani otrok v začetku življenja v rejniški družini, nekateri izpostavijo pogoste čustvene izbruhe, težave, spet drugi željo otrok po začetnem učenju načina izražanja čustev, odsotnost izražanja želje po telesnem stiku, pa tudi posnemanje matičnih staršev v načinu izražanja čustev. V primerih odsotnosti časa za razmislek izpostavijo instinktivno reakcijo otrok na posamezen dogodek, trenutek (zakoreninjenost določenih vzorcev vedenja iz matične družine), potlačitve čustev, nepredelano jezo in hkratno izražanje več čustev. Strokovne delavke povedo, da imajo otroci v rejniških družinah vse možnosti izražanja lastnih čustev (ustvarjen prostor za vsa čustva) - Z24 (1656). *Ampak, a je res tako? Menim, da tudi v rejniških družinah ni vse tako idealno in da imajo tudi te družine posamezna čustva "skrita za zaslon" oziroma so le-ta zanje nesprejemljiva. Po mojem mnenju so takšne rejniške*

družine v večini, le redke so družine, kjer so sprejemljiva popolnoma vsa čustva. Bistvenega pomena pri tem je, da družina čustva, ki so zanjo nesprejemljiva, ozavešči in prične ustvarjati prostor, kjer bodo postala sprejemljiva tudi ta čustva. Pomembno vlogo igra ustvarjen prostor za odkrito izražanje vseh čustev, brez predsodkov pred negativnimi čustvi in dajanjem predstave o tem, da so negativna čustva nekaj slabega in jih je potrebno potlačiti. Skynner (Čačinovič Vogrinčič, 1998, 215-217) govori o "za zaslon skritimi čustvi", to so čustva, ki jih otrok izrine, saj ob njihovem pojavu doživi travmo ali stres, ker v njegovi družini niso sprejeta ter tako povzročajo napetost in vznemirjanje; so tabu. Otrok se nauči, da ne sme izražati čustev, ki so za njegovo družino nesprejemljiva, pri čemer se pri njem pojavlja strah in odpor, da bo izgubil ljubezen družine, če bo ravnal v nasprotju s tem in bo za družino nesprejemljiva čustva izrazil, zaradi česar takšna čustva raje skrije pred družino, včasih pa tudi celo pred samim seboj. Čustvom se odpove, da bi jih zmogel obvladati. Tukaj bi opozorila na slednje: v družini niso problematična konfliktna čustva, problematično je zgolj njihovo zanikanje. Kot primer naj izpostavim čustvo žalosti. Žalost je bolečina. Za otroka je pomembno, da se jo nauči prepoznati in preboleti, saj je žalost neizogibno čustvo, s katerim se vsak človek prej kot slej sreča. Temeljne čustvene veščine se nanašajo na otrokovo sposobnost prepoznati, upravljati in nadzorovati ter izraziti svoja čustvena stanja. Čustvena samoregulacija je pomemben vidik osebne odpornosti. Otroci, ki znajo in zmorejo uporabiti uspešne strategije za ravnanje z različnimi čustvi, se bolj uspešno izognejo raznim stiskam. Če otrok ne zmore poimenovati svojega čustvenega stanja, težje rešuje probleme, ker ne zmore opredeliti, kako se počuti, se tudi težje odloči za potek reakcij ter si težje poišče podporo in pomoč drugih. Otroke je potrebno učiti sprejemanja vseh čustev (Banjanac, b.d., str. 7,8).

Prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje

Otroci izpostavljajo zahtevo po popolnem prilagajanju in neodzivnost, odsotnost izkazanega interesa s strani matičnih staršev - X6 (147). Rejnice povedo, da se v večini otroci v veliki meri prilagodijo razmeram v svojih matičnih družinah in popolnoma sprejmejo življenjske situacije znotraj njih ter se prilagodijo postavljenim zahtevam, saj vedo, da bo v nasprotnem primeru sledila kazen, se pa kasneje predvsem v času obdobja adolescence ta njihova zahtevana prilagodljivost spreobrne v upornišvo, ki se velikokrat pojavlja v precej skrajni obliki. Tudi strokovne delavke menijo, da je v matičnih družinah prisotna velika mera prilagodljivosti otrok (učenje metod preživetja - samozaščita, prilagajanje, sprejemanje življenja med in z dvema družinama) - Z22 (1671).

Za čas življenja v rejniških družinah otroci izpostavijo odsotnost zahteve po stalnem prilagajanju, ob tem pa sicer učenje prilagodljivosti, hkrati pa dopustitev dovolj velikega maneverskega prostora za izražanje sebe. V večini menijo, da nimajo težav s prilagajanjem in da se zmorejo tudi popolnoma prilagoditi. Nekaj jih pove, da zmeraj iščejo ravnovesje med prilagodljivostjo in ohranjanjem sebe (samosvojostjo - ohranjanjem lastnega mnenja, stališča, prepričanja). Ena od intervjuvank z izkušnjo rejništva izpostavi težave s prilagajanjem (vključitvijo, navezanostjo), medtem ko druga govori o odsotnosti zmožnosti prilagodljivosti drugim (le sledenje sebi) - X10 (1151b). Za sedanje življenje intervjuvanca, ki že imata lastne družine, izpostavita delno prilagodljivost. Ob tem navedeta: zavedanje pomena prilagodljivosti, hkrati pa nujo, potrebo po svobodi. Rejnice v večini govorijo o delni prilagodljivosti otrok posameznim situacijam znotraj družine in pogosti prisotnosti uporništv, nekaj pa jih izpostavi popolno sprejemanje življenjskih situacij iz strani otrok znotraj rejniških družin, ena od rejnic otroke z izkušnjo rejništva poimenuje kot koprive in izpostavi samozavedanje ranjenosti s strani otrok z izkušnjo rejništva. Ta rejnica poudari pomen sposobnosti rejnic otrokom v rejništvu zagotoviti, da se osebno razvijajo in v vsem izčrpati zanje najboljše realne možnosti, ki bodo v njihovo korist. Rejnice izpostavijo še zmožnost prilagajanja v odvisnosti od posameznega značaja otroka - vpliv osebnostnih lastnosti, zmožnost prilagajanja v odvisnosti od starosti, pomen možnosti razmisleka o vsakdanjih situacijah in učenje strpnosti (prilagodljivosti) otrok - Y15 (904a). Strokovne delavke poudarjajo pomen vloge rejnic pri učenju drugačnih vzorcev ravnanja - pomoč pri ozaveščanju otrok o neustreznih vzorcih vedenja in vnosu novih vzorcev vedenja oziroma ravnanja - Z25 (1694).

Otrok od svojih najbližjih izve, kaj je dobro in kaj ne, kaj je sprejemljivo in dopustno, za kaj si je vredno prizadevati. Družina otroka uči vstopa v svet, za kar ga opremi in k čemur ga spodbuja ter ga na tak način postopno pripravlja za samostojnost in prevzemanje odgovornosti (Tomori, 1999, str. 150-155). Tukaj se skriva pomen sporočila, da otroci v rejniških družinah niso nič drugačni od otrok, ki imajo možnosti življenja v svojih lastnih - matičnih družinah. Gre za pomen občutka enakopravnosti otrok, ki živijo v rejniških družinah z otroki v matičnih družinah in dokazovanje socialnih delavk glede enakopravnosti vseh otrok ne glede na socialni status (uspeh se kaže v tem, ko otroci sami pridejo do tega spoznanja).

Altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim)

Za čas življenja v matičnih družinah otroci pripovedujejo o odsotnosti altruizma, večina jih meni, da je bila v njihovih matičnih družinah prisotna popolna egocentričnost in da so te učili tudi njih. Nekaj otrok sicer govori o prisotnem altruizmu v smislu zahtev matičnih staršev po pomoči njim ali pa potrebi po medsebojni pomoči za preživetje (medsebojna pomoč brata in sestre) - X3 (166). Tudi rejnice in strokovne delavke govorijo o odsotnosti altruizma ali pa le delni prisotnosti na način zahteve pomoči otrok svojim matičnim staršem, ne pa drugim ljudem. Za čas življenja v rejniški družini pa večina otrok, pa tudi rejnic in strokovnih delavk izpostavi prisotnost altruizma. Dejavnika, ki po mnenju otrok vplivata na to sta: vzor rejnice in razvoj empatije - čuta za sočloveka. Nekaj otrok govori tudi o delno razvitem altruizmu v smislu razvoja občutka za altruizem v odvisnosti od posameznega otroka in situacije, v kateri se ta otrok znajde - X3 (165). O razvoju delnega altruizma v rejniški družini pripovedujejo tudi nekatere rejnice, pojasnijo pa ga z uravnoteženostjo med skrbjo zase in skrbjo za druge ter željo po pomoči, vendar postavitevijo sebe pred drugimi. V enem primeru rejnica izpostavi otrokov izražen altruizem skozi stalen dvom o motivu pomoči, kar pomeni, da deklica sicer rada pomaga, vendar se hkrati stalno sprašuje o tem, zakaj sploh pomaga - kakšen je njen motiv pomoči drugemu. Nekaj rejnic in dve strokovni delavki pripovedujejo o odsotnosti altruizma - rejnice pojasnjujejo to odsotnost z načinom večje mere skrbi zase, kot za druge: posledica notranjih bojov (zavrnjenosti s strani biološke mame), nezmožnost pomoči drugemu v enaki situaciji, kot jo je otrok doživel sam in egoistična naravnost, strokovni delavki pa z obstojem vseh možnosti za razvoj altruizma znotraj posamezne rejniške družine, vendar hkratnem govoru o pomenu zavedanja vpliva značaja otroka, pri čemer izpostavita siceršnjo pripravljenost na pomoč, vendar odsotnost brezpogojne pomoči - Z25 (1713). Rejnice poudarjajo pomen svojega lastnega vzora otrokom v altruizmu in povezavo ozaveščenosti lastnih težav otrok z zmožnostjo pomoči drugemu - Y16 (949).

Altruizem je povezan z odpornostjo, pozitivnim duševnim stanjem in blagostanjem. Visoka stopnja altruizma krepi odpornost posameznika na način potrditve in samozadoščenja, da je storil nekaj dobrega za drugega človeka (Southwick in Charney, 2012).

Motiviranost za spremembe

V matičnih družinah je po mnenju otrok in rejnic motiviranost za spremembe pri večini otrok prisotna. Kot dejavnike motivacije kar nekaj otrok navaja željo po drugi družini, izražena je tudi želja po prenehanju prepиров znotraj matične družine- X5 (192), Y17

(939). Večina strokovnih delavk govori o odsotnosti motivacije otrok - Z26 (1734). Otroci navajajo, da je motivacija za spremembe prisotna tudi znotraj rejniških družin. Kot dejavnike motivacije navajajo učenje delovnih navad, prebujenje lastne kreativnosti, dosego zelenih ciljev, kot je uspeh v šoli in uspešno kariero v prihodnosti. Tudi rejnice menijo, da otroci imajo določene cilje, da so motivirani za določene - manjše spremembe, ni pa motiviranosti za večje spremembe (poudarek vrednosti majhnih, postopnih korakov), pri čemer so nekateri motivirani le za spremembe pri drugih ljudeh, spet drugi pa le za spremembe na sebi. Le nekaj jih izpostavi odsotnost motiviranosti otrok za spremembe. Rejnica osebe z izkušnjo rejništva, ki že ima svojega lastnega otroka pa kot osrednji motivator te osebe izpostavi njeno hči - Y15 (981, 982). Strokovne delavke poudarijo visoko stopnjo motiviranosti (novo življenje z možnostmi odložitve preteklih negativnih izkušenj - iz matične družine, razvojem visoke stopnje ambicioznosti - hrepenenje po dosežkih in odločitve zanje) - Z23 (1729). Nekaj strokovnih delavk v pogovoru govori o visoko razviti odpornosti pri mnogih otrocih z izkušnjo rejništva. Ti otroci imajo visoko razvito sposobnost sprejemanja sprememb (fleksibilnosti pri spremembah), zmožnosti prepoznavanja in raziskovanja. *Potrebno se je zavedati, da otroka ne smemo nikoli postaviti v položaj 'nevednega' otroka, saj s tem poudarjamo njegovo šibkost. Otrok je tisti, ki najbolje pozna sebe in potrebno je izhajati iz njegove zgodbe.*

Posamezniki, ki vedo, da je za spremembo situacije potrebno spremeniti način razmišljanja in delovanja, so v večji meri motivirani. Tudi takrat ko se znajdejo v težavni in stresni situaciji, se situacije ne izogibajo. Ta jim predstavlja izziv in četudi se soočijo z neuspehom, okrevajo, kar jim omogoča njihova notranja moč (Southwick in Charney, 2012).

Sčasoma nekateri otroci v rejništvu uspejo razviti jasno predstav o tem, kaj v življenju pravzaprav hočejo in česa si nikakor ne želijo. Zmorejo oblikovati jasno sliko o lastnih željah. To so običajno otroci, ki so se zmogli soočiti s svojo matično družino in jo sprejeti takšno, kakršna je. Tisti otroci, ki pa tega niso zmogli in so svojo preteklost z namenom pozabiti jo popolnoma potlačili in ne predelali, pa običajno tudi ne zmorejo razviti jasne predstave o tem, kaj si v življenju pravzaprav želijo in oblikovati jasne cilje. Travmatsko doživetje lahko povzroči kratkotrajne, dolgotrajne ali pa doživljenjske posledice na otroku. Nekateri otroci si sčasoma zmorejo opomoči od travmatskih dogodkov, kar nikakor ne pomeni, da taki dogodki na njih ne pustijo sledi. Pri drugih otrocih so učinki travmatskega

dogodka vidni več let, številne otroke pa travmatski dogodek zaznamuje za celo življenje (Samec in Slodnjak, 2001, str. 8). Ta občutek travme še intenzivira obstoj predsodkov ljudi do rejništva, o katerih skozi intervjuje pripovedujejo otroci z izkušnjo rejništva sami in posledično razvoj njihove manjvrednosti zaradi življenja v rejniški družini. Pri otrocih z izkušnjo rejništva so velikokrat prisotni občutki sramu. Velik pomen predstavlja sprava otroka z lastno situacijo (biološkimi starši - soočenje, sprejemanje). V primerih, ko se otroci ne zmorejo soočiti in sprejeti svoje situacije, se skozi pogovor z njimi pokaže, kako pričnejo z idealizacijo svojih matičnih staršev (starše vidijo kot ideal). Se pa velikokrat zgodi tudi to, da matični starši nikakor ne zmorejo sprejeti odhoda svojega otroka v rejniško družino, tudi v teh primerih se lahko pojavljajo velike težave tako za obe družini, kot predvsem za otroka. Zelo pomembno pri tem je ozaveščanje otrok, pri čemer otrok razvije odločnost glede svoje življenjske situacije. Otrok mora ozvestiti situacijo svoje matične družine in se zavedati, kaj zanj predstavlja rejniška družina.

Fleksibilen način razmišljanja

Za čas življenja v matičnih družinah otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavijo odsotnost priložnosti fleksibilnega načina razmišljanja. Kot razloge otroci navajajo: stalen boj za preživetje, iskanje pozornosti, ljubezni ter stalna zahteva po podrejanju in prilagajanju v mišljenju - X2 (220b). Rejnice odsotnost priložnosti za fleksibilen način razmišljanja pojasnjujejo z ponotranjenostjo otrok vsiljenega načina razmišljanja o sebi - 'nič ne zmorem, nič ne znam, vse je slabo, kaj bi karkoli počel, če ni nič vredno, je brezpredmetno, brez veze' - Y17 (1022). Tudi strokovne delavke kot razlog navajajo le stalen boj za preživetje - Z23 (1745). Za čas življenja v rejniških družinah otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavijo priložnosti za fleksibilen način razmišljanja. Otroci omenjeno pojasnjujejo z večjo mero spodbude, veselja, drugačnega načina razmišljanja v primerjavi z matično družino, večjo mero prilagodljivosti- stati za svojim mnenjem, hkrati pa sprejemati tudi mnenje drugega, učenjem - X13 (237). Rejnice poudarijo, da v primeru časa za razmislek otrok sledi novim vzorcem vedenja, v primerih odsotnosti časa za razmislek pa ravna v skladu s starimi vzorci vedenja oziroma naučenimi vzorci vedenja iz časa življenja v matični družini. Izpostavijo tudi razvoj otrokovega jasnega izražanja svojega mišljenja in njegovega zagovarjanja, razvoj zmožnosti sprejemanja in upoštevanja mnenja drugih in razvoj osebne vednosti 'zmorem, vse je mogoče'. Rejnice omenjajo tudi razvoj delno fleksibilnega načina mišljenja otrok v času življenja v rejniških družinah, pri

tem pa pričakovanja otrok po prilagajanju družbe, v manjši meri tudi osebno prilagajanje, nekaj jih fleksibilnost načina razmišljanja otrok povezuje z naučenimi vzorci ravnanja in vedenja - Y17 (1023). Strokovne delavke pojasnjujejo razvoj fleksibilnega načina razmišljanja otrok znotraj rejniških družin z vzgojo sprejemanja drugačnosti, zaupanjem vase, zmožnostjo samostojnega delovanja, samozavedanjem glede notranje moči, razlagajo tudi o pomenu vpliva skupnih potovanj na fleksibilen način razmišljanja otrok - srečevanje, dialog z drugimi ljudmi, sprejemanje različnih mnenj, pogledov, zahteva po prilagodljivosti v razmišljanju, dejanjih. Manjši del strokovnih delavk govori o delno fleksibilnem načinu razmišljanja otrok znotraj rejniških družin in sicer v odvisnosti od otrokovega načina doživljanja zanj ogrožujočih situacij in stopnje posnemanja vedenja rejnice ter sledenja njenemu načinu razmišljanja - Z22 (1737).

V rejniški družini otroci pogosto začnejo razmišljati o pomenu zaupanja vase, prav tako pa tudi o uporabi manj zaželenih vedenj, kar pomeni, da vse nedovoljeno v matični družini poskusijo doseči v rejniški družini. Enako je tudi s primanjkljaji v matični družini, za katere se v rejniški družini pokaže, da jih želijo nadomestiti v tej družini. Doma se otrok najprej uči osnovnih in vse bolj zapletenih spretnosti, odrasli, ki skrbijo zanj ga opremljajo z znanjem, mu vzbudijo radovednost, pokažejo mu, da je svet zanimiv in privlačen. V družini se tako razvije vrednostni sistem.

Odporni ljudje so zelo fleksibilni v načinu razmišljanja oziroma mišljenja. Zavedajo se, kdaj morajo odnehati s svojim vedenjem oziroma načinom ravnanja, kako določiti cilje in kako se soočiti z življenjskimi izzivi (Southwick in Charney, 2012).

Iskanje življenjskega smisla

Za življenje v matičnih družinah otroci, rejnice in strokovne delavke po večini izpostavijo odsotnost življenjskega smisla - X3 (247b).

V rejniških družinah večina otrok najde svoj življenjski smisel - X9 (256). Rejnice kot življenjski smisel otrok izpostavijo uspeh v šoli, saj se otroci z dobrim uspehom dokazujejo - tako sebi kot drugim, kar kot otroci z izkušnjo poniževanja, razvitega občutka manjvrednosti, naučenega vzorca brezpredmetnosti iz strani matičnih staršev zares potrebujejo, saj na tak način postajajo samozavestni, razvijejo občutek vrednosti in samospoštovanja. Kar nekaj otrok kot življenjski smisel opredeljuje rejništvo. Nekaj

strokovnih delavk meni, da otroci v času življenja v rejniški družini iščejo svoj življenjski smisel in da lahko traja kar nekaj časa, da ga najdejo. Ena od strokovnih delavk pa govori o povezanosti življenjskega smisla s starostjo in stopnjo zrelosti otroka (vsako obdobje je povezano z razvojem določenega smisla) - Z26 (1771). Izpostavila bi dva intervjuja z osebama, ki sta kot otroka preživela svoje otroštvo in kasneje tudi mladost v rejniški družini, sedaj pa imata oba že svoji lastni družini. Iz njunih odgovorov na moje postavljeno vprašanje je razvidno, kako sta njuna pogleda usmerjena v prihodnost in kako velik pomen zanju predstavlja družina. Za intervjuvanko X13 življenjski smisel predstavlja predvsem hči, ki je po mnenju njene rejnice velik faktor za to, da je ta oseba začela življenje jemati bolj odgovorno in da je ne nazadnje našla v življenju nek smisel; pred rojstvom oziroma spočetjem hčerkice tega smisla pri njej ni bilo opaziti, zaradi česar so se po besedah rejnice pojavljale samomorilske težnje. Intervjuvanec X14, ki je prav tako odrasel v rejniški družini, hkrati pa je še danes zelo aktiven na področju delovanja rejništva, je dejal, da je njegova lastna družina pravzaprav njegova 'prva družina'. *Iz teh dveh intervjujev, prav tako tudi iz preostalih, je razvidno, da otroci, ki niso imeli v svojih zgodnjih letih priložnosti izkusiti življenja v družini, kjer so imeli možnosti zadovoljitve lastnih potreb in želja, družini kot taki pripisujejo zelo velik pomen, saj imajo sami izkušnjo pomanjkanja družinske skrbi in ljubezni. V omenjenih dveh intervjujih je jasno, kako veliko vrednost oba intervjuvanca - X13 in X14 pripisujeta skrbi za družino - svojim otrokom, seveda pa je v praksi tudi veliko primerov, ko posamezniki, ki so živeli v rejniških družinah, zaradi ponavljajočih se naučenih vzorcev ravnanja in vedenja iz svojih primarnih, to je matičnih družin, kljub skrbni in ljubeči rejniški družini, ne zmorejo 'ustrezno' poskrbeti za svoje lastne otroke in tako potrebujejo pomoč pri njihovi vzgoji. Tukaj gre za t.i. 'začaran krog' delovanja. V primeru 'začaranega kroga' - nezmožnosti soočenja, preseganje svoje pretekle družinske situacije, lahko predstavlja pomoč usmeritev otroka v različne oblike svetovanja in pomoči.*

Vendar ne nazadnje kljub vsem težkim preizkušnjam iz matične družine otroci zmorejo ob podpori in spodbudah v rejniški družini spoznati kdo pravzaprav so, prepoznati lastne uspehe, močna področja oziroma vire moči in kljub na nek način stalni povezanosti z matično družino vedno znova narediti korak naprej. Morebitna nižja kulturna raven staršev, pomanjkanje časa in energije za ukvarjanje z otrokom običajno privede k prikrajšanju otrok za vrsto spodbud, priložnosti in možnosti za učenje ter osebno rast (Samec in Slodnjak, 2001, str. 172). Vsak otrok v rejništvu je pravzaprav v rejniško družino

zaupan z vsem, kar nosi v sebi, s prav tisto bolečino, ki je skrita v njem in za katero upa, da bo v novi družini izgovorjena in nagovorjena, sočutno sprejeta in razrešena. Pomembno je, da ima otrok znotraj svoje družine priložnost stika s svojo najglobljo in najbolj skrito notranjostjo ter hkrati priložnost na površje vedno znova prinesiti vprašanja, ki si jih sicer odrasli ne bi nikoli postavili. In tukaj ni pomembno, ali otrok prebiva v svoji matični ali rejniški oziroma nadomestni družini (Kompan Erzar, Rožič in Simonič, 2011, str. 109). Ena od rejnic je otroke v rejništvu opisala z besedno zvezo 'stalni borci', druga rejnica pa jih je poimenovala kot 'žilavi otroci'. Utemeljitev uporabe teh dveh besednih zvez je bila pri obeh rejnicah videnje notranje moči v otroku, ki mu vedno znova in znova omogoča soočanje z obstoječimi življenjskimi preizkušnjami ter premagovanje le teh na način odhoda naprej (korak dalje). Po določenem travmatskem dogodku se nekateri ljudje obrnejo po pomoč v religijo in duhovnost. Zateči se k duhovnosti ne pomeni nujno tudi tega, da si zaradi tega veren. Duhovnost namreč pomeni iskanje življenjskega smisla in usmerjanje k višji sili, religija pa je vrsta socialne institucije, za katero so značilni določeni rituali in prepričanja. Vera naj bi tako pripomogla k boljšemu spoprijemanju s stresom, ljudje, ki verujejo naj bi bili zelo odporne osebnosti. Vendar po drugi strani so lahko ljudje, ki verujejo v boga prepričani, da ima ta popolno kontrolo nad njimi in da sami nimajo vpliva nad situacijo.

Humor

V času življenja v matičnih družinah otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavijo odsotnost uporabe humorja. Rejnice pripovedujejo o zadovoljstvu, veselju kot tabu temi v času življenja otrok znotraj matičnih družin - odsotnosti dovoljenja za uporabo humorja. Tiste rejnice, ki izpostavijo prisotnost humorja pri otrocih v matičnih družinah, govorijo o prisotnosti hudomušnega humorja - Y19 (1103). Ena od strokovnih delavk sicer govori o prisotnosti humorja, vendar na način zasmehovanja drugega, poniževanja Z26 (1784, 1785).

Za čas življenja v rejniških družinah otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavijo delno prisotnost uporabe humorja, kar pomeni prisotnost humorja v določenih situacijah in popolno odsotnost humorja v drugih situacijah. Otroci omenijo uporabo sarkazma, lastno odločitev za vnos humorja v svoje življenje: v odnosu do sebe. Nekaj otrok izpostavi veliko mero resnosti in odgovornosti - X13 (282). Rejnice izpostavijo izražanje humorja skozi neverbalno komunikacijo, ironični, črni humor in sarkazem. Tri rejnice govorijo o odsotnosti humorja pri otrocih, ki so pri njih v rejništvu. Dve rejnici pa uporabo humorja

povezujeta z značajem posameznega otroka- Y15 (1085). Strokovne delavke govorijo o uporabi humorja otrok v obliki preizkušanja rejníc, provokacij, kar po mnenju strokovnih delavk prinesejo s seboj iz časa življenja v matičnih družinah. Nekaj jih stopnjo uporabe humorja povezuje s čustveno zrelostjo otroka (hitrejši pojav pri dekletih - razvoj zmožnosti pošaliti se iz lastne situacije), dve strokovni delavki po svojih opažanjih govorita o delni prisotnosti humorja pri otrocih v rejniških družinah (nezmožnost pošaliti se iz svoje neprijetne situacije, le iz lastne šolske obveznosti), ena strokovna delavka pa izpostavi odsotnost humorja (izvor - žalost, jeza, srd - nezmožnost preseganja teh čustev). Večina strokovnih delavk poudari stopnjo uporabe humorja otrok v povezavi s stopnjo humorne naravnosti posamezne rejniške družine - Z26 (1786).

Humor spodbudi ustvarjalnost, fleksibilnost in razmišljanje. Lahko je sredstvo za spoznavanje naših strahov, saj združuje pozitivno in negativno komponento v enem - do strahu vzdržuje distanco, a ga ne zanika.

Kongruentna komunikacija

Otroci izpostavijo le delno izražanje sebe, to pomeni izražanje v odvisnosti od mnogih drugih dejavnikov, nekaj otrok omeni občasne ali pogoste čustvene izbruhe. Rejniki govorijo o zanikanju, potlačitvi čustev - naučenost iz matične družine: ničnost komunikacije in odsotnost ustvarjenega prostora za izražanje lastnih čustev znotraj matičnih družin - Y20 (1130). Strokovne delavke omenjeno pojasnjujejo z nejasnostjo komunikacije, govoru otrok o zahtevah in pričakovanjih iz strani drugih ljudi - Z22 (1787). Za čas življenja v rejniških družinah v večini otroci omenjajo prisotnost delnega izražanja lastnih občutkov, čustev. Kot razloge navajajo: izražanje v primeru mnenja o možnosti pridobitve odziva na izraženo čustvo, ne izražanje v primeru mnenja odsotnosti želenega odziva, premislek o izbiri 'primerne' trenutka izražanja: v odvisnosti od situacije, vrednot, norm in pravil. Kar nekaj otrok omeni tudi začetek zmožnosti popolnega izražanja sebe. Kot razlog navedejo: varen prostor, več opore, spodbude - X2 (292). Tako rejnice, kot strokovne delavke govorijo o razvoju zmožnosti kongruentne komunikacije v rejniških družinah - X23 (1792). Rejnice pri tem izpostavijo pridobitev glasu in priložnosti za izražanje lastnega mnenja, spodbude otrokom kljub občasni odsotnosti odziva otroka, kar pojasnjujejo z zavedanjem pomena memorialnega zapisa in otrokovim kasnejšim priklicem informacij, pomenom uporabe metafor, trdnosti rejníc v lastnih stališčih in prepričanjih - Y20 (1132). Strokovne delavke izpostavijo še srednjo stopnjo kongruentne komunikacije

(zadržanost, redkobesednost, ni spodbud h govoru otroka o nečem, kar mu povzroča stisko).

Našo komunikacijo z otrokom lahko nadgrajujemo skozi otrokovo sposobnost za dialog, otrokov odnosni kontekst z nami, njegove pogovorne izkušnje in oblikovane cilje. Namen je biti z lastnimi sposobnostmi odprt za nenavadne izkušnje ter situacije otroka, ki jih le-ta podeli z nami. Pomembno se mi zdi, da se kot strokovne delavke zavedamo tudi pasti, ki se lahko pojavijo pri pogovorih z otroki. To so predsodki in pristranskost v odnosu, časovna neučakanost, pretirana familiarnost, to je zasebnost v odnosu, razne obljube, ipd.).

ŽELENE SPREMEMBE

Kot zelene spremembe otroci najbolj pogosto navedejo željo po skrbni in ljubeči družini. Veliko želja se nanaša na spremembe v šoli: odsotnost matematike kot predmeta v šoli, neobstoje šole, nemščina kot obvezen predmet, angleščina kot izbirni, prepis iz ene na drugo fakulteto - sprememba študija. Izražena je tudi želja po spremembi sebe: drugačne reakcije, več zrelosti, odgovornosti, drugačno vedenje, pa želja po popolni prekinitvi stikov s svojo matično družino in želja po osamosvojitvi (neodvisnosti) - X2 (319).

Tako rejnice kot tudi strokovne delavke govorijo o t.i. 'začaranem krogu življenja' otrok v rejništvu in težavami izstopa iz tega kroga. Gre za občutek brezizhodnosti, odsotnosti energije, moči za izstop iz začaranega kroga. 'Začaran krog' omenjajo tudi rejnice. Kot strokovne delavke moramo zmeraj zaupati in verjeti v spremembe, kljub opažanjem, kako se določene stvari ponavljajo oziroma natančneje, kako določene stvari otroci v rejništvu posnemajo po svojih matičnih starših. Tukaj po mojem mnenju nastopi pomen vztrajnosti strokovne delavke, ki sodeluje z otrokom, da išče načine podpore otroku na način, ki bo prinašal tolikšno moč otroku, da bo le-ta zmožel izstopiti iz ujetosti v 'začaranem krogu življenja'. Menim, da so spremembe zmeraj mogoče, zanje je potreben le vložek zadostne mere energije in določena stopnja prilagajanja.

Za otroka je bistveno varno okolje, kjer ima občutek lastne vrednosti, kjer lahko kdajkoli spregovori, govori o čemerkoli. Naša naloga je, da otroka podpremo in skupaj z njim raziskujemo. Odnos je izhodišče za dobro sodelovanje, to je sodelovanje, kjer bodo v sodelovanju z otrokom soustvarjeni takšni izidi, kot si jih želi in jih potrebuje on, kot enkratni, edinstveni individuum. Pri tem je potrebno odnos najprej vzpostaviti in ga nato

ves čas vzdrževati oziroma ohranjati. Pomembno se mi zdi to, da glas otroka zares slišimo, smo potrpežljivi oziroma strpni, se zavedamo, da spremembe potrebujejo čas. Otroci potrebujejo občutek skrbi in varnosti, imajo pravico do informiranja, jasnosti, občutka vključenosti in pomembno je, da sami pri sebi ozavešajo to, da niso krivi za to, kar se jim dogaja (Rus Makovec, 2003, str. 60-67).

Pri delu z otrokom socialne delavke ne smemo nikoli obupati, pri čemer moramo delovati s prisotnostjo stalnega upanja, da lahko že z majhnimi koraki pripomoremo k izboljšanju življenja otrok, ki so ranjeni in zelo občutljivi ter tako prispevamo k spremembam, vse za dobro in korist otroka. Delujemo na način stalnega iskanja virov moči in vsega pozitivnega v življenju otroka in sicer tako v otroku samem, kot tudi v njegovi ožji in širši socialni mreži (Gilligan, 2009, str. 10, 11).

‘POMEMBNI DRUGI’ OZIROMA ZA OTROKA POMEMBNE OSEBE V NJEGOVEM ŽIVLJENJU

Kot pomembne druge otroci izpostavijo predvsem rejnice, ki jih kar nekaj otrok poimenuje tudi rejniški starši. Ti jim dajejo potrditev, v njih vidijo potencial, za otroke predstavljajo avtoriteto, vplivajo na izoblikovanje njihove osebnosti, jim priučijo delovne navade - gospodinjska opravila in težja fizična dela, jih učijo za življenje. Kot največjo vrednost pa otroci izpostavijo pomen njihove ljubezni, tolažbe, sprejemanja in zaupanja. Kot ‘pomembne druge’ otroci tretirajo tudi biološke otroke rejnic, ki jim največkrat predstavljajo pozitiven vzgled. Zelo pogosto omenjajo vrednost prijateljev, vzgojiteljev v vrtcu in učiteljev v šoli, ki jih pogosto posnemajo, saj jim predstavljajo vzor, naučijo jih splošnih informacij in jim omogočijo pridobitev osnovnih spoznanj - X3 (356). Kot zanje pomembne druge pa otroci izpostavijo tudi biološke brate in sestre, pa polbrate in polsestre. Rejnice pri opredelitvi za otroka pomembnih drugih omenjajo v prvi vrsti sebe, nato svoje sorodnike, sledijo prijatelji. V manjši meri rejnice omenijo tudi biološke starše otrok, vzgojitelje v vrtcu, učitelje v šoli, socialno delavko, vrstnike, zdravstveno osebje, župnika, botra, velik pomen pa pripisujejo tudi nasploh vsem ljudem, ki otrokom naklonijo nekaj svoje pozornosti: to so ljudje, ki otroku dajo občutek dostojanstva, verjamejo v njega in njegove sposobnosti - Y16 (1450). Strokovne delavke po večini kot pomembne druge izpostavijo rejnice, socialno mrežo rejnic, biološke otroke rejnikov, druge otroke v

rejništvo, prijatelje, vrstnike, učitelje in sosede, center za socialno delo in druge institucije, s katerimi so otroci v neposrednem ali posrednem stiku - na primer zdravstvo.

Svet pomembnih drugih je za otroka edina stvarnost. Otrok v svoji odvisnosti potrebuje drugega, socializira se s pomočjo identifikacije. Prva otrokova socializacija je primarna socializacija, ko otrok razvije zaupanje v pomembne druge kot osebnosti in zaupanje v svet takšen, kakršen je. Sledi socializacija za družbo, otrok se mora naučiti vseh tehnik in znanj, ki jih potrebuje za preživetje v družbi (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 24, 25).

Otrok je hvaležen tisti osebi, ki igra pomembno vlogo v njegovem življenju, ker enostavno skrbi zanj. Ta vednost je zelo pomembna tudi za strokovne delavke, ki delajo z otroki, da ne zanemarijo oziroma spregledajo osebe, ki je otroku naklonjena, zanj skrbi, mu nudi oporo in podporo. Ljudje pridobijo različne kvalitete odpornosti na dva načina: z rojstvom in z vplivi socialnega okolja, ki jih obdaja. Pozitivne izkušnje doma, v šoli, prostčasne aktivnosti, v različnih kombinacijah, igrajo pomembno vlogo v procesu razvoja odpornosti (Gilligan, 2009, str. 9).

Zelo zanimivo se mi zdi, da so kot njim pomembno drugo osebo otroci zelo pogosto navedli tudi socialno delavko in sicer natančneje kot velik vzor, osebo, ki svoje delo opravlja s srcem, se otroku zmore in zna pridružiti vedno znova in znova. Nekaj otrok je celo opisalo svoje spomine prihoda socialne delavke v njihove družine, pogovor, prepoznan vložen trud socialne delavke in delo v korist otrok.

Pri olajšanem načinu soočanja otroka s težavami je zelo pomemben tudi čas, ki ga namenimo pogovoru z otrokom in kot sem omenila že zgoraj, podpora zanj 'pomembnega drugega'.

VLOGA MATIČNE IN REJNIŠKE DRUŽINE, ŠOLE, OŽJE IN ŠIRŠE SKUPNOSTI V OTROKOVEM ŽIVLJENJU

Otroci v večini izpostavijo odsotnost pomena matične družine zanje, v nekaj primerih sicer govorijo o obstoju ljubezni do biološke mame in sovražnosti v odnosu do biološkega očeta ali pa morda tudi obstoju ljubezni do biološkega očeta. Poudarjajo svojo brezpogojno ljubezen do matičnih staršev kljub težkim preizkušnjam, ki so jim bili priča v času življenja v svojih matičnih družinah. Kar nekaj otrok mi zaupa, da imajo še vedno redne stike z biološko mamo. Ob omembi matične družine, otroci izpostavijo stalen občutek krivde, ki so jo matični starši pogosto prenašali nanje, stalen boj za preživetje, pa tudi

zavedanje stalne povezanosti s svojo matično družino in dejstva o podedovanih lastnosti s strani matičnih staršev, a hkratnem zavedanju o možnih spremembah - X12 (425). Ena od punc z izkušnjo rejništva mi skozi najin pogovor zaupa, da ji je matična družina povzročila primanjkljaj, ki bo del nje celo življenje in ni z ničemer nadomestljiv. Sedaj, ko je dekle že odraslo (24 let), je pričelo razmišljati o vpeljavi pomoči psihoterapije v svoje življenje oziroma nasploh o možnih oblikah pomoči z namenom, da bi morda pa zmogla preseči svoje travmatične izkušnje, ki jih je doživljala v času življenja v svoji matični družini. Dekle izpostavi močan negativen pečat, ki ji ga je povzročila matična družina. Matično družino veliko otrok v rejništvu opisuje le z uporabo negativnih pridevnikov, rejniško družino pa z uporabo pozitivnih pridevnikov, predvsem pa pri opisu svoje rejniške družine otroci izpostavijo pomen slišnosti - posluha rejniških staršev zanje. Otrokom rejniška družina predstavlja smisel, dom (družino), hvaležnost, oporo- steber, ljubezen, veselje, zadovoljstvo, srečo, potrditev in prostor učenja osnovnih življenjskih potreb - X3 (386a). Šola otrokom veliko pomeni, saj zanje predstavlja potrditev, kjer imajo priložnost sami sebi in drugim dokazati svoje zmožnosti in vire moči, ki jih imajo, le dovolj močno željo za uresničitev posameznega cilja, ki si ga zadajo, morajo imeti - X2 (430). Otroci v pogovoru z menoj izpostavijo pomen uspeha v šoli. Pri večini je prisotna močna želja po uspehu, kar nekaj pa jih izpostavi samozavedanje povezanosti med višjo izobrazbo, boljšo zaposlitvijo, višjo plačo, boljšo kakovostjo življenja in manjšo odvisnostjo od drugih. Pri opredelitvi vloge skupnosti v življenju otrok, otroci izpostavijo predvsem rejniško družino, sorodstvo matičnih staršev, pa širšo skupnost - pomen pomoči in sodelovanja, sorodstvo rejniške družine, nekaj jih omeni tudi sorodstvo matične družine - vendar zelo majhen del, v veliki meri kot spodbudno okolje otroci omenjajo tudi prijatelje.

Družine v otrocih nedvomno pustijo določen pečat. Tomori (1999, str. 153, 154) pravi, da ni družine, v kateri bi otroku ne želeli dobro in da so redke takšne družinske skupnosti, ki si ne zastavijo naloge, da bodo k otrokovemu zdravju, sreči in zadovoljstvu prispevale kar se da največ. Pa vendar so družine, ki ob vsem tem odpovejo in ne morejo, ne znajo in ne uspejo poskrbeti za otroka iz različnih razlogov. Pravi, da razloge lahko iščemo v resničnosti, kot je na primer obstoj revščine in slab socialni položaj družine. Tiste družine, ki so prikrajšane v zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb, težko izpolnijo svojo vlogo in nalogo pri skrbi in vzgoji otrok. Maja Rus Makovec (1999, str. 156, 157) takšne družine poimenuje kot disfunkcionalne, ker imajo problem, ki ima vpliv na en del njihove družinske strukture ali delovanja, v večini primerov pa na celotno družinsko strukturo. Družinska

struktura opredeljuje sestavo posamezne družine, organizacijo podsistemov (starševskega, partnerskega, sorojenskega, itd.), hierarhijo in razporeditev moči. Celoten potek življenja v družini vpliva na otrokov duševni razvoj. Otrok družino potrebuje in pomoč družini je hkrati najboljša pomoč otroku (Tomori, 1999, str. 155). Menim, da je v družini bistvena skrb in ljubezen, ki jo premore določena družina in ne oblika oziroma struktura posamezne družine. 'Rejniška' je tako le predpona družini in ni popolnoma nič manjvredna, kot matična družina otroka. Izhodišče za osebni razvoj otroka je ljubezen in skrb, to je tisto, kar šteje največ. Citat Dejana Zavca (Rejniški glasnik, 2017), ki jasno prikazuje pomen soočenja otroka z matično družino in njenim sprejetjem: "Ni nobenih zamer. Ni nobenih obsojanj. Komu je bilo težje, komu lažje. Danes smo vsi dobro. Vse to leži nekje postransko, globoko v nas. Tega se spominjamo le redko, če že, pa z nasmehom in zavedanjem naše sreče, ki jo imamo sedaj. Lahko si ob rojstvu obsojen na čisto neke druge standarde, na druga merila. Mi smo se vsi osamosvojili, imamo svoje družine in to je v bistvu naš uspeh. Se mi zdi, da lažje živimo, če odpuščamo." Maholmes (2014, str. 74) pravi, da otrok ob sebi potrebuje nekoga, ki vanj verjame, v njem prepozna potencial in mu je v oporo pri uresničitvi sanj. Raziskave kažejo, da so otroci, v katere odrasli posamezniki zaupajo uspešnejši od tistih, ki takšnih oseb nimajo. Otroci se na prehodu v rejniško družino pogosto sprašujejo, ali jih bodo v rejniški družini imeli radi, kako bodo ravnali v odnosu z njimi, pomembno je, da se otrok tega, da biva v rejniški družini ne sramuje, v ospredju naj bodo otrokovi potenciali, viri moči, spodbude in upanje ter razvoj zmožnosti otroka, da zmore postaviti vprašanja, katerih odgovore želi. Pomembno je, da se dinamike družinskega sistema rejniške družine uči ne le otrok, pač pa da ima tudi rejniška družina zmeraj posluš zanj. Primer je vloga, ki je pred vstopom otroka v rejniško družino pripravljena zanj, pri čemer je pomembno, da otrok to vlogo tudi sprejme ter ozavešči, kaj pravzaprav potrebuje ter si želi.

Kot zelo pomemben varovalni dejavnik za duševno zdravje otroka po travmatskem doživetju se izpostavlja otrokova uspešnost v šoli. Otroci, ki so se soočali z različnimi travmatičnimi doživetji se počutijo ponižane, nemočne in prepuščene samim sebi, kar prizadene tudi njihovo samopodobo. Dober šolski uspeh je tisti, ki otrokovo samopodobo krepí, krepí sposobnosti obvladovanja, širi doživljajski prostor in prostor upov za prihodnost (Mikuš Kos in Ašanin, 1998, str. 85-104). Šola lahko pomaga otroku pri razvoju odpornosti z ustvarjanjem pozitivnega in varnega okolja z dosegljivimi pričakovanji. Organizacije znotraj šole (klubi, društva) omogočajo sodelovanje otrok, kar

zmanjša možnost neželenega vedenja. Učitelji, ki izražajo interes za otroka, lahko spodbudijo njegovo motivacijo za učenje (Southwick in Charney, 2012).

Otroci, ki živijo v skupnosti, kjer so viri za življenje dostopnejši, imajo več možnosti za osebni razvoj in uspešno delovanje v okolju. Na odpornost posameznika vplivajo tudi socialni odnosi med člani skupnosti ter varno in podporno okolje (Southwick in Charney, 2012).

OPREDELITVE POJMA OSEBNE ODPORNOSTI

Največ rejnic osebno odpornost razume kot notranjo moč človeka, ena od rejnic osebno odpornost poimenuje kot otrokov notranji čut za preživetje. Kar nekaj rejnic opredeljuje osebno odpornost kot moč otroka za soočenje s težavami in iskanje rešitev zanje in pozitivno naravnost. Preostale opredelitve: upiranje izzivom, vrstniškimi pritiskom, trdnost v svojih prepričanjih, stališčih, povezanost s fizično odpornostjo, vpliv številnih dejavnikov na osebno odpornost: vzgoja, okolje, preteklost, nekaj jih govori tudi o pomenu povezanosti osebne in družinske odpornosti - Y16 (765). Strokovne delavke izpostavljajo premajhen poudarek oziroma redkost ubeseditve pojma osebne odpornosti kljub pogosti uporabi le-te pri delovanju v praksi. Največ strokovnih delavk osebno odpornost opredeljuje kot notranjo moč, ena od strokovnih delavk govori celo o podedovani notranji moči, nekaj jih osebno odpornost poimenuje kot življenjsko moč, orientacijo. Vzporedno s pojmom osebne odpornosti v manjši meri strokovne delavke pripovedujejo o krepitvi moči, varovanju energije, razvoju sposobnosti ljudi ustvarjanja sprememb in premikov. Še ostale opredelitve: zmožnost okrevanja otrok, prilagodljivost otrok v rejništvu, kazanje otrokove odpornosti na mnogih področjih, medsebojen vpliv številnih dejavnikov, pa tudi opremljenost otroka, pozitivna naravnost, smer, vložena energija, različnost otrokove odpornosti glede na stopnjo intenzivnosti doživljanja travmatskih dogodkov in vzvodov (kombinacija osebnosti in sprejemanja svoje vloge v rejniški družini). Ena od strokovnih delavk pove, kako se pri delu z otroki z izkušnjo rejništva vedno znova čudi zmožnostim nekaterih otrok 'pobrati se' oziroma njihovi notranji moči kljub težavnosti svojega otroštva oziroma ujetosti otroka 'med štirimi stenami'.

Na eni strani se pri otrocih z izkušnjo rejništva pojavljajo področja popolne nemoči oziroma majhne moči otroka. V takšnih primerih je naloga socialnih delavk dodajati moč,

jo krepiti in dajati spodbude za razvoj potenciala otrok. V primeru razvoja ogroženosti otroka - tukaj imam v mislih, ko začne otrok z lastnimi dejanji ogrožati samega sebe, je dolžnost socialnih delavk zaščititi otroka na način postopnega odvzemanja otrokove moči, saj mu je ta v škodo in preusmeriti njegovo notranjo moč na področja, kjer mu ta moč koristi in kjer jo potrebuje. Saleebey (1997, str. 201) govori o tem, da večina ljudi preživi kljub temu, da so izpostavljeni hudim tveganjem. V primerih, ko otroci nimajo dovolj notranje moči za okrevanje, je naloga nas, strokovnih delavk ravno delo na moči; krepitev njihove notranje moči na način, da sčasoma le zberejo dovolj moči za okrevanje.

Moderna psihologija definira odpornost kot uspešno pogajanje z izzivom ali tveganjem. Potrebna je situacija, ki je za nas neugodna in ima možen vpliv na nas, na način, kako se mi soočimo in spoprimemo s to situacijo pa se pokaže naša odpornost. Skozi soočenje s situacijo in prilagoditvijo nanjo, pokažemo našo odpornost. Pod določenim pritiskom se moramo naučiti ustrezno funkcionirati. Posamezne lastnosti, izkušnje in odnosi nam pomagajo pri soočenju z določeno mero tveganja, vendar ta enaka lastnost vedno ne ponuja ugodnosti, ko se srečamo z drugačno vrsto tveganja. Tak pristop pomeni dinamično "osebno - odnosno interakcijo", proces, v katerem se posamezni dosežki v primeru določene stiske pozitivno harmonizirajo.

Otroci z izkušnjo rejništva se soočajo s številnimi stiskami in se srečujejo z mnogimi tveganji. Z odhodom iz svojih matičnih družin, se venomer soočajo s številnimi izzivi tako v rejniški družini, kjer prebivajo, kot tudi v šoli, v družbi prijateljev in pogosto izkažejo manjšo pripravljenost, da z nekom obdržijo odnos, pogosto nimajo vnaprej opredeljenih pričakovanj, z vsakdanjimi situacijami se spoprijemajo sproti. Zato je še toliko bolj pomembno, da strokovne delavke, ki sodelujejo z otroki v rejništvu prepoznajo resnične interese in želje otroka. Močna področja otroka, ki jih strokovna delavka prepozna pri otroku, so dobra izhodiščna točka za iskanje ustrezne oblike podpore posameznemu otroku. Znotraj konteksta topline, zanimanja, recipročnega odnosa, otroci občutijo varnost, ljubezen, vrednost, občutek, da jih nekdo prepozna, da so cenjeni in pohvaljeni. Na tak način se otroci naučijo čustvene inteligence in socialnega razumevanja ter razvijejo samospoštovanje, ki je zelo pomembna vrлина človeka. Te veščine in razumevanja otroku pomagajo pri soočenju s tveganji in vsakdanjimi izzivi. Obstajajo številne situacije, ki so neke vrste 'priložnost' za otroka, da se sooči s posameznim tveganjem, se nauči ravnati z njim in tako zase pridobi pozitivno izkušnjo, saj ga vsako tako soočenje okrepi. Dejavniki, kot so šola, pristočasne aktivnosti, umetnost, glasba, prijatelji in odnos z matično družino,

vse to ima potencial, da se otrokovo razumevanje poglobi in da se razširijo otrokovi viri ter ustvari smisel življenja.

Otroci potrebujejo predvsem oporo in podporo, razumevanje in določne smernice, ki so jim v pomoč pri soočanju z vsakdanjimi izzivi.

(Gilligan, 2009, str. 9-15).

OBLIKE PREPOZNAVANJA OSEBNE ODPORNOSTI OTROK IN NJENA KREPITEV

Največ rejnic pove, da otrokovo odpornost prepozna skozi njegova dejanja oziroma ravnanja, na način opazovanja njegove neverbalne komunikacije oziroma govorice telesa, veliko jih izpostavi tudi pomen krepitve notranje moči otroka na način njenega prepoznavanja in spodbujanja otroka k samozavedanju in praktični uporabi svoje notranje moči. Kar nekaj rejnic izpostavi tudi pomen njihovih usmeritev otroku k sprejemanju realnih življenjskih situacij v njegovem življenju in poudarjanje pomena neodvisnosti ter razvojem zmožnosti skrbi zase. Rejnice osebno odpornost prepoznajo tudi skozi razpoloženja otrok, njihove izražene stiske, težave, otrokov jaz (otrokova sposobnost izražanja - jasno, kaj si želi, kaj je zanj dobro), srečo in zadovoljstvo otroka (dosežki otroka) - Y19 (788). Največ strokovnih delavk otrokovo odpornost prepozna skozi prakso dela z otrokom na način, da se otroku pridružijo tam, kjer otrok trenutno je, kar pomeni raziskovanje življenjske situacije otroka (v sodelovanju in zavezništvu z otrokom) in ustvarjanje varnega prostora ter sprejetosti. Kot pomemben dejavnik strokovne delavke izpostavijo osebne spodbude pri borbi otroka ob vnosu zelenih sprememb v njegovo življenje. Nekaj jih poudari tudi pomen izdelave individualnih načrtov pomoči (usmeritev na konkretno pomoč: pomen možnosti izbire otroka pri izbiri stikov, ustvarjanje prostora za okrevanje). Strokovni delavec, ki je izvajalec taborov za otroke z izkušnjo rejništva vedno znova prepozna odpornost otrok neposredno skozi potek taborov, natančneje skozi pogovore, razne igre, delavnice, kjer je ustvarjen prostor za glas vsakega otroka, ki je na taboru udeležen.

Otrokova odpornost se odraža na mnogih področjih (zdravje, psihološka odpornost, trdnost, genetsko pridobljena odpornost, odpornost v vsakdanjih preizkušnjah (socialne izkušnje, učenje) in se ustvarja na osnovi genskih zasnov, socialnih in socioloških veščin. Na odpornost otroka vplivajo tudi njegove osebne izkušnje in značaj.

Notranjo moč otrok je potrebno stalno krepiti, skupaj z njimi kreirati njihove pozitivne misli in iskati njihove vire moči oziroma področja, kjer so dobri. Ljudi je potrebno spodbujati k temu, da zmorejo živeti z negotovostjo. Spodbujamo pozitiven pogled in fokus za naprej ter gradnjo socialne mreže. Strmimo k majhnim, drobnim korakom na poti k spremembam, ki jih skupaj z otrokom dosegamo in stalno gradnjo oziroma razvoj otrokove socialne mreže, kar prispeva h krepitvi njegove osebne odpornosti (Banjanac, b.d., str. 7).

Eden od motov Harry Edwards se glasi: "Naše otroke moramo naučiti sanjati z odprtimi očmi" (Mladinski dom Malči Beličeve. b.d.). Menim, da je to stavek, ki zelo nazorno ponazarja način krepitve odpornosti otroka - opora otroku, da uresniči svoje sanje oziroma povedano drugače, naj njegove sanje postanejo resničnost.

VPLIV IZKUŠNJE REJNIŠTVA NA OTROKOVO OSEBNO ODPORNOST

Večina rejnic pove, da so po njihovem mnenju na odpornost otroka največ vplivale motivacija, spodbude, pohvale iz njihove strani, pa opora, obramba in razpoložljivost na način vednosti, da jim nekdo vedno stoji ob strani in je 'tam' zanje, ko ga potrebujejo. Manjša mera rejnic vpliv izkušnje rejništva na otrokovo odpornost poveže s starostjo otroka (mlajši otrok - več možnosti krepitve osebne odpornosti, starejši otrok - manj možnosti krepitve osebne odpornosti zaradi večjega števila otrokovih ozaveščenih predsodkov in dilem v povezavi s seboj in svojo matično družino) in otrokovo čustveno ter socialno stisko iz matične družine (primanjkljaji). Največ strokovnih delavk poudari razvoj višje stopnje otrokove odpornosti in njihovega prepoznavanja le-te s prihodom otroka v rejniško družino, razvoj občutka varnosti, gotovosti na način jasno izraženih predstav rejniške družine o življenju v njej in pridružitve rejniške družine otroku tam, kjer otrok je ter popolno sprejemanje otroka s stalnimi spodbudami s strani rejnic k uresničitvi želenih sprememb, pomočjo otroku v stiski, težavah in pri gradnji pozitivne samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, na prihodnost, učenju življenjskih veščin in sprejetju lastne vloge. Strokovne delavke pri vplivu izkušnje rejništva na posameznega otroka izpostavijo pozitiven vpliv rejniške družine na otroka in poudarijo pomen njihove brezpogojne ljubezni, pri tem omenijo tudi izjeme. Pozitiven vpliv rejniške družine na otroka pojasnijo z pogostim vračanjem otrok v rejniško družino tudi po poteku rejništva in povedo, da večina otrok rejniško družino tudi kasneje v svojih življenjih, ko si že ustvarijo svoje lastne družine, poimenujejo s pojmom 'moja' družina. Izpostavijo tudi pogosto posnemanje rejnic v njihovem vedenju oziroma ravnanju. Poudarijo pomen stalnega sodelovanja matične in

rejniške družine ter njunega medsebojnega posluha. Rejništvo poimenujejo kot zaznamek in kot sistem, 'ki otroke ohranja', kar pomeni, da rejniška družina za otroka predstavlja priložnost, da se otrok lahko osebno razvija na način uresničitve osebnih potencialov in želja. Tako rejniki kot tudi strokovne delavke govorijo o življenju v rejniški družini kot o priložnosti - pridobitvi otroka, kar nekaj rejnic življenje v rejniški družini poimenuje kot 'zgodbo o uspehu otroka'.

Življenje v rejniški družini je za otroka, za katerega matična družina ne zmore ustrezno poskrbeti, pravzaprav prednost, saj mu rejniška družina omogoči zdrav psihosocialni in motorični razvoj, prav tako pa ga podpre pri razvoju potencialov, ki jih otrok ima. Rejniška družina otroku omogoči socializacijo, ki je v matični družini ni bil deležen, pri čemer gre za prepoznavanje potencialov otroka s strani rejnic. Četudi v otroku so potenciali in če niso prepoznani, se ti ne razvijejo. Vedno je potreben nekdo, ki v otroku potenciale prepozna in ga podpre, da jih razvije. Pri tem pa nikakor ne smemo zanemariti dejstva, da se ljudje že rodimo z določenimi potenciali. Pomembno vlogo pri tem ima spoštovanje drugačnosti in edinstvenosti vsakega otroka, ki je v rejništvu.

NAČINI KREPITVE OSEBNE ODPORNOSTI OTROK

Največ rejnic poudari pomen pogovora z otrokom na način, da otrok lahko skozi pogovor zares izrazi sebe -Y16 (1143). Strokovne delavke v večini izpostavijo krepitev odpornosti otrok skozi sledenje otrokom in rejnicam. Precej jih izpostavi tudi postavitvev otroka v središče odnosa - ospredje, fokus (ustvarjen prostor za glas otroka, posluš zanj, upoštevanje individualnosti, mnenja, interesov otroka), pa ustvarjanje prostora varnosti (občutek podpore, opore), krepitev močnih področij (poudarek pomena majhnih, postopnih korakov, pri čemer izpostavijo predvsem pomen vsakega majhnega koraka, ki je pravzaprav velik, saj že ustvarja določeno spremembo ali pa pomeni korak bližje k njej) in pomen pogovora, pri čemer se ustvarja medsebojni partnerski odnos sodelovanja (pomen neformalnih srečanj sodelovanja z otrokom, ki prinese veliko spoznanj, dognanj) - Z28 (1856). Otroci v rejništvu skozi pogovor z menoj zelo pogosto izpostavijo različne vrste prisil in pa stalnega boja za lastno preživetje v času življenja v matičnih družinah. Najpogostejša težava, ki jo večina otrok v pogovoru z menoj izpostavi in je dejansko posledica destruktivnega načina življenja v matični družini je uporništvo, kot pogost pojav pri otrocih z izkušnjo rejništva.

S pridobivanjem zrelosti otroci prihajajo do spoznanja, kako zelo pomemben je prevzem odgovornosti za svoja dejanja in sprejem lastnih odločitev, ki izhajajo iz njihovega razmisleka. Gre za pomen prisluhniti in slediti sebi. Ta pomen izpostavi eden od fantov v intervjuju, konkretno pri izbiri vrste študija, kjer je kljub temu, da je sledil sebi in kasneje prišel do spoznanja zmote, dobil lastno izkušnjo, za katero pravi, da se je iz nje tudi največ naučil, pri tem poudari pomen učenja iz lastnih izkušenj. Nekatere rejnice govorijo o manjši meri pozitivne naravnosti otrok, naj izpostavim na primer izraženo mnenje ene od rejníc po potrebi krepitve moči, opogumljanju pri ozaveščanju pomena zmožnosti, znanju pomagati otrokom ter dvigovati njihovo samozavest in pozitivno naravnost.

Eden od strokovnih delavcev je v pogovoru z menoj dejal, da so tabori za otroke z izkušnjo rejništva, ki jih vodi, pravzaprav podporne skupine, kjer posamezen otrok razvije vednost, da izkušnje rejništva nima le on; da v izkušnji rejništva ni sam, s čimer pridobi priznanje okolice.

Želela bi izpostaviti pogost pojav pojavljanja vzorcev svojih matičnih staršev s strani otrok. Naučeni vzorci delovanja in prepričanja o sebi so v veliki meri vodilo v življenju otroka, težko jih je izkoreniniti kar tako, za spremembe je potreben čas in veliko vložene energije, v samem začetku pa seveda dovolj velika želja za spremembo posameznega vzorca našega vedenja oziroma ravnanja. So pa te spremembe zmeraj mogoče, tukaj nastopi pomembna vloga rejníc in strokovnih delavk, ki podprejo otroka na način, da zmore stare, naučene vzorce vedenja in ravnanja iz matične družine nadomeščati z novimi načini ravnanja in vedenja v rejniški družini, ki pri otroku vodijo v oblikovanje odgovorne, samostojne in dostojanstvene osebe, pripravljene za življenje.

Uporništvó otrok običajno izvira iz boja za preživetje (prepuščenost otrok samim sebi). Pri delu z uporom, ki se pojavlja pri otrocih je bistvenega pomena vztrajnost pri preseganju upora, ravnanje za dobro otroka in preprečitev njegove ogroženosti. Pomembno je, da v rejniški družini otrok dobi pozitivno družinsko izkušnjo, s katero lahko gre v svet oziroma se ob spremenjenih okoliščinah vrne v svojo izvorno družino.

Velik pomen ima ozaveščanje otroka o pomenu 'misliti s svojo glavo'. S prihodom v rejniško družino je zelo pomembno, da otrok pridobi določne delovne navade, da se bo kasneje v življenju znašel in da je iz strani njemu pomembne osebe vedno znova spodbujen ('znaš in zmoreš') ter ima jassen vpogled v določene obveznosti za skupno dobro (dobro

družine). Za otroke, ki v svojih matičnih družinah niso imeli izkušnje pohval, spodbud, je stalno poudarjanje njihovih potencialov in sposobnosti še posebej pomembno.

Saleebey (1997, str. 201) pravi, da je soočanje z življenjskimi izkušnjami in dogodki lahko priložnost za rast, razvoj in spremembo in da imamo vsi ljudje kapaciteto za okrevanje, to mobiliziramo v procesih, ki temeljijo na perspektivi moči.

Gre za vrednotenje rejništva kot pozitivne izkušnje (priložnost za novo, 'boljše'). Tabori, kot medsebojna srečanja in druženja otrok s podobno izkušnjo, omogočajo odpravljanje primanjkljajev, saj gre za kontinuirano opazovanje otrok s strani koordinatorjev tabora, s tem pa njihovo spoznavanje (pogleda otrok, vednosti o tem, kje jim je dobro, kakšne so njihove želje, potrebe). Udeleženos na taborih spodbuja otroke k samostojnosti, prevzemanju odgovornosti in učenju 'so-bivanja'. Rejnice z omogočanjem udeležbe otrok v rejništvu na taborih izkažejo zaupanje v otroke, gre običajno za otroke, ki izhajajo iz 'dobrih, odprtih' rejniških družin, kjer otroci o svojih rejniških družinah govorijo odkrito, družin pa ne rabi biti ničesar strah, saj delujejo v skladu s svojimi pristojnostmi skrbi za te otroke. Rejniške družine, ki morda ne delujejo po omenjenih pristojnostih običajno tudi zavirajo udeleženos otrok na taborih, saj so otroci običajno iskreni in se tako pri rejnicah pojavlja strah, da bi otroci na teh taborih lahko povedali kaj, kar ne sodi v obseg 'urejene' rejniške družine. Na tem mestu se tako izkazuje pristnost posamezne rejniške družine. Neformalna druženja (tabori, izleti, družabna, rekreativna srečanja) spodbujajo h komunikaciji otrok, ta pa k prepoznavanju načina funkcioniranja posamezne družine.

Otroci v rejništvu imajo možnosti vključevanja v psihološke, učne, psihoterapevtske pomoči (šola, zdravstvo, druge ustanove, kjer jim pomagajo usposobljeni strokovnjaki). Pomoč otroku s strani ustrezno strokovno usposobljene strokovne delavke ima velik pomen. Strokovne delavke izpostavijo pomen razlikovanja socialnih delavk s terapevti, pri čemer poudarijo, da socialne delavke nismo terapevti in ne izvajamo terapije. Socialne delavke smo koordinatorke, povezovalni člen vseh za otroka pomembnih oseb, ponudniki opore, dolžnosti predstaviti življenjsko situacijo, povezovati socialno mrežo, ki je za otroka koristna, strmeti k sodelovanju, podpora otroku, njegovim matičnim staršem in rejnicam na različnih področjih - stalna krepitev njihove odpornosti.

Trije ključni dejavniki (temelji) za razvoj odpornosti pri otroku (Banjanac, b.d., str. 19) so: skrbni odnosi - zagotoviti čustveno podporo in ljubezen, visoka pričakovanja - orodje za

razvoj spretnosti za reševanje problemov in priložnosti za sodelovanje - spodbujanje otrok k sodelovanju z drugimi ljudmi. Spodbujanje oziroma načini krepitve odpornosti otrok: Osredotočanje na pozitivno na način opaženosti majhnih korakov uspeha in uporabe pohval, spodbud otroku, izogibanje kričanju ter fizični kazni, uporaba "time out" metode, ki vključuje umik otroka za določen čas, pri časovni omejitvi uporabimo lastno doslednost. Tukaj sta še odvzem privilegijev, ki so v nasprotju s koristjo otroka in jasna ter racionalna pravila, pri čemer naj otrok pozna posledice kršenja pravil (Banjanac, b.d., str. 20).

POKAZATELJI DRUŽINSKE ODPORNOSTI PO F. WALSH

Sistemi prepričanj oziroma verovanj v družini

Za matične družine otroci z izkušnjo rejništva povedo, da v njih zanje ni bilo prisotnega posluha in ljubezni oziroma je bilo prisotno napačno izkazovanje ljubezen skozi dve skrajnosti, bodisi skozi t.i. posesivnost bodisi skozi pomanjkanje starševske pozornosti ter ljubezni in zaradi tega pojavljajoče se stiske. Otroci izpostavljajo prepuščenost samemu sebi, odsotnost sprotnega reševanja težav, odsotnost duhovne moči ter pozitivne naravnosti - X2 (461a). Rejnice povedo, da znotraj matičnih družin običajno ni razreševanja težav in pozitivnega pogleda, ena od rejnic omeni tudi vsiljevanje vere iz strani matičnih staršev otrokom, v večini primerov pa duhovne moči znotraj matičnih družin ni prisotne - Y20 (1247). Strokovne delavke izpostavljajo odsotnost razreševanja težav (kopičenje, večanje intenzivnosti), odsotnost pozitivnega pogleda, duhovne moči, ne prepoznavanje težav s strani članov matične družine otroka z izkušnjo rejništva - Z22 (1919).

Življenje v rejniških družinah otroci z izkušnjo rejništva opišejo s pogostimi pogovori o težavah, njihovem sprotnem razreševanju na način skupnega iskanja rešitev, pa tudi individualnega reševanja težav v primeru težav osebne narave, odkritem govoru o sebi in nasvetov rejnic v primerih s strani otrok izkazane potrebe po njih. Izpostavijo ustvarjen prostor za glas vsakega družinskega člana na način predstavitve osebne težave drugim in podajanjem nasvetov za rešitev težave s strani drugih družinskih članov. Otroci omenijo prisotnost duhovne moči, pozitivne naravnosti na način sledenja načelom, kot so spoštovanje, ljubezen in enakopravnost. Nekaj jih omeni tudi stalno upanje na boljše v prihodnje. Izpostavijo tudi prisotnost stalne spodbude s strani rejnikov ter stalno pomoč in podporo skozi medsebojno povezanost. Rejnice prihod otroka v rejniško družino opisujejo kot priložnost za otroka, omenjajo pozitivno naravnost, ustvarjanje prostora za glas

vsakega družinskega člana, duhovno moč kot oporo družini (pogovori: premagovanje izzivov) - Y21 (1249). Strokovne delavke izpostavljajo sodelovanje, skupno dogovarjanje, sprotno razreševanje težav in zasledovanje iskanja pozitivnega. Otroci govorijo o pomenu medsebojnega razumevanja med otroki z izkušnjo rejništva ter pomenu medsebojne spodbude in opore.

Sistemi verovanj in prepričanj, kot element opredelitve družinske odpornosti, pomenijo načine razreševanja težav in osmišljanja vsakdanjih situacij. Organizacijski vzorci kot drug element družinske odpornosti pomenijo interakcijo družinske skupine, gre za skupne norme, vrednote, motive, strukturo skupine (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 196). Kot izjemno pomemben faktor družinske odpornosti rejniki izpostavljajo pomen stalne medsebojne komunikacije na način jasnega izražanja svojih misli, želja, potreb. Komunikacija pomeni izmenjavo informacij v procesu interakcije (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 195).

Na prepričanja družine imajo pogosto vpliv zunanji dejavniki, kot je okolica, ljudje v institucijah, s katerimi ima družina stik. Družina je tista, ki ima glas, člani družine nam povedo, kakšni so sistemi prepričanj oziroma verovanj njihove družine. Ne izhajamo iz naših predstav, pač pa iz njihovega mnenja o prepričanjih družine.

Naj omenim še pojav konfliktnih situacij, ki se jim nikakor ne moremo izogniti. Tudi rejniške družine se soočajo s konflikti, pri tem je najpomembnejše sprejemanje in njihovo sprotno reševanje: prostor za različnost predlogov. Konflikti obstajajo in prav je tako, saj se iz vsakega konflikta nekaj naučimo in le-ta za nas pomeni prispevek k izgradnji naše osebnosti, saj z načinom njegovega razreševanja v obliki možnosti prispevka vseh udeležениh, osebno rastemo, se razvijamo in učimo. Vsaka družina se sooča s težavami, zelo pomembno je, da družina težave prizna - si pred njimi ne zatiska oči in zanje poišče ustrezno pomoč. V zvezi s pojmom 'razreševanja težav' ločimo 'odprte rejniške družine' (pripravljene na konflikt in njegovo razreševanje) in 'zaprte rejniške družine' (nepripravljenost na konflikt ter nezmožnost njegovega razreševanja). Družino je potrebno spodbujati k ozaveščenosti in razvidnosti družinske strukture. Mertens (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 224) govori o pomenu razvoja sposobnosti za konflikt znotraj družinske skupine. Te sposobnosti se je potrebno naučiti. Začne se tam, kjer družina dovoli posameznemu članu, da prepozna in ubesedi, da je vpleten v določen konflikt in se nauči z njim ravnati, pri čemer je prisotna določena stopnja tveganja. Pomembno je, da

posameznik zmore presoditi, če lahko z nekim konfliktom živi ali ne; tukaj imam v mislih konflikte, ki so nerazrešljivi. Pomembno je, da se mi, kot strokovne delavke, članom družine pridružimo tam, kjer so in skupaj z njimi raziskujemo načine njihovega razreševanja z uporabo perspektive moči.

Pri otrocih z izkušnjo rejništva se zelo kontinuirano pojavljajo raznovrstne oblike stisk in težav. Naloga nas, strokovnih delavk je predvsem podpora otroka pri soočenju in premagovanju stiske. Menim, da mora socialna delavka skozi sporočanje otroku (besede, dejanja) pokazati stopnjo pripravljenosti oziroma razpoložljivosti za pogovor, mnenje in pomoč.

Reševanje problema je mogoče razdeliti v štiri korake. Prvi je opredelitev problema. Ko je problem jasno opredeljen, smo že na polovici njegovega reševanja. Sledi priprava rešitev - pomen večjega števila kreativnih rešitev ("brain storming"). Nato ocena možnih rešitev, odločanje za najboljši možni potek in akcija. V zaključku pa ovrednotenje rezultatov - če se težave ne odpravijo, se ponovi drugi korak (Banjanac, b.d., str. 13).

Organizacijski vzorci delovanja družine

Kot vrednote otroci znotraj matičnih družin izpostavijo odsotnost vrednot - X2 (500). Tudi pri opredelitvi ritualov omenijo odsotnost ritualov znotraj matičnih družin. Kot ekonomski vir nekaj otrok izpostavi žepnino in štipendijo, kot socialne vire pa odsotnost socialnih virov. Pod pravili oziroma normami otroci z izkušnjo rejništva omenijo odsotnost pravil (norm), ena od deklic omeni prisotnost le enega pravila, to je 'bodi pridna'. Rejnice povedo, da v matičnih družinah otrok z izkušnjo rejništva običajno ni veliko vrednot. Kot prepoznano vrednoto navedejo le vero - Y21 (1327). Tudi pod opredelitvijo norm oziroma pravil izpostavijo pogosto odsotnost norm oziroma pravil. Ena od rejníc kot normo izpostavi vsakdanjo postavitev steklenice vina na mizo v jedilnici in stalno uživanje alkoholne pijače. Pravi, da je pitje alkohola ritual matične družine, saj se vino postavi na mizo vsak dan, pa tudi večkrat na dan. Druga rejnica v opredelitvi norme v matični družini navede zahtevo matičnih staršev po vikanju vseh ljudi in pretiravanje v le- tem. Ostale rejnice govorijo o odsotnosti ritualov v matičnih družinah. Večina strokovnih delavk pove, da v matičnih družinah ni veliko vrednot, prav tako govorijo o odsotnosti norm. Ena od strokovnih delavk izpostavi kot vrednoto za matično družino alkohol. V večini trdijo, da ni prisotnih norm oziroma pravil, ena od strokovnih delavk kot normo opredeli stalno zabavo. Pod ekonomski vir navedejo denarno pomoč, pod socialni vir pa prijatelje matičnih staršev.

Kot vrednote v rejniških družinah otroci izpostavijo medsebojno podporo in pomoč ter povezanost: skupno iskanje rešitev, delitev življenjskih dobrin, sprejemanje drugačnosti, spoštovanje, zaupanje in samostojnost. Kot pravila oziroma norme znotraj rejniških družin omenijo skrb za vsakdanja opravila - X3 (503). Pod rituale pa otroci nanizajo skupne obroke, pogovore, pogosta je tudi omemba branja knjig, predvsem branje Svetega pisma (molitev, obiskovanje verskih obredov), pa skupna praznovanja (predvsem za praznike, igranje družabnih iger, skupno gledanje TV, izleti). Intervjuvanca, ki že imata svoje družine, omenita ohranjanje nekaterih vrednot, pravil iz svojih rejniških družin in njihovo udejanjanje v svojih lastnih družinah. Rejnice kot vrednote navajajo: spoštovanje, medsebojna povezanost, pomoč, občutek pripadnosti družini, ljubezen, odkritost - zaupanje, poštenost, prijaznost, empatija, enakost, pripadnost Bogu, moralnost - dostojanstvo, skromnost, upoštevanje dogovorov, prijateljstvo, ustvarjanje prostora za glas vsakega družinskega člana in uspeh v šoli. Kot norme v rejniških družinah rejnice navedejo: generalno čiščenje hiše - nekaj rejníc govori tudi o delitvi dela, fleksibilnosti delovanja družinske skupine - predstavitev stališč, reda, pravil: pričakovanje spoštovanja, upoštevanja, ravnanje, s katerim ne ogrožaš sebe in drugih ter skrb za svoje zdravje. Ena od rejníc skozi strogo postavljene omejitve zahteva popolno abstinenco otrok v rejništvu od alkohola zaradi osebne izkušnje biti hči staršev, ki imajo težave s prekomernim uživanjem alkohola. Meni, da je meja med malo količino zaužitega alkohola in prekomerno količino zaužitega alkohola v takšnih primerih zelo tanka, zato uživanja alkohola ne dovoljuje in to tudi vedno znova v odnosu z otroki v rejništvu jasno izrazi. Pod pojmom ritualov v rejniških družinah pa rejnice umestijo: skupne obroke (če je le uresničljivo), v nekaterih primerih tudi skupno pripravo obroka, nekaj pa jih izpostavi tudi 'sestanke' (podelitev osebnih težav, potrebne pomoči in razprava), pogovori ob večerih - molitev, izleti, potovanja, skupna praznovanja, sobotni počitek. Pod socialnimi viri rejnice nanizajo predvsem sorodstvo rejniške družine ali pa prijatelje - bodisi družinske prijatelje ali pa prijatelje otrok. Ena od rejníc govori o otrokovem občutku odtujenosti znotraj rejniške družine kljub ljubeči in skrbni rejniški družini - Y18 (816): *'kri ni voda'*. Pod ekonomske vire rejnice uvrstijo rejnino in dohodke svojih partnerjev, v nekaj primerih tudi svoje lastne dohodke (ko rejnica izvaja poklicno rejništvo). Strokovne delavke izpostavijo vrednoto sodelovanja - Z22 (1959). Navajajo še: 'toplo kuhinjo', ljubezen, vključenost, pravičnost, izobrazbo - prevzemanje odgovornosti, zaupanje in pozitivno naravnost. Pod rituale v rejniških družinah večina strokovnih delavk uvrsti zasledovanje cilja dobrega skupnega počutja, skupnega preživljanja časa, potovanja, vsakdanja opravila - vpetost

otrok v skupno izvajanje opravil in zasledovanja načela - v slogi je moč. Kot norme opredelijo medsebojno upoštevanje, spoštovanje in pomoč ter osamosvajanje. Pod socialne vire pa uvrstijo predvsem prijatelje, pa tudi sorodstveno mrežo rejnic, druge rejniške družine, biološke otroke rejnikov, rejnike, sošolce.

Menim, da ima vsaka družina določene rituale oziroma norme. To, da rejnice ne vidijo norm matične družine je še nekako za razumeti, socialne delavke pa morajo znati prepoznati vrednote in norme posamezne družine oziroma jih skupaj s to družino raziskati in ubesediti. Socialno delo je soustvarjanje sprememb, ki so v družini potrebne. Uspešno reševanje problemov zahteva v družini spremembe, ki omogočijo rešitev. Spremembe je potrebno raziskati, vzpostaviti, stabilizirati z dobrimi izkušnjami v procesu pomoči. Gre za proces sodelovanja in soustvarjanja skupaj z družino in za družino (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 112, 113).

V odnosu matični starši - otroci se težave mnogokrat pojavljajo zaradi destruktivnega izkazovanja starševske ljubezni na način posesivnosti, kjer si starši otroke lastijo brez ozaveščanja, da so ti otroci samostojne osebnosti in da se imajo pravico osebnostno razvijati. Druga skrajna oblika kot izhodišče za številne težave v odnosu matičnih staršev in otrok je neodzivnost staršev na potrebe otroka, kar izhaja iz njihove nemoči in neopremljenosti skrb za otroka, zaradi česar nad skrbjo obupajo, kar nikakor ne pomeni, da svojih otrok nimajo radi. Manjka jim gotovost, varnost, da bi zmogli poskrbeti za otroka na način, da bo temu otroku dobro.

M.S. Palazzoli (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 60) pravi: " Vedenje slehernega družinskega člana se odraža na vedenju vseh drugih članov družine". Vloga je vedno vzajemna, saj govori o odnosu, kar pomeni, da vsaka sprememba vloge s seboj prinese spremembo drugih vlog. Vloge so pričakovana vedenja, ki jih ubesedimo, da postanejo razvidne in ozavestimo, da vemo, kako bomo z njimi ravnali.

Tri pomembna načela za delovanje družinske skupine: skrb za odnose, jasna pričakovanja in pravila ter priložnosti za sodelovanje in prispevanje (Banjanac, b.d., str. 17).

Komunikacijski procesi družine

Za matične družine otroci povedo, da je komunikacija znotraj teh družin potekala le v obliki vreščanja, žalitev, poniževanja. Tako otroci, kot rejnice govorijo o odsotnosti posluha za drugega, razumevanja, želje po medsebojnem upoštevanju, upoštevanju

različnosti mnenja, nekateri otroci izpostavijo celo popolno odsotnost komunikacije v svojih matičnih družinah - X2 (551). Nekaj otrok pripoveduje o t.i. 'nujni' komunikaciji oziroma komunikaciji, ki zadosti zanimanju matičnih staršev (zanimanje biološke mame za uro prihoda otrok domov, zanimanje za uspeh v šoli). Strokovne delavke izpostavljajo odsotnost skupnega iskanja rešitev - ravnanje na način lastne presoje matičnih staršev - Z23 (1992), pa nejasnost komunikacije - komunikacija o obveznih temah, odsotnost učenja komunikacije otroka; komunikacija enega od otrok: posnemanje živali - psa. Komunikacijske procese v rejniških družinah otroci, rejnice in strokovne delavke opišejo skozi stalne pogovore (sestanki 'na štiri oči', medsebojno svetovanje, podpora, skupno načrtovanje, organizacija). Izpostavijo tudi skupno iskanje rešitev, možnost za izražanje lastnega mnenja, potreb, želja in jasnost komunikacije. Nekaj rejnic izpostavi še stalno prisotnost neskladja med verbalno in neverbalno komunikacijo, besedne izbruhe, zapiranje otrok vase, nekomunikativnost, ob tem pa izpostavijo pogostost uporabe oziroma vnosa tehnike igranja vlog in tehnike vpogleda v prihodnost. Poudarijo tudi pomen svoje stalne pripravljenosti za pogovor - pomoč in podporo - Y16 (1337). Strokovne delavke izpostavijo s prihodom in življenjem otroka v rejniški družini še pomen začetka učenja 'primerne' komunikacije in pridobitev izkušnje dostojanstvene komunikacije.

Otroka je potrebno v pogovor povabiti na način, da otrok občuti, da je nagovorjen in da sliši, da je povabljen. Takrat, ko zaslišimo otrokov glas, se otroku pridružimo na način, da raziščemo njegov svet; svet iz njegovega zornega kota (tako, da pripoveduje o svojih željah, pričakovanjih, ipd.). Tukaj bi želela izpostaviti zame zelo dragocen konceptualni okvir spoštovanja otroštva s strani avtorja Loremana (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 21): To so spoštovanje otrokovega časa (smo potrpežljivi, v ospredju je pogovor v sedanosti), otrokovo doživljanje otroštva (otrok naj občuti, da ima pravico preživljati otroštvo kot otrok), spoštovanje otrokovih odnosov z drugimi (otroku dopustimo pravico do resničnosti, njegove želje po stiku z njemu pomembnimi osebami), spoštovanje otrokovega prispevka k družini in družbi (ustvarjanje prostora za otrokov glas), spoštovanje otrokove individualnosti in različnosti (vsak otrok je edinstven, neponovljiv), spoštovanje in sprejemanje otrokovih spretnosti in sposobnosti (spoštovanje njegove edinstvenosti in skupaj z njim iskanje njegovih virov moči) (Čačinovič Vogrinčič, 2007, str. 14-20). Način ravnanja z otrokom ponazarja Loremanov citat: "Otroka, ki spoštujemo, moramo varovati in ga pustiti pri miru". To pomeni, da otroka podpremo, mu pomagamo na način, da v nas najde zaupno osebo, osebo, na katero se lahko kdajkoli obrne, vendar hkrati prepoznamo

tudi otrokovo odpornost, njegovo notranjo moč, ki mu omogoča to, da okreva in da prepozna, kaj je zanj najboljše. Otroke je potrebno slišati v lastnem dojetju sebe.

V matičnih družinah moramo skozi medsebojno komunikacijo s starši vedno iskati potencial in so-raziskati, kje potrebuje pomoč, da bodo zmogli ustrezno poskrbeti in skrbeti za svojega otroka. Tam jih tudi podpremo, jim pomagamo ter smo jim vseskozi v oporo. Pristop vsake socialne delavke v odnosu z otrokom, kot tudi z rejnicami in matičnimi starši mora biti osebni, pokazati mora odgovoren odnos v individualnih razgovorih, delu z družino, skupinskem delu, saj je to del strokovnega znanja posamezne strokovne delavke.

Naše delo je povezan krog - delo z otroki, rejnicami, ki so steber otroku - potreba po moči, veri vase in ne nazadnje tudi z matičnimi starši otrok. Tako kot se otroci, se tudi rejnice medsebojno razlikujejo in naša naloga je, da upoštevamo in spoštujemo to edinstvenost - različnost rejnic, pri tem pa izhajamo iz pripovedi posameznikov, ki so strokovnjaki iz izkušenj.

OPREDELITVE POJMA DRUŽINSKE ODPORNOSTI

Največ rejnic je družinsko odpornost opredelilo kot moč družine, ki se kaže predvsem skozi medsebojno sodelovanje družinskih članov. Pri tem rejnice omenjajo sočutje, poštrevovalnost, pomen občutka varnosti znotraj družine, tudi prepoznavanje ogroženosti drugega, medsebojno pomoč - Y16 (1186). Največ strokovnih delavk družinsko odpornost utemelji skozi sodelovanje družine (poudarek, da družina 'zdrži', moč, potencial družine) in povezanost ter pripadnost družini. Potem so tukaj še sprejetost (sprejemanje) ter pripisovanje višjega pomena družinski odpornosti kot osebni odpornosti s pojasnitvijo vpliva družine na otrokovo odpornost. Strokovne delavke navajajo še: skupek odpornosti posameznikov kot sestavo družinske odpornosti (trdnost družinskih vrednot, vzorcev vedenja: prenos v kasnejše življenje), pa sistem (trdnost, fleksibilnost, komunikacija, reševanje konfliktov, prilagajanje, povezanost/individualnost (edinstvenost), ravnanje s čustvi, varnost, pozitivna spodbuda, zmožnost razvoja sposobnosti za razreševanje konflikta in razumevanje ter pozitivna naravnost družine. Strokovne delavke izpostavljajo pomen jasnega izražanja pričakovanj rejnic in jasne predstave o le-teh ter pomen sodelovanja rejnic s socialnimi delavkami - odsotnost nereálnih iluzij, pričakovanj

ter pomenu 'zdržati težko', torej priznanju rejnice po potrebni pomoči ter skupnemu iskanju rešitev.

Rejnice pri svojem delu ves čas potrebujejo brezpogojno pomoč, svetovanje in podporo. Ne smemo pozabiti, da morajo tudi rejnice imeti kljub vsej skrbi za otroke v rejništvu čas, da so same s seboj oziroma da počnejo nekaj, kar jih izpopolnjuje in zadovoljuje. Zadovoljitev njihovih potreb in zadovoljstvo s samimi seboj je izhodišče, da zmorejo podpreti otroka in mu stati ob strani. Rejnice v skrbi za otroka v rejništvu nikakor ne smejo pozabijo nase.

Cilj sodelovanja z družino v socialnem delu je krepitev moči družinskih članov, da bi lahko v prihodnosti oblikovali pot zelenih izidov neodvisno od pomoči strokovnih služb (Mešl in Kodele, 2016, str. 45).

OBLIKE PREPOZNAVANJA DRUŽINSKE ODPORNOSTI IN NJENA KREPITEV

Največ rejnic mi je pripovedovalo o prepoznanju družinske odpornosti skozi povezanost družinskih članov (stopnja pripravljenosti deliti si stvari - ali je to moje ali je naše, skupen čas - ali iščemo prostor zase in se umikamo, ali radi preživimo čas skupaj, potrpljenje družine, sposobnost prisluhniti, odkritost, enakopravnost) - Y16 (1203). Nekaj rejnic pove, da družinsko odpornost prepozna skozi vsakdanje delovanje družine. Nekaj jih izpostavi tudi pomen povezanosti rejniške z matično družino in obratno ter tako omogočanje, spodbujanje stikov otrok v rejništvu s svojo matično družino. Največji del strokovnih delavk družinsko odpornost krepi z medsebojnim sodelovanjem - omogočanje prostora vsakemu posamezniku: vidnost, slišanost, zaščita, iskanje pozitivnega, skupno iskanje rešitev za težave, ohranitev generacijskih razlik, edinstvenost posameznika, povezanost in odgovornost. Precej strokovnih delavk pri tem izpostavi pomen IPS - sodelovanja med matično, rejniško družino in otrokom. Veliko rejnic, pa tudi strokovnih delavk družinsko odpornost prepoznava skozi komunikacijo - pri tem ena od strokovnih delavk še posebej izpostavi pomen neformalnega okolja druženja z otrokom, in skozi delovanje posamezne družine (verovanja, organizacijski vzorci, način komunikacije posamezne družine).

Rejnice predstavljajo za otroke v rejništvu v določeni meri vzor, zato je še toliko bolj pomembno, kako delujejo na vsakdanji ravni. Veliko vrednost ima izkušnja otroka, da ni sam, da ima ljudi, ki mu želijo pomagati, ga podpreti. Otrok na tak način razvije občutek varnosti in gotovosti posameznega otroka, hkrati pa se krepi odpornost posamezne

družine. Se pa na drugi strani pogosto pojavlja tudi stalno zavedanje otrok, da rejniška družina ni njihova primarna družina in da imajo 'nekje' svoje matične starše.

Osrednje vodilo je ravno pomen, da rejnice otroku ves čas sledijo. To pomeni, da ga čutijo, slišijo in hkrati znajo ter zmorejo otroku postaviti jasne meje, ki otroku omogočajo spoznati, kaj je prav in kaj ne. To je tako zelo pomembno, ker otroci običajno iz svojih matičnih družin mej in pravil ne poznajo, za življenje pa to vsi potrebujemo. R. Skynner (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 167, 168) definira mejo kot območje na zunanjem robu podsistema, kot točko prehoda, kjer se značilnosti sistema spremenijo. Otroku lahko vzpostavi in spozna svoje meje le, če so jasne tudi meje starševskega podsistema. Starši, ki imajo ozaveščene jasne meje in lastno identiteto, otroku zmorejo ponuditi odnos, do katerega se lahko otrok jasno opredeli. Meje so lahko jasne, toge ali nejasne. Družina potrebuje jasne meje, ker le takšne omogočajo dovolj varnosti za vnos sprememb, ki jih želi in potrebuje, to pa pomeni krepitev njene odpornosti.

PRISPEVEK MATIČNE DRUŽINE K ODPORNOSTI OTROKA

Skozi pogovore z intervjuvanci sem prišla do spoznanja, da svoje matične družine tako otroci, kot tudi rejnice opisujejo s primanjkljaji, govorijo o negativnem oziroma destruktivnem vplivu družinske odpornosti svoje matične družine na osebno odpornost otrok (zahteva po stalnem prilagajanju, odvzem moči otroku) - Y16 (1375), X6 (605). Rejnice kot razlog navajajo odsotnost izkazovanja zanimanja za otroka, pomanjkanje notranje moči, neozaveščenost, izogibanje odgovornostim, prepad - iskanje poti: delna izguba sebe, odsotnost objemov, pohval, čustveni pritiski, izsiljevanje, čustveni primanjkljaji, vsiljevanje lastnih prepričanj, neodzivnost. Večina strokovnih delavk poudari odsotnost posluha matičnih staršev za otroka. Prehod iz matične v rejniško družino strokovne delavke opišejo z otrokovim doživetjem travme - na prehodu iz ene družine v drugo - zahteva po prilagajanju, sprejetju novega načina življenja, otrokovo doživljanje negotovosti glede prihodnosti: ali se bo vrnil domov, v svojo matično družino ali bo ostal v rejniški družini ali bo posvojen, pojavlja se občutek stalnega strahu.

V mojih pogovorih s strokovnimi delavkami se pogosto pojavi izpostavitve pomena vključitve matičnih staršev otrok pri načrtovanju skrbi, vzgoje otroka ter pomen usklajenosti partnerske in starševske vloge tako pri matičnih starših, kot pri rejnikih. Ena

od socialnih delavk je v pogovoru z menoj izpostavila podcenjevanje matičnih staršev iz strani rejnikov Z24 (2000c). Dejala je, kako zelo pogosto otrok svoje matične starše tako spozna skozi bolečino, ki mu jo zada soočenje s situacijo obstoja disfunkcionalne matične družine. Eden od strokovnih delavcev je opisal tudi primer, ko je deček, udeležen na taboru za otroke v rejništvu sam opisal pomen sprejemanja matičnih staršev iz strani rejnikov. Povedal je, kako zelo hudo mu je bilo pri srcu, ko je slišal po telefonu govoriti rejnico z eno od njenih prijateljic o njegovih matičnih staršev z uporabo samih negativnih opazk, na način "kakšna pijanka je njegova mama, kako smrdi, je zanemarjena, ipd.". Ta fant je bil v času udeležbe na taboru star 11 let in je povedal, kako mu vedno znova v mislih odzvanjajo besede njegove rejnice in kakšno bolečino mu je rejnica povzročila s tem, ko ni sprejela njegove mame takšne, kakršna je - Z27 (1877, 1878, 1879). Skozi ravnokar omenjeno se ponovno potrdi močna vez med otroki in njihovimi matičnimi starši. Strokovni delavec poudari pomen odsotnosti negativnega govora rejnic o matičnih starših (pomilovanja, obtoževanja) - Z27 (1875).

Med družbenimi in socialnimi dejavniki ima največji vpliv v zgodnjem obdobju otrokovega življenja družina. Zaradi hitrih družbenih, ekonomskih in socialnih sprememb se številne družine znajdejo v situacijah, ko več ne vedo, kako naprej. Potrebno se je zavedati, da so učni neuspeh in vedenjske težave otrok običajno le simptomi. Psihološka travma ne obsega le tistega, kar se otroku zgodi, ampak tudi to, kar se mu ne zgodi. V mislih imam niz manjkajočih dejavnikov znotraj družine, kot so čustva sprejetosti in zaželenosti, potrditev, pripadnost in povezanost z drugimi ljudmi, ne le s starši. Včasih je tukaj prisotna še ekonomska nestabilnost družine, ki dodatno prispeva k motnjam osebnosti otroka (Samec in Slodnjak, 2001, str. 170).

Zmanjševanje števila negativnih faktorjev v otrokovem življenju je verjeten način, ki omogoča potencialen vpliv pozitivnih dejavnikov, kar je dobra priložnost za krepitev teh pozitivnih dejavnikov. Celo tam, kjer ni mogoče zmanjšati negativnih dejavnikov, prisotnost enega ali več pozitivnih faktorjev vodi do bolj naklonjenega oziroma ugodnega ravnovesja v življenju otroka. To verjetno pomaga ustvariti predstavo palete z negativnimi dejavniki oziroma sovražnimi utežmi na eni strani in pozitivnimi oziroma zaščitniškimi utežmi na drugi strani. Cilj je ohranjati ravnotežje v naklonjenosti k varovalnim oziroma zaščitniškim dejavnikom. Morda je dober način dodati pozitivne uteži, kot pa zmanjšati negativne. Na primer, najverjetneje je zelo težko izbrisati v kratkem času vpliv očetovega alkoholizma in družinskega nasilja na posameznega otroka. Enostavneje je dodati vrednost

pozitivne podpore tete in zainteresiranega učitelja. Celo če ni mogoče nagniti ravnotežja v zeleno smer, so številne raziskave pokazale, da zmanjševanje števila negativnih dejavnikov ali vsaj zmanjševanje njihovega vpliva prispeva h krepitvi pozitivnih dejavnikov (Gilligan, 2009, str. 10, 11).

Ne smemo spregledati dejstva, da matične družine otrok z izkušnjo rejništva običajno delujejo na nižjem socialnem nivoju, kar pomeni, da se matični starši družijo s sebi podobnimi. A kljub vsemu, nikakor ne smemo spregledati obstoja lojalnosti otrok do svoje matične družine. Želja biološkega starša je običajno tesna povezanost s svojim otrokom (projekcija svojega mišljenja, ravnanja na otroka). Nekateri otroci, ki bivajo v rejniških družinah, vidno pogrešajo biološke starše; matično družino, obžalujejo lastne situacije in situacije svoje matične družine, žalujejo za dejanji povezanimi s svojo matično družino, razočarani so nad nezmožnostmi skrbi in vzgoje bioloških staršev. Tako še obstaja močna navezava otroci - biološki starši (kljub vsem neprijetnostim - zaznamovanjem, ki so jih bili deležni otroci v svojih matičnih družinah). Kljub tej ukoreninjenosti v otrocih, pa je bistvenega pomena otrokovo ozaveščanje neustreznega ravnanja bioloških staršev. Na tem mestu je potrebno dovolj notranje moči, preusmerjanje iz naučenih, škodljivih vzorcev na dobre, zanje koristne - produktivne vzorce (zmožnost opuščanja starih vzorcev in nadomeščanja z novimi). Naloga nas, strokovnih delavk je omogočanje in spodbujanje stikov otroka z biološkimi starši (brez olepševanja, razvoj zmožnosti videnja realnega zornega kota), med izvajanjem stikov pa otrokovo spontano predelovanje besed, ravnanj in vedenja svojih bioloških staršev. Na pomen stikov otroka s svojimi matičnimi starši nikakor ne smemo pozabiti, v kolikor so ti v korist otroka, kar pomeni, da otroku ne škodujejo. 26. člen ZIRD pravi, da je rejnik dolžan omogočati in spodbujati stike med rejencem in starši, razen v primeru, ko so staršem stiki omejeni ali prepovedani na podlagi odločbe pristojnega organa. Omejeni ali prepovedani pa so stiki v primerih, ko niso v otrokovo korist (Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, 2002). V primeru preprečevanje stikov, se pojavi velika možnost idealizacije bioloških staršev s strani otrok. Prav vsi se moramo zavedati odsotnosti 'popolnih' družin (obstoj težav, konfliktnih situacij v vseh družinah). Pri raziskanju delovanja družine je pomemben prispevek vseh družinskih članov in socialne delavke, ki z družino sodeluje.

PRISPEVEK ODPORNOSTI REJNIŠKE DRUŽINE K ODPORNOSTI OTROKA

Pri vplivu družinske odpornosti rejniških družin na osebno odpornost otroci izpostavijo visoko stopnjo njune medsebojne povezanosti; zlasti prispevek družinske odpornosti k oblikovanju lastne osebnosti - X7 (607). Pri raziskovanju prispevka rejniške družine na posameznega otroka rejnice v večini govorijo o pozitivnem vplivu. S prihodom otroka v rejniško družino opažajo otrokovo ozaveščanje pomena učenja iz lastnih izkušenj, razvoj samoiniciativnosti pri oblikovanju jasnih ciljev, več volje do življenja, iznajdljivost, konstruktivno reševanje težav, trdnost v stališčih, ne dopuščanje manj zaželenih vedenj iz strani bioloških staršev, odsotnost prevzemanja tujih bremen nase, izkazana skrb, ljubezen, pozornost, priučitev izpolnjevanja vsakdanjih obveznosti, razvoj občutka sigurnosti, učenje pomena sodelovanja, vsakdanjih navad, upoštevanje lastnih potreb, želja, učenje prilagodljivosti, priprava na samostojno, dostojanstveno življenje (iznajdljivost, dosega uspehov/rezultatov) in še in še. Rejnice v večini izpostavijo lasten prispevek k izgradnji osebnosti otroka: pomoč rejnice otroku pri delu na sebi, nasveti, usmeritve rejnice, odzivnost, spodbude, pohvale, prepoznavanje močnih področij otrok, pomen vere v otroka, krepitev moči, razvoj zmožnosti živeti v lastni realnosti, jo sprejeti, se z njo soočiti, razvoj zmožnosti vzdrževanja odnosa s svojimi matičnimi starši na način odsotnosti osebne obremenitve, spodbujanje k razvoju empatije, prepoznavanje otroka skozi njegovo neverbalno komunikacijo. Strokovne delavke pa rejništvo opisujejo kot priložnost opremiti se za življenje na način zmožnosti poskrbeti zase in preživeti. Kot zelo pomemben faktor strokovne delavke izpostavijo dobro poznavanje otrok s strani rejnic - Z25 (2017). Strokovne delavke pripovedujejo tudi o pridobivanju zgodb otrok v rejništvu na način prisluhniti otroku in se poglobiti v zgodbo otroka v rejništvu na način skupnega raziskovanja. Poudarjajo poznavanje nekaterih osnovnih informacij o otroku, pomen prvotnega spoznanja otroka (skozi že obstoječi spis otroka), nato pa spoznavanje otroka na štiri oči, sestavljanje mozaika podatkov, ki smo jih imeli o otroku od prej in zgodbe, ki nam jo zaupa otrok. Ena od strokovnih delavk pripoveduje o otroku kot o celici, za katero je potrebno vedno znova ustvariti prostor, saj predstavlja osnovo za delovanje celote.

Temelj delovanja rejniške družine je skrb in pomoč otrokom, za katere primarna oziroma matična družina zaradi različnih razlogov ni zmogla poskrbeti na način, kot se glede skrbi za otroke od staršev to pričakuje; omogočiti otroku izkušnjo 'običajne' družine, ki bi zadovoljila otrokove potrebe in mu omogočila osebni razvoj. Rejnice imajo v življenju teh otrok zelo pomembno vlogo. Pomembno je, da otrokom pomagajo pri spoprijemanju z bolečo izgubo primarne družine oziroma odhodom iz nje, razvoju pozitivne samopodobe in

samospoštovanja, varovanju pozitivnih odnosov in omogočanjem varne navezanosti (Dougherty, 2001). Rejnice morajo poznati in razumeti stiske otrok, kot so: obtoževanje otrok, želja po vrnitvi v primarno družino, občutek nezaželenosti, nemoči, negotovost glede prihodnosti, nepriznavanje pozitivnih čustev do rejnikov (Hughes, 2007). Izhodišče za omenjeno je pogovor z otrokom, ta pa izhaja iz vzpostavljanja in ohranjanja odnosa z njim.

Pri prihodu otroka v rejniško družino je zelo pomembna priprava otroka in pa rejniške družine na njegov sprejem, prav tako pa tudi sprejetje matične družine glede otrokovega odhoda. Odhod iz matične družine in prihod v rejniško družino je potrebno skupaj z otrokom in obema družinama ubesediti. Ob odhodu se pri otrocih pogosto pojavlja vprašanje lojalnosti (otrok je v dvomih: "ali se dobro počutim, ali odhod občutim kot izdajo matičnih staršev,.."). Otrok lahko po avtorici H. Matter (Čačinovič Vogrinčič, 2017) izbere med tremi možnostmi razreševanja konflikta lojalnosti. Prvi je, da se pridruži rejnikom na način - "rejniki so zdaj moji starši". Druga možnost je zahteva otroka po vrnitvi domov - "provociram, napadam, hočem domov, kjer so moji `pravi starši`". Tretja možnost pa je - "zmorem biti z obema družinama", kar je tudi želen izid (Čačinovič Vogrinčič, 2017). Pri samem izvajanju rejništva igra najpomembnejšo vlogo to, da rejnica otroka postavi v ospredje in da je sposobna stvari videti iz otrokovega zornega kota ter otroku vedno znova prisluhniti ter se mu na tak način tudi pridružiti. Pomembno je, da se ne le otrok uči dinamike družinskega sistema rejniške družine, pač pa da ima tudi rejniška družina posluh zanj - gre za vlogo, ki je za vstop otroka v rejniško družino znotraj rejniške družine že pripravljena, vendar je pri tem najpomembnejše, da raziščemo, če otrok to vlogo sprejme in kaj je tisto, kar otrok dejansko potrebuje ter želi (Čačinovič Vogrinčič, 2017). To pomeni `stopiti v čevlje otroka', prepoznati njegove potrebe, občutke in želje. Tudi strokovne delavke moramo razviti to sposobnost in jo vztrajno negovati - `postaviti se v čevlje nekoga drugega', tukaj imam v mislih tudi čevlje matičnih staršev otrok, ki gredo v rejništvo, pomembno je prepoznati njihovo stisko, pokazati sočutje, nikoli ne obsojati na prvo žogo. Skupaj z njimi moramo raziskati, kje so njihova močna področja, ki jim omogočajo premagati osebno stisko, razrešiti težave in razviti zmožnost skrbi za otroke. Na tem mestu bi omenila simbolični interakcionizem, katerega osrednji koncept je koncept vloge. Pomeni vživljanje v vzajemna pričakovanja oziroma vživljanja v pričakovanja drugega (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 110). Zato je še toliko bolj pomembno, da se znamo postaviti v vlogo otroka, da pa imamo to sposobnost, moramo otroka najprej zelo dobro poznati.

V ospredju naj bo vedno odnos socialne delavke z otroki (pridružiti se - približati se, vzbuditi v otroku zanimanje, veselje do medsebojnega sodelovanja) in dosegljivost socialne delavke (stalna razpoložljivost za odprt pogovor o čemerkoli.) Menim, da je morda dobro, da pred zgodbo, ki jo s teboj podeli otrok, ne poznaš njegove zgodbe iz spisa, saj po mojem mnenju tako uspeš podrobneje oziroma natančneje prisluhniti zgodbi otroka in njegovemu videnju. Hitro se lahko namreč zgodi, da v primeru, ko že imamo informacije o otroku morda s tolikšno pozornostjo ne prisluhnemo samemu otroku. To se v našem delu nikakor ne sme dogajati in moramo biti na to pozorni. Po drugi strani pa je dobro, da o otroku pred pogovorom z njim vseeno imamo nekaj osnovnih informacij, saj nam to omogoča, da bolj občutljivo vstopimo v odnos z njim. Samo zavedati se moramo`zanke - nevarnosti` predhodno poznanih informacij. V odnosu z otrokom ustvarimo prostor zanj, smo ob otroku in z njim na način, da ima predvsem otrok ta občutek in vseskozi krepimo moč otroka za prihodnost (ob soočenju, sprejetju lastne družinske zgodovine). Bistven je osebni odnos socialne delavke (spodbuda, opora, sodelovanje, zanimanje). Vloga socialnih delavk je ustvariti prostor za glas otroka. Pri tem nikakor ne smemo zanemariti zapletenosti čustev, težkost govora o njih, izražanja čustev in pomena ozaveščanja težav ter njihovega sprotnega razreševanja.

PRISPEVEK ODPORNOSTI OTROKA K ODPORNOSTI MATIČNE DRUŽINE

Glede osebnega prispevka k odpornosti matične družine otroci v večini govorijo o odsotnosti prispevka osebne odpornosti k odpornosti posamezne družine. Rejnice izpostavijo spremembo odnosa matičnih družin do otrok z odhodom otroka v rejniško družino, pogosto se z odhodom otroka matični starši ne zmorejo sprijazniti in pri tem potrebujejo pomoč in oporo. Strokovne delavke menijo, da posebno izrazitega prispevka ni prisotnega, nekaj strokovnih delavk pa izpostavi vpliv agresivnega vedenja otroka na matično družino, kar se kaže kot posledica različnih zlorab otroka s strani matičnih staršev.

Trije viri odpornosti (Grotberg, 1995, str. 9, 10) otroka, ki prispevajo k odpornosti matične družine so: Imam - v smislu socialne in medosebne podpore. Če otrok ljudem okoli sebe zaupa in verjame, da ga imajo radi ne glede na vse, so otroku vzor, lažje preseže primanjkljaje, ki se pojavljajo znotraj matične družine in ravnanje, ki ga posnema od teh ljudi vnaša v odnos z matično družino. Sem - v smislu notranje življenjske moči otroka, ko otroci ljubijo in imajo občutek, da so ljubljene v smislu, da njihova dejanja nekomu nekaj pomenijo, četudi to ni matična družina. S tem so spoštljivi do sebe in do drugih ter so

pripravljene prevzeti odgovornost za to, kar počnejo. Na ta način posredno vplivajo na odpornost matične družine, saj ji dokazujejo, da zase prevzemajo odgovornost ter postajajo samostojni. Zmorem - v smislu sposobnosti rešiti težavo. S težavami se soočajo in zmeraj iščejo rešitve zanje. Poiščejo nekoga, ki mu zaupajo ter jim pomaga pri preseganju posameznega problema in najdeni rešitvi. S tem postajajo vzor svoji matični družini pri reševanju problemov in težav, ki se pojavljajo na vsakdanji ravni življenja.

PRISPEVEK ODPORNOSTI OTROKA K ODPORNOSTI REJNIŠKE DRUŽINE

Glede vpliva osebne odpornosti na odpornost rejniške družine pa otroci v večini izpostavijo izziv - X10 (618a), ki ga s prihodom in kasnejšim življenjem predstavljajo rejniški družini (drugačnost od bioloških otrok - energičen, zabaven otrok, poln energije, pomembnost fizičnega izgleda, hiter vstop v resno zvezo, velika potreba po ukvarjanju, vpliv trme na odpornost rejniške družine, drugačnost kulture, veliko število prisotnih strahov - strah pred temo, samota, težave z izražanjem sebe: pomoč rejnic, čustveni izbruhi, izkazan način preživetja: nujnost sprejetja in novo učenje). Nekaj otrok govori tudi o doprinosu svojega prihoda k delovanju rejniške družine (izkazovanje samostojnosti, iznajdljivosti, delovne navade, natančnost pri izvajanju hišnih opravil). Veliko otrok vzporedno omeni uporništvu. Rejnice v največji meri omenjajo reorganizacijo družinske strukture - Y19 (1416), lastno stalno učenje, prihajanje do novih spoznanj iz odnosa z otrokom, ki je v rejništvu, vsakega otroka jemljejo kot pozitiven izziv zase. Tudi strokovne delavke izpostavijo izziv otroka za posamezno rejniško družino (učenje ravnanja z otrokovo 'opremo' - Z27 (2053), različne preizkušnje iz strani otroka). Navedejo tudi kar nekaj pozitivnih vplivov. To so: razvoj medsebojne povezanosti, pozitivna drža, spontanost (prinos otrokove edinstvenosti v rejniško družino). Ena od rejnic je zgodbo svoje družine poimenovala kot zgodbo o uspehu, saj skozi izkazano iznajdljivost otrok vedno znova vidi, da otroci zmorejo poskrbeti zase na osnovi priučenih navad. Ta rejnica je vidno neprecenljivo ponosna na otroke, ki so pri njej v rejništvu.

Najmočnejši zaščitni dejavnik otroka je obstoj močne, tople in pozitivne vezi s starši. Odnos skrbi pomeni veliko topline in dovolj strogo oziroma realno kritiko. S tem, ko otrok dobi informacijo, da je vreden posamezne skrbi in ima postavljene dovolj jasne ter dosledne meje pri svojem ravnanju in vedenju, se v družini počuti koristnega in prevzame

del odgovornosti ter skrbi, s čimer s svojim prispevkom krepi odpornost rejniške družine. K odpornosti družine pripomorejo prispevki vseh članov družine (Grotberg, 1995, str. 6).

MEDSEBOJNA POVEZANOST MATIČNE IN REJNIŠKE DRUŽINE

Glede medsebojne povezanosti matične in rejniške družine nekaj otrok pove, da si družini medsebojno zaupata in da še kar medsebojno sodelujeta, nekaj jih govori o težjem medsebojnem sodelovanju, a kljub temu `nujnem` sodelovanju, dve od deklet izpostavita medsebojno povezanost njunega biološkega očeta in rejnice na način povzročanja skrbi rejnici zaradi posameznih zahtev in groženj biološkega očeta X5 - (467). Rejnice omenijo so-vpliv obeh družin na način spodbujanja, omogočanja stikov otroka s svojo matično družino ter upoštevanja ter spoštovanja rejniške družine s strani matične družine. Večina izpostavi pozitiven prispevek rejniške družine k življenju matične družini (vključevanje matičnih staršev v vzgojo iz strani rejnikov), pridobitev spoznanj o otroku s strani matičnih staršev.

Otroci z izkušnjo rejništva gredo skozi številne izgube. Zelo pomembno je, da kot socialne delavke ves čas strmimo k temu, da otrok, v kolikor je to v njegovo korist in ima to željo, redno ohranja stike s svojo matično družino, rejniška družina mu tega ne preprečuje ter ga k stikom spodbuja in mu je pri tem v oporo ter podporo. Z namestitvijo v rejniško družino otroci običajno izgubijo prijatelje, šolo, sosede, občutek za to, kdo pravzaprav so in komu pripadajo. Negotovost je zelo pogosto stanje, v katerem se znajdejo otroci z izkušnjo rejništva. Vse te izgube vplivajo na to, da se ti otroci počutijo same, zapuščene, v sebi čutijo praznino. Ob tem se zelo pogosto pojavlja tudi pomanjkanje pozornosti. Življenje v rejniški družini za številne otroke, ki se znajdejo v omenjeni življenjski situaciji, ponuja nov začetek, priložnost, da nekaj naredijo s seboj in svojim življenjem. Res je, da probleme ni mogoče izbrisati in da nekateri morda sploh niso rešljivi ter postanejo z namestitvijo otroka v rejniško družino le še intenzivnejši, vendar ima rejniška družina vlogo opore in podpore otroku, da se zna soočiti s problemi, jih sprejeti in se bodisi naučiti živeti z njimi, ali pa jih v primeru, da je to možno, razrešiti. Na tak način rejniška družina krepi otrokovo odpornost. Naloga nas, strokovnih delavk je v ospredje postaviti korist in želje otroka ter v kolikor so otroku stiki z matično družino v korist, stike omogočiti in spodbujati, pri tem pa nikakor ne pozabiti na rejnike in podporo tudi njim (Gilligan, 2009, str. 11-16).

VZGOJA OTROKA V MATIČNI, REJNIŠKI DRUŽINI

Pri vzgoji v matičnih družinah otroci izpostavijo 'odsotnost' ('slabo') vzgojo, prepuščenost otroka samemu sebi (celodnevno življenje zunaj - na ulici, razpuščenost, iznajdljivost, pohajkovanje), nekateri govorijo tudi o stalni prisotnosti nasilja (psihično, fizično, spolno nasilje) - X2 (644b). Tisti (to je le nekaj otrok), ki uspejo najti nekaj, kar jim je bilo pri vzgoji v matični družini všeč izpostavijo, da jim je bilo všeč predvsem to, da je matična družina ne nazadnje zanje predstavljala 'nek dom'. Večina otrok govori o popolni odsotnosti všečnosti (zgolj družina, ki si je ne moremo izbrati, pridobitev izkušnje družine, ki je otrok ne želi) - X3 (687a). Rejnice pripovedujejo o odsotnosti vzgoje in popolni svobodi otroka - Y21 (1525). Strokovne delavke izpostavijo odsotnost zadovoljitve otrokovih potreb znotraj matične družine, ukoreninjenost vzorcev na način težav pri preseganju naučenih vzorcev vedenja in njihovega nadomeščanja z novimi vzorci vedenja oziroma ravnanja - Z26 (2123). Vzgojo v rejniških družinah otroci opisujejo skozi naslednje opisne besede: ljubeznivost, prijaznost, toplina, opora, pomoč, spodbuda, posluš, spoštovanje, enakopravnost, samostojnost in pomoč drugim ljudem - X2 (657). Otroci navajajo: sprejemanje (ustvarjen prostor - odprt prostor za vrnitev - kdajkoli), sodelovanje (medsebojno učenje, skupno večerno gledanje televizije, skupni obroki), pa tudi stalna podpora, potrebna pomoč, spodbuda, spoštovanje in prisoten občutek ljubezni. Nekaj otrok izrazi nezmožnost izraziti vse svoje občutke, čustva, 'drugačno' mnenje (želja po bolj odprtem prostoru za pogovor o čustvih - tudi negativnih, ena od deklet izpostavi pomanjkanje strogosti, eden od fantov v rejniški družini pa nevšečnost načina vedenja rejnika (vzkipljivost - povzdigovanje glasu: stopnjevanje upora). Vsi ostali otroci (velika večina) povedo, da v rejniških družinah ni bilo pri vzgoji ničesar takega, kar jim ne bi bilo všeč - X4 (691).

PRISPEVEK VZGOJE V MATIČNI IN REJNIŠKI DRUŽINI K IZGRADNJI OSEBNOSTI OTROKA

Pri vplivu matične družine nanje otroci govorijo predvsem o negativnem vplivu, stalnem prenosu občutka krivde s strani matičnih staršev nanje, stalni primerjavi z drugimi družinami in prevpraševanju o 'neurejenosti' svoje matične družine - X1 (727). Večina jih pove, da so to svojo življenjsko situacijo že ozavestili. Pri vplivu rejniških družin otroci izpostavljajo odzivnost - X1 (728). Rejnice izpostavijo vpliv rejniške družine na ozaveščanje otroka za soočenje in vnašanje potrebnih sprememb v svoje življenje

(‘premikanje mej’, možnost sprememb - priložnost, čas, poudarek smiselnosti za spremembe) - Y20 (1524). Strokovne delavke govorijo o začetku zavedanja otrok o mogočih spremembah, vpogledu v drugačno strukturo družine, možnost izražanja lastnih čustev, priložnost za izgradnjo osebnosti, pomoč pri soočenju z obstoječo življenjsko situacijo, krepitev svojih močnih področij oziroma virov moči, začetek soočanja s težavami in sprotnega iskanja rešitev - Y22 (2109). Skozi izvedene intervjuje sem prišla do spoznanja pomena moške figure zlasti pri vzgoji fantov, ki odraščajo v rejniških družinah. Fantje izpostavijo pomembno vlogo moške figure oziroma lika v njihovih življenjih v rejniških družinah. Tukaj izhajam iz intervjuja X4, ki živi v rejniški družini, kjer ima skrbniško vlogo le rejnica brez partnerja. Fant v pogovoru z menoj pove, da pogreša moško figuro in da je tudi po naravi nekoliko bolj zadržan in introvertiran, zaradi česar nima niti prijateljev.

Starš otroku postane model za identifikacijo; otrok pristane na avtoriteto starša. Freud govori o tem, kako mora otrok sčasoma preseči identifikacijo z mamo in pričeti razvijati samostojnost na način razvoja samostojne osebnosti. Otrok prične z identifikacijo z lastnostmi starša nasprotnega spola, s tem pa začne prevzemati vlogo lastnega spola v družbi (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 32). Tako otrok, kot starši morajo preseči simbiotično vez: starša se morata znova umestiti v koalicijo partnerjev, otrok pa mora preseči simbiotično vez s svojo mamo, da zmore vzpostaviti odnose z vrstniki (Čačinovič Vogrinčič, 1998, 54). V naši družbi ne nazadnje še vedno v veliki meri velja, da je pri ženskah v nekoliko večji meri razvita čustvena plat, pri moških pa racionalna plat.

Po Baumrind (Banjanac, b.d., str. 18, 19) predstavljam enega vplivnejših modelov vzgojnih stilov, prikazanih na dveh dimenzijah: stopnji vključenosti in stopnji zahtevnosti. Nizka vključenost in nizke zahteve staršev pomenijo neodzivnost staršev na potrebe otroka in odsotnost zanimanja za življenje svojih otrok. V najbolj skrajni obliki gre za brezbrizno starševstvo, v katerem so otroci prepuščeni samim sebi. Nizka vključenost staršev in visoke zahteve ustvarjajo avtoritarno starševstvo. Iz strani staršev so postavljene visoke zahteve glede vodenja in odgovornosti ter postavljenih jasnih meja. Ti starši zahtevajo strogo poslušnost. Gre za tradicionalno starševstvo, kjer je otrok spregledan in preslišan. Sledi visoka vključenost in nizke zahteve staršev ter s tem t.i. permissivno starševstvo. Ti starši imajo relativno nižja pričakovanja glede vedenjskih standardov. Otroci imajo več svobode glede svojega ravnanja in manj jasnih meja. Otrok ima veliko možnosti stvari početi po svoje, medtem ko starši ostajajo pozorni in v bližini. Skrajnost je brezmejno razvajanje

brez uporabe discipline. Sledi še visoka vključenost staršev in visoke zahteve, kar se imenuje avtoritativno starševstvo. Ti starši imajo interes za otroka, so odzivni in skrbni do svojih otrok. Imajo pa tudi visoka pričakovanja glede vedenja otrok, postavljanja meja in pričakujejo od otrok prevzem določenega dela odgovornosti.

OPREDELITVE POJMA VZGOJE

Otroci opredeljujejo pojem vzgoje s posluhom za otrokove želje (upoštevanje, razumevanje), večina omeni ljubezen, omejitve (postavljene meje - strogost), spoštovanje, pomen darežljivosti (pomoči drugim), pa tudi sprejemanje, jasno izražanje zahtev, pričakovanj in spodbude (oporo) - X3 (709). Rejnice poudarjajo pomen videnja otrokovih vrlin, sposobnosti - spodbuda, vrednost lastnega vzgleda otroku, odgovornost, samostojnost, postavljanje jasnih mej - enotnost obeh partnerjev: rejnikov, vztrajnost. Nekaj rejnic omeni še: pomen prepoznavanja vseh otrokovih čustev, spoštovanje, upoštevanje otrokove volje - svobodna volja, pozitivno naravnost in pomen priučenih delovnih navad. Potem so tu še: ustrezen odnos do denarja: odsotnost materialne usmerjenosti, ločnica med 'biti starš in hkrati prijatelj', pa tudi potreba rejnic po osebnem miru. Strokovne delavke izpostavijo jasnost vzgoje (postavljene meje, predvidljivost vzgoje - nagrade/sankcije - kazni), jemanje otroka kot osebo zase, ki se ima pravico razvijati na svoj, edinstven način, upoštevanje otrokovih interesov, zgled, pomen osebnostne rasti otroka, ustvarjen prostor za otroka in njegovo doživljanje obdobja otroštva in mladosti (omogočanje preizkušanja otroku - kljub prisotnosti strahu odraslega v skrbi za otroka, zavedanje drugačnosti/edinstvenosti otroka), učenje pomena dojemanja realnega sveta, s hkratnim dovoljenjem sanjarjenja (zmožnost ločitve med primernimi/nepriemernimi situacijami, možnost pogleda v svet), razvoj vednosti možnih sprememb in priprava na vnos sprememb, opuščanje samoumevnosti, zmožnost ločitve med prijatelji in znanci, velik pomen otrokove pridobitve občutka varnosti, sprejetosti, poudarek pomena učenja samostojnosti, odgovornosti, tradicionalna vzgoja (pridobitev delovnih navad - velik pomen), avtoritativna vzgojo (odziv na otrokove potrebe, zmožnost postavljanja mej, pomiritve, zaščite), demokratična vzgoja (enakost, svoboda, odgovornost) - Z23 (2087).

Opredelitev pojma vzgoje je zelo raznolika. Starši strmijo k različnim oblikam vzgoje, prav tako tudi strokovne delavke zagovarjajo različne načine vzgajanja otrok in pri opredelitvi pojma izpostavljajo različne poudarke. Ljudje nismo pasivni opazovalci v okolju, ki nas

obdaja. V zgodnjih letih imajo otroci v rokah določeno stopnjo vplivanja na to, kaj se jim dogaja v odnosih s 'pomembnimi drugimi'. Ampak različni dogodki v njihovih življenjih in socialni kontekst, v katerega so vpleteni, imajo zelo velik vpliv pri okrevanju od bolečine, način, kako odrasli ljudje komunicirajo z otrokom in se odzivajo na njegove izkušnje, pa vpliva na izgradnjo osebnosti otrok (Gilligan, 1995, str. 16, 17).

9. SKLEPI

OSEBNA ODPORNOST

- Osebno odpornost otroci opredeljujejo kot moč posameznika.
- Rejnice osebno odpornost opredeljujejo kot notranjo moč človeka, notranji čut za preživetje, moč otroka za soočenje s težavami in iskanje rešitev zanje, pozitivno naravnost, upiranje izzivom, trdnost v svojih prepričanjih, stališčih. Izrazijo tudi svoje mnenje o povezanosti fizične odpornosti z notranjo močjo.
- Strokovne delavke osebno odpornost opredeljujejo kot notranjo, življenjsko moč, orientacijo, poudarijo krepitev moči, varovanje energije, razvoj sposobnosti ljudi za ustvarjanje sprememb, premikov. Ob opredelitvi pojma 'osebne odpornosti' izpostavijo še 'živo energijo' človeka, zmožnost okrevanja, prilagodljivost, opremljenost in pozitivno naravnost oziroma smer.
- Osebno odpornost otroka rejnice prepoznavajo skozi pogovor z otrokom na način, kjer imajo otroci priložnost izraziti sebe. Otrokovo moč krepijo z odzivnostjo na otrokove potrebe, sledenjem zmožnostim otroka, prepoznavanjem virov moči otroka, pomočjo, podporo, učenjem odgovornosti in samostojnosti, pri vsem tem pa izpostavljajo pomen 'pridružiti se' otroku tam, kjer otrok je in na način, kot on to potrebuje in želi.
- Strokovne delavke z otroki in rejnicami vzpostavljajo delovni odnos, pri čemer v ospredje odnosa postavijo otrokov občutek gotovosti na način, da se lahko otrok v ta delovni odnos lahko kdajkoli vrne. Izpostavljajo pomen pozitivne izkušnje sodelovanja, jasne predstave otroka o vlogi socialne delavke, krepitev otrokove samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, prilagajanja novim življenjskim situacijam, iskanju življenjskega smisla, učenja ravnanja z lastnimi čustvi. V ospredje odnosa postavljajo glas otroka, krepitev njegovih močnih področij, spodbujanje otroka k uresničitvi njegovih sanj in želja, pri udeležanju le-

teh pa uporabo pohval za njegov korak naprej k uresničitvi sprememb. Omenijo tudi pomen vztrajnosti, spoznavanje otroka skozi prakso dela z njim in raziskovanjem njegove življenjske situacije skozi izdelavo individualnega načrta pomoči z vključenostjo otroka.

- Otroci z izkušnjo rejništva imajo v sebi veliko notranje moči.

- Kot močna področja (vire moči) otroci z izkušnjo rejništva izpostavijo pomen samorefleksije, pa empatijo (visoko stopnjo za pripravljenost pomoči drugemu, vživljanju v njegovo vlogo), samoiniciativnost, samoregulacijo, komunikativnost, organiziranost (raziskovanje) in matematiko.

- Kot strahove otroci z izkušnjo rejništva v večini navedejo strah pred prihodnostjo. Kot skrbi pa navajajo zlasti nepredvidljivost v prihodnosti glede zaposlitve in ustvarjanja lastne družine.

- Pri pokazateljih odpornosti po avtorjih Southwick in Charney (2012) otroci in strokovne delavke pri pozitivnem pogledu na svet izpostavijo odsotnost tega pokazatelja krepitve odpornosti znotraj matičnih družin in prevlado negativnega pogleda na svet, rejnice negativni pogled otrok poimenujejo tudi pesimističen pogled otrok na življenje. V rejniških družinah otroci izpostavijo pozitiven pogled na svet, rejnice govorijo o spremembi pogleda otrok na prehodu iz svojih matičnih v rejniške družine, strokovne delavke prav tako govorijo o razvoju pozitivnega pogleda na svet s prihodom otroka v rejniško družino.

- Pri opisu fleksibilnosti načina ravnanja s čustvi za čas življenja v matičnih družinah otroci govorijo o izražanju le nekaterih - za matično družino 'sprejemljivih' čustev, rejnice in strokovne delavke govorijo o odsotnosti izražanja, dovoljenja za izražanje vseh čustev, pri čemer strokovne delavke izpostavijo nezmožnost izražanja lastnih čustev bodisi zaradi ujetosti v travmo bodisi zaradi odsotnosti stika z lastnimi čustvi pri matičnih starših. Za rejniške družine otroci in strokovne delavke povedo o možnostih izražanja čustev, rejnice pri opisu otrokovega začetka bivanja v rejniški družini izpostavijo prevlado joka, molka, pogostih čustvenih izbruhov in poznejši razvoj nekaterih čustvenih stanj znotraj rejniške družine - veselje, zadovoljstvo.

- Pri prilagodljivosti življenjskim situacijam in njihovem sprejemanju znotraj matične družine otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavljajo zahtevo po popolnem

prilagajanju, neodzivnost, odsotnost izkazanega interesa iz strani matičnih staršev. Čas življenja v rejniških družinah otroci opišejo z odsotnostjo zahteve po stalnem prilagajanju in razvoju zmožnosti prilagodljivosti, rejnice pripovedujejo o delni prilagodljivosti posameznim situacijam ter uporništvu otrok, strokovne delavke pa o prilagodljivosti otrok (učenju drugačnih vzorcev ravnanja - ugotovitev uporabe neustreznih vzorcev ravnanja iz časa življenja v matični družini in ozaveščenost otrok o le-teh ter nadomeščanju z novimi vzorci vedenja).

- Pri altruizmu znotraj matičnih družin otroci pripovedujejo o odsotnosti altruizma, rejnice o odsotnosti razvoja visoke stopnje altruizma zaradi odsotnosti zgleda matičnih staršev v altruizmu, strokovne delavke pa o odsotnosti ali delni prisotnosti altruizma (zahteva po pomoči le svojim matičnim staršem, ne drugim ljudem). Znotraj rejniških družin pa otroci, rejnice in strokovne delavke govorijo o prisotnosti altruizma. Rejnice navajajo še možnost delne prisotnosti altruizma (uravnoveženost med skrbjo zase in skrbjo za druge ter željo po pomoči drugemu, vendar hkratno postavitvijo sebe pred drugimi) in odsotnosti altruizma (večja mera skrbi zase, kot za druge: posledica notranjih bojov, nezmožnost pomoči drugemu v enaki situaciji, kot jo je otrok doživel sam).

- Otroci, rejnice in strokovne delavke govorijo o prisotnosti motiviranosti za spremembe znotraj matičnih družin. Za spremembe znotraj rejniških družin otroci in strokovne delavke pripovedujejo o prisotni motivaciji za spremembe, rejnice motivacijo za spremembe povezujejo z opredelitvijo ciljev otrok.

- Glede fleksibilnega načina razmišljanja v matični družini otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavijo odsotnost priložnosti fleksibilnega načina razmišljanja. Znotraj rejniških družin pa otroci poudarijo obstoj priložnosti za delno fleksibilen način razmišljanja (povezanost mišljenja otroka z mišljenjem rejnice - otrokovo videnje smisla v načinu razmišljanja rejnice), rejnice in strokovne delavke pa pripovedujejo o fleksibilnem načinu razmišljanja.

- Pri iskanju življenjskega smisla otroci za čas življenja v matičnih družinah opisujejo odsotnost življenjskega smisla, o odsotnosti smisla pa govorijo tudi rejnice in strokovne delavke. Znotraj rejniških družin pa otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavljajo prisotnost življenjskega smisla otrok z izkušnjo rejništva.

- Pri humorju otroci, rejnice in strokovne delavke za čas življenja v matični družini govorijo o odsotnosti humorja. Humor v rejniških družinah pa otroci opisujejo skozi delno prisotnost uporabe humorja, sarkazem (izjemno negativen, poniževalen odnos otrok do nekaterih stvari), lastno odločitev za vnos humorja v svoje življenje, rejnice in strokovne delavke pa povezujejo uporabo humorja otroka s stopnjo uporabe humorja znotraj posamezne rejniške družine.
- Pri opisu kongruentne komunikacije znotraj matičnih družin otroci govorijo o odsotnosti priložnosti izražanja sebe, rejnice o zanikanju, potlačitvi čustev, odsotnosti ustvarjenega prostora za izražanje lastnih čustev, strokovne delavke pa o sledenju zahtevam matičnih staršev in zahtevi stalnega prilagajanja. Za rejniške družine pa otroci povedo o prisotnosti delnega izražanja lastnih občutkov, čustev, rejnice in strokovne delavke pa o obstoječih priložnostih za razvoj otrokove zmožnosti kongruentne komunikacije.
- Kot želene spremembe otroci z izkušnjo rejništva navajajo željo po skrbni in ljubeči družini, željo po določenih spremembah v šoli, po sprejetju, nekateri otroci tudi po popolni prekinitvi stikov s svojo matično družino in po osamosvojitvi (neodvisnosti).
- Kot pomembne druge otroci z izkušnjo rejništva izpostavijo rejnice, ki jim dajejo potrditev, v njih vidijo potencial, za otroke predstavljajo avtoriteto, vplivajo na izoblikovanje njihove osebnosti, jim priučijo delovne navade, pa biološke otroke rejnic, prijatelje, vzgojitelje v vrtcu, učitelje v šoli, socialno delavko.
- Glede pomena matične družine otroci govorijo o odsotnosti pomena matične družine zanje, ob tem pa kar nekaj otrok poudari svojo brezpogojno ljubezen v odnosu do matičnih staršev kljub težkim preizkušnjam, ki so jim bili priča v času življenja v svojih matičnih družinah.
- Za otroke z izkušnjo rejništva rejniška družina predstavlja smisel, dom (družino), hvaležnost, oporo, ljubezen, veselje, zadovoljstvo, srečo, potrditev in prostor učenja osnovnih življenjskih potreb.
- Veliko vlogo v življenjih otrok z izkušnjo rejništva ima šola, uspeh in pohvale, kar zanje pomeni potrditev sebi in drugim, da zmorejo in znajo.

DRUŽINSKA ODPORNOST

- Rejnice družinsko odpornost opredeljujejo kot moč družine, zmožnost družine spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi in zmožnost družine prilagajanja spremembam. Strokovne delavke družinsko odpornost opredeljujejo kot sodelovanje družine, povezanost, pripadnost družini, skupek odpornosti posameznikov v njej, zmožnost razvoja sposobnosti za razreševanje konflikta, kar nekaj jih omeni tudi razumevanje in pozitivno naravnost družine.

- Rejnice družinsko odpornost prepoznajo skozi povezanost družinskih članov, vsakdanje delovanje družine, povezanost rejniške z matično družino in obratno, omogočanje, spodbujanje stikov otrok v rejništvu s svojo matično družino in medsebojno komunikacijo. Strokovne delavke družinsko odpornost prepoznajo skozi sodelovanje, izpostavljajo pomen IPS in sodelovanje med matično in rejniško družino, komunikacijo, neformalno okolje druženja z otrokom, delovanje oziroma vzorce vedenja posamezne družine in pozitivno naravnost družine.

- Pri opisu sistemov verovanj oziroma prepričanj matične družine otroci govorijo o odsotnosti posluha, ljubezni oziroma napačnem izkazovanju ljubezni, prepuščenostjo samemu sebi, odsotnosti sprotnega reševanja težav, duhovne moči in pozitivne naravnosti znotraj matičnih družin. Za čas življenja v rejniških družinah pa otroci govorijo o skupnih pogovorih o težavah, sprotnem razreševanju težav in skupnem iskanju rešitev, odkritem govoru o sebi, nasvetih rejnic, prisotnosti duhovne moči, pozitivne naravnosti na način sledenja načelom, kot so spoštovanje, ljubezen in enakopravnost ter upanje na boljše.

- Pri opisu organizacijskih vzorcev matične družine otroci, rejnice in strokovne delavke govorijo o odsotnosti vrednot, norm, ritualov. Rejniške družine otroci opisujejo z vrednotami, kot so: medsebojna podpora in pomoč ter povezanost: delitev življenjskih dobrin, skupno iskanje rešitev, sprejemanje drugačnosti, spoštovanje, zaupanje in samostojnost, kot norme opredeljujejo skrb za vsakdanja opravila, kot rituale pa skupne obroke, pogovore, branje knjig, skupna praznovanja, igranje družabnih iger, skupno gledanje televizije, izlete. Rejnice in strokovne delavke kot vrednote v rejniških družinah navajajo: spoštovanje, medsebojno povezanost, pomoč, občutek pripadnosti družini, ustvarjanje prostora za glas vsakega družinskega člana, ljubezen, poštenost, zaupanje, upoštevanje dogovorov, prijaznost, empatijo, enakost, pripadnost Bogu, moralnost - dostojanstvo, skromnost, prijateljstvo, uspeh v šoli, 'toplo kuhinjo', hrano, ljubezen,

pravičnost, izobrazbo in pozitivno naravnost. Kot norme pa navedejo generalno čiščenje hiše, spoštovanje, upoštevanje, pomoč, podporo, prevzemanje odgovornosti - samostojnost. Pod rituale umestijo skupne obroke, `sestanke` (podelitev osebnih težav - potreba po pomoči, razprava), izlete, potovanja, skupna praznovanja, sobotni počitek, dobro skupno počutje, skupno preživljanje časa in vsakdanja opravila.

- Kot komunikacijske procese v matičnih družinah tako otroci, rejnice, kot tudi strokovne delavke izpostavijo vreščanje, žalitve, poniževanje, odsotnost posluha za drugega, odsotnost komunikacijskih procesov (delovanje po zahtevah, pričakovanjih matičnih staršev), odsotnost skupnega iskanja rešitev (ravnanje na način lastne presoje matičnih staršev, neupoštevanje otrokovih potreb, želja, nezmožnost komunikacije na način slišnosti vseh glasov) in nejasnost komunikacije (komunikacija o obveznih temah, odsotnost učenja komunikacije otroka). Za rejniške družine pa otroci, rejnice, kot tudi strokovne delavke izpostavijo skupno iskanje rešitev, stalne pogovore (sestanki `na štiri oči`, medsebojno svetovanje, podporo, skupno načrtovanje, organizacijo), skupno iskanje rešitev, možnosti za izražanje lastnega mnenja, potreb, želja, spodbudo k `premikanju` mej.

- Pri prispevku matične družine k osebostnemu razvoju otroka tako otroci, rejnice, kot strokovne delavke govorijo o negativnem oziroma destruktivnem prispevku (zahteva matične družine po stalnem prilagajanju otroka, odvzemu moči otroku, da nekaj zmore, zna, ne izkazovanje potrebne skrbi za otroka). Strokovne delavke izpostavijo pozitiven prispevek matične družine v obliki priučitve delovnih navad otroku in spoznanja otroka o tem, kaj je destruktivno in čemu se naj v svojem življenju izogiba in naj ne počne. Pri prispevku rejniške družine k osebostnemu razvoju otroka tako otroci, rejnice, kot strokovne delavke govorijo o pozitivnem prispevku na oblikovanje otrokove osebnosti (potrditev, kritika, oblikovanje v osebo, kakršna je danes, bolj pozitiven pogled na svet, več komunikacije, spodbude, zaupanje v otroka in njegove sposobnosti).

- Pri prispevku otroka k delovanju matične družine otroci pripovedujejo o odsotnosti prispevka. Pri prispevku otroka k delovanju rejniške družine pa otroci, rejnice in strokovne delavke izpostavijo izziv prihoda otroka in življenja otroka za rejniško družino zlasti zaradi pogostega uporništva otrok, vendar hkrati govorijo tudi o doprinosu prihoda otroka k delovanju rejniške družine na način reorganizacije družinske strukture, lastnega učenja rejnic in pridobitve novih spoznanj. Strokovne delavke pri opisu doprinosa posameznega

otroka v rejniško družino izpostavijo še razvoj medsebojne povezanosti, pozitivne drže in spontanosti.

- Tako otroci, rejnice, kot strokovne delavke govorijo o pozitivnem medsebojnem prispevku ter sodelovanju matične in rejniške družine, nekaj rejnic in strokovnih delavk izpostavi stalen enostranski trud rejniške družine za medsebojno sodelovanje in usklajevanje obeh družin z osrednjim namenom za dobro otroka.

- Pri opredelitvi pojma vzgoje so si bile opredelitve otrok, rejnic in strokovnih delavcev zelo podobne med seboj. Izpostavljajo: posluš za otrokove želje, ljubezen, omejitve, spoštovanje, medsebojna pomoč, sprejemanje, jasno izražanje zahtev, pričakovanj, spodbude (opora), lasten vzgled, odgovornost, samostojnost, spoštovanje, upoštevanje otrokove volje, pozitivna naravnost, priučitev delovnih navad in poštenost.

- Pri opisu prispevka vzgoje v matičnih družinah otroci večinsko odgovarjajo z negativnim prispevkom oziroma odsotnostjo prispevka vzgoje na način zadovoljitve otrokovih potreb.

- Pri opisu prispevka vzgoje v rejniških družinah otroci večinsko odgovarjajo z odzivnostjo rejnic, razvoju primarnih sposobnosti za spoprijemanje z vsakdanjimi izzivi (pridobitev novih spoznanj, dognanj), sprejemu, prijaznosti, razumevanju, enakovrednosti, toplem domu, odkrivanju lepote življenja, pridobitvi empatije, spodbudami, posluhu in spoštovanju.

MEDSEBOJNA POVEZANOST OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

- Osebna in družinska odpornost sta medsebojno povezani. Otroci, rejnice in strokovne delavke poudarjajo pozitiven prispevek družinske odpornosti rejniške družine na njihovo osebno odpornost. Govorijo o odsotnosti prispevka osebne odpornosti otrok na matično družino, le rejnice izpostavijo spremembo odnosa matične družine do otroka z odhodom otroka v rejniško družino. Otroci, rejnice in strokovne delavke pripovedujejo o večjem prispevku osebne odpornosti otrok na rejniško družino - reorganizacija družine, izziv (upornišтво), doprinos, razvoj medsebojne povezanosti, pozitivne drže, spontanosti.

- Otroci pripovedujejo o stalnih spodbudah iz strani strokovnih delavk k medsebojnemu sodelovanju, spoštovanju in upoštevanju, medtem ko nekaj rejnic omeni premajhno mero spodbud strokovnih delavk matičnim družinam k medsebojnemu sodelovanju z rejniškimi družinami.

10. PREDLOGI

OSEBNA IN DRUŽINSKA ODPORNOST

- Iskanje rejniške družine otroku, ki bo zmogla sprejeti otroka takšnega, kot je in mu bo zmogla nuditi oporo na način, da bo otrok imel priložnost ohranjati in razvijati svojo edinstvenost ter osebno odpornost, ki je v matični družini ni imel priložnosti razviti.
- Prispevek socialne delavke k dobremu medsebojnemu poznavanju obeh družin (matične, rejniške) in njunemu sodelovanju, kar poveča možnosti za krepitev otrokove osebne odpornosti, saj se družini o otroku uči in se v načinu ravnanja z otrokom dopolnjujeta, s tem pa povečujeta otrokovo notranjo moč. Gre za pozitiven vpliv na otroka, otrok se ima v takšnem sožitju družin možnost v polni meri osebno razvijati ter še povečevati svojo notranjo moč za spoprijemanje z vsakdanjimi izzivi.
- Če se otrok in rejniška družina ne ujameta na način, da zmoreta delovati tako, da je v otrokovo korist, menjava rejniške družine, saj v nasprotnem primeru stopnja otrokove notranje moči upada oziroma ostaja enaka kot prej, v času življenja otroka v matični družini.
- Zagotavljanje večje socialne varnosti otrokom s strani države po zaključenem rejništvu na način ustanovljenih skupnostnih oblik bivanja za te otroke in prejemanja denarne podpore v času prehodnega obdobja pred osamosvojitvijo, kar prispeva h krepitvi njihove osebne odpornosti - varnost, gotovost glede socialno ekonomskega položaja otroka.
- Pozitivna naravnost rejniške družine kot pogoj za izvajanje rejniške dejavnosti ter njena pristnost v besedah in ravnanjih, kar prispeva h krepitvi otrokove osebne odpornosti.
- Ustvarjen prostor za izražanje vseh porajajočih čustev znotraj rejniške družine. Z možnostjo izražanja vseh čustev večanje notranje moči otroka.
- Večja razpoložljivost strokovnih delavk pri pomoči in opori otroku v sprejemanju življenjskih situacij ter pomoči otroku pri postopnem razvijanju sposobnosti prilagajanja na obstoječe spremembe, s tem pa večanje njegove odpornosti.
- Spodbujanje otrok k altruizmu z lastnim zgledom otrokom s strani rejnic, s tem pa večanje potrditve otroku, da je naredil nekaj dobrega in večanje njegove osebne odpornosti.

- Spodbuda strokovnih delavk otrokom k realiziranju želenih sprememb in pomoč pri iskanju načina njihove uresničitve, s tem pa potrditev otrokom da zmorejo in znajo ter krepitev njihove odpornosti.
- Učenje fleksibilnega načina razmišljanja otrok znotraj rejniške družine na način sprejetja svoje življenjske situacije ter vrednotenje pomena učenja iz lastnih izkušenj.
- Pomoč rejnic in strokovnih delavk otrokom ter matični družini pri iskanju njihovega življenjskega smisla, kar daje posamezniku potrditev ter občutek vrednosti.
- Ustvarjanje humorja znotraj družine z namenom razbremenitve od težkih preizkušenj.
- Pomoč strokovne delavke pri sprotnemu reševanju težav znotraj družine na način, da se sliši glas vsakega člana družine.
- Znotraj posamezne družine spodbuda strokovne delavke k stalni, medsebojni - jasni komunikaciji, odkritem govoru o sebi ter soustvarjanju rešitev za individualne in skupne težave oziroma probleme, ki se pojavljajo.
- Pogovor strokovnih delavk z rejnicami, namenjen sprejemanju matičnih staršev s strani rejnic točno takšnih, kot v resnici so.
- Več organiziranih srečanj in druženj za medsebojno druženje otrok z izkušnjo rejništva, s čimer se lahko krepí odpornost otrok, saj spoznavajo, da v svoji izkušnji niso sami.
- Več pozitivnega in spodbudnega priznanja delu rejnic s strani širše skupnosti, s tem pa krepitev njihove notranje moči. Le na način, če bodo rejnice same `okrepljene`, bodo zmogle krepiti tudi notranjo moč otrok z izkušnjo rejništva.

11. LITERATURA IN VIRI

- Banjanac, P. (b.d.). *Socialne veščine (Resiliency Resource Centre, Mental health Foundation of Australia)*. Pridobljeno 26.4. 2018 s <http://vrtec-ciciban.si/wp-content/uploads/2013/09/socialni-razvoj-odpornost-resilency-rezilentnost.pdf>
- Rosseger, P. (2005). V V. Berglez, *V rejništvu*. Maribor: Družina Berglez.
- Rakar, T., Čačinovič Vogrinčič G., Zaviršek, D., Boškić, R., Boljka, U. Smolej, S., Dremelj, P., Kobal, B., Nagode, M., Sobočan A. M., Urh, Š., Žiberna, V., Kovač, N. (2010). *Postopki, organizacija in standardi na področju rejništva. Končno poročilo*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. Pridobljeno 10.3. 2018 s http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/rejninstvo_raziskava_konc_poroc.pdf
- Bouwkamp, R., Bouwkamp, S. (2014). *Blizu doma: priročnik za delo z družinami: ravnanje z interakcijskimi vzorci v družini, pri procesih podpore in pomoči ter na področjih psihosocialnega dela*. Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete : Pedagoška fakulteta : Inštitut za družinsko terapijo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2000). *Družina in star človek*. *Socialno delo*, 39(4/5), 287-292.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). Socialno delo z družinami. *Socialno delo*, 45(3/5), 111-118.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2007). *Soustvarjanje v družini, soustvarjanje družine : proti telesni kazni : starši v spoštljivem zavezništvu z otroci*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2010). Soustvarjanje pomoči v jeziku socialnega dela. *Socialno delo*, 49(4), 239-245.
- Čačinovič Vogrinčič G. (2017). *Rejništvo in posvojitve*. Zapiski predavanj pri predmetu Rejništvo in posvojitve, UL, Fakulteta za socialno delo.

- Čačinovič Vogrinčič, G., & Šugman Bohinc, L. (2000). Učinkovitost (uspešnost) razgovora v socialnem delu z družino. *Socialno delo*, 39 (3), 175-189.
- Dougherty, S. (2001). *Expanding the role of foster parents in achieving permanency*. Washington: Child Welfare League of America Press.
- Edison, T. (2017). Moč besed. Pridobljeno 27.2.2018 s <https://www.youtube.com/watch?v=j0DwRVKEQ-M>
- Edwards, J. (2000). On being dropped and picked up: Adopted children and their internal objects. *Journal of Child Psychotherapy*, 26(3), 349-367.
- Farell, A. F., Bowen, G. L., & Goodrich, S. A. (2015). Strengthening Family Resilience. V N. Mešl., & T. Kodele (ur.) (2016), *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti* (str. 53-55). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Garmezy, N. (1983). Stressors of Childhood. V N. Garmezy, & M. Rutter (ur.), *Stress, Coping and Development in Children*. New York: McGraw - Hill book company (str. 43-84).
- Gehart D. (2007). Engaging suffering: towards a mindful re-visioning of family therapy practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33, 214–226. Pridobljeno 28.4.2018 s <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jmft.12333>
- Gilligan R. (2009). *Promoting resilience*. London: British Association & Fostering.
- Grotberg, E. (1995). *The Internacional Resilience Project: Promoting Resilience in Children*. Wisconsin: Universidad de Wisconsin.
- Hughes, D. A. (2007). *Attachment - Focused Family Therapy*. New York, London: W. W. Norton & Company.
- Isabella, R.A., & Belsky, J. (1991). Interactional synchrony and the origins of infant-mother attachment: A replication study: *Child Development*, 62, 373-384.
- Kodele T., & Mešl, N. (ur). (2013). Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše. V G. Čačinovič Vogrinčič, (2007). *Spoštovanje otroštva*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kodele, T., & Mešl, N. (2016). *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Kompan Erzar, K., Rožič, T., & Simonič, B. (2011). Vloga in pomen navezanosti pri razvoju otrok v nadomestnih družinah. *Socialno delo*, 50(2), 103-111.

Konvencija o otrokovih pravicah (KOP) (1989). Generalna skupščina Združenih narodov OZN, 44(25)/2012.

Levy, T.M., Orlans, M. (2003). *Crating and repairing attachments in biological foster and adoptive families*. New York. The Guildford Press.

lilInštitut za razvoj človeških virov. (b.d.). Pridobljeno 5.3.2018 s <https://www.psihoterapija-ordinacija.si/osebnost-in-odnosi/otroci-in-starsi/dovolj-dobri-starsi>

Maholmes, V. (2014). *Fostering resilience and well-being in children and families in poverty: Why hope still matters*. New York, NY, US: Oxford University Press.

McFarlane, A.C., Yehuda, R. (2000). *Clinical treatment of posttraumatic stress disorder: Conceptual challenges raised by recent research*. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 34(6). Pridobljeno 28.4. 2018 s <http://journals.sagepub.com/home/anp>

Mešl, N. (2003). Od razumevanja pojava naučene nemoči k razvijanju odpornosti v socialnem delu. *Socialno delo*, 52(6), 351-360.

Mešl, N. (2008). *Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino (Procesi soustvarjanja teoretskega znanja v praksi)*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mikuš Kos, A. (2001). Psihične travme v otroštvu in adolescenci. V T. Samec, & V. Slodnjak (ur.), *Psihične travme v otroštvu in adolescenci*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Mikuš Kos, A., Gole A. (1998). Psihosocialna pomoč beguncem v Sloveniji. V A. Mikuš Kos, & M. Pagon, *Begunci v Sloveniji. Pregled dosedanjih aktivnosti* (str. 85-104). Ljubljana: Visoka policijsko - varnostna šola.

Mikuš Kos, A., & Slodnjak V. (2000). *Nesreče, travmatski dogodki in šola. Pomoč v stiski*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti. (2018). *Rejništvo*. Pridobljeno 14.3. 2018 s http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/rejnistvo/

Mladinski dom Malči Beličeve. (b.d.). Pridobljeno 3.5. 2018 s <http://www.malci-beliceve.si/>

Omulec, A. (2014). *Vloga družine za posameznika*. Pridobljeno 21.3. 2018 s <http://www.planet-lepote.com/vloga-druzine-za-posameznika>

Omulec, A. (2017). Kako vzgajamo? Avtoritativna in permissivna vzgoja. V *Rejniški glasnik*. Lendava: Rejniško društvo Slovenije.

Poštrak, M. (2003). Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi. *Socialno delo*, 8(3/4), 26-33.

Poštrak, M. (2015). Koncepti socialnega dela z mladimi. *Socialno delo*, 54(5), 269-280.

Poštrak, M. (2001). Antropološki zorni kot. *Socialno delo*, 40(2/4), 207-229.

Reich, J. W., Zautra, A. J., & Hall, J. S. (2010). Resilience: A New Definition of Health for People and Communities. V A. Draksler (2015), *Otroci zapornikov in rezilientnost*. Koper: Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije.

Rus Makovec, M. (2003). *Zloraba moči in duševne motnje ter poti iz stiske*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Rutter, M. (1987). *Psychosocial Resilience and Protective Mechanisms*. American Journal of Orthopsychiatry, 57, 316-331. Pridobljeno 28.4.2018 s <http://dx.doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>

Saleebey, D. (1997). *The Strengths Perspective in Social Work*. New York (Longman).

Saleebey, D. (2009). *The Strengths Perspective in Social Work*. Boston : Allyn & Bacon.

Seligman, M.E.P. (2007). *What You Can Change and What You Can't*. New York: Vintage.

Southwick, S. M., & Charney, D.S. (2012). *Resilience: The science of Mastering Life's Greatest Challenges*. New York. Cambridge University Press.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) (1976). UR. L. SRS 15/1976.

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) (2002). UR. L. RS 110/2002.

Tedeschi, R.G. (1999). *Violence transformed: Posttraumatic Growth in survivors and their societies*. Aggression and Violent Behaviour, 4(3). Pridobljeno 21.3.2018 s

<https://www.journals.elsevier.com/aggression-and-violent-behavior/>

Tomori, M. (1999). Družina in duševno zdravje otrok. V E., Kraševac Ravnik (ur.), *Varovanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Walsh, F. (2006). *Strengthening family resilience*. New York ; London : The Guilford Press.

12. PRILOGE

12.1. Smernice za intervju

VPRAŠALNIK ZA OTROKE Z IZKUŠNJO REJNIŠTVA

Moje razumevanje pojma odpornosti: **Ljudje skozi življenje razvijemo osebno odpornost, ki nam pomaga spoprijemati se z izzivi na vsakdanji ravni, ker pa živimo v skupnosti, razvijemo tudi ti. družinsko odpornost, ki nam omogoča, da zmoremo delovati in se spoprijemati z izzivi v posamezni skupini, v medsebojnem dogovarjanju in iskanju kompromisov.**

I. OSEBNA ODPORNOST

1. Mi opišeš sebe? Katera so tvoja močna področja, v čem si dober (viri moči)? Kaj pa je tisto, kar te skrbi, česa te je strah?
2. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺pozitivni pogled na svet:

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

☺prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

☺altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

☺motiviranost za spremembe:

☺fleksibilen način razmišljanja:

☺iskanje življenjskega smisla:

☺humor:

☺kongruentna komunikacija (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

* RAZISKOVANJE SPREMENB skozi zgoraj omenjene kazalnike: pred rejništvom, v času življenja v rejniški družini in po zaključenem rejništvu (?) -

3. Si kdaj želel/a karkoli spremeniti in če, mi lahko opišeš to svojo izkušnjo (kaj, pot do spremembe)?

4. Kdo so po tvojem mnenju 'pomembni drugi' (spodbuda, motivacija - vzornik, posnemanje: lastnosti), ki so vplivali/še vplivajo nate? Kdo je po tvojem mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v tvojem življenju?

5a. Vloga rejniške družine v tvojem življenju?

5b. Vloga matične družine v tvojem življenju (odnos z matično družino, vpliv)?

5c. Vloga šole v tvojem življenju?

5d. Vloga skupnosti (varno in spodbudno okolje)?

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

I.) SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težave, ovire, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendca kot opora družini):

II.) ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmora družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvajajo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

III.) KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

Opredeli družinsko odpornost matične in rejniške družine skozi zgoraj omenjena področja delovanja družinske skupine.

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

1. Kako meniš, da je izkušnja življenja v rejniški družini in tvoja osebna odpornost vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako meniš, da je družina (rejniška, matična) vplivala na razvoj tvoje osebne odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?).

IV. VZGOJA

1. Kakšne vzgoje si bil deležen v svoji matični družini?

2. Kakšne vzgoje (ki se kaže v ravnanju staršev s teboj) si deležen v rejniški družini?

3. Kaj ti je bilo/ ti je pri vzgoji v obeh družinah všeč/ ti ni všeč in bi spremenil (ter kako bi spremenil)?

4. Kakšna meniš, da je 'ustrezna' vzgoja otroka?

5. Kako meniš, da je način vzgoje v matični in rejniški družini vplival nate osebno (predvsem na tvoj pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

Spol:

Starost:

Starost ob prihodu v rejniško oz. nadomestno družino:

Trajanje bivanja v rejniški oz. nadomestni družini:

Bi želel še kaj dodati (karkoli)? ☺

Oseba:

Datum srečanja:

Lokacija srečanja:

Čas srečanja:

VPRAŠALNIK ZA REJNIKE

Moje razumevanje pojma odpornosti: **Odpornost pomeni moč za okrevanje od življenjskih preizkušenj, s katerimi se spoprijemamo ljudje na vsakdanji ravni življenja. Vsak človek ima v sebi zmožnost okrevati in zbrati dovolj moči za okrevanje. V vsakem človeku je nekaj "dobrega", to "dobro" pa moramo vedno znova raziskovati in prepoznavati. Pomembno se mi zdi, da ljudje pri sebi in drugih vedno znova iščemo vire moči in da izhajamo iz le-teh. Vsi ljudje se soočamo z vsakdanjimi izzivi in preizkušnjami, zelo pomembno je, da nanje pogledamo kot na priložnost za rast, razvoj in spremembo. V vsem kar se nam zgodi je ne nazadnje nek smisel oz. "vse se zgodi z nekim razlogom". Poznamo osebno in družinsko odpornost.**

I.) OSEBNA ODPORNOST

Moje razumevanje pojma osebne odpornosti: **Osebna odpornost se oblikuje individualno (in je v oporo človeku, da se uspe sam soočiti in se spoprijemati z vsakdanjimi življenjskimi preizkušnjami).**

1. Kako vi razumete pojem osebne odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta osebne odpornosti?
2. Kako prepoznate otrokovo odpornost?
3. Kako menite, da je izkušnja rejništva vplivala na odpornost posameznega otroka?
4. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata sledeče pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺pozitivni pogled na svet:

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

☺prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

☺ altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

☺motiviranost za spremembe:

☺fleksibilen način razmišljanja:

☺iskanje življenjskega smisla:

☺humor:

☺kongruentna komunikacija (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

Ti kazalniki naj nam bodo v pomoč pri opisu življenja otroka z izkušnjo rejništva pred začetkom izvajanja rejniške dejavnosti - torej v času življenja otroka v svoji matični družini, v času življenja v rejniški družini in po zaključenem (?) izvajanju rejniške dejavnosti.

5. Kako menite, da vi kot rejnik spodbujate in krepite odpornost posameznega otroka (na vsakdanji ravni)?

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

Moje razumevanje pojma družinske odpornosti: **Vsi ljudje smo del neke skupnosti in smo povezani z drugimi ljudmi, ki imajo v našem življenju določeno vlogo; gre za t.i. povezavo s `pomembnimi drugimi`, zaradi česar se oblikuje tudi t.i. skupinska odpornost, kamor sodi odpornost primarne skupine; tj. družinska odpornost, o kateri govorimo v nadaljevanju.**

1. Kako vi razumete pojem družinske odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta družinske odpornosti?

2. Kako prepoznate družinsko odpornost?

3. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

I.) SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težav, ovir, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendenca kot opora družini):

II.) ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmora družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvajujejo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

III.) KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

Opredelite družinsko odpornost skozi zgoraj omenjena področja delovanja družinske skupine (primerjava rejniška/matična družina).

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

1. Kako menite, da je izkušnja življenja v rejniški družini in osebna odpornost otroka vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako menite, da je družina (rejniška in matična) vplivala na razvoj otrokove odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?).
2. Kdo so po vašem mnenju 'pomembni drugi', ki vplivajo na otroka? Kdo je po vaše mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v življenju otroka?

IV. VPLIV VZGOJE

1. Kakšna je za vas "ustrezna" vzgoja otroka?
2. Kako menite, da je način vzgoje v vaši-rejniški družini in matični družini matični vplival na otroka na osebni ravni (predvsem na otrokov pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

SPOL:

STAROST:

IZOBRAZBA IN POKLIC:

IZKUŠNJE Z REJNIŠTVOM (leta, dosedanje število otrok v rejništvu, oblike rejništva):

Bi želeli še kaj dodati (v povezavi s temo odpornosti, nasploh) ☺?

VPRAŠALNIK ZA STROKOVNE DELAVCE

Moje razumevanje pojma odpornosti: **Odpornost pomeni moč za okrevanje od življenjskih preizkušenj, s katerimi se spoprijemamo ljudje na vsakdanji ravni življenja. Vsak človek ima v sebi zmožnost okrevati in zbrati dovolj moči za okrevanje. V vsakem človeku je nekaj "dobrega", to "dobro" pa moramo vedno znova raziskovati in prepoznavati. Pomembno se mi zdi, da ljudje pri sebi in drugih vedno znova iščemo vire moči in da izhajamo iz le-teh. Vsi ljudje se soočamo z vsakdanjimi izzivi in preizkušnjami, zelo pomembno je, da nanje pogledamo kot na priložnost za rast, razvoj in spremembo. V vsem kar se nam zgodi je ne nazadnje nek smisel oz. "vse se zgodi z nekim razlogom". Poznamo osebno in družinsko odpornost.**

I. OSEBNA ODPORNOST

Pojasniš svoje razumevanje: **Osebna odpornost se oblikuje individualno (in je v oporo človeku, da se uspe sam soočati in se spoprijemati z vsakdanjimi življenjskimi preizkušnjami).**

1. Kako vi razumete pojem osebne odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta osebne odpornosti?
2. Kako prepoznate otrokovo odpornost?
3. Kako menite, da je izkušnja rejništva vplivala na odpornost posameznega otroka?

4. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺pozitivni pogled na svet:

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

☺prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

☺ altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

☺motiviranost za spremembe:

☺fleksibilen način razmišljanja:

☺iskanje življenjskega smisla:

☺humor:

☺kongruentna komunikacija (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje").):

* Ti kazalniki so nam v pomoč pri opisu življenja otroka z izkušnjo rejništva v matični družini (pred začetkom življenja otroka v rejniški družini), zatem v rejniški družini in po zaključenem (morebitnem) izvajanju rejniške dejavnosti.*

5. Kako menite, da vi s svojim delom spodbujate in krepite odpornost posameznega otroka (metode, tehnike dela, ki jih pri tem uporabljate)?

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

Moje razumevanje pojma družinske odpornosti: **Vsi ljudje smo del neke skupnosti in smo povezani z drugimi ljudmi, ki imajo v našem življenju določeno vlogo; gre za t.i. povezavo s `pomembnimi drugimi`, zaradi česar se oblikuje tudi t.i. skupinska odpornost, kamor sodi odpornost primarne skupine; tj. družinska odpornost, o kateri govorimo v nadaljevanju.**

2. Kako vi razumete pojem družinske odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta družinske odpornosti?

3. Kako prepoznate družinsko odpornost?

*Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

I.) SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težav, ovir, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendenca kot opora družini):

II.) ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmora družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvajajo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

III.) KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

Opredelite družinsko odpornost skozi zgoraj omenjena področja delovanja družinske skupine (primerjava rejniška/matična družina).

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

1. Kako menite, da je izkušnja življenja v rejniški družini in osebna odpornost otroka vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako menite, da je družina (rejniška, matična) vplivala na razvoj otrokove odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?, način vzgoje).

2. Kdo so po vašem mnenju 'pomembni drugi', ki vplivajo na otroka? Kdo je po vaše mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v življenju otroka?

IV. VPLIV VZGOJE

1. Kakšna je za vas "ustrezna" vzgoja otroka?

2. Kako menite, da je način vzgoje v rejniški in matični družini vplival na otroka na osebni ravni (na otrokov pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

SPOL:

STAROST:

IZOBRAZBA IN POKLIC:

IZKUŠNJE Z REJNIŠTVOM (leta, kak primer iz prakse povezan z osebno ali družinsko

odpornostjo otroka?)

Bi želeli še kaj dodati (v povezavi s temo odpornosti, nasploh) ☺?

Oseba:

Datum srečanja:

Lokacija srečanja:

Čas srečanja:

12.2. Kvalitativna obdelava intervjujev

12.2.1. Odprto kodiranje

I. OSEBNA ODPORNOST

1. Mi opišeš sebe? Katera so tvoja močna področja, v čem si dober (viri moči)? Kaj pa je tisto, kar te skrbi, česa te je strah?

X1	1	Sem V in sem star 20 let		V, 20 let
	2	Obiskoval sem srednjo šolo za prehrano in živilstvo v Mariboru in zaključil tri leta šolanja za peka.		Zaključek srednje šole (Srednja šola za prehrano in živilstvo - pek)
	3	Sedaj sem zaposlen v hladilnici v pekarni Hlebček.		Zaposlitev (pekarna Hlebček)
	4a	Prosti čas zelo rad preživim v naravi, na igrišču, kjer s prijatelji igramo nogomet ali košarko.		Preživljanje prostega časa (narava)
	4b	Rad igram tudi igrice na telefonu. Zelo rad imam živali, tako ima doma papagaja psa in zlato ribico. Rad pomagam, tako doma, kot tudi dediju, ki ima manjšo kmetijo.		Veselje, sreča (igrice na telefonu, živali, pomoč drugim)
	5	Mislim, da sem dober v pomoči drugim, da znam razmišljati s svojo glavo.		Vir moči (pomoč drugim, samoregulacija in vera vase)
	6	Pa kljub temu me je strah zmerjanja s strani prijateljev, ki so kar pogosta na način norčevanja ("kakšna mevža si, luzer, saj si nič ne upaš") in vseh teh strojev na delu, da se ne bi jaz ali pa kdo drug kaj poškodoval.		Strah (zmerjanje prijateljev, stroji)
X2	7	Stara sem 24 let in trenutno zaključujem študij fizioterapije.		24 let, zaključek študija fizioterapije
	8a	Preko študentske napotnice obiskujem na domu starejšo gospo in ji nudim pomoč, delam pa tudi na urgenci, kjer		Delo preko študentske napotnice (pomoč na domu,

	8b	opravljam delo kurirke. V prostem času redno (če mi čas dopušča vsak dan) obiskujem fitnes,		kurirka na urgenci) Preživljanje prostega časa (fitnes) Veselje, zadovoljstvo (knjige, serije, narava, glasba, ples, živali, otroci, masaža, tuji jeziki)
	8c	rada berem knjige, gledam serije, grem v naravo, rada imam glasbo, ples, živali, otroke (z njimi sem tudi nekaj časa delala kot študentka fizioterapije), obiskovala sem tečaj masaže, tujih jezikov.		
	9	Menim, da imam precej razvito empatijo, sposobnost vživljanja v drugega človeka, nase pogosto pozabim, za druge pa bi naredila vse.		Osebnostne lastnosti - samorefleksija (Visoka stopnja empatije - vse za druge, zase bolj malo)
	10a	Trenutno me skrbi diplomska, saj je v nastajanju pa me je strah, da se ne bi kaj preveč zakompliciralo.		Skrbi (nastanek diplomske naloge,
	10b	Strah me je predvsem zaradi pomanjkanja samozavesti (pogosto dvomim v sebe, zato se tudi hočem stalno dokazovat, saj mi to da tisti kratkotrajen občutek, da znam in zmorem, ki pa kar hitro izpuhti.		Strah (pomanjkanje samozavesti)
X3	11a	Sem 20 let stara, imam brata dvojčka, obiskujem 2. letnik fakultete - laboratorijska medicina,		20 let, brat dvojček, 2. letnik laboratorijske medicine
	11b	na fakulteti sem uspešna,		Samoocena uspeha na fakulteti (uspešnost)
	12a	v prostem času hodim na aerobiko, nekaj časa sem obiskovala tudi plesne vaje, rada plešem, gledam serije, rada grem na sprehod (včasih tudi tečem),		Preživljanje prostega časa (aerobika, ples, serije, sprehod)
	12b	saj med tem sprostim negativno energijo iz sebe in se bolje počutim.		Zavedanje vpliva prostega časa na osebno počutje (boljše počutje)
	13a	Veliko mi pomeni tudi zdrava prehrana.		Vrednost (zdrava prehrana)
	13b	Sem zelo komunikativna, vendar nikakor nisem vodja, raje sledim ljudem, nočem imet vse najprej organizirano, rada imam spontanost, sem vzor svoji mlajši sestrici (p.s. dekle, ki je prav tako v rejništvu pri S).		Osebnostne lastnosti - samorefleksija (komunikativnost, spontanost, vzor mlajši sestrici)
	14	Malo me skrbijo prihodnji letniki faksa, kako bo vse skupaj teklo, saj sem se s prehodom iz srednje šole na fakulteto zelo težko navadila sistema fakultete, skrbi me za mamo, strah me je smrti bližnjih, saj sem od malega živel s strahom, da bo mami umrla, ima namreč shizofrenijo. Od		Skrbi (zaključek fakultete, mama, smrt bližnjih, postati takšna oseba, kot so biološki starši)

		nekdanj me je bilo tudi strah tega, da bi odrasla oziroma se spremenila v isto osebo kot so moji biološki starši, geni so vseeno geni.		
	15	Pri sebi me moti to, da nisem jaz sama in to tudi ne znam bit, nisem trdna v svojem značaju, težko vztrajam v določenih načelih in pravilih, na primer prepoved pitja alkohola in kajenja cigaret, morda pa me je včasih kaj od tega celo zamikalo, a sem se hitro sama pri sebi vprašala, zakaj bi se morala izpostavljati temu.		Osebnostne lastnosti - samorefleksija (ni to, kar v resnici je)
X4	16	Sem zelo introvertiran, tihe narave, včasih znam biti smešen.		Osebnostne lastnosti - samorefleksija (introvertiranost, smešnost)
	17	Obiskujem fakulteto, študiram zgodovino in španščino.		Obiskovanje fakultete (zgodovina, španščina)
	18a	Rekreativno se ukvarjam z nogometom, rad sem na računalniku in pred televizijo, kjer rad pogledam filme zlasti z zgodovinskim ozadjem ali bazirane na resničnih zgodbah.		Preživljanje prostega časa (nogomet, računalnik, televizija - filmi)
	18b	Najraje sem doma, s svojo družino in sorodniki, enkrat na teden sem v stiku z mami.		Veseli, zadovoljstvo
	19a	Imam zelo dobro orientacijo v prostoru in se z lahkoto znajdem.		Osebnostna lastnost -vir moči (dobra orientacija v prostoru)
	19b	Strah me je prihodnosti, saj ne vem, kaj slabega se mi vse še lahko zgodi in če se bom zmozel s tistim spoprijeti in razrešiti.		Strah (prihodnost)
X5	20	Sem zelo samozavesten.		Osebnostna lastnost - vir moči
	21	V prostem času rad poslušam glasbo, se družim z L (dekle, ki je prav tako v rejništvu v naši družini), poslušam vokman, igram košarko. Igram tudi bas kitaro, rad se družim s prijatelji, ki so tudi moji sosede, se vozim s kolesom, veliko časa preživim v naravi, kjer s prijatelji izdelujemo bunkerje, se obmetavamo s storži (vem, da to ni pametno, saj se lahko pri tem kdo poškoduje).		Preživljanje prostega časa (glasba, druženje z dekletom v rejništvu, vokman, košarka, igranje bas kitare, druženje s prijatelji, vožnja s kolesom, narava)
	22	Rad imam kopanje v morju in bazenu, rad hodim na trgatve (letos sem bil 'puta', saj sem nosil puto, to se želel in tudi povedal v smislu 'hočem to, saj ni tako težko, da jaz tega ne bi zmozel', čeprav sem kasneje ugotovil, da tudi ni tako lahko.		Veseli, zadovoljstvo (kopanje v morju in bazenu, trgatve)
	23	Strah me je kač, če jo zagledam, se odzovem s kričanjem.		Strah (kače)
X6	24	Stara sem 14 let, hodim v osnovno šolo Tinje.		14 let, OŠ Tinje
	25	Igram kitaro, rada berem, predvsem fantazijske knjige.		Veseli, zadovoljstvo (igranje kitare, knjige)

	26	Strah me je kač in kuščarjev.		Strah (kače, kuščarji)
X7	27	Star sem 14 let, hodim v 9. razred na Tinje.		14 let, OŠ Tinje
	28a	Igram harmoniko,		Preživljanje prostega časa
	28b	rad imam matematiko. Imam skuterja, rad jem, rad imam glasbo.		Veselje, zadovoljstvo (matematika, skuter, hrana, glasba)
	29	Strah me je, ko me obkrožajo 'cigani'.		Strah ('cigani')
X8	30	Stara sem 11 let, obiskujem 6. razred osnovne šole Tinje.		11 let, OŠ Tinje
	31	Rada pojem, plešem, plezam po plezalni steni.		Veselje, zadovoljstvo (petje, ples, plezanje po plezalni steni)
	32	Dobra sem v matematiki.		Vir moči (matematika)
	33	Bojim se žuželk.		Strah (žuželke)
X9	34	Sem N, stara sem 16 let.		N, 16 let
	35a	V rejniški družini sem sedaj 2 leti in pol,		Čas življenja v rejniški družini (2 leti)
	35b	tukaj mi je super, če ne bi dobila priložnosti živeti v tej družini sploh ne vem, kaj bi bilo z menoj; kje bi sedaj sploh bila in kaj bi bila.		Počutje v rejniški družini (super), izraz hvaležnosti za življenje v rejniški družini
	36	Veseli me odkrivanje novih stvari, rada potujem.		Veselje, zadovoljstvo (raziskovanje-organiziranost, potovanja) Preživljanje prostega časa
	37	V prostem času gledam filme, berem knjige, rada se sprehajam, rada imam glasbo, rada tudi ležim in spim.		(filmi, knjige, sprehodi, glasba, ležanje in spanje)
	38	Strah me je očeta, da bi se pojavil tukaj, stikov z očetom več nimam in si jih tudi ne želim.		Strah (srečanje z biološkim očetom)
	39	Malo me skrbi šola v prihodnje, ta nepredvidljivost, kako bo, ali bom uspešna, saj sem sedaj 1. letnik srednje šole in mi je vse še bolj novo. Malo me skrbi tudi to, kje bom po zaključeni šoli dobila zaposlitev, kakšno bo moje življenje.		Skrbi (šola, nepredvidljivost, zaposlitev, življenje nasploh)
X10	40	Rada spim, obožujem kavo.		Veselje, zadovoljstvo (spanje, kava)
	41	Študiram zdravstveno nego, delam preko študentske napotnice.		Študij (zdravstvena nega), delo preko študentske napotnice
	42	Moje močno področje je pripravljenost priskočiti na pomoč vedno in vsakomur.		Vir moči (pomoč drugemu)
X11	43a	Sem T, stara sem 14 let in treniram balet.		T, 14 let, treniranje baleta
	43b	Imam treninge vsak dan, trenutno sem puberteti.		Vsakdanji trening, obdobje (pubertete)
	44	Rada sem na svojem telefonu, rada berem, zlasti ljubzenske romane, gledam filme, zanimajo me fantje.		Veselje, zadovoljstvo (telefon, knjige, filmi, fantje)

	45	Sem zelo natančna pri pospravljanju in nasploh, vedno želim, da je vse organizirano po določenem urniku, saj nam to prinese gotovost in red.		Vir moči (natančnost, organiziranost)
	46a	Bojim se hrupa, strah me je gledanja, opazovanja iz strani drugih ljudi, strah me je, da mi nekaj ne bi uspelo, da bodo v življenju kakšne težave,		Strah (hrup, opazovanje iz strani drugih ljudi, neuspeh, težave)
	46b	da ne bom dobila službe, ki si je želim.		Skrb (prihodnost -služba)
	46c	Kljub vsem strahovom, ki jih še imam se mi zdi, da sem veliko svojih strahov iz matične družine že premagala.		Samorefleksija (samozavedanje premoči nad strahovi iz preteklosti)
X12	47a	Sem D, stara sem 13 let,		D, 13 let
	47b	rada berem, predvsem resnične življenjske zgodbe, rada barvam, rišem, gledam filme.		Vesetje, zadovoljstvo (knjige, barvanje, risanje, filmi)
	48	Ljudje okrog mene govorijo, da sem zelo inteligentna.		Osebnostne lastnosti - vir moči: inteligentnost
	49	Bojim se kač, teme, wcja (še zdaj se mi včasih zdi, da me bo školjka wcja potegnila vase), hrupa.		Strah (kače, wc - halucinacije, iluzije, hrup)
X13	50a	Rojena sem 15.1.1984 na Cigonci. S `pravo` mamo sem preživela 4 leta, nato je mama odšla na zdravljenje na psihiatrijo Pohorski dvor, ker je imela težave s psiho, kasneje pa je odšla v dom za upokojence, takrat sem šla jaz z 11 leti v rejniško družino.		Rojstvo (l. 1984, Cigonca), preživljanje otroštva (sprva življenje z biološko mamo, nato življenje v rejniški družini)
	50b	Tam sem bivala 4 leta, nato pa sem na lastno pobudo želela stran, tako me je socialna delavka takrat namestila v drugo rejniško družino.		Vir moči (samoiniciativnost 1-želja po odhodu iz njene takratne rejniške družine in namestitev v drugo)
	51a	Zaključila sem šolo za kuharico, veselilo me je delo v kuhinji in za šankom. Pri 18 letih sem zanosila in na poti je bil otrok, ki sem si ga zelo močno želela. Življenje s partnerjem mi je pokazalo novo pot in novo življenje.		Opis svoje mladosti (zaključek šole - kuharica, ustvarjanje lastne družine, pomen družine (velik)
	51b	To naše skupno življenje je trajalo 14 let, ko sva se s takratnim partnerjem in očetom moje hčere razšla, on pa je kasneje naredil samomor.		Zaključek skupnega družinskega življenja, razhod, samomor bivšega partnerja in očeta hčere
	52a	Ostala sem sama s hčerko, ki je sedaj dopolnila 15 let in mi pomeni največ na svetu.		Mati samohranilka, hči: velika vrednost
	52b	Spoznala sem novega partnerja, s katerim sva sedaj skupaj že skoraj eno leto.		Spoznanje novega partnerja

	52c	V prihodnosti nameravava odpreti pekarno, saj ima sedanji partner, pri katerem živiva sedaj s hčerjo, mlin za moko,		Načrtovanje prihodnosti (odpreti pekarno)
	53a	jaz pa zelo rada pečem, kuham.		Vesелje, zadovoljstvo (peka, kuhanje)
	53b	Predvsem sem dobra mama, moj hobi je reševanje križank, to zelo rada počnem. Sem zelo komunikativna in delaven človek; delo vidim ves čas, življenje me je namreč prisililo, da sem se naučila spoprijeti z vsem.		Samorefleksija - vir moči: dobra mama, preživljanje prostega časa: reševanje križank, osebnostne lastnosti: komunikativnost, delavnost
	54a	Najbolj me skrbi to, da bi spet izgubila družino, družinam mi namreč od nekdaj pomeni največ in je moja prioriteta pred vsem ostalim. Sedaj smo z novim partnerjem, mojo hčerjo in njegovimi otroci, prav tako iz prejšnje zveze, družina, kot si jo želim. Družino sem dvakrat že izgubila, najprej svojo 'pravo', nato še tisto, ki sem jo ustvarila sama, ne bi rada, da se to ponovi še kdaj.		Skrbi (ponovna izguba družine)
	54b	Želim si biti srečna in mislim, da je že čas za to.		Samoiniciativnost 2 (želja po sreči in samozavedanje, da je čas zanjo)
	55a	Preden se kaj odločim, petkrat prej premislim, izkušnje so me naučile, da moram biti previdna in to sem tudi postala.		Osebnostne lastnosti - samorefleksija (premišljenost, previdnost)
	55b	Življenje me je izoblikovalo v to, kar sedaj sem.		Pomen življenja
X14	56	Rad igram nogomet, navijam in kot navijač podpiram naše nogometaše, rad igram tarok, biljard, družabne igre.		Vesелje, zadovoljstvo (nogomet, tarok, biljard, družabne igre)
	57	Sem vodja medgeneracijskega centra, imam družino (dve hčerki).		Delovno mesto (vodja medgeneracijskega centra), lastna družina (dve hčerki)
	58a	Sem zelo družaben, vesele narave.		Osebnostne lastnosti 1- samorefleksija: družabnost, vesela narava
	58b	Zelo dober sem v medsebojnem povezovanju ljudi, v ustvarjanju prostora za 'šibkejši' člane družbe, ljudi vedno znova ozaveščam o tem, da si je potrebno medsebojno pomagati, sem kot en 'Don Kihot', nič me ne ustavi, ko si nekaj zadam, zagovornik ljudi, ki v družbi nimajo svojega glasu, sem velik optimist,		Osebnostne lastnosti 2: vir moči (medsebojno povezovanje ljudi, ustvarjanje prostora za 'šibkejši', ozaveščanje ljudi o pomenu medsebojne pomoči, vztrajnost, zagovornik, večni optimist)

	58c	vendar po drugi strani pesimist, zgrožen in jezen glede obstoječih družbenih razmer, sistema, ki ne sledi potrebam ljudi in namesto ljudi, v ospredje postavlja birokracijo, to me jezi.		Osebnostne lastnosti 3 (pesimist, zgroženost, jeza na obstoječe družbene razmere)
	58d	Mislim, da je velik uspeh prepričati ljudi v nekaj, kar nasprotuje njihovim prepričanjem in jim dokazati, da pa je nekaj vseeno dobro zanje in v njihovo korist.		Izraz osebnega mnenja (samoiniciativnost, 'močna' osebnost: upreti se, če ve, da dela 'prav' in gre za dobro ljudi

2. Avtorja Southwick in Chamey (2012) navajata pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺pozitivni pogled na svet:

X1	59	V začetku rejništva sem gledal na svet zelo negativno, proti vsemu sem bil nastrojen v negativnem smislu.	Negativen pogled na rejništvo
	60	Ta pogled sem prinesel iz družine, kjer je bilo vse slabo, kjer je bilo prisotno prekomerno uživanje alkohola, nasilje in še in še.	MD - negativen pogled na svet, prekomerno uživanje alkohola, nasilje
	61	V rejniški družini sem začel videti svet širše, je pa res, da je moj pogled odvisen od dneva, vremena, včasih gre za vmesno stanje in sem kasneje spet bolj slabe volje in negativno nastrojen..	RD - sprememba pogleda na svet; bolj pozitiven
X2	62	Ja, je res, da sem z vstopom v rejniško družino pridobila neko stabilno okolje, vendar nikakor ne idealno, saj sem prišla v rejniško družino zelo pozno, šele s 15 leti in takrat sem že imela razvite določene navade, tudi družina v katero sem prihajala jih je imela in to prilagajanje zna biti včasih zelo težko in naporno.	RD - stabilno okolje, prepozen prihod, težavno prilagajanje
	63	Menim, da rejniki nate ne gledajo na enak način kot gledajo na primer na svojega biološkega otroka, ki sta pa ga moja dva rejnika imela.	Ni enakopravnega pogleda in obravnave med biološkimi otroci in otroci v rejništvu
	64	Kar se pa tiče na splošno pogleda na svet, pa menim, da moj pogled na svet ni bil nikoli pozitiven, nikoli nisem niti našla kaj veliko pozitivnega v svojem življenju in to se tudi s prihodom v rejniško družino ni spremenilo.	Pogled na svet - ni pozitiven - niti prej, niti sedaj
X3	65	V matični družini pa je bil pogled na svet zelo toplel, stalno je bil prisoten alkohol, potem stalno prilagajanje, z namenom, da ne izstopaš, da se čutiš del	MD - toplel pogled na svet, alkohol, stalno prilagajanje

		družine in imaš občutek pripadati nekomu.	
	66	Ko sem bila majhna punčka, sem bila zelo nedolžno bitjece, tudi s prihodom v rejniško družino, v rejniški družini sem dobila več potrditev, pa tudi kritike, vendar me je rejnica oblikovala v to, kar danes sem.	Sprva nedolžno bitjece, RD - potrditev, kritika, oblikovanje v osebo, kakršna je danes
	67	V rejniški družini pa ozaveščanje, da nimaš na vse vpliv in da ne moreš spreminjat svoje matične družine in da lahko spreminjaš le sebe, že v domu Malči Beličeve sem se prvič soočila z občutkom, da te nekdo razume, spoštuje, sprejema,	RD - nimaš vpliva na vse, ne moreš spremeniti svoje MD, sprememba sebe, dom MB - razumevanje, spoštovanje, sprejemanje
	68	Znotraj rejniške družine pa sem se naučila, da si za druženje izbiram ljudi, ki so mi podobni in v družbi katerih sem rada.	RD - druženje s podobnimi ljudmi
X4	69	Moja in sestrina vmesna postaja med obema družinama je bil mladinski dom Malči Beličeve.	Vmes med MD in RD - dom MB
	70	V matični družini sem bil manj samozavesten, bolj tih, tok dogodkov sem bolj prepustil drugim, saj nanje nisem imel veliko vpliva.	MD - manj samozavesti, bolj tih, sledenje toku dogodkov, ni vpliva na dogodke
	71a	Še sedaj, ko že nekaj časa živim v rejniški družini, še osebam toliko ne zaupam, pogosto se v primerih, ko izrazim svoje misli počutim izdanega,	RD - še ni zaupanja v ljudi, občutek izdaje,
	71b	v matični družini je bil moj pogled na svet bolj pesimističen, tam sem imel le sestro, ki je bila moja motivacija za preživetje,	MD - pesimističen pogled na svet, motivacija je sestra
	71c	tukaj v rejniški družini sem bolj pozitiven.	RD - bolj pozitiven
	72	Tudi v domu Malči Beličeve sem imel občutek varnosti.	Dom MB - občutek varnosti
	73	S mi je v rejniški družini pomagala, da postanem oseba z boljšim pogledom na svet in na življenje, pomagala mi je pri komunikaciji, prej nisem imel delovnih navad in sploh nisem vedel, kako se vesti znotraj družine in ne v družbi, saj nisem poznal 'ustreznih' vzorcev obnašanja.	Pomoč rejnice - postati oseba z bolj pozitivnim pogledom, komunikacija, pridobitev delovnih navad, vzorcev obnašanja in vedenja
	74	V rejniški družini sem postal 'normalen človek'.	RD - postal 'normalen človek'
X5	75	S prihodom v rejniško družino sem pridobil lepše obnašanje, ne kričim več v vsakem trenutku, včasih še, vendar zelo redko, mami (tako E imenuje rejnico) mi pomaga pri učenju, me spodbuja, tukaj v tej družini je vse boljše, na svet sem začel gledati bolj pozitivno, tega prej v matični družini ni bilo.	RD - lepše obnašanje, redko kričanje, pomoč rejnice pri učenju, spodbuda, vse boljše
X6	76a	Prej sem gledala na stvari zelo negativno, tega so me navadili v družini,	MD - negativen pogled
	76b	sedaj v rejniški družini vidim stvari veliko bolj pozitivno.	RD - bolj pozitiven pogled
X7	77	Se ne spomnim, kako je bilo v moji matični družini, ker sem bil premajhen, ko sem prišel v to družino - 16 mesecev.	Ni spominov zaradi prenizke starosti
X8	78	Tukaj gledam na stvari pozitivno, ker tudi mami in ati (tako imenuje rejnika) gledata na stvari pozitivno.	RD - pozitiven pogled, posnemanje rejnikov v takšnem pogledu
	79	Tudi jaz sem matične družine spomnim zelo malo, pravzaprav skoraj nič, saj sem v rejniško družino prišla z 19 dnevi starosti, torej še čisto majhna.	MD - ni spominov

	80	Mislil pa, da tukaj zares gledam na stvari zelo pozitivno, vedno skušam poiskati v stvareh nekaj pozitivnega.	RD - iskanje pozitivnega v vsaki stvari posebej
X9	81	V matični družini je bi prisoten stalen strah, negativen pogled na svet.	MD - stalen strah, negativen pogled na svet
	82	Zdaj gledam na stvari pozitivno, včasih seveda je tako, da je o intimnih stvareh pač težko govorit in jih izrazit, mami (tako imenuje rejnico) povem vse, ker vem, da me bo razumela.	RD - pozitiven pogled, zaupanje rejnici
	83	Pri 12. letih sem prišla iz svoje matične družine v rejniško družino.	MD - RD: 12 let
X10	84	Takrat se mi je spremenil tudi pogled na svet. Ko prideš iz šole, te čaka kosilo, pozimi je toplo, seveda začneš tako na svet gledat pozitivno, imaš neko upanje na boljše.	RD - sprememba pogleda na svet, red (kosilo, kurjava pozimi) - upanje na boljše
X11	85a 85b	Zdaj gledam veliko bolj pozitivno na stvari, v matični družini so bili pritiski, hrup, sploh nisi mogel pozitivno videt stvari.	RD - bolj pozitiven pogled MD - pritiski, hrup, samo negativizem
X12	86	Moj pogled na svet je tudi bolj pozitiven sedaj, v tej družini, tukaj je bolj mirno, vsi so pozitivno naravnani.	RD - bolj pozitiven pogled, mir, pozitivna naravnost ljudi
X13	87	V matični družini nisem nekaj pozitivno gledala na svet. Zelo sem pogrešala tisto mamo, ki bi skrbela zame, mi izkazovala ljubezen.	MD - ni pozitivnega pogleda, pogrešanje ljubeče in skrbne mame
	88a 88b 88c 88d	V prvi rejniški družini sem še tudi bolj pesimistično gledala na svet. Tam je bilo potrebno po cele dneve delati, ni ostalo veliko časa za zabavo, druženje, pogovor. Tudi ravnali so z mano na način, kot da nisem še otrok, pač pa so me jemali kot odraslo osebo, kot primer naj navedem prihod v to rejniško družino, ko so mi iznenada vzeli vstran mojo flaško, ki sem jo dobila od svoje 'prave' mame. Spomnim se, da sem takrat bila zelo žalostna.	1. RD - pesimističen pogled na svet 1. RD - stalno delo, ni časa za zabavo, druženje, pogovor 1. RD - postavljanje v vlogo odraslega, ni priložnosti biti v vlogi otroka, ni dovoljenja za stvari iz MD 1. RD - velika žalost
	89	V drugi rejniški družini pa sem dobila več pozitivizma, energije, smeha.	2. RD - pozitivizem, energija, smeh, veselje
	90	Sedaj gledam na svet realno, ne pozitivno in ne negativno, življenje me je tako naučilo.	Sedanjost - realen pogled, učenje: lastne izkušnje
X14	91a 91b	V mojem pogledu na svet se je zgodila velika sprememba v zadnjem obdobju, ko sem se kot aktivist znašel v politiki in v trenutku, ko sem mislil, da bom lahko spremenil svet, da bom to zmožel,	Sprememba pogleda na svet - politika Močna želja po spremembi sveta

	91c	vendar sem prišel do spoznanja, da sem tudi jaz ujet v družbeno realnost in da po eni strani imam vpliv, po drugi strani pa ga tudi nimam. To sem sprejel, s težavo, pa vendar, da ne morem narediti drastičnih sprememb v družbi, čeprav bi si želel.	Spoznanje ujetosti v družbeno realnost, nimamo vpliva na vse
	92	Ker sem v rejniško družino prišel pri dveh letih, lahko o dogajanju v matični družini govorim bolj ob upoštevanju pripovedovanja drugih.	Prihod v RD - 2 leti, ni lastnih spominov, spomini po pripovedovanju drugih ljudi
	93	Že v matični družini naj bi bil zelo razigran, navihan fant. Morda tam nisem imel tega humornega pogleda na svet izraziti, pa tudi premajhen sem še bil.	MD - razigran, navihan, ni prostora za izražanje humorja, majhen fant
	94	V rejniški družini, predvsem v srednji šoli pa sem začel na svet gledati skozi nek humor, bil sem ekspert v pripovedovanju vicev.	RD - prisotnost humorja
	95	Bil sem iznajdljiv fant, rad sem opazoval okolico, pri svojih 27. letih sem spoznal svoji biološki polsestri.	Iznajdljivost, opazovanje, spoznanje bioloških polsester - 27. let
	96a	Ko sem bil še majhen, je moja biološka mama odšla v Nemčijo, oče se je vdajal alkoholu in pohajkoval, jaz pa sem bil prepuščen sam sebi oziroma sosedu, kateri je mama tudi pošiljala denar zame.	Odhod biološke mame v otroštvu, oče - opitost, pohajkovanje, prepuščenost samemu sebi, sosedu
	96b	Dokler je ta sosed denar prejemala, je še skrbela zame,	Prejemanje denarja za skrb otroka
	96c	čez čas, ji ga mama več ni pošiljala, takrat sem prišel v roke mačehe, očetove nove partnerke, ki ni lepo skrbela zame, saj mi je vedno dajala občutek, da sem manjvreden, kot njeni biološki otroci.	Ni več pošiljanja denarja za skrb, skrb mačehe za otroka, ni lepe skrbi, stalen občutek manjvrednosti
	96d	Kasneje me je mačeha nesla na CSD, češ, da za mene ne more več poskrbeti in takrat je socialna delavka zame poiskala rejniško družino.	Prenehanje skrbi mačehe za otroka, CSD, iskanje primerne rejniške družine
	97a	To mojo usodo sem jemal kot boljšo priložnost, ki sem jo takrat dobil, to, da sem dobil še eno družino sem vedno jemal kot prednost,	Usoda = boljša priložnost, še ena družina kot prednost
	97b	čeprav sem na ta račun doživljal tudi zbadljivke iz strani drugih otrok,	Zbadljivke zaradi rejništva
	97c	a jaz se nisem dal; sem bil in še vedno sem borec.	Stalen borec

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

X1	98a	S svojimi čustvi se soočam in jih sprejemam,	Soočanje z lastnimi čustvi
	98b	vendar jih vedno ne pokažem drugim in se v določenih situacijah raje umaknem na samo in takrat izrazim čustva na različne načine, skozi brcanje žoge, hitro vožnjo kolesa ali kaj podobnega.	Občasno kazanje čustev pred drugimi, drugače raje umik na samo in izražanje čustev (žoga, kolo)
	99	Včasih enostavno rabim to, da premislim in stvari razrešim sam, v svoji glavi.	Potreba po premisleku in osebnem razreševanju težav
X2	100a	Pozabila sem to, kaj je sreča, ne pričakujem več, da me bodo drugi osrečili,	Pozaba lastne sreče, ni pričakovanj iz strani drugih,
	100b	v življenju sem bila prevečkrat razočarana.	Veliko razočaranja
	101a	Vse, kar se zgodi narobe, prenašam nase, občutek krivde bo pri meni vedno prisoten,	Prisotnost stalnega občutka krivde
	101b	tega mislim, da ne bom zmogla nikoli preseči.	Mnenje, da občutka krivde ne bo nikoli preseгла
	102	Negativna čustva izrazim skozi rekreativen šport.	Izražanje negativnih čustev skozi rekreacijo
X3	103a	Še zdaj imam precej težav povedati direktno nekomu nekaj, raje zadeve zadržim v sebi,	Težave z direktnostjo, držanje zadev pri sebi
	103b	saj imam strah pred prepiranjem, tudi žalost zadržim v sebi, z lahkoto izrazim le jezo, vendar pa v splošnem pri sebi opažam pogosto nihanje razpoloženja.	Strah pred preprirom, držanje žalosti v sebi, izražanje leze, pogosto nihanje razpoloženja
	104a	V prihodnosti razmišljam o obisku terapevta,	Razmislek o prihodnosti: obisk terapevta,
	104b	saj mi je v pomoč pogovor, zlasti z neznano osebo, vedno imam občutek, da tujim ljudem, torej ljudem, ki jih ne poznam, veliko bolj zaupam in lažje zaupam.	Pomoč: pogovor, lažje zaupanje tujim, nepoznanim ljudem
X4	105a	Menim, da se sposobnost izraziti svoja čustva s prihodom v rejniško družino ni spremenila, da zmorem od nekdaj izraziti svoja čustva,	Zmožnost izraziti lastna čustva od nekdaj
	105b	vendar ima to izkušnjo, da moja čustva iz strani drugih ljudi niso bila vedno sprejeta, zaradi česar razvijem do takšnih ljudi težje zaupanje in v prihodnje čustev ne izrazim več.	Občutek nesprejetosti lastnih čustev iz strani drugih ljudi; ni zaupanja v ljudi, manj izražanja čustev v odnosu s takšnimi ljudmi

	106	V primeru, da pride do stiske 'tihe sorte', se navzven ne odzivam, pač pa stisko potlačim in ostajam sam z njo.	Pojav stiske - neodziv, potlačitev
	107	Tak obrambni sistem sem razvil že kot majhen in se enostavno naučil funkcionirati na tak način.	Razvoj obrambnega mehanizma, način funkcioniranja
	108	Pogosto se izražam z govorico telesa, zlasti, ko ne želim govoriti o svojih stiskah, verbalne komunikacije takrat pri meni ni oziroma je prisotna v zelo majhni meri.	Izražanje skozi govorico telesa - neverbalna komunikacija izražanja stiske
X5	109	Prej v matični družini sem izražal čustva skozi tepež, kričanje, dretje, pred očetom sem bežal.	MD - izražanje čustev skozi tepež, kričanje, dretje, bežanje
	110	Sedaj pogosto izražam veselje in srečo, to kar dejansko v tej družini doživljam in čutim.	RD - izražanje veselja, sreče
X6	111	Čustva v matični družini nisem kazala, saj nihče mojih čustev ni opazil in sem hitro ugotovila, da je to nesmiselno.	MD - ni izražanja čustev, neopažena čustva, nesmiselnost izražanja
	112	Moja matična družina je bila zelo neurejena.	Neurejenost MD
	113	Sedaj menim, da znam izraziti vsa svoja čustva.	RD - razvoj zmožnosti izražanja čustev
X7	114	Za prej se ne spomnim točno, ampak mislim, da nisem imel te možnosti, da bi ravno lahko izrazil vsa svoja čustva; tako sem lahko izrazil samo čustva, ki so bila v naši družini sprejemljiva, na primer stalno veselje.	MD - ni možnosti izražanja čustev, izražanje sprejemljivih čustev (stalno veselje)
X8	115	Ker sem zelo zgodaj prišla v to družino, se ne spomnim, kako je bilo v matični družini.	MD - Ni spominov načina izražanja čustev
	116	Tu vem, da sem čustva kazala predvsem z vpitjem, kričanjem in da veselja ne izražam veliko, več izražam čustva, kot so jeza in žalost, veselje zadržim zase.	MD - izražanje čustev skozi vpitje, ni izražanja veselja, izražanje jeze in žalosti
X9	117	Sedaj znam izraziti svoja čustva, tudi prej sem jih znala, vendar sem hkrati vedela, da jih ne smem vedno izraziti; odvisno od časa in situacije.	Zmožnost izražanja čustev, vednost o tem, kdaj se sme posamezno čustvo izraziti
X10	118	Prej se zame nihče ni zanimal, zato sem mogla sama poskrbeti zase in sem se tudi držala bolj zase.	MD - ni zanimanja, skrb zase, držanje zase
	119	Sedaj v rejniški družini samo pridem, pa že ugotovijo, da nekaj ni v redu, pokažejo interes, da jim je mar zate.	RD - opaženost, kazanje interesa, da jim je mar
X11	120	Prej v matični družini si bil bolj sam; prepuščen sam sebi, ker sem bila starejša, sem skrbela za sestrice D, tako priložnosti za izražanja čustev tukaj ni bilo in tudi časa ne.	MD - prepuščenost samemu sebi, skrb za mlajšo sestro, ni priložnosti in časa za izražanje lastnih čustev
	121	Sedaj je možnosti za izražanje čustev veliko.	RD - možnosti za izražanje čustev je veliko
X12	122	Čustva sem v matični družini delno izražala preko joka, ostalih čustev nisem izražala.	MD - jok, ostalih čustev ni bilo prisotnih
X13	123	V matični in kasneje v prvi rejniški družini sem zelo veliko jokala.	MD, 1. RD - veliko joka

	124a	V matični zato, ker niso bile zadovoljene moje potrebe,	MD - jok zaradi nezadovoljenih potreb
	124b	v prvi rejniški družini pa zato, ker nisem razumela, zakaj sem tam,	1. RD - jok zaradi nerazumevanja zamenjave družine,
	124b	rejniki pa mi tega tudi niso znali primerno pojasniti.	Neustrezna pojasnitev rejnikov prihoda otroka v rejništvo
	125a	V drugi rejniški družini sem lažje izrazila svoja čustva kot v prvi, vendar še tudi ne v večji meri, odvisno od razpoloženja, hkrati pa sem tudi tu imela malo straha pred tem, da bi se popolnoma izrazila in razkrila,	2. RD - lažje izražanje čustev, izražanje čustev glede na razpoloženje, strah pred vsemi izraženimi čustvi
	125b	saj je ta druga rejniška družina imela kar jasne omejitve in pravila, ki se jih je bilo potrebno držati,	2. RD - jasne meje in pravila, red
	125c	jaz pa sem bila takrat s prihodom v drugo rejniško družino v obdobju adolescence in sem se tem pravilom kar precej upirala.	Prihod v 2. RD - obdobje adolescence, upor pravilom
	126	Najlažje se izrazim sedaj, ko že imam svojo družino in ko živim samostojno življenje.	Sedanost - najlažje izražanje čustev: samostojnost, svoja družina
	127	Sedaj vem, kaj hočem, predvsem pa vem, česa si ne želim več.	Sedanost - Jasna predstava o tem, kaj hoče in česa si ne želi
X14	128a	V matični družini ta možnost izraziti vsa čustva ni bila toliko intenzivna,	MD - ni možnosti izraziti vsa čustva
	128b	tudi kasneje v rejniški družini ne, saj sem živel v zelo tradicionalni družini, kjer so obstajale tabu teme in s tem tudi tabu čustva.	RD - ni možnosti izraziti vsa čustva; tradicionalna družina (tabu teme in čustva)
	129a	Možnosti izražanja čustev so bile omejene,	MD - omejene možnosti izražanja čustev
	129b	v rejniški družini se nismo veliko pogovarjali direktno o čustvih (vsaj opisno ne, v praksi, skozi situacije smo izražali čustva).	RD - ni veliko pogovora o čustvih, izražanje čustev je prisotno

☺ prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

X1	130	Situacijam se prilagajam.	Prilagajanje situacijam
	131a	V svoji matični družini sem bil še premajhen, da bi se spomnil	MD - ni spominov zaradi prenizke starosti

			prehranjevanja, sprejem načina življenja RD kot svojega nadaljnega življenja
	141a	Tudi načinu študija, ki sem ga izbrala, laboratorijski medicini, sem se zelo prilagodila in ta študij sprejela kot del moje študijske poti,	Izbor študija, prilagoditev, sprejem študija kot je
	141b	vendar mi misli včasih zbežijo v razmislek o spremembi študija, ali pa morda zaključitvi tega študija in nadaljevanju študija v kakšni drugi smeri, kot je na primer logopedija.	Razmislek o spremembi študija
X4	142	Kot oseba sem na pol fleksibilen, na pol pa ne, pa hkrati v večini primerov izrazim pripravljenost dogovoriti se za kompromis.	Delna fleksibilnost in pripravljenost za kompromis
	143a	Kot primer naj navedem svojo rejnico S, ki zame predstavlja avtoriteto	Rejnica kot avtoriteta
	143b	in v primeru, da sta najina pogleda na neko stvar konfliktna oziroma v nasprotju, sledim temu, da kot skupno sprejeta odločitev prevlada pogled tistega, ki je bolj moralno- etično in nacionalno sprejemljiv.	V primeru konfliktnih pogledov sprejem bolj moralno- etično sprejemljivega
X5	144	Oče je v matični družini vse pogojeval s tepežem, tako sem se mu moral v vsem prilagoditi, saj sem bil v nasprotnem primeru tepen.	MD - tepež kot stalnica, stalno prilagajanje (kot je oče želel in rekel)
	145a	V rejniški družini pa sem se prilagodil pri učenju delovnih navad, kar mi sedaj vse prav pride.	RD - učenje delovnih navad, hvaležnost za to
	145b	Sprejel sem nek vsakdanji red, ki ga prej v matični družini nisem poznal.	Sprejem vsakdanjega reda, novost
X6	146a	Mislim, da je moja prilagodljivost odvisna od mojega razpoloženja.	Odvisnost prilagodljivosti od trenutnega razpoloženja
	146b	Če sem slabe volje, potem zagotovo nisem prilagodljiva.	V primeru slabe volje - neprilagodljivost
	147	V matični družini pa sem se morala v vsem prilagajati, tako sem bila še zelo majhna in sem le sledila zahtevam, ki so mi jih ukazali.	MD - stalno prilagajanje, sledenje zahtevam
X7+X8	148	Midva pa sva prilagodljiva, že od samega začetka življenja v tej družini.	RD - prilagodljivost od samega začetka
	149	Tega sva se naučila in misliva, da sva bila prilagodljiva že tudi v svoji matični družini.	MD - učenje prilagodljivosti
X9	150	Mislim, da se znam postaviti zase in prilagodit posamezni situaciji, to sem znala že v matični družini in tudi sedaj.	MD, RD - zmožnost postaviti se zase in hkrati prilagoditi
X10	151a	V matični družini se nisem rabila prilagajati,	MD - ni potrebe po prilagajanju

	151b	v rejniški družini se vsakdanjim situacijam sicer prilagajam, za prilagodljivost bolj kompleksnim situacijam pa potrebuješ čas, da stvari pri sebi predelaš in se nato zmoreš prilagoditi.	RD - prilagajanje vsakdanjim situacijam, za prilagajanje kompleksnejšim situacijam je potreben čas, samorefleksija, razvoj zmožnosti prilagoditi se
X11	152a 152b	Sedaj, če sem v družbi, se vključim, včasih se ne zavedam, da rečem kaj grdega, ali pa storim kaj, kar je v škodo drugemu, na to me morajo drugi opozoriti in to me pogosto opozorita moja teta in stric (tako imenuje rejnika). Tudi prej sem počela enako, vendar ni bilo nikogar, ki bi me na slabo vedenje opozoril in mi povedal, kako bi bilo bolj ustrezno ravnati.	RD - zmožnost vključiti se, občasno nezavedanje neprimernega izražanja ali neprimernih dejanj, potreba po opozorilu (teta in stric: rejnika) MD - občasno neprimerno izražanje in vedenje, odsotnost opozoril in nasvetov, kako ustrezneje ravnati
X12	153	Jaz se ne pustim, se težje vključim v družbo, rabim čas, da se na nekoga navežem, ko pa se navežem, se to v največji možni meri.	Težava z vključitvijo v družbo, potreben čas za navezanost na nekoga, v primeru navezanosti, navezanost v največji možni meri
	154	Tako je bilo tudi v matični družini, le da sem tam bila zelo navezana le na sestro T, na katero sem navezana še zdaj, ob njej pa sem sedaj navezana še na teto in strica (tako imenuje rejnika).	MD - močna navezanost na sestro RD - močna navezanost na sestro, teto in strica (rejnika)
X13	155	V matični družini sem se situacijam zelo prilagajala, saj nisem imela druge izbire.	MD - stalno prilagajanje, ni druge izbire
	156	V prvi rejniški družini sem se tudi v vsem prilagodila, saj sem bila v nasprotnem primeru kaznovana, tega pa si nisem želela.	1. RD - stalno prilagajanje, drugače kazni
	157	V drugi rejniški družini sem postala veliko bolj prilagodljiva, tam sem se prvič naučila, kaj pomeni prilagajati se za dobro vseh članov v družini.	2. RD - učenje najti pravo mero med prilagodljivostjo in samosvojostjo
	158a 158b 158c	Sedaj sem še tudi kar prilagodljiva, vendar trenutno s partnerjem in mojo hčerjo ter njegovimi otroci živimo v isti hiši kot bodoča tašča in tast ter se dogaja, da je tašča precej ukazovalna. Ker pač živim z njimi velikokrat kaj preslišim, se raje strinjam, vendar pa to seveda ne velja vedno, včasih se tudi ne morem zadržati in izrazim svoje mnenje kljub temu, da je v nasprotju s taščinim. Zavedam se, da se sedaj, ko zaenkrat še živimo skupaj, čez čas se bova s partnerjem selila v novo hišo, ki se nahaja malo stran od te hiše, takrat si bova zares ustvarila svoje življenje in od takrat naprej se res ne mislim več nikomur prilagajati. Saj pa znam misliti s svojo glavo.	Sedanost - delna prilagodljivost zaradi sile razmer Pokazatelji prilagodljivosti - preslišati, strinjati se Ozaveščenost - skupno življenje z več ljudmi: potreba po prilagajanju, samostojno življenje: le še medsebojna

			prilagodljivost
X14	159	Trenutno sem precej samosvoji, samostojen, nisem ravno zelo prilagodljiv, čeprav po drugi strani se znam prilagoditi, ko sam presodim, da je to zares potrebno.	Samosvojost, samostojnost, prilagajanje le po potrebi - ko je to zares nujno
	160	Naj navedem primer, še sedaj, ko že imam svojo družino nikakor ne dopustim partnerki, da bi me kakorkoli omejevala v mojih interesih in svobodi; pri nogometu, obisku domačih (rejnikov), in podobno.	Sedanjost - potreba po svobodi kljub skupnemu življenju s partnerko in skupnimi otroci
	161	Mislim, da nikoli nisem bil zelo prilagodljiv, niti v matični, niti v rejniški družini, kjer sem ves čas na nek način izkazoval svoje upornišvo.	Delna prilagodljivost, stalno izkazovanje upornišva
	162	Situacije od nekdaj sprejemam takšne kot so, s tem mislim, da nikoli nisem imel težav. Menim, da se vse zgodi z razlogom.	Sprejemanje danih situacij, vera v to, da se vse zgodi z razlogom

©altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

X1	163	Zelo rad pomagam drugim, če le znam pomagati.	Vesetje do pomoči drugim v okviru svojih zmožnosti
X2	164	Pomoč drugim sem razvila zlasti v šoli, pa tudi v matični družini, kjer sem imela ves čas to vlogo, da sem pomagala mami, kjer je pač potrebovala pomoč.	Razvoj solidarnosti - šola, MD
X3	165	Altruizem sem zelo razvila znotraj rejniške družine, saj je rejnica S zelo radodarna, v marsičem jo posnemam, mi je vzor, posnemala sem jo tudi v nesebičnosti in z njeno pomočjo razvila občutek za pomoč drugim ljudem.	Razvoj altruizma - RD (rejnica kot vzor)
	166	V matični družini pa sem pomagala le bratu, drugače pa sem bila v splošnem malo sebično bitje, ker me nihče ni vzgajal in učil na način, da je potrebno stari znati deliti, biti radodaren.	MD - pomoč le bratu, učenja altruizma ni
X4	167a 167b	Menim, da sem v rejniški družini ta čut za sočloveka v neki meri razvil, vendar ne veliko, kar pomeni, da ne delujem popolnoma egocentrično, vendar pa tudi ne zelo pomagajoče (sem 'medium', uvrščam se nekje na sredino med egocentrizmom in pripravljenostjo pomagati drugemu). Menim, da sem že v matični družini rad pomagal in da sem to lastnost že v tej družini v veliki meri razvil. Itak nisem imel druge možnosti kot da sem pomagal svojemu očetu, saj sem bil v nasprotnem primeru kaznovan.	RD - razvoj delnega čuta za sočloveka MD - želja po pomoči, pomoč kot obveznost, v nasprotnem primeru kazni
X5	168	Tudi sedaj rad pomagam, tako doma, kot tudi v šoli. Če kdo potrebuje mojo pomoč, z veseljem priskočim ter mu pomagam.	Sedanjost - želja po pomoči kjerkoli in komurkoli
X6	169	Mislim, da sicer rada pomagam, vendar pa tudi ne vedno, res odvisno od	Želja po pomoči je odvisna od

		osebe in situacije.	osebe in situacije
	170	V matični družini tega ni bilo.	MD - razvoja želje po pomoči sočloveku ni bilo
X7+X8	171a	Midva rada pomagava, to sva se naučila tukaj v rejniški družini,	RD - želja po pomoči
	171b	misli, da tega v matični družini ni bilo prisotnega, tam so bili vsi bolj egoisti.	MD - bolj egoistično usmerjena
X9	172a	Rada pomagam.	Želja po pomoči
	172b	Sama sem imela to izkušnjo potrebe po pomoči drugega, vsekakor mi je mami (rejnica) s tem, ko me je sprejela v svojo družino, spremenila življenje.	Osebna izkušnja potrebe po pomoči - sprejem iz strani rejniške družine
	173	Velikokrat sem že razmišljala, da bi kot odrasla oseba tudi jaz nekoga vzela k sebi, ali v rejništvo ali pa bi ga posvojila.	Močno razvit občutek za pomoč drugim - razmislek o rejništvu ali posvojitvi otroka v prihodnosti
	174	V matični družini tega nisem razvila, saj tudi drugi niso imeli razvitega tega občutka pomoči drugim.	MD - ni razvoja občutka po pomoči drugim ljudem
X10	175a	V matični družini sem bila velik egoist,	MD - velik egoist
	175b	zdaj pa sem v zelo veliki meri razvila ta občutek za pomoč drugim, to me je naučila zlasti rejnica, saj je njen vzgib pomoč drugemu in tako sledi temu na vseh možnih področjih svojega delovanja.	RD - razvoj občutka za pomoč drugim (vzor: rejnica, njen vzgib: pomoč sočloveku)
X11+X12	176	Že v matični družini sva imeli razvit ta občutek za pomoč, radi sva pomagali, predvsem sva si pomagali med seboj.	MD - razvoj občutka za pomoč, potreba po medsebojni pomoči
	177	Sedaj, v rejniški družini pa sva ta čut le še bolj razvili, saj sta naju teta in stric tudi vzgojila v tem duhu, radi pomagava vsakomur, če le zmoreva in znava, veliko je tudi pogovora o pomoči drugim ljudem in načinih, kako jim pomagati.	RD - še bolj razvit čut za pomoč sočloveku, vzgoja
X13	178	Prej v matični družini tega občutka za pomoč drugim sploh nisem razvila, sploh nisem vedela za to.	MD - nepoznan občutek za pomoč drugim
	179	V rejniških družinah pa so me navadili pomagati drugemu, želja po pomoči drugemu se je v meni prebudila in zelo intenzivno razvila.	RD - prebujenje želje po pomoči drugim, navada
DX14	180a	Sem zelo altruističen - pravzaprav na vse možne konce.	Visoka stopnja altruizma
	180b	Pomagam, kolikor lahko in vsem,	Pomoč v okviru svojih zmožnosti vsem, ki jo potrebujejo
	180c	tudi, če me na primer nekdo sploh ne prosi za pomoč, jo ponudim, tako se ta moja pomoč generira in krog ljudi, ki se obračajo name je vedno večji.	Osebna presoja potrebe ljudi po pomoči in dejanska pomoč

	181	Zelo pogosto sem koordinator in skozi koordinacijo organizacije nečesa, pomagam ljudem. Na primer, trenutno urejam toaletni papir po ugodnejši ceni rejniškim družinam, ker imam možnost dobiti ta papir nekaj ceneje. Ali pa velikokrat sem že uredil cenejše karte za ogled nogometa, čeprav sem morda potem na ta način izvisel in vsi kart niso prevzeli.	Koordinator pomoči (cenejši toaletni papir, cenejše karte za nogomet)
	182	V takšnih primerih pa se tudi znam postaviti zase, zahteval sem, da dolg poravnajo, četudi potem na tekmo niso šli, strnim k principu poštenosti; če se nekaj dogovorimo, je dogovor potrebno upoštevati, ne glede na vse.	Zmožnost postaviti se zase in sledenje principu pravičnosti in poštenosti
	183	Razdajam se, kolikor se le morem in to od nekdanj.	Pomoč ljudem v okviru vseh svojih zmožnosti - komurkoli, kjerkoli in kdajkoli

☺motiviranost za spremembe:

X1	184	Za spremembe sem motiviran.	Motivacija za spremembe
	185	Želim si še marsikaj doseči, kot je na primer narediti izpit za avto in izpit za gasilca.	Želja po lastnih dosežkih (izpit za avto, izpit za gasilca)
	186	Trenutno sem ok, spremembe pa ziher še bodo.	Zadovoljstvo s trenutnim življenjem, motivacija za spremembe
X2	187a	Znam se sicer potruditi za spremembo, velikokrat grem celo v skrajnost, da bi nekaj dosegla v kratkem času, na primer pri prehranjevanju in treningih, da bi dosegla postavo, ki je po mojih merilih 'idealna'.	Trud za želeno spremembo, skrajnost za dosego želenega rezultata
	187b	Bojim se trenutka, ko bom morala iz rejniške družine,	Strah pred potekom rejništva,
	187c	saj sedaj še vseeno imam občutek, da nekomu pripadam, sem varna,	Rejništvo - občutek pripadnosti, varnosti
	187d	mislim, da pa bom z odhodom iz rejništva ta občutek izgubila.	Zaključek rejništva - izguba občutka pripadnosti, varnosti
	188	Strah me je pred prevzemanjem odgovornosti.	Strah pred odgovornostjo
X3	189a	Mislim, da sem motivirana za določene spremembe.	Motiviranost za določene spremembe
	189b	Kot primer naj navedem motivacijo, ko sem živela še v matični družini in so se učbeniki in delovni zvezki za tekoče šolsko leto kupovali šele nekaj tednov zatem, ko se je šola že začela, eno leto pa sem uspela prepričati mami in ji tudi pojasnila razlog za to svojo odločitev, da se učbeniki in	MD - prisotnost motivacije za spremembe (motivirala tudi svojo biološko mamo za spremembo)

		delovni zvezki kupijo par dni pred začetkom šolskega leta.	
	190	V rejniški družini pa sem dobila motivacijo za učenje delovnih navad, kot je na primer kuhanje, pospravljanje, osvojila sem samostojnost, da si na primer zmorem sama spakirati stvari za na potovanje, spoznala sem tudi svojo kreativnost in sem se odločila, da bom kreativna (nekaj časa sem - ko mi je to še čas dopuščal- izdelovala ogrlice).	RD - motivacija (učenje delovnih navad, prebujenje lastne kreativnosti), razvoj samostojnosti
X4	191	Če vidim smisel v spremembah, najdem tudi motivacijo za spremembo, drugače motivacije ni in me nihče v spremembo ne more pregovoriti.	Motivacija za spremembe - videnje smisla za spremembe
X5	192a	V matični družini sem si želel biti kot drugi otroci, primerjal sem se z drugimi,	MD - stalna primerjava z drugimi otroci, želja po življenju, kot ga imajo drugi otroci, (brez tepeža, dovolj hrane)
	192b	želel sem si, da ne bi bil tepen, da bi imel več za jest, torej sem bil motiviran za neke spremembe, saj sem si želel pobegniti, iti živeti v drugo družino.	motivacija za spremembe (pobeg, želja po življenju v drugi družini)
	193	Tudi sedaj mislim, da sem motiviran za določene manjše spremembe.	RD - motiviranost za določene spremembe
X6	194	V matični družini sem si želela spremembo - novo družino, saj mi v tej družini nikakor ni bilo v redu.	MD - želja po spremembi družine
	195	Sedaj nisem motivirana za neke spremembe, želim si le lepo živeti, tako kot živimo sedaj.	RD - ni motivacije za spremembe, ker ni niti želje po spremembah, zadovoljivo življenje
X7+X8	196	Nisva motivirana za neke spremembe, sedaj je fajn tako kot je.	Ni motivacije za spremembe, niti želje po spremembah, zadovoljivo življenje
X9	197	V matični družini nisem imela neke motivacije.	MD - ni bilo motivacije za spremembe
	198a	Sedaj, v rejniški družini pa imam motivacijo za marsikaj. Želim spremeniti fizični zgled, shujšati, saj mi je to, kako izgledam zelo pomembno.	RD - motivacija za spremembe (fizični izgled - velik pomen)
	198b	V 7. in 8. razredu sem se pričela tudi več učiti, saj sem se šele v rejniški družini začela zavedati, da šola je pomembna; da je od šole odvisna naša izobrazba, v nadaljevanju pa tudi zaposlitev in način življenja; saj višjo ko imaš izobrazbo, boljše delovno mesto imaš priložnost zasesti, kar pomeni višjo plačo, s čimer pa ti je omogočeno lepše in boljše življenje.	RD - več učenja (zavedanje pomena izobrazbe, ki vodi v lepše in boljše življenje)
	199	Mami (rejnica) me pri tem najbolj spodbuja, ko mi govori, da je vse odvisno od mene in da bom enkrat odvisna od same sebe in kako zelo pomembno je, da se naučim samostojnega in neodvisnega življenja.	Spodbuda rejnice na način učenja samostojnosti in neodvisnosti
X10	200	V matični družini ni bilo motiviranosti za neke spremembe, saj je bil vsak dan isti, vse je bilo konstantno isto in tako se tudi od mene ni pričakovalo,	MD - ni motiviranosti za spremembe, vsakdanjik kot

		da bi v svoje življenje vnašala spremembe. Vse smo počeli rutinsko, brez večjih premikov.	rutina (ni pričakovanja za spremembe)
	201	V rejniški družini je tako, da če vem, da nekaj moram, potem tisto spremenim, drugače se včasih kar malo izogibam določenim spremembam; predvsem spremembam na sebi.	RD - obveznost: sprememba, drugače izogibanje spremembam, zlasti na sebi
X11+X12	202	V matični družini sva si želeli, da mama ne bi bila bolana in da ne bi bilo stalnih preprirov med mamo in očetom.	MD - želja po ozdravitvi mame in prenehanju preprirov med biološko mamo in očetom
	203	Meniva, da sva obe precej motivirani za spremembe, na primer pri doseganju uspeha v šoli, če si zadava cilj, ga tudi osvojiva oziroma doseževa.	RD - Motiviranost za spremembe (uspeh v šoli, cilj: dosežek)
X13	204a	V matični družini sploh nisem vedela, da spremembe so mogoče.	MD - nevednost za obstoj sprememb
	204b	Živela sem tako, kot so od mene želeli, brez posebnih pričakovanj za kakšne spremembe.	MD - Življenje po pričakovanjih in zahtevah drugih
	205a	V prvi rejniški družini tudi ni bilo sprva motivacije za spremembe,	1. RD - ni motivacije za spremembe,
	205b	nato pa sem se naenkrat odločila, da se jaz takšnega življenja več ne grem in da želim v drugo rejniško družino.	nenadna odločitev za spremembo (odhod iz 1. RD v drugo RD)
	206	Že v prvi rejniški družini, še močneje pa se je ta želja razvila v drugi rejniški družini sem si resnično želela, da se osamosvojim.	1. RD, 2. RD: želja po osamosvojitvi
	207a	Sedaj mislim, da sem zelo motivirana oseba za spremembe, to motivacijo mi je dala predvsem moja hči,	Sedanost: motivacija za spremembe (močan motivator: hči)
	207b	včasih se zgodi, da me tudi sedajni partner malo 'dol potolče', takrat mu, brez da bi se s tem pretirano obremenjevala povem, da 'še pride moj čas', torej, da bom enkrat jaz 'še prišla na svoj račun'.	Občutek občasnega pritiska iz strani partnerja (vendar tudi zmožnost ustaviti se zase in izraziti svoje občutke)
	208a	Po takšnem dogodku potem hitro dojame, kaj je storil, in me želi potolažiti, zave se, kaj ima	Zavedanje dožemanja partnerja, da je nekaj naredil narobe
	208b	in hkrati, da sem zanj pripravljena marsikaj storiti, vendar pa se ne pustim poniževati, ker sem močna ženska.	Pripravljenost narediti za svojega partnerja veliko, vendar brez poniževanja, zavedanje svoje moči
X14	209	V začetku, v matični družini in začetku življenja v rejniški družini po mojem mnenju nisem bil kaj veliko motiviran.	MD, začetek življenja v RD - ni veliko motivacije za

			spremembe
	210	Motivacijo sem našel v času študentskega življenja (ko sem bil na vseh področjih zelo aktiven; postal sem predsednik študentskega doma, bil podpredsednik študentske organizacije, in tako dalje).	Motivacija - študentsko življenje (vsestranska aktivnost)
	211	Strmim k temu, da kar obljubim, tudi naredim.	Obljuba dela dolg
	212	V stvareh sem velik perfekcionista, to iz časa življenja v rejniški družini in sedaj, ko že imam svojo družino.	RD, svoja družina - perfekcionista
	213	Poskušam biti v čim večji meri aktiven na več področjih, vendar kr težko rečem ne, me včasih to tudi duši, si pa to težko priznam, čeprav pri sebi imam ozaveščenost.	Aktivnost na različnih področjih, težava reči 'ne' (ozaveščenost, vendar neudejanjeno)
	214a	Vsem želim ugoditi in poskrbeti za vsakega, ki mu zmorem pomagati,	Želja po ustreči vsakomur, mu pomagati
	214b	sem zagovornik ljudi in rad počnem to.	Zagovornik ljudi - veselje
	215a	Od leta 2004 sem že aktiven v politiki, bil sem predsednik stranke mladih - zeleni Evrope, leta 2007 pa tudi kandidat na predsedniških volitvah. Že v obdobju svojega študentskega življenja sem bil zelo aktiven (bil sem prvi predsednik ŠOU v Ljubljani, predsednik študentskega doma Akademski kolegij, poslanec na Fakulteti za socialno delo, eden izmed vodilnih v študentski športni zvezi, v komisiji za bivanje študentov, študentski minister za socialo in zdravstvo).	Aktivnost v politiki (predsednik stranke mladih, prvi predsednik ŠOU v Lj, predsednik študentskega doma, poslanec na FSD, vodilni v študentski športni zvezi, komisiji za bivanje študentov, študentski minister za socialo in zdravstvo).
	215b	Toliko funkcij sem imel in še imam ravno zato, ker sem imel to priložnost stika z mnogimi ljudmi, zelo dober sem v koordinaciji in ravno to se je kazalo tudi skozi to moje delovanje na vseh omenjenih področjih.	Stik z mnogimi ljudmi, vir moči: koordinacija
	215c	Kasneje sem deloval tudi kot občinski svetnik v Šentilju. Kandidiral sem tudi za poslanca Pesnice in župana občine Šentilj. Po volitvah sem napovedal svoj odstop in ga tudi uspešno izvedel.	Občinski svetnik v Šentilju
	216	Sedaj sem zaposlen na Slovenski Filantropiji kot vodja medgeneracijskega centra Sadeži družbe v Murski Soboti, zelo aktivno pa delujem tudi na področju rejništva, kot predsednik DRS.	Trenutna zaposlitev: Slovenska Filantropija, predsednik DRS
	217	Iz vsega tega je razbrati, da stalno strmim k spremembah in v smeri sprememb tudi delujem.	Stremljenje in delovanje v smeri sprememb

☺fleksibilen način razmišljanja:

X1	218	O nekaterih stvareh premišljujem, spet o drugih ne, pridejo same od sebe.	Premislek o nekaterih stvareh, o drugih ni premisleka - prepustiti se toku dogajanja (spontanost)
X2	219	Menim, da je ta fleksibilnost načina razmišljanja povezana z odraščanjem.	Fleksibilen način razmišljanja je v povezavi s starostjo
	220a	Ker odraščam, se spreminjam, če več časa preživim v rejniški družini imam več možnosti za razmislek kdo si in kaj si želiš,	Odraščanje - spremembe, čas-razmislek kdo si in kaj si želiš
	220b	v matični družini je bil prisoten bolj za preživetje, vedno znova sem se spraševala in poskušala na vse možne načine, samo da bi dobila pozornost svojih matičnih staršev in da bi me ti imeli radi ter bi mi to skozi dejanja tudi izkazovali.	MD - boj za preživetje, iskanje pozornosti, ljubezni, ki ju ni bilo
	221	V rejniški družini je bilo prisotno več spodbude, veselja, drug način razmišljanja.	RD - več spodbude, veselja, drugačen način razmišljanja
X3	222	Menim, da sem sedaj v rejniški družini bolj prilagodljiva, to se kaže tudi skozi to, kako sem dopustila, da rejnica poskrbi zame.	RD - več prilagodljivosti, dopuščanje skrbi rejnice
	223a	Prej v matični družini sem morala znati sama poskrbeti zase in za svoje preživetje,	MD - skrb zase in svoje preživetje
	223b	zaradi tega sem se pri načinu življenja v rejniški družini tudi malo prilagodila in se morda na nek način tudi podredila,	RD - zmožnost prilagajanja, podrejanja
	223c	drugače zmorem to, da sprejemam in spreminjam tisto, kjer je neka sprememba potrebna oziroma nujna.	Zmožnost za potrebne spremembe
	224	Na moj način mišljenja zelo vplivajo nauki v Svetem pismu, ki so pri mojem načinu razmišljanju bistveno vodilo, menim, da so napisani na preprost način, da jih zmora vsak človek razumeti in po njih živeti.	Vpliv na mišljenje - Sveto pismo (vodilo za življenje vsakega človeka)
X4	225a	Mislím, da nisem ravno fleksibilen, niti prej, v matični družini nisem razvil te sposobnosti in niti sedaj, znotraj rejniške družine.	MD, RD - Odsotnost fleksibilnosti v načinu razmišljanja
	225b	Tako kot menim, da je prav tudi ravnam in se vedem.	Ravnanje in vedenje po lastni presoji
X5	226	Mislím, da razmišljam široko, in da znam sprejemati mnenja drugih ljudi.	Zmožnost širšega razmišljanja in sprejemanja mnenja drugih
X6	227a	Mislím, da razmišljam tako, kot razmišljam.	Razmišljanje z lastno glavo
	227b	Sicer se v mišljenju tudi precej prilagam svoji mami (rejnici), katere mnenje mi veliko pomeni.	Posluh za mišljenje rejnice, njeno mnenje ima velik pomen

	228	V matični družini te možnosti ni bilo.	MD - ni bilo možnosti za fleksibilnost razmišljanja
X7+X8	228	Od vsega začetka sprejemava mnenja drugih, sva prilagodljiva v razmišljanju, tako, da tudi upoštevana mnenja drugih.	MD, RD - sprejemanje mnenja drugih, fleksibilnost razmišljanja (upoštevanje in sprejemanje mnenja drugih ljudi)
X9	229a 229b 229c	Prej sem se zelo prilagajala drugim, tudi v načinu mišljenja, sedaj pa imam svoje mnenje, vem, da imam pravico do njega, vendar v primeru, ko vidim, da ima nekdo povsem drugačno mnenje kot je moje, v svojem mnenju ne vztrajam brezpogojno, pač pa se v mišljenju druge osebe prilagodim.	MD - prilagajanje RD - svoje mnenje, vednost o pravici do njega Različna mnenja, prilagajanje
X10	230	V matični družini sem se morala prilagajati, sploh nisem imela druge izbire. Ves čas sem se morala prilagajati. Vsak dan je bil konstantno isti.	MD - stalno prilagajanje (ni druge izbire), vsakdanjik: rutina
	231a 231b 231c	Sedaj v rejniški družini imam možnost bolj fleksibilnega razmišljanja. Če vem, da se moram prilagoditi, se v mišljenju prilagodim in ne vztrajam pri svojem ravno za vsako ceno. Če torej vem, da imam prav, vztrajam, vendar če sčasoma vidim, da ne dosežem svojega in nekdo drug tudi tako kot jaz vztraja pri svojem mnenju, potem tudi jaz popustim.	RD - priložnost za fleksibilno razmišljanje, Prilagodljivost Vztrajanje pri svojem v primeru prepričanosti v svoj prav, vendar tudi delno popuščanje
X11	232	Jaz vztrajam pri svojem.	Vztrajanje pri svojem
	233a 233b	To mi v matični družini ni bilo omogočeno, sedaj pa, začela sem se postavljati zase na način, da če vem, da nekaj imam prav, pri tem vztrajam.	MD - ni priložnosti za fleksibilno razmišljanje, svoje mnenje RD - razvoj zmožnosti postaviti se zase, vztrajnost pri svojem prav
X12	234	Jaz pa se znam prilagoditi drugemu mnenju, odvisno od situacije in posameznega mnenja, znam delno popustiti.	Zmožnost prilagoditi se drugačnemu mnenju, delno popustiti
	235	V matični družini se je bilo potrebno stalno prilagajati, mnenje mame in očeta je bilo tisto, ki je veljalo največ.	MD - stalno prilagajanje, mnenje biološke mame in očeta pomeni največ

X13	236	V matični družini sem po mojem razmišljala zelo enosmerno, na način, kot mi je bil poznan.	MD - enosmerno razmišljanje, razmišljanje kot želijo drugi
	237	V rejniški družini sem nato razvila ta fleksibilen način razmišljanja, torej, da nisem videla samo ozko, ampak znala pogledati tudi nekoliko širše.	RD - razvoj fleksibilnega načina razmišljanja
	238a	Sedaj menim, da zelo fleksibilno razmišljam, običajno povem, kaj si mislim, o stvari običajno dlje časa razmišljam in razmislim o različnih možnostih,	Sedanost, svoja družina - fleksibilno razmišljanje, razmislek o različnih možnostih
	238b	predvsem pa v svojem razmišljanju ne popuščam hitro, da popustim, me mora oseba s svojimi argumenti prepričati v drugačno mišljenje, kot ga imam trenutno sama.	Vztrajanje v svojem prav, dobra argumentacija za spremembo mišljenja
X14	239	V veliki meri sprejemam drugačnost, sem odprtih nazorov, kljub vaškemu okolju, v katerem sem odrasel. Sem zagovornik istospolnih, pravic manjšinskih skupin, drugačnih ljudi.	Sprejemanje drugačnosti kljub tradicionalni vzgoji
	240	Čez nekatere stvari v življenju ne grem, vem kje so meje, menim, da danes 80 % ljudi ne prenese realnosti in da živijo v nekem svojem, virtualnem svetu.	Jasna predstava o mejah, zmogljivostih
	241	Sem optimist, a hkrati tudi realist.	Optimist, realist
	242a	Drug me ne prepriča v nasprotno, če vem, da imam prav, za tem tudi do konca stojim in se zagovarjam.	Težavnost pri prepričevanju v nasprotno mišljenje, vztrajanje v svojem prav
	242b	Trdno stojim za svojimi prepričanji, v nasprotno me lahko nekdo prepriča le z jasnimi dokazom, da sem v zmotnem prepričanju.	Trdnost v lastnih prepričanjih, dobra argumentacija nasprotnika za spremembo mnenja

☺iskanje življenjskega smisla:

X1	243	Smisel mi je od nekdaj predstavljala šola, zares sem vesel, da sem uspešno zaključil šolo in se zaposlil. To mi pomeni zares veliko.	Šola (uspeh: zaključek šolanja in zaposlitev - velik pomen)
X2	244a	Smisla ne vidim, ni časa za uživanje v trenutku, ves čas je prisotna skrb za prihodnost,	Ni smisla, ni uživanja v trenutku, strah in skrb za prihodnost
	244b	pri sebi moram razčistiti še ogromno stvari v povezavi z mojo matično družino, v življenju ne vidim lepote, mislim, da bom vse svoje življenje	Ozaveščenost, da je pri sebi potrebno predelati veliko stvari v povezavi z MD (ni

		določene predelovala določene stvari v zvezi z matično družino.	lepote življenja)
	245	Tudi v rejniški družini je ves čas prisotna primerjava z njihovimi biološkimi otroci.	RD - stalna primerjava z biološkimi otroci
	246	Velikokrat sem se vprašala, zakaj ni bila meni usojena takšna družina, ki bi skrbela zame in me imela rada.	Stalno prepričevanje o obstoju ljubeče in skrbne MD
X3	247a	Moj trenutni življenjski smisel je, da bila čim bolj uspešna v šoli, sprva sem si želela biti frizerka in plesalka,	Uspeh v šoli (veselje - frizerka in plesalka)
	247b	znotraj matične družine še nisem uspela prepoznati, kdo v resnici sem in kaj si želim zase.	MD - ni razvite zmožnosti prepoznati sebe kot osebe in svojih želja
	248a	V rejniški družini pa sem spoznala, kdo sem, da sem uspešna, da zmorem nekaj postati,	RD - spoznanje kdo je, uspehi, poudarek zmožnosti in virov moči
	248b	o preteklosti s prihodom v rejniško družino nisem veliko razmišljala, preteklost potlačim,	RD - ni razmisleka o lastni preteklosti, potlačitev preteklosti
	248c	veliko več razmišljam o prihodnosti, veliko mi pomeni družina.	Veliko razmisleka o prihodnosti, velik pomen = družina
X4	249	Že v matični družini je bila prisotna vera v Boga in upanje v nekaj boljšega, prepričanje, da se bo nekega dne zgodilo kaj boljšega.	MD - vera v Boga, upanje v boljše življenje
	250	V rejniški družini se je vera v Boga nadaljevala, tukaj je bil dodan še prispevek k vednosti o znanosti, ozaveščanje, da delaš to, kar te veseli, da pomagaš drugim ljudem.	RD - nadaljevanje vere v Boga, vednost o znanosti, pomoč drugim
	251	Trenutno sem agnostik, se še odločam o verski usmerjenosti.	Agnostik (neopredeljenost glede verske usmerjenosti)
X5	252	V matični družini nisem našel nobenega smisla.	MD - brez smisla
	253	V tej družini pa je smisel rejniška družina sama in pa šola; želim nekaj doseči.	RD - smisel RD kot sama, šola, dosežki
X6+X7+X8	254	Vsi trije smo ponosni na lepe ocene, to je nek naš smisel, da končamo šolo in dobimo službe, ki si jih želimo.	Šola (zaključek), poklic (zadovoljstvo)
X9	255	V matični družini nekega smisla nisem ravno našla.	MD - ni smisla
	256	Tukaj, v rejniški družini pa vidim smisel v vsaki stvari, ki se mi zgodi in ki jo naredim.	RD - smisel v vseh stvareh
	257	Mislim, da obstaja vedno nek smisel za vse, kar se nam zgodi.	Obstoj večnega smisla
X10	258a	V času življenja v matični družini sem ves čas vedela, da se lahko kdajkoli kaj zgodi, tega me je bilo strah,	MD - strah pred spremembami
	258b	bila sem motivacija za svoje biološke starše, saj so mi tudi sami velikokrat dejali, da dobro, da imajo mene, saj v nasprotnem primeru ne vedo, kaj bi se z njimi zgodilo.	Motivacija za biološke starše
X11+X12	259	V matični družini živiš, ker pač moraš preživeti.	MD - boj za preživetje

	260	V rejniški družini pa sva spoznali, da je možnost, da v življenju uživaš, te ima nekdo rad, imaš priložnost, da nekaj storiš sam, da vztrajaš pri svojih ravnanjih.	RD - spoznanje, da je življenje lepo, da te ima nekdo rad, te ceni, si sposoben in zmožen
X13	261	Še ko sem živela v matični družini nisem imela tiste 'prave' mame, morala sem se boriti zase, biti močna, nikoli ne obupat in vztrajati.	MD - boj zase, za svoje preživetje, potreba po moči, vztrajnosti
	262	Rejniška družina, zlasti druga rejniška družina mi je pokazala smisel življenja, usmerila me je na 'pravo' življenjsko pot, da sem nekaj postala in si ustvarila.	RD - 2. RD - videti smisel življenja, prepoznanje sposobnosti v otroku, spodbuda, da nekaj dosežeš in si ustvariš
X14	263	Smisel mi predstavlja vsekakor to, da sem v življenju nekaj dosegel, da zmorem poskrbeti sam zase, da sem se izsolal. Mislim, da je to dosežek rejniške družine.	Dosežki (osamosvojitve, zaključek šolanja)
	264	Moj življenjski moto je, da je življenje enostavno prekratko, da bi se z vsem obremenjeval.	Življenjski moto: ni smisla, da se obremenjuješ
	265a	Me pa zelo jezi današnja birokracija na področjih, kjer delujem, neki določeni roki, kjer gre za tehnični del, ki v praksi ne deluje, gre za neka navodila, ki niso v skladu s prakso;	Jeza nad birokracijo, prevlade teorije nad prakso
	265b	nad tem se jezim, tukaj moram velikokrat sam pri sebi ozavestiti, da začnem spet pozitivno razmišljati,	Jeza, ozaveščenost pozitivnega mišljenja
	265c	vendar pa hkrati realno pogledam na vse to, da so pač v življenju tudi situacije, kjer tudi naše pozitivno razmišljanje za nekaj časa izveni in ko moraš spet poiskati nek smisel za svoje ravnanje in vedenje.	Spoznanje obstoja slabih in težkih življenjskih trenutkov, večno iskanje smisla za svoje ravnanje in vedenje

☺humor:

X1	266	Ja, uporabljam včasih tudi humor in se pohecam iz svojih lastnih situacij. Na primer enkrat se mi je zgodilo, da sem padel preko žoge, ne vem kako mi je to sploh uspelo. Takrat sem se nasmejal sam sebi in si dejal: "Tudi najboljšim se zgodi".	Občasna uporaba humorja tudi pri svojih situacijah (padec preko žoge)
X2	267	Humorja je v mojem življenju veliko premalo, ga niti ne poskušam vnašati.	Premalo humorja, ni truda za uporabo humorja v večji meri
X3	268a	V matični družini je bil humor prisoten le v družbi prijateljev, doma ga ni bilo.	MD - ni humorja, le v družbi prijateljev

	268b	V matični družini sem na stvari veliko bolj gledala skozi humor, tukaj sem bolj resna in v svoje življenje ne vnašam več toliko humorja, seveda ga, vendar v manjši meri.	MD-lasten vnos humorja v svoje življenje, RD-resnost, manjša mera vnašanja humorja
	269a	S prihodom v rejniško družino pa je bilo prisotnega več humorja, rada obrnem vse na smešno plat, mislim, da so ljudje, ki me obdajajo preveč resni,	RD - več humorja, vendar tudi veliko resnosti
	269b	zato se doma tudi nekako 'izklopim' in sem bolj resna, kot drugod, včasih določenih situacij ne vzamem resno in jih raje potlačim, ker se z njimi ne znam spopasti,	Resnost doma, potlačitev posameznih občutkov
	269c	v rejniški družini sem se od hčere S naučila uporabe sarkazma, kar me tudi na nek način razbremeni nekaterih bremen.	Učenje uporabe sarkazma - občasna razbremenitev
X4	270a	Humorja ne uporabljam, saj mi je zelo nerodno,	Neuporaba humorja -občutek sramu
	270b	dolgo časa sem zelo skrbno prekrival, da živim v rejniški družini, če me je kdo srečal z mojo biološko mamo sem se zelo izogibal vprašanju kdo je ta oseba, prav tako tudi situacijam, ko se je govorilo o mami in očetu, rejnico kličem po imenu, čeprav jo drugi poimenujejo kot mojo mami, se na to ne odzivam, ne potrjujem tega in ne odklanjam, saj vem, da bi s popravljanjem njihovega poimenovanja želeli dobiti razlago, kdo pa je ta oseba, tega pa ne želim pojasnjevati in na široko razlagati.	Dolgo časa prekrivanje življenja v RD, zanikanje bioloških staršev, ni soočenja z svojo lastno realno življenjsko situacijo
	271	Skozi lastne izkušnje sem namreč prišel do spoznanja, da se drugim ljudem razgališ, jim poveš, da si v rejništvu, postaneš takoj manjvreden, ljudje se počutijo v odnosu s teboj nadrejene in tak odnos ni fer, zato se temu, kolikor je to pač mogoče, raje izognem.	Spoznanje o obstoju predsodkov ljudi o rejništvu (manjvrednost)
X5	272	Sedaj se rad pohecam, v matični družini tega ni bilo.	RD - humor, MD - ni humorja
X6	273	V matični družini ga ni bilo, tudi sedaj ga uporabljam zelo malo.	MD - ni humorja, RD - nekaj humorja
X7	274	Prej ne, sedaj pa se večkrat pohecam.	MD - ni humorja, RD - je humor (večkrat)
X8	275	Ja, se pohecam, vendar humorja ne izražam toliko navzven, to naredim bolj pri sebi, neopazno drugim.	Humor (izražanje v odnosu do sebe, navzven ne veliko)
X9	276	Mislím, da se velikokrat pohecam, včasih še celo preveč in se prav zavestno zadržim smeha.	Veliko humorja, smeha - včasih zavestno zadrževanje smeha v situacijah, ko smeh ni primeren
	277	Mislím, da je prav, da je humor prisoten; prav je, da se nasmejimo, saj se s	Mnenje o pozitivnem vplivu

		tem razbremenimo.	humorja - razbremenitev
X10	278	V matični družini humorja ni bilo, sedaj se znam pohecat, rada imam humor.	MD - ni humorja, RD - humor (veselje)
X11+X12	279	V matični družini je bilo vse resno in žalostno.	MD - resnost, žalost
	280	V rejniški družini pa se velikokrat pohecamo, tudi na podlagi nekih slabih trenutkov in takrat se skupaj smejimo.	RD - veliko humorja, skupnega smeha
X13	281	V matični družini po mojem sploh nisem vedela, kaj humor je.	MD - ni humorja, niti vednosti, kaj humor je
	282	Tudi v rejniški družini sem jemala vse bolj resno, nisem se kaj dosti hecala saj sem se zavedala, v kakšni situaciji sem se znašla in da moram biti resna in odgovorna.	RD - resnost, ni veliko humorja, občutek odgovornosti
	283	Sedaj, ko `sem sama svoj šef`, ko sem za sebe in sama odločam, se veliko več hecam; predvsem se velikokrat pohecam na račun sebe, tako tudi druge nasmejim.	Sedanost - svoja družina - veliko humorja, smeh vseh članov družine
	284	Mislím, da humor je pomemben predvsem v današnji časih, ko je tempo življenja tako zelo hiter.	Mnenje o pozitivnem vplivu humorja v življenju
X14	285	Humor je v mojem življenju prisoten iz časa srednje šole.	Prisotnost humorja iz srednje šole
	286a	Takrat sem bil in sem danes še pravi `vic maher`,	Uspeh v nasmehu drugih ljudi
	286b	čep rav sem po drugi strani vpet v aktivno politiko, kjer ti zmanjka časa za humor; politika te preokupira, način delovanja v politiki je postal moja poklicna deformacija.	Aktivna politika (ni humorja, brezhumorno življenje poklicna deformacija)
	287	Vendar kljub temu še vedno sledim sebi, nikakor stvari ne odkljudkam kar tako, če se s čim ne strinjam, podam svoje razmišljanje v vednost tudi ministrom, s katerimi sodelujem.	Sledenje sebi, zagovarjati svoje mnenje, stališča in prepričanja
	288	V srednji šoli sem postal velik veseljak, rad sem imel družbo, takrat sva s starejšim bratom (sin rejnice) začela hoditi skupaj ven in temu je rejnica zelo nasprotovala, saj ni odobraval tega, da v nočnih urah pohajkujeva naokrog.	Srednja šola - veseljak, začetek ponočevanja
	289	Takrat smo enkrat skozi pogovor prišli do popolnega nasprotovanja in konflikta, rejnici sem povedal, da ne želim več nobenega njenega tolarja, da si bom denar sam zaslužil in da ga bom potem tudi zapravljjal, kot bom sam želel.	Začetek konfliktov - večji konflikt z rejnico, odločitev za samostojnost
	290	Od nekdaj sem bil zgovoren in družaben.	Zgovornost, družabnost

☺kongruentna komunikacija (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje").):

X1	291	V večini izražam to kar mislim, včasih pa tudi stvari raje zadržim zase.	Izražanje svojega mišljenja, včasih pa tudi ne
X2	292	V rejniški družini sem imela več možnosti izraziti sebe, več je bilo tudi zunanjih dejavnikov opore, več spodbude.	RD - več možnosti za izražanje sebe več opore, spodbude
	293	Medtem ko v matični družini se sploh ne spomnim, da bi imela kakšno možnost izraziti sebe.	MD - ni spominov o možnosti izražanja sebe
X3	294	V rejniški družini se lažje izrazim, mislim, da je tudi več skladnosti med izrečenim in mišljenim.	RD - lažje izražanje sebe, skladnost med mišljenim in izrečenim
	295	V matični družini pa je bil moja zaščita stalen nasmeh, čeprav nisem bila srečna.	MD - nasmeh kot obrambni mehanizem kljub nesrečnemu življenju
	296	Ampak s tem, ko sem se ves čas smejala, sem reševala sebe in se hkrati izognila številnim nevšečnostim, ki bi se v nasprotnem primeru dogajale, kot na primer nejevoljnost mame, ki bi verjetno vso svojo jezo in žalost zaradi mojega slabega razpoloženja še bolj stresala name.	Nasmeh - rešitev, izogibanje nevšečnostim (nejevoljnost mame)
X4	297a	Tukaj v rejniški družini se lažje izražam, lažje govorim o svojih stiskah, skrbih,	RD - lažje izražanje, govor o stiskah, skrbih
	297b	vendar pa tako prej, v matični družini kot sedaj, v rejniški, ne izražam tako jasno, če sem na primer jezen, če se s čim ne strinjam, zlasti če gre za čustveno nabite zadeve še težje povem.	MD, RD - včasih nejasno izražanje (intenzivna prisotnost čustev)
	298	Rejnica mi je sicer na voljo za pogovor, čutim to njeno pripravljenost, vendar imam še vedno iz matične družine ven pred seboj nek zid, ki me ovira pri izražanju tega, kar mislim ter pri izražanju svojih občutkov in čustev.	Pripravljenost rejnice na pogovor, tudi zid za izražanje vseh svojih občutkov in čustev (nek strah)
X5	299a	Prej, v matični družini nisem znal izraziti sebe,	MD - ni razvite sposobnosti izraziti sebe
	299b	sedaj to veliko boljše znam.	Razvoj sposobnosti izraziti sebe
	300	Zaupam predvsem atiju (tako E imenuje partnerja rejnice), saj me razume kot moški, nekatere stvari mu veliko lažje zaupam kot mami (rejnici).	Zaupanje rejniki kot moški figuri
X6	301	V matični družini ni bilo možnosti, sedaj izrazim veliko - vendar ne vsega, kar podoživljam in občutim.	MD - ni bilo možnosti za izražanje, RD-izražanje, vendar ne vseh lastnih čustev in občutkov

X7	302a	Prej ne,	MD - ni izražanja sebe
	302b	sedaj izražam svojo resničnost.	RD - izražanje sebe
X8	303a	Prej ne vem toliko,	MD - ni spominov
	303b	v tej moji družini pa še kar izražam to, kar doživljam, vendar tudi ne vedno in ne glede na vse.	RD - izražanje svojega doživljanja, vendar tudi v okviru določenih omejitev
X9	304a	Če ne vem, kako bi se izrazila, kaj povedala in menim, da mi določena oseba ne bi mogla dati odgovora na posamezno vprašanje, to zadržim zase, tudi potlačim,	Zadržanje zase - nevednost načina izražanja, lastna presoja, da ni osebe, ki bi lahko pomagala (potlačitev)
	304b	če pa vem, da bom na določeno vprašanje lahko dobila nek odgovor pa seveda to tudi izrazim.	Izraz svojih občutkov, čustev, mnenja v primeru pričakovanja odziva
X10	305	Tako v matični, kot tudi v rejniški družini sem imela to možnost izraziti svojo resničnost o tem, kar doživljam, kako se počutim.	MD, RD - možnost izražanja svoje resničnosti (doživljanje, počutje)
X11+X12	306a	V matični družini nisi smel,	MD - ni bilo dovoljenja za izražanje sebe
	306b	sedaj lahko, vendar moraš tudi premisliti, kaj izraziti v nekem določenem trenutku; razmisliti v smislu, če je tisti izraz za določen trenutek primeren.	RD - dovoljenje za izražanje sebe, vendar ob tem tudi premislek, kdaj kaj izraziti
X13	307	Najbolj mi je bilo hudo to, da sem praktično čez noč izgubila družino, najprej svojo biološko, nato pa še to, ki sem jo ustvarila s prejšnjim partnerjem.	Žalost - izguba primarne družine, izguba svoje lastne družine
	308	V matični družini sem svoja doživetja velikokrat potlačila in jih ne izrazila.	MD - potlačitev svojih doživetij
	309	V prvi rejniški družini prav tako.	1. RD - potlačitev svojih doživetij
	310	V drugi rejniški družini pa je izraziti svoje občutke veliko bolj uspelo, lažje sem jih izrazila, saj so tam rejniki ustvarili varen prostor za to.	2. RD - možnosti za izražanje svojih občutkov, varen prostor
	311	Drugače ja, izrazim to, kar doživljam, o čemer razmišljam, sem odprt človek.	Odprta osebnost, izražanje svojih doživljanj
	312	Prej, ko sem bila skupaj s še prejšnjim partnerjem sem se velikokrat uprla njegovim ukazom, da naj opravim doma vsa hišna opravila, on pa je ves čas	Svoja družina 1- zmožnost postaviti se zase (imeti svojo

		postopal naokoli, takrat sem nekatere stvari z namenom preložila na drug dan, samo da je videl, da se ne pustim in da ne bom delovala le po njegovi diktaturi, ki jo je izvajal nad mano.	vlogo v partnerskem odnosu)
	313	Sedaj, ko živim z novim partnerjem pa prihajajo pritiski iz strani tašče. Kljub temu, da me želi voditi, ji tega ne dopustim, izrazim svoje občutke, mišljenje, le v nekaterih primerih jih zadržim zase, ko pač menim, da bi takrat lahko moja podelitev tega, kar doživljam, vplivalo na večji konflikt med nama.	Svoja družina 2 - pritiski iz strani tašče, ohranjanje zmožnosti postaviti se zase (izraziti svoje mnenje, občutke, čustva)
X14	314	Mislim, da so bili moji izbruhi jeze tako v matični družini, kot tudi kasneje v rejniški na nivoju.	MD, RD - čustveni izbruhi v mejah normale
	315	Ovisno od situacije, včasih sem izrazil to, kar sem doživljal, včasih pa tudi ne, ker sem pač vedel, kakšne so vrednote in pravila v družini ter kaj je sprejemljivo in kaj ne.	RD - izražanje svojih občutkov, čustev - odvisno od situacije, vrednot, norm in pravil

3. Si kdaj želel/a karkoli spremeniti in če, mi lahko opišeš to svojo izkušnjo (kaj, pot do spremembe)?

X1	316	Zdaj ko razmišljam nazaj, sem si od nekdaj želel, da bi znal v določenih trenutkih drugače reagirati, da bi pokazal več zrelosti, odgovornost, da bi se znal obnašati.	Razmislek nazaj - želja po drugačnih reakcijah, več zrelosti, odgovornosti, drugačnem vedenju
	317	Sedaj sem bolj zrel, odgovoren, vedem se dogodku oziroma situaciji primerno, znam nadzorovati svoje izbruhe jeze.	Sedanost - več zrelosti, odgovornosti, vedenje situaciji primerno, zmožnost samonadzora
	318	Na poti do tega mi je največ pomagal pogovor z mamo in očetom (rejnico in njenim možem).	Pridobitev odgovornosti - pogovor z rejnikoma
X2	319	Spremenila bi to, da bi imela svojo biološko družino, ki bi me imela rada, me cenila, spoštovala.	Želena sprememba - skrbna, ljubeča biološka družina
	320a	Mislim, da bom ta primanjkljaj imela v sebi celo svoje življenje in ga ne bom uspela predelati.	Primanjkljaj, ki bo del nje celo življenje
	320b	Sem že tudi razmišljala o pomoči psihoterapije, nekaj bom v prihodnosti zagotovo morala narediti v tej smeri, da bom zadevo uspela preseči.	Razmislek o pomoči psihoterapije, načinih pomoči preseganja svoje travmatične izkušnje
X3	321	Vsekakor sem se spremenila že znotraj sebe.	Opažene spremembe pri sebi
	322	Že v matični družini sem dobila ta občutek, da si želim postati 'boljša' oseba (želela sem se izogniti lastnostim, ki jih je imela moja mami in strah me je bilo, da jih bom kljub temu prevzela od nje, na primer sebičnost).	MD - pridobljen občutek postati 'boljša' oseba (strah pred identifikacijo s svojo biološko mamo)
	323	Vera je vsekakor dejavnik, ki je zelo vplival name kot na osebnost.	Velik vpliv vere na osebnost
	324a	S prihodom v rejniško družino je bilo okolje, v katero sem prišla zelo ugodno zame, toplina, spodbude, varnost, ljubezen,	RD - ugodno okolje, toplina, spodbuda, varnost, ljubezen

	324b	sem pa hitro spoznala, da bom morala spremeniti sebe, svoje `divje` navade, da me bo rejnica imela rada, iskala sem ljubezen in bila pripravljena narediti vse, da bi bila sprejeta, se tudi v marsičem spremeniti, prilagoditi; to mi je največ pomagalo na poti sprememb pri sebi.	Spoznanje, da je potrebno spremeniti sebe, narediti vse za sprejem, biti ljubljena
X4	325	Ja, želel sem si sprememb in sem jih tudi udeležil.	Želja po spremembah in udeležanju
	326a	Želel sem si lepšega in boljšega življenja za naju s sestro, želel sem rešiti težave, ki so se pojavljale znotraj matične družine z umikom,	MD - Želja po boljšem življenju, rešitvi težav
	326b	zato sem drugič sam odšel v krizni center in jim javil, kakšne stvari se dogajajo doma.	Odhod v KC, spregovoriti
	327	Prvič sva bila s sestro v kriznem centru, ko so mami odpeljali na zdravljenje.	KC - 1. obisk: mama na zdravljenje
	328	Pot do kriznega centra sem si zapomnil in ko sem se znašel v stiski sem tam ponovno poiskal pomoč, sam od sebe.	Dober spomin kot vir moči, sam poiskati pomoč
X5	329a	Nič ne bi kaj spreminjal, trenutno imam prijatelje, pomoč rejnikov mi veliko pomeni,	RD - Ni želje po spremembah, velik pomen: prijatelji, RD
	329b	rejniki mi omogočajo, kar me veseli, vseh mi je, da imam tudi določene omejitve, da si torej ne morem vsega dovoliti, vseh mi je, da me rejniki poslušajo, mi svetujejo,	Rejniki strijo k zadovoljitvi potreb in želja otroka, omejitve, posluš, nasveti
	329c	v matični družini je bilo vse le negativno.	Vse negativno
X6	330	Da ne bi bilo matematike.	Šola brez učnega predmeta matematike
X7	331a	Sprva sem si želel, da ne bi bilo šole, nisem želel imeti stikov s svojimi matičnimi starši, strah me jih je od nekdaj,	Želja po neobstoju šole, brez stikov z matičnimi starši, strah
	331b	tukaj v tej moji družini sem bil slišan.	RD - slišnost (posluš)
X8	332	Da bi bila nemščina obvezen predmet, angleščina pa izbirni.	Šola - nemščina kot obvezen predmet, angleščina pa kot izbirni
X9	333	Ja to, da naju s sestro najin biološki oče ne bi toliko zasledoval in da bi izgubila strah pred njim.	Želja po popolni prekinitvi stikov z biološkim očetom, izguba straha pred očetom
	334	Mislím, da se bom mogla v prihodnosti enkrat soočiti z njim in preseči ta strah, ki ga občutim zaradi njega.	Razmislek v prihodnost - soočiti se z očetom in preseči strah do njega
X10	335	Ja, želela sem si drugačne družine, urejene družine.	Želja po urejeni družini

	336	Ker je bil v moji matični družini v prekomernih količinah prisoten alkohol, sem sklenila, da sama ne bom nikoli pila alkohola, saj se ne nazadnje pri svojih starših videla posledice, ki jih povzroči prekomerno pitje alkohola.	Odločitev - popolna abstinenca od alkohola zaradi osebne izkušnje biti hči staršev, ki imajo težave s prekomernim uživanjem alkohola
	337	Če bom imela kdaj svoje otroke, jih bom vzgajala na način, kot sta me vzgajala M in P; moja rejniška družina.	Vzgoja svojih lastnih otrok v skladu z vzgojo nje iz strani rejnikov
	338	Ena od sprememb je bil tudi prepis iz ene fakultete na drugo fakulteto, kjer sem se iz svoje lastne izkušnje naučila, da moraš vedno najprej poslušati sebe in sledim temu, kar si sam pri sebi želiš in potrebuješ.	Sprememba - prepis iz ene na drugo fakulteto, učenje iz lastnih izkušenj (pomen prisluhniti in slediti sebi)
	339a 339b	Ljudje okrog tebe ti lahko le svetujejo, podajo kak predlog, medtem ko na koncu je pomembno, da sam sprejmeš posamezno odločitev in s tem tudi nase prevzameš neko odgovornost.	Pomen nasvetov drugih ljudi Najpomembnejša je lastna odločitev in prevzem odgovornosti nase
X11	340	Želeli sva si mamo; matično družino, takrat, ko sva bili s sestro še mlajši.	Želja po biološki mami, urejeni matični družini
	341	Sedaj pogosto razmišljam o tem in vedno znova pridem do spoznanja, da če bi ostali in živeli v svoji matični družini ne bi bilo isto, kot je sedaj tukaj, verjetno tudi midve ne bi bili takšni osebi, v kakršne naju je vzgojila najina rejniška družina.	Razmislek o nadaljnjem življenju v svoji MD (odrasli v drugačni osebnosti v primerjavi s sedaj)
X12	342	Želela sem si spremeniti svojo družino, ko sem videla druge, urejene družine.	Želja po spremembi svoje MD, želja po ljubeči, urejeni MD
	343	S sestro sva največ časa preživeli zunaj, na dvorišču, videli sva, kako se imajo družine rade, kako veliko časa preživijo skupaj, to sem si tudi sama želela; da bi mi nekdo posvetil svoj čas, me imel rad, mi to pokazal.	Življenje zunaj, na dvorišču, opazovanje ljubečih, skrbnih družin, ki preživljajo veliko časa skupaj -tudi osebna želja
X13	344	Ja, ko sem spoznala prejšnjega partnerja sem si želela drugačno družino, kot sem je bila deležna sama; lepšo, boljše, bolj urejeno družino.	Samostojno življenje - priložnost za urejeno družinsko življenje
	345	Vendar se je zalomilo.	Ni šlo po predvidevanjih
	346	Tudi v času bivanja v prvi rejniški družini sem si želela v drugo rejniško družino, ta mi ni bila več všeč, v njej se nisem počutila dobro.	1. RD - ni dobrega počutja, želja po odhodu v drugo RD
	347a 347b	Ko pa sem prišla v drugo rejniško družino, pri socialni delavki sem tudi povedala, kakšno družino si želim in takrat je socialna delavka zares sledila mojim potrebam in želim, sem čez čas začela hrepeneti po spremembah in sicer po lastni osamosvojitvi, da bi zaživela svoje življenje in si ustvarila svojo družino.	2. RD - glas pri socialni delavki (izražene želje, sledenje željam, potrebam) Hrepenenje po spremembah, osamosvojitvi (ustvariti si svoje življenje, zaživeti zase)
X14	348	Ja, spremeniti sem si želel smer študija. Najprej sem se vpisal na Tehniško fakulteto, v času 1. letnika študija sem imel prometno nesrečo s prijateljem in njegovim avtom in sem tisto leto pavziral.	Želena sprememba - smer študija

	349	Odločil sem se, da začnem nekaj delati in da si zaslužim denar za svoj avto, takrat sem namreč doumel, da se lahko na sebe najbolj zanesem.	Odločitev za delo in služenje svojega denarja
	350	Javil sem se tudi v vojsko in to leto izkoristil maksimalno produktivno.	Odločitev za vojsko
	351	V novem študijskem letu sem se vpisal na Fakulteto za socialno delo (temu je moja takratna punca precej nasprotovala, zaradi razdalje, ki bi bila na tak način med nama), kasneje sem zaključil še magisterij na Fakulteti za družbene vede.	Vpis na FSD, nadaljevanje FDV
	352	Iz vsega tega sem se naučil, da moram vedno slediti sebi in prisluhniti sebi.	Posluh zase in sledenje sebi
	353	Ponosen sem na to, da zmorem marsikaj postoriti sam, da nisem nikomur nič dolžen; to ima zame neprecenljivo vrednost, velik pomen - da sem samostojen in da zmorem.	Ponos za samostojnost, sposobnosti, vztrajnost (neprecenljiva vrednost)

4. Kdo so po tvojem mnenju `pomembni drugi` (spodbuda, motivacija - vzornik, posnemanje: lastnosti), ki so vplivali/še vplivajo nate? Kdo je po tvojem mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v tvojem življenju?

X1	354	To je en moj prijatelj. So pa to tudi drugi ljudje, ki ne kadijo, ne pijejo alkohola, se lepo obnašajo, so prijazni, te sprejemajo takšnega kot si, čeprav si "drugačen".	Prijatelj, drugi ljudje (ni kajenja, alkoholnih pijač, prijaznost, sprejemanje)
X2	355	To je vsekakor najboljša prijateljica, ki me pozna v `dno duše`. Potem je tu še polbrat, babica, deda, teta, stric, rejniki, otroci, ki so v naši rejniški družini in prijatelji.	Najboljša prijateljica, polbrat, babica, deda, teta, stric, rejniki, drugi otroci v rejništvu, prijatelji
X3	356	Rejnica S, ki mi je dala potrditev, v meni videla potencial, ena od vzgojiteljic v vrtcu, učiteljice v osnovni šoli (spomnim se, da mi je bila zlasti ena od učiteljic velik vzor in da sem jo opazovala med obrokom ter tekmovala z njo, katera bo hitreje pojedla, seveda ona tega ni vedela, jaz sem bila tista, ki sem ji sledila in jo opazovala), sošolka (ki je zame predstavljala perfekcijo in sem jo v vsem posnemala), botra v mladinskem domu, v kateri sem našla ljubezen, tudi vizualno mi je bila zelo všeč, bila je visoka, imela je blond lase, tako kot moja biološka mami, pomembne osebe so bili zame tudi profesorji v srednji šoli, ki so me imeli zelo radi, saj sem bila uspešna in ubogajoča dijakinja.	Rejnica S (potrditev, videnje potenciala), vzgojiteljica v vrtcu, učiteljice v OŠ (še posebej ena od učiteljic-posnemanje, vzor), sošolka (perfekcija-posnemanje, vzor), botra v mladinskem domu (poosebljanje ljubezni, miru), profesorji v srednji šoli (uspeh v šoli)
	357a	S je za nas avtoriteta, je naša mama in oče v enem, včasih nastopi ljubeče, včasih pa tudi bolj strogo,	Rejnica S kot avtoriteta (mama in oče v enem): ljubeča, stroga
	357b	smo pa tako ženske bolj čustvene, moški pa so bolj racionalni, vendar sem sama bolj racionalna in nič kaj čustvena, saj me je v to prisililo življenje, stalen boj za preživetje znotraj matične družine.	Čustvena plat žensk, racionalna plat moških, večja racionalnost (prisila, stalen boj za preživetje v MD)

X4	358	Rejnica S največ, pa bivša socialna delavka, socialna pedagoginja na osnovni šoli, razredničarka v osnovni šoli, vzgojitelj iz mladinskega doma.	Rejnica S, bivša socialna delavka, socialna pedagoginja na OŠ, razredničarka v OŠ, vzgojitelj iz MD
	359	Prijatelj nimam veliko, sem bolj asocialen, očeta ne poznam in tudi sedaj znotraj rejniške družine v mojem življenju ni prisotne moške figure, po kateri včasih zahrepenim.	Ni veliko prijateljev - asocialnost, neznan oče, tudi v RD odsotnost moške figure (pogrešanje)
X5	360	Rejniki, CSD, ko sem se stepel v šoli, želel skočiti skozi okno, posredovanje policistov, oče je takrat grozil socialni delavki, botrica, s katero imam še zdaj stik; to je sestra moje biološke mame.	Rejniki, CSD, botrica
X6	361	Mami in ati (rejnica in rejnik).	Rejnika, biološki otroci rejnikov
X7	362	Mami in ati (rejnica in rejnik) in teta (sestra biološkega očeta).	Rejnika, teta, biološki otroci rejnikov
X8	363	Mami in ati (rejnica in rejnik), stara mama, Š.	Rejnika, stara mama, Š (dekle, ki je prav tako v enaki RD), biološki otroci rejnikov
X9	364	Najbolj me pozna mami (rejnica), ki je tudi v največji meri vplivala name, da sem danes to, kar sem.	Rejnica (vpliv na izoblikovanje osebnosti), biološki otroci
	365	Drugače pa je negativno name vplival moj biološki oče, ko sem začela obiskovati srednjo šolo, me je bilo strah, da bi srečala svojega očeta in v vsakem, ki mu je bil malo podoben, sem videla njega, s tem pa se je pojavil tudi strah.	Biološki oče - negativen vpliv, strah
X10	366	M, P (čeprav sem se ga zaradi izgleda - nekoliko temnejše polti- v začetku bala), fant, prijatelj. M, moja polsestra, je zame ves čas predstavljala neko avtoriteto, poosebljala je strogost, odgovornost, meje, pravila.	Rejnika, fant, prijatelj, D, polsestra (avtoriteta, strogost, odgovornost, meje, pravila)
	367	Medtem ko je bil P, partner moje polsestre zame bolj tisti lik, ki te malce 'pocrklja', 'te razvaja'.	Rejnik (razvajanje, crkljanje)
X11	368	Teta, stric (rejnica, rejnik), dobra prijateljica, (s katero sva si zelo podobni, saj se zna postaviti v mojo vlogo in me razume), učiteljica v šoli, psihologinja.	Rejnika, dobra prijateljica (podobnost, enake vloge), učiteljica v šoli, psihologinja
X12	369	Sestre, ki smo zelo povezane, psihologinja, s katero sva se zelo veliko pogovarjali, sedaj pa sem pred kratkim dobila novo, saj je moja psihologinja odšla v pokoj, upam, da bo tudi ta takšna, kot je bila prejšnja.	Sestre (povezanost), psihologinja (pogovor, navezanost)
X13	370	Vsekakor obe rejniški družini.	Obe RD
	371	Pri prvi rejniški družini sem se priučila delovnih navad, tam sem morala opravljati tako gospodinjstva dela (prati, likati, kuhati), kot tudi težja fizična dela (sekati drva, pomagati na kmetiji). Tam sem se zares naučila marsikaj za življenje, je pa res, da sem sama velik samouk in da me je vse od nekdaj zanimalo (rejnico sem spraševala o peki kruha, peciva, pokazala mi je kako se zakuri hišo, in tako naprej, zanimalo me je delo na vrtu.	1. RD - priučenje delovnih navad (gospodinjstva opravila in težja fizična dela)- učenje za življenje
	372	Name je vplivala tudi šola, predvsem na razvoj moje miselnosti. V šoli sem se spoznala splošne informacije, kot so kdaj nabirati kostanje, gobe, doma sem se naučila vlagati zelenjavo, tudi sadje.	Šola (učenje splošnih informacij, osnovna spoznanja)

	373	Name sta vsekakor vplivala oba moja partnerja, prvi partner sicer precej negativno, v tisti zvezi sem bila sama sebi moč, moč pa sem predstavljala tudi najini hčeri, on za družino ni dal kaj dosti od sebe oziroma se ni kaj veliko trudil za naju in za nas, kot družino.	Oba partnerja(prvi-negativen vpliv, moč sama sebi)
	374	Sedaj, trenutni partner pa name vpliva pozitivno, ima veliko življenjske energije, optimizma in to mi je všeč ter tudi zelo pozitivno vpliva na naju s hčerjo.	Drugi partner - pozitiven vpliv, življenjska energija
	375	Drugih vzornikov in pozitivnih likov nisem imela.	Odsotnost drugih vzornikov
X14	376	Sestra v rejniški družini (hči rejnikov), ki nas je vse otroke v tej družini naučila, kako se postaviti zase. Na primer, ko je domov pripeljala svojega prvega fanta, ta fant staršem ni bil všeč, niso odobraval njune zveze, a ona je vseeno v zvezi vztrajala, ker ji je ta zveza veliko pomenila in ker se je v njej počutila dobro.	Sestra v RD (hči rejnikov - učenje kako se postaviti zase)
	377	V družini je predstavljala neke vrste turbulenco, vedno znova nas je učila izboriti si svoj prostor.	Sestra - učenje - izboriti si svoj prostor
	378	„Pomembni drugi“ je bil tudi moj brat (sin rejnikov), s katerim sem se pričel več družiti v srednji šoli, ko sva ugotovila, da imava skupna zanimanja in interese (diskoteke, punce,...)	Brat (sin rejnikov - skupni interesi)
	379	Moj velik vzor so od nekdaj skupina The Beatles, všeč mi je, da so takšni uporniki, kot so, predvsem John Lennon, drugače pa tudi pevec Elvis Presley.	The Beatles (upornišтво)
	380	Moj velik vzor pa je tudi moja socialna delavka, kateri gre tudi precejšen del, da sem jaz danes to, kar sem. To je socialna delavka s srcem, ki je delovala na področju rejništva veliko let in bila vedno v odnosu z otrokom na način, da se je otroku zares pridružila in da jo je otrok začutil kot osebo, ki ji lahko neomejeno zaupa.	Socialna delavka (velik vzor), delo s srcem, pridružiti se otroku vedno znova in znova

5a. Vloga rejniške družine v tvojem življenju?

X1	381	Rejniška družina zame od samega začetka predstavlja varnost, gotovost.	Varnost, gotovost
	382	Dala mi je hrano, me oblekla, v nasprotnem primeru vprašanje, če bi še sploh živel.	Zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb (hrana, obleka)
	383	Mama in oče (rejnica in rejnik) sta me naučila hoditi, pri tem sta res zelo vztrajala in hvaležen sem jima za to in za čisto vse, kar sta storila zame.	Učenje osnovnih življenjskih potreb (hoja)
	384	Zelo pomembno se mi zdi to, da smo enakovredni in nič manjvredni in tukaj, v rejniški družini smo vsi otroci, ki bivamo tukaj, enakovredni.	Enakovrednost vseh otrok, ki bivajo v RD
X2	385	Rejniška družina je v moje življenje prinesla več veselja, potrditve, volje do življenja, samozavesti, več potrpežljivosti, ljubezni, smisla, motivacije.	Veselje, potrditev, volja do življenja, samozavest, potrpežljivost, ljubezen, smisel, motivacija

X3	386a	Rejniška družina me je izoblikovala v osebo, kakršna sem danes, tukaj sem dobila potrditev, spodbudo, oporo, steber, rejniška družina mi predstavlja dom, znotraj te družine sem ozaveštila napake svoje biološke mame, naučila sem se, kako se vesti,	Postati to, kar sem, potrditev, spodbuda, opora, steber, dom, ozaveščanje stvari, ki se ne smejo ponoviti, način vedenja
	386b	veliko sem gledala pogovorne oddaje na televiziji, se o njih z rejnico pogovarjala, znotraj družine smo uvedli tudi t.i. redne "sestanke", kjer si medsebojno svetujemo, se pogovarjamo, izmenjujemo predloge.	Gledanje pogovornih oddaj, veliko pogovora, družinski sestanki
X4	387	Rejniška družina v mojem življenju predstavlja čustveno in moralno oporo, fizično oporo in ljubezen.	Čustvena, moralna opora, fizična opora, ljubezen
X5	388	Rejniška družina mi pomeni veliko, tukaj imam svojo sobo, igrice, ograjno posteljo, všeč mi je, da mi ni vse dovoljeno in da sem pohvaljen ter nagrajen, če sem priden.	Velik pomen, zadovoljstvo (pohvale, nagrade, pa tudi omejitve)
X6	389	Ogromno mi pomeni.	Zelo velik pomen
X7	390	Veliko, tukaj sem srečen, uživam tu.	Velik pomen, sreča, užitek
X8	391	Enako, veliko, srečna sem, da imam to družino in sem na to ponosna.	Velik pomen, sreča, ponos
X9	392	Zelo sem hvaležna svoji rejniški družini, da sem lahko tu, da imam možnost kje bit.	Hvaležnost za sprejem
	393	To je moja družina, ne vem, kje bi drugače bila, če ne bi imela njih, morda v kakšnem centru.	'Moja družina'
	394	Všeč mi je, da sva s sestro šli skupaj skozi to preizkušnjo, vesela sem tudi zanjo, da ima tudi ona to možnost življenja v tej rejniški družini in da sva ostali skupaj. To, da naju niso ločili, mi zelo veliko pomeni.	Tesna povezanost s sestro, ves čas skupaj (velik pomen)
X10	395	Zame rejniška družina predstavlja zelo pomembno vlogo. Da ti občutek, da si sprejet, občutek, da je nekdo, ki te ima rad, občutek, da ti je nekdo stalno na voljo in ga lahko, četudi nisi takrat z njim v fizičnem kontaktu, vedno pokličeš. Nihče te ne obsoja, ti povedo, kaj v tvojem ravnanju ni v redu, ti svetujejo.	Pomembna vloga, sprejetost, ljubezen, razpoložljivost, ni obsojanja, nasveti
X11	396	Rejniška družina mi pomeni zelo veliko. To je moja družina.	Velik pomen, 'moja družina'
X12	397	Veliko, hvaležna sem, da imam takšno družino.	Velik pomen, hvaležnost
X13	398	Rejniška družina je zame predstavljal in še predstavlja nek lep odnos, to je družina, ki me je lepo vzgojila in me naučila, kako se v življenju vesti in na kakšen način 'iti' skozi življenje.	Lep odnos, lepa vzgoja, učenje za življenje
	399	Rejniški družini sta mi kljub pomanjkljivostim, ki jih pa ima prav vsaka sleherna družina, dali obe veliko pozitivnega, zlasti druga rejniška družina.	Veliko pozitivnega - predvsem 2. RD
X14	400	Rejnica mi je velikokrat poudarila, da sem njihov, v rejniški družini sem dobil vse, kar sem takrat zares potreboval; čustveno podporo, toplino in ljubezen.	Del RD, čustvena podpora, toplina, ljubezen
	401a	Vedno sem to mojo izkušnjo rejništva v javnosti predstavljal kot pozitivno izkušnjo,	Pozitivna izkušnja (takšna predstava tudi v javnosti)

	401b	nedvomno pa je ta izkušnja življenja v rejniški družini odvisna od večjega števila faktorjev, med drugim tudi osebnosti posameznega otroka, sodelovanja biološke in rejniške družine, celotnega okolja, v katerega je otrok vpet.	Življenje v RD (odvisnost od številnih faktorjev: osebnost posameznega otroka, sodelovanje MD, RD, okolje)
	402	Nimam nikakršnih zamer, pričakovanj, rejniški družini sem in vedno bom hvaležen za to, da so me sprejeli, mi pomagali, kolikor je bilo v njihovi moči, me naučili reda in discipline.	Hvaležnost za sprejem, pomoč, učenje, red, disciplina
	403	Rejniška družina je moja primarna družina, enostavno je to moja družina in vedno bo, zmeraj jim bom hvaležen za to, da so me sprejeli in mi omogočili dostojno življenje.	RD kot 'primarna - moja družina', hvaležnost za sprejem, dostojanstveno življenje
	404	Tukaj sem bil sprejet kot družinski član, sprejet sem bil tudi iz strani celotnega sorodstva rejniške družine.	Del RD (tudi širšega sorodstva)

	405	Sedaj pa imam svojo družino in je ta moja 'prva'.	Svoja družina - 'moja prva družina'
--	-----	---	-------------------------------------

5b. Vloga matične družine v tvojem življenju (odnos z matično družino, vpliv)?

X1	406	Se ne spomnim, sem bil premajhen.	Ni spominov (prenizka starost)
X2	407	Vse obratno z vlogo rejniške družine.	Obratno vlogi RD
	408	Matična družina mi je naredila le 'sranje', ki ga bom morala s seboj nositi vse svoje življenje, ožigosali so me za celo življenje, na meni pustili pečat, te zadeve bom pri sebi razreševala vse svoje življenje.	'Sranje' (vpliv: pečat za celo življenje)
X3	409	V matični družini sem se naučila preživeti, ščitila sem mamo.	Zgolj boj za preživetje, zaščita mame
	410a	Rada vidim mamo, pridem v stik z njo, kot otrok določenih napak ne vidiš,	Ljubezen do mame, stik z njo, nevidnost posameznih napak bioloških staršev, stalen občutek krivde
	410b	te napake mame sem ozavestila šele v rejniški družini, kjer sem zmogla napake mame odložiti iz svojih ramen in sem se na tak način razbremenila krivde, ki mi jo je mama ves čas vcepljala.	RD - Zmožnost ozavestiti napake bioloških staršev, razbremenitev krivde
	411	Opažam, da sem določene lastnosti povzela po mami (na primer shizoidno osebnostno motnjo, za katero je značilna tudi otopelost, kjer gre za to, da izklopim svoja čustva, to mi predstavlja zaščito pred realnimi občutki),	Priznanje nekaterih podedovanih lastnosti bioloških staršev (otopelost -

	424b	Tudi očeta imava radi, vendar ne predstavlja neke posebne vloge vsaj v mojem življenju ne.	Ljubezen do biološkega očeta (vendar brez posebne vloge v življenju)
X12	425	Matična družina ni imela nikoli posebne vloge v mojem življenju razen to, da sem v njej preživela prva leta svojega življenja.	Ni posebne vloge, nuja za preživetje, obveza
X13	426	Kljub vsemu, kar sem v matični družini doživljala pogrešam svojo mamo, jo imam rada, bi tudi skrbela zanjo, jo vzela k sebi, čeprav on ni skrbela zame.	Pogrešanje biološke mame, ljubezen, želja po skrbi zanjo (brezpogojna ljubezen)
X14	427a	Matična družina v mojem življenju ni imela posebne vloge.	Ni posebne vloge
	427b	Zavedam se, da sem jaz dobil dragoceno priložnost, da sem imel sploh možnost odrasti v takšni družini, kot sem odrasel.	Dragocena priložnost življenja v RD
	427c	Mojim polsestram je namreč bilo veliko težje, njih so premeščali iz ene rejniške družine v drugo, zaradi tega še imajo danes veliko težav,	Zavedanje večjega bremena polsester (premeščanje iz ene RD v drugo RD)
	427d	imam kar slabo vest glede tega, to je bila pač naša usoda.	Slaba vest ('naša usoda')

5c. Vloga šole v tvojem življenju?

X1	428	Šola je imela v mojem življenju zelo velik pomen.	Zelo velik pomen
	429	Skozi uspeh v šoli sem se dokazal, da zmorem in ponosen sem na to.	Dokazovanje svojih zmožnosti (ponos)
X2	430	Šola mi je dala potrditev, da zmorem in znam nekaj doseči.	Potrditev (zmožnost, sposobnost: vir moči)
X3	431	Zame šola predstavlja velik pomen, tudi v matični družini je bila šola na prvem mestu.	Velik pomen (tudi v MD)
X4	432	Na uspeh v šoli sem zelo ponosen, zaradi šole rad živim, rad s svojim znanjem prispevam k znanosti, to se mi zdi zelo pomembno.	Ponos, smisel življenja, pomen svojega prispevka k znanosti
X5	433	Mi še kar nekaj pomeni.	Delen pomen
X6	434	Še kr veliko.	Delen pomen
X7	435	Pomen šole je odvisen od posameznega predmeta, koliko ga imam rad.	Pomen odvisen od posameznega predmeta

X8	436	Šola mi veliko pomeni.	Velik pomen
X9	437a	Šola mi zelo veliko pomeni.	Zelo velik pomen
	437b	Želim si biti uspešna, da bom nekoč imela lep poklic in da bom s svojim delovnim mestom zadovoljna.	Želja po uspehu (zadovoljstvo s poklicem, delovnim mestom)
X10	438	Šola mi je pomembna, višjo izobrazbo ko imaš, boljše zaposlitev imaš, s tem imaš višjo plačo, boljše kakovost življenja, manj si odvisen od drugih ljudi.	Pomen šole (odnosna povezava: višja izobrazba-boljša zaposlitev-višja plača-boljša kakovost življenja, manjša odvisnost od drugih)
X11+X12	439	Šola nama je dala potrditev, da zmoreva in znava nekaj doseči.	Potrditev (zmožnosti, znanje: vir moči)
X13	440	Šola mi je veliko pomenila, to, da sem po zaključeni šiviljski šoli zaključila še šolo za kuharico, mi je pomenilo zelo veliko, saj sem s tem sama sebi dokazala, da zmorem uresničiti vse, za kar imam željo in interes.	Velik pomen (dokaz sam sebi, da zmoreš vse, kar si želiš)
X14	441	Šola je imela v mojem življenju od nekdaj pomembno vlogo.	Pomembna vloga
	442	Šikaniranje ni bilo nikoli dopustno, vedno sem imel nek občutek, da so učitelji do mene imeli še nek bolj mehek odnos kot do ostalih sošolcev in sošolk.	Morda drugačno obravnavanje v šoli (pozitivno)
	443	Kljub temu sem tudi jaz seveda imel obveznosti kot vsi ostali, vendar sem ves čas občutil to varnost izkazovanja velike mere razumevanja.	Enaka mera obveznosti, varnost, občutek razumevanja

5d. Vloga skupnosti (varno in spodbudno okolje)?

X1	444	Moje varno in spodbudno okolje sta rejnika.	RD
X2	445	Varno in spodbudno okolje sem dobila s prihodom v rejniško družino. Prej tega nisem poznala.	RD
X3	446	Prijatelji mi pomenijo zelo veliko. Še sedaj ohranjam stike s prijatelji iz osnovne in srednje šole.	Prijatelji
X4	447	Pomembno se mi zdi, da delujemo kot skupnost, vsaka oseba ima svoja čustva, vsi navsezadnje delamo za vse, pomembno je, da si pomagamo, vendar pa kapitalizem, v katerem trenutno živimo nasprotuje omenjenemu.	Širša skupnost (pomoč, sodelovanje)
X5	448	Okolje, ki me sedaj, ko živim v tej družini obdaja, mi zares nekaj pomeni.	RD (+ sorodstvo)
X6	449	Veliko mi pomeni varno okolje. Spodbujajo me tudi teta V (sestra moje biološke mame), prijateljice, sošolke.	Teta V (sestra biološke mame), prijateljice, sošolke
X7	450	Velik zgled sta mi sinova od mami (rejnice).	Sinova od rejnice
X8	451	Moje spodbudno okolje so še teta, stara mama in botrica.	Teta, stara mama, botrica
X9	452	Prijatelji mi veliko pomenijo, čeprav sem ugotovila, da imam v vsakem obdobju neke druge prijatelje, da ljudje prihajajo in odhajajo in da se ne smeš na nikogar preveč navezati, saj imaš zaradi tega lahko kasneje težave.	Prijatelji (v določenem obdobju življenja)

X10	453	Moje podporno okolje so teta, stric (tako imenuje rejnika), od strica sestre in od tete mama.	RD (+sorodstvo)
X11+X12	454	Varno in spodbudno okolje sva dobili s prihodom v rejniško družino. Prej tega nisva poznali.	RD
X13	455	Varno in spodbudno okolje sem si že od majhnih nog želela, občutila pa sem ga šele v drugi rejniški družini, kjer so mi dali občutek sprejetosti, varnosti in me spodbujali pri mojih odločitvah.	RD
X14	456	Skupnost ima po mojem mnenju velik vpliv na posameznika.	Velik vpliv skupnosti na posameznika
	457	V mojem primeru je name imela vpliv lokalna skupnost, sosedje, institucije (CSD, občina, šola, zdravstveni dom,...)	Lokalna skupnost, sosedje, institucije (CSD, občina, šola, zdravstveni dom,...)

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

1.1. SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težave, ovire, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcedenca kot opora družini):

X1	458a	RD - Težave rešujemo skozi pogovor, najprej jaz opišem določeno težavo, potem pa mama in oče povesta, kaj bi bilo potrebno narediti oz. kaj vse se da narediti za to, da se težavo reši.	RD - pogovori, prostor za glas vsakega družinskega člana (opis težave, nasveti drugih)
	458b	Upanje, da bo nekaj "boljše", stalno imamo.	Stalno upanje na boljše
X2	459a	RD - Tukaj sem bila deležna več pogovora, več razumevanja, menim, da duhovna moč, religija v rejniški družini že meji na pretiravanje,	RD - več pogovora, več razumevanja, duhovna moč (pretiravanje z obiskovanjem verskih obredov)
	459b	mislim, da moraš imeti načela, po katerih uči religija v srcu in zato ni potrebno stalno obiskovanje verskih obredov ter opravljanje verskih obredov.	RD - Življenje po načelih religije (kot bolj pomembno od verskih obredov)
	460	V rejniški družini sem pridobila tudi več spodbude, izkazane skrbi, vendar	RD - spodbuda, skrb, po

		sem se morala (pa četudi mi morda ni bilo všeč) podrediti pravilom delovanja te rejniške družine.	drugi strani podreditev pravilom RD
	461a	MD - Tukaj je prevladovalo nasilje, bilo je malo posluha zame, ljubezni ni bilo oziroma jo je bilo zelo malo in se je v odnosu do mene izkazovala na napačen način,	MD - nasilje, ni posluha, ni ljubezni oz. napačno izkazovanje ljubezen (posesivnost)
	461b	v sebi sem takrat nosila vero v boljše, upanje.	Vera v boljše, upanje
	462	V matični družini sem bila sama s seboj, oziroma obdajali so me le sošolci v šoli in prijatelji, od družine nisem imela ničesar.	MD - sama s seboj, krog sošolcev, prijateljev
X3	463	RD - Pogovor (vsak je nek čas 'na tapeti', skupaj se jočemo, smejimo), od nekdaj sem bila optimističen, vesel otrok.	RD - pogovor (delovanje kot družina), optimizem, veselje, tudi skupen jok
	464	MD - Hruljenje, tepež, posmeh.	MD - hruljenje, tepež, posmeh
X4	465	RD - Pogovor (vsak pove svoje mnenje, če seveda želi, odvisno od tega, koliko imaš zaupanje v druge znotraj rejniške družine, drugače se spoštuje tudi tvoja tišina, včasih se moraš pač z določenimi stvarmi sprijazniti, strmeti h kompromisu, če pa vidiš, da se ga ne zmore doseči, pa spoštovati in sprejeti mnenje drugega ob hkratnem upoštevanju tvojega mnenja.	RD - pogovor (ob upoštevanju mnenja vsakega člana, govori kdor hoče - tudi spoštovanje tišine, sprijaznjenje z nekaterimi stvarmi, iskanje kompromisov
X5	466a	MD - Če se je pojavila kakšna težava, jo je mama upoštevala, v kriznih situacijah pa je zelo težko stopila na stran nas otrok, s tem je imela velike težave.	MD - Težave pri razreševanju posameznih problemov
	466b	RD - Tu sem deležen pogovorov z očetom in mamo, pomoči pri učenju.	RD - pogovori, pomoč, podpora, spodbuda
	467	MD - Ko sem dobil negativno oceno v šoli, je šel moj oče k učiteljici in ji grozil, ko sem se stepel v šoli s sošolci, sem bil po očetovo jaz vsega kriv; vso krivdo je oče prenesel name in tako sem bil še dodatno tepen.	MD - grožnje v šoli, prenašanje krivde na otroka, posledica - tepež
X6+X7+X8	468a	RD - Skozi pogovor govorimo o težavah, ki se pojavijo in načinu njihovega reševanja.	RD - pogovori o težavah in načinu njihovega razreševanja
	468b	Če se pojavi kakršnakoli težava, kreganje, se skupaj sestanemo za mizo v jedilnici in se pogovorimo.	Skupni sestanki
	468c	Kot družina pozitivno gledamo na stvari, vedno iščemo pozitivno plat neke situacije, naša duhovna moč je obiskovanje maše vsako nedeljo in sledenje načelom religije, kot so spoštovanje, ljubezen, enakopravnost.	Pozitivna naravnost, duhovna moč (sledenje načelom kot so spoštovanje, ljubezen, enakopravnost)

	469	MD - Nismo reševali težav, ni bilo pozitivnega pogleda in ne duhovne moči.	MD - ni reševanja težav, ni pozitivne naravnosti, ni duhovne moči (sledenja načelom)
X9	470	RD - Sedaj v rejniški družini je tako, da ko želimo s puncami (ki so prav tako v rejništvu v naši družini) nekam, najprej idejo predstavimo mami (rejnici), jo vprašamo za dovoljenje, če nam dovoli gremo, če pa ne, pa jo upoštevamo.	RD - Enotnost otrok v rejništvu (povezanost): skupna predstavitev porajajočih idej rejnici - upoštevanje, spoštovanje rejnice
	471	Včasih se tudi skregamo, smo zatem nekaj časa tiho in se ne pogovarjamo kaj veliko, pol pa pride spet tisti čas, ko smo v redu.	Občasno kreganje, tudi tišina in občasna nekomunikacija, kasneje ponovna komunikacija
	472	Smo verni, hodimo k maši.	Vernost, obiskovanje verskih obredov
	473	MD - V matični družini ni bilo pogovarjanja o težavah, čeprav je bilo težav ogromno.	MD - ni pogovorov o težavah (veliko)
	474	Vsi smo se morali vesti, kot da težav ni in je vse v najlepšem redu.	Prisila v vedenje, kot da težave ne obstajajo
X10	475	RD - Težave smo razreševali skozi pogovor, z matično družino ni primerjave glede pozitivne naravnosti, tukaj v tej družini je prisotna pozitivna energija, v matični družini tega ni bilo.	RD - pogovor o težavah, pozitivna naravnost, pozitivna energija
	476	MD - V tej družini je bilo prisotno stalno kreganje, dretje, če so me sploh opazili, so me poslali spat.	MD - stalno kreganje, dretje, neopaznost, neukvarjanje z otrokom (spregledati otroka)
X11	477	RD - Težave razrešujemo skozi pogovor, rejnica nam svetuje.	RD - pogovor o težavah, nasveti rejnice
X12	478	Težave razrešujemo skupaj, če pa imam sama kakšne težave, pa se obrnem na sestro T.	Skupno iskanje rešitev, individualno reševanje težav (medsebojni nasveti med otroci v rejništvu)
X11+X12	479	MD - Tukaj nismo reševali težav, na koncu so se težave le kopičile, bilo jih je vedno več in naenkrat je počilo, takrat je bilo zelo hudo, pogosto je bil prisoten tudi pretep.	MD - ni razreševanja težav, kopičenje težav (zaključek - pretep)
	480	Mama je zaradi bolezni morala v bolnico, očeta ni bilo doma skoraj nič, povezala naju je stiska, ki sva jo doživljali zaradi pomanjkanja starševske pozornosti in ljubezni.	Odhod biološke mame v bolnico, odsotnost biološkega očeta, povezanost sester (stiska zaradi pomanjkanja starševske pozornosti in ljubezni)
X13	481a	RD - V prvi rejniški družini nisem zmogla odkrito govoriti o sebi, težave smo reševali, vendar bolj na hitro na način, da sta rejnika povedala rešitev za posamezno težavo,	1. RD - težava z odkritim govorom o sebi, razreševanje težav na način svetovanja rejnikov

	481b	v drugi rejniški družini pa sem občutila, kako sta rejnika ustvarila prostor za moje mnenje, izražene občutke in čustva, težave, s katerimi sem se spoprijemala.	Ustvarjen prostor za izražanje mnenja, čustev, občutkov
	482	Tudi vpogled vnaprej je bil v drugi rejniški družini veliko bolj pozitiven.	2. RD - pozitiven pogled vnaprej
	483a	Duhovna moč je bila prisotna v obeh rejniških družinah, morda nekoliko bolj v drugi rejniški družini, kjer je bil bolj utemeljena tudi v praksi, živelo se je po načelih vere,	2. RD - veliko duhovne moči, življenje po verskih načelih
	483b	medtem ko se je v prvi rejniški družini ob nedeljah sicer hodilo k maši, vendar se ni živelo na tak način, na primer, če nisem ubogala in nisem delala v skladu z zahtevami rejnikov, sem bila celo tepena; tako je bilo prisotno tudi nasilje.	1. RD - obiskovanje verskih obredov, vendar občasno življenje v nasprotju z načeli vere (nasilje)
	484	Druga rejniška družina pa vso motivacijo za vsakdanje težave in ovire črpa iz duhovne moči.	2. RD - veliko duhovne moči (motivacija, vsakdanjik)
	485a	SŽ - Sedaj rešujem težave na način, da se pogovorim z osebami, ki se jih težave tičejo, ne verujem sicer,	Sedanjost - medsebojen pogovor, ni vere,
	485b	sem pa skozi življenje zlasti v drugi rejniški družini razvila načela dostojanstva in pomoči, po katerih se ravnam.	2. RD v pomoč pri razvoju dostojanstvenega življenja in razvoju empatije (čuta za sočloveka)
	486a	MD - V matični družini težav sploh nismo razreševali, težave so obstajale ves čas, z njimi smo živeli ali pa jih kar zanikali,	MD - ni reševanja težav, stalen obstoj težav (življenje, zanikanje težav)
	486b	duhovne moči ni ravno bilo.	Ni duhovne moči
X14	487a	V matični družini tega ni bilo, težave so obstajale, vendar se jih ni zavestno razreševalo.	MD - obstoj težav, vendar brez njihovega razreševanja
	487b	Potem v rejniški družini, sem odraščal na podeželju, to je družina s krščanskimi vrednotami, imam vse obvezne zakramente, nekaj časa sem bil tudi ministrant, za to smo prejeli plačilo iz strani župnika.	RD - življenje na podeželju, družina s krščanskimi vrednotami (neko obdobje ministrant)
	488a	Seveda sem kritičen do nekaterih prepričanj in verovanj,	Kritičnost do nekaterih verskih prepričanj, dognanj
	488b	ker je moj pogled na svet zelo širok in stvari zelo vidim kot pozitivne; v vsaki stvari je nekaj pozitivnega, le videti je potrebno to.	Širok pogled na svet, pozitiven vidik (naravnost)
	489a	Tako rejniško mamó spoštujem; spoštujem njeno trdno vero v boga,	Spoštovanje rejniške mame, njene vere

	489b	vendar sam se verskih obredov ne udeležujem pogosto, saj v obiskovanju le-teh ne vidim smisla in kot verjamem, da je v tej veri veliko pozitivnega, navsezadnje zagovarja načela, po katerih bi ljudje živeli dostojanstveno, vem, da je tudi marsikaj negativnega, kot je na primer to, da smo ljudje dolžni trpeti, zlasti ženske, to se mi zdi krivično, te teze ne zagovarjam, zagovarjam tezo, da smo si dolžni zmeraj medsebojno pomagati.	Neudeleževanje verskih obredov, ni smisla, videnje pozitivnega in negativnega v veri (pozitivno: dostojanstveno življenje, negativno: dolžnost trpljenja žensk - krivica, osebno zagovarjanje stališča: pomagati si)
	490a	Drugače pa smo v rejniški družini težave venomer razreševali skozi pogovor,	RD - razreševanje težav skozi pogovor,
	490b	je pa res, da smo bili včasih deležni tudi različnih oblik kazni, če smo kaj počeli v nasprotju s pravili naše rejniške družine.	Različne oblike kazni znotraj družine (kršenje pravil družine)
	491	SŽ - Sedaj v moji družini razrešujemo težave le s pogovorom, včasih tudi povzdignem glas, ko presodim, da je to pač potrebno, nikoli pa ne uporabljam fizične sile.	Sedanost - razreševanje težav skozi pogovor, red, disciplina
	492	MD - V matični družini tega ni bilo, težave so obstajale, vendar se jih ni zavestno razreševalo.	MD - obstoj težav, vendar ne njihovo razreševanje

1.2. ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmora družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvojujejo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

X1	493a	RD - Vrednote so sprejemanje drugačnosti, spoštovanje, veselje, medsebojna pomoč.	RD - vrednote (sprejemanje drugačnosti, spoštovanje, veselje, medsebojna pomoč)
	493b	Ne pogrešam neke povezanosti in navezanosti, tega trenutno ne potrebujem.	Ni iskanja povezanosti in navezanosti - ni potrebe po tem
	494	Pravilo, ki ga imamo je uvedeno dežurstvo na način, da je vsak teden eden od nas zadolžen, da skrbi za vsakdanja opravila, kot so pripraviti pribor na mizo pred obrokom, pospraviti posodo po obroku, posesati hišo, pospraviti kopalnico, in tako.	RD - pravilo (dežurstvo za vsakdanja opravila - priprava obroka, pospraviti posodo, posesati hišo, pospraviti kopalnico)

	495a	Hmm, rituali..To da vsako jutro, ko se zbudim, najprej pogledam na svoj telefon. Nato grem ven, seveda, če je lepo vreme.	RD - rituali (ob zbujenju pogled na mobilni, iti ven - lepo vreme)
	495b	Zunaj grem malo na igrišče, kjer mečem na koš, pogosto grem tudi do dedija, ki živi blizu nas.	Obisk igrišča - metanje na koš, obisk dedija
	496a	Mislim, da znotraj rejniške družine nismo tako zelo povezani med seboj.	RD - ni tesne medsebojne povezanosti
	496b	Skozi ta čas se nisem na nikogar zelo navezal, najbolj sem se navezal na sebe in na sebe se lahko tudi najbolj zanesem.	RD - ni pretirane navezanosti na nikogar, največje zaupanje vase
	497	Morda sem se še najbolj povezal z A (p.s. biološka hči rejnice in njenega moža), z njo sva večkrat na vezi preko sporočil na telefonu, včasih jo pokličem tudi takrat, ko potrebujem kak nasvet.	Medsebojna povezanost otrok v rejništvu (vez - telefon, klic - nasveti)
X2	498a	RD - Pogovor, branje knjig, učenje, branje Svetega pisma (molitev, obiskovanje maše ob praznikih), druženje (na primer skupen obisk trgovine), več prejemanja skupnih odločitev.	RD - pogovori, branje knjig, učenje, branje Svetega pisma (molitev, obiskovanje verskih obredov), skupno iskanje rešitev
	498b	Enkrat sem skuhala obaro in sem za ta moj trud prejela plačilo.	Poplačilo za vložen trud (kuhanje obare)
	499	V rejniški družini sem se naučila, da si moram družbo izbirati premišljeno in da naj zaupam ljudem, v katerih prepoznam 'dobro' in so zaupanja vredne osebe.	RD - spoznanje pomena kakšni ljudje nas obdajajo (premišljenost, 'dobri ljudje', zaupanje)
	500	MD - Vrednot ni bilo, morda je bila vrednota uspeh v šoli, kar je mama zelo pričakovala od mene.	MD - ni vrednot, edina vrednota morda uspeh v šoli (visoka pričakovanja biološke mame)
	501	Ritual so bili obroki, včasih smo tudi skuhali kaj skupaj, hišna opravila, kjer pa je tudi pogosto šlo za izkoriščanje, saj je mama počivala, jaz pa sem morala delati.	Ritual (skupni obroki, hišna opravila - izkoriščanje iz strani mame)
	502	Ekonomski vir je bila v matični družini majhna žepnina in štipendija.	MD - Ekonomski vir (žepnina, štipendija)
X3	503	RD - Skupna kosila, vsak ima svoje zadolžitve (pospraviti, skuhati), ob nedeljah kuhamo dva po dva, nesemo smeti, dajemo v stroj, obešamo perilo, v tem stanovanju smo kot bratje in sestre.	RD - skupni obroki, hišna opravila, skupno kuhanje, pospravljanje, skupno reševanje vsakdanjih obveznosti ('kot bratje in sestre')
	504	MD - Vrednota je šola, zadržanje skrivnosti zase, da torej ne bi izdali, da mama pije, vedno se je bilo ob odhodu od doma potrebno javiti (napisati na	MD - vrednota (šola, zaupanje, obveščanje)

		listek kam si šel).	
	505	Ni bilo posebnih ritualov, prvi dve leti naju je mami vozila v šolo in po zaključenem obveznem delu sva z bratom ostala še v popoldanskem varstvu.	MD - rituali (ni jih, vsakdanje obiskovanje šole, nato popoldansko šolsko varstvo)
	506	Glede socialnih virov bi povedala, da nimam sorodnikov v Sloveniji (na Hrvaškem imam teto, moja socialna mreža so le prijatelji od mame (ki pa so pijanci).	MD - Socialni viri (jih ni - razen prijatelji od biološke mame, HR - teta)
X4	507	RD - Ljubezen je tista, ki prevladuje in nas povezuje, v okrnjeni obliki vrednote, imamo skupne obroke, na vsakodnevni ravni skupaj molimo, pojemo, se pogovarjamo.	RD - vrednota (ljubezen), rituali (skupni obroki, molitev, petje, pogovori)
	508	MD - Največji pomen je bila in še je moja sestra, kot ritual bi omenil postavitev smreke v božičnem času, vrednot v matični družini ni bilo.	MD - vrednota (bližina sestre, drugih vrednot ni), ritual (postavitev smreke v božičnem času)
X5	509	RD - Skupna večerja, druženje vseh članov družine ob praznikih, skupni izleti, pohodi, popoldanske družabne igre (igra 'Vem'), reševanje križank.	RD - ritual (skupna večerja, druženje ob praznikih, skupni izleti, pohodi, družabne igre, reševanje križank)
	510	Menim, da me rejnica veliko bolje opazuje in da me tudi dobro prepozna.	Mnenje o dobrem poznavanju rejnice (dobro opazovanje)
	511	MD - V matični družini ni bilo ne vrednot, ritual in pravilo pa je bilo stalno delo, od jutra do večera.	MD - ni vrednot, ritual (stalno delo)
X6+X7+X8	512	RD - Vsako soboto skupaj čistimo hišo, imamo skupno družinsko kosilo (skupaj z bratoma - sinova od rejnice in rejnika), pravilo je, da v sobah ne smemo jesti, imamo deljena hišna opravila, vsak pri pospravljanju poskrbi za eno etažo, naša hiša ima tri etaže in toliko je ravno nas otrok.	RD - rituali (skupno čiščenje hiše, skupni obroki - tudi biološki otroci), pravilo (ni hranjenja po sobah, deljena hišna opravila - po nadstropjih)
	513	Rejniška družina ima na nas pozitiven vpliv, tukaj smo se naučili veliko lepega, obnašanja, navad, bontona, kako se obnašati do starejših ljudi.	RD - pozitiven vpliv, učenje obnašanja, vedenja, navad
X6	514	MD - Zelo negativno gledam na svojo matično družino, saj me niso ničesar naučili.	MD - negativen pogled (ni učenja, kazanja zanimanja)
X7	515	MD - Tudi jaz gledam zelo negativno, saj so v matični družini slabo ravnali z menoj.	MD - negativen pogled, slabo ravnanje, škoda
X8	516	MD - Se ne spominim.	MD - ni spominov
X9	517a	RD - Naša temeljna vrednota v rejniški družini je po mojem mnenju medsebojna pomoč; vedno si pomagajmo.	RD - vrednote (medsebojna pomoč)
	517b	Na primer, jaz velikokrat mlajši E pomagam pri učenju angleščine, ker sem dobra v jezikih, pa četudi se imam takrat sama veliko za učit.	Primer medsebojne pomoči med otroci v rejništvu (pomoč pri učenju)

	517c	Pomirjena sem, če lahko pomagam in če vidim, da E potem nekaj zna in da je tudi ona uspešna.	Veselje do pomoči in za uspeh drugega
	518	Ritual je skupno kosilo, ob sobotah skupno pospravljanje, enkrat na mesec gremo s puncami v Maribor, ali v kino, ali po trgovinah.	Ritual (skupno kosilo, ob sobotah skupno pospravljanje, mesečni obisk Mb - vsa dekleta v RD (trgovine, kino)
	519	Socialni viri so dedek, babica, ki sta bila po mojem mnenju ves čas tesno v odnosu z očetom in ki sta vsaj delno uspela vplivati nanj v smislu, da naju je vsaj malo pustil pri miru in nama tako omogočil prostor, da sva lahko zaživela v drugi družini.	Socialni viri (dedek, babica - vpliv na biološkega očeta - sina: narediti prostor za otroka, sprejeti realno situacijo
X10	520a	RD - Vrednote so razumevanje, ni povzdigovanja glasu, pomembno je, da izraziš svoja doživetja in občutke, poveš, da si jezen na drugega in navedeš tudi jasen razlog jeze, če pa razloga nimaš, pa počakaš, da te jeza mine.	RD - vrednote (razumevanje, prostor za izražanje svojih občutkov, doživljanj..)
	520b	Osnovni vrednoti sta pa vsekakor ljubezen in medsebojno spoštovanje.	Osnovni vrednoti: ljubezen, medsebojno spoštovanje
	521a	Rituali so obiskovanje maše ob nedeljah, nedeljski skupen obrok.	Rituali (obiskovanje maše ob nedeljah, nedeljski skupen obrok
	521b	Nenapisano pravilo pa je na primer pospravljanje, tega nimamo natančno določeno, ko opaziš neko delo, ga opraviš.	Nenapisano pravilo (pospravljanje - po potrebi)
	522	Socialni viri so moja teta, stric (tako imenuje rejnika), od tete mama, od strica sorodniki, zlasti njegove sestre in seveda mi štirje, jaz, moj nečak D, teta M in stric P.	Socialni viri (rejnika, od rejnice sestra, rejnikovi sorodniki - zlasti sestre, nečak D
	523a	MD - Vrednot ni bilo, prav tako ne ritualov.	MD - ni vrednot, ne ritualov
	523b	Sploh pa ni bilo nobenih norm oz. pravil.	MD - Ni norm oz. pravil
	523c	Zjutraj si šel v šolo, to je bila tvoja naloga, nato si prišel domov in tako kot si se znašel, tako si se imel; zanesla sem se lahko samo nase.	Ritual (obisk šole - naloga), vse ostalo lastna želja in iznajdljivost
X11	524a	RD - Skupaj smo ob praznikih, rejnika nama ne vsiljujeta svoje vere, prepričanj.	RD - druženje ob praznikih, ni vsiljevanja prepričanj
	524b	Ko prideš domov, te rejnica vpraša po ocenah, šoli, fantih, ob nedeljah in praznikih imamo skupno kosilo.	RD - prihod domov (pogovor o poteku dneva, ob nedeljah in praznikih skupno kosilo)
X12	525a	RD - Zelo pogosto imamo skupen zajtrk, ob večerih pogovore, skupaj	RD - skupen zajtrk, ob

	525b	gledamo televizijo. Smo kot vse družine, imamo red - določeno uro prihoda domov, vse se sproti dogovarjamo, učenje je pri nas velika vrednota, to, da smo uspešni in da uspešno zaključimo šolo, da pospravljamo za sabo, imamo omejen čas na voljo za posamezne obveznosti, opravila so razdeljena.	večerih pogovori, skupno gledanje televizije Primerjava z drugimi družinami, red, sprotno dogovarjanje, vrednota - učenje in uspeh, samostojnost, delitev obveznosti, opravi
X11	526a	MD - Oče je pripadnik Jehovih prič, vero nama je od majhnega vsiljeval, na primer prepričanje, da se vsi, ki umrejo zbudijo in živijo naprej.	MD - oče pripadnik Jehovih prič - vsiljevanje vere otrokom
	526b	Pravil ni bilo, edino pravilo, ki se je zmeraj ponavljalo je bilo 'bodi pridna'.	MD - ni pravil - edino pravilo: 'bodi pridna'
	526c	Ko smo imele težave s sestro, niso starši nikoli bili prisotni.	Neodzivnost bioloških staršev na potrebe otroka
	527a	Ritualov ni bilo, ni bilo zajtrka, sploh nismo dosti jedle, prepuščene smo bile cesti.	MD - ni ritualov (lakota, prepuščenost cesti: samemu sebi)
	527b	Spomnim se, kako za pusta nisem bila edina namaskirana in kako hudo mi je bilo zaradi tega, moja takratna vzgojiteljica je to očitno prepoznala in me takrat ona sama namaskirala, kako sem bila takrat srečna!	MD - žalost (izstopanje - nezamaskiranost za pusta, sreča v malenkostih pozornostih - maskiranje vzgojiteljice: prepoznanje otrokove želje
	528	Ko smo imele težave s sestro, niso starši nikoli bili prisotni.	MD - ob prisotnosti težav neodzivnost staršev
X12	529a	MD - Oče nama je s sestro vero vsiljeval,	MD - vsiljevanje svojih prepričanj, stališč
	529b	vendar sem sedaj to ozavestila, se tega zavedam in ne pustim, da mi nekdo vsiljuje svoja prepričanja, saj že znam misliti s svojo glavo.	Ozaveščanje (zmožnost 'misliti s svojo glavo')
	530	Nismo poznale ure, do katere bi se morale vrniti ob večerih domov, ni bilo reda, domov smo prihajale pozno.	MD - ni reda - določene ure vrnitve domov, prepuščenost samemu sebi, prevzemanje odgovornosti zase
	531	V tej družini ni bilo praznovanja rojstnih dni.	MD - ni praznovanj
	532	Sestra T si je želela stikov z mamo, od nekdaj, jaz pa ne.	Ni želje po stikih z biološkimi sestrami
X13	533a	RD - V prvi rejniški družini je bilo zelo nazorno določeno, kdaj zjutraj vstat, kdaj zvečer spat, kdaj delat,	1. RD - red (vsakdanji - kdaj vstat, it spat, kdaj delat)

	533b	ritual je bil ta, da so kakšno nedeljo ali čez praznike kam šli, na kakšen izlet, to je bilo običajno neorganizirano vnaprej, kar spontano.	Ritual (skupni izleti - spontanost)
	533c	Nekih vrednot tukaj ni bilo, razen sprejemanje.	Edina vrednota (sprejemanje)
	534	V drugi rejniški družini pa so bile vrednote povezanost, skrb zase in za druge, vrednota je bil tudi čas in pripravljenost na pogovor.	2. RD - vrednote (povezanost, skrb zase in za druge, vzeti si čas, pripravljenost na pogovor)
	535	Povezanost je bila v drugi rejniški družini veliko večja, kot v prvi.	2. RD - tesna povezanost
	536	V drugi rejniški družini so delovali bolj sistemsko, dogovarjali so se in se nato dogovorov držali (kot primer, če so se dogovorili, da bodo imeli skupen obrok, so to vsi upoštevali, ali če so se dogovorili, da bodo šli skupaj na izlet, so prva tako to vsi spoštovali in potem na izlet tudi zares šli).	2. RD (družinsko delovanje-sistemsko: dogovor, realiziranje dogovora: izleti)
	537	Moji socialni viri tukaj je bila ena od sošolk in ena prijateljica.	Socialni viri (sošolka, prijateljica)
	538a	MD - Ni imela vrednot, ni bilo nobenih pravil,	MD - ni vrednot, ni pravil
	538b	vendar mislim, da me je vsaj malo imela rada, na moj prvi rojstni dan in tudi kasneje vse moje rojstne dneve, ko sem že živela v rejniški družini, me je mama obiskala in mi zmeraj nekaj prinesla.	Pozitivno mnenje o MD (prisotno malo ljubezni - obiskovanje biološke mame ob rojstnih dnevih)
	539a	Drugače pa sva se vedno s sestro počutili tako, kot da sva ji odveč.	MD - Občutek odvečnosti
	539b	Tako sva vedno znova razbrali iz njenega vedenja do naju.	Pokazatelj odvečnosti: Način vedenja (odnos)
	540	SŽ - Sedaj, ko imam svojo družino, strnim k ohranjanju vrednot kot so medsebojno spoštovanje, pomoč, odkrito izražanje misli in čustev.	Sedanost - vrednote (medsebojno spoštovanje, pomoč, odkrito izražanje misli in čustev)
	541a	Seveda imamo družinska pravila, kot je na primer vedno pospraviti za seboj, videti delo in potrebno delo opraviti	Sedanost - družinska pravila (pospraviti za seboj, videti delo in ga po potrebi opraviti)
	541b	ter rituale kot so skupni družinski izleti, vsak dan skupno kosilo.	Rituali (družinski izleti, vsakdanje skupno kosilo)
X14	542	Zame je rejniška družina predstavljala orientacijo, ki je v matični družini nisem bil deležen.	RD - pomen (orientacija)
	543	Kot sem že omenil, sta bila tako družina, kot okolje zelo tradicionalno usmerjena.	RD - tradicionalna naravnost
	544a	V rejniški družini so bila pravila, da ne smemo dajati negativnih opazk	RD - pravila (ni dajanja)

	544b	drugim, ne smemo se medsebojno žaliti. Pravilo je bila delitev dela in delitev dobrin (v trgovino se je šlo redkeje kot se hodi sedaj, takrat smo na primer kupili vrečko bombonov, ki smo si jih potem razdelili), prevzeti odgovornost za svoja dejanja in lastnino.	negativnih opazk drugim, obsojanja drugih, medsebojnih žalitev) Pravilo (delitev dela in dobrin: skupen nakup, nato delitev-bomboni, prevzemanje odgovornosti)
	545a	Vrednote so bile poštenost, poudarjalo se je predvsem to, da ne smeš nikoli nič ukrasti oziroma si lastiti ali prilastiti stvari, ki niso tvoje, varčnost in skromnost (tudi vsa rejniška družina je bila zelo skromna), pomoč drugim, kolikor je to v tvoji moči, učenje samostojnosti, spoštovanje hrane - vsa, ki ti je dana, red pri hrani in spoštovanje v odnosu z drugimi ljudmi, zlasti s starejšimi - pomagat, vikat ljudi, ki so deset let starejši od tebe, odstopit starejšemu prostor na avtobusu.	RD - vrednote (poštenost, varčnost, skromnost, pomoč drugim, samostojnost, spoštovanje hrane, drugih ljudi)
	545b	Rituali so bili obiskovanje maše vsako nedeljo, ob večerih poslušanje gramofona, rituali so bili v naši rejniški družini v tesnejši povezavi s posameznimi prazniki (presmec, žegen).	RD - rituali (obiskovanje verskih obredov, večerno poslušanje gramofona, praznovanje praznikov (upoštevanje tradicije)
	546	SŽ - Sedaj, ko imam svojo družino seveda strdim k ohranjanju nekaterih ritualov, vendar ne z takšno zavzetostjo sledenja, kot je bilo to prisotno v rejniški družini, seveda imamo tudi v naši družini pravila, vrednote pa kar ostajajo enake, kot sem jih spoznal v svoji rejniški družini.	Sedanost - rituali (ohranjanje nekaterih: iz primarne družine), pravila, prenos vrednot iz primarne družine

1.3. KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

X1	547	RD - Dosti se pogovarjamo, tudi sam povem to, kar si mislim, si želim in v določenem trenutku potrebujem.	RD - veliko pogovorov, možnost za izražanje lastnega mnenja, potreb, želja
	548a	Tudi čustva jasno izražam,	RD - jasno izražanje čustev
	548b	v začetku, ko sem bil še mlajši, sem imel s tem nekoliko težav, saj tega nisem zmožel, jeze in žalosti nisem izražal navzven, ampak sem ti dve čustvi zadržal v sebi.	Težave z izražanjem čustev v obdobju otroštva (ni razvojnih zmožnosti, spodbude - zadrževanje v sebi)
	549	Rešitve iščemo skupaj, potrebuješ nekoga, ki te pozna in ti svetuje.	RD - skupno iskanje rešitev, potreba po zaupanju v nekoga in svetovanju
X2	550	RD - Več razumevanja, sprejemanja, bolj jasna komunikacija, odprto izražanje čustev, skupno iskanje rešitev.	RD - več razumevanja, sprejemanja, jasna komunikacija, odprto izražanje čustev, skupno

			iskanje rešitev
	551	MD - Zelo redko smo se skupaj pogovarjali, ni bilo poslušanja, razumevanja, želje po tem, da ti nekdo nekaj pojasni.	MD - malo medsebojne komunikacije, posluha za drugega, razumevanja, želje po upoštevanju drugega, upoštevanju njegovega mnenja
X3	552a	RD - Sestanki 'na štiri oči',	RD - sestanki 'na štiri oči'
	552b	imam težavo s tem, včasih določene zadeve težko izrazim oziroma povem, ker se še vedno bojim zavrnitve.	RD - težava z izražanjem nekaterih občutkov, strah pred zavrnitvijo in nesprejetostjo drugega
	553	MD - Ni bilo veliko komunikacije, praktično skoraj nič, mam je zanimalo le to, kdaj se vrneš domov.	MD - ni komunikacije, zanimanje biološke mame le za uro vrnitve domov
X4	554	RD - Včasih se pogovorimo skupinsko tako, da si v besedni izmenjavi povemo svoje težave, si svetujemo, se medsebojno podpremo, včasih pa z rejnico S govorimo 'na štiri oči', ko gre bolj za osebno težavo.	RD - skupni pogovori o pojavu težav, medsebojno svetovanje, podpora, pogovor z rejnico S (osebne težave)
X5	555	RD - Skupno iskanje rešitev, lahko spregovorim svoje mnenje, o svojih občutkih in čustvih.	RD - skupno iskanje rešitev, prostor za izražanje mnenja, občutkov, čustev
	556	MD - Ni bilo komunikacije, nikakršne.	MD - ni medsebojne komunikacije
X6+X7+X8	557	RD - Komunikacija je odprta, odkrito lahko govorimo o sebi in o tem, kar se nam dogaja, skupaj iščemo rešitve.	RD - odprta komunikacija, odkrit govor o sebi, skupno iskanje rešitev
	558	MD - Ni bilo komunikacije.	MD - ni medsebojne komunikacije
X9	559a	RD - V rejniški družini vsak dan iščemo rešitve.	RD - iskanje rešitev (vsakdanjik)
	559b	Ponazoritev tega je na primer dogodek, ko je E morala pred kratkim za šolo izdelati eno dekoracijo in sicer je to potem izgledalo tako, da je mama (rejnica) dala predlog za izdelavo izdelka, oče je šel v gozd iskati les, nato pa smo vsi skupaj eno nedeljsko popoldan to dekoracijo tudi izdelali.	RD - primer skupnega iskanja rešitev (sodelovanje: pomoč)
	560a	Omenila bi tudi to, da mi mama (rejnica) pogosto tudi kaj svetuje in s pomočjo njenega nasveta potem običajno tudi sama lažje sprejemam odločitve.	Svetovanje rejnice - pomoč pri sprejemanju lastnih odločitev
	560b	Je pa res, da včasih ta njen nasvet upoštevam, včasih pa tudi ne, to presodim sama, na primer nazadnje mi je svetovala spremembo frizure in ta njen nasvet mi ni bil všeč in ga tudi ne nameravam upoštevati (smeh).	Osebna odločitev upoštevanja posameznega nasveta - lastna presoja (sprememba frizure)
	561	MD - V matični družini komunikacije ni bilo, prepuščena sem bila sami sebi.	MD - ni komunikacije, prepuščenost samemu sebi

X10	562	RD - Veliko se pogovarjamo, če gre za bolj pomemben predmet pogovora, na primer slaba ocena v šoli, se o njem pogovarjam s teto M, če pa gre bolj za vsakdanjo stvar ali kakšno `bedarijo` (smeh), pa se raje zaupam stricu P.	RD - veliko pogovorov (`pomembnejše` - pogovor z rejnico, `manj pomembno` (vsakdanje) - pogovor z rejnikom)
	563	MD - Tukaj se sploh nismo nič pogovarjali, o ničemer, če se je mogoče kdaj kdo spomnil, me je vprašal, kako je bilo v šoli, drugače pa je bilo prisotno stalno iskanje prepira..	MD - ni pogovorov, le zanimanje za uspeh v šoli, stalen prepir
X11 + X12	564	RD - Več razumevanja, sprejemanja, bolj jasna komunikacija, odprto izražanje čustev, skupno iskanje rešitev.	RD - razumevanje, sprejemanje, jasna komunikacija, odprto izražanje čustev, skupno iskanje rešitev
	565	Na začetku smo uvedli skupne sestanke, na katerih smo sproti reševali težave, načrtovali, organizirali zadeve.	RD - sestanki, sprotno reševanje težav, načrtovanje, organizacija
	566	Sedaj, ko zaradi šolskih in drugih obveznosti več nismo toliko skupaj, pa se pogovarjamo bolj individualno, dva ali trije naenkrat skupaj.	RD - manj časa preživetega skupaj zaradi posameznih obveznosti, individualni pogovori
	567a 567b	MD - Nič kaj se nismo pogovarjali, vse je bilo samoumevno. Spomnim se, kako je k nam prišla socialna delavka, se pogovorila z vsemi in vse naredila za to, da bi bilo nam otrokom dobro.	MD - ni pogovorov, samoumevnost Spomini prihoda socialne delavke, pogovor, prepoznan vložen trud socialne delavke in delo v korist otrok
X13	568a 568b	RD - V prvi rejniški družini smo skupaj iskali rešitve, vendar je prevladovalo delo, bila sem njihov član družine, niso me jemali kot osebo, ki je brez staršev, na nek način so preprečevali oziroma omejevali moje stike z mamo.	1. RD - skupno iskanje rešitev, stalno delo 1. RD - tretiranje kot člana družine, omejevanje stikov z biološkimi starši, mnenje o nesprejemanju realne situacije
	569	V drugi rejniški družini je bilo prisotnega veliko več pogovora, rejniki so veliko bolj spodbujali stike med mano in mojo mamo, v tem so sledili meni: jaz sem si stike želela, in so mi jih tudi omogočali.	2. RD - veliko pogovorov, spodbujanje stikov z biološkimi starši, sledenje želji otroka (spodbujanje in omogočanje stikov)
	570	MD - Ni bilo komunikacije, oziroma če je že bila, je potekala popolnoma drugače, na način vreščanja, žalitev, poniževanja.	MD - ni medsebojne komunikacije, komunikacija le v obliki vreščanja, žalitev, poniževanja
	571	SŽ - Sedaj v naši družini komunikacija poteka na način skupnega iskanja rešitev za težave, ki se pojavijo.	Sedanost - skupno iskanje rešitev za težave
	572a	V prvi družini, ki sem si jo ustvarila tega ni bilo, sem morala bolj sama	1. svoja družina - samostojno

		iskati rešitve,	iskanje rešitev
	572b	sedaj pa s partnerjem iščeva rešitve skupaj z otroki, ki jih imava.	2. svoja družina - skupno iskanje rešitev
	573	Mislím, da vsi zelo odkrito izražamo svoje misli in občutke ter čustva.	Odkrito izražanje misli, občutkov, čustev
X14	574a	RD - V rejniški družini smo smeli komunicirati o določenih stvareh, pravila so bila jasno postavljena, nikakor se jih ni smelo spreminjati,	RD - komunikacija le o določenih stvareh, jasno postavljena pravila
	574b	ker si a priori vedel, katere so predpostavke, le-teh nisi kršil,	RD - ni kršenja postavljenih predpostavk,
	574c	čeprav priznam, sem jih včasih, vendar ima mama rejnica za to poseben čut in je hitro spoznala ta moj upor postavljenim pravilom, čemur je potem sledila kazen.	RD - priznanje občasnega kršenja postavljenih pravil v RD, takojšnje spoznanje rejnice o kršenju - kazen
	575	Oče (rejnik) je predstavljal avtoriteto, strogost, mama pa je bila bolj na voljo za pogovor o vsakdanjih stvareh, intimnih temah, za nas je bila bolj 'za pocrklati'.	Rejnik - avtoriteta, strogost, rejnica - tolažba, več zaupanja
	576	MD - V matični družini posebne komunikacije ni bilo, skomunicirali smo le tisto, kar je bilo res nujno, da smo lahko medsebojno delovali.	MD - ni medsebojne komunikacije, komunikacija le na ravni potrebe za nujnost komunikacije
	577a	SŽ - Sedaj seveda veliko komuniciramo.	Sedanost - veliko komunikacije
	577b	Skozi pogovor sproti razrešujemo težave, ki se pojavijo na vsakdanji ravni.	Sprotno razreševanje težav na vsakdanji ravni (pogovor)

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

1. Kako meniš, da je izkušnja življenja v rejniški družini in tvoja osebna odpornost vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako meniš, da je družina (rejniška, matična) vplivala na razvoj tvoje osebne odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?)

X1	578	RD - Menim, da sta mama in oče (p.s. fant tako imenuje rejnico in njenega moža) veliko dala skozi na poti, da sem postal to, kar zdaj sem.	RD - velik vpliv na oblikovanje osebnosti
	579	RD - Zares sta morala biti vztrajna, saj sem se veliko upiral ter ravnal v nasprotju s tistim, kar bi si onadva želela in od mene pričakovala.	RD - vztrajnost (upori, nasprotovanje pričakovanjem rejnikov)
	580	RD - Tako sta se z mojim prihodom v to družino naučila strpnosti, vztrajnosti in drugačnosti, saj sem drugačen (p.s. fant ima kar nekaj vidnih težav na razvojnem fizičnem in mentalnem področju).	RD - učenje strpnosti, vztrajnosti, drugačnosti

	581	RD - Name pa je rejniška družina najbolj vplivala na način, da so me sprejeli takšnega kot sem, to mi največ pomeni, da so me nahranili, saj v svoji "pravi" družini tega nisem imel, pomagali so mi, da sem shodil, me pri tem spodbujali, da mi je to tudi uspelo, čeprav kasneje kot drugim otrokom, ki shodijo po navadi prej, kot je to uspelo meni.	RD - sprejemanje, skrb (hrana, pomoč pri učenju osnovnih življenjskih znanj, spodbuda)
	582	MD - Velikokrat razmišljam o tem, kaj mi je v "pravi" družini manjkalo, in kaj vse sem pridobil tukaj v moji sedanjí družini.	MD - pogost razmislek o pomanjkljivostih MD in pridobitvah RD
	583	MD - Tam nisem imel možnosti zadovoljevati niti osnovnih potreb.	MD - ni možnosti zadovoljevanja osnovnih življenjskih potreb
	584	RD - Tukaj v tej družini sem veliko bolj vesel, saj ne preklinjajo, pijejo alkohola, so nasilni, kot je to bilo v moji "pravi" družini. - MD	RD - več veselja, ni nasilja, prekomernega uživanja alkohola (MD)
	585	RD - Tukaj so vse stvari urejene, in dobro se počutim v tej družini.	RD - red, disciplina, dobro počutje
X2	586a	RD, MD - Iz strani rejniške družine je bilo prisotnega več razumevanja matične družine, skozi pogovor z menoj, me je rejniška družina učila, kako svojo matično družino sprejeti, jo spoštovati, se bolj potruditi za njo,	RD - razumevanje MD, pogovor, učenje sprejemanja, spoštovanja svoje MD
	586b	čeprav do nje nisi pozitivno naravnani, saj je ne nazadnje to tvoja biološka družina; družine pa si ne moremo izbirati sami.	Zavedanje, da si primarne družine ne izbiramo sami
	586c	V tem duhu mi je rejniška družina sledila, pri tem pa mi ves čas nudila svojo oporo.	Podpora in opora RD
	587	RD - Jaz pa sem tej družini tudi predstavljala neke vrste izziv, saj sem se precej razlikovala od njihove biološke hčere, ki je bila bolj umirjene narave, jaz pa sem bila bolj energična, rada sem se zabavala, 'make up' mi je bil pomemben, hitro sem imela tudi fanta.	RD - izziv za RD (drugačnost od bioloških otrok - energičen, zabaven otrok, poln energije, pomembnost fizičnega izgleda, hiter vstop v resno zvezo)
	588	RD - Tega rejnika nista bila navajena in pri vsem tem sem se jima kot najstnica tudi upirala.	RD - najstniški upor
	589a	RD - Rejnika sta s tem zmogla ravnati, vendar po mojem mnenju s preveč strogimi omejitvami,	RD - sposobnost rejnikov za spoprijemanje z izzivom upornišva - stroge omejitve
	589b	to mi ni bilo všeč in takrat sem se tudi za kratek čas odselila k svojemu takratnemu fantu,	Nevšečnost ravnanja rejnikov (vzgoje) - selitev k fantu Sedanjost - študentsko življenje v Ljubljani - skupaj z biološko hčerjo rejnikov in še dvema študentoma

	589c	sedaj nisva več skupaj, jaz živim v Ljubljani, skupaj z biološko hčerjo rejnikov in še dvema študentoma.	
	590	MD - Moja mama je zelo težko sprejela to, da sem šla v rejniško družino, oče pa se s tem ni veliko obremenjeval.	MD - težava biološke mame s sprejetjem odhoda K v RD, neobremenjenost biološkega očeta
	591a	Name je matična družina vplivala na način, da sem postala `drugačna`, bolj samosvoja,	MD - vpliv na K - `drugačnost`, večja samosvojost
	591b	jaz pa sem imela vpliv zlasti na mamo, ko sem ji s prikimavanjem vedno dala prav, ker je to od mene zahtevala in druge izbire sploh nisem imela.	Vpliv K na MD - stalno pritrdjevanje mami zaradi zahtev in neizbire
X3	592	RD- Tako, da sem poskušala kaj spremenit, vendar nisem vodja, nimam te moči.	Vpliv K na RD - nekatere spremembe (vendar brez moči biti vodja)
	593	Prav je, da če nekaj rečeš in obljubiš, to tudi narediš, na primer prenova stanovanja (potrebna je akcija-reakcija, ne da se izgubi čas in v prenovi stanovanja še ni večjih sprememb).	Mnenje o pomembnosti držanja obljube (opažen primanjkljaj rejnice- obnova stanovanja)
	594a	Najbrž sem v rejniško družino tudi sama kaj doprinesla, pa se tega ne zavedam, vedno imam ta občutek, da moram izboljšat še nekaj,	Vpliv I na RD - doprinos, vendar nezaveden, stalen občutek izboljšanja nečesa
	594b	sem pa ponosna, da sem M, mlajši sestrici (dekle, ki je prav tako v rejništvu v enaki rejniški družini) velik vzor, imam tudi vlogo najstarejše od otrok v rejništvu, skrbim za druge.	Ponos na M (dekle prav tako v rejništvu v tej družini), vzor, vloga skrbi za vse preostale otroke v tej RD
	595	Morda me moti to, da rejnica S ne upošteva naših mej in ne vpraša za meje, saj je trdno prepričana, da je ves čas potrebno strmeti k premikanju mej.	Predstavljena ovira I - neupoštevanje meja rejnice S posameznega otroka v rejništvu, prepričanost rejnice S v pomembnost premikanja meja
	596	MD - Svoji biološki mami in rejnici S znam povedat, kaj si mislim, čutim to varnost, da spregovorim.	MD - Sposobnost, moč izraziti svoje občutke, čustva (varen prostor)
X4	597	RD - Spoznal sem, da je bolje bit tiho, kot govorit, zlasti o stvareh, o katerih se z rejnico morda ne strinja.	RD - spoznanje, da je prikimavanje najboljši in da se ne splača vztrajati v svojem prepričanju, saj tudi rejnica S ne popusti
	598a	MD - V matični družini sem razmišljal, kako bi pomagal sebi in sestri, da bi se rešila iz tiste mukotrpne situacije življenja,	MD - stalen razmislek o pomoči sebi in sestri iz takratnega načina življenja Odločitev L za odhod v KC

	598b	jaz sem bil tisti, ki sem kar naenkrat čez da odšel v krizni center, kjer sem jim zaupal težave v zvezi z družino, tako sva s sestro odšla v mladinski dom Malči Beličeve, kjer je bila varnost, kjer sva napredovala,	(zaupanje težav), odhod v MD MB (varnost, opažen napredek)
	598c	menim, da je odpornost slabša stvar kot obrambni mehanizem, saj se z obrambnim mehanizmom upreš, notranje moči pa nima vsak človek.	Mnenje o odpornosti kot slabši od obrambnega mehanizma, saj odpornosti nima vsak človek
X5	599	RD - Ogromno. Rejnikom sem vsekakor predstavljal nek izziv, veliko dela so imeli z mano.	Vpliv E na RD - velik vpliv, izziv (veliko ukvarjanja)
	600	Tudi oni so name vplivali zelo veliko, v pozitivnem smislu, dali so mi veliko dobrega, me marsičesa naučili, verjeli vame.	Vpliv RD na E - velik vpliv, pozitivno (naučili veliko dobrega, vera v sposobnosti otroka)
	601a	MD - Na matično družino jaz nisem vplival,	Vpliv E na MD - ni vpliva
	601b	matična družina pa je name vplivala zelo negativno, z njeno pomočjo sem si priučil le delovne navade.	Vpliv MD na E - velik negativen vpliv, pozitivno le priučitev delovnih navad
X6	602	RD - Moja trma je vsekakor vplivala na odpornost rejniške družine.	Vpliv Š na RD - vpliv trme na odpornost RD
	603	Name je rejniška družina vplivala zelo veliko, dala mi je praktično vse, saj v matični družini marsičesa ni bilo.	Vpliv RD na Š - velik vpliv ('dala je vse')
	604	MD - Mislím, da nisem imela vpliva na matično družino.	Vpliv Š na MD - ni vpliva
	605a	Ona pa ja, je imela vpliv, naredila mi je ogromno slabega,	Vpliv MD na Š - velik negativen vpliv, slabo,
	605b	zaradi vsega tega, je ne želim več videti, nikogar.	Zaradi slabega ravnanja ni želje videti nikogar iz MD
X7	606	RD - Druga kultura, drugačnost moje matične družine in posledično tudi mene, je vplivala na rejniško družino.	Vpliv M na RD - drugačnost kulture, M in njegove MD
	607	Name pa je rejniška družina vplivala le pozitivno, dala mi je vse, kar sem potreboval in mi omogočila lepo otroštvo in sedaj mladost.	Vpliv RD na M - le pozitiven vpliv ('dala mi je vse' - omogočanje lepega otroštva in mladosti)
	608a	MD - Tudi jaz nisem imel vpliva na svojo matično družino,	Vpliv M na MD - ni vpliva,
		ignorirali so me, zato sem moral v drugo družino, kjer so poskrbeli zame;	ignoriranje MD (razlog za

	608b	takrat sem kot majhen fant potreboval popolno skrb odraslega človeka.	zahtevo po odhodu v drugo RD), skrb v RD (potreba po pomoči odraslega človeka)
	609	Matična družina je name vplivala zelo negativno, sploh se nočem spominjat tega.	Vpliv MD na M - zelo negativen vpliv (ni želje po spominih)
X8	610	RD - Na rejniško družino sem vplivala z načinom, kako dejansko znam od majhnega na nek način poskrbeti zase na način, da za vsako težavo, v kateri se znajdem, najprej sama poiščem rešitev in šele nato poiščem osebo, ki ji o tej težavi in rešitvi tudi zaupam.	Vpliv J na RD - izkazovanje samostojnosti, iznajdljivosti (sprva samostojno iskanje rešitve, nato iskanje potrebne pomoči)
	611a	Rejniška družina pa mi je dala vse,	Vpliv RD na J - 'je dala vse'
	611b	saj sem v to družino prišla zelo zgodaj, ko sem bila stara šele 19 dni.	Prihod v RD - zelo zgodaj, nizka starost
	612a	MD - Mislim, da tudi jaz nisem vplivala na svojo matično družino na noben način,	Vpliv J na MD - ni vpliva
	612b	ona pa tudi name v veliki meri ne, saj sem zelo hitro odšla iz svoje matične družine v rejniško družino, to je bilo dobro.	Vpliv MD na J - ni večjega vpliva, zgođen odhod iz MD v RD
X9	613	RD - Ko sem prišla v rejniško družino so me vsi sprejeli, med drugim tudi sorodniki, že od samega začetka sem imela občutek, da tej družini pripadam.	Prihod v RD - sprejem (tudi iz strani sorodstva RD), občutek pripadnosti
	614	MD - Je pa bilo velikokrat vidno opaziti, da rejniški družini velikokrat ni bilo v redu to, da je moja matična družina ves čas delala neke probleme.	MD - stalno povzročanje nevšečnosti in problemov (nevšečno RD)
	615	Saj so si pa sami krivi, da sva s sestro morali v drugo družino, sami so naredili tako, da niso mogli poskrbeti za naju.	Poudarek krivde MD za neizogiben odhod v RD (ne izkazovanje potrebne skrbi)
	616	RD - Jaz osebno se zaradi tega, ker živim v rejniški družini, ne počutim popolnoma nič manj vredna, to je pač ena izmed mojih izkušenj, s tem sem se sprijaznila in me ne moti, celo sem hvaležna za to družino.	RD - ni občutka manjvrednosti zaradi življenja v RD (sprijaznjenost, soočenje, ena izkušnja več, ni ovir, hvaležnost)
	617	Ta družina je name osebno vplivala samo pozitivno, vesela sem, da sem lahko tukaj.	Vpliv RD na N - pozitiven vpliv, občutek sprejetosti (pripadnosti)
X10	618a	RD - Za rejnike sem vsekakor predstavljala velik izziv, bila in sem še velika upornica, v rejniško družino sem prišla s številnimi strahovi, bala sem se teme, samote, bilo mi je neprijetno;	Vpliv Z na RD - velik izziv (upornica, veliko število prisotnih strahov - strah pred temo, samoto,
	618b	sram in pri pogovoru o določenih temah, o katerih nisem bila vajena govoriti; pa so me rejniki pri tem podprli in mi skozi dejanja izkazali varnost in toplino, kar je pripomoglo k temu, da sem o določenih temah	neprijetnost/sram med govorom o določenih popolnoma vsakdanjih temah (podpora rejnikov,

		lažje spregovorila in govorila.	izkazovanje varnosti in topline - pomoč pri lažjem izražanju sebe)
	619	MD - Na matično družino osebno nisem vplivala, saj sta mi umrla oba starša in sem zaradi smrti morala oditi nekam drugam.	Vpliv Z na MD - ni vpliva (zgodnja smrt bioloških staršev - neizogiben odhod v RD)
	620a	Name pa je ta družina vplivala le v negativnem smislu, ni mi dala nič dobrega; razen življenje kot tako samo.	Vpliv MD na Z - le negativen vpliv (pozitivno: dati življenje kot samo)
	620b	Iz matične družine imam živa samo polbrata, za katera menim, da moja izkušnja rejništva in osebna odpornost ni vplivala nanju.	MD - polbrata, ni vpliva izkušnje rejništva na njiju
	620c	Matična družina pa je vplivala name na način učenja razvajenosti in sicer starša sta mi dala denar, potem pa sem si jaz lahko v trgovino šla kupit, kar sem si v tistem trenutku želela, brez omejitev; na primer sladkarije.	Vpliv MD na otroka - učenje razvajenosti (razpoložljivost denarja - pomanjkanje posameznih omejitev)
X11	621a	RD - Ker imava tako napornega očeta po mojem mnenju,	Napornost biološkega očeta
	621b	če bi rejnica vedela, da bo povzročal takšne skrbi, naju s sestro D ne bi vzela k sebi, mislim, da matični starši nas otrok v rejništvu, velikokrat predstavljajo oviro, saj počnejo rejnikom le zdrahe in težave.	Mnenje T o vplivanju biološkega očeta na rejnico (povzročanje skrbi): v predhodnem primeru vednosti povzročanja težav, ne bi bilo sprejete odločitve izvajanja rejniške dejavnosti
	622a	V rejniški družini sva večkrat jokale, predvsem na začetku, ob prihodu v to družino, s sestro D sva imeli stalne strahove,	Prihod v RD - stalen jok zaradi strahov
	622b	rejnica je tako sredi noči iz sobe 'odganjala duha' v smislu 'grdi - slabi duhovi pojdite ven, dobri pa pridite noter', zvečer nam je otrokom brala pravljice.	Uporaba različnih tehnik in metod rejnice za presežek strahov
	623a	MD - Zaradi bolezni mame, smo si želele vsaj očeta,	MD - bolezen mame: želja po izkazovanju ljubeče skrbi biološkega očeta
	623b	ta nama je obljubljal, da naju bo vzel nazaj, še danes naju želi podkupiti na način, da nama daje lažne obljube, kot je na primer, kako nama bo zgradil hišo, če se vrneva k njemu.	Obljuba biološkega očeta o možnosti vrnitve nazaj - v MD, dajanje lažnih obljub (gradnja hiše v primeru vrnitve obeh hčera iz RD)
	624	Oče živi svoje sanje, ima shizofrenijo.	Življenje biološkega očeta v sanjah (shizofrenija)
	625	Velikokrat sem mu že povedala, da naj se nauči živeti s tistim kar ima in da ne more imeti vsega ter da mora to sprejeti ter se s tem sprijazniti.	Vpliv T na MD - dajanje otrokovih nasvetov svojemu biološkemu staršu - učenje

			življenja s tistim, kar ti je dano, sprijaznjenost z obstoječim, brez sanjarjenja
X12	626	RD - Tudi stric (rejniki) je pogosto presedel cele noči z nama s sestro T, počakal, da sva zaspali, velikokrat spal z nama v najini sobi, da naju ni bilo strah.	Vpliv RD na D +T - bedenje rejnikov in čakanje na spanje D+T, tudi skupno spanje z namenom preseganja strahu
	627	MD - Mislim, da se je oče le delno sprijaznil s tem, da midve s sestro T sedaj živiva v drugi družini.	MD - mnenje o delni sprijaznjenosti očeta o obvezi življenja svojih hčera v RD
X13	628	RD1 - Na prvo rejniško družino je moja izkušnja rejništva in odpornost vplivala v veliki meri, saj sem pri tej družini živela 11 let.	Vpliv A na 1. RD - velik vpliv - prihod: 11 let
	629	RD1 - Moji čustveni izbruhi, način preživetja, ki sem ga bila navajena iz svoje matične družine so po mojem mnenju imeli velik vpliv na družino, saj so me morali sprejeti takšno kot sem bila in me marsikaj na novo naučiti.	Vpliv A na 1. RD - pojavljanje čustvenih izbruhov, izkazan način preživetja: nujnost sprejetja in novo učenje
	630	MD - Na odpornost v matični družini nisem imela vpliva.	Vpliv A na MD - ni vpliva
	631	RD2 - V drugi rejniški družini sem rejnici predstavljala kar velik izziv, saj sem prišla v družino kot najstnica in je bilo prisotno veliko upiranja.	Vpliv A na 2. RD - izziv (upornost)
	632	RD1, RD2 - Ker sem pa iz prve rejniške družine imela priučene delovne navade in natančnost pri izvajanju hišnih opravil, kot je na primer pospravljanje, sem morda s tem opravljanjem opravil, kot je delo na vrtu, pospravljanje, kuhanje, morda vplivala na rejnico.	Vpliv A na 2. RD - delovne navade, natančnost pri izvajanju hišnih opravil (vpliv na 2. rejnico)
	633a	RD1, RD2 - Tukaj nimam v mislih tega, da v tej rejniški družini ni bilo prisotnih teh vsakdanjih opravil,	2. RD - prisotnost izvajanja vsakdanjih življenjskih opravil
	633b	ampak, da sem jaz res zelo veliko znala, znala sem marsikaj skuhati, speči, rada sem imela natančno pospravljenost,	Veliko pridobljenega znanja iz 1. RD (učenje kuhanja, peke, pospravljanja)
	633c	tukaj v drugi rejniški družini pa je vse to bilo, ampak ne v tako veliki meri, kot v prvi rejniški družini.	Prisotnost vsakdanjih opravil tudi v 2. RD (vendar ne v tako veliki meri kot v 1. RD)
	634	RD1, RD2 - Obe družini sta vplivali na mojo odpornost, prva s priučenjem delovnih navad, druga pa z močjo (močno voljo) do življenja.	Vpliv RD na A - 1. RD (priučitev delovnih navad), 2. RD (močna volja do življenja)
	635	MD - V matični družini niso nič vplivali na mojo odpornost, morda samo na način, da so jo krepili s tem, ko so me prepustili sami sebi, sama sem morala poskrbeti za svoje preživetje.	Vpliv MD na A - ni vpliva (morda samo krepitev odpornosti na način prepuščanja samemu sebi - samostojne borbe za preživetje)
	636	Tudi jaz mislim, da nisem imela vpliva nanje, ker je bilo, kot me sploh ne bi bilo.	Vpliv A na MD - ni vpliva, stalno vedenje nevidnosti A

X14	637	RD - Izkušnja življenja v rejniški družini je vsekakor vplivala na nas na način, da smo postali še večji bojovníki, mislim, da smo ljudje, ki imamo to izkušnjo veliki borci skozi življenje. Zaveč bi npr. dejal, da smo trdobjci.	Vpliv RD na DK - večja borbenost (borci, trdobjci)
	638a	RD - Izkušnja rejništva te postavi, marsikaj si moraš izboriti,	Vpliv izkušnje rejništva - borba (stalna)
	638b	danés menim, da starši nasploh otroke preveč razvajajo, da jih s tem delajo nesamostojne in nepripravljene za življenje.	Mnenje o prevelikem razvajanju otrok - oblikovanje nesamostojnih otrok, nepripravljenih za življenje
	639	RD, MD - Izkušnja rejništva v začetku ni imela vpliva na mojo matično družino, zdaj pa menim, da moja matična družina v moji rejniški družini vidi zaupnike.	Vpliv RD na MD - zaupanje
	640	MD - Na mojo osebno odpornost je matična družina vplivala na način, da mi je dala priložnost spoznati in izkusiti, kako mora funkcionirati neka 'običajna' družina.	Vpliv MD na DK - priložnost spoznanja funkcioniranja 'običajne' družine
	641a	RD, MD - Iz te svoje preizkušnje sem se veliko naučil zase, osmislił mnogo stvari, prvič izkusil konflikt in se z njim soočil ter zmogel iskati načine njegovega reševanja,	Vpliv izkušnje rejništva - učenje, osmišljanje, izkušanje konflikta (soočanje in iskanje načinov njegovega reševanja)
	641b	ugotovil sem, da stvari v življenju niso samoumevne in da se največ naučiš skozi lastne izkušnje.	Spoznanje največjega učenja skozi lastne izkušnje in da ni samoumevnosti
	642	RD - Jaz osebno sem vplival na rejniško družino na način, da sem s prihodom povzročil spremembo vlog tudi pri otrocih, tukaj je bil kar naenkrat še en enakovreden član družine, potrebna je bila nova delitev dela, seveda je bilo med tem prisotno tudi rivalstvo in zbadanje, vendar smo se vedno pogovorili in stvari sproti razreševali.	Vpliv DK na RD - ob prihodu DK v RD: povzročanje spremembe družinskih vlog, delitve dela (prisotnost rivalstva, zbadanja)- pogovor in sprotno razreševanje pojavljenih težav

IV. VZGOJA

1. Kakšne vzgoje si bil deležen v svoji matični družini?

X1	643	Se ne spomnim, sem bil premajhen in premalo časa tam.	Ni spominov (prenizka starost, prekratko časovno obdobje bivanja v MD)
X2	644a	Prisotno je bilo stalno nasilje, tako psihično, fizično, kot spolno.	Stalnost nasilja (psihično, fizično, spolno)

	644b	Pogosti so bili čustveni napadi, prenos krivde, kreganje, potreba po stalni primerjavi z drugimi, dajanje v nič, ne imeti radi, nespoštovanje, neupoštevanje potreb želja (brez vsakršnega posluha).	Pogostost čustvenih napadov, prenosov krivde, kreganje, potreba po primerljivosti z drugimi, dajanje v nič, odsotnost izkazovanja ljubezni, nespoštovanja, neupoštevanja potreb, želja (odsotnost posluha)
X3	645	Slabe vzgoje, v svoji matični družini nisem pridobila praktično nič.	Slaba vzgoja, ni pridobitev
X4	646	Vzgoje ni bilo, ni bilo hrane, po cele dneve smo preživeli zunaj, svoje življenje sem si prirejal po svojih željah, edino kar je bilo важно in se je tako zahtevalo od mene je bilo to, da sem redno šel v šolo, vendar sem včasih tudi v šoli povzročal probleme, ne, niso me dobro vzgojili.	Odsotnost vzgoje, ne hrane, celodnevno življenje zunaj - na ulici, prepuščenost otroka samemu sebi, edina zahteva - obiskovanje šole (povzročanje problemov): zavedanje neustrezne vzgoje
X5	647a	V matični družini je bil prisoten stalen tepež iz strani očeta, kričanje, učil me je delovnih navad (pomoč na kmetiji, v gozdu), zaradi česar nisem rabil v šolo.	Stalen tepež (oče), kričanje, učenje delovnih navad (delo - ni potrebe po obiskovanju šole: odločitev očeta)
	647b	Tukaj je šlo za pretiravanje v mišljenju očeta, ki je vse videl kot slabo in v ničemer ni videl nič dobrega oziroma pozitivnega.	Pogled biološkega očeta - negativizem
	647c	Oče je delal namesto mene domače naloge,	Opravljanje domačih nalog iz strani biološkega očeta
	647d	to smo ugotovili, ko je mami (rejnica) pregledovala moje zvezke in skozi ocene, ko v šoli ni pokazal znanja, ki je bilo opaženo skozi reševanje domačih nalog, ki mu jih je vseskozi reševal oče.	Ugotovitev nesamostojnega izpolnjevanja učnih obveznosti (pomanjkljivosti v znanju)
X6+X7+X8	648	V matični družini ni bilo nikakršne vzgoje, vse je bilo neurejeno in razpuščeno.	Odsotnost vzgoje, neurejenost, razpuščenost
X9	649	V matični družini nikakršne.	Odsotnost vzgoje
X10	650	V matični družini vzgoje ni bilo, s tabo se nihče ni ukvarjal, na primer, da ti je bilo slabo v šoli, se za to ni nihče zanimal, moto, ki je v tej družini obveljal je: 'Potrudi se, zguraj!', znajdi se (če si boš opral oblačila, boš čist, če si boš skuhal, boš jedel, če se boš oblekel toplo, boš tudi oblečen toplo in te tako ne bo zeblo.	Odsotnost vzgoje, ni ukvarjanja (prepuščenost samemu sebi, lastna iznajdljivost)
X11+X12	651	Samo to, da se moraš umiti, da boš čist, strogost, kako se obnašati, učenje veččin ni bilo prisotno.	Zahteva umivanja, strogost načina vedenja, odsotnost

			učenja življenjskih veščin
X13	652a	Jalove vzgoje.	Jalova vzgoja
	652b	"Kjer te postavim, tam ostani", ves čas sem se počutila odveč na tem svetu.	Zahteva vedenja po pričakovanjih drugih (biološke mame)
X14	653a	Ni bilo vzgoje.	Odsotnost vzgoje
	653b	Mama se je preselila v Nemčijo, oče je pohajkoval naokrog brez zanimanja zame.	Dobro poznavanje zgodbe lastne družine (selitve, pohajkovanje)
	653c	Zame je sprva skrbela sosed, kasneje mačeha in nato sem prišel v rejniško družino.	Prvotna skrb sosed, mačeha, nato odhod v RD

2. Kakšne vzgoje (ki se kaže v ravnanju staršev s teboj) si deležen v rejniški družini?

X1	654	Všeč mi je to, da ne moreš imeti vsega, kar si želiš.	Nezmožnost imetja vsega, kar si želiš
	655a	Mislim, da na tak način, ko dobiš vse, kar si zaželiš, postaneš le zasvojen in da to ni dobro zate.	Zavedanje vpliva prekomerne razvajanosti (zasvojenost z vsem - zavedanje negativnega vpliva)
	655b	Tak je na primer naš sosed, ki mu kupijo vse, kar hoče in potem nič ne ceni. Dobi najboljši telefon, najboljši računalnik, in tak.	Primer razvajanosti sosed (vse kar si želi dobi - telefon, računalnik, ni spoštovanja)
	655c	To se mi ne zdi dobro.	Zavedanje, da razvajenost ni dobra lastnost
	656	Jaz pa pravim, da je boljše iti ven, v naravo, in da zadovoljstvo najdemo v majhnih stvareh, to pa nista telefon in računalnik.	Dobra odločitev: odhod v naravo, zadovoljstvo je v majhnih stvareh
X2	657	Upoštevanje, prilagajanje, več ljubeznivosti, pomoči, razumevanja, posluha, več želje osrečiti, pomagati, stati ob strani.	RD - Upoštevanje, prilagajanje, ljubeznivost, pomoč, razumevanje, posluš, osrečiti, pomagati, spodbujati, nuditi oporo
X3	658a	Še kar dobre vzgoje.	RD - delno zadovoljstvo z vzgojo Zadovoljstvo s pozitivnimi

	658b	V rejniški družini sem veliko pridobila.	pridobitvami v RD
	659	Menim pa, da bi velikokrat morala rejnica S pogledati najprej pri sebi, kaj je sama naredila, po mojem mnenju bi potrebovala malo več samokritike.	Mnenje o potrebi po večji samokritičnosti rejnice S
X4	660	V rejniški družini sem spoznal več discipline, postal sem bolj discipliniran do sebe in drugih.	RD - spoznanje discipline, samodiscipline
	661a	Pomembno se mi zdi, da se to, kar se obljubi, potem tudi udejanji, da si 'mož besede'	Izraz pomembnosti (obljuba dela dolg)
	661b	in da iskreno ter direktno poveš tako kot je ter si ne mečeš peska v oči, pač pa stojiš na realnih tleh, tega pri rejnici želel malo več.	Pomen iskrenosti, direktnosti, realnosti (izražena želja pri rejnici S)
X5	662	Sprejet sem bil takšen, kakršen sem, spodbujajo me, me spoštujejo mi pomagajo.	RD - sprejetost, spodbuda, spoštovanje, pomoč
X6+X7+8	663	Tako kot so njih starši naučili in jih vzgojili, na tak način sta mami in ati (rejnika) vzgojila nas.	RD - prenos načina vzgoje (primarna družina - svoja lastna družina)
X9	664	To, da sem prijazna do drugih ljudi, da pomagam drugim ljudem, spodbujajo me, da postajam samostojna, da bom prišla k svojemu kruhu.	RD - prijaznost, pomoč drugim ljudem, spodbuda k samostojnosti
	665a	Mislim, da so me zelo lepo vzgojili, včasih se zgrozim, ko vidim, kakšen odnos imajo nekateri otroci do svojih staršev,	RD - lepa vzgoja, zgroženost glede odnosa otroci - starši
	665b	hvaležna sem svojim staršem (rejnikom), da me niso razvadili, da znam ceniti stvari in da sem zanje hvaležna; da mi stvari niso samoumevne.	RD - Izražena hvaležnost rejnikom (cenjenost, hvaležnost)
X10	666	Tople vzgoje, stalen občutek povezanosti - družine, kazen sem si lahko določila sam (na primer sama sem si lahko določila, kdaj se bom vrnila domov, vendar sem pri tem morala uro, ki sem jo postavila, strogo upoštevati, če pa nisem upoštevala izrečenega, pa sem dobila kazen.	RD - Topla vzgoja, občutek povezanosti (družina), priložnost za samostojno določanje kazni ob neupoštevanju postavljenih pravil (upoštevanje določenega, neupoštevanje - kazen rejnikov)
	667a	Nikoli ni bilo izrečenega stavka 'ne smeš', to sem morda celo pogrešala.	RD - ni stavka 'ne smeš' (pogrešanje)
	667b	Je pa res, da sem na tak način vzgoje sproti sama ugotavljala, kaj smem in česa ne smem in da sem se pri vsem tem učila na podlagi lastnih izkušenj.	Omenjen način vzgoje - sprotno učenje iz lastnih izkušenj (ugotavljanje ravnanj, ki se smejo/ ne smejo)
	668a	Rejnica velikokrat reče, kako zelo impulzivna sem bila od nekdaj,	Izraz mnenja rejnice o Z - impulzivnost
	668b	a je kljub temu vedno našla način, da me je pomirila,	Zavedanje iznajdljivosti rejnice (uspešni načini pomiritve)
			Ni več uporabe uspešnih

		spoprijema s situacijami, ki se mu dogajajo, nekdo pa morda težje sprejme nekatere stvari, ki so v povezavi z njim in njegovim življenjem.	soočanje s svojo obstoječo realnostjo
--	--	--	---------------------------------------

3. Kaj ti je bilo/ ti je pri vzgoji v obeh družinah všeč/ ti ni všeč in bi spremenil (ter kako bi spremenil)?

X1	679	Všeč mi je to, da me tukaj v tej družini sprejemajo takšnega kot sem in da so me vzgojili tako, da točno vem, kaj smem in je dobro zame in kaj ne smem in bi mi lahko škodovalo oz. bi ogrozil sebe.	RD, všeč: sprejemanje, vzgoja na način jasno postavljenih meja in pravil, šola za življenje
	680	Ni mi pa všeč na primer način J (p.s. mož rejnice), ko mi je pomagal pri učenju matematike na način, da se je začel dreti name, ker nisem skapiral stvari, zaradi česar sem dobil še večji upor do matematike.	RD, ni všeč: Način vedenja rejnika (vzkipljivost - povzdigovanje glasu: stopnjevanje upora)
	681a	Kar strah me je takrat bilo, ko je J dvignil glas in sem se ustavil, dobil sem neko blokado, še manj sem na koncu razumel matematike.	Neprimeren način odziva na situacijo (povzdigovanje glasu - blokada)
	681b	Takrat sem klical na TOM telefon in prosil za nasvet, kaj naj storim v omenjeni situaciji.	Spomin (TOM telefon - iskanje nasveta)
	681c	Gospa na oni strani linije mi je svetovala, da naj povem ateju, naj mi bolj umirjeno razloži in naj ne povzdičuje glasu nad mano, saj bom le na tak način razumel njegovo razlago.	Nasvet: pojasnitev rejniku vrednosti umirjene utemeljitve in s tem lažjim dojetjem
	671d	Predlagala mi je, da se v takšni situaciji morda tudi za nekaj časa umaknem.	Predlog: Umik v primeru povzdigovanja glasu
	682a	Ateju sem potem naslednjič, ko sva se spet učila matematiko povedal, kaj si želim, torej, da mi mirno razloži matematiko in ko ni povzdigoval glasu nad mano ter mi je umirjeno razlagal snov, sem tudi sam čisto drugače dojemal to snov in jo razumel.	Pojasnitev pridobljenega nasveta dotični osebi (želja po umirjeni razlagi učne snovi)
	682b	Kot da bi se zgodil nek čudež.	Doživljanje čudeža (spremembe)
	683a	Za TOM telefon mi je povedal moj prijatelj.	Način poizvedbe
	683b	Povedal mi je, da če bom kdaj v stiski in ne bom vedel kako ravnati, naj kar pokličem na številko, ki mi jo je napisal.	Nasvet prijatelja (stiska - klic na TOM telefon)
	683c	Sem pa videl tudi plakate, kjer je bilo z velikimi črkami napisan TOM telefon za otroke in mladostnike v stiski in teh plakatov ter slike na njih sem se tudi spomnil, ko nisem vedel kaj bi, ko je ata tako ravnal.	Videnje plakatov oglaševanja TOM telefona (spomin ob pojavu stiske)

	684a	In ko sem se sam pri sebi vprašal kaj bi lahko takrat storil?	Samo prevpraševanje kaj v dani situaciji storiti (kako ravnati)
	684b	Sem si rekel, da bo klic na TOM telefon prava odločitev.	
X2	685	V matični družini mi ni bilo vseč nič, bila in mi še je pač družina, nič drugega.	MD- popolna odsotnost vsečnosti, zgolj družina, ki si je ne moremo izbrati
	686a	V rejniški družini pa mi je bilo vseč veliko stvari, sodelovali smo, šli na izlete, 'stopili skupaj', ko je bilo to potrebno, se učili eden od drugega, se zabavali.	RD , vseč - sodelovanje, skupni izleti, medsebojno učenje, zabava
	686b	Všeč pa mi ni bil pretiran poudarek na življenju po regiji, vsakdanje obiskovanje maše, molitve, branje Svetega pisma, in podobno.	RD, ni vseč - pretirano poudarjanje življenja v skladu religioznih načel (obiskovanje maše, molitve, branje Svetega pisma)
X3	687a	V matični družini mi vsekakor ni bil vseč tepež, ni bilo nobene podpore, stabilnosti.	MD, ni vseč - tepež, odsotnost podpore, stabilnosti
	687b	Všeč pa mi je bilo to. da sem imela nek dom.	MD, vseč - 'nek dom'
	688a	V rejniški družini mi je vseč to, da smo bili vzgojeni verno in da tudi živimo v skladu z načeli Biblije kot vzora sveta.	RD, vseč - verska vzgoja (življenje v skladu z načeli Biblije kot vzora sveta)
	688b	Po drugi strani pa tudi tukaj ne morem ravno izraziti vsega, kar bi si želela, včasih se raje prilagodim.	RD, ni vseč - nezmožnost izraziti vse svoje občutke in čustva
	689a	V prihodnosti se želim odseliti, razmišljam v tej smeri, da želim zaživeti samostojno, neodvisno od nikogar.	Želja po selitvi, osamosvojitvi, neodvisnosti (pogled v prihodnost)
	689b	Sicer 'fura' odnose,	Minimalna (nujna) komunikacija - odnosi
	689c	vendar še zdaj ne vem, kdo sem, če bi več časa preživela sama, bi lažje oblikovala svoja stališča.	Prevpraševanje (iskanje sebe, svojega jaza) - mnenje o potrebi po večji količini časa, preživetega s samo seboj (lažje oblikovanje stališč)
X4	690	V matični družini nič.	MD, popolna odsotnost vsečnosti
	691	V rejniški družini pa ustvarjen prostor, kamor se lahko vedno vrneš, stalna podpora, potrebna pomoč, občutek, da te ima nekdo rad, te spoštuje.	RD, vseč - ustvarjen prostor (odprt prostor za vrnitev - kdajkoli), stalna podpora,

	698c	Zdaj vsaj vem, česa si ne želim.	Jasna slika o neželenem
	699a	V rejniški družini sem morda pogrešala malo več strogosti; enostavno so mi preveč stvari dovolili, kot primer naj navedem pico, od katere sem pojedla samo en kos, vse ostalo pa pustila.	RD - pogrešanje (strogosti - prevelika mera popuščanja, dovoljenja - izhodišče za nespoštovanje npr. hrane)
	699b	Tako se nisem naučila spoštovati hrane, še sedaj sem zelo izbirčna.	Izbirčnost
	699c	Sem pa se naučila spoštljivo ravnati z denarjem.	Učenje spoštljivega ravnanja z denarjem
	699d	Všeč mi je, da smo ob nedeljah hodili k maši, zvečer vsi gledali televizijo, imeli skupne obroke.	RD, všeč - obiskovanje maše ob nedeljah, skupno večerno gledanje televizije, skupni obroki
	699e	Na osebni ravni sem dobila tukaj marsikaj, česar prej nisem imela.	Pridobitev na osebni ravni
X11+X12	700	Na začetku mi ni bila všeč strogost v rejniški družini, sedaj ko pomisliva, je strogost nekaj dobrega, saj se na tak način naučiš reda in discipline.	RD, ni všeč/všeč - strogost/morda nekaj dobrega (učenje reda in discipline)
X13	701a	Vzgoja mi v obeh rejniških družinah ni bila všeč.	Nevšečnost vzgoje v MD + RD
	701b	Sem namreč zelo trmasta oseba, všeč mi je spontanost, če bi lahko in bi to znala in zmogla, bi že v otroštvu zaživela sama.	Trma, spontanost, intenzivna želja po osamosvojitvi (že od nekdaj)
	701c	Se mi zdi, da sem ves čas živela po nekih svojih pravilih.	Dosedanje življenje po svoje postavljenih pravilih
X14	702a	V rejniški družini mi je bilo vsekakor všeč sprejemanje, spoštovanje,	RD, všeč - sprejemanje,

	702b	ljubezen, ki mi jo je ta družina dala. Bi pa si želel morda malo več odprtosti za kak pogovor o čustvih (priložnosti pokazati jezo in sploh biti jezen), imeti drugačno mnenje, spodbujanje k izražanju argumentov za določeno mnenje, večje odobravanje hobijev.	spoštovanje, ljubezen RD - želja po bolj odprtem prostoru za pogovor o čustvih (tudi negativnih), drugačno mnenje (nestrinjanje z večinskim mnenjem), spodbuda k izražanju argumentov za drugačno mnenje, več odobravanje različnih hobijev
	703	V matični družini ni stvari, ki bi jo izpostavil, da mi je bila všeč.	MD, popolna odsotnost všečnosti
	704	Sedaj, v moji lastni družini dajem poudarek na izražanje čustev, ustvarjanje prostora za vsa čustva, ni nedovoljenih čustev.	Sedanjest - poudarek na (odrtem izražanju vseh čustev)
	705a	Enakopravnost je nekaj, kar potrebuje otrok v rejniški družini, vendar pa se je potrebno zavedati, da ima vsak otrok v sebi nek vzvod, da ob pomoči drugega zmore sprejeti to svojo realnost, da njegova matična družina ni zmogla poskrbeti zanj in da je z rejniško družino dobil priložnost, da je izkusil to, kar mu matična družina ne bi mogla dati.	Pomen enakopravnosti, hkrati zavedanje vzvoda otroka (zmožnosti sprejeti svojo realnost: nezmožnost MD poskrbeti zanj, priložnost življenja v drugi družini)
	705b	Otroku moramo vedno predstaviti realno sliko,	Stalno zasledovanje realnosti
	705c	saj se lahko v nasprotnem primeru zgodi, da začne like in nasploh stvari idealizirati, s tem pa začne živeti v nekem zanj virtualnem svetu, ki pravzaprav sploh ne obstaja.	Ni zasledovanja realnosti (idealizacija - življenje v virtualnem - neobstoječem svetu)

4. Kakšna meniš, da je 'ustrezna' vzgoja otroka?

X1	706	Mislim, da je ustrezna vzgoja otroka, da ga sprejmeš takšnega kot je in da mu jasno poveš ter zahtevaš, da se določenih dogovorjenih pravil drži in jih upošteva.	Sprejemanje, jasno izražanje zahtev, obojestransko upoštevanje dogovorjenih pravil
X2	707	Da otroka pohvališ, ga nagradiš, na način, da je dobro zanj, ga opaziš, če nekaj dobro naredi.	Pohvale, nagrade, potrditve
	708	Menim, da lahko kot starš oziroma odrasla oseba otroku vedno poveš, kako pa bi v določeni situaciji lahko ustrežneje ravnal, se nanj ne dereš, kot starš izraziš svoja pričakovanja, mu prisluhneš, da pove svoje želje.	Svetovanje, odsotnost povzdigovanja glasu, izražanje pričakovanj, posluh za otrokove želje
X3	709	Toplina, ljubezen, stabilnost, varnost, 'zdrave' omejitve, poštenost,	Toplina, ljubezen, stabilnost,

		delavnost, svoboda.	varnost, 'zdrave' omejitve, poštenost, delavnost, svoboda
X4	710a	Trenutno razmišljam v smeri, da ne bi imel otrok,	Razmislek o življenju brez otrok
	710b	drugače pa menim, da je prav, da otroci veliko berejo, niso cel čas na računalniku, telefonu, prav se mi zdi, da se otroku priuči čim boljše delovne in učne navade, bonton pri hrani, lepo obnašanje, dobre vrline (spoštovanje, darežljivost, prijaznost, skromnost, varčnost (da ni razsipniški z denarjem), da oblikuje jasne cilje v svojem življenju.	Veliko branja (izobraževanje otrok), priučenje delovnih navad, lepega vedenja (obnašanja), spoštovanje, darežljivost, prijaznost, skromnost (varčnost), oblikovanje jasnih življenjskih ciljev
X5	711	Da pomagaš otroku, ga sprejmeš, ga spodbujaš.	Pomoč otroku, sprejemanje, spodbujanje
X6+X7+X8	712	Upoštevati otroka, ga spoštovati, mu nuditi varnost, ga imeti rad.	Upoštevanje, spoštovanje, varen prostor, ljubezen
X9	713	Vsem pomagat, če le lahko, vse spoštovat, razumet druge, postaviti otroku tudi meje oziroma omejitve, da ga preveč ne razvadiš, ga spodbujati v šoli, da otrok nekaj doseže in pride do svojega kruha in ga vzgajam v slogu, da če imaš nečesa dovolj, lahko tisto deliš še z drugimi.	Pomoč drugim po svojih zmožnostih, spoštovanje, razumevanje in sprejemanje drugih, postavljene meje, spodbude, opora (za uspeh in dosežek v življenju)
X10	714a	Da se z otrokom ukvarjaš, mu daš toplino, čas, prostor, ga ne zapiraš, mu omogočiš zasebnost; možnost, da spi v svoji postelji.	Ukvarjanje z otrokom, toplina, čas, prostor, zasebnost (spoštovanje intimnosti)
	714b	Pomembno se mi zdi, da otroku daš to možnost, da če se otroku zdi in sam začuti željo po pomoči, pomaga in da nikogar ne siliš v pomoč.	Možnost izbire (pomoč drugim)
	714c	Kot starš moraš otroku postaviti jasne meje in pravila.	Jasnost meja, pravil
X11+X12	715	To, da otroku nudiš svojo ljubezen in se odzivaš na njegov potrebe ter želje.	Ljubezen, odzivnost na potrebe in želje
X13	716	Otroka moraš vzgajati na način, da mu je mama prva misel, da se ima vedno željo vrniti domov (tudi ko sem osamosvoji in si ustvari svojo družino).	Mama prva misel (stalna želja po vrnitvi domov - obisku doma: tudi v času osamosvojitve, svoje lastne družine)
	717	Mislim, da moraš biti strog, to sem se naučila v drugi rejniški družini na način, da otroka v primeru, da nekaj naredi dobro tudi nagradiš in pohvališ na način, "če boš to in to naredila, boš nagrajena".	Strogost, učenje (2. RD) - nagrade (nekaj 'dobro' narejeno), pohvale
	718a	Prvi partner, oče moje hčere, je bil do hčere zelo lojalen in ji je vse pustil.	Prvi partner A (lojalnost,

	718b	Tako sem morala biti jaz ves čas tista, ki je držala vajeti v rokah in otroku jasno dala vedeti, kaj lahko počne in česa ne sme.	brez omejitev) Drža A (jasnost zahtev)
	719a	Otroku moraš dati tudi spodbudo k učenju ter mu pojasnit, zakaj želiš, da zaključi šolo.	Spodbuda (učenje - pomen zaključka šole)
	719b	Svoji hčeri velikokrat rečem: "Uči se, da ne boš delala kot konj in še ne boš imela dovolj, da bi lahko poskrbela za svoje otroke ter zaključi šolo, kjer boš imel lepo, ne preveč naporno službo, da ti ne bo na račun službe trpelo zdravje, kot je meni, ki sem kot gostinka veliko časa preživela na nogah, stoje".	Dajanje nasvetov za življenje (iz izkušenj)
	720	Otroku je tudi potrebno postaviti jasne meje in ga učiti, naj vedno pomaga drugim ljudem, naj spoštuje denar in ga naučiti porabe z denarjem, da zna preživeti skromno.	Postavljanje jasnih mej, učenje pomoči drugim ljudem, spoštovanje denarja (skromnost)
X14	721	Vsekakor sem malo tradicionalist in ostajam tradicionalist.	Tradicionalna vzgoja v določeni meri
	722	V moji rejniški družini je bila namreč prisotna bolj stroga vzgoja (bile so postavljene jasne meje, osnovna pravila; nekatera pravila so bila stvar sprotnega dogovarjanja, vendar vedno skozi ohranjanje spoštljivega odnosa).	RD - strogost (jasne meje, pravila), spoštljiv odnos
	723	Menim, da za 'ustrezno' vzgojo ni magičnega recepta, šele ko se soočiš z neko določeno situacijo v praksi sproti preceniš, kako boš odreagirai.	Ni recepta za 'ustrezno' vzgojo otroka, soočenje - reakcija, akcija
	724	Skozi življenje v rejniški družini sem se naučil nekaj - 'ne bodi papagaj, vztrajaj' in vztrajnost je moja dobra vrlina, morda pa včasih tudi slaba, saj vedno vztrajam do zaključka, do nekega dogovorjenega cilja, dosežka.	Učenje samostojnega delovanja - ne posnemanja, vztrajnost (do dosege postavljenega cilja, dosežka)
	725	Svoje otroke vzgajam na način, da jim dam jasno vedeti in jim povem, kako zelo rad jih imam, da se skupaj o stvareh dogovarjamo in da stvari tudi potem dosežemo; torej, da počnemo stvari z določenim ciljem, ki ga moramo doseči in pri tem vztrajati.	Jasno izražanje ljubezni, skupno sprejemanje dogovorov, realizacija dogovorov (vztrajnost)

5. Kako meniš, da je način vzgoje v matični in rejniški družini vplival nate osebno (predvsem na tvoj pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

X1	726	Zelo pozitivno.	Zelo pozitiven vpliv RD
	727	Iz svoje "prave" družine sem imel izkušnjo, da me niso imeli radi, me niso želeli, sprejemali, nisem bil cenjen.	Izkušnja iz MD - ne sprejemanje, odsotnost primarne ljubezni, ni cenjenosti (vrednosti za družino)
	728	Največ mi pomeni to, da sem tukaj cenjen, enakovreden, imam kaj rabim,	Največji pomen sprejetja RD,

		nič mi ne fali, imam topel dom, prijazna starša in kaj češ boljšega in lepšega.	enakovrednost, cenjenost, zadovoljevanje potreb, topel dom, prijaznost, odzivnost: zadovoljstvo, lepota življenja
X2	729	Name osebno je način vzgoje iz obeh družin vplival.	Vpliv obeh družin (MD + RD) na K
	730	Kot sem že povedala, je vzgoja v matični družini na meni pustila pečat, ki me je zaznamoval za celo življenje in bo name vplival v obliki težav z lastno psiho.	Vpliv MD - pečat (težave z lastno psiho, zaznamovanost za celo življenje)
	731	Vzgoja v rejniški družini pa je name vplivala skozi pogovor, spoštovanje, iskanje konstruktivnega načina reševanja težav, kar že in tudi v prihodnje bom uporabljala v osebnem življenju, ker mi je všeč.	Vpliv RD - skozi pogovor, izkazovanje spoštovanja, stalno iskanje konstruktivnega reševanja težav (učenje za življenje - uporabnost v svojem osebnem življenju)
X3	732	Sem 'mešanica' obojne vzgoje; tako vzgoje v matični, kot v rejniški družini.	Vpliv obeh družin (MD + RD)
	733	Matična družina mi je dala resnično tisto spoznanje, je bila zame nauk za življenje na način, da sem v njej doživljala tisto, kar sem pač na nek način zaradi takšne družine 'morala' pretrpeti v začetni fazi življenja.	Vpliv MD - spoznanje krutosti usode (življenjski nauk začrtanosti življenja in borbe v življenju)
X4	734a	Žal mi je, da v svojem otroštvu nisem razvil učnih navad, pač pa razvajenost,	Obžalovanje odsotnosti razvoja učnih navad - razvajenost
	734b	vzgoja v matični družini je name vplivala bolj negativno kot pozitivno, zelo težko rečem, kako konkretno je vzgoja v matični družini vplivala name, saj je bilo vzgoje zares minimalno,	Vpliv MD - negativen, težak govor o načinu vplivanja (ocena minimalnega vpliva)
	734c	če ocenim 1:15 kot vzgoja v rejniški družini, ki je name vplivala pozitivno, z njeno pomočjo sem dobil bolj jasno sliko na življenje, razvil primarne oziroma osnovne sposobnosti za spoprijemanje z izzivi vsakdanjega življenja.	Pozitivna ocena vpliva RD (pridobitev jasne predstave o življenju, razvoj primarnih sposobnosti za spoprijemanje z vsakdanjimi izzivi)
	735	Največja pridobitev je zame bil razvoj boljših odnosov z drugimi ljudmi, razvoj boljšega razumevanja, sporočil druge osebe, razvil sem sposobnost ozaveščanja, da znam in zmorem, občutek omejene svobode, ki pa je bila znotraj matične družine neomejena; počel sem lahko skoraj popolnoma vse, kar sem želel.	Pridobitev v RD - razvoj boljših odnosov, razumevanja, sposobnost ozaveščanja (znati), omejenost svobode
X5	736	Oba načina vzgoje sta vplivala name.	Vpliv obeh družin (MD + RD)
	737	Prvi, v matični družini negativno, drugi, v rejniški družini pa zelo pozitivno, saj sem začel na svet gledat čisto drugače in sedaj sem vsaj vesel, da živim.	Vpliv MD - negativno, RD - zelo pozitivno (sprememba pogleda na življenje, najdenje smisla življenja)

X6+X7+X8	738a	Veliko.	Velik vpliv obeh družin (MD + RD)
	738b	Vzgoja v matični družini zelo slabo, negativno, vzgoja v rejniški družini pa pozitivno.	Vpliv MD - zelo negativno, RD - zelo pozitivno
	739a	Zdaj se zmoremo spoprijemati z vsakdanjimi izzivi veliko lažje,	Učenje sposobnosti spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi
	739b	prej tega nismo znali, ker nas nihče ni naučil in ni nihče zaupal v nas in naše sposobnosti ter potencialne.	Ni znanja sposobnosti spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi (ni zaupanja MD v sposobnosti/potencialne)
X9	740	Zelo, na svet sem začela gledati z veliko bolj pozitivnimi očmi, sedaj se znam spoprijemati z izzivi, iz izzivov se učim, imam dovolj moči, da se zmorem postaviti zase.	Vpliv RD - zelo velik vpliv (sprememba pogleda na svet - pozitivna naravnost, razvoj sposobnosti spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi, učenje iz lastnih izkušenj, pridobitev na moči postaviti se zase
X10	741a	V matični družini so ti ves čas dajali občutek, da se jim smiliš in ta občutek potem kot otrok tudi ponotranjiš.	MD - občutek manjvrednosti, poniževanje (ponotranjenje občutka)
	741b	V matični družini sem bila pogosto deležna prenosa občutka krivde; vsega sem bila na nek način kriva jaz.	Prenos krivde na otroka
	742a	V rejniški družini so bili po večini pozitivni vplivi.	RD - pozitivni vplivi
	742b	Iz rejniške družine sem pridobila to, da zdaj vem, da nekaj ni prav in narediš to drugače, saj si sam želiš sprememb.	Vpliv RD na Z - učenje ustreznega vedenja v posamezni situaciji
	743a	Pogosto je bila prisotna ta primerjava z drugimi družinami,	Pogosta primerjava z drugimi družinami
	743b	videla sem in se pogosto spraševala, zakaj nimam tudi jaz tako urejene družine, kot jo imajo drugi otroci.	Razmislek in prepričevanje o 'urejenosti' družine
	744a	V rejniški družini pa sem se ogromno naučila.	RD - pridobitev velikega števila novih spoznanj in dognanj
	744b	Kot primer naj navedem ravnanje z denarjem, ko sva skupaj s teto delali spisek z življenjskimi stroški, na ta način pa sem pridobivala predstavo o	Primer učenja ravnanja z denarjem (zapisovanje

		tem, koliko kaj stane, naučila pa sem se tudi spoštljivega ravnanja z denarjem.	življenjskih stroškov - občutek, koliko je kakšna stvar vredna)
X11	745	V matični družini nisem pridobila zase nič kaj veliko, le strahove.	MD - ni uporabnih pridobitev, le pridobitev strahov
	746a	V rejniški družini pa sem dobila to izkušnjo, kako pomagati sebi in drugim	RD - pridobitev empatije, sočutja (pomoč drugim)
	746b	in kakšno vrednost ima to, da otrok občuti ljubezen svojega starša oziroma nekoga, ki se zanj zanima, ga ima rad.	Zavedanje vrednosti starševske ljubezni in skrbi
X12	747a	Skozi vzgojo v rejniški družini sva ugotovili, da ne smeš nikoli otroka prepustiti samemu sebi,	Spoznanje pomena skrbi starša za otroka
	747b	kako zelo je pomembno medsebojno razumevanje v primeru stiske znotraj družine ter povezanost; da znajo člani družine stopiti skupaj in s skupnimi močmi premagati posamezno težavo.	Spoznanje pomena medsebojnega razumevanja, povezanosti družinskih članov, skupnega razreševanja stiske oziroma krize družine
	748a	V matični družini sem bila pogosto deležna prenosa krivde name,	MD - prenos krivde na otroka (D)
	748b	to sem sedaj v tej družini ozavestila in tako mi je jasno, da nisem za vse kriva jaz.	Ozaveščanje prenosa krivde na drugega, jasna predstava o tem
X13	749	Vsekakor je vplival.	Vpliv RD
	750	V prvi rejniški družini sem se naučila delovnih navad, izoblikovala me je v osebo, kakršna sem, ni bilo prisotne neke ljubezni, topline.	1. RD - učenje delovnih navad, izoblikovanje osebnosti, odsotnost ljubezni, topline
	751a	Prav zato sem tudi pri 11 letih želela iz te rejniške družine, to sem povedala tudi socialni delavki ("Želim nekaj doseči v življenju in nekaj postati, ne samo delati na kmetiji in životariti iz dneva v dan.").	11 let - želja po odhodu iz RD (izraženost socialni delavki)
	751b	Pri 11. letih sem sama od sebe šla do socialne delavke, ji to povedala in ji tudi povedala, kakšno družino si želim in kaj potrebujem.	11. let - obisk socialne delavke, sporočilo kakšno družino si želi in potrebuje
	752	Mislim, da so me v prvi rejniški družini precej izkoriščali za delo in me za to tudi vzeli k sebi.	Mnenje o izkoriščanju 1. RD
	753	V drugi rejniški družini pa je bilo vse bolj odnosno, več ljubezni, tukaj sem pridobila energijo in moč za življenje ter zavedanje, da je življenje nekaj lepega in da ga je potrebno ceniti in spoštovati.	2. RD - odnosnost, ljubezen, energija, moč za življenje, spoznanje lepega, cenjenega in spoštovanega življenja
	754a	Ta rejnica mi zdaj, ko že imam svojo družino nudi vso svojo pomoč, mi je	Odzivnost rejnice tudi po

	754b 754c	vedno na voljo, ko jo potrebujem (ali jo pokličem ali se kar osebno oglasim pri njih doma, mi svetuje, kaj predlaga). Ob odhodu iz druge rejniške družine mi je rejnica dala vedeti, da bodo vrata te rejniške družine zmeraj odprta zame in da se lahko kdajkoli obrnem nanjo, ko jo bom potrebovala. Tudi ko sem bila v finančni stiski, mi je posodila denar, vse to zares cenim.	prenehanju rejniške dejavnosti (pomoč, podpora) Ob odhodu iz RD jasno sporočilo stalne možnosti obiska (prihoda nazaj) Finančna stiska (posoja denarja - rejnica)
X14	755	Vzorci ravnanja in vedenja, ki sem jih spoznal v rejniški družini so vsekakor vzorci, ki sem jih iz rejniške družine tudi prevzel v svoje življenje v prihodnje.	Všečnost prevzetih vzorcev vedenja in ravnanja iz RD (njihova uporaba v svoje ustvarjeni družini)
	756	Menim pa, da je vpliv načina vzgoje, tako v matični, kot v rejniški družini odvisen od trajanja bivanja otroka v posamezni družini.	Mnenje o vplivu načina vzgoje v povezavi s časom trajanja življenja v posamezni družini
	757a 757b	Vsekakor stvari, ki sem jih videl v rejniški družini kot pomanjkljive ali konfliktno z mojim pogledom, ne želim in tudi nikakor ne bom ponavljal, na primer, takšna stvar je način razreševanja konflikta, ne skozi kritiziranje drugega, kot je bilo prisotno v rejniški družini, pač pa skozi miren pogovor o konfliktu, 'na štiri oči', nikoli vpričo nekoga drugega, razen, če se te osebe konflikt tiče oziroma je v določen konflikt vpletena tudi ona.	Zavedanje primanjkljajev RD (konfliktnost z lastnim pogledom) Primer opaženih primanjkljajev RD (način razreševanja konflikta: namesto kritiziranje drugega (RD), miren pogovor o konfliktu (le vpletenih v konfliktno situacijo))
	758	Ne prenesem krivic, če prepoznam krivico jo želim razrešiti, pa četudi moram zato vstopiti v neko konfliktno situacijo; krivice ne smejo obstajati in v vsej svoji polnosti se borim za to.	Ni zagovarjanja krivic (boj proti obstoječim krivicam)

DEMOGRAFSKI PODATKI

OIR	SPOL	STAROST	STAROST OB PR. V RD	TRAJANJE BIV. V RD	DODATEK?	DATUM, LOKACIJA, ČAS SREČANJA
X1	M	20 let	3 mesece	20 let	To, da sem vesel, da imam priložnost živeti v takšni družini, kot živim. Tu se počutim sprejetega in sem zadovoljen.	Datum srečanja: 7.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri X1 doma Čas srečanja: od 10h

						do 11h.
X2	Ž	24 let	15 let	10 let	Zame je bilo bivanje v rejniški družini dobra izkušnja, pomisleki, ki se mi na področju rejništva pojavljajo so, zakaj ni prehod iz rejništva v posvojitev lažji. Rejništvo je nekaj dobrega za otroka, vendar ima tudi pomanjkljivosti, kot na primer pomanjkljiv občutek, da nekomu pripadaš, nikoli ne moreš popolnoma predvidevat stvari, skozi pogovor se rejniška družina spozna, včasih se otrok in rejniška družina, v katero je prišel ne ujemajo, takrat je potrebno rejniško družino menjat, to je naloga socialne delavke. Otroku mora biti v rejniški družini prijetno, dobro se mora počutiti.	Datum srečanja: 9.11.2017 Lokacija srečanja: pri X2 doma, v dnevnem prostoru. Čas srečanja: od 15.30h do 17.15h.
X3+X4	Ž+M	20 let	13 let	7 let	I: Menim, da je rejnica boljša izbira kot mladinski dom, saj rejniška družina postane tvoja družina in S je prava izbira za to. L: Menim, da se v družbi pojavlja preveč predsodkov v povezavi z rejništvom in da ljudje nate gledajo drugače. Vendar pa je kljub temu rejništvo pozitivna stvar, ki me je naučila, naj zaupam v svoje sposobnosti in to mi tudi uspeva.	Datum srečanja: 9.11.2017 Lokacija srečanja: soba X3, x4 pri rejniški družini doma Čas srečanja: od 18.30 do 21.30h.
X5	M	12 let	7 let	4 leta	Ja to, da živim v prijazni rejniški družini in sem za to zelo hvaležen. Rejnika sta dobra do mene, vedno znova občutim, kako zelo me imajo vsi radi (tudi sosedje, sorodniki). Zelo rad imam živali, doma imamo dva psa, muco in zlate ribice. Tudi ena od naših psičk ima podobno zgodbo kot jaz; tudi njo smo posvojili, ker so v družini, kjer so starši od te psičke zelo grdo ravnali z njo in zanjo sploh niso skrbeli, so jo kar prepustili sami sebi. Tako je nekega dne prijateljica moje	Datum srečanja: 11.11.2017 Lokacija srečanja: kavarna v Slovenski Bistrici. Čas srečanja: od 12.15h do 13.15h.

					mame (rejnice) to psičko pripeljala k nam, seveda nas je vprašala, če bi to psičko sploh sprejeli in ji ponudili dom in mi smo na to takoj pristali.	
X6+X7+X8	Ž+M+Ž	14+14+ 11 let	7 let,16 mesecev, 19 dni	7 let, 13 let, 14 let	Š: To, da imamo kužka, ki ga imamo vsi zelo radi. M: Da smo imeli veliko srečo, da smo dobili tako dobro in urejeno družino. J: Imamo dva kužka, eden je moj, saj sem ga dobila za veliko noč, ati ga je skrtil v košaro, jaz pa sem mogla sama odkriti presenečenje.	Datum srečanja: 17.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri rejniški družini doma Čas srečanja: od 16.15h do 17.00h.
X9	Ž	16 let	2 leti	14 let	Vesela sem, da sem tu, da se je tako končalo, zavedam se tega, da bi lahko bilo še hujše in sem vedno znova hvaležna za to, kar imam. To, kar se je zgodilo, se pač je zgodilo, torej je že moglo tako bit, upam, da bom tu lahko ostala še dolgo. Zmeraj bom hvaležna mami in atiju (rejnici in rejniku), da sem lahko živela z njima, da nista obupala nad menoj, da sta me imela rada in srčno upam, da bom kot starš takšna, kot sta bila onadva, saj sta bila zame enostavno popolna.	Datum srečanja: 17.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri rejniški družini doma Čas srečanja: od 18.00 do 19.40h.
X10	Ž	25 let	12 let	14 let	Menim, da bi se morali rejniški otroci veliko več družiti med seboj, na primer organiziranih bi moralo biti več taborov za otroke. Mislim, da je prisotnega preveč pomilovanja rejniških družin in stalna stigmatizacija.	Datum srečanja: 18.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri rejniški družini doma Čas srečanja: od 14h do 15.30h.
X11+X12	Ž+Ž	13 + 14 let	5 + 6 let	8 +9 let	D: Morda to, da drugi ljudje še vedno preveč vidijo rejniške družine kot nekaj slabega, mislijo, da se v rejniških družinah dogaja izkoriščanje, vendar v resnici je rejniška družina marsikje družina, kot si jo vsak otrok želi. T: /	Datum srečanja: 18.11..2017 Lokacija srečanja: pri rejniški družini doma, v jedilnici. Čas srečanja: od 17.30h do 19.00h.
X13	Ž	33 let	4 leta	11 let (v prvi	Morda to, da sem hvaležna za obe	Datum srečanja:

				rejniški družini) in 2 leti (v drugi rejniški družini).	rejniški družini, saj sta me obe nekaj naučili in me izoblikovali v osebo, kakršna sem danes.	10.11..2017 Lokacija srečanja: kavarna v Framu Čas srečanja: od 15.30h do 17.00h.
X14	M	42 let	2 leti	24 let in še po izteku rejništva nekaj let	/	Datum srečanja: 28.11.2017 Lokacija srečanja: čitalnica Fakultete za socialno delo Čas srečanja: od 14.00 do 15.45h.

I.) OSEBNA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem osebne odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta osebne odpornosti?

Y15	759	Odpornost razumem kot neke vrste moč, ki se skriva v človeku.	Moč (notranjost človeka)
	760	Pod tem pojmom se mi v mislih sicer bolj pojavlja fizična odpornost človeka v primeru kakšne bolezni, za katero navsezadnje tudi potrebujemo notranjo moč, ki nam je v pomoč, da ozdravimo oz. okrevamo.	Fizična odpornost (povezanost z notranjo močjo - pomoč za ozdravitev)
	761a	Menim, da na osebno odpornost človeka vpliva vrsta dejavnikov; vzgoja, zunanji vplivi oz. vplivi okolja, naša preteklost.	Vpliv številnih dejavnikov: vzgoja, vplivi okolja, preteklost
	761b	Menim, da je pri soočanju z različnimi izzivi, ki nam jih prinaša življenje zares pomembno skupno iskanje rešitev.	Mnenje o pomembnosti skupnega iskanja rešitev pri soočanju z življenjskimi izzivi
	762	Z otroki v rejništvu je potrebno govoriti o problemih, ki jih imajo in jih prinesejo s seboj v rejniško družino.	Pomen pogovora o problemih otrok (skupaj z otroki)
	763	Tukaj imam v mislih tudi probleme, na katere sicer nimamo vpliva, pa jih pač enostavno moramo sprejeti in ta odločitev je za otroke v rejništvu običajno zelo težaven korak.	Pomen pogovora o problemih (ni vpliva), sprejemanje, odločitve (težaven korak)
	764a	Zmeraj moramo skupaj z otroki pogledati, na kaj vse se da vplivati in v takšnem primeru iskati rešitve,	Skupno analiziranje dane situacije (iskanje rešitev)
	764b	ali pa situacijo sprejeti oz. je ne sprejeti ter potemtakaem poiskati drugo »ustrezno« pot, da bo otroku dobro in da bo zmož delovati na ravni vsakdanjega življenja.	Izražena možnost izbire - situacijo sprejeti/ne sprejeti, iskanje ustreznih možnosti, v korist otroka (v ospredju glas otroka)
Y16	765	Odpornost je sposobnost otroka, da se upira izzivom, draženjem vrstnikov, da zna stati za tem, kar je ('to sem jaz in na to sem ponosen'), da zna oblikovati svoja stališča brez vpliva vrstnikov.	Upiranje izzivom, draženjem vrstnikov, trdnost v svojih prepričanjih, stališčih

	766	Otrokom vedno pravim in poudarjam, naj si upajo biti drugačni, naj 'bodo lokomotive in ne vagoni'.	Učenje upati si biti 'drugačen' (lokomotiva)
	767a	Vedno znova poudarjam, naj bodo to, kar so, samosvoji,	Poudarek pomena samosvojsosti
	767b	saj če bodo razmišljali kot drugi, se lahko hitro zgodi, da potonejo.	Odkrito razmišljanje rejnice o posledici sledenja drugim (potoniti)
Y17	768	Zame osebna odpornost pomeni sposobnost iz sebe narediti nekaj, kar zmoreš, moč, ki ti pomaga soočiti se s težavami in zanje poiskati rešitev.	Sposobnost, moč, soočenje s težavami in iskanje rešitev zanje
Y18	769	Osebna odpornost zame pomeni, da na stvari vedno gledam pozitivno.	Pozitivna naravnost (vidik/pogled na življenje)
	770	Če mi nekdo kaj slabega reče, se odzovem z lepo besedo.	Odziv - lepa beseda
	771	Sem mnenja, da s tem, ko sem sama dobra po srcu in pripravljena zmeraj drugim priskočiti na pomoč, tudi mene obkrožajo dobri ljudje; v družini, sosedje, prijatelji, znanci, sodelavci.	Zagovarjanje pomoči drugim ('dobro se z dobrim vrača!')
	772	Negativizem poskušam čim prej zbrisati, pozabim sicer ne, oprostim pa hitro.	Izbris negativizma (ni pozabe, oproščanje)
	773	Menim, da se krepi otrokova odpornost na način, da jim kot starši z vzgledom pokažemo in povemo, kako pomembno je, da so dobri ljudje, saj jih bodo tako tudi obkrožali ljudje, ki so dobri.	Krepitev otrokove odpornosti - vzgled (dejanja in besede vzornikov) - lastno sprevidenje dobrote
	774	Trdno verjamem v to, da se 'dobro z dobrim vrača' in da 'lepa beseda vedno lepo mesto najde'.	Prepričanost - 'Dobro z dobrim vrača' in 'lepa beseda vedno lepo mesto najde'
	775	V rejništvu imam otroke stare 14, 14 in 13 let.	Starost otrok v rejništvu (14, 14, 13)
	776	Menim, da so ti otroci najboljši in v skladu z njihovo starostjo zelo dobro pripravljeni na življenje (99% sem, da bodo ti moji otroci v prihodnosti znali poskrbeti zase po zgledu naše družine (bodo ostali povezani, si bodo pomagali, a hkrati delovali v svojih življenjih kot samostojne, samozavestne osebnosti).	Mnenje o najboljših otrocih, pripravljenost na življenje (trdna prepričanost v iznajdljivost otrok, samostojnost), povezanost, medsebojna pomoč
Y19	777	Osebna odpornost zame pomeni, da otroke vzgojiš na način, da se znajo postaviti zase, si izborit svoj prostor.	Vzgoja otrok z razvojem zmožnosti postaviti se zase, izboriti si svoj prostor
	778	Primer prihoda deklice N, ki se ob prihodu v našo družino ni znala braniti, njena odpornost je bila zelo šibka.	Primer: šibkost deklice ob prihodu v RD
Y20	779	Menim, da osebna odpornost opredeljuje notranji čut za preživetje.	Notranji čut za preživetje
	780a	Z je zelo občutljiva, mislim, da še ni tako zelo odporna oziroma če je, to spretno prekriva z arogantnostjo.	Občutljivost Z (pomanjkanje odpornosti) - spretnost uporabe arogance
	780b	Menim, da je to posledica izgube obeh staršev v roku 3 mesecev in ker je to bilo ravno na prehodu iz osnovne v srednjo šolo.	Izguba obeh staršev Z (v času enega od najbolj občutljivih obdobj - adolescence)

	780c	K ni imela časa za žalovanje, takrat sem se morala zelo truditi v tej smeri, da sem uspela obdržati avtoriteto in se ji hkrati pridružiti na način, da ji v odnosu z menoj ni bilo nerodno.	Pomanjkanje časa za žalovanje, vložen trud ohranjanja avtoritete, sledenja otroku
Y21	781	Poznam pojem imunske odpornosti, za pojem odpornosti kot notranje moči še nisem slišala.	Poznavanje pojma imunske odpornosti, nepoznana povezava pojma odpornosti - notranja moč
	782	Bi pa osebno odpornost opredelila kot imunost na besede, napade in izpostavila pomen povezanosti osebne in družinske odpornosti.	Besedna imunost, imunost na napade, pomen povezanosti osebne in družinske odpornosti

2. Kako prepoznate otrokovo odpornost?

Y15	783	Otrokovo odpornost prepoznam skozi dejanja otroka, tukaj imam v mislih predvsem neverbalno komunikacijo.	Dejanja otroka (neverbalna komunikacija)
	784	Prepoznam pa notranjo moč otroka tudi skozi pogovore z drugimi otroki v rejništvu.	Pogovori z drugimi otroki v rejništvu
Y16	785	Skozi govorico telesa, razpoloženje, izraze otroka, stiske, težave, ki jih pri otroku prepoznam.	Govorica telesa, razpoloženje, izrazi, stiske, prepoznavanje težav
Y17	786	Tako, da otrok ima svoj jaz in ga tudi zmore pokazati na način, da zna jasno povedati, kaj si želi in hkrati, kaj se mu ne zdi dobro.	Otrokov jaz (sposobnost izražanja - jasno, kaj si želi, kaj je zanj dobro)
Y18	787	Skozi srečo in zadovoljstvo otroka, da je zmozel nekaj doseči v življenju kljub njegovi 'težki' preteklosti.	Sreča, zadovoljstvo otroka (dosežki)
Y19	788	Skozi pogovor, ko vidiš, da je otrok v odnosu s teboj sproščen in se ne zapira vase.	Pogovor (sproščenost otroka, zaupanje)
Y20	789a 789b	Otroci se spopadajo s šibkostmi, ki se običajno v matičnih družinah še poudarjajo, vendar se to lahko zelo hitro spremeni, če ima otrok iz zunanjega okolja dovolj spodbude ter varnosti.	Spopadanje s šibkostmi (poudarek - MD) Videnje možnosti sprememb rejnice (spodbuda, varnost zunanjega okolja)
	790	Otrok, ki ima šibka področja, ima težave, občutek, da je zaradi tega manjvreden, 'defekten'.	Šibka področja, težave - občutek manjvrednosti otroka
	791a 791b	Zelo pomembno se mi zdi, da se otroku ob prehodu v rejniško družino jasno razloži, da je odhod v rejniško družino prehodno obdobje in da je vrnitev v matično družino mogoča ob predpostavki, da se delovanje matične družine spremeni.	Jasna razlaga namena življenja v RD Jasna razlaga možnosti vrnitve v MD (potrebne spremembe)
	792	Pred kratkim smo imeli na Centru za socialno delo Maribor predavanje g. Heliodor Cvetka na temo, kako se pridružiti posameznemu otroku.	CSD MB - predavanje Heliodor Cvetko (tema pridružitve otroku)
	793	Zelo zanimivo se mi je zdel ravno ta poudarek pomena pridružiti se vsakemu otroku posebej, kot zahteva ta otrok	Poudarek pomena pridružiti se otroku

		glede na svojo starost in raven dojemanja.	
Y21	794a	Vse je vezano na moje življenje.	Vezanost trenutnega delovanja na celotno življenje rejnice
	794b	Sama osebno ne poznam strahov, zato sem tudi vložila vso svojo energijo v to, da sem pri deklicah te strahove saj delno uspela izgnati.	Nepoznani strahovi, vložen trud v odpravljanje strahov pri deklicah v rejništvu
	795	Kot ne priznavam porazov, tudi ne dovolim, da se otroci smilijo samim sebi, tukaj imam v mislih predvsem deklico D.	Odsotnost priznavanja porazov, dovoljenja samopomilovanja (deklica D)
	796a	Mislim, da sem jo skozi besede in dejanja zelo ojačala; deklica D ima namreč neozdravljivo bolezen na črevesju, ki jo imam tudi sama.	Mnenje o pomenu ojačitve otrok - deklice D (bolezen)
	796b	Razložila sem ji, kako živet z omenjeno boleznijo brez dajanja upanja, da bo boljše, ker vem, da tega pri tej obliki bolezni ni.	Utemeljitev življenja z oviro (realističen pogled)
	796c	Postavila sem jo na realna tla, hkrati pa ji pojasnila, da lahko s to boleznijo živi popolnoma 'običajno' življenje.	Postavitev otroka na realna tla
	796d	Dala sem ji jasno vedeti, da ne sme nikoli biti odvisna od drugih in da mora znati poskrbeti zase, saj bo to morala znati že zaradi bolezni, ki jo bo stalno spremljala.	Poudarek pomena neodvisnosti od drugih, skrbi zase
	797a	Punci sta namreč ob prihodu v našo družino vedno znova imeli idejo, da ju bo straniščna školjka pojedla,	Halucinacije punc ob prihodu v RD (straniščna školjka je)
	797b	njune strahove sem zelo hitro prepoznala, prepoznala pa sem tudi njihov izvor, kar mi je pomagalo pri iskanju načinov, kako puncam pomagati, da bodo te svoje strahove presegle.	Prepoznavanje strahov iz strani rejnice (pomoč pri iskanju načinov pomoči za preseganje obstoječih strahov)
	798	Punci sta od samega začetka - še danes zelo navezani med seboj, dolgo časa sta spali v isti postelji, ena sama ni upala na wc, obe je bilo strah kač; ta strah je izhajal iz njune matične družine, strah ju je bilo vode, da bi nas reka naplavila, potresa,...	Tesna medsebojna navezanost sester (začetno spanje v isti postelji, skupno obiskovanje stranišča, strah pred kačami, vode, potresa)
	799	Veliko strahov smo skupaj uspele izgnati, vendar vsekakor nekateri strahovi ostajajo in bodo ostali.	Izgon velike mere strahov, ostajanje nekaterih
	800	Menim, da je D precej ojačala njena bolezen.	Ojačanje osebe - vpliv bolezni
	801a	Na splošno pa otrokovo odpornost prepoznam skozi njihovo življenje, dejanja.	Življenje (dejanja)
	801b	Na primer ob vpisu v šolo in prvih težavah, ki so se začele pojavljati pri D v šoli, so mi učitelji rekli, da ta deklica ne bo nikoli izdelala šole, danes je živi dokaz za to, da je bila uspešna in sedaj obiskuje 7. razred osnovne šole.	Vera v otroka - uspešnost otroka

	802	Otrok sčasoma pokaže svojo moč, le prepoznati jo je potrebno in jo pravilno usmeriti.	Izraz otrokove moči (prepoznati, otroka usmeriti)
--	-----	---	---

3. Kako menite, da je izkušnja rejništva vplivala na odpornost posameznega otroka?

Y15	803	Trudimo se v smeri krepitev odpornosti vsakega otroka in jo spodbujamo skozi pogovor, dejanja.	Trud krepitev odpornosti, spodbujanje (pogovor, dejanja)
	804	Vendar na vsakega ne vpliva tako, kot bi si želeli mi kot rejniki niti tako, kot bi si želel otrok sam.	Različni vplivi - različni rezultati
Y16	805	Zelo veliko.	Zelo velik vpliv izkušnje rejništva na odpornost
	806	Menim, da mora vsak otrok dobiti priložnost izkušnje 'mi smo družina'.	Mnenje o pomenu izkušnje 'biti del družine'
	807	Izkušnja rejništva je vplivala vsekakor na način, da so otroci zmogli začeti sprejemati tudi različne kritike, se naučili izboriti svoj prostor, izraziti sebe.	Vpliv - sprejemanje kritik, ustvarjanje svojega prostora, izražanje sebe
	808	Rejniška družina je varno zavetje za vse moje otroke.	RD - varno zavetje
Y17	809	Menim, da otrok v rejniški družini lahko razvije svoja čustva in občutke, za kar običajno v matični družini nima priložnosti, pove, kar želi, ima motivacijo, spodbudo, je pohvaljen, ko kaj dobrega naredi.	RD - mnenje o pomenu razvoja čustev, občutkov, izražanju sebe, motivacija, spodbude, pohvale
Y18	810	Deklica Š je imela iz svoje matične družine zelo slabe izkušnje in nas je skozi svoja dejanja dolga leta 'preizkušala' na način, koliko ji bodo dopustili (vsem članom je postavljala zanke, pasti).	Slabe izkušnje iz MD - preizkušanje dopuščanja (nadaljevanje življenja iz MD - kot ga je bila deklara navajena)
	811	Primeri, ki kažejo na omenjeno iz odnosa z menoj kot rejnice: stalno postavljanje vprašanj kot so, ali me imaš rada, je to zame, si trdo prepričana, da lahko,...	Preizkušanje rejnice (izražanje potrebe po ljubezni, sprejetosti, dvom v odločitve rejnice: prinos iz MD)
	812	Enkrat me je Š skoraj udarila, če ji tega ne bi preprečila tako, da sem ujela njeno roko, ko je zamahnila proti meni.	Poskus nasilja nad rejnico (udarec - preprečitev rejnice)
	813	Pri tej deklici sem morala vedno znova poudarjati, da jo imam rada, kaj sme in kaj ne, ta deklara je potrebovala in še potrebuje človeka, ki je jasen v svoji komunikaciji in popolnoma stabilen, gotov v svojih prepričanjih.	Stalno poudarjanje, izkazovanje ljubezni, kaj se sme in kaj ne (jasnost komunikacije), popolna stabilnost (gotovost) v prepričanjih (stališčih)
	814	Le na tak način sem ji bila v oporo pri preseganju naučenih vzorcev vedenja iz svoje matične družine..	Opora rejnice pri preseganju naučenih vzorcev vedenja
	815a	Š se je s prihodom v rejniško družino ves čas čutila manjvredno,	Stalen občutek manjvrednosti Š
	815b	tukaj sem ji jasno povedala, da so vsi otroci pri nas enakovredni,	Jasno izražanje pomena enakopravnosti
	815c	otroke sem stalno spodbujala k temu, da so povedali, o čemer premišlujejo, kaj mislijo, spodbujala sem jih k temu,	Stalno spodbujanje otrok k izražanju svojega mnenja, spodbuda k odkritemu govoru o stvareh, jasna predstava o odsotnosti prisile v ravnanja, medsebojno

	815d	da so odkrito govorili o stvareh, jim dala jasno vedeti, da ne zahtevam od njih, da imajo vse radi in da se medsebojno obožujejo, ampak da pa zahtevam medsebojno spoštovanje, saj smo ne nazadnje družina, ki mora držati skupaj.	ljubezen Zahteva po medsebojnem spoštovanju, delovanju kot družina (sodelovanje, prilagajanje)
	816	Deček M je po narodnosti Rom in jaz še vedno pravim, 'kri ni voda'.	Narodnost dečka (Rom), mnenje rejnice - 'kri ni voda'
	817a	V njihovi kulturi je moški lik pomembnejši od ženskega, moški lahko vse, ženska pa ne.	Pogojenost s kulturo - moški lik (vse dovoljeno) pomembnejši od ženskega
	817b	Ta moški ego, ki so ga učili v matični družini sva skozi pogovore in konkretna dejanja s M predelovala na način, kako je pomembno, da sta oba spola enakovredna med seboj, saj pozicija moči v vsakdanjem odnosu nikomur ne koristi.	Pogojenost s kulturo - pomen moškega ega (MD), predelati način vsiljenih prepričanj (pomen enakovrednosti spolov - RD)
	818	Deklica J in deček M sta v večji meri medsebojno povezana kot pa deček M in deklica Š, čeprav sta ta dva sošolca.	Povezanost nekaterih otrok v RD (deklica J in deček M)
	819	To so pač različni karakterji otrok.	Različnost karakterjev kot razlog stopnje medsebojne povezanosti
	820	Je pa res, da je M kot deček zelo zaščitniški do obeh deklic, tako do E, kot do Š.	Zaščitniškost dečka do deklic, ki bivajo v RD
Y19	821	V naši družini so vse štiri deklice začutile, da so sprejete, čutile so se zažele, varne, vedele so, da jih bomo zaščitili in obvarovali pred slabim.	RD - občutek sprejetosti, zaželenosti, varnosti, vednost opore, razpoložljivosti, obrambe
Y20	822	Mislim, da je pri vplivu izkušnje rejništva na otroka pomemben faktor njegova starost.	Povezava vpliva izkušnje rejništva in starosti otroka
	823a	Mlajši kot je otrok, več lahko pridobi na odpornosti.	Mlajši otrok - več možnosti krepitve odpornosti
	823b	Starejši kot je, v večji dilemi je glede odnosa s svojimi matičnimi in rejniškimi starši (ali lahko imam rad obojne starše; matične in rejniške, in podobne dileme).	Starejši otrok - več ozaveščenih dilem (življenje med dvema družinama: MD + RD)
	824	Prav tako je pri tem vplivu izkušnje rejništva na odpornost posameznega otroka pomemben tudi ta faktor, koliko je otrok čustveno in socialno prizadet.	Povezava vpliva izkušnje rejništva in otrokove čustvene ter socialne stiske (primanjkljaja)
	825a	Na primer, Z se je ob rojstvu D (moj biološki sin - takrat je K že bivala v naši družini) učila osnovnih življenjskih potreb.	Učenje Z osnovnih življenjskih potreb ob relativno visoki starosti (še v RD)
	825b	Tudi dotiki, socialne veščine so ji bili tuji.	Tujost dotikov, socialnih veščin (učenje na novo)
	825c	Vse to ji je predstavljalo novost, zato je bil kar velik izziv predstaviti ji to na način, da bo razumela, se zmoгла naučiti in v vsakdanjem življenju ustrezno uporabiti.	Marsikaj novost, izziv rejnici pojasniti in naučiti K na način zmožnosti pridobivanja vsakdanjih življenjskih veščin
Y21	826	Menim, da precej.	Mnenje o velikem vplivu izkušnje rejništva na odpornost otroka
	827	Če otroci ne bi prišli v rejniško družino, bi verjetno imeli	Mnenje o popolnoma drugačnem življenju

		popolnoma drugačno življenje.	(ni prihoda v RD)
	828	Obe deklici sem dobila iz hiše zavetja Palčica.	Prihod deklic v RD (hiša zavetja Palčica)
	829	Vpliv rejništva se kaže na različnih področjih, kot je uspeh v šoli, punce potrebujejo le nekoga, ki jih spodbuja in občutijo, da jim je v oporo, pa že zmorejo same.	Pokazatelji vpliva rejništva (uspeh v šoli - le potreba po spodbudi, opori, vednosti, da jim nekdo stoji ob strani)
	830	T je zelo ambiciozna deklica.	T - velika ambicioznost
	831	Ker sama nikoli nisem prenesla porazov, sem bila tudi pri vzgoji otrok zelo stroga, sem perfekcionista v ocenah, straha ne poznam in tudi vse deklice spodbujam k temu, da jih ni strah, da strah vedno znova premagujejo.	Strogost v vzgoji (izvor: ne dopuščanje (ne sprejemanje) porazov, perfekcionizem, odsotnost strahu, spodbuda deklicam k stalnemu premagovanju strahu)

4. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata sledeče pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺pozitivni pogled na svet:			
Y15	832	A pogled na svet je zelo pesimističen, ta njegov pogled se skozi bivanje pri nas v rejniški družini ni spremenil, čeprav je pri nas bival polnih 18 let, skoraj od svojega rojstva naprej.	A - zelo pesimističen pogled (ni sprememb pri prehodu iz MD v RD)
	833a	M je iz matične družine s seboj prinesel posesivno držo, ki jo je ponotranjil v odnosu s svojo biološko mamo,	M - posesivnost (ponotranjenje v odnosu z biološko mamo)
	833b	ki ga je po eni strani želela imeti le zase, po drugi strani pa ga je pred drugimi vedno znova opisovala z negativizmom in zelo poudarjala ter izpostavljala njegove negativne lastnosti.	Pokazatelji posesivnosti (imeti zase/iskanje, izpostavljanje negativnih lastnosti)
	834	S tem fantom sem in še ogromno delam v smeri osebnega ozaveščanja, da ne potrebuje vedno znova potrditve nekoga drugega, da nekaj naredi, pač pa da je pomembno zaupanje sebi in osebna presoja.	Delo rejnice s fantom na zmožnosti osebnega ozaveščanja (ni potrebe po potrditvah drugih, pomen samozaupanja, osebne presoje)
	835	Ta fant se veliko ukvarja s tem, kaj si mislijo o njem drugi ljudje, tudi na tem skozi pogovor delava vedno znova in znova.	Breme fanta (mnenja drugih ljudi): ozaveščanje, pogovor pri zmanjševanju omenjenega bremena
	836a	Naučeno posesivno držo je zelo težko izkoreniniti.	Težavnost pri izkoreninjanju posesivnosti
	836b	Menim pa, da je M skozi vse najine pogovore začel gledati na stvari nekoliko bolj neodvisno od druge osebe in bolj v pozitivnem smislu sprejemanja dogodkov in zavedanja, da za vse stvari, ki se zgodijo, ne rabi in ne sme prevzemati odgovornosti.	Mnenje rejnice o pomagajočem pogovoru (večja neodvisnost, pozitivnejše sprejemanje dogodkov, ne sprejemanje odgovornosti za vsako obstoječo stvar (situacijo))
	837	K, dekle, ki je prišlo v našo rejniško družino iz matične družine, kjer je bilo prisotno stalno čustveno izsiljevanje in spolno nasilje, ki še danes pri dekletu ni ozaveščeno kot nasilje, ničesar ne vidi kot pozitivno in v vsem vidi le negativno plat.	Prihod dekleta K iz MD v RD (prisotnost stalnega čustvenega izsiljevanja, spolnega nasilja) - posledice: ni videnja pozitivnosti v nobeni stvari, le negativizem (negativna nastrojenost do sveta)
	838	Pri tej puncici se to tudi s prihodom in bivanjem v rejniški družini ni spremenilo.	Ni opaženih sprememb niti v času življenja v RD
	839	Tudi A je s prihodom v rejniško družino gledala na vse iz negativne plati.	A - negativen pogled na svet
	840	Ko ji je mama (težave z duševnim zdravjem) po dolgem času	Opis biološkega očeta v pismu mame

		v nekaj straneh dolgem pismu opisala njenega očeta, je A s tem le še bolj vznemirila, saj opis osebe je bil, ni pa bilo v pismu navedeno konkretno, kdo je njen oče, kar pa si je A od nekdanj želela izvedeti in je stalno mamu povpraševala po njem.	(posledica- vznemirjenost A zaradi nepoznanega očeta: le opis, ne identifikacija - velika želja A po spoznanju: manipulacije mame (prekrivanje)
	841	Takrat se je A počutila zares popolnoma zapuščeno, dejala je, da bo, ko bo dopolnila 18. let, naredila samomor.	Občutek zapuščenosti A, izraz opozorila samomorilnosti
	842a 842b	Tudi s A je bil potreben stalen pogovor, podpora, dajanje stalnega občutka opore in varnosti, ves čas sem bila na trnih, zato sem jo tudi začela preverjati, ali je sploh prišla do šole.	Potreba A po stalnem pogovoru, podpori, občutku opore, varnosti Stalen občutek rejnice na trnih, preverjanje (zasledovanje) A
	843	Njen pogled na svet se je korenito spremenil malo pred dopolnjeno polnoletnostjo, ko je zanosila.	Sprememba pogleda na svet z zanositvijo
	844	Takrat je našla svoj smisel življenja, v skrbi za svojega otroka.	Smisel življenja (skrb za svojega otroka)
	845	D na svet nikoli ni gledal skozi pozitivno plat.	D - negativen pogled na svet
	846	V je bil v glavnem zadovoljen fant, ki se ni veliko obremenjeval s situacijo, v kateri je bil.	V - zadovoljstvo, odsotnost obremenjevanja z vsem
	847 848	Pri S, G in M pa opažam, da v določenih stvareh pa vseeno vidijo pozitivno plat, morda zaradi svoje preteklosti življenja v matični družini, kjer je šlo zato, da jih je mama sama oddala v rejništvo, ker ne zmore poskrbeti zanje, ne v smislu nasilja ali česa podobnega. Drugih razlogov za odhod v rejniško družino pri teh treh otrocih ni bilo.	S, G, M - pozitiven pogled (včasih), izvor: preteklost (odločitev mame za oddajo otrok v rejništvo zaradi nezmožnosti vzgoje - sprejetje (soočenje) mame Odsotnost drugih razlogov za nujnost odhoda v RD
Y16	849	Opažam ogromne spremembe.	Opaženost velikih sprememb rejnice pri otrocih v RD
	850	V matični družini se pri otrocih pogosto razvijejo enke vrste 'slepe pege', da določenih stvari ne morejo opaziti in videti, otroci običajno amputirajo svoja lastna čustva, so zaščitniki svojih matičnih staršev kljub vsemu slabemu, s čimer se v matični družini soočajo.	MD - razvoj 'slepih peg' (ni videnja obstoječe realnosti), amputiranje (potlačanje) lastnih čustev, zaščitništvo matičnih staršev (kljub slabemu)
	851a 851b	V naši rejniški družini pa je bilo otrokom zadoščeno, zadoščeno je bilo njihovim čustvom, opaženi so, odprejo se, niso spregledani, določene stvari, ki jim prej niso bile poznane so začeli boljše razumeti in jih tako ovrednotiti.	RD - zadoščenje (čustva, opaženost, odkrito izražanje sebe, videnje) Nepoznanost iz MD - boljše razumevanje, vrednotenje
	852a 852b	Kot primer naj navedem skrb dekleta I za svojega brata dvojčka L, še kasneje s prihodom v rejniško družino. Ta deklica je to skrb za svojega mlajšega brata toliko ponotranjila, da se te skrbi zelo dolgo časa ni mogla otresti,	Skrb starejše sestre za mlajšega brata na način odnosa (mama - sin): odgovornost Ponotranjenje skrbi starejše sestre za mlajšega brata (nadaljevanje tudi v RD) Razvoj zmožnosti prepustiti skrb za otroka

	852c	sčasoma je to skrb v neki določeni meri le prepustila meni, vendar je ta skrb v manjši meri še danes prisotna.	rejnici (v večini), v manjši meri je skrb še vedno prisotna
	853	Glede pogleda na svet iz resnično pozitivne plati pa menim, da je zares daleč od tega, da ti otroci dosežejo `nivo normalne` družine.	Mnenje o nezmožnosti razvoja izjemno pozitivne plati pri otrocih z izkušnjo rejništva
Y17	854a	E je s prihodom v našo družino pričel na družino kot tako gledati popolnoma drugače,	E - prihod v RD - sprememba pogleda na svet
	854b	objem, pohvale so mu bile popolnoma tuje.	Tujost objemov, pohval
	855a	V matični družini je zelo negativno videl stvari,	MD - izjemno negativen pogled
	855b	s prihodom k nam, pa je na stvari začel gledati iz bolj pozitivnega zornega kota, vendar je za to potreboval čas; veliko časa.	RD - bolj pozitiven zorni kot gledanja (potreben čas)
Y18	856	Pogledi se pri vseh treh otrocih nekoliko razlikujejo.	Različnost pogledov otrok v rejništvu na svet
	857a	Pri deklici Š ni očesnega stika	Š - odsotnost očesnega stika
	857b	in še sedaj v rejniški družini ni zmogla razviti bolj pozitivnega pogleda na svet v primerjavi iz časa življenja v matični družini, kjer tega pozitivnega pogleda sploh ni bilo.	RD - kljub spodbudi ni zmožnosti razvoja bolj pozitivnega pogleda na svet
	858a	Ta deklica je v naši družini zaživela popolnoma drugačno življenje, tukaj ve, da je sigurna, da so ji vrata v našo družino vedno odprta,	Š - drugačno življenje, občutek sigurnosti (gotovosti), razpoložljivosti RD,
	858b	stike z matično mamo ves čas blokira, ne dovoli si več osebnega stika z biološko mamo, ko pa je še imela stike pa ji je odgovarjala le na nekatera `pomembnejša` vprašanja, za katera je presodila, da pa bi bilo morda nanje dobro odgovoriti.	Blokiranje stikov z biološko mamo (nekaj stikov v preteklosti - upiranje)
	859a	M je s prihodom v našo družino začel gledati iz veliko bolj pozitivnega vidika,	M - RD - pozitivnejši pogled na svet
	859b	J pa je k nam tako prišla že v samem začetku, kmalu po rojstvu, v starosti 3 mesecev.	J - RD - prihod: 3 meseci
Y19	860	Vse deklice, ki so prišle v našo rejniško družino so ob prihodu videle vse stvari negativne, tak njihov pogled je izviral iz njihovih matičnih družin, kjer so imeli takšne vzorce videnja sveta in ravnanja ter vedenja.	Ob prihodu v RD - videnje stvari iz negativne plati (izvor: MD - lastni vzorci videnja sveta, vedenja, ravnanja)
	861	Sedaj menim da je pri vseh štirih prisoten bolj pozitiven pogled na svet, saj se o tem tudi veliko pogovarjamo, veliko beremo o temah, ki so življenjsko pozitivno naravnane in iz katerih se nekaj naučimo za življenje, veliko tudi potujemo, da otroci spoznajo različne kulture, običaje in s tem	RD - pozitivnejši pogled na svet (veliko pogovora, branja življenjsko pozitivnih tem - učenje za življenje, potovanja - spoznavanje različnih kultur: ljudi - različnosti ljudi (usod) - spoznanje: `vsi smo

		ozaveš, da smo si ljudje različni, vendar da smo navsezadnje vsi ljudje, kljub različnim življenjskim potem, ki so nam usojene.	ljudje
Y20	862	Prehod iz matične v rejniško družino je za Z predstavljal prehod 'iz vsega najslabšega v vse najboljše'.	Z - prehod MD - RD: prehod 'iz vsega najslabšega v vse najboljše'
	863	Menim, da šele takrat, ko padeš na dno in dobiš svojo lastno izkušnjo uvidiš, kaj je dobro, kaj slabo, v redu.	Pomen učenja iz lastnih izkušenj (zmožnost uvida)
	864	V matični družini je bila Z deležna pomilovanja.	K - MD - pomilovanje
	865	Tukaj, v naši družini pa je bila vedno obravnavana tako, kot je bil obravnavan moj sin, D, otrok s pomanjkanjem koncentracije, motnjo ADHD, kjer je kibernetično zelo tanka črta med sanjavostjo in realnostjo.	RD - enako obravnavanje vseh otrok, ki živijo v družini
	866	Tako sem se skozi delovanje obeh otrok, tako D, kot Z, naučila ravhati z pomanjkanjem koncentracije.	Učenje rejnice iz prakse dela z otroki (iznajdljivost)
	867	S prihodom k nam je Z vsekakor dobila bolj pozitiven pogled na svet, v to ne dvomim.	K - RD - pozitivnejši pogled na svet (ni dvomov)
Y21	868	V matični družini so punce gledale na svet skozi na pol prazen kozarec, skozi občutek, da jim vsi drugi ljudje želijo le slabo.	MD - gledanje sveta: 'kozarec je na pol prazen', stalen občutek hudobije drugih ljudi
	869	V rejniški družini pa so začele gledati na svet skozi na pol poln kozarec v razmišljanju, kdo bi jim sploh pravzaprav želel sabo.	RD - gledanje sveta: 'kozarec je na pol poln', zmanjšanje negativne nastrojenosti proti drugim ljudem

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

Y15	870a	AA je zelo 'zaprt' oseba, svojih čustev ne izraža pogosto oz. jih večino časa sploh ne, potem pa v nekem trenutku zelo izbruhne, največkrat skozi dejanja (neverbalno-jeza, razbijanje stvari).	AA - introvertiranost (odsotnost izražanja lastnih čustev, v nekem trenutku čustveni napad (izbruh) - pokazatelj: dejanja (uničevanje stvari)
	870b	A ne pokaže svojih čustev, jih raje zadrži zase, nikoli ni pokazala želje po telesnem stiku (objem, prijem roke), temu se je vedno izognila.	A - ni izražanja čustev, izražene želje po telesnem stiku
	870c	Bilo ji je bilo dovolj, da je vedela, da je nekdo blizu za pogovor, da ima podporo nekoga.	Zadovoljstvo z vednostjo razpoložljivosti nekoga (podpora, pogovor - ko je potreben)
	871a	V izraža čustva na enak način kot njegov oče.	V - posnemanje biološkega očeta v načinu izražanja čustev
	871b	Učili smo ga seveda tudi drugačnega vedenja oz. odzivanja na izzive,	Učenje novega načina odzivanja, vedenja
	871c	vendar v primeru, da nima časa za razmislek, reagira instinktivno, kakor ni bil naučen in v bistvu tudi ni videl v	V primeru odsotnosti časa za razmislek - instinktivna reakcija (zakoreninjenost določenih vzorcev vedenja iz MD)

	871d	praksi, je pa to v njem. Če pa ima trenutek za razmislek, pa se odloči, kaj se mu zdi bolj prav.	Razpoložljivost časa za razmislek - premislek o sprejeti odločitvi
	872	S, G in M so še razmeroma majhni in se učijo delati s svojimi čustvi.	S, G, M - nizka starost, začetek učenja ravnanja z lastnimi čustvi
	873	Sicer je tudi njihova mamica izrazila željo, da se tovrstno učenje poudari v vzgoji, ker se zaveda, da je bila sama pri tem prešibka.	Zavedanje biološke mame pomembnosti `dobre` vzgoje (zavedanje lastne nezmožnosti vzgoje, šibkosti: priznanje)
	874	Tako se učimo »krotiti« jezo, uravnavati glasnost, deliti tako stvari kot tudi pozornost...	Zmožnost ravnanja z jezo, žalostjo, deljenjem stvari, pozornosti - sprejetje
Y16	875	Čustev pred prihodom k meni v večini nista izražala.	Ni izražanja čustev pred prihodom v RD
	876	Izražala sta le jok in molk, veliko sta jokala, pa nikoli znala povedati, kaj je razlog tolikemu joku.	RD - le izražanje joka (pogosto, veliko), molka, nezmožnost pojasnitve pogostega joka
	877a 877b	Menim, da veliko čustev še danes potlačita, vendar sta jih pa začela veliko bolj izražati, predvsem pozitivna čustva, pa tudi negativna, vendar v manjši meri.	Mnenje rejnice o potlačitvi čustev otrok Razvoj zmožnosti vsaj delnega izražanja čustev (zlasti pozitivnih, v določeni meri tudi negativnih)
	878	Če primerjam oba, zmore dekle I nekako v večji meri izraziti svoja čustva, kot njen mlajši bratec dvojček L.	Primerjava otrok med seboj (zmožnost dekleta v večji meri izraziti svoja čustva, kot fant)
Y17	879	Ob prihodu k nam E ni znal izraziti, kaj bi rad, izražal je le jezo, bil je zadržan, imel je vidne čustvene težave.	E - prihod v RD - nezmožnost izraziti svoje želje, čustva, zadržanost (vidnost čustvenih težav)
	880	Sedaj zna in zmore jasno povedati, kaj potrebuje in si želi, pri tem ne vzkipi več, če česa ne ve, me pride vprašat.	E - RD - zmožnost jasnega izražanja svojih potreb, želja (ni vzkipljivosti, samostojno iskanje pomoči: osebna presoja)
Y18	881a 881b	Š ob prihodu v rejniško družino ni zmogla izražati svojih čustev, v matični družini pa tega sploh ni smela oziroma če jih že je izražala, se njenih čustev ni spoštovalo in upoštevalo.	Š - prihod v RD - ni zmožnosti izražanja lastnih čustev Š - MD - ni dovoljenja izražanja lastnih čustev, odsotnost spoštovanja, upoštevanja kakršnihkoli izraženih čustev
	882a 882b	Pri dečku M so bili trije otroci, prisotno je bilo veliko nasilja. Odzival se je z jokom, vendar ga običajno kljub pogostemu joku, s katerim je opozarjal starše na svoje potrebe, niso slišali.	M - MD - velika mera nasilja M - MD - jok (opozorilo staršem na nezadovoljene potrebe - neodzivnost bioloških staršev)
	883	J pa zmore izražati svoja čustva v precej veliki meri, po mojem mnenju ravno zato, ker je pri nas že od 3 meseca starosti in ji je bil že od samega začetka omogočen prostor,	J - zmožnost izražanja čustev - mnenje rejnice: hiter prihod v RD (3 meseci) - varen prostor (možnost fleksibilnosti v ravnanju s

		da je bila pri ravnanju z lastnimi čustvi fleksibilna in da je zmogla svoja čustva izraziti.	čustvi, priložnost izražanja čustev)
	884	Š še sedaj nima predelane jeze, ki jo čuti do svoje mame in babice.	Š - ni predelane jeze do svoje biološke mame in babice
	885a	Ima sicer predelano to, da smo njena družina,	Ozaveščenost življenja v RD,
	885b	jasno ji dam vedno znova vedeti, da ima pravico izraziti vsa svoja čustva,	Jasno vedenje možnosti odkritega izražanja lastnih čustev
	885c	je zelo negativno nastrojena proti mami in okolju, kjer sta z mamo živeli.	Negativna nastrojenost proti mami, okolju življenja v MD
	886a	Jezo izrazi skozi konkretna dejanja, na primer tako, da uniči sesalec,	Š - izražanje jeze skozi dejanja (fizično uničevanje stvari)
	886b	težko nekomu prisluhne na način, da bi bila takrat, ko govori nekdo drug tiho in tako zelo hitro skoči v besedo.	Težave s poslušom drugega (prisluhniti drugemu) - skakanje v besedo
	887a	Druga, pozitivna čustva lažje izrazi, rada se pohvali, če dobi kakšno dobro oceno,	Š - lažje izražanje pozitivnih čustev, samohvala (dobra ocena)
	887b	od vsega začetka opažam, da potrebuje veliko pohval, žalost izrazi skozi tihi jok.	Opaženost potrebe po pohvalah, izražanje jeze - tihi jok
	888a	M ravna z žalostjo tako, da se glasno razjoče,	M - ravnanje z žalostjo - glasen jok
	888b	J pa tako, da solze sicer pokaže in s tem izrazi svojo žalost, vendar se hkrati že tudi smeji.	J - izražanje žalosti - hkrati solze in smeh
Y19	889	Menim, da vse štiri deklice sedaj izrazijo svoja čustva, pokažejo tudi jezo in žalost.	Zmožnost izražanja čustev pri vseh otrocih v rejništvu
	890	Velikokrat se tudi skupaj zjočemo, se veselimo - ob kakšnem napredku, se medsebojno pohvalimo, se spodbujamo, če na primer katera v šoli ne doseže ocene, ki si jo je želela, da to oceno popravi oziroma zviša; menim, da je potrebno delati na rezultatih zdaj, v sedanjosti za prihodnost.	RD - Skupno izražanje žalosti, veselja, medsebojne pohvale, spodbude, zavedanje pomena dela v sedanjosti za prihodnost
	891	Preteklosti ni mogoče izbrisati, vendar za nas ne sme več imeti velikega pomena, ker je minila.	Odsotnost pretiranega oziranja na preteklost, ki je minila
	892	Mislím, da v matičnih družinah te priložnosti fleksibilnosti pri ravnanju s čustvi deklice niso imele.	MD - odsotnost priložnosti fleksibilnosti pri ravnanju z lastnimi čustvi
Y20	893	Še sedaj velikokrat Z želi čustva prekrit, vendar pri njej prepoznam pravo čustvo.	Z - želja po prekrivanju lastnih čustev (poznavanje rejnice - prepoznanje)
	894	Z enostavno toliko poznam, da vem kako se počuti že na primer po njenih korakih, izrazu na obrazu.	Dobro poznavanje Z iz strani rejnice (koraki, izrazi na obrazu)
	895	Njen polbrat je pri izražanju njenih čustev zelo slabo vplival nanjo, saj je bil zmeraj ljubosumen na moje zanimanje za Z in jo je psihično preko verbalnega izražanja pri izražanju čustev takrat še v matični družini omejeval.	Slab (negativen) vpliv polbrata na Z - ljubosumje, psihično omejevanje (skozi izražanje čustev)

	896	V matični družini je Z po mojem mnenju v neki meri sicer izražala svoja čustva, vendar se za ta njena čustva nihče ni zanimal; nihče ni kazal, da mu je mar za njena čustva in občutke.	Z - MD - izražanje čustev v določeni meri, ni zanimanja za čustva, občutkov iz strani bioloških staršev
	897	Ravno zato ima po mojem mnenju Z še sedaj težave s tem, ko gre pri izražanju čustev iz ene skrajnosti v drugo skrajnost, na način, da sprva popolnoma nič ne izrazi svojih čustev, nato pa naenkrat njena čustva privrejo na dan, izbruhnejo in jih začne izražati v največji možni meri.	Mnenje rejnice o še vedno obstoječem ponavljanju težav izražanja čustev (skrajnosti - ni izražanja/čustveni izbruh)
Y21	898a 898b	V matični družini so bili prisotni strahovi s čustvi, katastrofe, oba, oče in mama sta imela shizofrenijo, oče je skozi svoja ravnanja zelo izrazito izkazoval bipolarno vedenje - enkrat je naredil vse, pol pa naenkrat popolnoma nič.	MD - prisotnost strahov, čustvenih težav Shizofrenija obeh bioloških staršev (bipolarno vedenje)
	899	Na punce je oče zelo močno vplival tudi z njihovo kulturo - kako bi punce že od majhnih nog mogle za vse doma poskrbeti, tako za izražanje čustev oziroma prostora za otroštvo teh punc pravzaprav sploh ni bilo.	Velik vpliv biološkega očeta na otroke (kultura: skrb oseb ženskega spola, ni prostora za izražanje njihovih čustev (odsotnost doživetega otroštva)
	900a 900b	V naši družini pa se je že v začetku ustvaril prostor za možnost izražanja njihovih čustev, od samega začetka bivanja v naši družini so punce imele možnost izraziti vsa čustva, tukaj so obstajala pravila, meje.	RD - ustvarjen prostor za možnost izražanja čustev RD - pravila, meje, prostor za izražanje sebe

☺ prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

Y15	901a 901b	Pri sprejemanju življenjskih situacij je tako, da je zelo odvisno, ali sprejmemo posamezno situacijo od `narave` same situacije. Včasih jih sprejmemo z lahkoto, morda celo preveč brezosebno, včasih pa zelo težko ali pa sploh nikoli.	Sprejemanje življenjskih situacij v odvisnosti od posamezne situacije Občasno lahko sprejemanje posameznih situacij, občasno težko sprejemanje oziroma ne sprejemanje obstoječih situacij
	902a 902b	Pri V so zelo pogosti besedni izbruhi, zato so velikokrat težave tudi lažje rešljive, kot pa so v primeru, ko se oseba zapre vase, na primer A.	V - pogostost besednih izbruhov: lažja rešljivost težav Težja rešljivost težav (zapiranje vase- A)
	903	Pogosto uporabljam tehniko, ki se je izkazala kot zelo uporabna in učinkovita, na način razmisleka o nečem, kar bi lahko bilo ("kako bi bilo, če..").	Tehnika ravnanja (vpogled v prihodnost - učinkovitost v praksi)
	904a	Velikokrat povabim vse otroke, da skupaj razmišljamo o	Pogosto povabilo rejnice otrokom k

	904b	situacijah, ki se nam dogajajo in naredimo med njimi neke vrste primerjavo oz. med njimi zarišemo posamezne vzporednice (v čem so si podobne, v čem ne, kako v prihodnje ravnati ob posamezni situaciji, ipd.)	razmisleku o vsakdanjih situacijah Izdelava primerjave med posameznimi situacijami (podobnost, nasveti glede načina ravnanja)
	905	Zelo uporabna tehnika pa je po mojem mnenju tudi igranje vlog, ko se postavimo v vlogo nekoga drugega in povemo, kako bi mi ravnali, odreagirali, se počutili, kakšno bi bilo naše verbalno izražanje ob posameznem dogodku, itn.	Tehnika ravnanja (igranje vlog - empatija)
Y16	906	I je zelo komunikativno dekle in s to komunikacijo velikokrat kaj kompenzira.	I - dobra komunikacija (kompenzacija)
	907a	L pa je asocialen, nekomunikativen,	L - asocialnost, nekomunikativnost
	907b	pogosto ga spodbujam k socializaciji in opominjam, kako zelo pomembna je.	Spodbujanje k socializaciji, poudarjanje pomena komunikacije
	908	Drugače sta oba še kar prilagodljiva, v nekaterih situacijah znata še vedno otrpniti oziroma zamrzniti.	Priznanje rejnice prilagodljivosti I + L (občasna nezmožnost poiskati način ustreznega odziva (reakcije))
	909	I se v primeru, da se znajde v stiski in ne ve, kako ravnati, se vesti obrne name in me prosi za nasvet.	I - stiska (iskanje pomoči in nasveta pri rejnici)
	910a	L pa je zelo inteligenten fant, pa raje svojo stisko sam predeluje	L - inteligentnost, predelovanje lastne stiske
	910b	čeprav menim, da je zanj to zelo obremenjujoče in da potrebuje nekoga, ki mu zaupa in kjer čuti oporo.	Mnenje o obremenitvi, potrebi po zaupni osebi (ki mu je v oporo)
Y17	911	E se je v matični družini prilagodil ravnanju in zahtevam svojega očeta, saj mu drugo sploh ni preostalo, ker je bil v primeru neprilagodljivosti kaznovan.	E - prilagodljivost ravnanju, zahtevam (ni izbire), neprilagodljivost - kazen
	912	Drugje je bil neprilagodljiv.	Neprilagodljivost
	913	Gre za otroka, ki v 3. razredu še ni znal pisati in brati, ker se z njim ni nihče ukvarjal in je bil v matični družini popolnoma prepuščen sam sebi.	3. razred - nezmožnost branja, pisanja, odsotnost ukvarjanja z otrokom (prepuščenost otroka samemu sebi): MD
Y18	914	M in J po mojem mnenju pri prilagodljivosti posameznim življenjskim situacijam nimata večjih težav, se hitro prilagodita.	M, J - odsotnost večjih težav s prilagodljivostjo (zmožnost hitrega prilagajanja)
	915	Sicer deček M tisto, kar si zada, želi takoj doseči in ima težave s časom oziroma strpnostjo.	M - nestrpnost - takojšen rezultat (dosežek)
	916	J pa je prilagodljiva in zna počakati ter je strpna deklica.	J - prilagodljivost, strpnost
	917a	Š pa se težje prilagaja, deluje na način, da si nekoga, ki ji je všeč kar prilasti; želi imeti to osebo le zase in tudi pokaže to svoje ljubosumje, če ni vse pozornosti usmerjene nanjo.	Š - težja prilagodljivost, lastništvo druge osebe (izkazano ljubosumje), potreba po pozornosti
	917b	Š od vsega začetka prihoda skozi konkretna dejanja učim strpnosti, do sedaj jo je razvila v zares izredno majhni meri, v tolikšni, kot pač mora biti strpna do nekoga, ker jo določena situacija v to prisili.	Š - prihod v RD - učenje strpnosti skozi dejanja (razvoj v manjši meri: strpnost - prisila situacije)

	918	V matičnih družinah so po mojem mnenju morali vsi otroci biti prilagodljivi in delovati po načrtih matičnih staršev.	MD - zahteva po prilagodljivosti (ni izbire)
Y19	919	Vsekakor zagovarjam tezo, da manjši so otroci ob vstopu v rejniško družino, lažje se prilagodijo novemu življenju v rejniški družini.	Zagovarjanje teze povezave nizke starosti otroka z lažjo zmožnostjo prilagoditve RD
	920	Deklica N je bila ob prihodu stara 8 let, deklici X in Y3 4 leta, R pa 8 mesecev.	N - prihod v RD (8 let), X in Y3 (4 leta), R (8 mesecev)
	921	V svojih matičnih družinah so se po mojem morale vse prilagajati, saj druga jim sploh ni preostalo; prilagajanje se je od njih zahtevalo in pričakovalo.	Mnenje o obvezi prilagajanja (ni izbire - zahteva, pričakovanje)
Y20	922a	Menim, da to otrok prinese na svet,	Mnenje o povezavi zmožnosti prilagajanja in karakterja posameznega otroka
	922b	pri Z zelo dolgo časa traja, da se prilagodi določenim spremembam, na primer kljub 'slabemu' vplivu polbrata, je bila na polbrata zelo navezana in je ob odhodu iz matične družine zelo težko sprejela to, da je šel njen polbrat v drugo rejniško družino.	Potreben čas za spremembe (negativen vpliv - navezanost na polbrata, težko sprejetje ločitve z njim: ob odhodu v drugo RD)
	923	Sedaj Z na polbrata več ni navezana, saj sta polbrata s svojimi dejanji izkoreninila iz nje to navezanost nanju; s svojim prekomernim ljubosumjem nanjo zaradi mojega odnosa do Z, sta popolnoma uničila Z navezanost.	Odsotnost navezave Z na polbrata (spoznanje njunih dejanj - ljubosumja: posesivnosti: zaradi večje mere izkazovanja pozornosti MVZ do Z, kot do njiju)
	924a	Še preden je prišla Z v našo rejniško družino, sem namreč redno obiskovala domačijo matične družine Z	Redno obiskovanje domačije družine izvora Z (pred prihodom Z v RD)
	924b	in ker noben od otrok pozornosti tam ni dobil, so bili vsi trije zelo željni moje pozornosti.	Odsotnost izkazovanja pozornosti (želja po pozornosti v RD)
	925a	S tem se je pojavilo tudi ljubosumje obeh polbratov nad mano, ljubosumna sta bila tudi potem, ko sem se odločila, da Z vzamem k sebi,	Pretiranost ljubosumja nad MVZ (odločitev za skrb za Z)
	925b	saj je bil pri vseh treh prisoten ta čustveni primanjkljaj, ki ga pa jaz nisem zmogla pri vseh treh zadovoljiti, saj bi bilo to takrat preveč zame.	Prisotnost čustvenega primanjkljaja v MD, nezmožnost rejnice zadovoljiti omenjen primanjkljaj pri vseh treh osebah iz MD (preveliko breme - zato izbira: odločitev za skrb Z)
Y21	926	Otroci so koprive, otroci, ki imajo izkušnjo rejništva se morajo prilagodit, četudi so globoko v njih rane, navzven tega ne običajno ne kažejo izrazito.	Otroci kot koprive, izkušnja rejništva - zahteva po prilagodljivosti, ranjeni otroci (običajno neizražanje)
	927	Zelo znajo vzeti, kar jim ustreza, se prilagodit posamezni situaciji in iz nje potegnili le zanje najboljše.	Sposobnost vzeti to, kar jim pripada, prilagodljivost (prevzem: izčrpanje 'zanje' najboljših možnosti)

☺ altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

Y15	928a	A: Kljub temu, da je bil od rojstva deležen enake vzgoje kot V, tega občutka praktično nima.	A - odsotnost altruizma, V - prisotnost delnega altruizma
	928b	Prej obratno, raje več obrača k sebi.	A - več skrbi zase, kot za druge
	928c	Mislim, da je to posledica njegovih notranjih bojev, ki izvirajo iz zavrženosti z mamine strani.	A - posledica notranjih bojev (zavrženost iz strani biološke mame)
	928d	Ima tako hude primanjkljaje, da lahko vse samo srka in ne zmore dajati.	A - hudi primanjkljaji (zmožnost srkanja, nezmožnost dajati)
	929a	M: je v puberteti, kjer enkrat nastopi velika darežljivost, pripravljenost za pomoč, drugič pa ravno obratno.	M - puberteta (darežljivost, iskanje samega sebe)
	929b	Vendar se mi še vedno zdi uravnoteženo oboje.	M - Uravnoteženost med skrbjo zase in skrbjo za druge
	930a	K ima razvit ta občutek za druge, sedaj to udejanja skozi pomoč v obliki nege starejše gospe na domu, vendar tega občutka nima ravno ozaveščenega; po eni strani čuti potrebo, da priskoči na pomoč drugemu, po drugi strani pa se istočasno sprašuje, zakaj to sploh počne.	K - altruizem je prisoten (dejanja: pomoč starejši gospe na domu - ni ozaveščenega občutka: potreba po pomoči/odsotnost videnja smisla v pomoči drugemu)
	930b	V njej se tako ves čas pojavlja nek dvom, ki se pojavlja ves čas tudi na številnih drugih področjih v njenem življenju.	Stalno pojavljanje dvoma
	931	Menim, da ima V zelo razvit ta občutek za pomoč drugim, saj skozi dejanja vedno znova pokaže, da rad priskoči na pomoč.	V - prisotnost altruizma (dejanja - vedno znova veselje do pomoči drugim)
	932	S pomaga, to ji ni tuje, ni pa to prav izrazito, da bi čutila prav potrebo po tem.	S - prisotnost altruizma (vendar ne izrazito: vedno, vsakomur in kdajkoli)
	933	G ima občutek za druge ljudi, kot primer naj navedem pomoč G prodajalki v trgovini, ko so prodajalki iz rok popadali izdelki, G pa je brez besede takoj pristopil k njej in ji pomagal te izdelke pobrati in jih urediti na polici.	G - prisotnost altruizma (primer pomoči prodajalki - pristop - pomoč)
	934	Zelo lepa gesta, seveda sem ga brez besed pustila, da je pomagal, po tem dejanju pa ga pohvalila z besedami, da je to kar je storil dobro storil in da je lepo, da pomagamo drugim.	Uvid v lepo gesto, pohvala za lepo dejanje
	935a	M je v prvem obdobju trme, tako da lahko sredi največje	M - delna prisotnost altruizma (trma -

	935b	vneme za pomoč pri kakem opravi lu nenadoma obstane in ga je zelo težko pripraviti do nadaljevanja. Sicer meni zelo rad pomaga.	odločitev v danem trenutku) Vesetje do pomoči
	936a	Kar se tiče na splošno pomoči drugim menim, da se otroci, ki prihajajo v rejniško družino nasploh bolj ukvarjajo s svojimi problemi, ki jih običajno imajo kar precej,	Ukvarjanje z lastnimi problemi (veliko)
	936b	je res, da lažje razumejo nekatere situacije, v katerih so se tekom svojega življenja znašli tudi sami,	Lažje razumevanje situacij zaradi osebnega doživetja (učenje iz lastnih izkušenj)
	936c	vendar pa niso toliko "zmožni" drugi osebi v tej enaki situaciji pomagati.	Nezmožnost pomoči drugemu v enaki situaciji, kot so jo doživeli sami (redko)
	937	Oz. z drugimi besedami želja po pomoči drugemu je, velikokrat pa ne najdejo načina ali moči, kako bi osebi lahko pomagali.	Prisotnost želje po pomoči drugemu, osebna nemoč pomoči drugemu
	938a	Je pa ta moč za pomoč drugim po mojem mnenju zelo odvisna od tega, kdaj posameznik svoje težave ozavešči,	Povezanost moči za pomoč drugim z ozaveščenostjo svojih osebnih težav
	938b	se z njimi sooči in jih sprejme, saj potem tudi lažje sprejme situacije, ki so morda podobne njegovi in se enkrat ali pa tudi celo večkrat kasneje pojavijo v njihovih življenjih.	Pomen soočenja, sprejemanja situacij (zaradi možnosti ponovitve enake ali podobne situacije)
Y16	939	Menim, da otroci v rejništvu nimajo tako zelo razvitega altruizma, občutka za pomoč drugim.	Odsotnost razvoja intenzivnega altruizma
	940	So sicer zelo sprejemljivi, radi pomagajo, vendar ne način, da pri tem postavijo drugega pred sabo.	Sprejemljivost, želja po pomoči (vendar postavitev sebe pred drugimi)
	941	Jaz sicer vedno znova poudarjam, da sprejemamo zato, da dajemo.	Sprejemanje z namenom dajanja
	942	Mislím, da se I zelo odpira in mi tudi velikokrat pove, da se obnaša kot jaz oziroma, da si želi ravnati in biti takšna, kot sem jaz.	I - posnemanje rejnice (želja), rejnica kot vzor
	943	Torej iz tega lahko samo sklepam, da zna že zelo dobro ozavešči stvari, ki se ji dogajajo.	Mnenje rejnice o visoko razviti stopnji zmožnosti ozaveščanja pri I
	944	L pa je bolj egoistično naravnán.	L- egoistična naravnánost
	945a	Tako velikokrat poudarim to pomembnost, da nismo tekmovalni	Pomen poudarjanja odsotnosti tekmovalnosti
		in da vsak nosi s seboj določeno 'prtljago', vendar da pa je mogoče vedno to prtljago odložiti in iti naprej, brez tiste odvečne 'prtljage'.	'Prtljaga' vsakega človeka, možnost odložitve prtljage, ki je za prihodnost več ne potrebujemo
	946	Tako je tudi z morebitnimi spremembami, ki si jih želimo in se moramo zanje tudi potruditi.	Trud za zelene spremembe
	947	Sama imam zelo visoko razvit ta občutek za pomoč drugim ljudem.	Visoka stopnja altruizma
	948	Vse svoje življenje sem pomaga drugim na način, da so bili uspešni, velikokrat celo bolj, kot jaz sama.	Pomoč drugim pri uspehu, ni zavidanja uspešnosti- spodbuda k uspehu
	949	To lastnost nesebičnosti vsekakor najdem v sebi in v tem	Lastnost nesebičnosti rejnice, vzgoja otrok

		duhu vzgajam tudi otroke, ki so pri meni v rejništvo, od otroka do otroka pa je nato odvisno, koliko ta občutek kasneje zares razvije.	(vpliv osebnostnih lastnosti otroka na razvoj občutka pomoči drugim)
Y17	950a	V matični družini je pomagal atiju, ker je pač mogel,	MD - pomoč biološkemu očetu (zahteva, dolžnost)
	950b	tudi sedaj, v naši družini rad pomaga, svetuje, opravi hišna opravila; kuha, pospravi, učimo ga delovnih navad, s tem pa samostojnosti, ki je igra v življenju pomembno vlogo.	RD - veselje do pomoči, dajanja nasvetov, opravljanja hišnih opravil, učenje delovnih navad: učenje samostojnosti
Y18	951	Menim, da so vsi trije otroci, ki so pri nas v rejništvu, dobri do drugih.	Prepoznavnost dobrote pri otrocih v rejništvu
	952	Mislim, da je tukaj bila in je še pomembna tudi moja vloga, ko sem jim skozi dejanja vedno znova kazala, da je stvari potrebno deliti.	Mnenje o pomenu vloge rejnice (rejnica kot pokazatelj vrednosti pripravljenosti pomoči drugemu)
	953a	J, ki je v našo družino prišla z 19 dnevi in M, ki je prišel k nam s 16 meseci,	J - prihod v RD (19 dni), M (16 mesecev)
	953b	sta v veliki meri sledila meni in tako tudi od mene prevzela ta altruizem; me posnemala.	Sledenje vzgibom rejnice (posnemanje - altruizem)
	954	Š, ki pa je prišla v našo rejniško družino z 7 leti, pa me sicer zelo posnema, včasih rečem, da moje vzorce ravnanja `srka kot goba`.	Š - prihod v RD (7 let), intenzivno posnemanje rejnice (srkanje)
	955	Sprva ob prihodu v našo družino je bilo pri deklici Š prisotno prenašanje, hrano je nosila v sobo, ničesar ni želela deliti.	Š - ob prihodu v RD (prenašanje, ni želje po delitvi)
	956	Jaz sem bila tista, ki ji je skozi pogovor in dejanja pokazala, da je stvari potrebno deliti in tega se je v veliki meri priučila.	Rejnica kot vzor učenja pomena pripravljenosti deliti
Y19	957	Vse štiri sedaj zelo rade pomagajo drugim, si delijo stvari.	Želja po medsebojni pomoči, delitvi stvari
	958	Ob prihodu si je deklica N ob obrokih delala zalogo hrane tako, da je hrano odmikala na rob krožnika in je ni pojedla.	N - ob prihodu v RD (zalogo hrane)
	959	Ta navada je nedvomno izhajala iz njenega življenja v matični družini, na tak način se je želela zasigurati, da bo imela dovolj hrane tudi v prihodnje, zato je želela hrano privarčevati.	Navada - izvor: MD (sigurnost hrane)
	960	Ob takšnih situacijah smo jo učili, da je potrebno stvari deliti, da ni vsa hrana namenjena njej, kar pomeni, da lahko poje toliko, kolikor želi med tistim obrokom pojesti, preostanek hrane pa je namenjen tudi drugim članom, saj so lačni tudi oni in tudi oni potrebujejo hrano za preživetje.	Učenje delit stvari (delit hrano, ozaveščanje, da je hrane dovolj za vse)
	961	Nesebičnosti in občutka za pomoč drugim po mojem mnenju v matični družini ni razvila nobena od deklic.	MD - odsotnost nesebičnosti, občutka za pomoč drugim
	962	Mislim, da so jih v matičnih družinah bolj učili egocentričnosti.	MD - učenje egocentričnosti
Y20	963	Mislim, da je Z občutek za pomoč drugim imela že v času življenja v matični družini.	Z - občutek za pomoč drugim (pridobljen v MD)
	964	To po mojem mnenju prineseš na svet, gre za nek potencial človeka, ki obstaja.	Mnenje rejnice o dedovanju pripravljenosti pomoči drugemu (kot potencial)

	965	Je pa potem seveda od okolja, v katerem živiš odvisno, ali ta potencial tudi razviješ, ali ti to ni omogočeno.	Mnenje rejnice o vplivu okolja na razvoj potenciala
	966	V matični družini tega potenciala Z ni razvila, ga pa je zato potem razvila v naši družini v največji možni meri, saj smo tukaj pri nas vsi naravnani v pomoč drugim ljudem na način, kot to zmoremo in znamo.	Z - MD - ni altruizma, RD - razvoj altruizma v najvišji možni meri (način življenja RD)
Y21	967	Mislim, da je altruizem popolnoma odvisen od karakterja otroka.	Povezanost stopnje altruizma s karakterjem otroka
	968	Menim, da imajo vse moje punce ta občutek za pomoč drugim delno razvit, nekatere bolj, druge manj.	Razvoj občutka za pomoč drugim pri vseh otrocih v rejništvu (bolj/manj)

☺motiviranost za spremembe:

Y15	969a	A ni kazal motiviranosti za spremembe,	A- ni motiviranosti za spremembe
	969b	če se je za spremembo odločil, jo je tudi kasneje izpeljal, brez kakšne potrditve, nasveta.	A - Odločitev za spremembo - realizacija (brez potrditve, nasveta)
	970	Tako je tudi pred nekaj meseci, sedaj je že dopolnil 19 let kar čez noč spakiral svoje stvari in odšel od doma.	A - odločitev za nenaden odhod od doma (19 let)
	971	Kasneje se je še enkrat vrnil, ko je prišel še po preostanek svojih stvari, od takrat se ne javi več.	A - prihod nazaj (namen: iskanje osebnih stvari)
	972	To je fant, ki je bil pri nas od svojega rojstva pa do dopolnjenega 19. leta starosti.	A - v RD (19 let: od rojstva)
	973	Zakaj se je odločil za tak način, se mi ne sanja.	Odsotnost razloga nenadnega odhoda A iz RD
	974	Vem samo to, da sem sama zaradi te njegove 'hitre' odločitve potrebovala pomoč psihologa, da sem se zmogla soočiti z njegovim načinom odhoda (brez kakršnekoli pojasnitve, besede, odziva).	Potreba rejnice po psihologu (šok ob odhodu A)
	975	Pri M in K (brat in sestra) je opazno pomanjkanje notranje moči, oz. pri nobenem od njiju le ta ni ozaveščena in razvita.	M, K - pomanjkljiva notranja moč, neozaveščenost
	976	Pri obeh je zelo pomembno, da jima drugi pridejo naproti, da jih drugi spodbudijo, pohvalijo, prepoznajo njuna močna področja.	Prepoznanje rejnice - pomen pri M, K - odzivnost drugih, spodbude, pohvale, prepoznavanje njunih močnih področij
	977a	Zelo izrazite težave imata s sprejemanjem 'drugačnih' ljudi in nasploh drugih ljudi,	M, K - težave s sprejemanjem drugačnosti
	977b	bolj stremita k temu, da so zadovoljenje njune potrebe in želje, neodvisno od drugih.	M, K - stremljenje k zadovoljitvi lastnih potreb, želja, neodvisno od drugih
	978	K sicer kot prostovoljka trenutno pomaga eni starejši gospe, vendar to počne bolj zaradi narave svojega bodočega poklica fizioterapevtke, kot pa da bi to počela zanjo in zaradi lastne želje pomagati.	K - prostovoljna pomoč starejši gospe (izvor - bodoči poklic fizioterapevtke kot vodilo)

	979	Ima težave z odgovorom na vprašalni zaimek "zakaj pomagam", ves čas je v nekem dvomu.	Stalni dvomi (ni odgovora na vprašanje 'zakaj pravzaprav pomaga')
	980	Zadovoljstvo najde v izobraževalnem uspehu - sedaj je že na fakulteti, na ta način sama sebi potrjuje, da je sposobna, to pa želi (tega sama ne pove, je nekje v njeni podzavesti, jaz pa sem to skozi njeno neverbalno komunikacijo takoj opazila) dokazati tudi drugim, predvsem svoji biološki mami, ki jo je od nekdaj imela za nekaj manj in jo na tak način tudi obravnavala ter stalno poniževala in s tem čustveno izsiljevala.	K - zadovoljstvo (izobraževanje: uspeh na fakulteti, dokazovanje sebi - sposobnosti in drugim (zlasti biološki mami: stalna prisotnost čustvenega izsiljevanja, poniževanja iz njene strani)
	981	A ni bila v času življenja v naši rejniški družini nikoli motivirana za spremembe, oz. je dolgo rabila da je nekaj spoznala kot boljši način in ga ponotranjila.	A - ni motiviranosti za spremembe, potreben čas za majhne spremembe ('majhni koraki')
	982	Pravo notranjo motivacijo je dobila, ko je zanosila in dobila svojega otroka.	A - motivacija (pričakovanje lastnega otroka)
	983	Punčka ji je predstavljala največjo motivacijo za spremembe, saj je bila in je še, zanjo pripravljena narediti prav vse.	A - največja motivacija (otrok: punčka)
	984	Je pa brez večjih težav končala šiviljsko šolo, kasneje se je samoiniciativno vpisala v še en drug program srednje gostinske šole, saj si je ves čas želela postati natakarica.	A - zaključek šiviljske šole, samoiniciativen vpis v še en program srednje gostinske šole (želja ostati natakarica)
	985	V je zelo motiviran za spremembe, saj jih je že ubesedil.	V - visoka motiviranost za spremembe (ubeseditev)
	986	Njegov cilj je stalna služba (že sedaj je zelo priden in dela v pekarni kot pek, za katerega se je tudi izšolal), nato ima željo opraviti izpit za avto (za ure vožnje že ima privarčevanega kar nekaj svojega denarja), njegova želja pa je tudi izpit za gasilca, želel bi postati prostovoljni gasilec, kar kaže ponovno na njegov posluš za pomoč drugim ljudem.	Cilji (stalna služba, opravljen vozniški izpit za avto, opravljen izpit za gasilca - pokazatelj želje po pomoči drugim)
	987	S, M, G so vajeni pogostih sprememb v njihovih mladih življenjih in so kar dobro prilagodljivi.	S, M, G - vajenost pogostih sprememb, visoka stopnja prilagodljivosti
	988	To sem opazila že kmalu po namestitvi k nam, saj so se hitro sprostili in navadili na nov način življenja.	Opaženje rejnice ob prihodu S, M, G v RD (hitra prilagoditev)
Y16	989	Menim, da motivirani za spremembe so.	I, L - prisotnost motiviranosti za spremembe
	990	V našem primeru so moji biološki otroci bili in so še vzgled otrokom, ki so pri meni v rejništvu.	Vzgled bioloških otrok rejnikov otrokom v rejništvu
	991	Predstavljali so jim tudi neke vrste motivacijo za spremembe, saj so videli, kaj vse so s trdom in motiviranostjo moji otroci vse dosegli.	I, L - motivacija za spremembe iz strani bioloških otrok rejnikov (konkretno dejanja - dosežki: trud, motivacija)
	992	Spremembe v družini jih pripravijo tudi na spremembe v okolju, na primer v našem primeru poroka enega od mojih bioloških otrok, spremembe predstavljajo tudi različni prehodi, s katerimi se navsezadnje srečujemo vsi mi, motivacija je pomembna in nekaj nas mora motivirati, da nas žene naprej.	Spremembe v družini - spremembe v okolju (poroka, življenjski prehodi med posameznimi obdobji - pomen motivacije)
Y17	993	Menim, da si je v matični družini želel sprememb in sicer, da bi imel možnost živeti otroštvo.	E - želja po spremembah že v MD (možnost življenja v otroštvu)

	994	Sedaj je sicer motiviran za določene spremembe, vendar večjih sprememb ne zmore (na primer selitev v drugo rejniško družino bi ga v tem trenutku zlomila, po mojem mnenju je ne bi prenesel in ne zmogetl).	E - motiviranost za določene spremembe, ni motiviranosti za večje spremembe (selitev v drugo RD-drastična sprememba okolja: velik stres)
Y18	995	Menim, da so vsi trije otroci motivirani za spremembe.	D, M, T - motiviranost za spremembe
	996	M že kaže zanimanje za delo, večkrat mi je omenil željo po počitniškem delu med naslednjimi poletnimi počitnicami.	M - kazanje zanimanja za delo (zaslužek)
	997	Tudi Š je motivirana za spremembe, sedaj je 8. razred in nekaj časa nazaj me je vprašala, če bi bila pripravljena njeni matični mami pojasniti, kje želi nadaljevati šolanje in razlog njene želje.	Š - motiviranost za spremembe (vrednost šolanja, želje po hkratni pojasnitvi svojih odločitev biološki mami preko posrednice rejnice)
	998	Tukaj lahko vidimo naslednje: prvič, da mi Š popolnoma zaupa, in drugič, da je motivirana za nadaljevanje šolanja.	Š - popolno zaupanje rejnice, motiviranost za nadaljevanje šolanja
Y19	999a	To, koliko so bile motivirane za spremembe znotraj matičnih družin ne	Ni vednosti o motiviranosti za spremembe znotraj MD
	999b	vem, vem samo, da sedaj niso motivirane za neke velike spremembe, morda za manjše ja.	RD - motiviranost za manjše spremembe je, za večje ne
	1000	To, da bi želele nekaj spremenit pri sebi ni pri nobeni prisotno, bolj želijo vse vplivati na druge in spreminjati druge ljudi, kot pa same sebe.	N - ni želje po spremembi sebe, želja po spremembi drugih
Y20	1001	V matični družini je bila K motivirana za spremembo načina življenja.	K - MD - motiviranost za spremembo načina življenja (družine)
	1002	Sedaj v rejniški družini za neke velike spremembe Z ni motivirana, je pa motivirana za spremembe, ki so pač nujne; torej za manjše izboljšave pri sebi in drugih.	RD - ni motiviranosti za večje spremembe, le motiviranost za nujne spremembe (pozitiven vpliv nase)
Y21	1003	V matični družini ni bilo važno, kaj si in kaj postaneš.	MD - ni pomena kdo si, kaj postaneš
	1004	Stvari ni bilo potrebno spoštovati in jih varovati.	MD - ni potrebe po spoštovanju, varovanju stvari
	1005	Če se je ena stvar uničila, se je kupilo drugo; včasih so se stran metale stvari, ki so bile še popolnoma uporabne in se je šlo iskati nov stvari.	MD - primer uničenja stvari: nakup druge (nove)
	1006	V naši družini so punce izkusile veliko potovanj, vsako leto gremo skupaj na morje, naučila sem jih spoštovati osebne stvari in stvari drugih ljudi, z mojo pomočjo so izkoreninile socialni status, ki so ga imele iz matične družine in se naučile, da se oblačila ne mečejo kar tako stran, našle so motivacijo za to, da so pri sebi spremenile veliko stvari, ki so jim bile priučene v matični družini, na primer, brisače ne vržeš kar stran, če si umazan se umiješ in oblečeš čista oblačila, ureži si kruha toliko, kolikor boš pojedla, ni razloga, da bi se hrana metala proč.	T, D - Potovanja, učenje spoštovanja osebnih stvari, drugih ljudi, izkoreninjenje svojega socialnega statusa, motivacija za spremembe pri sebi (učenje sposobnosti poskrbeti zase in za svoje potrebe)
	1007	Punce sem naučila tudi odnosa do denarja/stvari, privzgojila sem jim, da ne moreš vedno vsega dobit in da je potrebno vedno spoštovati tisto, kar imaš.	T, D - RD - učenje odnosa do denarja/stvari, zavedanje nezmožnosti imeti vse, spoštovanje vsega, kar imaš

☺fleksibilen način razmišljanja:

Y15	1008	Način razmišljanja je po mojem mnenju zelo odvisen od naučenih vzorcev ravnanja in vedenja, ki se jih je otrok naučil v matični in kasneje v rejniški družini.	Povezanost načina razmišljanja z naučenimi vzorci ravnanja in vedenja (MD, RD)
	1009a	Če ima otrok čas za razmislek, preden na določen način odreagira in ravna, potem običajno odreagira naučeno,	Primer časa za razmislek otroka - reakcija (premišljenost, sledenje naučenemu)
	1009b	če pa tega časa ni in mora odreagirati takoj v določenem trenutku, pa odreagira po genskem zapisu, ki ga je podedoval po nekom iz svoje biološke družine oz. prvotnimi vzorci, s katerimi se je najprej srečal.	Ni časa za razmislek (obveznost reakcije v danem trenutku - instinktivna reakcija po genskem zapisu - samoumevnost)
	1010	Zelo pomembno se mi zdi, da način ravnanja in vedenja vedno znova ozaveščamo in o njem razmišljamo skozi medsebojen pogovor.	Pomembnost rejnice (stalno ozaveščanje ravnanja), medsebojen pogovor
Y16	1011a	Način razmišljanja s prihodom v rejniško družino postaja fleksibilen, je pa vprašanje, v kakšnem času se to zgodi.	Prihod v RD - fleksibilnost načina razmišljanja (potreben čas?)
	1011b	I zelo pove stvari o katerih razmišlja, je tudi fleksibilna glede razmišljanja drugih, sprejme mnenje drugega, tudi upošteva mnenje drugega, če se ji zdi ustrezno,	I - jasno izražanje svojega mišljenja, fleksibilnost glede razmišljanja drugih, sprejemanje mnenja drugih, upoštevanje mnenja drugih (osebna presoja)
	1011c	L pa zadeve nekoliko bolj sprocesa oziroma predela v glavi, in po razmisleku sam sprejme odločitev.	L - procesiranje mišljenja (tehten razmislek: sprejem odločitve)
	1012	Kot primer naj navedem študentko delo.	L - primer načina mišljenja (študentsko delo)
	1013	Sprva si je zadal cilj, da bo hkrati opravljal dva različna dela.	L - postavitev cilja (opravljanje dveh del)
	1014	Tako mu je študentsko delo vzelo zares veliko časa, ni imel niti več časa za spanje, saj je eno od del opravljal v nočnem času.	Študentsko delo - veliko časa (ni spanja - nočno delo)
	1015	Velikokrat sem mu dejala, da ga v tej zavzetosti in motivaciji za delo podpiram, vendar pa hkrati ne pustim, da s prekomernim delom uničuje sebe, svoje zdravje.	Svetovanje rejnice (podpora, ne dopuščanje uničevanja sebe z ravnanji, kjer človek gre preko sebe - možnost izgorelosti)
	1016	To sem mu tudi jasno povedala.	Jasno izražanje rejnice
	1017	Z njim sem delila tudi svoje mnenje glede tega, kako menim, da ima vsak človek svoje 'omejitve' in da mora funkcionirati znotraj teh omejitev, ne pa se jih truditi preseči, saj na tak način le škoduje sebi in morda tudi drugim okrog njega.	Izražanje mnenja rejnice (pomen delovanja človeka znotraj svojih omejitev, brez preseganja: škoda sebi, morda tudi drugim)
	1018	Teoretično si je L svoje življenje zelo dobro organiziral,	L - dobra organiziranost (vendar prevelik

		vendar se je potem v praksi zalomilo, ko ni imel časa niti za osnovne življenjske potrebe, saj je ob delu obiskoval tudi predavanja na fakulteti in opravljal študijske obveznosti.	tempo: pomanjkanje časa - dva dela, študij)
	1019	Ker menim, da pa je L vseeno že toliko star, da zmore odločiti s svojo glavo in tudi sama nimam namena posegati v njegovo življenje, razen z nasveti, sem to njegovo odločitev prepustila njemu in ničesar zahtevala od njega (kot na primer, naj opusti eno od del).	Mnenje rejnice o dovolj visoki starosti L (zmožnost mišljenja s svojo glavo) - odločitev rejnice zgolj za dajanje nasvetov
	1020	Sčasoma je sam dojel in tudi sprejel odločitev, da opusti eno od del, ker vsega ne zmore oziroma zmore že, vendar nanj tak hiter tempo deluje preveč stresno.	L - dojemanje, sprejemanje odločitve (sprememba svojega načina življenja: zmanjšanje življenjskega tempa)
	1021	Tu se mi zdi pomembno izpostaviti, kako zelo je pomembno, da otrok nekaj praktično dojame, saj si velikokrat kaj zamisli, se uspe v neki smeri tudi organizirati, tako da teoretično enkratno razume vse, kar si zadane, vendar ko šele v praksi izkusi, ali bo to zmožel, zanj predstavlja tisto 'resnično' izkušnjo, ki mu pomaga, da še bolje spozna sebe.	Pomembna izpostavitev rejnice - praktično dojemanje otroka (zamisel, lastna organiziranost, praktično izkustvo)
Y17	1022	V matični družini je bilo prisotno naslednje razmišljanje: 'nič ne zmorem, nič ne znam, vse je slabo, kaj bi karkoli počel, če ni nič vredno, je brezpredmetno, brez veze (brez pomena)'.	MD - obstoječe prepričanje: 'nič ne zmorem, nič ne znam, vse je slabo, kaj bi karkoli počel, če ni nič vredno, je brezpredmetno, brez veze (brez pomena)'
	1023	V rejniški družini je E pričel zelo fleksibilno razmišljati, na način - 'zmorem, vse je mogoče'.	E - RD - začetek fleksibilnega razmišljanja: 'zmorem, vse je mogoče'
Y18	1024	Menim, da so vsi trije otroci zelo fleksibilni v razmišljanju in imajo jasn vpogled v to, kaj vse bi se dalo narediti in spremeniti.	M, Š, T - fleksibilnost v razmišljanju, jasnost vpogleda v želene spremembe
Y19	1025	Vse punce so nekako usmerjene k želji, da bi se družba prilagajala njim.	N - usmerjenost v željo prilagajanja družbe
	1026	To po mojem mnenju izhaja iz vzorcev, ki so jih prinesle iz življenja v matični družini.	Prinos vzorcev iz MD v RD
	1027	Vedno znova in znova jim poskušamo dopovedati, da je potrebno včasih tudi kaj potrpeti, ker ne more biti vse po naše, se prilagoditi mišljenju nekoga drugega na način, da sprejmemo njegovo mnenje kljub našemu drugačnemu mnenju, in podobno.	Dopovedovanje o trenutkih potrebe po prilagoditvi (sprejemanje drugačnega mnenja od našega)
	1028a	Deklica X ima to še posebej izrazito, želi si imeti vse pod nadzorom, zelo težko sprejema to, da ona ni v ospredju,	X - izrazitost potrebe po nadzoru, stalna želja po ospredju
	1028b	deklica Y tudi ni kaj veliko prilagodljiva, je zelo hiperaktivna, ima to motnjo ADHD; gre za motnjo koncentracije.	Y - ni velike prilagodljivosti, hiperaktivnost, motnja ADHD (motnja koncentracije)
	1029	N pa se je skozi življenje v naši družini zelo naučila prilagoditi, sprejemati mnenja drugih ljudi, prisluhniti drugim, se soočati s težavami v odnosih z drugimi.	N - RD - učenje prilagajanja, sprejemanja mnenja drugih, poslušanja za druge, soočanja s težavami, njihovega sprotnega razreševanja
Y20	1030	V matični družini so bile prisotne neke fiksne ideje, ki so	MD - prisotnost fiksnih idej (ne realizacija -

		vedno znova padle, vendar si tega ni nihče priznal.	ne priznanje)
	1031	Realno življenje je namreč tisto, ki pokaže, kako je prav oziroma kako je prav delovati.	Pomen realnega življenja (dojemanja realnosti)
	1032	V rejniški družini je Z po mojem mnenju pridobila dozorelost v fleksibilnosti razmišljanja; zna stati za svojim mnenjem, hkrati pa zna sprejeti tudi druga mnenja in v naboru različnih mnenj tudi delovati.	Z - RD - pridobitev dozorelosti v fleksibilnosti razmišljanja (zmožnost zagovarjanja svojega mnenja, sprejemanja drugačnega mnenja, delovanje na omenjen način)
Y21	1033	T in D se še sedaj zelo težko nekomu opravičijo, to imajo še iz časa življenja v matični družini, kjer jima je oče privzgojil to, da opravičilo drugemu ni potrebno.	T, D - težave z opravičilom (MD: ni potrebe po opravičilu)
	1034a 1034	Delovale so po principu, ki jima je bil privzgojen - `vse znam`, ob prihodu sta imeli velike težave z upoštevanjem moji nasvetov, predlogov, me sploh niso poslušale.	Privzgojenost načina delovanja - `vse znam` Prihod v RD - težave z upoštevanjem nasvetov, predlogov, ni razvite zmožnosti prisluhniti
	1035	Jaz pa sem v vednosti, da je takšna njihova kultura le vztrajala v svojem ravnanju in tudi sčasoma dosegla velike spremembe pri deklicah.	Pomen poznavanja izvorne kulture otroka (vztrajanje v ravnanju rejnice - dosežek sprememb)
	1036	V rejniški družini sem jih ves čas učila, da v primeru, ko česa ne vejo, vprašajo, to priznajo, pogosto sem jim dejala, da to, česar so se naučile v matični družini - `enkrat bedak, vedno bedak`, nikakor ne velja in da je takšno mišljenje potrebno izkoreniniti.	RD - učenje upati si vprašati, priznanje sebi, ozaveščanje neustreznih načinov vedenja iz MD (na primer: `enkrat bedak, vedno bedak`)
	1037	Velikokrat so bile punce jezne, če sem jim rekla, da je kaj narobe, vendar sem jim to povedala z namenom, da nekaj spremenijo oziroma sploh začnejo razmišljati o možnih spremembah, ki so dobre zanje.	Jeza otrok v rejništvu zaradi jasnega izražanja mnenja rejnice o želenih spremembah (delo/ravnanje rejnice za dobro otrok)

©iskanje življenjskega smisla:

Y15	1038	Za A je bila življenjski smisel zabava – tako smo ga mi videli iz leta v leto bolj.	A - zabava
	1039	Kot da bi hotel ubežati sam sebi.	Želja po bežanju pred samim seboj
	1040	M vidi življenjski smisel v nogometu, ta mu pomeni največ.	M - nogomet
	1041	Že nekaj časa veliko delam z njim ravno na tem, da v življenju ni vse samo nogomet, ampak da mora sprejeti tudi neko odgovornost ter videti tudi druge stvari, ki se pojavljajo na vsakdanji ravni življenja.	M- delo rejnice z njim na prevzemanju odgovornosti, videnju vsakdanjih življenjskih stvari
	1042	K se ves čas skozi uspeh v šoli dokazuje, da je sposobna in da zmore doseči visoke rezultate.	K - uspeh v šoli (dokazovanje sposobnosti sebi)
	1043	Vprašanje pa je, če je v tem našla pravi smisel, ali beži pred	Spraševanje rejnice o smislu K (uspeh v

		njim.	šoli?)
	1044	Ker se po drugi strani ves čas izogiba odgovornostim v življenju, nikakor ne zmore sprejeti odgovornosti za svoje življenje.	K - stalno izogibanje odgovornostim v življenju, upiranje
	1045	Kot primer, nekaj časa nazaj si je izbrala nov telefon, za katerega se je dogovorila, da ga bo plačevala po obrokih.	K - izbira novega mobitela, dogovor njegovega odplačevanja po obrokih
	1046	Vendar je že ob prejetju prve položnice pričakovala, da ji bom položnico plačala jaz.	K - pričakovanje finančne pomoči rejnice
	1047	To je na primer eden izmed primerov izmikanja odgovornosti.	K - primer izmikanja odgovornosti
	1048	Zdaj, ob koncu študija imam občutek, kot da se je znašla pred prepadom in ne zna najti poti čez.	Občutek rejnice o delni izgubi sebe K (prepad- iskanje poti)
	1049	A je ves smisel začela videti z rojstvom svoje hčerke.	Rojstvo hčerke
	1050	V-ju je smisel predstavljal moto zaključiti šolo in se zaposliti ter osamosvojiti.	V - zaključek šole, zaposlitev, osamosvojitvev
	1051	Tudi D dolgo ni videl v življenju nekega posebnega smisla (jaz ga nisem prepoznala), dokler ni bil nameščen v drugo rejniško družino, kjer je dobil to, kar je potreboval; vso pozornost rejnikov.	D - ni najdenega smisla, potreba po spremembi RD (potreba po popolni pozornosti rejnikov - 1. RD ni zmogla dati)
	1052	V naši rejniški družini se je ta pozornost in naklonjenost porazdelila med vse otroke v rejništvu, on pa je potreboval nekoga le zase.	RD - porazdelitev pozornosti, naklonjenosti, potreba enega otroka po vsej pozornosti (neizvedljivost)
	1053	Kar nekaj časa sva z možem potrebovala, da sva to ugotovila in ko sva ugotovila, sva spoznala, da je to bil tudi glaven razlog za vse težave, ki so se pri tem fantu pojavljale.	Prepoznanje (ugotovitev) rejnikov potreb otroka (nezadovoljenost potreb: izvor za vse težave)
	1054	To svoje spoznanje sva povedala socialni delavki, ki je v kar kratkem času poiskala družino, kjer sta gospod in gospa imela svoje biološke otroke, ki so že imeli svoje družine in se tako že osamosvojili in sta v rejništvo želela vzeti le enega otroka in to je bil prav D.	Seznanjenost socialne delavke, iskanje nove RD (v rejništvu samo D - vsa pozornost je namenjena njemu)
	1055	D je v tej družini uspešno zaključil šolanje, se prekratim zaposlil, poročil, prav tako pa že ima tudi svojo čudovito punčko.	D - uspešen zaključek šolanja, zaposlitev, poroka, otrok
	1056	S, M, G so sicer še premajhni (6, 5 in 3 leta), vendar skozi njihova dejanja opazim, da vedo kaj si želijo in potrebujejo.	S, M, G - prenizka starost (6, 5, 3): prepoznavnost rejnice želja in potreb otrok v rejništvu
Y16	1057	Oba, tako I kot L sta zelo konstruktivno usmerjena.	I, L - konstruktivna usmerjenost
	1058	Lep vzgled nam predstavlja model Jezusa, ustvarjeni smo, da živimo kot dostojanstveni ljudje, ljudje, ki imajo vrednost.	Vzgled (model Jezusa), ustvarjenost za dostojanstveno življenje, ljudje z vrednostjo
	1059	Zavedati se moramo lastne vrednosti, to skozi življenje tudi učim vse moje otroke v rejništvu.	Pomen zavedanja lastne vrednosti, učenje in vzgoja otrok v rejništvu
	1060	Smo vegetarijanci in smo ponosni na to, ker imamo radi živali in nas nikoli ne zamika meso, tudi otroci bi dejali enako.	Stil življenja (vegetarijanstvo: ponos: ljubezen vseh do živali)
	1061	Enako je glede zabav, alkohola in cigaret.	Ni ponočevanja, alkohola, cigaret
	1062a	I in L ne kadita, ne pijeta alkohola,	I, L - ni kajenja, pitja alkohola

	1062b	menim, da je pri otrocih, katerih starši imajo težave s prekomernim pitjem alkohola nujna abstinenca od alkohola, saj lahko v nasprotnem primeru sprva manjše količine popitega alkohola hitro prerastejo v prekomerne količine.	Mnenje o pomenu popolne abstinence od alkohola v primeru biti otrok staršev (težave z alkoholom - porast majhnih količin v prekomerne količine)
	1063	Tudi glede 'pomankljivega' oblačenja imam podobne smernice.	Smernice - 'pomankljivo oblačenje'
	1064	Ko je I enkrat želela ven v krajši oblekici, ji tega nisem pustila in sva se o tej njeni odločitvi tudi pogovorili.	I - želja po oblačenju krajše oblekice (pogovor)
	1065	Takrat sem ji povedala, da s krajšo oblekico, s katero pokaže svoje dolge noge razkazuje svojo lepoto vsem na ulici in da to ni prav, saj tako kot ženska izgublja na svoji vrednosti.	Krajša oblekica - mnenje rejnice o izgubi vrednosti ženske (razkazovanje svoje intimnosti)
	1066	Dejala sem, da naj svoje dolge noge pokaže komu, ki jih bo vreden, ki jo bo cenil in spoštoval, ne pa vsakemu 'mimoidočemu' na ulici.	Mnenje rejnice o pomenu spoštovanja drugih ljudi (razvoja zaupanja: kazanje osebne intimnosti)
	1067	Otroke vseskozi učim, da morajo biti trdni v svojih prepričanjih in stališčih ter stati za njimi.	Učenje otrok o pomenu trdnosti v svojih prepričanjih, stališčih
	1068	Drugače pa smisel že ob omenjeni religiji otrokom predstavlja tudi šola, v šoli so zelo uspešni.	Šola (uspeh v šoli) kot smisel
Y17	1069a	V matični družini menim, da ni našel nekega smisla v življenju,	MD - ni smisla življenja
	1069b	tukaj mu smisel predstavlja igranje bas kitare, ta potencial sem prepoznala jaz v njem,	RD - smisel (bas kitara): prepoznanje potenciala otroka iz strani rejnice
	1069c	ko je prišel v našo družino, je na začetku obiskoval kar nekaj različnih krožkov, in sčasoma sam prišel do spoznanja, da je obiskovanje vseh krožkov prenaporno zanj;	Ob prihodu v RD (obiskovanje krožkov - lastno spoznanje: prenaporno)
	1069d	v začetku sem mu že sama svetovala, vendar sem hitro spoznala, da mora to sam izkusiti, izkusil pa bo le, če bo tovrstno situacijo preizkusil in tako je res prišel do spoznanja skozi svojo izkušnjo.	Svetovanje rejnice (spoznanje pomena praktičnega izkustva otroka - učenje iz lastnih izkušenj)
	1070	Mislim, da je potrebno otroke včasih pustiti, da nekaj preizkušajo in da se učijo skozi svoje izkušnje.	Mnenje o pomembnosti lastnega izkustva otroka (lastnih izkušenj)
Y18	1071	Vsi trije so zelo hvaležni, pogosto gredo na kakšno potovanje, ostalo poteka spontano na način, da se sproti dogovarjamo o poteku dogodkov.	Hvaležnost otrok v rejništvu (skupna potovanja, spontanost - sproti dogovarjanje)
	1072a	Tukaj bi morda omenila pomen skupnih srečanj otrok z izkušnjo rejništva,	Pomen skupnih srečanj otrok z izkušnjo rejništva
	1072b	da otroci vidijo smisel v rejništvu in da preko stikov z drugimi otroci s tovrstno izkušnjo spoznajo, da v tem niso sami.	Videnje smisla v rejništvu (spoznanje otrok s podobno izkušnjo)
	1073a	Drugače pa vsi trije otroci zagotovo najdejo nek smisel v šolanju, Š ima vizijo postati policistka, čeprav je prej razmišljala tudi o frizerski srednji šoli, ker o tem razmišlja tudi njena sošolka, ki je hkrati njena najboljša prijateljica in ker Š zelo pogosto deluje na način, da sledi določeni	Šola (uspeh v šoli) kot smisel, Š - vizija (policistka, frizerka: prej - posnemanje sošolke, najboljše prijateljice

	1073b	osebi, ki ji priraste k srcu v prav vsem (ker bi ona, bi tudi jaz).	Š - delovanje na način posnemanja njej `pomembne` osebe
	1074	M ima vizijo zaključiti metalurgijo na Tehniškem šolskem centru v Mariboru, se zaposliti v tovarni Impol, naredit izpit za motor in avto.	M - cilji: zaključek metalurgije, zaposlitev, opravljen izpit za motor, avto
	1075	Predstavo o denarju imajo vsi precej slabo, priznam, da sem tudi jaz kriva za to, saj jih morda v nekoliko večji meri razvjam in jim kupim stvari, ki si jih želijo.	Slaba predstava o denarju (prevzem krivde rejnice za to: razvajanje, kupovanje `ne nujnih` stvari)
	1076	Je pa res, da jih učim vrednosti denarja na način, da jim razložim, da je potrebno denar zaslužiti in za denar nekaj narediti ter nam tako denar ni dan kar tako.	Učenje vrednosti denarja rejnice (pomen zaslužka denarja)
Y19	1077a	Smisel vseh štirih je po mojem mnenju trenutno šola, lepe ocene, uspeh, vizualna urejenost,	Šola /uspeh v šoli), vizualna urejenost kot smisel
	1077b	N že tudi dela preko študentskega servisa, njej smisel predstavlja tudi že denar, s katerim si lahko kupi kaj za sebe, zelo jo spodbujam pri služenju svojega denarja, vedno znova jo ob njenih `težkih` trenutkih opozarjam, da zmore, da se vse da, ampak je potrebno za to nekaj naredit, vložiti neko svojo energijo.	Lasten zaslužek (lasten denar), spodbujanje, opozarjanje rejnice na sposobnosti otrok (`zmorem`)
	1078	Veliko potujemo, mislim, da je to tudi trenutno nek smisel za vse štiri, saj skozi potovanja spoznavajo obstoj drugačnosti, učijo se prilagodljivosti, iznajdljivosti.	Potovanja kot smisel (spoznavanje drugačnosti, učenje prilagodljivosti, iznajdljivosti)
Y20	1079	V matični družini se je Z velikokrat spraševala: `Sem zaželena/nisem zaželena?`	Z - MD - stalno prevpraševanje (`Sem zaželena/nisem zaželena?`)
	1080	Če se skupaj z njo ne bi pogovorila o njeni situaciji, ki jo je tudi sčasoma uspela predelati na način soočenja in sprejetja svoje situacije menim, da bi lahko hitro pričela z idealizacijo nečesa, česar nikoli ni bilo, na primer, `svojega biološkega očeta bi videla kot popolnega`.	Z - pogovor rejnice o njeni realnosti (soočenje, sprejemanje), nasprotni primer: možnost idealizacije (popolnost)
Y21	1081	V matični družini sta T in D živeli `v oblakih`, sanjah, kot je živel njun oče.	T, D - MD - življenje `v oblakih`, sanjah
	1082	Vse mu je bilo dosegljivo, tako je tudi ves čas ravnal in se vedel, govoril je, kako bo postal nogometni trener, znanim pevcem je pošiljal pisma za srečanja z njimi; v matični družini je potekalo življenje povsem nerealno.	Mnenje biološkega očeta o dosegljivosti vsega (vedenje), nerealno življenje MD
	1083a	V rejniški družini pa so si punce sčasoma oblikovale svojo vizijo,	RD - oblikovanje lastne vizije
	1083b	T se je namreč zelo jasno odločila, da želi postati baletka, sedaj že nekaj let trenira balet, poje v vokalni skupini,	T - jasna odločitev postati baletka, pevka v vokalni skupini
	1083c	medtem ko D potrebuje ves čas nekoga, da jo usmeri, tako sem D na nek način njeno vizijo priučila, saj je dekleta, ki zna in zmora, pa se tega sama ne zaveda.	D - potreba po usmerjanju nekoga, priučenje vizije z strani rejnice (stalno poudarjanje rejnice potencialov, sposobnosti D)

☺humor:

Y15	1084	Vsak otrok je drugačen in zato edinstven.	Drugačnost, edinstvenost vsakega otroka
	1085	Nekateri otroci, ki prihajajo v rejništvo se znajo pohecati, drugi so bolj zadržani in resni.	Humorni otroci/zadržani, resni otroci
	1086	Na primer V se je nekaj časa nazaj s kolesom zaletel v drevo, posledično pa bil zaradi tega zelo popraskan po obrazu.	V - nesreča ('hec')
	1087	Ko je prišel domov, je to situacijo, ki se mu je zgodila, primerjal z eno situacijo, ki se jo je kljub pretečenim letom spomnil iz življenja v svoji matični družini.	Primerjava obstoječih življenjskih situacij v času življenja v RD s časom življenja v MD ('začaran krog življenja')
	1088	V nekaterih situacijah uporabljamo tudi črni humor, vendar to po tem, ko otrok ozavešča določeno preteklo situacijo.	Občasna uporaba črnega humorja po ozaveščanju situacije
	1089a	Tukaj gre za to, da otrok ima izkušnjo pogovora o tej zadevi od doma in da ima jasno predstavo o tem, kako odreagirati, na primer v šoli, če se pojavi podobna situacija	Pomen izkušnje otroka pogovora o obstoječi situaciji, jasna predstava o načinu reakcije (način podobnega reagiranja v podobnih situacijah)
	1089b	in ni zmeden oz. mu v tistem trenutku izbruhnejo vsa negativna čustva, ki jih od prve situacije še ni uspel predelati pri sebi in se z njimi soočiti ter jih sprejeti.	Odsotnost zmedenosti, izbruha negativnih čustev (zaradi nepredelane situacije: sprejetja, soočenja)
Y16	1090a	Humorja otroci sicer kar nekaj vnašajo v svoje življenje, veliko se družimo, smejimo,	Vnašanje humorja otrok v življenje, druženje, skupno smejanje
	1090b	je pa res, da je na primer I bolj nasmejana, več humorja vnaša v svoje življenje,	I - več smeha, humorja
	1090c	medtem ko je L bolj zadržan, vse jemlje zelo resno, odgovorno.	L - zadržanost, večja resnost, odgovornost
Y17	1091	V matični družini humorja ni bilo, oče je vse jemal zelo resno in odgovorno.	MD - odsotnost humorja, resnost, odgovornost
	1092	Sedaj se E sicer pošali do neke meje, vendar na način, da pri tem nikogar ne užali; pri tem je zelo pazljiv in pozoren.	E - RD - več humorja (pazljivost, pozornost glede možnosti užalitve koga drugega)
	1093	Ob prihodu v našo družino pri E ni bilo prisotnega humorja, E se je le jokal in jezil.	Prihod v RD - stalen jok, jeza, ni humorja
Y18	1094	Š je še sedaj bolj resna, mislim, da ta resnost izhaja ravno iz časa življenja v matični družini.	Š - RD - resnost (izvor: MD)
	1095	Se včasih pošali, vendar je to zelo redko.	Š - občasno humor, redkost
	1096a	J se zna pogosto pošaliti iz kakšne stvari in jo obrniti na hec,	J - zmožnost humorja
	1096b	M pa humor ne izraža verbalno, pač pa bolj skozi neverbalno komunikacijo; skozi gibe pokaže, da je vesel in srečen.	M - izražanje humorja skozi neverbalno komunikacijo (veselje, sreča)
	1097	Moram povedati, da zelo dobro prepoznam neverbalno komunikacijo vseh treh otrok, jaz celo pravim, da otroke	Dobro poznavanje rejnice neverbalne komunikacije otrok (prepoznavanje)

		poznam v 'dno duše'.	
	1098	Brez da bi kaj povedali, vem, kako se počutijo.	Vednost rejnice o počutju otrok (preko neverbalne komunikacije)
	1099a	Da se malce pošalim, a hkrati je to res, že po korakih otroka prepoznam njegovo razpoloženje,	Primer dobrega poznavanja rejnic otrok v rejništvu: prepoznanje razpoloženja otroka po korakih
	1099b	menim pa tudi, da me tudi obratno otroci zelo dobro poznajo in točno vedo, kako bom v neki posamezni situaciji odreagirala in delovala.	Dobro poznavanje otrok rejnice (vednost načina reakcij, delovanja)
	1100	Drugače pa naj povem še to, da imajo moji trije otroci svoj ansambel Vita in nastopajo na mnogih prireditvah, dogodkih.	Ansambel Vita (otroci v rejništvu)
	1101	Menim, da skozi glasbo izražajo svoje zadovoljstvo, humor, pa tudi negativna čustva, ki se porajajo v njih.	Mnenje rejnice o izražanju čustev, občutkov otrok skozi igranje (glasbo)
Y19	1102a	Vse štiri znajo sedaj vnašati humor v svoja življenja,	RD - zmožnost humorja
	1102b	predvsem N, ki se zna zelo pogosto pohecati in nasmejati vse okrog sebe.	N - razvoj visoke stopnje humorja (zmožnost nasmejati tudi druge)
	1103	Prej humorja po mojem mnenju ni bilo prisotnega v nobeni od matičnih družin, tam so bili bolj resni; veselje otroka je bila zanje tabu tema.	MD - odsotnost humorja, resnost, veselje, zadovoljstvo kot tabu tema (ni dovoljenja za pozitivna čustva)
Y20	1104	V matični družini je bil prisoten hudomušen humor, tako se je tudi Z naučila uporabljati humor takšne vrste.	MD - hudomušen humor, učenje (prevzemanje učenih vzorcev obnašanja)
	1105	Kasneje se je ta humor preoblikoval v ironičnega, sedaj pa spet postaja hudomušen.	Hudomušen - ironičen humor (MD) - hudomušen humor (RD)
	1106	Mislim, da je uporaba humorja odvisna od karakterja posameznega človeka.	Povezanost uporabe humorja s karakterjem otroka
Y21	1107	V matičnih družinah po mojem mnenju le-ta ni veliko prisoten.	MD - odsotnost visoke stopnje uporabe humorja
	1108a	V rejniški družini pa je uporaba humorja odvisna od karakterja otroka;	RD - povezanost uporabe humorja s karakterjem otroka
	1108b	nekateri otroci, ki so jasno predelali svojo situacijo se zmorejo iz svoje situacije pohecati, spet drugi ne, res odvisno.	Ozaveščanje lastne situacije (zmožnost vnašanja humorja v ponavljajočo situacijo)
	1109	B na primer uporablja zelo sarkastični humor, vedno znova opažam, kako se v svoji družbi obnaša popolnoma drugače, kot v odnosu z menoj.	B - uporaba sarkastičnega humorja, spreminjanje vedenja v odvisnosti od posamezne družbe
	1110	Morda je malce kriva ta moja 'stara šola', ampak v njej vztrajam, ker se mi zdi za otroke dobra.	Priznanje rejnice o njenem načinu vzgoje (vztrajnost, 'za dobro' otrok)

©kongruentna komunikacija (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

Y15	1111	Menim, da imajo s kongruentno komunikacijo težave vsi otroci, ki prihajajo v rejništvo (vsaj dosedanje izkušnje kažejo na to).	Težavnost kongruentne komunikacije vseh otrok z izkušnjo rejništva
	1112a	Težje izražajo to, kar občutijo in čutijo,	Težave z izražanjem lastnih občutkov, čustev
	1112b	še večja težava pa se pojavi, kadar gre za konfliktna čustva, za katera so naučeni, da jih morajo potlačiti oz. zanikati.	Pojav težav ob konfliktnih čustvih (naučenost iz MD: zanikanje, potlačitev čustev)
Y16	1113	U, tukaj pa menim, da njihova komunikacija velikokrat ni ravno kongruentna.	Odsotnost kongruentne komunikacije otrok z izkušnjo rejništva
	1114	Velikokrat moram iz njih 'vlečt', da izrazijo to, kar doživljajo.	Potreba po izpraševanju otrok o njihovih čustvih, občutkih
	1115a	To je popolnoma za razumet, saj v življenju pač niso imeli možnosti, da se zanje nekdo zanima,	Popolno razumevanje rejnice zaradi odsotnosti priložnosti doživljanja razumevanja, zanimanja nekoga
	1115b	zato menim, da ni potrebno 'šparat' besed in četudi morda v nekem trenutku otroci takoj ne odreagirajo na tvoje besede, se jim te informacije, ki jih daješ vsekakor nekje shranijo in jih upoštevajo kdaj kasneje.	Mnenje rejnice o pomenu izrekanja besed (medsebojne komunikacije), kljub odsotnosti odziva otroka - memorialni zapis, kasnejši priklic informacij
	1116	Velikokrat to primerjam s tem, kaj nastane, če zmešamo pokvarjeno hrano z 'v redu' hrano, skisana hrana.	Primerjava (uporaba metafor)
	1117	Enako je tudi z zlaganjem oblačil v omaro, če pomešamo poletna in zimska oblačila nastane zmeda. Enako je v glavi.	Primerjava (uporaba metafor)
	1118	Če slediš različnim mnenjem in pozabiš stati za svoji stališči in prepričanju, v tvoji glavi hitro nastane zmeda.	Pomen trdnosti v lastnih stališčih, prepričanjih
Y17	1119	V matični družini se je sramoval sebe in svojega očeta, zato tudi pred drugimi ni izražal sebe.	MD - sramovanje sebe, biološkega očeta (odsotnost izražanja sebe)
	1120	Vsi v šoli so ga posmehovali, veliko se je pretepal, saj je skozi tepež izražal svojo jezo do drugih, ki so ga zaničevali in se iz njega norčevali.	Posmehovanje v šoli (pogostost pretepanja - izražanje jeze do drugih zaradi zaničevanja, norčevanja)
	1121a	Tudi s prihodom v rejniško družino v samem začetku ni znal in zmoget izraziti, kaj si želi,	RD - ni zmožnosti izražanja lastnih želja
	1121b	njegov odgovor na kakršno koli vprašanje je bil 'ne vem', na primer pri postavitvi vprašanja, v kakšen krožek si želi, se pri odgovoru ni znal opredeliti.	RD - neopredeljenost, nejasnost odgovarjanja: odgovarjanje na vprašanja z 'ne vem'
	1122a	S prihodom v rejniško družino je otrok sam povedal, kaj je v matični družini doživljal in tudi izrazil svoje želje,	RD - samostojno izražanje otroka o doživetjih v MD, izražanje lastnih želja
	1122b	kot na primer, da v rejniško družino, kjer biva njegova biološka sestra ne želi iti, saj je tam kmetija, to pa mu ni bilo všeč.	Primer izražanja želja (odsotnost želje namestitve v RD, kjer biva njegova biološka sestra)
Y18	1123a	Š je bolj tihe narave,	Š - tiha narava

	1123b	J ne glede na to, kaj se zgodi, sama poišče rešitev za posamezen problem in šele zatem pride do mene in mi zaupa o problemu ter najdeni rešitvi.	T - zmožnost samostojnega iskanja rešitev, nato potreba po zaupanju, pogovoru z rejnico
	1124	Na primer, v leseni baraki, ki jo imamo postavljeno ob hiši za orodje in podobne stvari, je J nekaj razbila.	Primer T zmožnosti samostojnega iskanja rešitev 1
	1125	Razbitine tega predmeta je najprej pospravila ter počistila v koš, nato pa prišla do mene, mi povedala, kaj se ji je pripetilo in mi tudi pojasnila razlog, da mi je to zaupala in sicer ta je bil, da se ji zdi prav, da mi pove, ker drugače bi to razbito stvar jaz pogrešala in da ne vidi smisla, da bi mi to prekrivala, če se je zgodilo.	Primer T zmožnosti samostojnega iskanja rešitev 2
	1126	S pa izrazi svoja čustva skozi drugo osebo na način, da mi pove, da je neka oseba takšna kot je in ko mi govori o tej drugi osebi, vem, da mi v bistvu govori o sebi, vendar skozi ravnanja druge osebe.	S - izražanje čustev skozi govor v 2. osebi (prepoznavanje rejnice o govoru otroka o sebi)
Y19	1127	Sedaj so vse štiri zelo razigrane, vesele, ob prihodu v našo družino tega ni bilo opaziti.	RD - razigranost, veselje ob prihodu v RD (neopaženost omenjenega)
	1128	Mislím, da znajo vse štiri izraziti svoje doživljanje, se pogovoriti.	Mnenje o zmožnosti izražanja svojih doživljanj, pogovor
	1129	Deklica Š je zelo oblastna, vse obrne sebi v prid, ustvarja svoje zgodbe, ki njo opisujejo kot najboljšo in najpametnejšo, vendar pa ima hkrati težave s tem, da krivdo vedno ponotranji, prevzema nase.	Š - oblastnost (postavitve sebe pred druge: svoja korist, svoja zgodba, najboljša, najpametnejša), hkrati ponotranjenje krivde
Y20	1130	Komunikacija je pri Z prešla iz nične komunikacije v veliko bolj jasno in odprto komunikacijo.	Z - ničnost komunikacije v jasno, odprto komunikacijo
	1131	V matični družini ni poročala o svojih stvarnih doživetjih, ker za to sploh ni imela možnosti oziroma če že je, se drugi niso ozirali na njena sporočila, ki jih je dajala.	Z - MD - ni izražanja stvarnih doživetij (ni varnega prostora za to, neodzivnost bioloških staršev)
	1132	V rejniški družini pa se je začela izražati, sprva v manjši meri, kasneje vedno več; tukaj je dobila svoj glas, priložnost za svoje mnenje.	Z - RD - začetek izražanja (sprva manjša mera, kasneje več: pridobitev glasu, priložnosti za izražanje lastnega mnenja)
	1133	Zanimiv je bil dogodek, ko je Z v začetku bivanja pri nas enega dne med našim pogovorom kar pobegnila iz hiše, ker jo je bilo strah, da bi povedala to, kar si misli.	Primer dogodka 1
	1134	Takrat sem šla za njo, jo poiskala in jo spodbudila k temu, da začne izražati svoje mnenje in da sedaj lahko izrazi svoje mnenje, kakršnokoli to že je.	Primer dogodka 2
Y21	1135	V matični družini so bile punce navajene določenih vlog, saj v nasprotnem primeru ne bi zmogle preživeti; igrat so morale določeno igro.	MD - navajenost določenih vlog (boj za preživetje)
	1136	Na primer B je zelo težko sprejemala ločitev svojih staršev, ves čas se je ukvarjala s tem, kaj lahko pove, ko je z mamo in kaj, ko je z očetom; ves čas je lovila ravnovesje, obema je želela ugajati, onadva pa sta preko manipulacije z njo izkazovala stalno nasprotovanje in neupoštevanje.	Primer igranja določenih vlog

	1137	V naši družini menim, da imajo vse punce dovolj možnosti, da se izrazijo takšne, kot so.	RD - vse možnosti za izražanje sebe
--	------	--	-------------------------------------

5. Kako menite, da vi kot rejnik spodbujate in krepite odpornost posameznega otroka (na vsakdanji ravni)?

Y15	1138a	S pogovorom.	Pogovor
	1138b	Na otrokove potrebe in želje se odzovem na način, kot sama menim, da je dobro zanj.	Odzivnost na otrokove potrebe (korist otroka)
	1139	Kot rejnica strnim k temu, da otroci probleme, ki se pojavljajo na vsakdanji ravni, vedno znova ozavešajo, saj ti otroci veliko stvari potlačijo in tako postanejo del njihove podzavesti.	Sprotno ozaveščanje vsakdanjih situacij (izkoreninjanje potlačitve občutkov, čustev)
	1140	Otrokom, ki jih imam v rejništvu, jasno povem in jim dam skozi svoja dejanja vedeti, da sem vedno »tu« za njih, kar pa ne pomeni, da sem jim na razpolago v vsakem slehernem trenutku, pač pa želim, da imajo občutek, da ob njih zmeraj stoji oseba, ki jih podpira in jim je v oporo.	Jasno izražanje (besede, dejanja) o stalni razpoložljivosti (občutek stalne opore - vendar ne razpoložljivost v vsakem slehernem trenutku)
	1141	Menim, da otroku ne smemo dati vedeti, da se pa vse vrti prav okrog njega, kar pomeni, da se na njegove potrebe takoj odzovemo, četudi potemtakem zanemarimo svoje.	Pomen zavedanja zadovoljitve potreb rejnikov (ne pozabiti nase v skrbi za otroka v rejništvu)
	1142	Ves čas se trudim, da otrokom dajem v prvi vrsti občutek sprejetosti, to se mi zdi pri teh otrocih zares pomembno, pa tudi gotovost, občutek varnosti.	Občutek sprejetosti, gotovost, občutek varnosti
Y16	1143	Skozi pogovor, z delovnimi navadami otroci nimajo težav, spodbujam jih k temu, da znajo in zmorejo, vsak teden ima vsak od otrok določene obveznosti znotraj delovanja družine, ki jih mora postoriti.	Pogovor, delovne navade, spodbude (»znaš in zmoreš«), določitev obveznosti za skupno dobro (dobro družine)
	1144	Menim pa, da je delo na osebnostni ravni pri krepitvi odpornosti otroka najpomembnejše.	Delo na osebnostni ravni (krepitev odpornosti)
	1145	Ga čutiti, slišati, mu slediti, hkrati pa postaviti jasne meje, skozi katere otrok spozna, kaj je prav in kaj ne.	Čutiti, slišati, slediti, jasne meje (spoznavanje kaj je prav, ni)
	1146	Vedno znova moraš jemati razpon znotraj otrokovih okvirjev zmognosti, pa tudi omejitev.	Okvirji prilagojeni otrokovim zmognostim
	1147	Sem zelo emancipirana ženska, saj me je zaradi ločitve z možem, v to prisililo življenje in hvaležna sem za to izkušnjo.	Emancipiranost rejnice (mnenje o prisili življenja, hvaležnost za tovrstno izkušnjo)
	1148	Pri otrocih včasih tudi občutek ničvrednosti kompenziram z vzvišenostjo (morda včasih celo z aroganco, ko včasih kateremu od otrok kar neposredno rečem, kakšen razlog ima za to, da je tak in tak, oziroma da je ravnal na nek način).	Kompenziranja občutka ničvrednosti otrok z vzvišenostjo (aroganco): neposrednost
	1149	Ko pri posameznemu otroku prepoznam, da otrok ogroža sam sebe, dam otroku jasno vedeti, da ravnam na določen način za njegovo dobro oziroma za njegovo korist.	Jasno izražanje rejnice o ravnanju za dobro otroka (prepoznavanje ogroženosti otroka)
	1150	Kot primer, primer I in L, ki je dal povod za razrešitev njune	I, L - povod za iskanje pomoči zase (KC -

		situacije s sestrice na način, da je sam odšel poiskati pomoč v krizni center za otroke in mladostnike, kjer je enkrat že bil, kjer mu je bilo prijetno in kjer se je počutil varnega ter si je tako od doma do tja zelo dobro zapomnil.	varnost, prijetnost)
	1151	I je v matični družini zavzela materino vlogo in skrbela za svojega mlajšega brata dvojčka L na način, kot da bi bila njegova mama (L je namreč imel ob rojstvu in tudi kasneje v otroštvu kar nekaj primanjkljajev, saj se je že od rojstva dalje boril s seboj in svojim preživetjem, I se je veliko bolj znašla, saj se je tudi rodila v boljšem zdravstvenem stanju v primerjavi z L.	I - igranje materinske vloge (prevzem vloge drugega: skrb za brata dvojčka)
	1152	Oba pa sta se od majhnih nog bala za svojo biološko mamo, saj jima je ta strah vbrizgala ona sama, zagovarjala sta jo, lagala zanjo.	Strah za biološko mamo (zahteva biološke mame: zagovarjanje, laganje)
	1153	Velikokrat sem jima povedala, da z laganjem in prekrivanjem tega, da je njuna mama pila, škodujeta mami, saj na nek način skozi to prikimavanje kažeta, da jo v tem podpirata, ona pa potem tudi ne prepozna svoje težave prekomernega pitja in zatorej tudi do zdravljenja ne pride.	Izražanje rejnice o negativnih posledicah laganja, zagovarjanja I, L svoje biološke mame (povzročanje vsesplošne škode)
	1154	Sedaj že zelo zaupam svojim otrokom, menim, da se znajo veliko bolj postaviti zase, pri tem mislim predvsem pred svojimi matičnimi starši.	Zaupanje rejnice otrokom (zmožnost postavljanja zase, tudi pred matičnimi starši, vednost, kaj je prav, kaj ne)
	1155	Vedno znova jim dam vedeti, da sem `tu` zanje in menim, da mi otroci sledijo v tem.	Jasno izražanje razpoložljivosti otrokom (sledenje otrok rejnici)
	1156	Tudi v razumevanju mame sta I in L zelo dobra, znata se spustiti na njen nivo.	Zmožnost spustitve I, L na nivo biološke mame
	1157a 1157b	Sem pa ponosna na to, da sem uspela izkoreniniti pri otrocih ponotranjen občutek krivde in ponotranjeno sebičnost, kot primer naj navedem dan, ko je I želela in se že opravila na rojstni dan svoje sošolke, mama pa jo je ravno v tem času klicala in ko ji je I povedala, da gre na rojstni dan sošolke kljub temu, da ji je mama rekla, naj nemudoma pride k njej, ji je mama očitala, da ji ni mar zanjo, da je nima rada, in podobno.	Ponos rejnice pri pomoči otrokom izkoreninjanja ponotranjenega občutka krivde, sebičnosti Primer 1
	1158	Všeč mi je, da se je I zmogla nesmiselnemu ukazu mame upreti in ravnati v skladu s svojo odločitvijo in se zaradi tega svojega ravnanja ni počutila sebično.	Primer 2
	1159	Navsezadnje je mami takrat po telefonu tudi dejala, da jo bo obiskala naslednji dan.	Primer 3
Y17	1160	V naši družini se veliko pogovarjamo na način, da vsak otrok izrazi kaj si želi, zakaj bi bilo na primer nekaj dobro, da stori in hkrati kaj slabega pa lahko nekaj prinese s seboj, in podobno.	RD - veliko pogovorov (izražanje otrok, govor o različnih možnostih)
Y18	1161	Pri Š si moram vzeti zares veliko časa, njeno odpornost spodbujam in krepi predvsem skozi pogovor.	Š - veliko potrebnega časa (krepitev odpornosti: pogovor)
	1162	Na primer, pri Š ne morem reči samo `očisti kuhinjo`, saj se na tak način počuti izgubljeno.	Š - vednost o načinu ravnanja v odnosu (potreba po konkretnih usmeritvah)

	1163	Ona potrebuje konkretno usmeritev, na primer, 'očisti štedilnik', saj se na tak način počuti varno in zahtevo tudi zelo uspešno realizira.	Primer 1 (zagotavljanje varnosti, uspeh Š)
	1164	Če pa od nje zahtevaš nekaj splošnega, pa jo to le zmede, saj ima težave s tem, kje bi sploh pričela.	Š- splošne usmeritve - zmeda (izgubljenost kje začeti)
	1165a	Š mora tako imeti natančna navodila in tudi stalno pričakuje moje povratno sporočilo, in sicer ne glede na to, ali je to pohvala ali graja;	Š - natančnost navodil, pričakovanje povratnega sporočila rejnice
	1165b	v začetku njenega bivanja v naši družini sva morale zelo veliko delati na tem, da je ozaveštila, da si zasluži 'boljše' življenje, kot ga je imela v matični družini in da so spremembe možne, vendar mora pri tem v le-te tudi ona vložiti nekaj svojega truda.	Š - začetek bivanja v RD - veliko dela na ozaveščanju možnosti sprememb (potreba po vloženem trudu), vrednosti sebe in pravico zadovoljnega življenja
	1166	To pomeni dobro poznavanje otroka, ki prinaša uspeh.	Dobro poznavanje otroka rejnice (uspeh)
	1167	J se kar vključi v neko dogajanje, nima težav s tem, da kar stopi v neko akcijo, tukaj na tem mestu jo zelo spodbujam.	J - vključitev v posamezno dogajanje (akcija - reakcija): spodbuda rejnice
	1168	M pa se običajno ob pojavu posamezne situacije umakne, o njej premisli in če vidi, da bo neko dejanje v njegovo korist bo to tudi izpeljal, če pa presodi, da on sam ne bo imel nič od tega, pa ne naredi.	M - umik, premislek, osebna presoja (osebna korist: realizacija, ni osebne koristi: ni realizacije)
	1169	Drugače pa spodbujam vse otroke k iskanju skupne rešitve, sploh, če se neka stvar tiče vseh članov, na primer za martinovo, ko smo odprli tri različne opcije, kako ga bomo preživeli, nato skupaj predebatirali o vseh treh opcijah in sprejeli skupno odločitev.	Spodbuda k iskanju skupnih rešitev (primeri: način preživljanja praznikov - sprejemanje skupnih odločitev ob ustvarjanju prostora za glas vsakega družinskega člana)
	1170	V dogovorih pa vedno vztrajam, tukaj ni popuščanja; kar se dogovorimo tudi izpeljemo.	Vztrajanje v dogovorih (realizacija)
Y19	1171	Skozi pogovor, punce vedno znova učim, da je potrebno vedno govoriti resnico, se znati postaviti zase, biti v ospredju in se zavedati, da nikoli ne bomo vsem všeč in da nas nikoli ne bodo imeli radi vsi ljudje, ampak da pa obstajajo ljudje, ki nas imajo radi in ki se želijo družiti z nami; to so ljudje, za katere pokažemo tudi mi zanimanje.	Pogovor, učenje pomena resnice, zagovarjanja sebe, postavljanja v ospredje, zavedanja različnosti ljudi in možnosti, da nismo všeč vsakomur, o obstoju ljudi, ki nas imajo radi (željni naše družbe) - zanimanje za takšne ljudi, ohranjanje stikov
	1172	Naj navedem en dogodek, ko je pred kratkim punca N doživela zavrnitev pripravljenosti za plesanje na maturantskem plesu iz strani svojega plesalca, s katerim sta se prej že fiksno dogovorila, da bosta plesala skupaj.	Primer dogodka 1 (zavrnitev N)
	1173	Tej puncici se je s to zavrnitvijo tega fanta porušilo vse, začela je razmišljati o tem, da si je premislil, ker je grda, debela, ker je temne polti, in ker je 'drugačna'.	Primer dogodka 2 (zavrnitev - občutek manjvrednosti)
	1174	Ta punca je takrat potrebovala pogovor, bila sem ji na voljo, pojasnila sem ji, da je zelo pomembno, da se zna soočiti z odločitvijo tega fanta in da se zaradi te njegove odločitve nikakor ne sme podcenjevati, ker ni zaradi tega nič manjvredna.	Potreba po pogovoru N, poudarek pomena soočenja s situacijami, krepitve samozvesti in vrednosti
	1175	Odpornost krepim skozi učenje vseh punc, da se znajo	Učenje postavljanja zase, izboriti si svoj

		postaviti zase in si vedno znova izboriti svoj prostor, spodbudo, da jim bo uspelo, kaj si bodo zadale, če bodo le vztrajale in se trudile v smeri nekega dosežka in učenjem, kako pomembno je, da ne podležemo vplivom drugih ljudi in da znamo poskrbeti sami zase ter da smo zmeraj v stiku s samim seboj; da torej sledimo sebi, svojim potrebam in svojim željam.	prostor, spodbude (vztrajnost v ciljih), pomen trdne vere vase (ni podleganja vplivom drugih- stik s samim seboj in trdnost v svojih stališčih, prepričanjih, sledenje lastnim potrebam, željam (dejanja njihove uresničitve)
	1176	Mislim, da so se vse štiri punce v naši rejniški družini našle, da jim je tukaj v redu, da imajo možnost zmeraj znova občutiti oziroma izkusiti, da jim pomagamo in jih ščitimo ter da bo tako tudi v prihodnje.	RD - dobro počutje otrok, možnosti občutkov, izkustev, pomoč, zaščita
Y20	1177	Ja, z realnimi nasveti, prilagajam se vsaki posamezni situaciji, njenemu razpoloženju in jo zaščitim, ko presodim, da je to potrebno.	Realni nasveti, pomen zmožnosti prilagajanja, zaščita
	1178	Potrebno se je zavedati, da vsi otroci, ki imajo izkušnjo rejništva s prihodom v rejniško družino s seboj prinesejo 'težko' prtljago.	Otroci z izkušnjo rejništva - 'težka' prtljaga
	1179	Tukaj se mi zdi bistvenega pomena, da rejnik najprej sam sebe vpraša, kaj si želi in premisli, zakaj se odloča vzeti posameznega otroka k sebi in kaj je pripravljen vse za tega otroka narediti, mu pomagati na njegovi poti ter da si tako zadaš cilje, ki jim kasneje tudi slediš in jih uresničiš.	Pomen samo-raziskovanja vzgibov rejnika za odločitev rejništva, stopnje pripravljenosti pomoči, postavljanja ciljev (sledenje ciljem, njihova uresničitve)
Y21	1180	S pogovori.	Pogovori
	1181	Velikokrat se tudi razjezim, punce tudi nagradim, na primer s T in D, ki radi hodita po nakupovalnih centrih in nakupujeta, sem šla nakupovat.	Izkazovanje jeze, nagrajevanje
	1182	Največ mi pomeni to, da se punce med seboj razumejo in držijo skupaj ter si stalno pomagajo.	Velik pomen - medsebojno razumevanje otrok v rejništvu znotraj RD (stalna pomoč, delujejo kot 'družina')
	1183a 1183	Drugače veliko uporabljam spodbudne besede, pohvale, dajem nasvete - konkretne, ko pride do določenega problema, puncam ponujam 'odprt prostor', same se odločijo, kaj si potem iz tega mojega prostora vzamejo in kaj ne.	Uporaba spodbudnih besed, pohval, nasvetov (konkretizacija) Ustvarjanje odprtega prostora za pogovor o težavah (nasveti - sprejemanje svoje odločitve, prevzemanje odgovornosti)
	1184	Puncam sem zaupnica, jim svetujem, vendar se zavedam, da punce morajo imeti svoje skrivnosti, ki jih ne poznam niti jaz.	Pomen zaupanja, svetovanje (zavedanje pomena skrivnosti otrok v rejništvu: spoštovanje njihovih skrivnosti)

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem družinske odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta družinske odpornosti?

Y15	1185	Menim, da je družinska odpornost moč, na katero vplivajo različni dejavniki oz. povedano drugače, vso t.i. »ukvarjanje« z otrokom in obema družinama, tako matično, kot rejniško, krepi družinsko odpornost.	Moč - vpliv različnih dejavnikov, otrok + MD + RD krepijo družinsko odpornost (sodelovanje)
Y16	1186	Graditev medsebojnih odnosov znotraj družine, sočutje, požrtvovalnost, gradnja občutka, da drug drugega ne ogrozimo.	Graditev medsebojnih odnosov znotraj družine, sočutje, požrtvovalnost, gradnja občutka varnosti
	1187	Znati prepoznati, če nas nekdo znotraj družine ogroža (ali verbalno, pa tudi neverbalno skozi dejanja).	Prepoznavanje ogroženosti drugega znotraj družine
	1188	Kot rejnica vztrajam, da se otroci v rejništvu vedejo kot prijatelji, kot bratje in sestre.	Vztrajnost rejnice vedenja otrok v rejništvu 'kot bratje in sestre'
	1189	Se pa znotraj rejniške družine pogosto dogaja, da otroci v rejništvu vse slabe stvari, ki jih opazijo pri svojih bioloških starših, prezrcalijo na rejnike in ves bes stresajo na rejnike, ki so tam zanje.	Zrcaljenje slabih lastnosti bioloških staršev na rejnike - iz strani otrok (bes, jeza tudi do rejnikov: do vseh ljudi)
	1190	Morda pogovor o tem na nek način krepi družinsko odpornost, saj se z iskanjem načinov reševanja problemov odpornost krepi.	Pogovor, iskanje načinov reševanja problemov (krepitev družinske odpornosti)
Y17	1191	To je povezanost družine na način, da rejnica zna pri otroku prepoznati njegova lastna čustva, občutke, stanja in da mu pomaga na način, da ga poveže s preostalimi člani družine, ki si nato medsebojno pomagajo, si svetujejo, stojijo ob strani.	Povezanost družine (zmožnost rejnice prepoznavanja čustev, občutkov, stanja otroka, pomoč otroku na način povezanosti z drugimi otroci - pomen medsebojne pomoči, svetovanja, spremljanja)
Y18	1192	Družinska odpornost zame predstavlja moč družine.	Moč družine
	1193	To, da je družina medsebojno povezana je največja moč družine.	Medsebojna povezanost družine
Y19	1194	Družinska odpornost je moč, ki jo ima posamezna družina.	Moč družine
	1195	To pomeni način, kako se družina zmore spoprijemati z vsakdanjimi izzivi, vedno znova in znova.	Zmožnost družine spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi
Y20	1196	Skozi zmožnost družine prilagoditi se spremembam; ali se ob izzivih zlomi ali ne.	Zmožnost družin prilagajanja spremembam (trdnost ob izzivih)
	1197	Z je imela iz matične družine težave z dotiki v smislu, kaj je 'normalno' in kaj ne, kaj je starševska ljubezen.	Z - iz MD - težave z dotiki, pojasnitvijo kaj je starševska ljubezen (kaj je 'normalno, običajno')
	1198	Velikokrat sem opazila, kako je Z z zanimanjem opazovala to, kar od prej ni vedela, pri čemer sem ravnala tako, da sem zadeve karikirala, podaljšala, jo mimogrede vključila v odnos skozi ravnanje z D.	Z - opazovanje z zanimanjem nepoznanih stvari: karikiranje rejnice, vključevanje: učenje Z
Y21	1199	To je povezanost družine; da si člani družine medsebojno pomagajo, imajo posluš drug za drugega.	Povezanost družine (posluš, medsebojna pomoč)

2. Kako prepoznate družinsko odpornost?

Y15	1200	Družinsko odpornost prepoznam v tesni povezanosti družinskih članov znotraj rejniške družine.	Tesna povezanost družinskih članov
	1201	Pa tudi v povezanosti ali vsaj dobrim sodelovanjem z matično družino.	Povezanost RD z MD (in obratno)
	1202	Menim pa, da se vpliv družinske odpornosti pokaže ob odhodu posameznega otroka iz rejniške družine in njegovo osamosvojitvijo.	Vpliv družinske odpornosti - odhod otroka iz RD (osamosvojitvev otroka)
Y16	1203	Družinsko odpornost prepoznam skozi stopnjo pripravljenosti deliti si stvari, ki jih imamo (ali je to moje ali je naše), koliko časa smo pripravljeni preživeti skupaj (ali iščemo prostor zase in se umikamo, ali radi preživimo čas skupaj), pa tudi skozi način medsebojne komunikacije.	Stopnja pripravljenosti deliti stvari (ali je to moje ali je naše), skupen čas (ali iščemo prostor zase in se umikamo, ali radi preživimo čas skupaj), način medsebojne komunikacije
Y17	1204	Kot sem omenila zgoraj skozi povezanost vseh članov družine.	Povezanost vseh članov družine
Y18	1205	V medsebojni povezanosti.	Medsebojna povezanost
	1206	To je tudi naša vrednota, mi nismo le družina na papirju, mi živimo in delujemo kot družina; družinska skupnost.	Vrednota družine (živeti družino)
Y19	1207	Skozi vsakdanje delovanje družine.	Vsakdanje delovanje družine
Y20	1208	Skozi potrpljenje družine, sposobnosti prisluhniti, odkritost, enakopravnost.	Potrpljenje družine, sposobnost prisluhniti, odkritost, enakopravnost
Y21	1209	V zmožnosti delovanja družine kot celote. Da družina živi družino, deluje na tak način in da ni le družina na papirju.	Zmožnost delovanja družine kot celote, živeti družino, delovanje družine kot družinske skupnosti

2. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

2.1. SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težav, ovir, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendca kot opora družini):

Y15	1210	Menim, da je v prvi vrsti potrebno otroka poslušati; se pravi mu prisluhniti in ga tudi slišati.	Poslušati, slišati otroka
	1211	Menim, da tudi sama morda nekoliko premalo prisluhnem otroku samemu, in da prepogosto pogledam na težavo, ki se pojavlja pri otroku skozi lastne oči; torej, kako jaz vidim posamezno težavo.	Zavedanje rejnice o primanjkljaju v posluhu otroku, pogledu skozi lastne oči (ne otrokove)
	1212	Na tem moram še delati.	Zavedanje rejnice o potrebni spremembi (vložku)
	1213	Druga zelo pomembna zadeva, ki bi jo pri tem izpostavila, je zmožnost nas rejnikov spustiti se na nivo oz. raven otroka.	Poudarek pomena zmožnosti rejnikov spuščanja na raven otroka

	1214	Nato sledi presoja teže težave oz. problema ter realen pogled nanj na način, ali zmore težavo otrok sam premagati oz. premostiti ali pri tem potrebuje našo pomoč ali pomoč koga drugega.	Poudarek pomena presoje težave (realen pogled na otrokove zmožnosti - ocena stopnje samostojnosti otroka/potreba po pomoči)
	1215	Ko se pojavijo konflikti med otroci v rejništvu jim prepustim, da konflikt v medsebojnem pogovoru razrešijo sami; v njihove medsebojne spore se, kolikor to zaradi narave situacije ni potrebno, ne vmešavam.	Pojav konfliktov med otroci v rejništvu - nevmešavanje rejnice
	1216	Otrok ne razvajam, vsako stvar jim pokažem, nato pa pričakujem od njih, da jih zmorejo vsaj v neki meri sami postoriti.	Odsotnost razvajanja, vzor rejnice skozi lastna dejanja (pričakovanja rejnice)
	1217a 1217b	Sem pa vsekakor na strani otroka, delam v njegovo dobro, vendar hkrati ne dopustim, da začne otrok to izkoriščati, zato menim, da je pri razreševanju konfliktnih situacij zelo pomembno slišati vse vpletene ljudi, da si prehitro ne ustvarimo kakšne napačne predstave, saj tudi otrok lahko ne nazadnje marsikaj priredi v svojo korist.	Stati na strani otroka, delo v njegovo korist, ne dopuščanje izkoriščanja otroka dobrote rejnika Mnenje o pomenu razreševanja konfliktov na način slišanja vseh vpletenih (zavedanje otrokove iznajdljivosti)
	1218	Duhovna moč/transcendenca predstavlja močno oporo naši družini, saj se vsak večer skozi molitev zahvalimo za dan, ki je minil, za vse dobro, kar smo v tem dnevu prejeli, za družino; našo in matično družino otroka, da bi zmogla spremembe, ki bi omogočile vrnitev otroka v svojo matično družino.	Duhovna moč kot opora družini (vsakdanja večerna molitev za RD, MD)
	1219	Bi pa na tej točki želela omeniti še vpliv "osebnega faktorja" posamezne socialne delavke na prepričanja družine.	Poudarek pomena vpliva "osebnega faktorja" socialne delavke na prepričanja družine
	1220	Tukaj v povezavi s tem, konkretno navajam primer.	Primer 1
	1221	Pred leti je pri nas prišlo do streljanja z zračno puško, pri čemer je iz popolnoma `nedolžnega` igranja prišlo do fizične poškodbe, ko je en otrok pri nas v rejništvu tako nenamerno fizično poškodoval drugega.	Primer 2
	1222	Po tem dogodku se je bilo potrebno ukvarjat z obema otrokoma; tako s tistim, ki je bil poškodovan in smo ga prepeljali v bolnišnico, kot tudi s fantom, ki je škodo povzročil in je ob tem doživel neke vrste šok, pri čemer je bilo potrebno veliko pogovora.	Primer 3
	1223	Ker se je ta dogodek zgodil v soboto popoldan, sem socialno delavko (CSD, pristojen za otroka) obvestila v ponedeljek zjutraj.	Primer 4
	1224	Socialna delavka je takrat odreagirala zelo burno, v smislu, kako bi se jo o tem moralo takoj obvestiti, šele za to burno reakcijo je vprašala, kako je pravzaprav sedaj z otrokoma.	Reakcija socialne delavke (preburna reakcija po mnenju rejnice)
	1225	Takrat sem potrebovala oporo pri vsem, kar se je dogajalo, zato sem poklicala tudi socialno delavko centra, ki je	Iskanje pomoči rejnice pri svoji socialni delavki (seznanjenost z dogodkom): umirjen

		pristojen zame, kot rejnico in tudi to socialno delavko seznanila z dogodkom, pri čemer je ta socialna delavka nastopila iz popolnoma drugega položaja; umirjeno, s pohvalo, da sem dobro ravnala.	pristop, pohvala za ravnanje (moč) rejnice
	1226	Sem vsekakor mnenja, da morajo biti centri obveščeni o zadevah, ki se dogajajo v povezavi z otroki v rejništvu, vendar je bilo v konkretnem primeru nujno potrebno ukrepati drugače, ker je bilo vpletenih več otrok in je bilo najprej vsakega posebej potrebno umiriti.	Mnenje o pomenu obveščanja CSD-jev o dogodkih v povezavi z otroki v rejništvu
Y16	1227	Ob vsakdanjih izzivih se zatečemo k molitvi, skozi molitev in pogovor se pripravimo na posamezen izziv, premislimo, v stvari, ki so za nas pomembne vlagamo trud.	Vsakdanje zatekanje k molitvi (pogovori - premagovanje izzivov), premislek (trud za dosego zastavljenih ciljev)
	1228	Naša družina je zelo pozitivno naravnana, moč črpamo iz vere, drug v drugem.	Pozitivna naravnost družine (moč v veri, medsebojni povezanosti)
Y17	1229a 1229b	Težave razrešujemo skozi pogovor, na vprašanje, kako bomo rešili posamezno težavo odgovarjamo posamezno na način, da vsak član pove, kako bi on rešil to težavo, potem pa, kako bo konkretno prispeval k rešitvi težave, datumsko, do kdaj bo ta svoj del realiziral; na tak način se učimo prevzemanje odgovornosti za svoj delež pri iskanju rešitve za posamezno težavo.	Pogovor (razreševanje težav, pomen ustvarjenega prostora za glas vsakega družinskega člana: mnenje, predlogi/možne rešitve, način realizacije) Način prevzemanja odgovornosti za svoj delež (iskanje rešitve za težavo)
	1230	Tudi pri sprejemanju novega člana v našo rejniško družino, sva se o tem najprej pogovorila s partnerjem sama, nato pa sva idejo predstavila otrokom in se pogovorila še z njimi na način, da je vsak lahko izrazil svoje mnenje glede prihoda te deklince v našo družino.	Stalno skupno sprejemanje odločitev (skupen pogovor): primer - sprejem novega družinskega člana (otroka v RD)
	1231	Duhovna moč je v naši družini prisotna, vsi otroci hodijo k verouku, obiskujemo tudi verske obrede in sledimo motu, da moraš verjeti vase in v svoje sposobnosti in če verjameš, ti marsikaj tudi uspe.	Duhovna moč (obiskovanje verouka, verskih obredov, moto: sledi sebi, vera vase, svoje sposobnosti: uspeh)
Y18	1232	Na splošno lahko rečem, da smo 'glasna' družina, se skregamo (menim, da se je skregat enostavno in da se je opravičiti včasih težko; otroke ves čas učim, da se znajo opravičiti in priznat svojo napako; se torej pogledati v oči in se opravičiti.	'Glasna' družina (priznavanje medsebojnega kreganja: enostavno - težava opravičila, priznanja napake)
	1233	Na hladilniku imamo prilepljen en verz, ki govori ravno o tem: 'Kdor pozabi je močnejši, kdor se opraviči je vreden'.	Izpostavljen verz rejnice: 'Kdor pozabi je močnejši, kdor se opraviči je vreden'
	1234a 1234b	Kot rejnica ocenim, kaj kdo zmore (koliko zmore) in nikoli ne delam primerjave med otroci; na primer da bi rekla dečku M, bodi kot Š, ker menim, da je vsak dober na nekem področju, kjer pa nismo dobri pa si dopustimo pomoč (da potem to tudi znamo), v tem slogu učim otroke.	Ocena rejnice sposobnosti/zmožnosti otrok, odsotnost primerjanja otrok Primer 1, mnenje o pomenu prepoznanja virov moči otroka (vsak je dober v nečem), učenje priznanja potrebe po pomoči (slog rejnice)
	1235	Vsak otrok je drugačen, ti otroci, ki so pri nas, so zame	Različnost otrok, za rejnico - 'najboljši'

		‘najboljši’ otroci, povsod jih zagovorim, zaščitim, doma jim svetujem, kaj je dobro zanje v smislu zmožnosti postaviti se zase, braniti se, obvladovati.	otroci, zagovarjanje, zaščita, svetovanje, učenje zmožnosti postaviti se zase, braniti se, obvladovati sebe
	1236	Kot rejnica zelo prisluhnem sama sebi, sledim določenim načelom oziroma prepričanjem, ki jih sama zagovarjam in upoštevam, pa tudi otroke učim na tak način, naj jih nekaj navedem: ‘Vse kar daš, dobiš nazaj, varuj naravo, pazi na ločevanje odpadkov, kot družina strmimo k temu, da čim več pridelamo doma, smo katoliki, vendar nikakor ne fanatiki.	Posluh rejnice zase, sledenje načelom (lastnim prepričanjem: ‘Vse kar daš, dobiš nazaj, varuj naravo, pazi na ločevanje odpadkov, pridelava domače hrane, katolicizem)
	1237	Veliko smo v stiku z naravo, ta nam daje moč.	Stik z naravo (moč)
Y19	1238	Težave največ rešujemo skozi pogovor, skupaj hodimo k maši, zvečer molimo, pogosto se zatečemo v vero.	Pogovor (razreševanje težav), obiskovanje maše (molitve - vera)
	1239	Vse otroke pri nas v rejništvu je sprejela kot svoje tudi naša širša družina; naše sorodstvo, sorodniki naše družine jih tudi obdarujejo, drugih sorodnikov iz strani matične družine nimajo.	Sprejetost otrok v rejništvu iz strani sorodstva RD (odsotnost stikov s sorodniki MD)
	1240	Dvojčici N in D imata sicer polsestre, vendar z njima nimata stikov, mama B je že pokojna, tako skupaj z B obiščeva njen grob in ji prižgeva svečko.	N, D - imetje polsester (odsotnost stikov), biološka mama B - pokojna (obiskovanje rejnice skupaj z B groba biološke mame)
	1241	Osebnost zelo spodbujam vse svoje deklice k stikom s svojimi matičnimi družinami, če je le to mogoče in če to same želijo.	Spodbuda, omogočanje stikov otrok s svojimi matičnimi starši (v primeru želje otrok ob upoštevanju koristi otroka)
	1242	Naj omenim en dogodek, ki potrjuje pravkar navedeno in sicer, ko sem deklici, dvojčici N in D peljala z avtom mimo hiše njihove matične družine, kjer sta deklici živeli pred prihodom v našo družino.	Primer 1: dogodek (izlet rejnice in otrok: obisk okolice življenja MD)
	1243	Ena je pokazala veliko željo po raziskovanju okolice te hiše, druga pa si je na prireditvi, ki je tisti dan potekala v tem okolju in ki smo se je udeležile, dala na glavo kapuco, kot da bi jo bilo sram svoje matične družine; sram tega, da bi jo lahko kdo prepoznal.	Primer 2: dogodek (izraženo zanimanje ene od deklic za okolico življenja MD, popolno zanikanje zanimanja druge od deklic za MD)
Y20	1244	Velikokrat nagovarjam svoje punce, da so lahko navsezadnje srečne, da imajo dve družini in da so se kljub vsem slabostim, pa vseeno tudi v matični družini naučile nekaj uporabnega za življenje.	Pogovori rejnice z otroki v rejništvu za priložnost imeti dve družini in iskanju pozitivnih izkušenj iz časa življenja v MD
		V matični družini je bila prisotna velika odvisnost od alkohola kot odraz bega iz težav,	MD - odvisnost od alkohola (odraz bega iz težav)
	1245a	v rejniški družini smo Z pomagali pri tem, da je to ozaveštila, prepoznala težavo in se sprijaznila s tem, da na rešitev težave sama ne more vplivati ter da nanjo lahko vplivajo le tisti, ki težavo povzročajo.	RD - Z - pomoč pri ozaveščanju, prepoznavanju osebnih težav, sprijaznenostjo o nezmognosti vpliva na posamezne težave svoje MD
	1245b		
	1246a	V matični družini se s prihodnostjo sploh nismo ukvarjali,	MD - ni ukvarjanja s prihodnostjo
	1246b	v rejniški družini pa so mi dali občutek kot - ‘cel svet je lahko tvoj’, nismo je omejevali - ne pri gibanju, ne pri šolanju,...	RD - občutek svobode

	1247	V matični družini duhovnih vezi ni bilo, spomnim se, kako so starši poudarjali in izpostavljali trditev češ, 'da imajo vse otroke radi in da za to ni potrebno dokazov skozi dejanja.	MD - odsotnost duhovne moči, poudarjanje ljubezni (hkratno neizkazovanje)
	1248	V rejniški družini pa je obveljal moto: 'vsak dan se spopadi s posameznim dnevom, ker lahko iz dneva v dan gredo stvari samo na boljše, če le dovolj močno verjameš v to in se v tej smeri tudi trudiš'.	RD - moto: 'vsak dan se spopadi s posameznim dnevom, ker lahko iz dneva v dan gredo stvari samo na boljše, če le dovolj močno verjameš v to in se v tej smeri tudi trudiš'
Y21	1249a	Težave rešujemo skozi pogovor.	RD - pogovori (razreševanje težav)
	1249b	Pozitivna naravnost je ves čas prisotna, prav tako duhovna moč, verujemo, vendar nikakor nismo fanatiki; v ničemer ne pretiravamo.	RD - stalna pozitivna naravnost, duhovna moč (brez pretiravanja)
	1250	Ko sem se sama znašla v dilemi, kako nekaj narediti, sem si poiskala psihologa saj menim, da lahko s svojo nevednostjo povzročiš več škode kot koristi.	Zavedanje rejnice potrebe po pomoči (iskanje psihologa - korist)
	1251a	V matični družini po mojem mnenju sprotnega reševanja težav ni bilo,	MD - odsotnost sprotnega razreševanja težav
	1251b	ko so se težave nakopičile, se je šele začelo govoriti o njih, zaradi česar je hitro prišlo do kakšnega večjega prepira v obliki pretepa.	MD - kopičenje težav: govor o težavah (tudi fizično obračunavanje)
	1252	Duhovna moč je bila prisotna na način vsiljevanja prepričanj Jehovih prič.	MD - duhovna moč (vsiljevanje vere: Jehove priče)

2.2. ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmora družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvajajo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

Y15	1253	Vrednote naše družine so poštenost, prijaznost, spoštovanje, enakost, pripadnost Bogu, družini (tako rejniški družini, kot tudi pripadnost skupnosti in spoštovanje matične družine).	Vrednote (poštenost, prijaznost, spoštovanje, enakost, pripadnost Bogu, družini)
	1254	Norma je večerno tuširanje in priprava na spanje, pospravljanje za seboj, enkrat na teden generalno čiščenje hiše (vsak nekaj počisti).	Norma (večerno tuširanje in priprava na spanje, pospravljanje za seboj, enkrat na teden generalno čiščenje hiše)
	1255	Rituali so skupno nedeljsko kosilo, pogovor ob večerih (zahvala za priložnost, ki nam ga je dal pretekli dan, molitev za vse družine, za vrnitev v matično družino), razna praznovanja (prazniki).	Rituali (skupno nedeljsko kosilo, pogovor ob večerih - molitev, skupna praznovanja)
	1256	Bi pa še posebej izpostavila t.i. naš družinski dan, ki ga praznujemo enkrat letno kot družina (takrat si spečemo kakšno torto, gremo na kakšen daljši družinski izlet, ipd.).	Družinski dan (enkrat letno - torta, družinski izlet)

	1257	Vrednote pri nas ostajajo enake, ne glede na spremembe strukture družine. Tudi norme ostajajo enake.	Enakost vrednot, norm
	1258	Rituali pa se nekoliko spreminjajo in sicer ob prihodu novega člana naše družine; torej ob prihodu otroka v rejništvo, z leti, glede na obstoječe število članov družine.	Spreminjanje ritualov (prihod novega člana družine: otroka v rejništvo, leta, število članov družine)
	1259	Menim, da smo kot družina med seboj povezani, saj vedno sprejemamo odločitve v sodelovanju z otroki, razen ko gre za korist otroka in bi se otrok odločil v nasprotju s svojo koristjo.	Medsebojna povezanost (družina - sodelovanje, skupno sprejemanje odločitev: upoštevanje koristi otrok)
	1260	Socialni viri, ki jih imamo na razpolago je predvsem moja in moževa širša družina, družinski prijatelji.	Socialni viri - rejničina, moževa družina, družinski prijatelji
	1261	Ekonomski viri, ki jih imamo na razpolago pa je rejnina in plača moža, ki je zaposlen.	Ekonomski viri - rejnina, plača moža
Y16	1262	Vrednote naše družine so sočutje, sposobnost živeti se v drugega, razviti razumevanje za mnenja drugih ljudi, moralnost, dostojanstvo, znotraj katerega bi morda izpostavila 'okus oblačenja', nuditi pomoč sočloveku.	Vrednote (empatija, razviti razumevanje za mnenja drugih ljudi, moralnost, dostojanstvo, pomoč sočloveku)
	1263	Pri normi bi izpostavila to, da sem proti permisivni vzgoji otrok in da sem za fleksibilnost, kar pomeni, da svoja stališča otrokom predstavim, vendar jim jih ne vsiljujem, prav tako predstavim nek določen red, pravila, pri teh pa pričakujem, da jih otroci upoštevajo in spoštujejo.	Norma (fleksibilnost delovanja družinske skupine - predstavitev stališč, reda, pravil: pričakovanje spoštovanja, upoštevanja)
	1264	Ena od norm znotraj naše družine je vsekakor ravnanje, da ne ogrožam sebe in drugih, skrb za svoje zdravje (s prehrano, športom, ustrezno - dostojanstveno izbiro oblačil).	Norma (ravnanje, s katerim ne ogrožam sebe in drugih, skrb za svoje zdravje)
	1265	Naš ritual je sobotni počitek, pogosto skupna priprava kosila ali večerje in potem tudi skupen obrok (kolikor je to možno), molitev, petje, skupen pogovor, pa tudi potovanja (enkrat do dvakrat letno).	Ritual (sobotni počitek, skupna priprava kosila/večerje, skupen obrok, molitev, petje, skupen pogovor, potovanja)
	1266	Pri socialni mreži smo sicer naravnani k širjenju socialne mreže, vendar na način, da ne ogrozimo svoje družinske integritete.	Socialni viri - spodbujanje širjenja socialne mreže na način ne ogrožanja družinske identitete
	1267	Za L pomemben člen v socialni mreži predstavlja botra iz mladinskega doma Malči Beličeve, na katero se je v času bivanja v domu zelo navezal, po mojem mnenju zato, ker je pri njej dobil naklonjenost in ljubezen, ki ju prej v matični družini ni poznal.	L - socialni vir (botra iz MLD MB - navezanost: pridobitev naklonjenosti, ljubezni (nepoznani občutki iz MD)
	1268	Tako za L kot za I pa so v socialni mreži tudi ljudje iz skupnih taborov, ki so organizirani znotraj CSD Ljubljana-Center, ljudje, ki nudijo različne oblike druženja, torej prostovoljci, s katerimi sta se povezala L in I znotraj doma Malči Beličeve.	L, I - socialni viri (ljudje iz taborov, prostovoljci iz MLD MB
	1269	Menim, da socialna mreža daje občutek varnosti.	Socialna mreža - občutek varnosti
	1270	So pa zraven naštetih pomembni ljudje v socialni mreži naše družine še naši sorodniki, prijatelji.	Socialni viri - sorodniki, prijatelji
Y17	1271	Naša pravila so, da otrok ve, kaj lahko počne in kaj v naši družini ne sme oziroma je prepovedano početi, na primer hoditi zunaj v copatih.	Družinska pravila (jasno vedenje, kaj se sme in kaj ne)
	1272	Vrednote pri nas so spoštovanje, posluš za druge,	Vrednote (spoštovanje, posluš za druge,

		pripravljenost za medsebojni pogovor, podporo in pomoč.	pripravljenost za medsebojni pogovor, podporo in pomoč)
	1273	Kričanje je bila ob prihodu E v našo družino vsakdanja navada, imel je velike težave s prilagajanjem.	E - prihod v RD - kričanje, težave s prilagodljivostjo
	1274a 1274b	Ritual je na primer igranje igrice med 20h in 21h, po prihodu iz šole pa narediti domačo nalogo, nato prebiranje snovi, ki so jo tisti dan jemali v šoli - eno uro, večerja okrog 19h; pri pripravi večerje sodelujejo vsi otroci.	Ritual (igranje igrice med 20h in 21h, po prihodu iz šole pa narediti domačo nalogo, nato prebiranje snovi, ki so jo tisti dan jemali v šoli - eno uro, večerja okrog 19h) Sodelovanje vseh otrok pri pripravi večerje
	1275	Naša vrednota je vsekakor tudi povezanost, prijatelji, ki nas podpirajo, nam dajo kakšen nasvet, sama imam namreč eno dobro prijateljico-pomeni mi zares veliko, saj mi stoji ob strani, mi velikokrat da kakšen nasvet, spodbudo, idejo, med najinim pogovorom se velikokrat nasmejiva, saj sva si ob vsem tem tudi zelo različni; na primer nekaj kar jaz naredim, ona ne bi nikoli storila ali pa obratno.	Vrednote (povezanost, prijatelji, ki nas podpirajo: dobra prijateljica rejnice - nasvet, ideja, spodbuda, humor - različnost, a hkrati podobnost: skupne točke)
	1276a 1276b	Naš ekonomski vir je rejnina, v odločitev rejništva nisem vstopila zaradi denarja, ampak želje pomagati otrokom, ki nimajo možnosti izkusiti neke 'normalne' družine, ker njihovi starši na različne načine začasno ne zmorejo poskrbeti zanje.	Ekonomski viri (rejnina) Odločitev za rejništvo (pomoč otrokom, omogočiti otroku izkušnjo 'običajne' družino, česar v MD ni imel priložnost izkusiti)
Y18	1277	Naše vrednote so pomoč, spoštovanje, na primer, če nekdo spi je potrebno biti tiho in to spoštovati; to je tudi naše pravilo.	Vrednote (pomoč, spoštovanje - primer: nočno spanje-tišina=pravilo)
	1278	Menim, da je naša temeljna vrednota povezanost, prostor za glas vsakega člana, naravnost, da stvari delimo, spoštovanje hrane; kar se skuha, je potrebno jesti, ničesar ne mečemo v smeti.	Temeljna vrednota (povezanost, prostor za glas vsakega člana, naravnost, da stvari delimo, spoštovanje hrane; kar se skuha, je potrebno jesti)
	1279	Kot rejnica imam avtoriteto, ne dovolim, da bi me otroci kakorkoli žalili ali zaničevali.	Avtoriteta rejnice (ni dovoljenja žaljenja, zaničevanja)
	1280	Naši rituali so vsakodnevno skupno kosilo ob 15.15h, z izjemo nedelje, ko imamo skupaj kosilo ob 12h.	Ritual (vsakodnevno skupno kosilo ob 15.15h, z izjemo nedelje, ko imamo skupaj kosilo ob 12h)
	1281	Ob rojstnih dnevih otrok, si otroci imajo možnost sami izbrati in izraziti svoje želje glede tega, kaj se bo tisti dan kuhalo in jedlo.	Možnosti izbire otrok ob rojstnih dnevih (izbira kosila)
	1282	Rojstne dneve vedno praznujemo tisti dan, ko otrok ima rojstni dan.	Praznovanje rojstnih dni na dan rojstnega dneva
	1283	Vsako soboto skupaj pospravljamo celotno hišo, vsako nedeljo pa imamo zvečer skupne 'sestanke', kjer govorimo o tem, kaj se je že zgodilo in je o dogodku potreben skupen pogovor, teče pa tudi pogovor o načrtih za naprej.	Ritual (sobotno pospravljanje celotne hiše, nedeljski skupni 'sestanki' - pogovori v sedanjosti za prihodnost)
	1284	Drugače pa seveda imam določene svoje zahteve, kot je na primer pranje nedrčkov na roke, kar zahtevam pri deklici Š, ki že nosi nedrčke.	Zahteve rejnice, primer

	1285	To se je zahtevalo v moji družini od mene in to pač zahtevam tudi jaz sedaj.	Prenos zahtev rejnice iz svoje primarne družine v svojo sekundarno družino
	1286	Deček M običajno posesa hišo in odnese smeti, je zadolžen za to.	M - zadolženost za sesanje hiše, odnos smeti
	1287	S Š in J pa kuhamo, likamo, pomivamo po tleh, obrišemo prah, in podobno.	Š, J, rejnica - kuhanje, likanje, pomivanje, brisanje prahu
	1288	Bi pa omenila en dogodek, ki se je zgodil nedolgo nazaj, ko J zjutraj ni našla nogavic, ki bi jih lahko obula, nam pa se je že zelo mudilo in smo jo vsi čakali že zunaj v avtu, pripravljeni za odhod.	Dogodek 1
	1289	In kaj je naredila? Hlačne nogavice je odrezala in si jih obula.	Dogodek 2
	1290	Neverjetno kakšna iznajdljivost, kljub vsemu menim, da je to moja zmaga; otroci se znajdejo v vsakdanjem življenju in to je velik uspeh.	Iznajdljivost Š - zmaga, uspeh rejnice
	1291	Vse otroke učim samostojnosti in delovnih navad, na primer, postelje si morajo sami preoblačiti.	RD - Učenje samostojnosti, delovnih navad otrok
	1292	Z J sem se po zgoraj omenjenem dogodku pogovorila in ji svetovala, da si stvari za obleči pripravlja en dan prej ob večerih in da je potrebno imeti skrb, da oblačila daš pravočasno oprat in da jih potem obesiš, da so pripravljena za obleči in da nimaš potem s tem skrbi in nevšečnosti.	Dajanje nasvetov rejnice - primer
	1293	Je pa res, da včasih poskušam nekaj doseči s pomočjo nagrad; na primer deček M je v šoli dobil negativno oceno.	Pomoč doseganja uspeha - nagrade, primer 1
	1294	In ker nikakor ni našel motivacije za popravljanje te ocene in ker jaz vem, kaj ima M zelo rad in je to denar (po mojem mnenju še to izhaja iz matične družine; njihove romske kulture, kjer je denar velika vrednota), sem mu dejala, da v primeru, če popravi oceno na 5 dobi 5 evrov, na 4, 4 evre, na 3, 3 evre, na 2 2 evra, če pa ne popravi pa mora on meni dati 5 evrov.	Primer 2
	1295	Na tak način sledim otroku, da ves čas izhajam iz njega, ko vem, kaj ima otrok rad, česa pa morda nima, kaj ga lahko motivira, kje so njegova močna področja, kje pa s tista področja, kjer je morda šibek.	Sledenje rejnice posameznemu otroku (iskanje motivacije otroka, dobro poznavanje otrokovih močnih področij, pa tudi šibkih področij)
	1296	To poznavanje otroka ti zares olajša življenje z otrokom, hkrati pa olajša njegovo življenje, saj mu lahko po tej poti pomagaš in ga podpreš.	Poznavanje otroka - olajšanje (pomoč, podpora otroku)
	1297a 1297b 1297c	Socialni viri naše družine so moja sestra, ki je tudi vsem otrokom botra, drugače pa Š nima socialnih virov iz svoje matične družine, M socialni viri sta njegovi starejši sestri, tudi z mamo ima občasno stik. Ena od sester dečka M je botra deklici Š, saj smo z rejniško družino, kjer bivata sestri dečka M zelo	Socialni viri (sestra rejnice - botra otrok) Š - brez socialnih virov iz MD, M - socialni viri: starejši sestri, občasen stik z mamo) Sestra dečka M - botra deklici Š RD, v kateri bivata sestri M živi blizu te RD (pogost stik)

	1297d	pogosto v stiku, navsezadnje tudi živimo zelo blizu.	
	1298	Socialni viri J iz matične družine je samo sestra, s katero se zares malo videvata.	T - socialni viri (sestra - malo stikov)
	1299a	Osebnostno mi je zelo pomembno, da vsi otroci v naši rejniški družini poznajo svoje matične starše in svojo širšo sorodstveno družino ter jih k stikom spodbujam,	Velik pomen poznavanja otrok svojih matičnih staršev, širše sorodstvene mreže, spodbujanje, omogočanje stikov z izjemami
	1299b	z izjemo pri deklici Š, kjer so velike zamere deklice Š do svoje matične družine, že celo tako skrajno, da gre na nek način za sovražen odnos, ki ga je deklica razvila do svoje matične družine.	Izjema spodbujanja, omogočanja stikov otroka s svojo MD (zameri deklice, sovražen odnos)
	1300a	So pa otroci zelo povezani z mojimi sorodniki in sorodniki mojega moža, kot so na primer najini biološki otroci, kot sem že omenila moja sestra;	Tesna povezanost otrok v rejništvu s sorodniki rejnikov (biološki otroci, sestra rejnice)
	1300b	vsi naši sorodniki jih imajo radi, so jih sprejeli takšne kot so in jim to tudi skozi dejanja vedno znova dokazujejo.	Ljubezen vseh sorodnikov do otrok v rejništvu, sprejemanje, dokazovanje ljubezni
	1301	Pa naj še omenim en dogodek, ki se je zgodil nedavno nazaj.	Nedavni dogodek 1
	1302	Ko sem zbolela in dva tedna preživela v postelji, ker sem se tako slabo počutila, so otroci poskrbeli zame; prevzeli so še mojo vlogo, skuhali so, pospravili, poskrbeli za vsakdanje stvari.	Nedavni dogodek 2: Bolezen rejnice (skrb otrok v rejništvu zanj, prevzemanje njene vloge - kuhanje, pospravljanje, vsakdanja skrb)
Y19	1303	Vsak teden skličem redni sestanek, kjer smo prisotni vsi člani družine, kjer se skregamo, pogovorimo, iščemo možne rešitve.	Tedenski redni sestanek (prisotnost vseh članov družine - pogovor: iskanje možnih rešitev, dogovori)
	1304	Treba se je pač zavedati, da več nas je članov, večja možnost obstaja za to, da se skregamo oziroma pridemo v nek konflikt.	Večje število članov družine - več možnosti za konflikt
	1305	Mislim, da naju z partnerjem vse punce spoštujejo in nas imajo rade.	Spoštovanje, ljubezen otrok v odnosu do rejnikov
	1306	Njihov prevladujoč vzorec ravnanja je vsekakor uporništvu, ki je prisotno pri njih že od samega začetka bivanja v naši družini.	Uporništvu otrok v rejništvu (pogosta lastnost)
	1307	Seveda imamo tudi pravila, brez teh ne gre.	Družinska pravila
	1308	Ker nas je vse skupaj 8 članov, je potrebna pri vsakdanjih opravilih stalna organizacija.	Potreba po vsakdanji organiziranosti
	1309	Imamo le eno kopalnico s straniščem, zjutraj imamo dogovorjeno, da gre vsaka punca v kopalnico le na stranišče in z namenom, da se umije, izdelava 'make upa', ki ga uporabljajo sedaj že vse punce, pa sledi v njihovih sobah, kjer imajo svojo kozmetiko.	Dnevna organizacija (dogovori)
	1310	Ob sobotah imamo navado, da skupaj počistimo stanovanje, vsak je zadolžen za čiščenje nečesa, to se sproti dogovorimo.	Ritual - sobotno čiščenje stanovanja (zadolženost vsakega člana za čiščenje določenega prostora)
	1311a	Seveda delovne obveznosti na vsake toliko časa tudi zamenjamo, da nekdo ves čas ne dela enakega dela, pač pa da	Zamenjava delovnih obveznosti - učenje, različnost

	1311b	lahko naredi in se nauči še česa drugega, ob nedeljah imamo skupno kosilo, ko je potrebno pobrat kakšne pridelke iz njive, gremo skupaj na njivo, vrt, travnik, le v primeru, če se ima tisti dan nekdo veliko za učiti, mu to ni potrebno, saj šolo osebno še vedno postavljam na prvo mesto; šola mi je zelo pomembna in najpomembnejše mi je, da ti otroci nekaj dosežejo in se zaposlijo na delovnih mestih, ki jim bodo omogočala dostojno preživetje, ne pa životarjenja.	Ritual (skupno nedeljsko kosilo, skupna pridelava pridelkov, urejanja okolice - z izjemo: potreba po učenju (rejnica- velik pomen uspeha v šoli - dosežki, zaposlitev - dostojno preživetje)
	1312	Tudi za delo na računalniku se morajo ves čas organizirati, vsaka ima sicer svoj tablični računalnik, vendar za delo za šolo je lažje delati na običajnem računalniku.	Organizacija otrok dela na računalniku (en prenosni računalnik)
	1313	Naše vrednote so spoštovanje punc do naju in starejših ljudi in avtoriteta naju.	Vrednote (spoštovanje, rejnika kot avtoriteta)
	1314	Socialni viri so botrice, ki so si jih punce same izbrale, moj biološki sin in njegova punca ter moja hči, ki že ima tri svoje sinove.	Socialni viri (botrice, biološki sin rejnikov, njegova punca, biološka hči, njeni sinovi)
	1315	Ekonomski viri so moj dohodek, rejnina in dohodek mojega moža.	Ekonomski viri (dohodek rejnice, rejnina in dohodek moža rejnice)
Y20	1316a 1316b	V matični družini je bilo na primer pravilo vikanje ljudi, ki je bilo po mojem mnenju pretirano; tudi mene je morala Z vikati, dokler nisem dobila avtoritete in sva se s K dogovorili, da me ne vika več in da se lahko pogovarjava skozi tikanje.	MD - pravilo (vikanje vseh ljudi: pretiravanje) Potreba po vikanju sestre (medsebojni dogovor sester o uporabi tikanja)
	1317	Tam so bili vsi ljudje 'tete in strici', ni bilo ločevanja oziroma ločnice med tem, koga spoštuješ bolj, kdo je morda bolj pomemben za družino.	MD - zahteva po obravnavi vseh ljudi kot tet in stricev, ni ločnice med pomenom večje mere spoštovanja zaradi bližje sorodstvene vezi in tistimi iz daljne sorodstvene vezi ali pa sploh odsotnosti sorodstvene vezi
	1318	Edini ritual, ki ga jaz osebno pomnim je bil dati vino na mizo, pravil ni bilo, razen če si jih je kdo sproti izmislil.	MD - ritual (vino na mizi), odsotnost pravil
	1319	V rejniški družini je bilo izkazano spoštovanje, zanimanje, na primer 'povej mi s kom greš in kdaj prideš - zaradi skrbi.	RD - spoštovanje, zanimanje, skrb
	1320	Pravila so naslednja: če smo vsi doma jemo skupaj, kdo se prej vrne domov, pospravi.	Pravilo (če smo vsi doma jemo skupaj, kdo se prej vrne domov, pospravi)
	1321	Tukaj so pomembne vrednote odkritost, skromnost, upoštevati dogovorjeno; se držati dogovorov.	RD - vrednote (odkritost, skromnost, upoštevati dogovore)
	1322	Socialni viri trenutno so druge rejniške družine.	Socialni viri (druge rejniške družine)
Y21	1323	Naša vrednota je vsekakor povezanost, delujemo kot družina, pomagamo drug drugemu, ne prenašamo drugih družinskih članov naokrog, se medsebojno spoštujemo, imamo radi živali, velikokrat puncam ponovim, da je res, da niso rojene kot sestre, vendar pa morajo vedno držati skupaj, ker imajo druga drugo in tega ne smejo pozabiti ter pozabiti.	RD - vrednote (povezanost, medsebojna pomoč, iskrenost, medsebojno spoštovanje, ljubezen do živali, večno držanje skupaj ('niso rojene kot sestre, vendar so sestre')

	1324	Za to vez se morajo vse vedno znova truditi in jo ohranjati.	Trud vseh za ohranjanje vezi
	1325	Socialni viri naše družine je moja sestra in njena hči.	Socialni viri (sestra rejnice, hči rejnice)
	1326	Vedno znova kot družina delujemo na način, da si pomagamo, smo stalno povezani.	Delovanje družine (pomoč, stalna povezanost)
	1327	V matični družini je bila po mojem mnenju edina vrednota vera, ki jo je bilo potrebno upoštevati, drugih vrednot ni bilo.	MD - vrednota (vera - zahteva: upoštevanje, odsotnost drugih vrednot)
	1328	Ritualov ni bilo, tudi pravil ne.	MD- odsotnost ritualov, pravil
	1329	Socialni viri pa so bili predvsem prijatelji očeta iz Jehovih prič.	MD - socialni viri (prijatelji biološkega očeta: pripadniki vere Jehove priče)

2.3. KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

Y15	1330	Kot rejnica strmim h kongruentni komunikaciji, čeprav pogosto opazim neskladje med tistim, kar otrok čuti in misli ter njegovimi dejanji.	Stremljenje rejnice h kongruentni komunikaciji (opaženost neskladja med otrokovimi občutki, mislimi ter dejanji)
	1331	Veliko je neskladja tudi med verbalno in neverbalno komunikacijo, kar rešujem konkretno tako, da otroka direktno vprašam, zakaj je nekaj storil.	Neskladje verbalna - neverbalna komunikacija (uporaba direktnosti rejnice)
	1332	Na tak način takoj skupaj poiščemo razlog za neko dejanje in raziskujemo možnosti, kako bi lahko v določenem trenutku ravnal drugače oz. skladno s tem, kar verbalno izrazi.	Skupno iskanje razloga za posamezno dejanje, raziskovanje možnih rešitev ravnanja
	1333	Ves čas stremimo k temu, da ima otrok pravico izraziti vsa čustva, da so vsa čustva v naši družini sprejemljiva, vendar se istočasno tudi o njih pogovorimo in tako sproti razjasnimo, kaj je razlog za posamezno čustvo.	Strmenje k izražanju otrokovih čustev, sprejemljivosti vseh čustev, pogovor o čustvih, iskanje razlogov za posamezno čustvo, razreševanje čustvenih težav
	1334a 1334b	Kar se tiče reševanja problemskih situacij, pa probleme, ki so "splošne narave" rešujemo vsi skupaj skozi skupen pogovor na način, da vsak pove, kako bi on rešil nek problem, kako bi on ravnal, če bi se znašel v določeni situaciji, če pa gre za "konkretni" problem, pa tak problem rešimo "na štiri oči", saj otroci pri takšnih problemih potrebujejo le eno odraslo osebo, ki ji zaupajo in s katero se lahko pogovorijo.	Skupen pogovor (razreševanje skupnih problemov na način ustvarjanja prostora za glas vsakega družinskega člana) Pojav konkretnega problema (reševanje 'na štiri oči', potreba otroka po obstoju odrasle osebe, vredne zaupanja, možnosti pogovora)
	1335	Problemi, ki jih prinesejo otroci že s seboj v rejniško družino so enostavno preveč "težavni" in "obremenjujoči", da bi se z njimi ukvarjali tudi drugi otroci v rejništvu, ki že tako imajo svoje probleme (razen če se otroci sami v tem najdejo in povežejo in pomenijo).	Težavnost, obremenjenost problemov otrok z izkušnjo rejništva - 'pogovor na štiri oči': izjema - želja otroka, povezanost otrok, medsebojni pogovor, svetovanje
Y16	1336	V rejniški družini se mi zdi zelo pomembna spodbuda k 'premikanju' mej oziroma želja in motivacija za spremembe.	RD - spodbuda k 'premikanju' mej, želja/ motivacija za spremembe
	1337	Naša komunikacija poteka na način, da otroci znotraj družine poznajo problematiko drug drugega, da se zavedajo, da v	RD - medsebojno poznavanje posamezne problematike otroka v rejništvu iz strani

	1351	Ko smo v našo družino v rejništvo sprejeli še eno deklico, smo se pred sprejetjem odločitve vsi skupaj o tem pogovorili in se skupaj odločili, da deklico sprejmemo.	Sprejem nove deklice v RD - skupen pogovor, skupna odločitev
	1352	Ko je deklica zares pričela z bivanjem v naši družini, so ji drugi otroci predstavili pravila naše družine; na kakšen način živimo, torej naš življenjski slog, da ne kričimo, se medsebojno spoštujemo, v primeru, da se skregamo, prepir razrešujemo s skupnim pogovorom, in podobno.	Začetek bivanja deklice v RD - Predstavitev pravil RD (način življenja: življenjski slog, odsotnost kričanja, medsebojnega spoštovanja, pojav konflikta - pogovor o konfliktu) iz strani otrok v rejništvu
Y18	1353	Če otrok ne zmore povedati nečesa napiše, če ne zna napisati, nariše.	Uporaba različnih metod/tehnik dela z otrokom (pridružiti se z otrokom)
	1354a 1354b	Ves čas jih spodbujam k temu, da izrazijo svoja mišljenja, mnenja, občutke, čustva. In čeprav ne govorijo o posameznih stvareh, svoje otroke tako zelo dobro poznam, da zelo pogosto prepoznam, kaj jih teži in kako se počutijo.	Spodbuda rejnice k izražanju otrokovih občutkov, čustev, mnenja, mišljenja Dobro poznavanje otrok iz strani rejnice (prepoznavanje občutkov, čustev)
	1355	Tudi otroci mene in moje razpoloženje zelo dobro začutijo in tako zelo dobro vedo, kdaj sem žalostna, jezna, kdaj pa vesela, zadovoljna.	Dobro poznavanje rejnice iz strani otrok (razpoloženje, občutki)
	1356	Moja želja je od samega začetka bila in še je, da mi otroci zaupajo in mi povedo, četudi ni nekaj dobro.	Želja rejnice po zaupanju otrok (izražanju svojega mnenja)
	1357a 1357b	Če jim bom znala pomagati in svetovati jih bom z veseljem podprla, če pa tega ne bom zmogla ali znala, pa se bom obrnila na koga drugega in z nasvetom drugega pomagala otroku ali pa povezala otroka s tisto osebo, ki ga bo v določeni situaciji znala podpreti in mu pomagati.	Zavedanje rejnice o pomenu pomoči, svetovanja otrokom Priznanje možnosti nemoči/nezmožnosti pomoči v določeni situaciji (iskanje pomoči druge)
Y19	1358a 1358b	Otroci sedaj v primerjavi s svojimi matičnimi družinami bolj odprto izražajo svoja čustva - tudi negativna, vedno znova imajo možnost, da sami predlagajo rešitev, nato pa skupaj poiščemo in se odločimo za rešitev, ki vsem prinese neko korist in s katero noben ni prikrajšan.	Bolj odkrito izražanje čustev v RD (izražanje vseh čustev) Možnost predlogov, skupno iskanje rešitve, sprejemanje odločitev (korist vseh - ni prikrajšanosti nikogar)
Y20	1359a 1359b	V matični družini je ni bilo, kar sta si starša zamislila, tako je moralo bit. V rejniški družini pa je od samega začetka prisotna odprta, jasna komunikacija, medsebojno si povemo in zaupamo ter iščemo rešitve za nastale probleme.	MD - delovanje otroka po zahtevah, pričakovanjih bioloških staršev RD - Odprtost, jasnost komunikacije, medsebojno zaupanje, iskanje rešitev
Y21	1360	V rejniški družini imamo sestanke, ki sedaj bolj potekajo v prisotnosti tistih, ki so takrat, kadar sestanek poteka doma, prej	RD - sestanki (prisotnost vseh članov, ki so doma)

		pa smo se na sestankih zbrali vsi člani družine.	
	1361	Na teh sestankih vsak pove, s kakšnimi težavami se morda sooča, kje potrebuje pomoč drugih in nato o tem vsi razpravljamo.	RD - sestanki (podelitev osebnih težav - potrebne pomoči, razprava)
	1362	Ob sobotah, nedeljah in praznikih strmimo k temu, da preživimo skupaj čim več časa, takrat tudi veliko medsebojno komuniciramo.	Skupno preživljanje časa (sobote, nedelje, prazniki): stalna komunikacija
	1363	V matični družini takšne oblike komunikacije po mojem mnenju ni bilo.	MD - odsotnost načina komunikacije kot v RD

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

1. Kako menite, da je izkušnja življenja v rejniški družini in osebna odpornost otroka vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako menite, da je družina (rejniška in matična) vplivala na razvoj otrokove odpornosti (osebnostne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?)

Y15	1364	Izkušnja rejništva vsekakor vpliva na družinsko odpornost rejniške družine, saj se struktura družine s prihodom posameznega otroka v rejništvo ves čas spreminja, prav tako pa se spreminjajo tudi posamezni rituali glede na potrebe otroka.	Vpliv izkušnje rejništva na DO (sprememba strukture, ritualov)
	1365	Tudi osebna odpornost ima vpliv na družinsko odpornost, kot primer naj navedem izredno delavnost ene od mladostnic, ki je prišla k nam v rejništvo in je pogosto na svojo željo počistila celo hišo, kar ji je prineslo vidno zadovoljstvo.	Vpliv OO na DO (npr. delavnost)
	1366	Takrat sem pri sebi na primer dokončno ozavestila, da mi osebno primanjkuje te delavnosti, ki jo je ta punca imela.	Spoznavanje sebe (rejnika)
	1367	Od otrok v rejništvu se učiš vedno znova in znova.	Učenje rejnikov (od otrok v rejništvu)
	1368	Vsekakor pa tudi družina vpliva na razvoj otrokove odpornosti, tako matična družina (tukaj je zares odvisno, kako dolgo je posamezen otrok v svoji matični družini živel, na kakšen način je moral oditi iz nje in koliko stikov ima z matično družino kasneje), predvsem pa rejniška družina skozi vsakdanja dejanja, usmeritve (pogovor).	Vpliv družine na OO (MD - čas življenja, RD-vsakdanja dejanja, pogovor, usmeritve)
	1369	Osebnostne lastnosti otroka je pogosto zelo težko popolnoma spremeniti, lahko pa se o njih pogovori in išče poti k spremembam.	Težave v spremembah osebnostnih lastnosti otroka (možnost pogovora, iskanja poti k spremembam)
	1370	Se da precej vplivati na ravnanja otroka, vendar je tu potreben stalen pogovor takoj za tistim, ko se je posamezno dejanje zgodilo.	Možnost vpliva na otroka - stalen (sproten) pogovor
Y16	1371	Izkušnja življenja v rejniški družini in otrokova odpornost je vsekakor vplivala na moč družine na način, da jo je okrepila, saj znotraj družine upoštevamo drug drugega in nikoli ne igramo družine, saj smo družina in živimo kot družina.	Vpliv izkušnje rejništva, OO na DO (krepitev)
	1372	Na rejniško družino je ta izkušnja rejništva vplivala skozi	Vpliv izkušnje rejništva na RD (trdnost v

		večjo trdnost v stališčih in na način, da si otroci, ki so v rejništvu, želijo vpliva (na primer velikokrat mi povedo, kako zelo srečni so, da me imajo in da sem z njimi).	stališčih družine, veselje otrok)
	1373	Na matično družino pa je izkušnja rejništva vplivala skozi oblikovanje spremenjenega odnosa do otrok, skrb za zdravje, ozaveščanje, da je lažje sodelovati z otroki, če ne spregledaš njihovih čustev in vedenje, da tudi molk otroka nekaj pove.	Vpliv izkušnje rejništva na MD - sprememba odnosa do otrok, izboljšanje zdravstvenega stanja, pomen sodelovanja, molka)
	1374	Morda so matični starši tudi vsaj v manjši meri ozavestili, da se ne sme iti preko ovir, ampak da se mora z njimi soočiti in da umik ne vodi nikamor, saj povzroča le 'luknje' v prihodnosti.	Ozaveščanje matičnih staršev o pomenu soočanja z ovirami (umik ni rešitev)
	1375	Matična družina je po mojem mnenju zelo destruktivno vplivala na odpornost otrok.	MD - destruktiven vpliv na OO
	1376	Naša družina pa menim, da vedno znova krepi in spodbuja odpornost otroka, da imajo otroci več volje do življenja, da znajo reagirati v posameznih situacijah, konstruktivno reševati težave, in tako naprej.	RD - krepitev, spodbujanje OO (več volje do življenja, iznajdljivost, konstruktivno reševanje težav
	1377	Naj navedem primer, v matični družini I in L so bili dolgovi, zaradi česar je prišlo do deložacije in je mama za to stalno krivila otroka ter tako prenesla krivdo nanju.	Primer 1
	1378	S to krivdo sta otroka prišla k meni, zelo veliko sem mogla delati z njima (zlasti skozi pogovor), da sta ozavestila, da za dolgove mame nista kriva onadva, pač pa mama sama in da naj to krivdo, ki sta jo vzela nase, preneseta nazaj na mamo ('to je torej njen dolg, ne naš dolg').	Primer 2 - delo rejnice z otrokoma: pogovor ozaveščanja, zmožnosti oddaje krivde, ki ni njuna
	1379	V rejniški družini so otroci postali zelo trdi v svojih stališčih, ne dopustijo več toliko, da bi njihovi biološki starši manipulirali z njimi, če pa že, pa v precej manjši meri.	RD - trdnost v stališčih, ne dopuščanje manipulacije bioloških staršev
	1380	Zelo pomembno pa se mi zdi tudi to, da stvari ozaveščajo in bremena drugih ne jemljejo nase, kar se pa pred prihodom v rejniško družino in tudi kasneje na začetku življenja v rejniški družini pri otrocih z izkušnjo rejništva zelo pogosto dogaja.	Pomen ozaveščanja, odsotnost prevzemanja tujih bremen nase (pogost pojav v MD)
	1381a 1381b	LN mami ni bil na prvem mestu, mama je vso svojo težo, bremena, ki jih je nosila prelagala nanj, vendar je s prihodom v rejniško družino LN prenehal jemati bremena mame nase, tista, ki jih pa je že imel 'na svojih ramenih', pa jih je zmozel odložiti.	LN - kot otrok ne na prvem mestu, prevzemanje bremen mame LN - prihod v RD - prenehanje jemanja krivde nase, oddaljitev od tujih bremen
	1382	Jaz sem osebno na vse svoje otroke vplivala z zaupanjem v vsakega otroka posebej in jasnim izrekom, da bo družina zanje vedno 'tukaj' - pri njej.	Vpliv rejnice na otroke - vera (zaupanje) v otroka, vedenjem, da je zanje vedno 'tu'
	1383	Vera v otroka je prinesla izjemne rezultate, saj so se vsi otroci zmogli veliko naučiti in pridobiti.	Vrednost vere v otroka (rezultati) - učenje, pridobitev otrok
	1384	Kot primer naj navedem situacijo, ko je mama I in L praznovala rojstni dan.	Primer 1
	1385	I je ta dan že bila povabljen na en rojstni dan svoje prijateljice in ko je bila že na poti k tej prijateljici, jo je po telefonu klicala mama in zahtevala, da pride takoj k njej na rojstni dan, ki ga	Primer 2

		praznuje.	
	1386	I je takrat zmogla mami pojasniti svojo situacijo, da je že zmenjena s prijateljico in da ravno odhaja k njej na rojstni dan, da pa njen rojstni dan (rojstni dan mame) pa je bilo tako dogovorjeno, da praznujejo enkrat kasneje.	Primer 3
	1387	I je zbrala dovolj moči, da se je zmogla maminemu pritisku upreti in zaradi nastale situacije ni dvomila v svojo odločitev, prav tako se ni počutila sebično zaradi tega, kot pa se pred leti v takšnem primeru zagotovo bi počutila.	Primer 4 (moč otroka za upor biološki mami pri njenih skrajnih zahtevah, stanje za svojim prepričanjem, odsotnost občutka sebičnosti)
	1388	Občutke I ob tem dogodku poznam, ker se mi je I sama zaupala.	Poznavanje občutkov otrok iz strani rejnice
	1389	Po tem dogodku in zaupanju I o tem dogodku sem bila zelo ponosna nanjo in sem ji to tudi povedala.	Ponos rejnice na otroka, potrdilo okrepitve moči otroka
	1390	Skozi takšna dejanja otrok vidiš, kako si dejansko uspel v vplivu na otroke z namenom, da bodo oni dobro.	Videnje vpliva rejnice na otroka (skozi dejanja otrok: za dobro otrok)
	1391	Tudi L mi velikokrat zaupa, kako ga mama obtožuje in kako se uspe 'spustiti' na nivo svoje mame ter se hkrati ubraniti na način, da jasno da mami vedeti, da mu to njeno obtoževanje ni všeč.	Zaupanje L rejnici (obtoževanje biološke mame, zmožnost L spustiti se na raven svoje biološke mame, zmožnost braniti se, izraziti nevšečnost)
	1392	To, ko vidiš, da otroci zmorejo takšnih premikov v odnosu s svojimi matičnimi starši, to je zate največji uspeh.	Največji uspeh rejnice - videnje zmožnosti otrok upreti se, verovati (zaupati) vase
	1393	Ko otroci jasno ozavešijo, kakšni so njihovi matični starši in na kakšen način je zanje najbolje, da se v odnosu z njimi vedejo in ravnaajo.	Jasno ozaveščanje otrok svojih matičnih staršev (dobro poznavanje oblike odnosa z njimi)
Y17	1394	Na našo rejniško družino skozi pozitivno, novo izkušnjo, dobili smo otroka, ki ga od prej nismo poznali; ne otroka, ne njegovih matičnih staršev, kar je zame osebno predstavljalo precej veliko tremo in izziv.	Vpliv izkušnje rejništva na RD - pozitiven, nova izkušnja (izziv)
	1395 1395b	Menim, da je v matični družini rejništvo vplivalo na očeta na način, da se oče ni mogel sprijazniti s tem, da je njegov otrok moral v rejništvo, ker on zanj ni zmogel ustrezno poskrbeti; ta otrok je moral doma v matični družini z očetom ves čas delati; od jutra do večera, oče mi je kar nekaj časa grozil po telefonu.	Vpliv izkušnje rejništva na MD - ne sprijaznjenost biološkega očeta z obvezo odhoda otrok v rejništvo zaradi izkazane nezmožnosti skrbi za otroka Zahteva biološkega očeta v MD - stalno: vsakdanje celodnevno delo (grožnje očeta)
	1396	Matična družina je po mojem mnenju vplivala na otroka le s priužitvijo delovnih navad, drugo nič.	Vpliv MD na otroka - priučitev delovnih navad
	1397	Naša družina pa je po mojem mnenju vplivala na E v veliki meri, E je bil s prihodom v našo družino zelo veliko jokal, bil agresiven, hitro je podivjal, veliko kričal, zato ga je bilo tudi potrebno zelo veliko mirit.	Vpliv RD na otroka E - velika mera, prihod: veliko joka, agresija, nasilje, kričanje
	1398	Potreboval je, da smo mu velikokrat povedali, da ga imamo radi, da smo ga objeli; zelo je bilo opaziti to, kako je potreboval ta telesni stik, ki ga v matični družini po mojem mnenju ni nikoli doživel oziroma izkusil.	Potreba po opozorilu, izrečeni ljubezni (objem: popolna odsotnost v MD)
	1399	Tudi potrebo po pozornosti je izkazoval v zelo veliki meri.	Izkazovanje potrebe po pozornosti
	1400	Naj navedem primer, ko je dobil svoje kolo, mu je to kolo predstavljalo novost in se je cele popoldneve vozil s kolesom,	Primer 1 (veselje otroka ob novostih)

		nikakor ni želel iz kolesa.	
	1401	To sem prepoznala kot skrajnost in skozi to njegovo ravnanje prepoznala, kako je hrepenel po izkazovanju pozornosti, skozi opominjanje, da je potrebno zvečer pospraviti kolo in oditi pod tuš, se pripraviti na obveznosti naslednjega dneva in oditi k nočnemu počitku.	Prepoznavanje rejnice skrajnosti otrok, hrepenenja po izkazani pozornosti, opominjanje (jasne usmeritve)
	1402	Enkrat se je tudi zgodilo, da je pobegnil ven v nogavicah, spet z namenom iskanja pozornosti.	Primer iskanja pozornosti E
	1403	Koliko pozornosti je ta otrok v začetku s prihodom v našo družino potreboval in še sedaj jo potrebuje.	Prihod v RD - potreba po veliki meri izkazovanja pozornosti
	1404	Menim, da si je E pri nas priučil zadolžitve, da nekaj mora storiti, ker je to dobro zanj.	Priučitev zadolžitve (ustvarjanje jasne predstave o tem, kaj je potrebno postoriti)
	1405	Priučil si je tudi to, da zna priznati svojo napako in se opravičiti, še vedno pa zelo težko izrazi pohvale.	Priučenje priznanja svoje krivde otroka
Y18	1406	Prihodom vsakega novega člana v rejniško družino s seboj prinese velike spremembe.	Prihod novega člana v RD - spremembe
	1407	Najprej je potrebno sprejeti to osebo, ki je v začetku tuja; sprejeti jo moramo vsi člani družine.	Sprva sprejemanje osebe
	1408a	Nato temu otroku kot rejnik pokažeš in poveš, kaj želiš, predstaviš posamezne zahteve,	Izkazovanje rejnice otroku svojih želja, predstavitev zahtev
	1408b	tukaj je na preizkušnji otrokova zmožnost prilagajanja, saj se otrok s prihodom mora prilagoditi določenim pravilom, zahtevam, slogu življenja rejniške družine.	Preizkušnja (otrokova zmožnost prilagajanja - pravilom, zahtevam, življenjskemu slogu RD)
	1409	Veliko otrok se s prihodom v rejniško družino začne učiti vsakdanjih navad, kot je na primer, 'jemo kot ljudje, kulturno s priborom, ne pa kar z rokami'.	Prihod v RD - začetek učenja vsakdanjih navad
	1410	Deklica Š je skozi življenje v matični družini razvila zelo velik odpor do svoje matične družine, z odhodom iz nje in prihodom v našo družino je hitro ugotovila in izrazila, da se ne želi nikoli nikakor več vrniti v svojo matično družino.	Š - MD - razvoj velikega odpora do MD, prihod v RD - izrečena otrokova želja po odsotnosti stikov z MD
	1411	Kljub spodbudam iz moje strani in omogočanjem stikov je začela odklanjati stike s svojo matično družino, sedaj sploh ne želi več ničesar slišati o tej družini kljub vsem pogovorom, ki sva jih na to temo pomena matične družine imeli.	Spodbujanje, omogočanje stikov otroku z MD iz strani RD (ni nikakršne želje)
	1412	Kot rejnica sem zelo 'odprta osebnost' in ko otrok izrazi svoje potrebe in želje, vedno stopim v akcijo - 'dajmo, poiščimo, naredimo'.	'Odprta osebnost' rejnice, akcijski človek ('dajmo, poiščimo, naredimo')
	1413	Menim, da lepa beseda vedno lepo mesto najde.	'Lepa beseda vedno lepo mesto najde'
	1414	Gre za otroka in njegove želje, ne moremo zahtevati od otroka tistega, kar si otrok ne želi ali potrebuje; vedno sledimo otroku.	Upoštevanje otrokovih potreb, želja
Y19	1415	Ob prihodu posameznega otroka v družino se običajno vse poruši.	Rušenje načina delovanja družinske skupine ob prihodu otroka v RD
	1416	Poruši se nek dosednji ritem družine, delovanje celotne družine se spremeni, družina se mora reorganizirati.	Rušenje dosedanjega ritma družine, delovanja - reorganizacija
	1417	Na začetku je vsakemu otroku potrebno pomagati vzpostaviti nek določen red, delovne navade.	Vzpostavljanje reda, delovnih navad (pri otroku)

	1418	Pomembno je tudi to, da jih spodbudiš k medsebojni povezanosti, da sami izkusijo in pridejo do spoznanja, da si je potrebno medsebojno pomagat, si zaupat, da je pogovor zelo pomemben.	Spodbujanje k medsebojni povezanosti (izkustvo pomena pomoči, zaupanja, pomen pogovora)
	1419	Mislim, da se tudi odpornost matične družine z odhodom otroka iz njihove družine na nek način poruši; temu se običajno upirajo.	Rušenje OO (MD) ob odhodu otroka iz MD
	1420a 1420b	Matična družina je vplivala na odpornost deklic po mojem mnenju na način boja za preživetje, v naši družini pa so deklice dobile varnost, saj so bile sprejete, toplino, ljubezen, spoštovanje.	Vpliv MD na OO - boj za preživetje, Vpliv RD na OO - varnost, sprejetost, toplina, ljubezen, spoštovanje
Y20	1421a 1421b	V matični družini Z nihče ni naučil vrednosti denarja, s prihodom v našo družino je bilo zelo opaziti to njeno nujno potrebo po toplini, naklonjenosti, postaja je bolj samozavestna, pridobila je na samostojnosti.	MD - odsotnost učenja spoštovanja denarja RD - potreba Z po toplini, naklonjenosti, stopnjevanje samozavesti, samostojnosti
	1422	Tukaj je tudi lažje vzpostavila interakcijo z vrstniki, v veliki meri je izgubila sram, ki je bil ob prihodu v rejniško družino še zelo močno prisoten.	RD - lažje vzpostavljanje interakcije z vrstniki, sčasoma izguba sramu (iz MD)
	1423	Drugače pa ni bilo v matični družini doma ne zakurjeno, ne skuhan, starša sta bila stalno opita.	MD - pomanjkanje življenjskih osnov (mrzel dom, brez hrane, stalna opitost bioloških staršev)
	1424	Naša družina je po mojem mnenju na Z vplivala v zelo veliki meri v pozitivnem smislu, veliko se je naučila - nasploh, naučila pa se je ravnati tudi z lastnim uporništvom.	Vpliv RD na otroka - pozitiven vpliv, veliko novih spoznanj (učenje ravnanja z lastnim uporništvom)
	1425	V samem začetku je Z imela velike težave z rednim prehranjevanjem, tega je nismo mogli nikakor naučiti.	Prihod v RD - težave z rednim prehranjevanjem (kljub vztrajnosti rejnice odsotnost)
	1426	Prav tako je nismo mogli naučiti zaužitja zmerne količine hrane v enem obroku, pri tem je imela ekstreme; enkrat je pojedla zelo malo, na primer en kos pice, drugič pa zelo dosti, na primer deset čokoladic.	Z - odsotnost zmerne uživanja hrane (skrajnosti)
	1427	Tukaj je šlo za povezavo iz matične družine, ko so ji v matični družini dali denar in si je imela od nekdanje možnosti izbrati, kaj bo kupila (in kaj drugega je to bilo pri otroku, staremu nekaj let, seveda sladkarije).	Izvor težave MD - razpoložljivost denarja, odprte možnosti (pomanjkanje postavljenih mej, usmeritev)
	1428	Iz matične družine je Z prinesla le strahove, ko je prišla v našo družino, se je bala lastne sence (čisto preplašena je bila).	Z - prinos iz MD - strahovi (tudi strah pred seboj: lastno senco)
	1429	Mislim, da bo strah pred temo ostal za vedno, da gre to za nek trajen strah, ki se ga bo težko izkoreninilo.	Stalen strah, nezmožnost popolnega izkoreninjanja strahu
	1430	Strah ima tudi pred zaprtimi prostori, saj občuti z zaprtimi vrati odrinjenost od vsega.	Z - strah pred zaprtimi prostori (odrinjenost od vsega)
Y21	1431	Oče T in D je izkušnjo rejništva sčasoma sprejel, čeprav kadar je v 'mavričnem stanju', to je sanjah, še vedno upa, da bodo punce prišle nazaj k njemu.	Vpliv izkušnje rejništva na biološkega očeta T, D - sčasoma sprejem (v trenutkih sanjavosti: prepričanost, da se bosta punči

			vrnili)
	1432	Videti je, da ima svoje punce zelo rad, kar mu štejem v veliki plus pa je to, da me kot rejnico spoštuje in mi sledi, kot primer naj omenim, da nam je enkrat prišel pomagat urejat gredo.	Opaženost ljubezni biološkega očeta do T, D - spoštovanje rejnice, sledenje, dobro medsebojno sodelovanje
	1433a	Na naju z možem pa je izkušnja rejništva vplivala zares zelo pozitivno, saj svojih otrok nisva imela,	Izjemno pozitiven vpliv izkušnje rejništva na rejnika - brez otrok
	1433b	vendar sva ob odločitvi za rejništvo in da sprejmeva te naše punce hitro prišla do spoznanja, da sva ob sprejetju punc v najino družino 'posvojila' tudi njihove biološke starše.	Spoznanje rejnikov o hkratni 'posvojitvi' bioloških staršev otrok v rejništvu (delna skrb tudi zanje)
	1434	Na punce je pa imela vpliv tako matična, kot naša družina, vsaka na svoj način.	Vpliv MD, RD na otroke v rejništvu
	1435	Skozi življenje v matični družini so se punce kljub vsemu vseeno nekaj naučile, če ne drugo, vsaj to, česar ne smejo nikoli ponavljati.	MD - učenje, česa ne smejo ponoviti (ozaveščanje destruktivnih vzorcev)
	1436	Naša rejniška družina pa je nanje vplivala pozitivno - vsaj upam, v smislu, da smo jih in jih še pripravljamo na samostojno dostojanstveno življenje, da bodo v življenju uspešne in da se bodo v vsakdanjem življenju znašle.	RD - pozitiven vpliv, priprava na samostojni, dostojanstveno življenje (iznajdljivost, dosega uspehov/rezultatov)

2. Kdo so po vašem mnenju 'pomembni drugi', ki vplivajo na otroka? Kdo je po vaše mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v življenju otroka?

Y15	1437	Vsekakor so to biološki starši, ki od časa, ko je otrok v rejništvu pogosto zmedejo otroka, ker ravna v nasprotju z dogovorom z nami, rejniki ali pa nagovarjajo in pregovarjajo otroka, da ravna tako, kot želijo oni, kar pa običajno ni dobro oz. v korist otroka.	Biološki starši (zmeda otroka - ravnanje v nasprotju z dogovori, pregovarjanje otroka v želena dejanja: ni v korist otroka)
	1438	Še v času rejništva je veliko manipulacije z otrokom iz strani matične družine in to ni v redu.	Manipulacija bioloških staršev z otrokom
	1439	Imajo pa velik vpliv na otroka vsekakor tudi njegovi vrstniki, saj običajno otroci veliko vrednost pripišejo svojim prijateljem in jim je zelo pomembno to, kakšne informacije dobivajo iz okolja o sebi; ali jih vrstniki sprejemajo ali jih zavračajo.	Vrstniki (velika vrednost -okolica)
	1440	Prav tako so za otroka 'pomembni drugi' tudi njegovi vzgojitelji v vrtcu ali učitelji v šoli, veliko pa otrokom pomeni tudi odnos mojih sorodnikov do njih, ki vse otroke, ki so pri naju z možem v rejništvu, sprejmejo in nanje gledajo kot na del naše družine.	Vzgojitelji v vrtcu, učitelji v šoli, sorodniki RD
	1441	Če morda naveden še kakšen konkreten primer 'pomembnega drugega' v življenju posameznega otroka v rejništvu.	Primeri 'pomembnega drugega' v življenju otroka
	1442	Za AA je bila taka oseba prijatelj od naše hčere (biološke), ki ga je A spoznal na enem izmed taborov, kjer je bil tudi samo tabornik.	AA - prijatelj biološke hčere rejnice (spoznanje: skupen tabor)
	1443	Na tega fanta se je AA zares zelo navezal, kasneje mu je bil tudi birski boter.	Navezanost AA na omenjenega prijatelja
	1444	Je pa AA nekaj časa nazaj, ko je kar naenkrat spakiral svoje stvari in odšel od nas, prekinil stike tudi s tem fantom, ta fant	AA - nenaden odhod iz RD (prekinitev stikov s prijateljem)

		je A še enkrat poklical, vendar A ni pokazal zanimanja zanj.	
	1445	Za K pa je bila takšna oseba babica, dokler ni pričela z očitki, kaj je storila svoji mami, da je morala od doma in prelaganje krivde nanjo za odhod tudi njenega brata, prav tako v isto rejniško družino.	K - babica
	1446	Za SMG, trije otroci, ki prihajajo iz iste matične družine so 'pomembni drugi' vsi, ki jim naklonijo nekaj svoje pozornosti.	S, M, G - vsi, ki jim naklonijo nekaj svoje pozornosti
	1447	Za V je bila in je še taka oseba naš dedi; oče moža, vsekakor igrava pomembno vlogo v njegovem življenju tudi midva z možem kot rejnika, pomembno osebo pa zanj predstavlja tudi moj brat.	V - dedi: oče moža rejnice, rejnika, brat rejnice
	1448	Pri P menim, da takšnih oseb kot 'pomembnih drugih' ni bilo, razen naju z možem kot rejnikov.	A - rejnika
Y16	1449a	Pri M so to sorodniki - teta (očetova sestra) in brat, ki imata nanjo pozitiven vpliv,	M - sorodniki - teta (sestra partnerja rejnice), brat
	1449b	pri I in L mamina sestra, bratranca; L ju kar precej pogosto tudi obišče na domu, kjer pomaga pri delu na kmetiji.	I, L - sestra rejnice, bratranca
	1450	Menim, da so otrokovi 'pomembni drugi' vsi ljudje, ki otrokom dajo občutek dostojanstva, občutek, da zmorejo in znajo.	Vsi ljudje, ki otroku dajo občutek dostojanstva, verjamejo v njih (sposobnosti otroka)
	1451	Pri LN so 'pomembni drugi' sicer njegove sestre, ki mu pomenijo veliko, vendar sama menim, da destruktivno delujejo nanj, saj so tudi same tri naravnane zelo samodestruktivno, vendar niso pogosto v stiku.	LN - sestre
	1452	Je pa 'pozitiven lik' v življenju LN moj prijatelj, študent medicine in vodja taborov v sklopu šole, ki jo LN obiskuje.	LN - pozitiven lik: prijatelj rejnice (študent medicine, vodja taborov)
	1453	Ta s svojim vedenjem zelo pozitivno deluje nanj.	Pozitiven vpliv prijatelja na LN
	1454	L pa nima teh 'pomembnih drugih' in ga zato sama velikokrat opozarjam na pomembnost stikov z drugimi, v družbi katerih se počuti lepo in katerih družba nanj deluje pozitivno.	L - odsotnost 'pomembnih drugih'
Y17	1455	Biološka mama E, ki je sicer že pokojna, vendar je E ostala v lepem spominu, zato jo skupaj z njim precej pogosto obiščeva njen grob, jaz kot rejnica in moj partner, sestra E, moja nečakinja, prijateljice in prijatelji, socialna delavka, babica, dedi po moji strani.	E - biološka mama (pokojna), rejnika, sestra, nečakinja rejnice, prijateljice, prijatelji, socialna delavka, babica, dedi (mama, oče rejnice)
Y18	1456	Vse institucije, ki so v povezavi z otrokom (šola, zdravstvo, seveda CSD-ji).	Institucije (šola, zdravstvo, seveda CSD-ji)
	1457	Pomembno se mi zdi ravno to, da znamo otroku povedati in mu pokazati ter dokazati, da je več oseb okrog njega, ki mu želijo pomagati in ga podpreti, da postane 'dober' človek.	Poudarek pomena povedati, pokazati otroku, dokazati mu, da ni sam, da ima ljudi, ki mu želijo pomagati, ga podpreti
	1458	Za Š sem pozitiven lik jaz, posnema me v vsem, ravnanje, vedenje 'črpa iz mene kot goba', za M je pozitiven lik župnik in boter, J pa nima ravno nekih pomembnih drugih, v	Š - rejnica, M - župnik, boter, T - veliko pomembnih likov (neznani: tuji ljudje)

		marsikomu najde po mojem mnenju pozitiven lik, ki ima vpliv nanjo.	
	1459	Naj omenim en dogodek, ki se je zgodil pred kratkim, ko so otroci v šoli imeli gosta, ki je izvajal delavnice zanje in ta gost je otrokom ob koncu delavnic delil bombone.	Dogodek 1 (delavnice v šoli, deljenje bombonov)
	1460	Vsi trije otroci so mi ob prihodu domov povedali za to, tako kot mi vedno poročajo, kaj se v šoli dogaja, zelo so poudarili to, kako niso želeli vzeti bombona od tega gospoda, ker so opazili, kako zelo umazane roke ima.	Dogodek 2 (zaupanje opisa poteka dogodka rejnici)
	1461	In kljub temu, da se morda to sedaj sliši 'noro', vendar sem bila v tistem trenutku ponosna na svoje otoke, da so umazane roke opazili in prepoznali navade, ki sem jim jih priučila, kako jemo s čistimi rokami, kako morajo biti roke vedno čiste in jih je potrebno redno umivati.	Dogodek 3 (izražen ponos rejnice na svoje otroke - zavedanje priučiitve navad otrokom)
	1462	Zares sem bila ponosna na ta njihov odziv, saj zlasti pri dečku M, ki izhaja iz romske družine čistoče ni bilo oziroma je bila zares na minimalnem nivoju in zares sem bila ponosna predvsem na otroke, pa tudi nase, da so v tistem trenutku zmogli ozavestiti priučene navade iz naše družine.	Ponos za otrok odziv (različen od odziva v MD, zmožnost ozaveščanja otroka priučenih navad iz RD)
Y19	1463	Mislím, da sem pozitiven lik v življenju vseh štirih punc jaz. Vsaj mislim in upam, da je tako.	Rejnica
Y20	1464	Sestra moje tete M, sestre P, njegova mama, od tašče sedaj že pokojni mož, pa jaz.	Sestra tete rejnice, sestre partnerja rejnice, mama partnerja rejnice, oče partnerja rejnice, rejnika
Y21	1465	V življenju T in D nihče, razen midva z možem kot njuna rejnika.	T, D - rejnika

IV. VPLIV VZGOJE

1. Kakšna je za vas "ustrezna" vzgoja otroka?			
Y15	1466	V prvi vrsti menim, da je potrebno vse otroke vzgajati v odgovorne in samostojne, kar pomeni, da stvari ne delamo namesto njih, pač pa z njimi.	Odgovornost, samostojnost (delovanje z otroki, ne namesto njih!)
	1467	Stvari jim pojasnim, pokažem, nato pa je njihova naloga, da zadevo sami postorijo oz. uredijo.	Pojasnitev, kazanje skozi konkretna dejanja - pričakovanja rejnice o posamezne ravnanju, vedenju otroka
	1468	Vsekakor je pri vzgoji otroka eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki vpliva na oblikovanje osebnosti otroka postavljanje jasnih mej, pri čemer bi izpostavila, kako pomembno je, da sva z možem v postavljanju teh mej enotna, saj otroci velikokrat poskusijo nekaj doseči pri drugem rejniku, če jim pri prvem to ne uspe.	Postavljanje jasnih mej (enotnost obeh partnerjev: rejnikov - preizkušanje obeh iz strani otrok)
	1469	Skladnost oz. harmonija med nama z možem mora biti stalno prisotna.	Skladnost (harmonija) v ravnanju obeh rejnikov
	1470	Velikokrat se umakneva tudi "na samo" in se pogovoriva, kaj	Umik rejnikov (pogovor o besedah,

		bova rekla, kako bova ravnala, včasih se mora kdo od naju tudi malo prilagoditi drugemu, se strinjati z drugim predlogom, samo da zatem delujeva usklajeno in da otroci niso v dvomih pri najinih besedah in dejanjih.	ravnanjih, medsebojno prilagajanje, pomen usklajenosti: ni dvoumnih situacij - dvomov)
	1471	Menim, da je vztrajnost zelo pomembna vršina, ki jo potrebuje vsak rejnik.	Vztrajnost rejnika
Y16	1472	1. Ne smeš spregledati otrokovih čustev (čustven razvoj in čustvena inteligenca otroka sta zares zelo pomembna).	Prepoznanje vseh otrokovih čustev (čustven razvoj, čustvena inteligenca)
	1473	2. Nikoli ne 'lomiš' otrokove volje (spoštuješ svobodno voljo otroka in ga zmeraj pozitivno usmerjaš).	Spoštovanje, upoštevanje otrokove volje (svobodna volja, pozitivna naravnost)
	1474	3. Poudarjaš otrokove vrline, sposobnosti, ne smeš pa pozabiti tudi na otrokove 'omejitve', jih sprejmeš in nikoli ne rineš sam sebi v škodo na način, da poskušaš na vsak način pri otroku nekaj spremeniti in si veliko stvari nakoplješ na glavo, zavedati se moraš, da si samo človek.	Poudarek otrokovih vrčin, sposobnosti, pomen vedenja otrokovih omejitev, sprejemanje, odsotnost vztrajanja v spremembah, ki so realno nespremenljive (sprejemanje otroka takšnega kot je - z vsemi viri moči in vsemi negativnimi lastnosti)
	1475	4. Izjemno pomembna se mi zdi komunikacija, pogovor, povezanost, poudarjanje občutka varnosti, občutek otrok, da si jim vedno na razpolago, ko te potrebujejo, vendar jim pri tem hkrati daš vedeti, da potrebuješ tudi svoj mir (včasih se umaknem na samo, da razmislim).	Komunikacija, pogovor, povezanost, poudarjanje občutka varnosti, občutek razpoložljivosti, potreba rejnika po miru
	1476a 1476b	5. Pomembnost delovnih navad, ustrezen odnos do denarja (da niso razsipniški in ne stiskaški in da niso materialno usmerjeni (torej imajo 'odprto dlan' za pomoč drugim, seveda v okviru svojih možnosti materialne pomoči). Prav je, da se otrok nauči razpolagati z kvoto denarja, ki mu je na razpolago in da se nauči na tak način preživeti.	Pomen priučenih delovnih navad, ustrezen odnos do denarja, odsotnost materialne usmerjenosti Zmožnost razpolaganja z razpoložljivo kvoto denarja (preživetje)
	1477	Otroke vedno znova učim, da resnica osvobaja in da lažejo le strahopetci, ki se ne zmorejo in ne znajo soočiti z resničnostjo in stopiti na realna tla.	Resnica kot svoboda, laganje strahopetcev
Y17	1478	Spodbuda otroku, pomoč, dajanje pohval se mi zdi bistveno, to da otroka pohvalimo tudi, o se zgodi manjši napredek in mu damo vedeti, da smo ponosni nanj in na njegov dosežek, kazni uporabljamo le v sili na način, da mu kaj prepovemo in mu kazni tudi pojasnimo, da otrok jasno ve, zakaj je kaznovan.	Spodbude otroku, pomoč, dajanje pohval ('majhni koraki'), izkazovanje ponosa (njegove dosežke), uporaba kazni (prepovedi, pojasnitev kazni - razumljivo otrokovi stopnji dožemanja)
Y18	1479	Morda sem še malo tradicionalna, vendar otroke vzgajam na način, kot so starši vzgojili mene.	Tradicionalna vzgoja otrok
	1480a 1480b	To pomeni, da zagovarjam stališče in vzgajam na način, da nobenemu otroku kakršnokoli delo ni nikoli škodovalo, vzgojna po riti (poudarjam vzgojna, ne izživljanje nad otrokom) ni nič slabega, saj otrok skozi to dobi sporočilo, da bo za vse, kar bo naredil 'narobe' kaznovan in tega več ne bo počel.	Zagovarjanje stališča, vzgoja pozitivnega vpliva dela na otroka Zagovarjanje vzgojne - kazni - pomen ozaveščenosti otroka, kaj je naredil narobe (odsotnost ponovitve)
	1481	Skozi šport mislim, da otrok lahko najbolj praktično izkusi to, da	Mnenje o vplivu športnih aktivnosti na

		zmore nekaj doseči in da se mora za rezultate truditi.	samozavest otroka (skozi športne dosežke otrok sam sebi potrjuje, da zmore)
	1482	Otroke vzgajam na način `poslušaj, naredi, zakaj ne bi poskusil, koristilo ti bo, pomagaj, idi, najdi se..´	`Poslušaj, naredi, zakaj ne bi poskusil, koristilo ti bo, pomagaj, idi, najdi se..´
	1483	Primer, enkrat v preteklosti, ko smo skupaj pripravljali kosilo, sem M poslala po redkvico za v solato.	Primer iznajdljivosti otroka 1
	1484	Povedala sem mu, da imamo redkvico na dveh koncih; v kleti, kjer je že natrgana in delno očiščena in na vrtu, kjer jo je še potrebno izpuliti in očistiti.	Primer iznajdljivosti otroka 2
	1485	Otroku nisem rekla, idi tja in tja, ampak sem mu dala možnost, da je ob vednosti, kam vse lahko gre, pri čemer je dobil neko varnost, lahko sam izbiral in tako samostojno sprejel odločitev.	Primer iznajdljivosti otroka 3
	1486	Na tak način želim, da se otroci učijo iz svojih praktičnih izkušenj; da poskusijo in izkusijo sami ter se iz izkušnje nekaj naučijo ter pridobijo za nadaljno življenje.	Želja rejnice po učenju otrok iz lastnih praktičnih izkušenj (izkustvo, učenje, pridobivanje)
	1487a 1487b	Vztrajam, da so moji otroci poštени, da so vztrajni; vztrajnost je duplikat mojih staršev, to ves čas prenašam na svoje otroke in menim, da sem to tudi uspela doseči, kar mi otroci kažejo skozi svoja ravnanja.	Vztrajnost rejnice za poštenost otrok Vztrajnost kot duplikat staršev rejnice (prenos na otroke v rejništvo - dosega cilja - pokazatelj: ravnanja otrok)
Y19	1488a 1488b	Potrebno je spoštovati in upoštevati pravila, vse kar se tiče večjega števila oseb se je potrebno dogovarjat, pomembno se mi zdi, da se znaš prilagoditi posameznemu otroku, da otroku slediš, da otrok spoštuje tebe in druge ljudi okrog sebe, da zna komunicirati, se postaviti zase, da zaupa vase in v svoje sposobnosti in da ve, da lahko vse doseže, če le ima dovolj volje za to in je pripravljen vložiti dovolj truda za nek dosežek; torej da otrok ve, da se je za vsako stvar potrebno potruditi, da se nič ne doseže kar tako, iznenada.	Spoštovanje, upoštevanje pravil, sprotno dogovarjanje, prilagajanje, sledenje otroku, medsebojno spoštovanje, stalna medsebojna komunikacija, vera, zaupanje vase (svoje sposobnosti) Vednost o pomenu lastnega vložka za dosego zelenega cilja, o odsotnosti samoumevnosti
	1489	Pri tem sem jim dober zgled sama in hkrati moj partner, ki sva pričela iz nič in si s trudom ustvarila dom, kupila avto in na tak način nekaj v svojem življenju tudi dosegla; na vse to sva oba zelo ponosna.	Zgled rejnikov (začetek skupnega življenja iz nič, ustvarjanje lastnega doma, skupen avto - dosežki): ponos
Y20	1490	To je vsaka vzgoja, ki te pripelje k cilju, da pripraviš otroka na samostojno pot.	Usmerjenost vzgoje k cilju (priprava otroka na samostojnost)
Y21	1491	Zame je `ustrezna vzgoja` vzgoja stare šole.	Vzgoja stare šole
	1492a 1492b	Z otroci nikoli ne bom prijateljica, sem njihov starš, ki nima veliko pravil, nekaterih stvari včasih nočem videti in jih enostavno preslišim oziroma ne vidim.	Odsotnost prijateljskih vezi, nepovezanost biti starš in hkrati prijatelj Odsotnost večjega števila pravil, preslišanje, preztje
	1493a	Ker sem v življenju dala skozi ogromno in imam zares veliko praktičnih izkušenj, me otroci ne morejo nikoli prenesti naokoli,	Veliko praktičnih izkušenj rejnice, ni možnosti uspehov otrok v preizkušanju rejnice

	1493b	če mi že katera od punc kaj prekrije, se enkrat same izdajo med seboj, saj jih je 5 in si med seboj zelo zaupajo, jaz pa potem v primeru, če želim kaj izvedeti o kateri, vprašam po ovinkih o tem, katero od drugih punc, ta se običajno izda in pove tisto, kar želim izvedeti.	Primer preizkusa prekrivanja otrok (tehnika razkritja skrivnosti rejnice: posredno izpraševanje)
	1494	Če vem, da gre za teme, o katerih punce težje govorijo z menoj in na primer lažje o njih govorijo med seboj, kot primer T in D, ki sta mlajši lažje govorita s starejšo DN, potem jaz neke stvari podtalno posredujem T in D preko DN in jima potem to ona sporoči naprej.	‘Občutljivost’ nekaterih tem (lažji medsebojen pogovor med otroki v rejništvu), posredovanje rejnice na način dajanja posrednih nasvetov

2. Kako menite, da je način vzgoje v vaši-rejniški družini in matični družini matični vplival na otroka na osebni ravni (predvsem na otrokov pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

Y15	1495	Način vzgoje v rejniški družini nedvomno v neki meri vpliva na otroka, ki pride v rejništvo.	‘Neka’ mera vpliva
	1496	Res je, da otrok s seboj prinese gensko predispozicijo, ki jo podeduje po svoji matični družini, v primeru, da je nekaj časa prebival v svoji matični družini tudi posamezne vzorce vedenja oz. ravnanja.	MD - vpliv genske predispozicije, vzorcev vedenja/ravnanja na posameznega otroka
	1497	Ozaveščanje posameznih zadev, ki so se dogajale v matični družini največ prispeva k temu, da sprejme drugačne vzorce ravnanja oz. vedenja; vzorce, ki se jih nauči in jih posnema v rejniški družini in jih začne udejanjati.	RD - vpliv ozaveščanja na soočenje in vnašanje potrebnih sprememb
Y16	1498	1. Dualnost (različni vzorci vedenja, ravnanja - matična družina : rejniška družina), bivalentnost (da otrok predela nek vzorec ravnanja in deluje na način, da ostane v ravnovesju z matično in rejniško družino, da zmore živeti z obema in med obema družinama), opuščanje vzorca ravnanja iz matične družine, ker je neustrezen, v škodo otroka oziroma ne v njegovo korist, in nadomestek z drugim vzorcem znotraj rejniške družine.	Dualnost (MD:RD), bivalentnost (ozaveščanje, najdenje ustreznega ravnovesja med MD, RD), opuščanje starih vzorcev (MD), nadomeščanje z novimi vzorci vedenja (RD)
	1499	Dvojna plat izkušnje, z življenjem v matični družini so otroci izkusili hudo in morda tudi na nek način ‘dobro’, skozi kasnejšo ozaveščanje v rejniški družini so to tudi doželi, kot primer prekomerno uživanje alkohola, v matični družini sta I in L zelo natančno izkusila, kakšne posledice s seboj prinaša prekomerno uživanje alkohola, dobro je zanj to na način, da veda, kakšne so te posledice in da se alkoholu in njegovim posledicam raje izogne.	Dvojna plat izkušnje (MD - življenje: izkušnja, RD - ozaveščanje (npr. negativnega vpliva alkohola na posameznika, vednost o posledicah, izogibanje)
	1500a	2. Način vzgoje v rejniški družini je vsekakor vplival na ‘premikanje mej’.	‘Premikanje mej’
	1500b	Veliko je mogoče spremeniti, vendar je za to potrebna priložnost in čas.	Možnost sprememb (priložnost, čas)

	1501a	3. Izpostavila bi tudi poudarjanje smiselnosti.	Pomen poudarjanja smiselnosti za spremembe
	1501b	Na primer L je začel na stvari gledati iz drugega zornega kota. LN sedaj v puberteti zelo pogosto pije, jasno mu povem, da vpil ne bo, saj celotne družine s tem vpitjem ne bo ogrožal (da so zaradi tega drugi otroci v strahu, pod stresom), sama vidim smisel v stalnem poudarjanju omenjenega.	1. primer poudarjanja smiselnosti za spremembe (pogled iz drugega zornega kota, jasno izražanje rejnice, vztrajnost rejnice)
	1502	Izpostavila bi tudi primer, ki dobro prikazuje pomen poudarjanja smiselnosti in sicer, ko mi je L po nekaj letnem bivanju v rejniški družini zaupal, kako ga je oče, ko je bil star pet let, vzel s seboj na zabavo, kjer so bili vsi pijani.	2. primer poudarjanja smiselnosti za spremembe (1)
	1503	Ko mi je L to prvič povedal, to je bilo hitro po prihodu L k meni, ni izrazil zgroženosti nad tem dogodkom, le žalost in jezo na očeta.	2. primer poudarjanja smiselnosti za spremembe (2)
	1504	Ko pa je to povedal drugič (seveda mu tega, da mi o istem dogodku pripoveduje drugič nisem povedala, saj mi je s tem, ko je o dogodku govoril drugič pokazal, da mu je ta dogodek bil pomemben in da je tudi na nek način vplival nanj), pa je izrazil, da je nad takšnim ravnanjem svojega očeta popolnoma zgrožen, saj naj bi bil oče nekdo, ki bi naj nudil varnost.	2. primer poudarjanja smiselnosti za spremembe (3)
	1505	Zato v pogovoru z L velikokrat poudarim, naj dela zavestno za to, da v svojem obnašanju ne bo posnemal svojega očeta in da niti ne bom dovolila tega, da s svojim obnašanjem na način posnemanja svojega očeta, torej nasiljem, ogroža druge.	Poudarjanje smiselnosti v pogovorih, izražanje ne dovoljenja, posnemanja biološkega očeta v ravnanje/vedenju
	1506	Potem bi morda kot primer poudarka smiselnosti navedla tudi primer pri otroku LN, ki je pravzaprav 'otrok ulice'.	3. primer poudarjanja smiselnosti truda za spremembe (1)
	1507	Ta otrok je k meni prišel brez poznavanja osnovnih pojmov in sem se z njim za osvojitve osnovnih pojmov komunikacije zelo veliko preučila na način uporabe asociacij, ki so mu pomagale pri zapomnitvi.	3. primer poudarjanja smiselnosti truda za spremembe (2)
	1508	Z otroci se vedno znova usedemo skupaj, vsak pove svoje mnenje in nato skupaj debatiramo.	Usteti se skupaj, izražanje lastnega mnenja, debata
Y17	1509	Menim, da je E s prihodom in življenjem v naši družini pridobil pomembno pozitivno izkušnjo, da nas ima rad.	Pridobitev pozitivne izkušnje, razvoj pristne ljubezni
	1510	Zelo pomembno se mi zdi, da otroci veliko preživijo zunaj, v naravi, da se zamotijo z igro, in da se skozi igro otroci, ki živijo pri nas bolj medsebojno povežejo in znajo stopiti skupaj ter si pomagati ter se v zunanji družbi postaviti drug za drugega.	Preživljanje prostega časa v naravi (igra - medsebojna povezanost, pomoč, zaupanje, zagovarjanje)
Y18	1511	Mislim, da se vsi moji otroci zavedajo, da je poštenost pomembna, kako pomembno je spoštovanje drugačnosti, različnih kultur, da so 'dobri' do drugih (niso nasilni in hudobni).	Pomen poštenosti, spoštovanja drugačnosti (različne kulture), dobrot
	1512	Vejo torej, kako zelo pomembno je, da si 'dober' človek in če drugim ne znaš in zmoreš pomagati, jim vsaj ne delaš škode.	Pomen biti 'dober' človek (pomoč drugim, brez škoditi drugemu)
	1513	Še posebej deček M je veliko pridobil iz te vzgoje; mislim, da se on od vseh otrok najbolj zna potrepljati se po prsih, se	M - zmožnost samohvale, vere vase

		pohvalit in jasno stati za reko: "To sem jaz".	
Y19	1514	Mislim da je tako, da eni otroci lažje sprejmejo neko vzgojo, drugi težje; odvisno od tega, v kolikšni meri vzgoja v rejniški družini odstopa od vzgoje v matični družini posameznega otroka.	Lažji/težji sprejem posamezne vzgoje (poistovetenje)
	1515	Če je otroku vzgoja v rejniški družini povsem tuja, se seveda težje prilagodi in jo težje sprejme.	Tujost vzgoje v RD - težja prilagoditev, sprejem vzgoje
	1516	Je pa teža sprejemanja vzgoje odvisna tudi od starosti otroka; mlajši kot je otrok, lažje sprejme neko zanj novo vzgojo.	Starost otroka - lažji sprejem novega vzgojnega stila v RD
	1517	Potem druga stvar je ta, da se nekatere ta vzgoja prime in deluje nanje, spet druge morda zelo malo ali pa sploh ni kaj.	Različen vpliv vzgoje v RD na otroke
	1518a	Na primer ob posamezni zahtevi potem tak otrok, ki ne sprejema določenega stila vzgoje nekaj naredi z jezo in uporom,	Različna odzivnost otrok na postavljene zahteve rejnikov
	1518b	še le v prihodnosti bomo videli, kak vpliv je imela vzgoja v naši rejniški družini na otroke.	Prihodnost kot pokazatelj vpliva vzgoje na posameznega otroka
	1519	Mislim, da bi moral včasih kot rejnik zelo vztrajati v posameznih stvareh, vendar je to zelo težko.	Pomen vztrajnosti (težavnost)
	1520	Tukaj gre za to, da teorija je nekaj, praksa pa nekaj popolnoma drugega.	Različnost teorije in prakse
	1521a	Zato sama pogosto rečem, da je praksa pokazatelj teorije; nekaj se zahteva in pričakuje,	Praksa - pokazatelj teorije (zahteve, pričakovanja)
	1521b	vendar je potrebno pogledati, v kolikšni meri je to tudi dejansko možno realizirati.	Vpogled v realno stanje (možnost realne uresničitve)
	1522	Včasih je res zelo težko.	Občasne velike težave
Y20	1523	O vzgoji v matični družini se je zelo težko pogovarjati, ker je ni bilo.	MD - odsotnost vzgoje
	1524	Vzgoja v rejniški družini pa vsekakor vpliva na otroka pozitivno, saj skozi to vzgojo otrok začne spoznavati realnost in se učiti različnih veščin, ki so potrebne za vsakdanje življenje.	RD - pozitiven vpliv, otrokovo spoznavanje realnosti, učenja vsakdanjih življenjskih veščin
Y21	1525	V matični družini so vse punce imele popolno svobodo, ni bilo vzgoje, učenja vsakdanjih in delovnih navad.	MD - popolna svoboda, odsotnost vzgoje, učenja vzgojnih, delovnih navad

	1526a	Rejniška družina pa je na punce vplivala vsekakor na način priprave za samostojno življenje, naučile so se prevzeti odgovornost nase, se držati dogovorov, sprejele so, da je zame šola zelo pomembna in da je ena od mojih zahtev ta, da so v šoli uspešne, naučile so se točnosti, sama namreč ne prenesem zamujanja, vedno me morajo v primeru, da bodo zamudile domov poklicat;	RD - priprava za samostojno življenje, prevzemanje odgovornosti nase, zmožnosti dogovarjanja, sprejem pomena šole za rejnico, učenje točnosti, natančnosti
	1526b	na tak način izražam skrb zanje in hkrati jih učim odgovornosti, reda in discipline.	Skrb rejnice za otroke, učenje odgovornosti, reda, discipline

DEMOGRAFSKI PODATKI

REJNI K	SPO L	STAR OST	IZOBRAZBA IN POKLIC	IZKUŠNJE	DODATEK?	DATUM, LOKACIJA, ČAS SREČANJA
Y15	Ž	49 let	5. stopnja, poklicna rejnica	20 let (18 let poklicnega rejništva, 2 leti rejništva kot dopolnilne dejavnosti) 12 otrok v rejništvu.	Želela bi si večjo resnost pri sodelovanju strokovnih delavcev z nami, rejniki. Delu z otroki v rejništvu bi se vsekakor moralo dati večjo veljavo, saj se rejniki trudimo ustvarjati boljšo družbo. Kar se tiče ekonomskih virov, si želim višji prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Prav tako pa želim, da so izobraževanja, ki so organizirana za nas rejnike prilagojena našim trenutnim potrebam in situacijam, ne da so vnaprej določena in neprilagojena trenutni situaciji, kot na primer tema adolescence, če trenutno nimaš v rejništvu nobenega otroka, ki bi bil v tem obdobju in bi v tistem trenutku potreboval izobraževanje na kakšno drugo temo, kot je na primer `izbruh čustev`.	Datum srečanja: 2.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica, pri Y15 doma Čas srečanja: od 11.00 do 13.15h.
Y16	Ž	54 let	5. stopnja (+ 2 leti fakultete), poklicna	10 let (najprej vikend rejništvo, nato dolgotrajno rejništvo),	Menim, da se javno zelo grdo in sovražno govori o izvajanju rejniške dejavnosti rejnikov. Te zgodbe sploh niso resnične. Je res,	Datum srečanja: 8.11.2017 Lokacija srečanja: sprejemna pisarna

			rejnica	4 otroci	da tako kot povsod obstajajo primeri slabe prakse, vendar se takšni primeri precej hitro odkrijejo in tudi zaključijo. Sama sem namreč tudi članica komisije izbire rejníc in rejnikov in tako zelo specifično raziskujem vzgibe rejnikov, pri čemer sem skozi osebne izkušnje prišla do spoznanja, da so rejniki zelo požrtvovalni, altruistični. Vsekakor rejnikov zelo primanjkuje in ravno tukaj se mi zdi zelo pomembno, da v človeku prepoznaš potencial za opravljanje rejništva in takšnega človeka tudi usmeriš v to. Otrok je majhno, nedolžno bitje in to, da izdaš zaupanje otroka je največji greh in ne razumem, kako ljudje to sploh zmorejo storiti. Odraslim ljudem vedno polagam na srce: "Prosite za pomoč, izplavajte, izpraskajte, vsaj za dobro otrok.." Otroci so dar in zanje se moramo boriti! Otroci z izkušnjo rejništva so resnično veliki borci. Vsak otrok potrebuje izkušnjo družinske skupnosti. In če lahko pripomoremo k temu je pomembno, da to tudi storimo in tako pripomoremo k lepim zgodbam, ki si jih zasluži prav vsak otrok; da je le zadovoljen in vesel.	CSD Ljubljana Center Čas srečanja: od 9h do 11.45h.
Y17	Ž	31 let	bolničar/nego vavec; poklicna rejnica	12 let, poklicno rejništvo 3 otroci	Pomembna se mi zdi zlasti podpora socialnih delavk pri izvajanju rejništva in sicer na način, da te zna socialna delavka pomirit, ti svetovat in to premišljeno. Všeč mi je način dela nekaterih socialnih delavk s samim otrokom, spomnim se, kako lepo je znala E v šoli razložiti socialna delavka, kaj pomeni obiskovanje več obšolskih dejavnosti in ga usmeriti v to, da si izbere le eno do dve obšolski dejavnosti, ki si jih zares želi obiskovati, saj bo v nasprotnem primeru pri izbiri večjega števila teh dejavnosti to zanj zraven šole	Datum srečanja: 11.11.2017 Lokacija srečanja: kavarna v Slovenski Bistrici Čas srečanja: od 11h do 12.15h.

					prenaporno.	
Y18	Ž	54 let	komercialni referent; komercialistka	14 let, rejništvo kot dopolnilna dejavnost 3 otroci	Otroci v rejništvu so naši otroci, vendar tudi državni in menim, da bi morala država bolje poskrbeti zanje v obliki zagotavljanja večje varnosti, stanovanj, predvsem takrat, ko se rejništvo zaključi in so ti otroci dejansko prepuščeni samim sebi. Nočem izpostavljati financ, vendar se z denarjem, ki ga dobiš za te otroke ni živeti, sama tako zraven še delam, je pa res, da smo kot družina nekoliko bolj potrošniški in otrokom v rejništvu omogočimo marsikaj, tudi če je povezano s financami. Kljub temu, da imam veliko srce, nikomur ne dovolim, da bi blatil moj karakter na način blatenja rejništva; da je rejništvo nekaj slabega in da so rejniki nesposobni in slabi. Prav tako bi izpostavila to, da se mi zdi zares zelo pomembno, da ima vsak otrok izkušnjo družine (in ne dolgotrajnega bivanja v instituciji). Menim, da bi bilo tudi otrokom v rejništvu dati priložnost- jaz bi to poimenovala `popravnega izpita` na način zagotavljanja varnosti otroku iz strani države, da četudi otrok enkrat iz rejniške družine odide, se lahko v rejniško družino kdajkoli vrne; to možnost otroku vrniti se v rejniško družino bi morala država podpreti. Sedaj je tako, da ko enkrat pogodba o namestitvi otroka v posamezno rejniško družino prekine in se posameznik več ne šola, se pogodba o izvajanju rejniške dejavnosti več ne more obuditi oziroma ponovno skleniti.	Datum srečanja: 17.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri Y18 doma Čas srečanja: od 14.45h do 16.15h.
Y19	Ž	58 let	5. stopnja - šivilja; delo šivilje v vrtcu	20 let, 4 ure dnevno poklicnega rejništva, 4 ure sem zaposlena kot šivilja v vrtcu 6 otrok	Menim, da je biti rejnica zelo zahtevno delo, saj ob prihodu posameznega otroka pravzaprav dobiš nekega otroka `v paketu`, saj zraven otroka dobiš še njegove biološke starše, ki povzročajo običajno še veliko več težav, kot sam otrok, ki ima težave zaradi teh	Datum srečanja: 17.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri Y19 doma Čas srečanja: od 17.00 do 18.30h.

					primanjkljajev pri svojih bioloških starših. Mislim, da je zares od vsakega otroka odvisno, v kolikšni meri bo zmožni preseči travme iz matične družine, veliko otrok se zelo težko pozdravi od vseh oblik travm, ki so jih doživeli v svojem zgodnjem otroštvu. Verjela sem v to, da če sprejmeš v rejniško družino otroka, ki je še dojenček, da lahko takšnega otroka vzgojiš popolnoma po svoje, vendar sem danes povsem drugačnega mnenja glede tega, saj sem dobila punčko skoraj ob rojstvu, staro par mesecev in sem jo sicer vzgajala na svoj način, vendar imam sedaj, ko prihaja v obdobje adolescence velikokrat občutek, kot da te deklice sploh ne bi vzgajala jaz. Mislim, da je veliko pogojeno z dedno osnovo, to je geni in da geni v veliki meri vplivajo na celotno osebnost posameznega otroka.	
Y20	Ž	38 let	administrator ka v gradbenem podjetju in profesorica učne pomoči	13 let, dolgotrajno rejništvo. 1 otrok	Ja to, da bi se moralo zakonsko opredeliti, da morata biti skrbnica in rejnica otroka dve različni osebi in sicer zaradi same vloge vzgojne plati in finančne oziroma upravne plati.	Datum srečanja: 18.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica pri Y20 doma Čas srečanja: od 15.30h do 16.30h.
Y21	Ž	58 let	srednja šola; kmetijski tehnik	14 let, rejništvo kot dopolnilna dejavnost, 5 otrok	Menim, da je na področju rejništva potrebno ogromno sprememb. Če želimo kvalitetno rejništvo je potrebno rejništvo najprej bolj pozitivno ovrednotiti. Ker je trenutno rejništvo zelo podcenjeno, se ne bo dobilo kvalitetnih rejnikov, kar pomeni veliko škodo za otroke in razvoj njihovih osebnosti. Poznam primere slabih praks rejnikov, o katerih običajno tudi spregovorim, samo za dobro otrok, ki v tej rejniških družinah bivajo, vendar pogosto naletim na 'gluha ušesa'. Pri enem primeru, kjer sem sumila, da gre za slabo prakso rejništva, sem šla osebno zelo entuziastično v raziskovanje tega primera, marsikaj ugotovila, to	Datum srečanja: 18.11.2017 Lokacija srečanja: jedilnica, pri Y21 doma Čas srečanja: od 19.15h do 21.30h.

					sporočila centru, vendar center še sedaj ni nič ukrenil, otroci so še vedno v tej rejniški družini. To je tipični primer neupoštevanja glasu rejnikov in s tem nespoštovanja rejnikov. Mislim, da se pogosto ljudje sploh ne oglasijo, ker se bojijo oziroma že tako vedo, da se ne bo nič kaj spremenilo. Mislim, da bi se tega morali zavedati vsi rejniki, da v primeru, ko se ne znajdejo več, si to potrebo po pomoči priznajo in jo tudi poiščejo ter da potrebe po pomoči enostavno ne zanikajo. Nič spornega se mi ne zdi to, da v določenih trenutkih ne veš se znajdeš v dilemi, največ je vrednot to, da omenjeno ozaveš. Pri vsem tem pa bi morala imeti država večjo vlogo, kot jo trenutno ima. Morala bi definirati točne podatke, kam se usmeriti, če potrebuješ pomoč, tu pa si običajno v veliki meri prepuščen sam sebi, otroci, ki prihajajo v rejništvo so odloženi, so kot neke 'črne ovce'.	
--	--	--	--	--	--	--

I. OSEBNA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem osebne odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta osebne odpornosti?

Z22	1527	Osebno odpornost razumem kot opremljenost otroka, da zmore vedno znova in znova preseči težave in iti naprej.	Opremljenost otroka za preseganje vsakdanjih težav (in nadaljevanja svojega vsakdanjega življenja)
Z23	1528a 1528b	To je notranja moč, menim, da otroci prinesejo to moč s seboj na svet, nekateri je imajo in uspejo posamezne slabe izkušnje preseči oziroma premagati, drugi pa ne.	Notranja moč Mnenje MN o dedovanju notranje moči (različna intenzivnost notranje moči)
	1529	Skozi svoje delo se čudim, kako uspe en otrok zaživeti življenje kljub vsemu težkemu, kar je doživljal, drug otrok pa je vse svoje življenje na nek način ujet 'med štirimi stenami'.	Čudenje TM o zmožnostih nekaterih otrok 'pobrat se' kljub težavnosti svojega otroštva/ ujetosti otroka 'med štirimi stenami'
	1530	Otroci so si zelo različni, nekateri zberejo dovolj moči in uspejo okrevati, nekateri pa od svojih težkih preizkušenj	Različnost otrok (zmožnost okrevanja/nezmožnost okrevanja)

		ne okrevajo nikoli, odvisno od te notranje moči otroka, ki jo otrok premore.	
Z24	1531	Osebnostno odpornost razumem kot orientacijo, življenjsko moč, pozitivno naravnost, smer, da se z vloženo energijo lahko rešijo vsi problemi.	Orientacija, življenjska moč, pozitivna naravnost, smer, vložena energija
	1532	Pomembno je, da krepimo moč in varujemo energijo, da ljudje zmorejo delati premike, spremembe.	Pomen krepitev moči, varovanja energije, razvoj sposobnosti ljudi ustvarjanja sprememb, premikov
	1533	V prvi vrsti pa je najpomembnejša želja človeka, da nekaj spremeni, 'živa energija' človeka, da si želi nekaj spremeniti, to je izhodišče za nadaljevanje dela na spremembah.	Želja človeka za spremembo, 'živa energija' človeka
Z25	1534	Menim, da se pojmu osebna odpornost daje premalo poudarka in da je ta pojem premalokrat ubeseden.	Premajhen poudarek (redkost ubeseditve)
	1535	Otroci v rejništvu so neverjetno odporni, v svojem delu sem velikokrat presenečena, skozi kaj vse zmorejo ti otroci iti in kljub temu z neko energijo sijejo naprej.	Neverjetna odpornost otrok, presenečenja LD (zmožnosti otrok, njihova energija)
	1536	To so otroci, ki so neverjetno močni in prilagodljivi.	Moč, prilagodljivost otrok v rejništvu
	1537	Z leti zgodbe teh otrok pridobivajo vedno večjo globino.	Pridobivanje, poglobljanje zgodb otrok v rejništvu
	1538	Najprej otroka spoznaš preko spisa, v katerem je zapis, vezan na otroka in njegovo stanje.	Prvotno spoznavanje otroka (spis)
	1539	Nato otroka spoznaš tudi tako, na štiri oči, skozi pogovor z njim in v nadaljevanju tega otroka spoznaš vedno bolj in v odnosu z otrokom se ti sestavlja en mozaik o otroku v vsej svoji podobi.	Spoznavanje otroka na štiri oči, podrobnejše spoznavanje, sestavljanje mozaika
	1540	Težnja nas, socialnih delavcev je, da otroke zaščitimo.	Težnja zaščite otrok
	1541	To pa počnemo na način, da smo ob otroku, da naredimo prostor zanj, da otroka opolnomočimo za njegovo prihodnje življenje na način, da bo zmožen živeti z vso 'prtljago' iz svoje preteklosti.	Biti ob otroku, ustvariti prostor zanj, krepitev moči otroka za prihodnost (soočanje, sprejetje lastne družinske zgodovine)
Z26	1542	O tem pojmu nismo nikoli govorili.	Odsotnost govora o pojmu OO
	1543a 1543b	Menim, da so si otroci zelo različni med seboj, velikokrat je to opazno tudi med otroci, ki živijo v isti rejniški družini, ki je doživljajo na povsem drugačen način.	Mnenje o medsebojni različnosti otrok Opazna različnost med otroci (ista rejniška družina)
	1544	Osebnostno odpornost si razlagam kot 'oprema' otroka, kaj je tisto, s čimer je posamezen otrok opremljen.	'Oprema' otroka
	1545	Mislim, da se ta odpornost pri otrocih na prehodu iz matične v rejniško družino izčrpa, saj je ta prehod traja predolgo časa, zaradi česar je pogosto moč otroka že povsem izčrpana pri končni namestitvi otroka v rejniško družino.	Izčrpavanje odpornosti - prehod iz MD v RD (dolgo obdobje)
Z27	1546	Kot moč otroka.	Moč otroka
	1547a	S tem pojmom se kot takim še nisem srečal,	Odsotnost srečanja s pojmom OO

	1547b	gre pa za zelo zanimivo poimenovanje.	Mnenje o zanimivem poimenovanju
	1548a	Mislim, da ima prav vsak otrok moč,	Moč v vsakem otroku
	1548b	le verjeti moramo v to njegovo moč, da otrok zna in zmore.	Pomen vere v moč, zmožnosti otroka
	1549	Vera v otroka dela čudeže, kaj vse lahko otrok doseže, če nekdo vanj verjame in mu je v podporo in oporo.	Vera v otroka (podpora, opora) - čudeži
Z28	1550	Pojem razumem zelo široko.	Široko razumevanje pojma OO
	1551	Osebna odpornost se lahko pokaže na marsikaterem področju kot je: zdravje, psihološka odpornost in trdnost, lahko je to enostavno genska odpornost, lahko je odpornost v drobni vsakdanjih preizkušnjah, kjer so potrebne določene socialne izkušnje in učenje.	Kazanje OO na mnogih področjih (zdravje, psihološka odpornost, trdnost, genska odpornost, odpornost v vsakdanjih preizkušnjah (socialne izkušnje, učenje)
	1552	Po moji oceni se osebna odpornost pri posamezniku oblikuje tako na osnovi genov, kot na osnovi socialnih in socioloških okoliščin, v katerih je živel, živi ali se je trenutno znašel.	Ustvarjanje OO na osnovi genov, socialnih, socioloških veščin
	1553	Na vsakega posameznika določen dogodek različno vpliva, čeprav sta doživela enake okoliščine.	Različnost vpliva dogodka na otroka
	1554	In tukaj se sprašujemo o človekovi odpornosti???	Spraševanje o OO
	1555	V praksi poznamo veliko različnih situacij, ko bi lahko sklepali o individualni odpornosti, saj verjetno lahko že nekatere drobne osebne izkušnje in še karakter ali zdravstvena odpornost vplivajo na to, da se bo življenje teh dveh oseb, ki živita v enakih pogojih, zasukalo v različne smeri.	Različnost situacij (OO), vpliv osebnih izkušenj, karakterja, zdravstvene odpornosti
	1556	Npr. ljudje so hude travmatične dogodke iz vojne različno prenašali v svoje življenje: nekateri so fizično in psihično zboleli, drugi so bili zdravstveno manj odporni (duševne ali somatske bolezni), tretji so bili depresivni ali so imeli druge more in stiske, četrti so to po nekem obdobju predelali travme in niso imeli težav.	Primer različnosti vpliva OO na posameznika (travmatični dogodki iz vojne)
	1557	Tudi v rejništvu je situacija, kjer se lahko zaradi travmatičnih dogodkov v zgodnjem otroštvu, osebna odpornost kaže na različne načine in v različnih oblikah.	Različnost OO glede na stopnjo intenzivnosti doživljanja travmatičnih dogodkov
	1558	Rejništvo je lahko tisti dogodek v otrokovem življenju, ki se sicer na začetku zamaje in preizkuša osebno odpornost, kasneje pa prispeva k oblikovanju močnejše osebne trdnosti.	Rejništvo kot dogodek (preizkušanje OO, prispevek k oblikovanju močnejše osebne trdnosti)
Z29	1559	Kot vzvod, kombinacijo njegove osebnosti in sprejemanjem njegove nove vloge v rejniški družini (sprejemanje realne situacije).	Vzvod (kombinacija osebnosti in sprejemanja svoje vloge v RD)
	1560	K vsemu temu pa prispeva posameznikova naravnost, borbenost, podporno okolje, ki ima zelo velik pomen v smislu, da morda nek otrok ima visoko razvito stopnjo odpornosti, pa nima spodbudnega in varnega okolja ter njegova odpornost zato upada, in obratno, s pomočjo podpornega okolja se lahko odpornost le še bolj intenzivira.	Prispevek posameznikove naravnosti, borbenosti, podpornega okolja (velik pomen)

	1561a	Tukaj bi izpostavil osebni odnos moje socialne delavke, ki me je skozi sodelovanje z menoj, že iz otroštva ven, stalno spodbujala, mi bila v oporo, še danes mi stoji ob strani, spremlja moje življenje, kaže zanimanje za to, da sem dobro, še danes se spomni, kako sem ji kot otrok prinesel gobe, ki sem jih nabral;	Oseben odnos socialne delavke (spodbuda, opora, sodelovanje, zanimanje)
	1561b	vse to kaže na odnos, ki ga ima ta socialna delavka z otroki; otrokom se je znala približati; vsakemu in v vsaki novonastali situaciji sem imel v odnosu z njo temo, o kateri sva lahko govorila in s katero je hkrati pri meni vzpostavila interes oziroma zanimanje.	Odnos socialne delavke z otroki (pridružiti se-približati se, vzbuditi v otroku zanimanje, veselje do medsebojnega sodelovanja)

2. Kako prepoznate otrokovo odpornost?

Z22	1562	Skozi prakso dela z otrokom in skozi raziskovanje življenjske situacije otroka; torej, kako otrok pravzaprav funkcionira znotraj svoje socialne mreže, če ta sploh obstaja - kje je otrokovo varno zatočišče, komu se otrok lahko zaupa, ali je otrok tarča manipulacije staršev, skozi zdravstveno ogroženost otroka, če je ta zdravstveno ogrožen.	Praksa dela z otrokom, raziskovanje življenjske situacije otroka (socialna mreža, varen prostor, zaupanje, otrok kot tarča manipulacije, zdravstvena ogroženost)
	1563	En otrok se zmore s težavami soočiti hitreje in lažje, drug otrok zato potrebuje več časa in podpore iz strani nekoga, ki mu je pomemben.	Lažje/težje soočanje otroka s težavami (čas, podpora zanj 'pomembnega drugega')
Z23	1564	Skozi borbo otroka.	Borba otroka
	1565	Nekdo se bori, na kakršnikoli način to je, temu jaz pravim 'otroci borci'.	'Otroci borci'
	1566	Spet drugi otroci pa so ujeti v 'začaranem krogu', iz katerega ne vidijo izhoda in tudi nimajo energije ter moči, da bi nekaj naredili za to, da bi iz tega začaranega kroga izstopili.	Ujetost nekaterih v 'začaran krog' (brezizhodnost, odsotnost energije, moči za izstop)
Z24	1567	Primer deklice T, ki je po mojem mnenju v 'začaranem krogu', usmerjena je bila že v različna svetovanja, pomoči, vendar se s svojo preteklo družinsko situacijo še nekako ni uspela soočiti in jo preseči, iti preko nje ter zaživeti	Primer 'začaranega kroga' (usmeritve v svetovanja, pomoči - nezmožnost soočenja, preseganje svoje pretekle družinske situacije)
	1568	Menim, da otroci, ki preživijo doma težke razmere in kasneje zmorejo sprememb v novi, rejniški družini, imajo razvito visoko stopnjo odpornosti, ki pa jo je treba prepoznati in raziskati.	Mnenje o visoko razviti OO: sprejemanje sprememb (zmožnost prepoznavanja, raziskovanja)
	1569a	Nihče od nas ni brez težav, stiske se zmeraj pojavljajo	Stalen pojav težav, stisk

	1569b	in otroka je potrebno podpreti na način, da se s stisko sooči in jo premaga.	Podpora otroka pri soočenju, premagovanju stiske
	1570	Z otroki v rejništvu delujem na način, da se z njimi zares zelo veliko pogovarjam, vendar ne na strokoven način, uradno, pač pa tako, kot se pogovarjam z vsakim otrokom; na način prilagojen otroku.	Pogovor prilagojen (razumljiv) otroku
	1571	Želim, da name otroci gledajo kot na njihovo zaveznico oziroma, da v meni prepoznajo nekoga, v družbi katerega se počutijo varni, sprejeti, spodbujeni in da radi pridejo k meni.	Želja po zavezništvu z otrokom, razvoju varnosti, sprejetosti, spodbudno okolje, veselje do vračanja k strokovni delavki
Z25	1572	Najpomembnejše se mi zdi vzeti si čas za otroka in opora otroku na način, da ne ostane v svoji bolečini in da zmore preseči resnico svojih matičnih staršev ter zaživeti svojo resnico.	Čas za otroka, opora, pomoč pri izhodu iz lastne bolečine, preseganju resnice matičnih staršev, razvoju lastne resnice
	1573	Otrokovo odpornost prepoznam skozi dialog z njim, tako, da v odnosu z otrokom ustvarim prostor za njegov glas.	Dialog z otrokom, ustvarjanje prostora za otrokov glas
	1574	Sem otrokova sogovornica in sopotnica.	LD kot sogovornica, sopotnica
	1575	Rejniki in mi socialni delavci smo tisti, ki moramo otroka zaščititi.	Mnenje LD o potrebe po zaščiti otroka
	1576a	Otroka nikoli ne postavljam v položaj 'nevednega' otroka, v položaj 'šibkosti',	Odsotnost postavitve otroka v položaj 'nevednega' otroka (šibkost)
	1576b	ampak skozi pogovor krepi njegovo vrednost, ves čas izhajam iz njega, njegovih potreb in želja; v tem mu ves čas sledim.	Krepitev vrednosti, sledenje otroku (potrebe, želje)
	1577	Stik z otrokom pa vzpostavljam tudi z obiski na domu, ko obiščem rejniško družino, ne samo v 'slabem', ko je potrebno reševanje kakšnih težav ali pa načrtovanje nečesa, ampak tudi takrat, ko se zgodi kaj lepega, ali pa se odločim za obisk v družini kar tako, da otrok dobi zaupanje vame in gleda name kot na zaupnico in njegovo sopotnico, ki ne obišče rejniške družine le v slabem, pač pa tudi takrat, ko tega ni in pogovor znotraj rejniške družine steče o popolnoma vsakdanjih stvareh.	Stik - obiski na domu (ustvarjanje zaupanja, sopotnica otroka, RD)
	1578	Mislím, da otrok skozi tak način ravnanja pridobiva na občutku varnosti in zaupanju v osebo, kar s seboj prinese to, da se lažje izrazi in sodeluje.	Pridobivanje občutka varnosti, zaupanja (lažje izražanje, sodelovanje)
Z26	1579	Menim, da moraš biti kot socialni delavec dobro strokovno opremljen in osebno angažiran pri delu z otroki z izkušnjo rejništva.	Mnenje o pomenu dobre strokovne opremljenosti, osebne angažiranosti
	1580	Otrokovo odpornost prepoznam skozi komunikacijo z njim; torej načinom, kako pripoveduje o sebi, na kakšen način se izraža, kako ravna v konfliktnih situacijah.	Komunikacija z otrokom (način pripovedovanja o sebi, izražanja)
Z27	1581	Skozi tabore za otroke z izkušnjo rejništva, katerih izvajalec sem.	Tabori (izvajalec)
Z28	1582	Kot socialna delavka na CSD, sem ob nameščanju otroka	Slabo poznavanje otrok ob nameščanju

		v rejništvo še najslabše poznala otroka.	otrok v RD
	1583	Več sem delala z družino – s starši otrok, kot s samimi otroki in sem imela manj neposrednih izkušenj o trdnosti in osebni odpornosti otrok- kar so pač povedali drugi.	Delo z MD (manj izkušenj neposrednega sodelovanja z otroki (nepoznavanje OO otrok)
	1584	Navadno sem o tem sklepala iz anamneze tako družinske, kot otrokove.	Sklepanje iz anamneze (otrokove, družinske)
	1585	Predvidevala sem, da bo imel otrok, ki je imel manj travmatičnih izkušenj in je imel dobro ali vsaj primerno čustveno navezavo na primarno osebo v zgodnjem otroštvu, ki je v normalno dobri povezavi z biološkimi starši, je zdrav in ki se je dobro vrasel v rejniško družino, boljše individualno osebno odpornost.	Predvidevanje o povezanosti manjšega števila travmatičnih izkušenj otroka, čustvene navezanosti na zaupno osebo in izboljšano OO v RD / v primerjavi z otrokom večjega števila travmatičnih izkušenj ter pomanjkanja zaupne osebe
	1586	Ko v rejništvu delamo individualni načrt pomoči otroku se usmerimo predvsem na konkretno pomoč, moram pa priznati, da več ali manj nismo raziskovali ali usmerjali pozornost na to, kolikšna je otrokova osebna odpornost.	Individualni načrt pomoči (usmeritev na konkretno pomoč, priznanje odsotnosti raziskovanja OO)
	1587	To se je navadno pokazalo tekom obravnave, ko so nekateri otroci hitreje napredovali in si postavili življenje v pravo smer, kot drugi.	Posledica odsotnosti raziskovanja OO (hitrejši/počasnejši napredek, najdenje 'prave' smeri)
	1588	Zase osebno lahko rečem, da glede odpornosti lahko presojam le otroke, ki jih res dobro poznam, morda živim z njimi, sem seznanjena z njihovo zgodovino, zgodovino njihovih staršev, zdravstvenim stanjem v družini, čustveno stabilnostjo, socialnih okoliščinah.. itd in šele nato lahko komentiram otrokovo trdnost in odpornost.	Mnenje o presojanju OO dobro poznanih otrok (seznanjenost z zgodovino, njihovo MD): komentiranje otrokove trdnosti- odpornosti
Z29	1589a 1589b	V otrokovem gledanju na svojo zgodbo (če nanjo gleda z grenkobo, razočaranjem, te svoje izkušnje ni predelal, potem to pomeni za tega otroka le negativno, uspeh je namreč takrat, ko svojo izkušnjo življenja v rejniški družini vzameš kot prednost, pri čemer raziščeš, kakšni so potenciali, ki si jih s prihodom v rejniško družino pridobil.	Otrokovo gledanje na svojo zgodbo (razočaranje, grenkoba - odsotnost predelave lastne izkušnje: negativno) Uspeh (življenje v RD kot prednost - raziskovanje pridobljenih potencialov v RD)
	1590a 1590b	Pomembno je, da ima otrok več čas možnost izbire, na primer pri izbiri stikov, da se zanj ustvari prostor za okrevanje kljub različnim situacijam, s katerimi se srečuje; otrok je celica, mora imeti svoj prostor, da se lahko izrazi.	Pomen možnosti izbire otroka (izbira stikov), ustvarjen prostor za okrevanje Otrok kot celica (ustvarjen prostor za izražanje)
	1591	Zelo pomembno pa se mi zdi tudi to, da otrok zmore ustvariti prostor za obe družini; tako matično, kot rejniško družino in da lahko ima rad obe družini.	Poudarek pomena ustvarjenega prostora za obe družini (MD + RD), dovoljenje za izraženo ljubezen/naklonjenost do obeh
	1592	To vse sodi v zagotavljanje pravic otroku, ki mu po zakonskih določilih tudi pripadajo.	Obseg zakonsko zagotovljenih določil - pravic otroku

3. Kako menite, da je izkušnja rejništva vplivala na odpornost posameznega otroka?

Z22	1593	Kakor za koga.	Razlikovanje vpliva izkušnje rejništva
	1594	So otroci, ki se radi vračajo v svojo nadomestno družino tudi po tem, ko rejništvo že poteče, ker jo tretirajo kot svojo družino.	Želja otrok po vračanju v RD po poteku rejništva ('svoja' družina)
	1595	Skozi dolgoletno delo na področju rejništva opažam, da se v nadomestne družine več ne vračajo otroci, kjer misliš, da se bodo pa vseeno še kdaj vrnili in obratno, družine, za katere misliš, da se otroci zaradi poteka življenja v preteklosti ne bodo imeli neke pretirane želje vrniti, pa se v nadomestno družino rade volje še vrnejo.	Samorefleksija izkušenj - obratno razmerje (nevračanje otrok: pričakovanje vrnitve v RD, vračanje otrok: ni pričakovanih vrnitve v RD) zaradi obstoječih razmer
	1596a	Tukaj se mi zdi, da otroci ravnajo na tak način, ker se želijo znebiti svoje preteklosti, jo pozabiti,	Želja po znebiti se lastne preteklosti (pozabljenost)
	1596b	čeprav je to zelo težko, saj preteklost na nek način vedno ostaja z nami; jo nosimo kot prtljago.	Preteklost kot osebna prtljaga
Z23	1597	Tam, kjer rejniki začitijo otroka, lahko otroku izkušnja rejništva doprinese večjo odpornost, otrok dobi občutek varnosti, gotovosti.	Večja odpornost, občutek varnosti, gotovosti (začititi otroka)
Z24	1598	To je zares zelo individualno in odvisno od vsakega otroka posebej.	Individualen vpliv (odvisnost od posameznega otroka)
	1599	Kako izkušnja rejništva vpliva na posameznega otroka je odvisno tudi, v kakšni biološki družini je otrok živel, torej, od kompleksnosti situacije v svoji primarni družini, pa tudi od rejniške družine, načina njenega delovanja, od tega, kako rejniška družina želi, zna, zmore narediti prostor za varnost, resnico otroka in na kak način zmore otroka podpreti.	Odvisnost od MD otroka (kompleksnosti življenja), RD (način delovanja - ustvarjanje prostora za varnost, resnico otroka, podpora)
	1600	Stalno sodelovanje, posluš obeh družin, biološke in rejniške, da se ti dve družini slišita, se podpirata v svojih ravnanjih in vedenjih v največji meri krepi odpornost posameznega otroka.	Stalno sodelovanje, posluš obeh družin, medsebojni posluš obeh družin, podpora
Z25	1601	Bistveno.	Bistven vpliv
	1602	Rejništvo je izkušnja otroka, ki ga zaznamuje.	Rejništvo kot zaznamek
	1603	Tudi če gre za kratkotrajno obliko rejništva, otroka rejništvo 'ohrani'.	Rejništvo kot 'ohranjanje' otroka
	1604a	Rejnik v večini primerov, kjer gre za primere dobrih praks rejništva, postane pomembna oseba v življenju otroka, saj otroku rejniki dajo to sporočilo: "Zmorem, nisem sam, sem varen."	Dobra praksa - rejnica kot pomembna oseba, sporočilo: "Zmorem, nisem sam, sem varen."
	1604b	Zelo pomembno se mi zdi tudi zaupanje otroka v institucijo, pomen, ki ga pripisuje sporočanju socialne delavke, saj se v odnosu z mano odpornost otroka tudi ves čas krepi.	Poudarek pomena zaupanja otroka v institucijo (zaupanje soc. delavki - izhodišče za dobro sodelovanje, doseganje zelenih rezultatov)
Z26	1605	Če otrok v rejniški družini dobro preživi, vpliva pozitivno, dobro.	Pozitiven, dober vpliv
	1606	Rejniška družina vsekakor predstavlja velik prispevek h	RD - kot prispevek

		krepitevi odpornosti otroka.	
	1607	Prvo pri tem pa nedvomno je, da se otrok počuti v tej družini sprejetega in varnega ter je lahko to, kar v resnici je; edinstven otrok.	Sprejetost, varnost, pristnost (edinstvenost)
Z27	1608	Rejniška družina pa po mojem mnenju pozitivno vpliva na otroka.	Pozitiven vpliv
	1609	Res je, da je zelo težko stvari posploševati, saj so si otroci zares zelo različni med seboj, se različno odzivajo, tukaj je pač potrebno slediti otroku samemu.	Težavnost posploševanja stvari (razlikovanje otrok - različni odzivi: sledenje otroku)
	1610	Rejniška družina otroku pomaga pri reševanju težav, s katerimi se otrok sooča.	RD - pomoč pri reševanju težav otroka
	1611	Na primer, otrok, ki je bil v svoji matični družini spolno zlorabljen, ima v veliko primerih velike težave s tem, kaj so 'zdravi dotiki'.	Primer - zloraba: kaj so 'zdravi dotiki'?
	1612	In dolžnost rejniškega starša je, da otroku to pojasni in najpomembnejše pri tem je, da otrok občuti varnost, da zmore govoriti o tej svoji izkušnji in jo na tak način predelovati in preseči.	Mnenje o dolžnosti rejnika pojasniti otrokove dvome (občutek varnosti, odkrit govor, predelovanje, preseganje)
	1613	Tak otrok najprej potrebuje ob sebi osebo, ki ji zaupa, kjer se počuti varnega, saj tega v matični družini ni bilo.	Potreba otroka po zaupni, varni osebi (odsotnost v MD)
	1614a	Tam je bil prisoten stalen strah in ravno to je po mojem mnenju v začetku zelo težko odpraviti;	MD - prisotnost stalnega strahu (težave v odpravljanju)
	1614b	dokazati otroku, da si ti drugačen kot njegov matični starš in da ti lahko zaupa, pri čemer mora otrok to občutiti.	RD - dokaz otroku razlikovanja od njegovega matičnega starša (vzpostavitev zaupanja - občutek/izkustvo otroka)
	1615	Se mi zdi zelo pomembno to, da izkušnjo otroka skupaj z njim 'preoblikuješ' in da deluješ skupaj z otrokom in ob otroku.	Poudarek pomena preseganja izkušnje otroka skupaj z rejnikom (ob, z otrokom)
	1616	Bi pa pri vsem tem izpostavil predvsem brezpogojno ljubezen, ki bi jo morala ob otroku zaščititi prav vsaka rejnica.	Poudarek brezpogojne ljubezni (mnenje: dolžnost vsake rejnice)
	1617	Otroka imeti rad brezpogojno in od njega takšne ljubezni ne pričakovati.	Brezpogojna ljubezen (brez pričakovanj vzajemnosti)
	1618	Otroke bi morali rejniki sprejemati brez pogojev, skupaj z njihovimi matičnimi družinami in z namenom, dati otroku tisto, pri čemer je bil v svoji matični družini prikrajšan.	Brezpogojen sprejem otrok (in njihovih matičnih staršev, namen: omogočiti otroku 'normalno' otroštvo)
	1619	Se osredotočiti na tisto, kar otrok v primarni družini ni pridobil, pa za svoj 'zdrav' psihomotorični in socialni razvoj potrebuje.	Osredotočenje na omogočanje primanjkljavev iz MD (zdrav psihomotorični, socialni razvoj)
	1620a	Se pa seveda tudi dogaja, da se v rejniških družinah pojavljajo čustvene zlorabe otrok, ko otrok ne sme imeti rad svojih matičnih staršev, ker so taki, kot pač so, o njih se govori z negativizmom,	RD - možnosti čustvenih zlorab (prepoved izkazovanja ljubezni do svojih matičnih staršev (poudarjanje negativizma)
	1620b	zaradi česar takšni otroci skozi čas tudi sami začnejo izkazovati zelo negativen odnos do svojih staršev,	Posnemanje otrok rejnikov (negativen odnos do MD)
		ti pa tega običajno ne sprejmejo in v življenje otroka na različne načine posegajo v še večji meri, rejniki pa jim to	Ne sprejemanje MD odklonilnega odnosa otrok, poseganje v življenje otrok,

	1620c	preprečujejo in na tak način se pričnejo boji med rejniki in matičnimi starši, kar pa za otroka nikakor ni v korist.	preprečevanje rejnikov, boj med RD/MD (ni v otrokovo korist)
Z28	1621	Izkušnja rejništva je za otroka vsaj v začetku, ko prehaja iz ene družine v drugo, travmatični dogodek.	Prehod iz MD v RD kot travmatični dogodek za otroka
	1622	Vsak otrok, ki del življenja preživi v rejništvu, ima travmatične izkušnje iz svoje matične- biološke družine in zanj je travma tudi prestavitev iz enega okolja v drugega ter prilagajanje na to okolje.	Travmatične izkušnje otroka (iz MD, prehod: zahteva po prilagajanju)
	1623	Menim, da vse to lahko močno »zamaje« otrokovo dotedanjo trdnost in osebno odpornost, ki pa jo je potrebno v rejniški družini na novo utrditi.	Različni vplivi na otroka (OO - pomen krepitve OO v RD)
	1624	Nekateri odrasli povedo, da jim je rejništvo pomagalo pri graditvi pozitivne samopodobe, pozitivnega pogleda na svet in v prihodnost, jim dalo večšine za preživetje itd. ter jim s tem okrepilo osebno trdnost in odpornost.	Graditev pozitivne samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, na prihodnost, učenje življenjskih veščin, krepitev OO
	1625	Mislím, da je za osebe, ki živijo ali so živele v rejništvu, zelo pomembno, da pridejo do sprave s svojo situacijo, naredijo spravo z biološkimi starši ali drugimi osebami in sprejmejo svojo situacijo kot sestavni del svojega življenja. Če se torej odpornost zgradi (to pomeni, da je otrok to svojo vlogo sprejel, ima podporo, ki jo tudi izkusi, naredi iz sebe več, kot bi sicer, če bi ostal v svoji matični družini), potem je odpornost otroka zgrajena.	Pomen priti do sprave z lastno situacijo (biološkimi starši - soočenje, sprejemanje) Graditev OO (sprejetje lastne vloge, izkustvo podpore, osebni dosežki)
Z29	1626		
	1627a	Otrokom v rejništvu je potrebno prikazati, da rejništvo ni nič slabega	Poudarek prikazovanja rejništva kot nečesa popolnoma 'normalnega' (brez predsodkov)
	1627b	in da so tudi danes nekateri zelo uspešni ljudje živeli v rejniških družinah, na primer Dejan Zavec, sedaj že pokojen Brendi, ..	Poudarek uspešnosti ljudi, ki imajo izkušnjo rejništva (Zavec, Brendi)
	1628	To svojo izkušnjo rejništva morajo otroci videti kot neko priložnost, ki so jo izkusili, ne pa kot nekaj slabega, kar se jim je v življenju pripetilo, saj so (tukaj izpostavljam primere dobre prakse) v rejništvu kar nekaj pridobili, kar drugače vprašanje, kako bi bilo.	Izkušnja rejništva kot priložnost - pridobitev

3. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺pozitivni pogled na svet:

Z22	1629	Menim, da je v tej rejniški družini deklica Š zadovoljna.	Š - zadovoljstvo deklice
	1630	Deklica je sicer v matični družini bila prisiljena v rani	Š - MD - prehitevanje spoznavanja

		začetek izobraževanja, zelo zgodaj so se odpirale teme spolnosti, krajo je deklica v svoji matični družini jemala kot nekaj samoumevnega.	posameznih življenjskih tem (spolnost, kraja kot samoumevnost)
Z23	1631	Pri deklici T pozitivnega pogleda na svet nikoli ni bilo (ga še zdaj ni), a je kljub temu začela bolj pozitivno razmišljat.	K - odsotnost pozitivnega pogleda na svet (več pozitivnega razmišljanja v RD kot v MD)
	1632	Na svet je prej gledala zelo negativno, živela je na način, da je preživela.	K - MD - negativen pogled na svet (boj za preživetje)
	1633a 1633b	Pri fantu E pa je bil v matični družini prisoten zelo negativen pogled na svet, prisoten je bil velik strah, ni bilo občutka varnosti, v rejniški družini pa je začel na stvari gledati iz veliko bolj pozitivne perspektive, pri tem fantu se je z življenjem v rejniški družini zgodil velik preobrat.	E - MD - zelo negativen pogled na svet, prisotnost strahu, odsotnost občutka varnosti E - RD - bolj pozitivna perspektiva (velik preobrat)
	1634	Deklica Z ima večino časa ko je v rejniški družini pri sestri pozitiven pogled na svet, razen z nekajkratnimi epizodami v obdobju adolescence, ko ni imela veselja do ničesar, ne do šole, ne do česar koli.	Z - RD - večinoma pozitiven pogled na svet (izjemne situacije/trenutki nihanja pozitivnega v negativni pogled, nato vračanje)
	1635	Rejnica jo je spodbujala, hkrati pa tu dala jasno vedeti, kaj od nje pričakuje in je pri tem tudi vztrajala.	Spodbujanje rejnice, jasno izražanje lastnih pričakovanj (vztrajnost)
Z24	1636	Opažam, da imajo otroci, ki odhajajo v rejniške družine zelo podobne težave in kljub temu, da je vsak otrok drugačen in edinstven, včasih lahko pri težavah, ki se pojavljajo v njihovih življenjih, potegnemo neke vzporednice.	Podobnost težav otrok z izkušnjo rejništva (vzporednice) kljub edinstvenosti otrok
	1637	Menim, da otroci v času življenja v svojih bioloških družinah zelo negativno vidijo svet in v stvareh zelo redko prepoznajo pozitivnost.	Otroci - MD - pogosto zelo negativen pogled na svet, redko prepoznavanje pozitivnosti
	1638	Kasneje, z odhodom v rejniško družino, pride zelo pogosto do sprememb na tem področju in sicer v smislu, da že bolj znajo in si predvsem upajo videti stvari kot pozitivne, prav tako postanejo tudi bolj občutljivi za vse tisto, kar se jim dogaja, na način, da prepoznajo in si upajo videti slabe stvari, ki se dogajajo znotraj njihovih bioloških družin, hkrati pa tudi prepoznati drugačen način življenja, delovanja znotraj rejniške družine, v primerjavi s svojo biološko družino.	Odhod v RD - pojav sprememb (pozitivizem, intenziteta občutljivosti: prepoznavanje, ozaveščanje slabih stvari iz MD, zmožnost primerjave MD - RD (primerjava: podobnosti? razlike)
Z25	1639	Mislím, da sta tako M kot N prišla v 'prave' družine, v katerih znotraj njihovega besednjaka ni besede 'težava', ampak samo 'izzivi'.	Prihod M, N v RD ('odsotnost' težav, nadomeščanje z izzivi)
	1640	Rejnici obeh sta zelo suvereni, o otrocih, ki so pri njiju v rejništvu govorita na način "moji, naši otroci", živijo kot družina; pojem 'rejniška' je le ena predpona v besedni	Suverenost rejnic (govor o 'mojih, naših otrocih', družini: 'rejniška' le kot predpona

		zvezi 'rejniška družina'.	
	1641	Rejnici sta pomagali otrokom na poti sprejetja drugačnosti, drugih oseb, prepoznanja lastne resnice, dali sta jima priložnost za pogovor, prostor ubesediti čustva.	RD - pomoč rejnic otrokom pri sprejemanju drugačnosti, prepoznavanju lastne resnice, omogočanju priložnosti za pogovor, ustvarjanju prostora za vsa čustva (ni prepovedanih čustev)
	1642	V rejniški družini so ti otroci dobili nek nov pogled na svet, širino, tukaj so lahko to, kar v resnici so.	RD- nov pogled na svet, možnost biti to, kar si (brez pretvarjanj, zahtev)
Z26	1643	Dolga leta sem sodelovala s puncama, ki sta v rejniški družini pri ga. MP.	Dolgoletno sodelovanje MŽ s puncama pri rejnici MP
	1644	Prva punca R menim, da je v rejniški družini pridobila veliko pozitivnega, prostor, kjer je bila slišana.	RD - pozitivne pridobitve, prostor slišnosti
	1645	Mislim, da se pogled na svet pri otrocih z izkušnjo rejništva lahko spremeni, vendar so te spremembe v veliki meri odvisne od rejniških staršev; od njihovega pogleda na stvari, načinom ravnanja, tudi načinom izražanja lastnih čustev.	Spremembe pogledov na svet (v odvisnosti od RD: pogled, način ravnanja, vedenja, izražanja čustev)
	1646	Nekateri rejniki imajo pozitiven pogled na svet, so pozitivno naravnani, jim je to nekaj samoumevnega in s to pozitivno naravnanoostjo tudi vplivajo na otroke, ki prihajajo k njim v rejništvo.	Pozitiven pogled, naravnanoost nekaterih rejnikov (samoumevnost), vpliv na otroke v rejništvu
	1647	Drugi pa morda niso toliko pozitivno usmerjeni, takšne rejnike je potrebno krepiti, jih vedno znova opogumljati in krepiti njihovo moč na način, da se zavedajo, da zmorejo in znajo narediti najboljše za otroke v rejništvu in tako tudi dvigujemo njihovo samozavest ter pozitivno naravnanoost, ki pa jo potem oni prenašajo na otroke v rejništvu.	Manjša mera pozitivne naravnanoosti drugih rejnikov (izraženo mnenje MŽ po potrebi krepitve moči, opogumljanja takšnih rejnikov (zavedanja pomena zmožnosti, znanja pomagati otrokom, dvigovanja njihove samozavesti, pozitivne naravnanoosti)
	1648	Gre za en tak povezan krog; potrebno je trdno delo tako z otroki z izkušnjo rejništva, kot vsekakor tudi z rejniki, nanje nikakor ne smemo pozabiti, saj so steber otroku in morajo biti močni ter verjeti vase.	Povezan krog (delo z otroki, rejniki: steber otroku - potreba po moči, veri vase)

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

Z22	1649	V matični družini ni bilo možnosti izražanja čustev, nikogar ni bilo, ki bi deklico negoval, na nek način ni sama sebi dovolila izražanja čustev, saj je hitro ugotovila, da ni opažena.	MD - ni možnosti izražanja čustev (odsotnost negovanja, dovoljenja izražanja lastnih čustev, neopaženost)
	1650	Matični starši so zadovoljevali le svoje potrebe, potrebe deklice Š pa so milijon in enkrat zavrnili in spregledali.	MD - zadovoljevanje lastnih potreb, spregledanje, zavračanje potreb deklice Š
Z23	1651	Pri T je sprememba v načinu ravnanja z lastnimi čustvi sigurno prisotna.	K - sprememba pri ravnanju z lastnimi čustvi
	1652a	V rejniški družini se je naučila in ima tudi možnost izraziti se	K - RD - možnost, učenje izražanja sebe
	1652b	v matični družini ni imela tega občutka, da je sploh komu	Odsotnost občutka možnosti izražanja sebe (nezanimanje MD zanjo)

		mar zanjo.	
	1653	Sedaj, ko živi sama (sicer je še v rejništvu, ker se še šola) se mi velikokrat zdi, da se ponavlja vzorec življenja iz matične družine, spet je čustveno ujeta v travmo, travme iz matične družine do sedaj še ni zmogla preseči, tega se tudi sama zaveda.	Mnenje o ponavljanju vzorca življenja K iz MD (tudi po odhodu iz MD: čustvena ujetost v travmo, nezmožnost preseganja travme: sicer ozaveščenost)
	1654	E je v matični družini doživel veliko agresije, velike stiske, zaradi česar se po mojem mnenju niti imel časa prilagajati in slediti svojim čustvom; ni bilo ustvarjenega prostora za izražanje čustev.	E - MD - doživljanje agresije, stisk (ni časa za prilagajanje, sledenje sebi, odsotnost ustvarjenega prostora za izražanje lastnih čustev)
	1655	Sedaj, v rejniški družini pa je postal zelo fleksibilen pri načinu ravnanja s čustvi, mislim, da v veliki meri izraža svoja čustva.	E - RD - velika fleksibilnost pri načinu ravnanja s čustvi
	1656	J je ves čas trajanja rejništva imela možnost in priložnost izražati vsa čustva, to ji je bilo dovoljeno.	Z - RD - možnost (dovoljenje) za izražanje vseh čustev
Z24	1657	Menim, da je s prihodom otroka v rejniško družino izražanje čustev na ustrezen način pridobitev večine otrok.	Prihod v RD - možnosti izražanja čustev
	1658	Otroci se šele v rejniški družini največkrat naučijo, da je prav, da svoje občutke izrazijo, da izrazijo svoje želje, potrebe, da jih ne potlačijo, se jim izogibajo, ker gre morda za negativna čustva, za katera v biološki družini ni bilo dovoljeno, da so izražena.	RD - učenje pomena izražanja lastnih občutkov, želja, potreb (pomen odsotnosti potlačitve, izogibanja negativnim čustvom - izražanje tudi le-teh)
	1659	Opažam, da otroci z življenjem v rejniški družini pridobijo tudi boljšo samopodobo, ozaveščenost, kje so dobri, kje so njihova močna področja, pa tudi to, kaj pa je tisto, kar jih skrbi, jih je strah.	RD - boljša samopodoba, ozaveščenost virov moči (močna področja, skrbi, strahovi)
	1660	Tudi v takšnih primerih vedo, na koga se lahko obrnejo, kako naj ravna oz. v primeru, če tega ne vedo oziroma niso prepričani vedo, kje lahko poiščejo pomoč, nasvet.	Vednost otrok glede zaupne osebe (iskanje pomoči, nasvetov)
	1661	Otroci znotraj rejniške družine oblikujejo zelo jasno sliko o tem, kaj si želijo.	Oblikovanje jasne slike otrok o lastnih željah
Z25	1662a	V rejniški družini so ti otroci pridobili zmožnost ozaveščenosti lastna čustva,	RD - pridobitev zmožnosti ozaveščenosti lastnih čustev
	1662b	v matični družini jim tega starši niso znali predstaviti, saj sami niso bili v stiku s svojimi čustvi na način, da bi jih zmogli ozaveščenosti.	MD - nezmožnost matičnih staršev predstaviti pomen ozaveščenosti, izražanja otrokovih čustev zaradi odsotnosti stika z lastnimi čustvi
Z26	1663	Mislim, da je tukaj spet zelo odvisno od posameznega rejnika.	Različnost rejnikov
	1664	Rejniki, ki nimajo težav z izražanjem svojih čustev, tudi lažje ustvarijo prostor za izražanje čustev otrok in je tako vse lažje.	Povezanost med zmožnostjo izražanja svojih čustev rejnikov in ustvarjanja prostora za čustva otrok
	1665	Vendar sama opažam, da obstajajo tudi rejniki, ki imajo sami težave izraziti lastna čustva in potem tega tudi od otroka ne morejo pričakovati.	Opaženost povezave med težavo rejnikov izraziti svoja čustva in zavedanjem odsotnosti pravice postavljanja zahtev otroku
	1666a	Tukaj nastopi vloga nas, socialnih delavcev, ki opazimo in govorimo z rejniki o pomembnosti izraziti lastne občutke in čustva,	Pomen vloge socialnih delavcev (opaženost, govor o pomenu izražanja lastnih čustev, občutkov)

	1666b	saj s tem dajo vzgled otrokom v rejništvu in hkrati dovoljenje ter spodbudo otrokom, da tudi oni izrazijo svoja čustva.	Dajanje vzgleda rejnikov otrokom, dovoljenja, spodbude k izražanju lastnih čustev otrok
	1667	Čustva so nekaj zelo zapletenega, o njih je marsikomu zelo težko govoriti in jih izraziti, to težavo je potrebno ozavestiti.	Zapletenost čustev, težkost govora o njih, izražanja, pomen ozaveščanja težave

☺ prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

Z22	1668	V matični družini je bila deklica Š 'ranjena žival', saj je oponaša živali, vljudnosti ni bilo prisotne, prisotna pa je bila pretirana lepljivost (objemanje ljudi, ki jih Š ni poznala), brezbrizni kontakti in navezovanje stikov z drugimi ljudmi.	Š - MD - 'ranjena žival' (oponašanje živali, odsotnost vljudnosti, pretirana lepljivost, brezbrizni kontakti, navezovanje stikov z neznanimi ljudmi)
	1669a 1669b 1669c	V rejniški družini si je deklica priučila navade, v matični družini ni bilo prisotne nobene varnosti, ni ločevala med varno in nevarno situacijo, v rejniški družini je deklica ponotranjila to, kar je dobro in da se da težave premagati tudi na drugačen način kot s tabletami, kar je bila navajena iz svoje matične družine; tam je bilo prisotno prekomerno uživanje raznolikih tablet za pomiritev.	RD - priučitev navad MD - odsotnost varnosti, ločitve med varno/nevarno situacijo RD - ponotranjenje 'dobrega', kompenzacija (uporaba drugačnega načina pomiritve kot s pomočjo uživanja tablet)
	1670	V rejniški družini je deklica takoj, ko se je počutila dovolj varno zahtevala tablete.	Š - RD - zahteva deklice po tabletah
	1671	V matični družini je bila Š zelo prilagodljiv otrok, naučila se je metod preživetja, vedno je ravnala tako, da je preživela in se na tak način zaščitila.	Š - MD - velika prilagodljivost, učenje metod preživetja (samozaščita)
	1672a 1672b	Vedela je, kaj lahko doseže pri starših, v matični družini je s svojimi matičnimi starši zelo manipulirala in to manipulacijo je obdržala še sedaj v rejniški družini, čeprav je tukaj skozi drugačne vzorce ravnanja hitro ugotovila, da tega ne sme početi in ji to v rejniški družini tudi ni dovoljeno, zaradi česar rejniška družina v primerih poskusov Š takšno njeno ravnanje blokira.	Vednost Š o delovanju svoje manipulacije na matične starše Učenje drugačnih vzorcev ravnanja (ugotovitev uporabe neustreznih vzorcev ravnanja - ozaveščenost - blokada uporabe starih vzorcev ravnanja iz strani RD)
Z23	1673	V matični družini sta se morala tako K, kot E prilagoditi vsem situacijam in jih sprejeti, četudi so jim bile te največkrat v škodo.	K, E - MD - prilagajanje, sprejemanje (nastajanje škode)
	1674a 1674b	V rejniški družini pa menim, da se K toliko ne prilagaja življenjskim situacijam in jih tudi vseh ne sprejme, prav tako tudi ne E, čeprav v primerjavi s K je prisotnega več prilagajanja in sprejemanja.	K- RD - odsotnost popolnega prilagajanja, sprejemanja E - MD - več prilagajanja, sprejemanja
	1675	Razlog za to je po mojem mnenju uporništvu, ki je pri	Uporništvu kot pogost pojav pri otrocih z

		otročih z izkušnjo rejništva zelo pogosto prisotno.	izkušnjo rejništva
	1676	To pa izhaja iz boja za preživetje znotraj matične družine, kjer so ti otroci prepuščeni sami sebi.	Izvor upornosti iz boja za preživetje (prepuščenost otrok samemu sebi)
	1677	se v različnih življenjskih situacijah dobro prilagaja, znajde, je samoiniciativna, odgovorna, ima smisel za humor.	Z - dobra prilagodljivost, iznajdljivost, samoiniciativnost, odgovornost, smisel za humor
Z24	1678	Menim, da otroci z odhodom v rejniško družino postanejo bolj prilagodljivi, tukaj imam v mislih, osebnostno prilagodljivi.	Prihod v RD - več osebne prilagodljivosti
	1679	Bolj vedo, kako se obnašati v posameznih situacijah, kako v določenih situacijah ravnati in podobno.	RD - jasna predstava o 'ustreznih' načinih vedenja v posameznih situacijah
	1680	Se pa pri večini otrok vsekakor pojavlja še vedno upor, na tem mestu menim, da morajo biti rejniki zelo vztrajni, da ta otrokov upor presežejo in ravnajo v nasprotju z željo otroka, vendar pa za otrokovo dobro, s čimer preprečujejo to, da otrok sam sebe ogroža.	Upor (poudarek pomena vztrajnosti pri preseganju upora, ravnanje za dobro otroka, preprečitev ogroženosti otroka)
	1681	To prilagodljivost življenjskim situacijam je po mojem mnenju možno spremeniti, vendar je potrebno v to vložiti veliko energije, sploh če se pojavlja že prej omenjen stalen upor otroka.	Mnenje o možnosti sprememb v prilagajanju (potrebna energija)
	1682	Tako pač je, ljudje se rodimo z določenimi potenciali in pomanjkljivostmi, to so biološke značilnosti, ki ostajajo, se ponavljajo.	Rojstvo ljudi z določenimi potenciali, pomanjkljivostmi (biološke značilnosti)
	1683	Drugo pa je socializacija, pri čemer otrok lahko veliko pridobi in gre za nadgradnjo njegovega potenciala, ki je bil prepoznan ali pa se njegov potencial izgubi, ker ga nihče ni prepoznal v otroku in se tako ni razvil.	Socializacija (možnosti pridobitev: nadgradnja potenciala (prepoznanje), izguba potenciala (ni prepoznanja, ne razvoja)
	1684	V svojih bioloških družinah ti otroci običajno niso slišani, so prezrti, spregledani.	MD - odsotnost slišnosti, prezrtost
	1685a	Tudi ti otroci razvijajo različne potenciale,	Razvoj različnih otrokovih potencialov (različna področja)
	1685b	včasih celo na področjih, kjer jih potencial ogroža, ni v otrokovo korist, v takšnih primerih je dolžnost nas, socialnih delavcev, da skupaj z otrokom delamo na tem, da moč takšnega potenciala slabi, moč odvezujemo.	Razvoj potencialov na področjih ogroženosti otroka - dolžnost socialnih delavcev postopnega odvezovanja moči, ki je v otrokovo škodo
	1686	So pa potem tudi področja, kjer pa otrok z izkušnjo rejništva sploh nima moči, ali pa jo ima zelo malo.	Področja popolne nemoči/majhne moči otroka
	1687	Tam pa je naša naloga moč dodat, jo krepiti, spodbujati otroka, da razvije potencial, ki gre njemu naproti, ki je v njegovo dobro, korist.	Naloga socialnih delavcev (dodajati moč, jo krepiti, spodbuda za razvoj potenciala - dobro, korist otroka)
Z25	1688a	Menim, da so ti otroci včasih celo 'preveč' prilagodljivi, saj so se doma pojavljali 'viharji' in so razvili določene obrambne mehanizme, ki so jih morali razviti, da so preživel.	'Prevelika' prilagodljivost otrok z izkušnjo rejništva
	1688b		Pojav 'viharjev' v MD - razvoj obrambnih mehanizmov (boj za preživetje)
	1689	V matični družini so tako dobili izkušnjo realnosti svoje matične družine.	MD - pridobitev izkušnje realnosti svoje primarne družine
	1690	V rejniški družini pa menim, da rejnici ne zahtevata od njih prilagajanja, saj te otroke zares slišita.	RD - ni zahtev prilagajanja, pač pa posluh (slišnost rejnic)
	1691	Na primer izbira šole je bila povsem v rokah otrok, rejnici	Izbira šole - odločitev otrok, podpora

		sta jih pri izbiri le podpirali, svetovali na poti ozaveščanja otroka o tem, kdo je in kaj si želi.	rejnici, svetovanje, pomoč pri ozaveščanju kdo je, kaj si želi
	1692	Ti otroci se prilagajajo le v povezavi s sobivanjem, ko je potrebna določena stopnja prilagajanja vsakega, ki živi v neki skupnosti, v tem primeru tej družini.	Prilagajanje le v določeni meri (obvezna prilagoditev zaradi sobivanja)
	1693	Menim, da s takšno obliko prilagajanja nimajo težav.	Odsotnost težav zaradi prilagajanja
	1694	Pri učenju zmožnosti prilagoditi se imajo po mojem mnenju veliko vloge rejniki in pri zadevah, ki se tičejo posameznega otroka ti dve rejnici nikakor ne zahtevata prilagajanja, ponujata mu svojo `odprto dlan` in mu sledita v njegovih potrebah in željah.	Mnenje o pomenu vloge rejnikov pri razvoju zmožnosti prilagajanja (ni zahtev, sledenje, podpora, opora)
Z26	1695	Otrok se mora na prehodu iz matične v rejniško družino tako in tako prilagoditi, saj z odhodom iz matične družine in prihodom v rejniško družino hkrati vstopa v novo okolje, začenja novo življenje, obkrožen z novimi ljudmi.	Obvezna prilagoditev na prehodu iz MD v RD (novo okolje, novo življenje, novi ljudje)
	1696a 1696b	Prilagodit se mora tudi pri stikih z matično družino, v primeru, da stiki so, otrok pri tem potrebuje zares veliko notranje moči.	Prilagodljivost stikom z MD Stiki (pomen velike notranje moči otroka)

☺ altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

Z22	1697a 1697b	Altruizma v matični družini ni bilo prisotnega, v rejniški družini pa je imela deklica Š že od vsega začetka možnost altruizem razviti, vendar ga ni ravno razvila, to pa je po mojem mnenju posledica njenega karakterja.	Š - MD - odsotnost altruizma Š - RD - možnosti razvoja, odsotnost razvoja altruizma (vpliv karakterja)
	1698	Ima sicer razvit čut za druge ljudi, vendar mislim, da jim ni pripravljena ravno brezpogojno pomagati.	Razvit čut za druge ljudi, odsotnost brezpogojne pomoči
	1699a 1699b 1699c	Deklico Š vidim kot `alfa samico`, ki pomaga drugemu z namenom, da bi jo drugi videli kot pametno in lepo; vse bi naredila za pohvalo, šla tudi preko sebe, samo za to, da bi bila videna. Pomagala ne bi iz notranjega vzgiba.	Videnje Š kot `alfa samice` (pomoč z namenom iskanja pozornosti, predstavljanja sebe kot pametne, lepe) Š - potreba po pohvali, zmožnost iti preko sebe (vidnost) Odsotnost notranjega vzgiba pomoči
	1700a 1700b	Deluje na način `pustite me, ne me gledat`, dostopna je njena pojava, kjer je lahko pohvaljena, vse naredi za pohvale.	`Pustite me, ne me gledat` Dostopnost pojave (narediti vse za pohvalo)
	1701	Kritike drugih zelo slabo prenese, želi si le dosežkov.	Slabo prenašanje kritik drugih

Z23	1702	K je dobronamerna do drugih ljudi, tak je tudi njen študij fizioterapije, kjer je prisotna ta pomoč sočloveku.	K - dobronamernost (študij): prisotnost pomoči sočloveku
	1703	Je tudi pripravljena pomagati človeku, vendar menim, da ne popolnoma brezpogojno in kdajkoli ter komurkoli.	K - pripravljenost pomoči človeku (odsotnost brezpogojne pomoči - kjerkoli, kdajkoli, komurkoli)
	1704a	Tega v matični družini po mojem mnenju ni bilo	K - MD - odsotnost želje pomoči
	1704b	in je razvila zgolj v rejniški družini.	K - MD - razvoj želje po pomoči
	1705	E je tudi to sposobnost razvil šele znotraj rejniške družine.	E - RD - razvoj sposobnosti pomoči drugemu
	1706	Prej ga je oče silil v to, da je pri delu pomagal le njemu.	E - MD - zahteva po pomoči za dobro družine
	1707	Kot sem dejala že zgoraj, imata oba razvit ta čut za drugega človeka, vendar tudi ne v tako zelo veliki meri.	Razvoj čuta za drugega človeka (manjša mera)
	1708	Sta pripravljena za pomoč drugemu, vendar tudi ne vedno in komurkoli.	Pripravljenost za pomoč drugemu (ne brezpogojno)
	1709	Z je nesebična, rada pomaga nečaku in ji je to v veselje.	Z - nesebičnost, veselje do pomoči
Z24	1710	Generalno menim, da so otroci z izkušnjo rejništva osebe s povečano občutljivostjo za ljudi, opažam, da tudi živali.	Povečana občutljivost otrok z izkušnjo rejništva za ljudi, živali
	1711	Zelo dobro se zavedajo, da ljudje živimo v medsebojni odvisnosti in da si za to, da preživimo moramo pomagati med seboj, vendar po drugi strani zelo težko to tudi zares počnejo v praksi.	Zavedanje medsebojne odvisnosti, potrebe po medsebojni pomoči (praksa)
	1712	Tukaj se pojavlja en tak prepad med tistim, kar si želijo in tistim, kar v praksi potem tudi zmorejo narediti, brez da bi od nekoga kaj pričakovali v zameno.	Prepad med željami in možnostmi v praksi
Z25	1713	V rejniških družinah vsekakor visoka stopnja altruizma, zelo jasno ga izražajo skozi sobivanje z drugimi otroci v rejništvu.	RD - visoka stopnja altruizma (jasno izražanje skozi sobivanje)
	1714	V prvi družini bivajo štirje, v drugi trije otroci z različnimi zgodbami in z različnimi karakterji.	1. RD - 4. otroci, 2. RD - 3. otroci (različne zgodbe, karakterji)
	1715	Prej v matičnih družinah ta občutek za pomoč drugim ni bil razvit v tako visoki meri, morda je bil, vendar v obliki pomoči svojim staršem, ne pa drugim ljudem.	MD - odsotnost zelo razvitega občutka za pomoč drugim (le pomoč svojim matičnim staršem, ne drugim)
	1716	To zmožnost so v vsej svoji polnosti ti otroci razvili skozi bivanje v rejniški družini.	Razvoj zmožnosti pomoči drugemu - bivanje v RD
	1717	V rejniški družini ima vsak otrok pravico do svojega glasu, občutek pripadnosti, ob tem pa razvije tudi določeno stopnjo prilagodljivosti za skupno sobivanje.	RD - pravica do svojega glasu, občutek pripadnosti, prilagodljivost (sobivanje)
Z26	1718	Mislim, da otroci z izkušnjo rejništva ta občutek pomagati drugim pridobijo v rejniški družini.	Pridobitev občutka pomoči sočloveku v RD
	1719	Otroci imajo običajno veliko sposobnosti, vendar le-te v matični družini niso bile prepoznane in spodbujene.	Veliko sposobnosti (neprepoznavnost, nespodbujenost v MD)
	1720	V matičnih družinah ti otroci funkcionirajo na nižjem socialnem nivoju v povezavi z osebami, ki so podobne njihovim matičnim staršem in ki tudi delujejo ter živijo na način, kot živijo njihovi matični starši.	MD - delovanje na nižjem socialnem nivoju (družba oseb podobnim MD)
	1721	Tukaj nekaj odstopanj po mojem mnenju ni.	Odsotnost velikih odstopanj od povprečja

			(norme)
--	--	--	---------

☺motiviranost za spremembe:

Z22	1722	Prihod deklice Š je bil stresen za celotno rejniško družino, morda je bila celo v preveč veliki meri motivirana za spremembe, saj je na primer že prvi dan naslovila rejnico kot 'mama'.	Stres prihoda Š za RD (motiviranost deklice za spremembe: morda 'prevelika?' - prvi dan poimenovanje rejnice kot 'mame')
Z23	1723	K zelo strmi k temu, je zelo motivirana za spremembe, za to, da bi uspela zaživeti življenje brez stalnega spremstva težkih preizkušenj, ki jih je doživela v svoji matični družini.	K - strmenje, motiviranost za spremembe (novo življenje z odložitvijo preteklih negativnih izkušenj - iz MD)
	1724	E pa je sicer še premajhen (12 let), ampak mislim, da že živi to spremembo, ki si jo je želel.	E - življenje vnesenih sprememb
	1725	Z se je v procesu rejništva spremenila, dozorela, na življenje gleda odgovorno in s pozitivno držo.	Z - spremembe s prihodom v RD (dozorelost, odgovornost, pozitivizem)
Z24	1726	Večji kot je v biološki družini primanjkljaj za otroka, manj kot je imel otrok v družini možnosti za razvoj in zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb in potencialov, ki jih ima, večja 'ojačitev' otroka je potrebna kasneje, v rejniški družini.	Povezanost primanjkljajev v MD (možnosti za razvoj, zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb, potencialov) s potrebo po vloženi energiji za ojačitev otroka (kasneje v RD)
	1727	To so otroci brez notranje moči, oz. imajo jo, pa ta ni bila prepoznana in spodbujena.	Otroci brez notranje moči, z majhno mero notranje moči (neprepoznavnost, nespodbujenost)
	1728	Otrok potrebuje iz strani rejniške družine pozornost, ima potrebo po priznanju, sprejemanju, uspehu, urejenosti, da se jih vidi, sliši, se prepozna njihove potenciale, talente.	RD - potreba otroka po pozornosti, priznanju, sprejemanju, uspehu, urejenosti, videnju, slišnosti, prepoznavanju potencialov, talentov
	1729	Za spremembe so ti otroci, generalno gledano motivirani, potrebujejo le ustrezno spodbudo skozi jasne usmeritve rejnikov.	Motiviranost večine otrok za spremembe (potreba po jasni spodbudi z usmeritvami)
Z25	1730	V matični družini neke motivacije za spremembe ni bilo.	MD - odsotnost motivacije za spremembe
	1731	V ospredju je bil bolj vidik preživetja za vsako ceno.	Vidik preživetja za vsako ceno (ospredje)
	1732a 1732b	Mislim, da so sedaj v rejniških družinah ti otroci prebudili motivacijo za določene spremembe, imajo svojo idejo, rejniki so pri njih znali prebuditi vizijo, s tem se otroci čutijo še bolj sprejete, prej te sprejetosti ni bilo.	RD - prebuditelj motivacije otrok za določene spremembe, razvoj lastne ideje Prebuditelj vizije otrok iz strani rejnikov (razvoj občutka sprejetosti)
	1733	Pri otrocih v rejništvu prepoznam visoko stopnjo ambicioznosti na način 'v življenju bom samostojen, dosegel bom kar želim'.	Visoka stopnja ambicioznosti (hrepenenje po dosežkih, odločitev zanje)
Z26	1734a	V matičnih družinah otroci niso motivirani za spremembe, saj so navajeni funkcionirati po nekem določenem ustaljenem načinu življenja, ki pa je zanj 'neustrezen',	MD - odsotnost motiviranosti za spremembe (ustaljeni način življenja - 'neustrezen')

	1734b	vendar se običajno otroci sploh v prvih letih življenja tega sploh ne zavedajo, ker poznajo le tak način življenja in preživetja.	Nezavedanje možnosti sprememb (poznavanje)
	1735	Načina življenja v matični družini se začnejo zavedati šele, ko nekoliko odrastejo in pridejo v stik s širšo socialno mrežo; med vrstniki, v šoli.	Začetek zavedanja življenja v MD (odraščanje, stik s širšo socialno mrežo)
	1736	V rejniški družini pa menim, da otroci so motivirani za določene spremembe, če so le dovolj podprti in spodbujeni k posameznim spremembam iz strani rejnikov in drugih, njim pomembnih oseb.	RD - motiviranost za določene spremembe (podpora, spodbude iz strani njim pomembnih oseb)

☺fleksibilen način razmišljanja:

Z22	1737	V rejniški družini je bila deklica Š vzgojena drugače, naučila se je sprejemati drugačnost, se postaviti zase, opredeliti zakaj razmišlja na nek način, tudi presenetit z določeno svojo formulacijo razmišljanja.	RD - vzgoja sprejemanja drugačnosti, zaupanja vase (postaviti se zase), pojasnitve svojega načina razmišljanja
	1738	Tukaj deklica deluje bolj realno, sedaj že tudi bolj odraslo, svet okrog sebe vidi bolj realno, kot njeni vrstniki, ima veliko sposobnost predvidevanja, nikakor ni ovca, ki bi sledila, ampak zna zelo dobro razmisliti s svojo glavo, kaj je zanjo dobro in kaj ne.	RD - realno, odraslo delovanje, sposobnost predvidevanja, ni sledenja (zmožnost samostojnega delovanja)
	1739a 1739b	Koliko je deklica Š prilagodljiva, toliko so spremembe zanjo ogrožujoče, prehodi zanjo predstavljajo velik izziv - pri njej se pogosto pojavljajo občutki strahu, preverjanje ali zmore - za to potrebuje spodbudo, da ji nekdo vedno znova potrdi: ti si ok, pametna, lepa, ampak se moraš za vse potruditi.	Povezanost stopnje prilagodljivosti Š z ogrožujočimi situacijami Prehodi kot izziv - pojav občutka strahu, preverjanje lastnih zmožnosti (potreba po spodbudi, potrditvi)
	1740	V rejniški družini jo vedno znova spodbujajo k temu, da se trudi in da lahko s trdom vse doseže, če le želi in se za tisto potruji.	RD - spodbuda k trudu, ozaveščanju pomena možnih dosežkov (želja, trud)
	1741	Zanjo je značilno rivalstvo, to ima še iz matične družine.	Rivalstvo (MD)
	1742	Med otroci, s katerimi se druži, se pri Š pojavlja stalna potreba po pohvali, biti v ospredju.	Š - stalna potreba po pohvali (ospredje)
Z23	1743a 1743b	K znotraj matične družine te možnosti ni imela, v rejniški družini pa je začela zelo fleksibilno razmišljati o stvareh, čeprav kljub temu, nikakor ne zmore iti preko težkih stvari, ki jih je doživela.	K - MD - odsotnost fleksibilnega načina razmišljanja RD - začetek fleksibilnega razmišljanja (odsotnost razvoja zmožnosti preseči slabe pretekle izkušnje)
	1744	E še ne razmišlja veliko, v razmisleku precej sledi razmišljanju rejnice, saj je še majhen (12 let).	E - odsotnost razmišljanja v večji meri, sledenje rejnici (načinu razmišljanja)
	1745	V matični družini za fleksibilen način razmišljanja sploh ni bilo možnosti, E se je le boril za svoje preživetje.	E - MD - odsotnost možnosti za fleksibilen način razmišljanja (le boj za

			preživetje)
	1746	V rejniški družini je bilo razmišljanje deklice J vedno spontano in pristno, v matični družini so bile razmere neurejene in tudi mlajša je bila.	J - RD - spontano, pristno razmišljanje (neurejenost razmer)
Z24	1747a 1747b	Mislim da otroci zelo postajajo fleksibilni, imajo moč, da zmorejo preživeti z dvema družinama, o tem tudi razmišljajo, lojalnost do matične družine ostaja, otroci v rejništvu začnejo razmišljati na način, da se zmorejo postaviti zase, zavarovati svoj položaj na način manipulacije s katero od družin, to se dogaja zelo pogosto, in sicer na način, da kar mi ni dovoljeno početi v rejniški družini, poskušajo doseči pri svojih bioloških starših.	Razvoj fleksibilnosti pri otrocih (moč, zmožnost živeti z/med dvema družinama) Obstoj lojalnosti otrok do MD, začetek razmisleka o pomenu zaupanja vase, varovanju svojega položaja (uporaba manipulacije - vse nedovoljeno v RD poskusijo doseči v MD)
	1748	Zelo so fleksibilni tako v razmišljanju, kot tudi kasneje v dejanjih.	Fleksibilnost v razmišljanju, dejanjih
Z25	1749	Ti otroci so zelo odprti, zagotovo na njihov fleksibilen način razmišljanja vplivajo tudi skupna potovanja in izleti, ki so v obeh rejniških družinah pogosto prisotna.	‘Odprtost’ otrok, vpliv skupnih potovanj, izletov
	1750	Srečevanje in dialog z drugimi ljudmi, drugačnimi mnenji, pogledi, zahteva prilagodljivost v razmišljanju in v dejanjih in sprejemanje drugačnosti.	Srečevanje, dialog z drugimi ljudmi, sprejemanje različnih mnenj, pogledov, zahteva po prilagodljivosti v razmišljanju, dejanjih
Z26	1751	V matičnih družinah otroci ne razmišljajo ravno fleksibilno, ker te možnosti pač nimajo.	MD - odsotnost fleksibilnosti razmišljanja (odsotnost možnosti)
	1752	V rejniški družini MP pa otroci imajo to možnost fleksibilnega razmisleka, saj se od njih nič ne zahteva za vsako ceno, pač pa rejniki sledijo otrokom in izhajajo iz njih.	RD - poudarek pomena fleksibilnosti razmišljanja (ni postavitve zahtev, sledenje otrokom, izhajanje)

☺iskanje življenjskega smisla:

Z22	1753	V matični družini je bila deklica Š še premajhna, zato o življenjskem smislu še ni razmišljala.	MD - prenizka starost deklice Š
	1754	Sedaj, v rejniški družini se išče, išče svojo življenjsko pot, ali bo vztrajala ali ne, pa bomo videli sproti.	RD - iskanje sebe, svoje življenjske poti (vztrajnost?)
	1755	Vem, da je njena prva izbira trenutno izbira poklica policistke, tukaj iz dosedanje njene življenjske situacije sklepam, da ta njena želja izhaja iz njenega osebnega vzgiba kaznovati nekoga, ki ne ravna v skladu s pravili in hkrati stopiti na stran človeka, ki je v stiski.	Izbira poklica policistke (izvor želje: osebni vzgib kaznovanja nekoga, ki ravna v nasprotju s pravili/podpreti človeka v stiski)
Z23	1756	K življenjski smisel še išče, izkušnje iz matične družine jo vedno znova obremenjujejo pri uresničitvi smisla, ki ga	Iskanje življenjskega smisla, obremenjenost s preteklimi izkušnjami

		delno že prepozna; ima zelo jasno sliko o tem, kaj si želi.	(neuresničitev smisla - jasna predstava o željah)
	1757a	V matični družini E življenjskega smisla ni bilo, smisel je E imel priložnost videti le v delu od jutra do večera,	E - MD - odsotnost življenjskega smisla, edin smisel - delo od jutra do večera
	1757b	saj mu je oče tudi le to dopuščal,	Dopuščanje biološkega očeta (uresničevanje smisla MD - stalno delo)
	1757c	sedaj pa mislim, da prepozna smisel v marsikateri stvari in dejanju ter nasploh v življenju.	Mnenje o prepoznavanju smisla E v mnogih stvareh, dejanjih življenja
	1758	Z je našla življenjski smisel skozi proces rejništva in je izkušnje iz matične družine ne obremenjujejo več.	Z - proces rejništva (preseganje izkušenj iz MD)
Z24	1759	Pogosto otroci v rejništvu potrebujejo precej časa, da prepoznajo in najdejo nek smisel v svojem življenju.	Potreba po času (prepoznanje, videnje smisla)
	1760	Običajno pogrešajo svoje biološke starše, družino, obžalujejo svojo situacijo, žalujejo za dejanji svojih bioloških staršev, so razočarani nad tem, da ti starši nekaterih stvari ne zmorejo narediti oziroma za določene stvari potrebujejo veliko časa.	Pogrešanje bioloških staršev, MD, obžalovanje lastne situacije, žalovanje za dejanji, razočaranje nad nezmožnostmi skrbi, vzgoje bioloških staršev
	1761a	V rejniško družino se ti otroci ukoreninijo, pomembno je, da ozaveštujejo, kaj njihovi biološki starši neustrezno počnejo	RD - ukoreninjenje, pomen ozaveščanja neustreznega ravnanja bioloških staršev
	1761b	in zberejo moč, da se iz teh naučenih, škodljivih vzorcev preusmerijo k novim vzorcem, vzorcem, ki so jim v korist, ki so zanje dobri, stare vzorce ravnanja pa opustijo.	Zbiranje moči, preusmerjanje iz naučenih, škodljivih vzorcev na dobre, zanje koristne vzorce (zmožnost opuščanja starih vzorcev, nadomeščanja z novimi)
	1762	Smisel najdejo v različnih stvareh, kot primer knjige in primerjava s kakšnim junakom v knjigi, v ukvarjanju s športom, kjer lahko izrazijo svojo negativno energijo in jo izločijo iz svoje notranjosti, smisel pogosto najdejo tudi v urejenosti navzven (sem fizično urejen), v tehnologiji (telefonih, računalniku).	Knjige (primerjava z junaki), šport (izražanje negativne energije), fizična urejenost, telefon, računalnik
	1763	Pomembno je, da otroci v rejništvu dobijo to sporočilo, da niso nič manj vredni kot njihovi vrstniki, otroci, ki živijo v "normalnih" družinah, ki niso rejniške.	Pomen sporočila, da otroci v rejniških družinah niso nič drugačni od otrok v MD
Z25	1764	Za M predstavljajo smisel zadeve, ki so povezane s kratkotrajnim zadovoljstvom (igrice, punce).	M - igrice, punce
	1765	Za N pa trenutno predstavlja smisel šola in bodoči poklic ter osamosvojitve.	N - šola, bodoči poklic, osamosvojitve
	1766	Smisel ji daje tudi nek status v družbi, dobro počutje v svoji koži; rada je urejena.	Status v družbi, dobro počutje - urejen fizični izgled
	1767	Življenjski smisel je po mojem mnenju zares odvisen od starosti in stopnje zrelosti otroka.	Povezanost življenjskega smisla s starostjo, stopnjo zrelosti otroka
	1768	Vsako obdobje življenja ti prinese nek smisel, od posameznika pa je odvisno, če ta smisel prepozna.	Vsako obdobje - določen smisel (pomen prepoznavanja lastnega smisla)
	1769a	Najpomembnejše pa je, da se otroci v rejništvu ne počutijo 'drugačne' od otrok, ki živijo v svojih matičnih družinah,	Pomen občutka enakopravnosti otrok, ki živijo v RD z otroki v MD

	1769b	saj to niso in prav je, da jim tako mi, kot socialni delavci, pa tudi rejniki skozi dejanja to vedno znova dokazujemo in da sami pridejo do tega spoznanja.	Dokazovanje socialnih delavcev o enakopravnosti vseh otrok ne glede na socialni status (uspeh: otroci sami pridejo do spoznanja)
Z26	1770	Smisel je na nek način izobrazba in skrb zase, čemur daje poudarek tudi rejnica.	Izobrazba, skrb zase
	1771	Smisel, ki ga po mojem mnenju punce vidijo je, naučiti se in pridobiti sposobnosti za samostojno življenje.	Učenje, pridobitev sposobnosti za samostojno življenje

☺humor:

Z22	1772	Menim, da je bilo v rejniški družini prisotnega humorja, težava je bila ravno v tem, da se ni nič kaj jemalo resno.	RD - veliko humorja (težave z resnostjo)
	1773	To je deklica obdržala tudi ob prihodu v rejniško družino, tukaj deklica Š pogosto provocira in preizkuša, kako daleč lahko gre pri svojem ravnanju.	Š - RD - provokacija, preizkušanje
Z23	1774	Pri T ni prisotno veliko humorja.	T - manjša mera humorja
	1775	Ga ni bilo niti v matični družini in tudi ne sedaj, v rejniški družini.	T - odsotnost humorja v MD, RD
	1776	Stvari jemlje zelo resno, iz njih se mislim, da skoraj nikoli ne pošali, to pa po mojem mnenju izhaja iz te njene žalosti, jeze- srda, ki jih ima zakoreninjene v sebi in jih ne zmore preseči.	Resen pogled (malo humorja - zelo redko): izvor - žalost, jeza - srd (nezmožnost preseganja teh čustev)
	1777	Tudi v matični družini E humorja ni bilo kaj dosti prisotnega, delo se je moralo jemati resno in ga tudi tako, kot je bilo določeno in predvideno postoriti.	E - MD - neprisotnost humorja, resen pogled (delo - opravljeno: določeno, predvideno)
	1778	Sedaj se E veliko več pošali, v svoje življenje zna vnašati humor.	E - RD - več humorja, razvoj zmožnosti uporabe humorja v svojem življenju
	1779	Z ima smisel za humor, kar ji je pripomoglo pri njenem odraščanju in premagovanju različnih ovir, težav stisk.	Z - smisel za humor (pomoč pri odraščanju, premagovanju ovir, težav, stisk)
Z24	1780a 1780b	Velikokrat se posmejejo iz svojih situacij, s katerimi se srečujejo, iz svojih šibkosti. Običajno skozi določen čas življenje v rejniški družini sprejmejo, nimajo težav z upoštevanjem postavljenih pravil v rejniški družini, za te menim, da je zelo pomembno, da so zelo jasno postavljena in da se jih zmeraj upošteva, pomembno je stalno pogovarjanje, dogovarjanje, iskanje kompromisov in zavedanje posledic v primeru neupoštevanja dogovorov, kot na primer omejitve pri uporabi telefona, računalnika, nečesa, kar ima otrok rad zaradi tega, ker nečesa ni storil, kot je bilo dogovorjeno in mora zato nositi določne posledice, ki se jih mora že v samem startu zavedati in jih	Posmehovanje iz lastnih situacij (šibkosti) RD - sprejem (RD - postavljenih pravil- poudarek pomena: jasno postavljenih, upoštevanje, pogovarjanje, dogovarjanje, trud za iskanje kompromisov, zavedanje posledic v primeru nespoštovanja dogovorov Primer posledic nespoštovanja dogovorov (omejitev telefona, računalnika): pomen otrokovega zavedanja posledic

	1780c	kasneje tudi sprejeti.	
Z25	1781	Menim, da je humor na nek način povezan s čustveno zrelostjo in da se pri puncah pojavi prej na način, da se znajo pošaliti tudi iz kakšne svoje neprijetne oziroma neugodne situacije.	Povezanost humorja s čustveno zrelostjo (hitrejši pojav pri dekletih - razvoj zmožnosti pošaliti se iz lastne situacije)
	1782	To po mojem mnenju velja tudi za N.	N - zmožnost pošaliti se iz lastne situacije
	1783	S pa je tak navihan deček, ki se po mojem mnenju še ne zmore ravno šaliti iz neprijetnih situacij, morda se pošali iz kakšne šolske obveznosti, to pa je tudi to.	S - navihanost (nezmožnost pošaliti se iz svoje neprijetne situacije, le iz šolske obveznosti)
Z26	1784	Nekega pozitivnega humorja v matičnih družinah ni.	MD - odsotnost pozitivnega humorja
	1785	Humor sicer morda je, vendar na način zasmehovanja drugega, poniževanja.	MD - humor v obliki zasmehovanja drugega, poniževanja
	1786	V rejniških družinah pa je stopnja humorja odvisna od tega, koliko je družina sama humorno naravnana.	RD - povezanost uporabe humorja in stopnje humorno naravnane RD

☺kongruentna komunikacija (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

Z22	1787	V matični družini ni bilo jasne komunikacije, deklica je povedala le to, kar se je od nje v danem trenutku na nek način zahtevalo in pričakovalo.	Š - MD - nejasnost komunikacije, govor le zaradi zahtev, pričakovanj drugih
	1788	V rejniški družini pa se je deklico bolje opremilo, saj je tudi prisotna klima za to, vsi otroci so v rejniški družini tretirani kot enakopravni, svoji starosti primerno.	Š- RD - razvoj opreme deklice (enakopravnost otrok)
Z23	1789	T je začela s prihodom v rejniško družino veliko bolj izražati svoje mnenje, povedati 'zakaj tako misli'.	T - RD - začetek izražanja svojega mnenja
	1790	Sedaj mislim, da kr zelo izrazi to, o čemer razmišlja.	T - delno izražanje svojega mišljenja
	1791	E prej v matični družini ni smel izraziti tega kar misli, saj je bilo vse po očetovo, kot je želel on.	E - MD - odsotnost dovoljenja za izražanje lastnih misli (sledenje očetovim zahtevam)
	1792	Sedaj, v rejniški družini pa mislim, da je zelo začel izražati to, o čemer preišljuje, v rejnici vidi zaupnico, vedno znova se obrača na njo.	E - RD - začetek izražanja svojega mišljenja, rejnica kot zaupnica
	1793	Z komunicira kongruentno, je iskrena, odkrita in pristna.	Z - kongruentna komunikacija, iskrenost, odkritost, pristnost
Z24	1794	Glede izražanja tega, kar otrok zares razmišlja in misli, imajo otroci z izkušnjo rejništva pogosto težave.	Težave nepovezanosti realnega mišljenja in dejanskega izražanja svojih misli
	1795	Običajno je zelo tesna ta želja povezanosti biološkega starša z otrokom, ki skozi svojega otroka pogosto projicirajo svoja ravnanja, mišljenje.	Velika želja biološkega starša po tesni povezanosti s svojim otrokom (projekcija svojega mišljenja, ravnanja na otroka)
	1796	Pomembno je, da rejniška družina omogoča in spodbuja stike z biološkimi starši, da se ničesar ne olepšuje in da se	Poudarek pomena omogočanja, spodbujanja stikov otroka z biološkimi

		na stvari pogleda iz realnega zornega kota.	starši (brez olepševanja, realni zorni kot)
	1797a	Ob stikih otroci ravnanja, besede, vedenja svojih staršev spontano predelujejo,	Otrokovo spontano predelovanje besed, ravnanj, vedenja svojih bioloških staršev (med stiki)
	1797b	v nasprotnem primeru, ko se stike prepričuje, pa začnejo otroci svoje biološke starše idealizirati.	Preprečevanje stikov (velika možnost idealizacije bioloških staršev)
	1798	Opažam, kako zelo močna je navezava otrok z biološkimi starši, izražena želja po tem, da s svojimi biološkimi starši ohranijo stike kljub vsemu neprijetnemu, kar se jim je znotraj matične družine pripetilo in jih zaznamovalo.	Močna navezava otroci - biološki starši (kljub vsemu neprijetnostim - zaznamovanjem)
Z25	1799	Mislim, da za kongruentno komunikacijo otroci v svojih matičnih družinah pogosto nimajo priložnosti, saj se morajo ves čas prilagajati drugim in ni prostora zanje ter njihovo otroštvo ali mladost.	MD - odsotnost priložnosti za kongruentno komunikacijo (zahteva stalnega prilagajanja, ni prostora za izražanje sebe, za otroštvo/mladost)
	1800	V rejniški družini pa otroci uspejo zelo jasno povedati, izraziti sebe, je pa to spet odvisno od osebnosti otroka.	RD - razvoj zmožnosti jasnega izražanja sebe (vpliv osebnosti otroka)
	1801	Na primer M je bolj zadržan in redkobeseden.	M - zadržanost, redkobesedenost
	1802	Tudi sama v pogovoru z otrokom ne silim otroka v govor o tistem, kar vidim, da mu povzroča stisko.	Ni zahtev h govoru otroka o nečem, kar mu povzroča stisko
	1803	Gre za to, da o stiski govorimo na način iskanja načinov, kako se s to stisko soočiti in jo preseči.	Govor o stiski na način iskanja načinov soočenja, preseganja stiske
Z26	1804	Mislim, da to kongruentno komunikacijo, torej, da otroci lahko izrazijo to, kar dejansko občutijo in o čemer razmišljajo, otroci v večini pridobijo znotraj rejniške družine, kjer se običajno naredi prostor za glas otroka, da lahko otrok o vsem govori in vse odkrito pove ter se otroke k temu tudi spodbuja.	Pridobitev, učenje kongruentne komunikacije znotraj RD (ustvarjen prostor za glas otroka, spodbuda)
	1805a	Ti otroci v matičnih družinah niso imeli neke zaupne osebe,	MD - odsotnost zaupne osebe
	1805b	v rejniški družini pa v rejnici in drugih člani rejniške družine pogosto najdejo osebe, ki jim zaupajo in ob katerih se počutijo varne in sprejete.	RD - rejnica, drugi člani rejniške družine (zaupne osebe, varnost)

5. Kako menite, da vi s svojim delom spodbujate in krepite odpornost posameznega otroka (metode, tehnike dela, ki jih pri tem uporabljate)?

Z22	1806a	Menim, da rejništvo krepi odpornost,	Rejništvo krepi odpornost
	1806b	osebno sledim rejnikom, ne pametujem nekaj, sledim otroku, Š ne želi stikov s svojimi matičnimi starši in to spoštujem, s svojimi matičnimi starši se ne želi niti pogovarjati, najlažje komunicira preko nadomestne matere.	Sledenje rejnikom, otrokom, odsotnost vsiljevanja lastnega mnenja, želja, spoštovanje otrokovih odločitev (odsotnost želje po pogovoru z matičnimi starši, komunikacija preko nadomestne matere)
	1807	Pri deklaciji Š je zelo pomemben ta občutek, da je nekdo iz	Š - pomen občutka varnosti institucije

		institucije tisti, ki mu moraš prikimat, ker se družimo v drugačni situaciji.	
	1808	Ta odnos iz pozicije predstavlja za deklico neko varnost.	Š - odnos (varnost)
	1809	Mislím, da sem v njenem življenju neke vrste rešilni faktor - varovalka, če bo šlo karkoli narobe, lahko povem socialni delavki.	Mnenje TM o svoji vlogi (rešilni faktor - varovalka: pridobitev zaupanja Š)
	1810	Moj fokus je na otroku in šele nato na obeh družinah; tako matični, kot rejniški.	Fokus: najprej otrok, nato MD, RD
Z23	1811	Področja, kjer je otrok močen, krepiš; osredotočiš se na močna področja otroka.	Krepitev močnih področij (osredotočenost)
	1812	Ta področja krepiš z majhnimi, postopnimi koraki, zavedati se moramo, da je vsak majhen korak v resnici velik.	Krepitev močnih področij z majhnimi (postopnimi) koraki, vsak majhen korak je velik
	1813	Najprej je izhodišče to, da močno področje otroka prepoznaš.	Izhodišče: prepoznavanje močnih področij
	1814	Nato pa otroka aktiviraš na področju, kjer je dober, ga spodbujaš, da vztraja, ga pohvališ.	Aktiviranje otroka, spodbude, pohvale (vztrajnost)
	1815a	Vsekakor pa je zelo pomembno, da prepoznaš tudi področja, na katerih je otrok šibek in mu na teh področjih pomagaš, ga krepiš, da zmore;	Pomen prepoznavanja področij (šibkost otroka), pomoč, krepitev moči, vera v otroka, spodbude
	1815b	tudi težav nikakor ne smeš spregledati vendar delaš z njimi na način, da tudi znotraj težav iščeš pozitivne vidike, kot so, kaj se je otrok iz neke težave naučil, kaj potrebuje, da uspe težavo premagati.	Pomen videnja težav (iskanje pozitivnih vidikov - pomen učenja za otroka, prepoznavanje otrokove potrebe za premagovanje težave)
	1816	Otroku ves čas sledim v okvirjih, v katerih on zna in zmore delovati.	Sledenje otroku (zmožnostim otroka)
Z24	1817	Prvo kot prvo se mi zdi najpomembnejše slediti otroku, biti ob njem.	Sledenje otroku (biti ob njem)
	1818	Spremljati otroka v rejniški družini, ustvariti odnos z otrokom in ga redno spremljati na način, da otrok občuti gotovost v odnosu s teboj (prideš, odideš, se ponovno vrneš).	Spremljanje otroka v RD (ustvarjanje odnosa, otrokov občutek gotovosti v odnosu (prideš, odideš, se ponovno vrneš))
	1819	Vedno znova naredim prostor za glas otroka.	Ustvarjanje prostora za glas otroka
	1820	Pogovor se mi zdi bistven.	Pomen pogovora
	1821	Tako znotraj rejniške družine, enako pomembno pa tudi z matično družino.	Pomen pogovora v MD, RD
	1822a	Sodelovanje..	Sodelovanje
	1822b	Vedno znova vnašamo razmislek o možnostih za otroka, skozi izkušnjo otroci dobijo predstavo o delu socialne delavke, ni jim potrebno posebej utemeljevati svoje vloge.	Razmislek o možnostih za otroka, pozitivna izkušnja sodelovanja otroka s socialno delavko
	1823	To, da nekaj izkusijo, pri otrocih pomeni največ.	Velik pomen izkustva otroka
	1824	Sledim željam otrok.	Sledenje željam otrok
	1825	Velikokrat se je že zgodilo, da so otroci prišli sami povedati, da so čutili mojo oporo in podporo.	Otrokovo izražanje občutkov opore, podpore socialne delavke
	1826	Zares strnim k temu, da otroci skozi odnos z menoj dobijo izkušnjo varnosti in predstavo o tem, zakaj sem tam in kako jim lahko pomagam.	Strmenje k otrokovemu pridobivanju izkušnje varnosti, predstave o vlogi socialne delavke (v odnosu)

Z25	1827	Verjamem v to, da si je za otroka potrebno vedno vzeti čas.	Pomen časa
	1828a	Če se otroku zmoreš in uspeš približati na način upoštevanja mostu med starostjo in seznanjenostjo s tem, kaj vse je otrok doživel,	Pomen zmožnosti pridružiti se otroku (upoštevanje starosti otroka, seznanjenost z dogajanjem v njegovi MD)
	1828b	ti otrok začne zaupati, ti pa mu lahko pomagaš, ker poznaš njegovo zgodbo, hkrati pa skozi srečanja spoznaš otroka kot 'otroka'.	Vzpostavitev zaupanja otroka (poznavanje njegove zgodbe, spoznavanje otroka kot osebe)
	1829	Zelo pomembno se mi zdi sodelovanje z otrokom izven centra; izven uradnih prostorov, kjer imaš možnost sodelovati z otrokom na nek drugačen način v neformalnem okolju, kjer velikokrat skozi opazovanje neverbalne komunikacije; otrokovih odzivov in sproščen govor spoznaš mnogo več, kot pa v uradnih prostorih institucij, tudi CSD-ja.	Pomen sodelovanja z otrokom izven centra (neformalen način sodelovanja) - veliko spoznanj, dognanj
	1830	Naj omenim primer, ko sem sodelovala z dečkom ves čas zunaj prostorov CSD-ja, pogosto v naravi, kjer sva se sprehajala in govorila.	Primer sodelovanja z otrokom zunaj prostorov CSD (sodelovanje v naravi: sprehod, pogovor)
	1831	Ta deček je skozi neverbalno komunikacijo pokazal ogromno, naj izpostavim le eno stvar in sicer moje meje je preizkušal na način, da je zvok glasbe na predvajalniku zelo povišal in nato čakal, kakšna bo moja reakcija.	Prepoznavanje otroka skozi neverbalno komunikacijo (preizkušanje mej na način povišanja zvoka na predvajalniku - čakanje reakcije socialne delavke)
	1832	Čeprav so se ozirali za nama, enostavno nisem odreagirala.	Odločitev za nereakcijo
	1833	Mislim, da je deček na tak način iskal pozornost, ki je matični družini ni dobil.	Iskanje pozornosti (pomanjkanje iz MD)
	1834	In te pozornosti mu nisem želela odvzeti.	Zavedanje LD pomena pozornosti za otroka
	1835	Tukaj sem postavila v ospredje otroka in njegove trenutne potrebe, kar se mi je zdelo v njegovem primeru pomembnejše, kot pa opozorilo, da naj glasbo utiša.	Postavitev otroka (potreb) v ospredje, odsotnost opozorila (presoja prioritete)
	1836	Mislim, da sem v tem primeru šla čez neke vrste preizkus, koliko se znam prilagoditi otroku in temu otroku sem vsekakor sledila, to pa je tudi moj način dela z vsemi otroki.	Mnenje o preizkusu zmožnosti prilagajanja, sledenja otroku
	1837	Pomembno se mi zdi izpostaviti tudi to, da se ne osredotočam na ideje rejnika, pač pa da slišiš ideje otroka, se otroku prilagodiš in pridružiš, četudi si te ideje nasprotujejo.	Pomen izpostavitve posluha za ideje otroka, prilagajanje, pridružiti se
	1838	Najprej je otrok, potem pa seveda tudi rejniki, ki delajo v dobro in korist otroka.	Zaporedje (otrok, rejniki - delo v dobro, korist otroka)
Z26	1839	Odpornost otroka v rejništvu krepim in spodbujam s tem, da ga slišim, da upoštevam njegovo mnenje, interese, individualnost.	Posluh za otroka, upoštevanje mnenja, interesov, individualnosti
	1840	Da mu dopustim, da išče sam svoje poti, da sprejema odločitve, kolikor je to možno.	Dopuščanje otroku iskati svoje poti, sprejemati odločitve
	1841	In da mu sporočim z besedami in dejanji, da sem mu na voljo, ko bo potreboval pogovor, mnenje, pomoč.	Sporočanje (skozi besede, dejanja) o razpoložljivosti (za pogovor, mnenje, pomoč)
	1842	Pri tem je poleg strokovnega znanja potreben osebni,	Strokovno znanje, osebni, odgovoren

		odgovoren odnos v individualnih razgovorih, pri delu z družino in pri skupinskem delu.	odnos v individualnih razgovorih, delu z družino, skupinskem delu
Z27	1843	Odpornost posameznega otroka se vsekakor krepi skozi medsebojno razumevanje otrok, ki imajo izkušnjo rejništva.	Medsebojno razumevanje otrok z izkušnjo rejništva
	1844	Otroci kljub ugodnim razmeram, v katerih prebivajo znotraj rejniške družine govorijo tudi o občutkih odtujenosti, 'kri navsezadnje ni voda'.	Občutek odtujenosti znotraj R ('kri navsezadnje ni voda')
	1845a 1845b	Naj tukaj poudarim, da seveda imamo fantastične rejnike, ki imajo ogromno sočutja in pomagajo otrokom ter jih podprejo na način, da ti otroci pridobijo na samozavesti, spoznajo določene meje, je pa res, da je vsak otrok drugačen in tudi rejniki se medsebojno razlikujejo.	Pomen zavedanja 'dobrih' rejnikov (sočutje, pomoč, podpora) Pridobivanje otrok na samozavesti, spoznavanju mej (zavedanje drugačnosti, medsebojnega razlikovanja)
	1846	Vendar rejniki, ki otroku dajo toplino, ljubezen in otrok to občuti na način, da to ozavešča in zna tudi ubesedit, govorit o tem.	Toplina rejnikov (otrokov občutek ljubezni - ozaveščanje, zmožnost ubeseditve, govora)
	1847a 1847b	Pomembno se mi zdi to, da otrok začuti, da ni z njim nič narobe, ker živi v rejniški družini; tabori kot podporne skupine so ena dobra priložnost za to.	Zavedanje otroka o življenju v RD (kot življenju v popolnoma 'običajni' družini) Tabori (podporne skupine: razvoj vednosti otroka, da izkušnje rejništva nima le on)
	1848	Pogovori, medsebojni, dogovarjanja, spodbuda, biti ob njih, že z vsem tem spodbujam njihovo odpornost.	Pogovori, dogovarjanja, spodbuda, sodelovanje (partnerski odnos)
	1849	Vedno znova poskušam ustvariti varno okolje, kjer vsi otroci občutijo to, da so dobrodošli.	Trud za ustvarjanje varnega okolja (občutek otrok, da so dobrodošli)
	1850	Na teh taborih se pogosto pojavljajo različni izpadi doživljanj, ti si tam z otroki in ob otrocih z namenom, da otroku vedno prisluhneš, se z njim pogovarjaš, otroka doživljaš, greš skupaj z njim skozi njegovo stisko.	Tabori (pojav doživljajskih izpadov, pomen biti ob otroku - poslušaj zanj, pogovor, doživljanje otroka, pomoč pri raziskovanju osebne stiske)
Z28	1851	Vse dejavnike in njihovo vsebino, ki jih vi in avtorja Southwick in Charney (2012) navajata kot pokazatelje odpornosti otroka, predstavimo kot zelo pomembne rejnikom in rejnicam, ki so vsak dan v neposrednem stiku z otrokom in največ lahko vplivajo na otroka v smislu doseganja pozitivne samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, prilagajanja na nove življenjske situacije, iskanje življenjskega smisla, učenje ravnanja z lastnimi čustvi, itd.	Zavedanje MM pomena dejavnikov (po Southwick, Charney) - predstavitev rejnikom (največji vpliv na otroka pri krepitvi otrokove samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, prilagajanja novim življenjskim situacijam, iskanju življenjskega smisla, učenja ravnanja z lastnimi čustvi)
	1852	Vse te teme so zajete v okviru usposabljanja in izobraževanja rejnikov.	Obseg omenjenih tem v okviru usposabljanja, izobraževanja za rejnike
	1853	Razen tega imajo otroci možnost vključevanja v različne oblike psihološke ali učne ali psihoterapevtske pomoči - v šoli, zdravstvu ali v drugih ustanovah, kjer otrokom tudi nudijo pomoč ustrezno usposobljeni strokovnjaki.	Možnost otrok vključevanja v psihološke, učne, psihoterapevtske pomoči (šola, zdravstvo, druge ustanove - pomoč usposobljenih strokovnjakov)
	1854	Moje mnenje je, da naj bi vsakemu otroku od začetka rejništva to izkušnjo pomagal predelovati ustrezno strokovno usposobljen terapevt, ki bo znal vključiti v to obravnavo vse zgoraj naštetih delavnikov.	Pomen pomoči otroku iz strani ustrezno strokovno usposobljenega terapevta

	1855	Socialni delavci nismo terapevti in ne delamo terapevtskega dela.	Socialni delavci - nismo terapevti, ne izvajamo terapije
	1856	Mi smo le koordinatorji, povezovalci vseh pomembnih oseb za otroka v rejništvu, nudimo mu oporo in dolžni smo mu predstaviti realno situacijo njegovega življenja, sestaviti vse nitke med pomembnimi osebami v njegovem življenju, ter sodelovati in ga podpirati pri vseh področjih, ki mu lahko utrdijo osebno odpornost.	Socialni delavci kot koordinatorji, povezovalci vseh za otroka pomembnih oseb, ponudniki opore, dolžnosti predstaviti realno situacijo, povezovati socialno mrežo, ki je za otroka koristna, sodelovanje, podpora na področjih (krepitev odpornosti)
	1857	K osebni trdnosti in odpornosti otrok v rejništvu skušamo prispevati tudi v Rejniškem društvu Slovenije z organizacijo večdnevniških taborov za otroke, ki živijo v rejništvu, ki imajo glavni cilj otrokom nuditi možnost pogovora o tem, da niso edini v rejništvu in imajo možnost neobremenjeno spregovoriti o svoji izkušnji rejništva.	RDS (organizacija večdnevniških taborov za otroke z izkušnjo rejništva - pomen pogovora (možnost izražanja lastne izkušnje rejništva, sebe)
Z29	1858	Zelo pomembna se mi zdi priprava rejniške družine na sprejem otroka v rejništvo.	Pomen priprave RD na sprejem otroka
	1859	Pri tem imam v mislih tudi to, da rejniška družina predela in razišče svoj vzgib, zakaj se odloča za sprejem otroka v rejništvo in ozavešča, da ta otrok ni njen otrok oziroma povedano drugače, da ta otrok ima nekje svoje biološke starše.	Raziskovanje RD o lastnem vzgibu odločitve za rejništvo (in namenu rejništva)
	1860a 1860b	Drugače pa spodbujam in krepimo odpornost otrok skozi tabore, ki jih izvajamo za otroke z izkušnjo rejništva, skozi katere otrok vidi in izkusi, da v tej izkušnji ni sam in da dobi tudi priznanje v okolici, pri čemer se rejništvo ovrednoti kot pozitivno, kot priložnost za nekaj novega, 'boljšega'.	Tabori za otroke z izkušnjo rejništva (izkustvo otroka: ni sam, pridobitev priznanja v okolici) Vrednotenje rejništva kot pozitivne izkušnje (priložnosti za novo, 'boljše')

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem družinske odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta družinske odpornosti?

Z22	1861	Družinska odpornost pomeni zmožnost družine skupnega sodelovanja.	Zmožnost družine skupnega sodelovanja
Z23	1862	Družinska odpornost pomeni varnost, pozitivne spodbude, razumevanje, kljub temu, da otrok izraža negativna čustva ga mora starš razumeti, pomembno je, da je otrok v družini sprejet in da se čuti sprejetega, četudi kdaj kaj naredi 'narobe'.	Varnost, pozitivna spodbuda, razumevanje, sprejetost (sprejemanje)
	1863	Vse to pa je pokazatelj najpomembnejšega, da družina zdrži.	Poudarek, da družina 'zdrži'

	1864	V matičnih družinah otrok z izkušnjo rejništva običajno ljubezni ni oziroma ljubezen obstaja, vendar se je ne izkazuje na `ustrezen` način, saj je pri starših prisotna ta starševska nečutnost, ko otroka ne čutijo in ne gledajo nanj kot na otroka, nemočno bitje, ki jih potrebuje in je v popolnoma vsem odvisno od njih.	MD - odsotnost ljubezni/ prisotnost ljubezni (izkazovanje na `neustrezen` način: starševska nečutnost: odsotnost videnja otroka kot nemočnega bitja, ki jih potrebuje, popolnoma odvisen od staršev)
Z24	1865	Družinsko odpornost razumem kot moč povezanosti obeh družin z otrokom in obratno, kjer je iz strani obeh družin sprejeta drugačnost, ne kot slabost, šibkost, pač pa kot nekaj, kar najprej sprejmemo, nato pa smo se iz nje pripravljene tudi nekaj naučiti.	Moč povezanosti obeh družin z otrokom in obratno, sprejemanje drugačnosti, sprejemanje (učenje iz različnosti)
	1866	Menim, da je družinska odpornost še bolj globoka in na višjem nivoju kot osebna odpornost.	Višji pomen DO (kot OO)
Z25	1867	Če otrok razvije pripadnost družini, se razvije družinska odpornost.	Razvoj pripadnosti družine (razvoj DO)
	1868	Pomembno je, da zna ohraniti znanje kako poskrbeti zase in da ima ozaveščenost, da dela to zase, saj bo tudi on moral enkrat zaživeti kot samostojna in odgovorna oseba ter preživeti.	Pomen otrokovega znanja skrbi zase, ozaveščenost pomena zase (samostojnosti, odgovornosti)
Z26	1869	Družinsko odpornost razumem kot zmožnost družine, v kakšnem obsegu zmore in zna razviti sposobnost za konflikt.	Zmožnost družine, v kakšnem obsegu zmore in zna razviti sposobnost za konflikt
	1870	To pomeni, da se zna s konflikti soočiti, jih sprejeti ter jih sproti reševati na način, da vsak član lahko poda predlog rešitve.	Soočenje družine s konflikti (sprejemanje, sprotno reševanje: prostor za različnost predlogov)
	1871	Zelo pomembno se mi zdi, da si v primeru, ko se družina znajde v težavah, te težave prizna ter poišče pomoč.	Pomen priznanja družine obstoja težav (iskanja potrebne pomoči)
	1872	To bi ponazorila s pojmom `odprta rejniška družina` in `zaprta rejniška družina`.	`Odprta rejniška družina`, `zaprta rejniška družina`
	1873	`Odprte` rejniške družine slišijo druge člane, vprašajo, kadar česa ne vejo bodisi druge rejnice bodisi se obrnejo na nas, socialne delavke, z vsem tem pa gradijo odpornost celotne družine.	`Odprta rejniška družina` (posluš, spoštovanje, morda upoštevanje mnenja drugih članov, priznanje potrebne pomoči (iskanje nasveta pri drugih rejnikih, socialnih delavkah)
Z27	1874	Predvsem skozi sodelovanje rejniške in matične družine za dobro otroka.	Sodelovanje rejniške in matične družine za dobro otroka
	1875	Zelo pomembno se mi zdi, da rejnik o matičnih starših pred otrokom ne govori v slabi luči, ga ne obtožuje, pomiluje.	Pomen odsotnosti negativnega govora rejnikov o matičnih starših (odsotnost pomilovanja, obtoževanja)
	1876	Da pa tega ne počne, mora imeti zelo jasno sliko o vzgojno odnosnih pristopih, ki se zelo medsebojno razlikujejo in ozaveščenost, da matična mama ni slaba mama, pač pa je to mama, ki ni zmogla vzgoje, družina, kjer se je v odnosu do otrok nekaj zalomilo, ker starši tega niso znali in zmogli.	Pomen jasne slike rejnika o vzgojno odnosnih pristopih (medsebojno razlikovanje, ozaveščenost o MD kot družini, ki ni zmogla skrbi, vzgoje otroka)
	1877	Iz primera enega dečka, ki je bil udeležen na taboru lahko prepoznamo ta pomen sprejemanja matičnih staršev iz strani rejnikov.	Primer vrednosti sprejemanja matičnih staršev iz strani rejnikov 1
	1878	Ta deček je enkrat doma, v času ko se je njegova rejnica	Primer vrednosti sprejemanja matičnih

		pogovarjala z eno od svojih prijateljic slišal, kako grdo je govorila o njegovi mami (da je pijanka, zanemarjena, da smrdi).	staršev iz strani rejnikov 2
	1879	Ta fant je bil star 11 let, ko je bil na taboru in je povedal, kako so mu še takrat v mislih odzvanjale besede njegove rejnice in kakšno bolečino mu je rejnica s tem povzročila, da ni sprejela njegove mame takšne, kakršna je bila.	Primer vrednosti sprejemanja matičnih staršev iz strani rejnikov 3
	1880	Pomembno se mi zdi, da rejniška družina vztraja v pozitivni drži.	Pomen vztrajanja RD v pozitivni drži
Z28	1881	Družinsko odpornost razumem kot odpornost družine kot sistema in odpornost posameznikov v njej.	Odpornost družine kot sistema in odpornost posameznikov v njej
	1882	Družina, v kateri živimo, pomembno vpliva na nas in nas najbolj trdno oblikuje od vseh drugih dejavnikov našega okolja.	Pomen vpliva družine na posameznika
	1883	Vemo, da je družina temeljna celica človekovega razvoja, da so vrednote in prepričanja, ki jih dobimo v družini najbolj trdne in da vzorce vedenja iz družine navadno prenašamo v odraslo obdobje.	Družina kot temeljna celica človekovega razvoja (trdnost družinskih vrednot, vzorcev vedenja: prenos v kasnejše življenje)
	1884	Torej je družina pomemben dejavnik tudi za oblikovanje osebne odpornosti posameznika.	Vpliv družine na OO
	1885	Če gledamo družino kot sistem, njegova trdnost, fleksibilnost, način komunikacije v njej, način reševanja konfliktov, sposobnost prilagajanja novim okoliščinam, biti povezana in obenem dati prostor za posameznika, priznavanje edinstvenosti posameznika v njej, ravnanje s čustvi – vsi ti dejavniki močno zaznamujejo posameznika in tako tudi njegovo osebno odpornost.	Družina kot sistem (trdnost, fleksibilnost, komunikacija, reševanje konfliktov, prilagajanje, povezanost/individualnost (edinstvenost), ravnanje s čustvi: vpliv na otroka (OO)
Z29	1886	Odpornost predvsem v smislu zavetja, ki ti ga družina kot osnovna podpora celica nudi.	Zavetja družine kot podporne celice

2. Kako prepoznate družinsko odpornost?

Z22	1887	Konkretno je rejniška družina, v kateri trenutno prebiva deklica Š ena izmed boljše opremljenih družin.	RD - Š- ena izmed 'boljše' opremljenih družin
	1888	Delujejo po principu sistema vključenosti in pravičnosti, vsak ima pravico prispevka, svojega mnenja in sodelovanja.	RD - Š- princip sistema vključenosti in pravičnosti (prispevek, mnenje, sodelovanje)
Z23	1889	Družinsko odpornost prepoznan v pozitivni naravnosti družine, da ima družina pozitivno držo do življenja.	Pozitivna naravnost, pozitivna drža do življenja
	1890a	Najpomembnejše pri odhodu otroka v rejniško družino je tako sodelovanje med matično in rejniško družino za dobro otroka;	Pomen sodelovanja med MD in RD (za dobro otroka)
	1890b	torej da zmoreta tega sodelovanja in dogovarjanja, saj tako tudi otrok dobi potrditev, da se obe družini trudita, medsebojno ne tekmuje in ima prostor za svoje otroštvo	Zmožnost obeh družin sodelovanja, dogovarjanja (potrditev otroku: trud

		in ne za ukvarjanje s tem, kako v zahtevah in pričakovanjih ustreči matični ali rejniški družini.	družin, odsotnost medsebojnega tekmovanja za naklonjenost otroka, prostor otroka za otroštvo (brez ukvarjanja z stalnim realiziranjem zahtev, pričakovanj obeh družin)
	1891	Družinsko odpornost krepim na način, da dam staršu občutek, da zmore in da tudi pri matičnih starših iščem to, kar je pozitivnega ter se skupaj z njimi soočam z njihovimi težavami na način iskanja rešitev za težave, ki jih imajo skozi njihov razmislek o tem, kako rešiti posamezno težavo.	Dati staršu občutek zmožnosti, iskanje pozitivnega, skupno iskanje rešitev za težave
Z24	1892	IPS-i so umetno ustvarjena strokovna srečanja.	IPS
	1893	Menim, da je bistveno in najpomembnejše stalno sodelovanje rejniške in matične družine, saj na tak način otrok pridobi na odpornosti.	Pomen stalnega sodelovanja RD, MD (pridobivanje OO)
	1894a 1894b	Prepada med rejniško in matično družino naj ne bi bilo, k temu tudi sama strmim, da je spoštovanje obeh družin obojestransko in da vedno znova z družinama ozaveščamo, da moramo delovati v korist otroka, to kar je za otroka dobro in da je to naše glavno vodilo.	Strmenje k odsotnosti prepada med MD, RD Pomen medsebojnega spoštovanja MD, RD (ozaveščanje dela v korist otroka - glavno vodilo)
	1895	Delam na način, kot da smo vsi "na istem vozu" in da skupaj raziskujemo in soustvarjamo.	'Vsi na istem vozu' (skupno raziskovanje, soustvarjanje)
	1896	Menim, da ima vsaka družina neke moč, CSD-ji smo neke vrste avtoriteta.	Obstoj moči vsake družine (avtoriteta CSD-jev)
	1897	Pri delu z rejniškimi družinami se mi zdi zelo pomembno to, da imamo dober vpogled v kapaciteto rejniške družine in da sta obe družini pripravljeni sodelovati ter vesta, zakaj je to njuno sodelovanje tako zelo pomembno; za dobro otroka.	Delo z RD - pomen vpogleda v kapaciteto RD, pripravljenost medsebojnega sodelovanja MD, RD (ozaveščenost pomena medsebojnega sodelovanja)
	1898	Rejniška družina nikakor ne sme in tudi ne zmore sama skrbeti za otroka v rejništvu, za to potrebuje njegove biološke starše in socialno delavko, ki vse to koordinira.	Odsotnost popolne skrbi RD za otroka (pomen/vrednost sodelovanja MD, socialne delavke - koordinacija)
	1899	Vedno iščemo otroku rejniško družino in nikakor ne rejniški družini otroka.	Iskanje RD otroku ne obratno!
	1900a 1900b	Vedno znova moramo kot strokovni delavci prisluhniti željam rejnika, bioloških staršev in seveda otroka ter te želje uskladiti na način, da vsak nekaj pridobi in pa morda tudi izgubi.	Posluš strokovnih delavcev za želje rejnika, bioloških staršev, otroka Usklajevanje različnih želja (vsak pridobi/izgubi)
Z25	1901	V komunikaciji.	Komunikacija
	1902	Skozi pogovor, torej verbalno, skozi IPS-e, kjer se velikokrat ustvari čudovito vzdušje, ko vsi udeleženi pomislijo na isti dogodek in se začnejo smejati ali pa tudi jokati.	Pogovor (verbalno - IPS: vzdušje, pomislek na isti dogodek-skupno smejanje, jokanje)
	1903	To je družinska odpornost.	DO
	1904	Da ne skrivajo slabih stvari, ki se jim zgodijo in ki se dogajajo ter znajo in zmorejo o njih spregovoriti in govoriti.	Pomen zmožnosti spregovoriti o obstoječih dogodkih/situacijah (tudi negativnih)

	1905	Rejništvo doživljajo avtentično, ga ne olepšujejo, s takšnimi družinami zelo lepo sodelujem in običajno gre za zelo uspešne rejniške družine.	Pomen avtentičnega doživljanja rejništva (zmožnost dobrega sodelovanja, uspešnost RD)
	1906	So pa tudi takšne družine, ki se predstavljajo kot 'popolne' rejniške družine, stvari olepšujejo, tukaj pa je potrebno vložiti veliko truda v to, da raziščem delovanje njihove družinske skupine, saj mi sami ne povedo in moram raziskovati na drugačne načine.	Zavedanje RD (samopredstava: 'popolnost', olepševanje - velik vložek truda socialne delavke za raziskanje delovanja družine (iskanje/uporaba različnih oblik sodelovanja)
	1907	Ni popolnih družin in v vsaki družini se pojavljajo težave; družin brez konfliktnih situacij ni.	Odsotnost 'popolnih' družin (obstoje težav, konfliktnih situacij)
Z26	1908	Zelo pomembno se mi zdi, da v primeru, ko se družina znajde v določenih težavah, iz kateri ne najde rešitve, rejnice pokličejo nas, socialne delavke in da se v čim večji možni meri na področju rejništva udeležujejo različnih medsebojnih srečanj, kjer debatirajo o različnih problemih, s katerimi se srečujejo, kjer se tudi medsebojno pohvalijo.	Poudarek pomena priznanja potrebe rejnikov po pomoči (udeleževanja medsebojnih srečanj - debata o problemih, medsebojne pohvale)
	1909	Res je, da je delo v pisarni določeno uradno okolje, kjer morda ni toliko sproščenega vzdušja, kot pa na nekem neformalnem srečanju v neformalnem okolju.	Pisarna (uradno okolje - odsotnost sproščenosti), pomen neformalnega srečanja v neformalnem okolju
	1910	Pogosto sem v posameznem neformalnem okolju, kjer sem se srečala z družino, ne glede na to, ali je šlo za matično ali rejniško družino, lažje začutila to družino in prepoznala, na kakšen način ta družina funkcionira.	Zavedanje pomena druženja socialne delavke v neformalnem okolju (lažje prepoznavanje/spoznavanje družine)
Z27	1911	V vzorcih vedenja družine.	Vzorci vedenja družine
	1912	Ali se zna postaviti skupaj in se boriti skupaj, kako družina medsebojno komunicira.	Zmožnost družine postaviti skupaj in se boriti skupaj, medsebojna komunikacija
Z28	1913	Družinsko odpornost prepoznavam preko dobrega poznavanja družine in upoštevanja vseh kriterije, ki sem jih našla že v prejšnjem odgovoru in preko vedenjskih vzorcev, vrednot in prepričanj posameznika..	Dobro poznavanje družine, upoštevanje vseh kriterijev (prejšnji odgovor), vedenjski vzorci, vrednote, prepričanja posameznika
	1914	Družina, ki ima jasno komunikacijo, je sposobna ustreznega reševanja konfliktov in ima ostale značilnosti zdrave družine (zdrav partnerski odnos staršev, upošteva generacijske razlike, edinstvenost posameznika, je povezana in odgovorna...) ima po moji oceni možnost oblikovati trdnjšo družinsko odpornost.	Povezanost jasne komunikacije družine in sposobnosti ustreznega reševanja konfliktov ostalih značilnosti zdrave družine (zdrav partnerski odnos staršev, generacijske razlike, edinstvenost posameznika, povezanost, odgovornost) - možnost višje stopnje DO
	1915	Družinska odpornost daje tudi moč za osebno odpornost.	DO (moč za OO)
	1916	Rejniška družina naj bi delovala kot zdrava družina: ima več socialnih in materialnih virov, širšo socialno mrežo, manj elementov tveganja in naj bi oblikovala trdno družinsko odpornost.	RD ('zdrava' družina - več socialnih in materialnih virov, širša socialna mreža, manj elementov tveganja) - trdna DO
	1917	Pri bioloških družinah pa je navadno ravno obratno: imajo manj materialnih in socialnih ter drugih sposobnosti zato so te družine kot sistemi bolj ranljive in imajo manjšo družinsko odpornost.	MD (manj materialnih, socialnih ter drugih sposobnosti, višja ranljivost) - nižja DO
Z29	1918	Kot kompaktnost družine, z urejenimi odnosi znotraj sebe in navzven ter omogočanjem prostora vsakemu posamezniku, da je viden in slišan ter deležen zaščite, ko	Kompaktnost družine (urejeni odnosi, omogočanje prostora vsakemu posamezniku - vidnost, slišnost, zaščita)

		jo potrebuje.	
--	--	---------------	--

3. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

3.1. SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težav, ovir, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendenca kot opora družini):

Z22	1919	V matični družini težav niso razreševali, te so se tako kopičile in sčasoma prešle v še intenzivnejše težavne situacije, pozitivnega pogleda sploh ni bilo prisotnega, prav tako ne duhovne moči.	MD - ni razreševanja težav (kopičenje, večanje intenzivnosti, odsotnost pozitivnega pogleda, duhovne moči)
	1920	V rejniški družini deklice Š pa je prisotno stalno skupno dogovarjanje in sodelovanje vseh.	Š - RD - stalno skupno dogovarjanje, sodelovanje
	1921	Kot družina težijo k delovanju za skupne cilje in podcilje vsakega posameznega člana, saj menijo, da je vsak član tudi osebnost zase.	Š - RD - delovanje za skupne cilje, podcilje vsakega člana (edinstvenost)
	1922	Duhovna moč je prisotna, menim, da jih duhovnost tudi na nek način povezuje.	RD - prisotnost (povezanost)
	1923a	Kot celota pa tak strmi in zasleduje načelo, da v vsaki stvari poiščejo nekaj pozitivnega	RD - strmenje, zasledovanje iskanja pozitivnega
	1923b	in pogledajo, kaj jim je določena izkušnja prinesla oziroma kaj so z določeno izkušnjo pridobili - posamezni člani, kot tudi družina kot celota.	Iskanje pozitivnega v sleherni izkušnji (pridobitev posameznika/družine kot celote)
Z23	1924	V matični družini reševanja težav in ovir ni, težav se ne razrešuje, tako se le-te kopičijo.	MD - odsotnost reševanja težav, ovir (kopičenje)
	1925a	Otroke sicer imajo na nek svoj način radi, niso pa 'opremljeni' za skrb za otroke,	MD - izkazovanje ljubezni na svoj način, odsotnost opremljenosti za skrb otrok
	1925b	običajno ti starši imajo sami pri sebi ogromno stisk in osebnih težav, in te stiske jih ovirajo pri skrbi za drugega.	MD - veliko stisk, osebnih težav (ovira pri skrbi za drugega)
	1926	Tukaj nikakor ni prisotnega konstruktivnega reševanja težav, v matičnih družinah težav sploh ne prepoznajo, pogosto menijo, da težav v njihovih družinah ni.	MD - odsotnost konstruktivnega reševanja težav (ne prepoznavanje težav, mnenje o odsotnosti težav)
	1927	Pri T ima rejnica kapacitete, ki so ugodne zanjo, zelo pozitivno močna ženska, verna.	T - RD - rejnica (kapacitete: moč, vera)
	1928	E pa tudi ima zelo pozitivno naravnano rejnico.	E - RD - rejnica (zelo pozitivno naravnana)
	1929	Otrokom v rejništvu se zares maksimalno posveti, ima zelo pozitivno noto.	RD - rejnica (posvečanje pozornosti otrokom, zelo pozitivna nota)
	1930	Deklica Z ima pozitivno držo za prihodnost, težave razrešuje in o njih sproti spregovori.	Z - pozitivna drža za prihodnost, razreševanje težav (govor)
	1931	V rejniških družinah se težave sproti rešujejo, pri razreševanju težav pa je prisotno sodelovanje med člani družine, ki si nudijo medsebojno pomoč in podporo.	RD - sprotno razreševanje težav (stalnost medsebojnega sodelovanja - pomoči, podpore)

	1932	Tukaj so prisotne bolj pozitivne vrednote, kot so sodelovanje, medsebojno razumevanje, podpora drug drugemu.	RD - prisotnost pozitivnih vrednot (sodelovanje, medsebojno razumevanje, podpora drug drugemu)
Z24	1933	V rejniški družini X2 menim, da rejnica zelo jasno sledi svoji viziji poslanstva.	Sledenje rejnice viziji poslanstva izvajanja rejniške dejavnosti
	1934	Religija je njen močan steber, to pa vnaša tudi v življenje otrok, ki so pri njej v rejništvu.	Religija (močan steber) - vnos v življenje otrok v rejništvu
	1935	Skozi vedenja in ravnanja otrok je jasno, da rejnica to, kar govori tudi dela, je sicer zelo stroga, morda celo v neki meri tudi nemilostna, v splošnem pa zelo 'močna' ženska.	Usklajenost verbalnega izražanja in delovanja (nemilost, moč rejnice)
	1936	Tukaj sem se velikokrat sama pri sebi vprašala, če se v tej moči morda ne pojavlja že neke vrste premoč na določenih področjih življenja.	Spraševanje socialne delavke o možnosti pojava premoči v moči rejnice (določena življenjska področja)
	1937	Tako otroci morda neke ogromno pridobijo, drugje pa jim lahko kaj manjka, to običajno otroci kasneje tudi običajno izrazijo.	Pridobitev otrok na eni strani/izguba (primanjkljaji) na drugi - zavedanje, izražanje otrok (v kasnejši dobi)
	1938	Vseeno pa razumem, da rejniki vzgojijo otroke v rejništvu po svojem vzgledu, kar je nekaj povsem običajnega.	Vzgoja otrok po svojem vzgledu
	1939	In če se jim zdi nekaj dobro, bodo v tem dobrem tudi vzgajali te otroke, če pa nečesa ne tolerirajo oziroma se jim zdi slabo, pa bodo nanje vplivali na način, da bodo tudi ti otroci na te stvari gledali popolnoma negativno.	Primer vzgoje otrok po svojem vzgledu
	1940	Sčasoma se bo zagotovo pokazalo, kje bo potrebno pri posameznem otroku kak primanjkljaj odpraviti, tak dober pokazatelj so tudi tabori, ki so organizirani v sklopu CSD-ja, kjer se skozi nekaj dnevno skupno druženje hitro opazi, kje je otrokom dobro, kako vidijo določene stvari, kaj si morda želijo, pa tega znotraj rejniške družine niso pridobili, in tako naprej.	Odpravljanje primanjkljajev - tabori (dobro opazovanje koordinatorjev tabora: spoznavanje otroka: njegov pogled, kje jim je dobro, želje, potrebe)
	1941	Bi pa dodala še to, da se rejnica SV po mojem mnenju z vsemi otroki v rejništvu pogovarja brez predsodkov in da to zelo dobro vpliva na razvoj njihovih osebnosti.	Pogovor rejnice brez predsodkov (pozitiven vpliv na razvoj otrokove osebnosti)
Z25	1942	Rejnici v družinah ves čas iščeta odgovore, sta tudi zelo intelektualni in dobro opremljeni za skrb ter vzgojo otrok.	Iskanje odgovorov rejnic (inteligentnost, dobra opremljenost za skrb, vzgojo otrok)
	1943	Na primer, udeležujeta se vseh vrst predavanj na temo rejništva in vsebino teh predavanj resnično vsrkata vase ter tudi udeležujeta skozi svoja ravnanja; vnašata v življenje svoje družine.	Pomen udeleževanja rejnikov predavanj (tema rejništva) - ponotranjenje vsebine predavanj (izražanje skozi ravnanja)
	1944	Težave in ovire rešujejo na odnosni ravni na način, da se ne običi pri problemu, ampak se zmoro problem preseči ter vedno najti rešitev.	Reševanje težav, ovir na odnosni ravni (zmožnost preseganja problema, iskanja rešitve)
	1945	Pozitivni pogled in naravnost sta v teh dveh družinah prisotna na zelo visoki ravni.	Visoka raven pomena prisotnosti pozitivnega pogleda, naravnosti
Z26	1946	Mislim, da je v rejniški družini MP prisotno veliko ljubezni, pa tudi v rejniških družinah ŽR in JSB, s katerimi tudi veliko sodelujem, trenutno znotraj delovanja kluba rejniških družin Maribor.	RD - pomen prisotnosti ljubezni
	1947a	Vse tri rejniške družine so v največji možni meri v delovanje družine vključile matične starše otrok v rejništvu,	Pomen vključitve matičnih staršev otrok pri načrtovanju skrbi, vzgoje otroka

	1947b	otrok si ne lastijo, v vseh treh primerih je tudi odnos med partnerjema zelo odprt in jasen ter v njem ni prekrivanja oziroma skrivnosti.	Ni lastitve otrok, odprt, jasen partnerski odnos (odsotnost prekrivanja - skrivnosti)
	1948	Ta način delovanja v partnerskem odnosu pa rejniki prenašajo tudi na delovanje družinske skupine; torej, da se o vsem govori odkrito in jasno.	Način delovanja partnerskega odnosa v povezavi z načinom delovanja družinske skupine (odkritost, jasnost izražanja)
	1949	Pomembna se mi zdi ta usklajenost partnerske in starševske vloge.	Pomen usklajenosti partnerske in starševske vloge
	1950	Rejnica me je takrat, ko sem še delovala v vlogi socialne delavke na področju rejništva (sedaj sem zaposlena v dnevnem centru Ozara Maribor) zelo pogosto, pa tudi sedaj občasno poklicala tudi zvečer, vedela je, da sem kdajkoli na voljo za odkrit pogovor, saj sem z vsemi rejniki imela tak odnos.	Pomen dosegljivosti socialne delavke (razpoložljivost za odprt pogovor)
	1951	Vse tri omenjene rejniške družine se udeležujejo zares velike večine medsebojnih srečanj rejnikov in srečanj, ki so organizirana iz strani drugih institucij in so kakorkoli povezana s temo rejništva in otroci, ki so pri njih v rejništvu.	Pomen udeleževanja medsebojnih srečanj rejnikov
	1952	Otroke zelo navajajo na samostojnost, jih tudi spodbujajo k temu, da otroci sami odidejo na tabor, ki so organizirani za otroke z izkušnjo rejništva.	Pomen navajanja otrok na samostojnost, spodbuda k udeležnosti otrok na taborih
	1953a	Ta spodbuda otrokom za odhod na tabor ali kakšne druge aktivnosti je tudi eden od pokazateljev, da rejniki otrokom zaupajo	Pomen zaupanja rejnikov otrokom (udeležnost otrok na taboru)
	1953b	in da kot rejniška družina ničesar ne prikrivajo in jih ni na primer strah pred tem, kaj otroci o njih kot družini izrazijo.	Odsotnost strahu rejnikov pred izražanjem otrok, ki živijo v RD (pristnost RD)
	1954	Te družine so »dobre, odprte« rejniške družine.	'Dobre, odprte' rejniške družine
	1955	Ob različnih neformalnih druženjih, kot so tabori, izleti, družabna in rekreativna srečanja je veliko možnosti za verbalno in neverbalno komunikacijo otrok, kjer je možno prepoznati, na kakšen način posamezna rejniška družina funkcionira.	Pomen neformalnih druženj (tabori, izleti, družabna, rekreativna srečanja) - komunikacija otrok (prepoznavanje načina funkcioniranja posamezne družine)

II.) ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmora družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvajujejo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

Z22	1956	V matični družini vrednot ni bilo oziroma njihova vrednota je bila alkoholna pijača, ki jim je pomenila vse in zaradi katere so zanemarjali družinsko življenje.	MD - odsotnost vrednot ('vrednota' = alkohol: velik pomen - zanemarjanje drugega)
	1957	Norm ni bilo, ritual je bilo vsakdanje pitje alkoholnih pijač in zabava - obiskovanje gostinskih lokalov, spolno občevarje matere z menjavanjem partnerjev, in podobno.	MD - odsotnost norm, ritual - vsakdanje pitje alkohola, zabava: obiskovanje gostinskih lokalov, spolna občevarja
	1958a	Ekonomski vir je bila denarna pomoč,	Ekonomski vir - denarna pomoč

	1958b	socialni vir pa prijatelji od matere, katerih življenjski slog je bil tak, kot je bil slog matere - `življenje kot ena sama zabava`.	Socialni vir - prijatelji matere (`življenje kot ena sama zabava`)
	1959	V rejniški družini pa sta največji vrednoti vsekakor vključenost in pravičnost, norma pa upoštevanje oziroma spoštovanje drug drugega.	RD - vrednota (vključenost, pravičnost), norma (medsebojno upoštevanje, spoštovanje)
	1960	Zasledujejo cilj, da se skupaj dobro počutijo, preživijo čas skupaj, v tem času nekaj doživijo na način še ene skupne družinske izkušnje.	Cilj dobrega skupnega počutja, skupnega preživljanja časa
	1961a	Na primer veliko potujejo, ni jih strah neznanega, skupaj gredo v nepredvidljivo,	Veliko potovanj (odsotnost strahu pred neznanim, nepredvidljivost kot izziv)
	1961b	saj zelo delujejo po principu, da je v slogi moč in da morajo držati skupaj, saj jim bo na tak način marsikaj uspelo.	Temeljni princip - v slogi je moč
	1962a	Rejnica je zaposlena, prav tako njen partner,	Zaposlitev rejnice, partnerja
	1962b	tako da ekonomski viri so,	Prisotnost ekonomskih virov
	1962c	socialni viri pa so druge rejniške družine, biološki otroci rejnice in njena sorodstvena mreža.	Socialni viri - druge rejniške družine, biološki otroci rejnice in njena sorodstvena mreža
Z23	1963a	Pri T imajo v rejniški družini organizirane ure pogovora,	T - RD - redni pogovori
	1963b	pri E pa rejniki z njim in ostalimi otroci v rejništvu preživijo zelo veliko časa, tudi rejnica izpostavlja pogovor kot izredno pomemben (na vsakdanji ravni: "Kako se počutiš, kaj se ti je danes zgodilo?")	E - RD - strmenje k skupnemu preživljanju časa, pogovori o osebnem počutju, doživetjih
	1964a	Socialni viri pri T sta zlasti rejnica in prijatelji,	T -socialni viri - rejnica in prijatelji
	1964b	pri E pa oba rejnika, prijatelji, sorodniki, sošolci.	E - socialni viri - rejnika, prijatelji, sorodniki, sošolci
	1965	V rejniški družini JAN, kjer biva deklica Z ni posebnosti.	RD - Z - ni posebnosti
Z24	1966	Pri organizaciji oziroma delovanje rejniške družine SV sledim rejnici SV na način, kot ona potrebuje in želi.	RD - SV- sledenje socialne delavke rejnici (potrebe, želje SV)
	1967	Ko se sama SV odloči vprašati za kak nasvet, predlog, ji brezpogojno pomagam, ji svetujem, jo podprem.	Brezpogojna pomoč, svetovanje, podpora socialne delavke - izražena potreba rejnice
	1968a	Morda bi pri tej družini izpostavila to, kako zelo lepo je videti moč, potencial družine,	Moč, potencial družine
	1968b	vendar pa po drugi strani opaziti tudi družino kot celoto, kjer se pojavlja tudi šibkost	Družina kot celota (pojav šibkosti)
		in da je v družini prostor za pogovor o tej šibkosti, da se tega ne podcenjuje, se jo sprva prepozna in se o njej	Prostor za pogovor o šibkosti

	1968c	govori.	(prepoznavanje, odsotnost podcenjevanja zaradi šibkosti, pomen govora o šibkosti/primanjkljajih)
	1969a	Mislim, da rejnica SV nekako nastopa iz vloge `mati boginja`	Vloga SV - `mati boginja`
	1969b	in po mojem mnenju za otroke predstavlja veliko avtoriteto, ki jih ne nazadnje vedno znova medsebojno povezuje.	Avtoriteta rejnice (medsebojni člen povezanosti)
	1970a	Morda je včasih pri delovanju družine vseeno bolje, da so vsi člani družine na `isti ravni`,	Razmislek socialne delavke o pomenu `iste ravni` članov družine
	1970b	da ni prevelikih razlik med položajem družinskega člana v družini,	Odsotnost prevelikih razlik med položajem članov družine
	1970c	vprašanje, kako to vpliva na delovanje posameznega člana, morda na nek način dobro, morda pa tudi slabo oziroma negativno.	Prevpraševanje o vplivu enakopravnosti članov na posameznega člana družine
	1971a	Menim, da je vpliv rejnice SV zelo intenziven in da gre v odnos s posameznim otrokom zelo avtoritativno,	Intenziven vpliv rejnice SV (avtoriteta)
	1971b	se precej vtika vanj in gre s tem posegom v otroka morda na neki točki celo predaleč.	Mnenje socialne delavke o morda prekomernem poseganju v otroka
	1972a	Po drugi strani pa rejnica SV otrokom po moje mnenju predstavlja velik vzgled,	Vzgled rejnice otrokom
	1972b	vedno znova pa zahteva, da dajo vse od sebe in da prepoznajo svoje talente ter jih tudi skozi življenje realizirajo in v ustreznih kontekstih uporabijo.	Zahteve rejnice dati vse od sebe, prepoznavanje talentov (realiziranje), uporaba lastnih potencialov
Z25	1973	Vrednote so vsekakor izobrazba vendar na način, da so ocene otrok njihove ocene, na tak način otrokom podeliš odgovornost zase in otroci se na tak način odgovornost tudi naučijo sprejemati, zaupanje na način `povej mi ti, slišati želim od tebe..`	RD - vrednote (izobrazba: prevzemanje odgovornosti, sprejemanja padcev, razvoj zaupanja)
	1974	Rituali so vsakdanja opravila, v katera so vpeti vsi otroci v rejništvu na način, da ko delamo počnemo to skupaj, ko pa smo prosti pa prav tako marsikaj počnemo skupaj, povezani.	RD - rituali (vsakdanja opravila: vpetost otrok v skupno izvajanje opravil, povezanost)
	1975	Naj izpostavim en primer, ki mi je ostal v spominu, to je primer, ko je zbolela rejnica in je rejnik bil v službi, eden od otrok pa je rejnici zjutraj sam, na svojo odločitev skuhal kavo in pripravil zajtrk ter ji to odnesel v posteljo, pri tem pa je posnemal rejnico, saj je tako storila tudi ona takrat, ko pa je zbolel ta deček.	Primer posnemanja vzorcev vedenja/ravnanja otroka po vzgledu rejnice 1
	1976	Primer kako je rejnik s svojim vedenjem in ravnanjem vzgled otrokom v rejništvu.	Primer posnemanja vzorcev vedenja/ravnanja otroka po vzgledu rejnice 2
	1977	Norma je nenapisano pravilo, ki pravi, da mi bo rejniška	RD - norma (nenapisano pravilo: pomoč,

		družina vedno stala ob strani in mi pomagala.	podpora RD)
	1978	Socialni viri so vsekakor biološki otroci rejnic, ki imajo po mojem mnenju velik vpliv na otroke v rejništvu, sorodniki in prijatelji rejniške družine.	RD - socialni viri (biološki otroci rejnic, sorodniki, prijatelji RD)
Z26	1979	V družini MP so pravila, vrednota je 'topla kuhinja', hrana, topel dom.	MP - RD - pravila, vrednota ('topla kuhinja', hrana, topel dom)
	1980	Družina je zelo aktivna, punce si sobe pospravljajo same, tudi kužka, ki ga imajo, pogosto peljejo na sprehod punce.	Aktivnost RD, prevzemanje odgovornosti otrok (samostojnost - pospravljanje sobe, sprehod s kužkom)
	1981	Vrednota te družine je tudi stalna pozitivna naravnost; velika povezanost, v družini vsi jasno vedo, da ni zamer, da je rejniška družina njihov dom, pa naj se zgodi karkoli.	RD - vrednota (pozitivna naravnost-povezanost, odsotnost zamer, RD kot dom)
	1982	V tej družini ni groženj, pač pa stalna varnost doma, pripravljenost rejnice pri iskanju pomoči.	RD - odsotnost groženj, stalna varnost doma, stalna pripravljenost pomoči
	1983a 1983b	Družina MP pusti otrokom, da stvari preizkušajo, jih pri tem ne omejuje, saj je mnenja, da se iz vsake svoje izkušnje, pa če je to slaba ali dobra, nekaj naučijo; zase v tistem trenutku, pa tudi za prihodnost.	MP - RD - možnost preizkušanja (odsotnost omejevanja) Mnenje rejnice o pomenu učenja iz lastnih izkušenj (sedanjost, prihodnost)
	1984	Socialni viri te družine so matične družine otrok v rejništvu, druge rejniške družine, prijatelji, sedaj že tudi fanti dveh deklet v rejniški družini in družini teh dveh fantov.	RD - socialni viri (MD, druge RD, prijatelji, fanti dveh deklet v RD in družini teh dveh fantov)

3.3. KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

Z22	1985	V matični družini je bila komunikacija nejasna, komuniciralo se je na način kot je nanese posamezna situacija, brez vlaganja energije v otrokovo učenje komunikacije - zato je deklica Š še dolgo komunicirala na način, kot komunicirajo živali: oglašala se je kot pes, grizla, in podobno.	MD - nejasnost komunikacije, komunikacija o obveznih temah, odsotnost učenja komunikacije otroka (Š - komunikacija: posnemanje živali - psa)
	1986	Čustev ni izražala, saj je hitro uvidela, da se za njena čustva nihče ne zanima in je izražanje čustev praktično brezpredmetno.	Š- MD - neizražanje čustev, nezanimanje za čustva, spoznanje o brezpredmetnem izražanju čustev
	1987	Rešitev nikakor niso iskali skupaj, matični starši so ravnali na način, kot se jim je v danem trenutku zdelo ustrezno, brez upoštevanja potreb deklice Š.	MD - odsotnost skupnega iskanja rešitev, ravnanje na način lastne presoje matičnih staršev (neupoštevanje otrokovih potreb, želja)
	1988	V rejniški družini se je Š začela učiti primerne komunikacije; dobila je prvo takšno izkušnjo, kako pravzaprav komunicirati v posameznih situacijah, kar pa je najpomembnejše, naučila se je komunicirati kot človek, dostojno.	Š - RD - začetek učenja 'primerne' komunikacije (izkušnja dostojanstvene komunikacije)

	1989	Tukaj je začela tudi izražati svoja čustva na način, da je na določenih področjih pri izražanju čustev celo nekoliko pretiravala, na primer, rejnico je zelo hitro poimenovala in pričela klicati 'mami', s tem je izražala neprecenljivo hvaležnost za to, da jo je sprejela in da skrbi zanjo.	Š - RD - začetek izražanja čustev (občasno pretiravanje - klicanje rejnice 'mami' - izraz neizmerne hvaležnosti)
	1990	Spet na drugih področjih pa je opaziti, da včasih še zelo težko izrazi svoja čustva in jih raje zadrži v sebi ter jo je k izražanju čustev potrebno nekoliko spodbuditi, kar pa rejniška družina izvrstno počne.	Š - težave z izražanjem nekaterih čustev (zadržanje zase - potreba po spodbudi: spodbuda RD)
	1991	Rešitve tukaj iščejo skupaj, kot družina.	RD - skupno iskanje rešitev
Z23	1992	Matične družine niso opremljene z zmožnostjo komunikacije na način, da so slišani vsi glasovi in da vsak iz pogovora nekaj pridobi, lahko pa tudi kaj izgubi, in da je to 'zdrav' način komunikacije.	MD - nezmožnost komunikacije na način slišnosti vseh glasov, pridobitev/morda izguba vsakega člana (vzajemna komunikacija)
	1993	Pri K menim, da ima v rejniški družini težave izraziti vsa svoja čustva in občutke skozi medsebojno komunikacijo.	K - RD - težave z izražanjem lastnih čustev, občutkov (skozi komunikacijo)
	1994a	Pri E pa je v rejniški družini način komunikacije zelo jasen.	E - RD - jasna komunikacija
	1994b	Imata pa po moje mnenju obe družini kapaciteto za jasno komuniciranje in skupno iskanje rešitev.	Obe RD - kapaciteta za jasnost komunikacije, skupno iskanje rešitev
	1995	Pri Z je izražanje čustev odprto.	Z - odprto izražanje čustev
Z24	1996a	Menim, da rejnica SV otroke vedno vpraša po mnenju, da sprejemajo skupne odločitve,	Spraševanje rejnice po mnenju otrok (sprejemanje skupnih odločitev)
	1996b	kot primer je punčka M; prihod novega otroka v rejniško družino, kjer je najprej odločitev predelala pri sebi in o njej dobro razmislila, kasneje pa je to svojo idejo, odločitev, pa tudi morebitne pomisleke predstavila otrokom, ki so že pri njej v rejništvu in so se tako skupaj o tej temi pogovorili ter na koncu sprejeli skupno odločitev, tako da je bila na prihod deklice v rejniško družino jasno pripravljena celotna družina.	Primer sprejemanja skupnih odločitev (prihod novega otroka v RD: priprava celotne RD)
	1997	Drugače pa rejnica SV postavlja jasna pravila, ki jih morajo vsi upoštevati, določa jasne meje, otrokom da vedno znova vedeti, da je avtoriteta in da jo morajo kot tako tudi spoštovati.	Postavljanje jasnih pravil rejnice (pričakovanje upoštevanja), jasnih mej, rejnica kot avtoriteta (zahteva po spoštovanju)
	1998a	Kot primer naj navedem odločitev enega od otrok v rejništvu glede vpisa na fakulteto, kjer je rejnica fantu predlagala izbiro druge fakultete, fantove želje pa so bile v nasprotju z rejničnim predlogom,	Primer stalne opore rejnice (vpis na fakulteto - predlog rejnice: nasprotje-predlog rejnice-želja fanta)
	1998b	ker je videla njegove potenciale drugje in je uspela presoditi, da na zeleni fakulteti ne bo uspešen, ker so njegovi talenti na drugem področju, medtem ko bi moral za uspeh v zeleni fakulteti sposobnosti šele razviti, kar bi pa pomenilo zelo veliko vloženega truda, nikakor pa ni nič nemogoče.	Videnje potencialov otroka iz strani rejnice drugje (prepoznanje potencialov otroka)

	1999a	Kljub temu svojemu videnju je takrat rejnica SV fantu L pustila prostor za njegovo odločitev,	Pušcanje prostora otroku za lastno sprejemanje odločitev
	1999b	kasneje je L želeno fakulteto tudi pričel obiskovati, vendar se je zelo hitro pokazalo, da te fakultete ne zmore, kar je v sredini študijskega leta na tej fakulteti tudi sam ugotovil in se kasneje odločil pozirati ter se z naslednjim študijskim letom vpisati na drugo fakulteto; fakulteto, ki mu jo je predlagala rejnica SV.	Osebnostno spoznanje nezmožnosti nadaljevanja študija na izbrani fakulteti
	2000a	SV drugače zelo čuti z otroki v rejništvu, je z njimi povezana na zelo visoki ravni, zato je velikokrat tudi sama 'ranjena',	Čut rejnice za otroke, povezanost z otroki (ranjenost rejnice)
	2000b	saj želi te otroke zares vedno znova zavarovati, če čuti, da so ogroženi in trudi se 'porušiti' vse ovire, s katerimi se ti otroci srečujejo,	Želja rejnice po varovanju otrok (čut za ogroženost otrok), rušenje ovir otrok
		na način, da ob tem pa morda nekoliko podceni biološke starše otroka.	
	2000c		Mnenje socialne delavke o podcenjevanju bioloških staršev iz strani rejnice
	2001a	Osebnost, kot socialna delavka mislim, da je prav, da otrok v rejništvu spozna svoje biološke starše tudi v bolečini, da se z obstojem svojih staršev, pa kakršnikoli so, sooči in sprizani,	Poudarek pomena spoznanja otroka svojih bioloških staršev skozi bolečino, soočenje z realno lastno situacijo
	2001b	saj se v nasprotnem primeru zelo hitro pojavi, da začne otrok v rejništvu svoje biološke starše idealizirati, torej nanje gledati kot na nek 'ideal', ne pa realno, kot dejansko njegovi starši so.	Odsotnost soočenja, sprejemanja realne situacije - začetek idealizacije svojih matičnih staršev (starši kot ideal - odsotnost videnja realne slike)
Z25	2002	Rejnice so zelo realne v izražanju pričakovanj tako v odnosu do otrok v rejništvu kot tudi v odnosu do institucij (imajo jasno sliko o tem, kaj je vloga posamezne institucije).	Realno izražanje pričakovanj rejnic (jasna predstava)
	2003	Za tem stoji tudi realno sodelovanje z nami, ni nerealnih iluzij in pričakovanj.	Realno sodelovanje rejnic s socialnimi delavkami (odsotnost nerealnih iluzij, pričakovanj)
	2004	Rejnice so zelo aktivne in suverene, zanje je značilna jasna komunikacija, ki hkrati pomeni razbremenitev za vse vpletene, saj so stvari določene jasno in konkretno in je tako možnost za pojav konfliktnih situacij manjša.	Aktivnost, suverenost rejnic (jasna komunikacija - razbremenitev za vpletene: jasnost, konkretnost, manjša možnost pojava konfliktnih situacij)
Z26	2005	V družini je vsekakor prisotna jasno izražena komunikacija; vsi otroci so spodbujeni k temu, da o svojih stvareh odkrito govorijo če že ne z rejniki, pa jih le-ti spodbujajo k medsebojni komunikaciji, dajanjem nasvetov, predlogov, opori (tukaj imam v mislih to, da na	RD - jasna komunikacija, ustvarjen prostor za odkrito izražanje čustev, medsebojni komunikaciji, izmenjavi nasvetov, predlogov, opore (medsebojno zaupanje otrok)

		primer R in N nekatere stvari lažje zaupata druga drugi, ker sta podobne starosti, kot pa na primer rejnici).	
	2006	V rejniški družini mislim, da ni nobenih težav z odprtim izražanjem čustev in s skupnim iskanjem rešitev za težave, ki se tičejo vseh članov družine, pri težavah, ki so bolj individualne narave, pa rešujejo težave bolj s pogovorom 'na štiri oči'.	RD - odprto izražanje čustev, skupno iskanje rešitev za težave, iskanje rešitev 1:1 (težave individualne narave)

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

I. Kako menite, da je izkušnja življenja v rejniški družini in osebna odpornost otroka vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako menite, da je družina (rejniška, matična) vplivala na razvoj otrokove odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost? način vzgoje)?

Z22	2007	Otroci so individuumi.	Individualnost
	2008	Vsak otrok, ki ima izkušnjo 'zdravega' rejništva, je tudi kasneje vsekakor bolj opremljen za življenje.	'Zdravo' rejništvo - boljša opremljenost za življenje
	2009a	Včasih gledam, kako so nekateri otroci kot neke vrste 'stroji', neverjetno kaj vse zmorejo kljub svoji izredno težavni družinski situaciji, v katero so se rodili in morda tudi nekaj časa odraščali.	Otroci kot 'stroji' (razvoj številnih sposobnosti kljub težavnosti/kompleksnosti družinske situacije)
	2009b	Ves čas iščejo rešitve, raziskujejo.	Stalno iskanje rešitev, raziskovanje
	2010a	Rejniki so tisti, ki najbolje poznajo otroke in zato sledim rejnikom in njihovem delu.	Dobro poznavanje otrok iz strani rejnikov
	2010b	So rejniki, ki znajo in zmorejo težave razreševati sproti, v takšnih primerih je za vse vpletene ta način delovanja rejnikov pozitivna izkušnja, saj težave ne ostajajo.	Sposobnosti rejnikov sprotne reševanja težav (pozitivna izkušnja)
	2011	Takim rejnikom sledim in izhajam iz njim, jaz sem tam zanje, ko me potrebujejo.	Sledenje, izhajanje iz rejnikov (potrebe rejnikov - v ospredju)
	2012	So pa seveda tudi rejniki, ki ves čas potrebujejo tvojo oporo in občutek, da si ves čas ob njih in pogosto težav ne zmorejo razrešiti sami, brez tvoje pomoči.	Odsotnost moči rejnikov za samostojno razreševanje težav (potreba po opori, pomoči socialne delavke)
	2013	V takšnih primerih se pojavlja veliko več težav, rejniki ne zmorejo delovati samostojno, za vsako razrešitev težave potrebujejo mojo potrditev.	Pojav večjega števila težav, nezmožnost samostojnega delovanja rejnikov, potreba po stalni potrditvi (pri razreševanju težave)
	2014	Takim rejnikom vedno znova pomagam, da pridejo do možnih rešitev, pomagam jim reševati težave, se s stisko soočiti in ne dramatizirati, da rejniki vidijo sami sebe v realni sliki - kaj je tisto, kar zmorem in kaj ne - se tega zavedam in v okviru svojih sposobnosti dosegem maksimum.	Pomoč rejnikom pri iskanju možnih rešitev, soočenju s stisko, odsotnost dramatiziranja (pomen videnja sebe v realni sliki: kaj zmorem, zavedanje, dosega maksimuma)
Z23	2015	T po mojem mnenju v matični družini niso popolnoma nič	Nečutnost T v MD (odsotnost)

		čutili, kar pomeni, da niso prepoznali njenih čustev, občutkov, potreb, ničesar.	prepoznavanja čustev, občutkov, potreb T)
	2016	Odpornost je tako v matični družini razvila le skozi način bitke za lastno preživetje.	MD - razvoj odpornosti skozi boj za preživetje
	2017	Rejniška družina pa je vplivala nanjo ravno na način ustvarjenega prostora zanjo, da je končno lahko bila to, kar je in da je tudi imela priložnost to odkrito izraziti.	Vpliv RD na T - ustvarjen prostor (odkrito izražanje sebe)
	2018a 2018b	Njena odpornost pa na matično družino ni vplivala, na odpornost rejniške družine pa je po mojem mnenju vplivala na način, kako najti načine uspešnega sodelovanja v primeru stalnega uporništva.	Vpliv odpornosti T na MD (odsotnost vpliva) Vpliv odpornosti T na odpornost RD (spoznavanje načinov ravnanja v primeru uporništva)
	2019	Rejnica je vedno znova iskala načine, kako pomagati T, da se bo rešila iz svojih navad, ki jih je prinesla iz matične družine.	Vpliv RD na T - iskanje načinov opuščanja 'slabih' navad (iz MD)
	2020	T je potrebovala zelo veliko pogovora o svojih težavah, stiskah; potrebovala je posluh nekoga, in ta posluh je dobila od svoje rejnice.	T - RD - veliko pogovora o stiskah, posluh rejnice
	2021	E pa se v matični družini ni zavedal, da sploh ima razvito odpornost, ker ni imel časa in ne možnosti, da bi to izkusil, njegova temeljna skrb je bila skrb zase; iskanje načinov, ki ti bodo omogočili preživeti.	E - MD - odsotnost zavedanja razvite OO (ni časa, možnosti) : temeljna skrb = skrb zase boj za lastno preživetje
	2022	Ta primanjkljaj starša je izkazoval skozi agresijo v šoli, doma, skozi katero je kazal vsa svoja čustva.	E - izkazovanje primanjkljajev iz MD skozi agresivno vedenje (doma, šola)
	2023	Menim, da je E vplival na rejniško družino s svojo pozitivno držo, spontanostjo.	Vpliv E na RD - pozitivna drža, spontanost
	2024a 2024b 2024c	Je pa ob prihodu v rejniško družino pogosto imel izbruh besa in je v takšnih trenutkih začel uničevati stvari okrog sebe in ko se je na ta njegov bes rejnica vedno znova odzvala in odreagirala, je bes sicer še ostal, vendar se ni več pojavljal v tako intenzivni obliki in tudi reakcija ni bilo več uničevanje stvari, ampak umik z odhodom v sobo; E se je naučil na stvari odreagirati na drugačne načine, kot je bil vaje iz matične družine.	E - prihod v RD - izbruh besa (uničevanje stvari) E - odzivi rejnice na bes, reakcija, prisotnost besa (vendar zmanjševanje intenzitete, reakcije uničevanja - umik-odhod v sobo) E - drugačni načini reakcije (kot iz MD)
	2025	Z je v rejniški družini svoje sestre dobila vse kar je potrebovala, moč, vero, upanje in bila sprejeta tudi ko je bilo težko in je bilo njeno vedenje konfliktno.	Z - RD - zadovoljevanje potreb, pridobitev moči, vere, upanja, sprejetost (kljub konfliktnemu vedenju)
Z24	2026	Osebna odpornost otrok je nedvomno vplivala na rejnico SV.	Vpliv OO na rejnico SV
	2027a 2027b	Vsak otrok je s prihodom v rejniško družino predstavljal izziv za rejnico, rejnica je s prihodom otrok v rejništvo postala še 'mehkejši' človek, bolj pomagajoč, čeprav je že v samem začetku to bila.	Vpliv otrok v rejništvu na rejnico - izziv Sprememba rejnice ('mehkejši' človek, bolj pomagajoč)
	2028	Otroci v rejniško družino prihajajo nemočni, misleč, da	Prihod otrok v RD - nemoč, odsotnost

		nič ne zmorejo oziroma da zmorejo zelo malo.	vere, zaupanja vase
	2029	V rejniški družini pa dobijo pozornost, vedenje, da z njimi ni nič narobe, da so v redu, da so lepi, lahko uspešni in praksa kaže, da tudi so uspešni.	RD - pridobitev pozornosti, potrditev (da so lepi, uspešni)
	2030	Vase začnejo verjeti, ko rejniki verjamejo v njih, oni jim dajo občutek, da zmorejo.	RD - razvoj vere vase (na osnovi vere rejnikov vanje)
	2031	Rejniška družina je nedvomno vplivala na osebno odpornost teh otrok, tukaj so otroci dobili občutek, da so lahko to kar so in da so kot takšni tudi sprejeti, da so ljudje in da tudi imajo svoje napake, kakršne izkušnje v matični družini niso imeli.	Vpliv RD na OO - realno izražanje sebe ('biti to kar si'), sprejemanje, razvoj občutka enakovrednosti z drugimi ljudmi, zavedanja prisotnosti napak pri vsakem človeku
	2032	Je pa na nek način tudi njihova osebna odpornost vplivala na odpornost predvsem rejniške družine, predvsem je ta izrazita v njihovi medsebojni povezanosti.	Vpliv OO na RD - razvoj medsebojne povezanosti
	2033	Otrok s svojo odpornostjo zelo malo ali nič vpliva na svojo matično družino, ki je običajno zelo toga v svojem ravnanju in ni motivirana za spremembe ter pri uvajanju sprememb v svoje življenje potrebuje pomoč.	Vpliv OO na MD - zelo majhen vpliv/odsotnost vpliva (togost MD v svojem ravnanju/odsotnost motiviranosti za spremembe, potreba po spremembah-potreba po pomoči)
Z25	2034	Mislim, da je biološka mama zelo ponosna na svoje otroke, med njimi je sicer minimalna komunikacija, vendar ohranjena vez.	Mnenje o ponosu biološke mame na svoje otroke (ohranjanje vezi - minimalna komunikacija)
	2035	Sprejela je, da otroke vzgaja nekdo drug in je s tem pomirjena.	Sprejem (soočenje) vzgoje otrok iz strani druge osebe (pomirjenost biološke mame)
	2036a	Oče pa še sedaj tega ni popolnoma sprejel,	Odsotnost popolnega sprejema biološkega očeta o odvzemu otrok (odhodu v RD)
	2036b	a kljub temu so otroci to ozavestili in zmorejo v svoji odločnosti botrovati očetu ter delovati na način 'imam očeta, ki sem ga prerastel'.	Ozaveščanje otrok (odločnost - zmožnost delovanja: 'imam očeta, ki sem ga prerastel')
	2037a	V času življenja v matični družini je po mojem mnenju veljalo pravilo 'jaz imam pravico odločat namesto in za otroka',	MD - 'jaz imam pravico odločat namesto in za otroka'
	2037b	šlo je za splet okoliščin, odvisno od posameznega otroka pa je bilo, kaj je otrok iz tega vzel in prevzel nase.	MD - splet okoliščin (različnost otrok: različna stopnja prevzemanja dogajanja nase)
	2038a	V rejniški družini pa so otroci za rejnike predstavljali izziv, drugačnost,	Vpliv otrok na RD - izziv, drugačnost
	2038b	otroku so rejniki dali varnost, ko se pojavi 'alarm' so se naučili delovati na način, da stopijo skupaj.	Vpliv RD na otroke - varnost (smisel medsebojne povezanosti)
	2039	Naučili so se različnih načinov, kako zavarovati otroke, jih pomiriti, delovati umirjeno in ne panično, jih zrelo prejemati.	Učenje rejnikov - načini varovanja otrok, pomiritve, umirjeno delovanje (odsotnost panike), resnost obravnave otrok
	2040	S prihodom otrok v rejništvo se je pričela ena nova pot družine, saj je bil en član družine nov in je to tudi v delovanju družinske skupine pomenilo določene spremembe.	Prihod otroka v RD - nova pot (nov član): določene spremembe v delovanju družinske skupine

	2041	Vsekakor so ti otroci s pomočjo rejnikov spoznali, da v ničemer niso drugačni od otrok, ki živijo v svojih matičnih družinah in da so vredni.	Vpliv rejnikov pri oblikovanju spoznanj otrok (enakovrednosti, odsotnosti drugačnosti od otrok v MD, zavedanje lastne vrednosti)
	2042a	Naučili so jih zmožnosti, da ne pogojujejo prihodnosti s preteklostjo	Učenje rejnikov - zmožnost otrok odsotnosti pogojevanja prihodnostjo s preteklostjo
	2042b	ter da na preteklost gledajo kot na svojo izkušnjo, iz katere so se nekaj naučili in osebnostno zrastle.	Pogled otrok na preteklost kot na izkušnjo (vir učenja, osebnostne rasti)
Z26	2043	Menim, da je rejniška družina zelo pozitivno vplivala na matično družino.	Pozitiven vpliv RD na MD
	2044	Rejnica je namreč v največji možni meri v vzgojo vključevala matične starše otrok, jim vseskozi dajala velik pomen oziroma vrednost.	Vključevanje matičnih staršev v vzgojo iz strani rejnikov (zavedanje pomena vloge matičnih staršev v življenju otroka)
	2045a	Na tak način so se s pomočjo rejnikov tudi matični starši marsičesa naučili,	Pridobitev novih spoznanj matičnih staršev (iz strani rejnikov)
	2045b	pridobili so posluh in skozi sodelovanje prišli do tega spoznanja, da oni ne bi mogli na tak način poskrbeti za svoje otroke, kot so za njih poskrbeli rejniki.	Pridobitev posluha, spoznanja (s sodelovanjem) nezmožnosti poskrbeti za svoje otroke na način skrbi rejnikov
	2046	Na rejniško družino pa je izkušnja rejništva vplivala zelo pozitivno.	Velik pozitiven vpliv izkušnje rejništva na rejnika
	2047	Naj navedem konkretno utemeljitev: mož rejnice ima multiplo sklerozo, pa tudi rejnica ima na črevesju neozdravljivo bolezen.	Primer velikega pozitivnega vpliva izkušnje rejništva na rejnika (obstoj bolezni rejnikov) 1
	2048	Ko sta ta dva partnerja že dobila otroke v rejništvo in ko je gospod imel po kratkem časovnem obdobju obvezen pregled njegovega zdravstvenega stanja, se zdravnica ni mogla načuditi, kako so posamezni simptomi, ki so pokazatelji multiple skleroze, kar izginili.	Primer velikega pozitivnega vpliva izkušnje rejništva na rejnika (obstoj bolezni rejnikov - izginjanje simptomov bolezni) 2
	2049a	Rejnica je takrat govorila z mano, kako zelo pozitivno ti otroci v rejništvu delujejo nanju, saj sta z namestitvijo otrok k njima (v rejništvu imata 5 deklic) postala aktivna, 'živa', otroci so jima postali prioriteta, težave, ki sta jih imela prej s svojim zdravstvenim stanjem, so kot izhlapele.	Pozitiven vpliv otrok v rejništvu na rejnika (aktivnost, živost, otroci kot prioriteta, izginjanje težav z lastnim zdravstvenim stanjem)
	2049b	Obe družini sta vplivali na otroke.	Vpliv MD, RD na otroke
	2050	Tako matična, ki so skozi življenje v tej družini prišli do spoznanja, česar ne sami ne smejo početi, jim je dala to sporočilo, ki so ga ozavestili sicer šele kasneje, v rejniški družini.	MD - spoznanje otrokom, česa ne smejo ponoviti (ozaveščanje - kasneje, v RD)
	2051	Rejniška družina pa je vplivala na otroke zelo obširno in intenzivno.	Intenziven vpliv RD na otroke
Z27	2052	Menim, da je izkušnja rejništva in osebna odpornost otroka vplivala na matično družino na način ugotovitve,	Vpliv izkušnje rejništva, OO na MD - ugotovitev posledic lastnih dejanj

		kam vodi njihov odnos do otroka.	
	2053a 2053b 2053c	Na rejniško družino pa vsekakor pozitivno, saj vsak otrok v rejniško družino prinese nekaj svojega in izziv za rejniško družino je, da najprej to sprejme in se kasneje nauči ravnati z vso to 'opremo', ki jo je otrok prinesel s seboj.	Vpliv izkušnje rejništva na RD - pozitiven vpliv Prinos otrokove edinstvenosti v RD Izziv za RD (sprejem, učenje ravnanja z otrokovo 'opremo')
	2054	Pri vplivu družine menim, da matična družina naredi otroku zares veliko slabega, tako da nanj vpliva negativno, saj drugače sploh ne bi prišlo do situacije, da bi otrok moral v rejništvo.	Vpliv MD na otroka - zelo (ekstremno) negativen (povod za odhod v RD)
	2055	Rejniška družina pa kot sem že omenil, zelo pozitivno vpliva na otroka, če otroka sprejme takšnega kot je in mu naredi prostor v družini; prostor za otroka - njegovo otroštvo in prostor za njegov glas, da se ga sliši in razume, da mu zagotovi občutek varnosti, gotovosti.	Vpliv RD na otroka - zelo pozitiven vpliv (sprejemanje, ustvarjanje prostora za otroka - otroštvo, glas, občutek varnosti, gotovosti)
Z28	2056	Od primera do primera različno, vendar lahko na splošno sklepamo, da so dogodki v matični (biološki družini otroka) na otroka vplivali v smislu nižanja otrokove odpornosti (stresi, nasilje, zlorabe, slaba samopodoba itd...)	Vpliv MD (dogodkov) na otroka - nižanje OO (stres, nasilje, zlorabe, nizka samopodoba)
	2057	Otrok je zaradi te situacije doživel travmo prehoda v drugo družino, moral se je prilagajati in vraščati v novo okolje.	Otrokovo doživetje travme (na prehodu iz ene družine v drugo) - zahteva po prilagajanju, sprejemu novega načina življenja
	2058	Doživljal je tudi ne-sigurno prihodnost: ali se bo vrnil domov ali bo ostal v rej. družini ali bo posvojen...?	Otrokovo doživljanje ne-sigurne prihodnosti: ali se bo vrnil domov ali bo ostal v RD ali bo posvojen...?
	2059	Rejniška družina naj bi mu skušala to odpornost ponovno uravnovesiti- morda ojačati z izkušnjo pozitivnega odnosa, varnega okolja, grajenjem pozitivne samopodobe.	Vpliv RD na OO - vzpostavitev ponovnega ravnovesja (ojačitve z izkušnjo pozitivnega odnosa, varnega okolja, grajenjem pozitivne samopodobe)
	2060	Rejništvo naj bi otroku prinašalo dobre izkušnje, da lahko napreduje, da spremembe prinašajo pozitivno, da dobi pravico do izražanja svojih čustev, lahko realizira svoje potenciale, da je varen in ga ničesar ne ogroža.	RD - pričakovanje prinosa dobrih izkušenj (napredovanje, pozitiven vpliv sprememb, pravica izražanja čustev, realiziranje lastnih potencialov, varnost, odsotnost občutka ogroženosti)
	2061	Skratka mislim, da naj bi bila rejniška družina tista, ki okrepi otrokovo odpornost.	Vpliv RD na OO - krepitev
	2062	Na drugi strani pa naj bi se, v kolikor res dobro teče sodelovanje med družinama, okrepil tudi trdnostni sistem biološke – matične družine., ki rejništvo sprejema kot pomoč njihovi družini.	Pomen dobrega medsebojnega sodelovanja MD, RD (krepitev DO MD)
	2063	V kolikor ga razume drugače: če je bil odvzet ali če matična družina doživlja rejniško družino kot tekmeča, se njena trdnost sigurno ne bo okrepila.	Odvzem otroka, doživljanje RD kot tekmeča iz strani MD (odsotnost krepitev DO)
	2064	Odpornost rejniške družine kot sistema je z nastopom rejništva, s prihodom novega člana v družino sigurno na preizkušnji.	OD - nastop rejništva (preizkušnja)

	2065	V kolikor je celotna družina trdna, soglasna, skupaj rešujejo težave, se podpirajo vsi člani med seboj in so se skupaj odločili za rejništvo, potem je manj ogrožena, kot bi bila v primeru, da te trditve ne bi držale in bi družina ne bila ustrezno pripravljena na izvajanje rejništva.	Trdnost družine, soglasje, skupno reševanje težav, podpora, skupna odločitve - manjša ogroženost družine
--	------	---	--

2. Kdo so po vašem mnenju 'pomembni drugi', ki vplivajo na otroka? Kdo je po vaše mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v življenju otroka?

Z22	2066	Vsekakor so to rejniški starši in njihova socialna mreža.	Rejniški starši, njihova socialna mreža
Z23	2067	Pri K rejnica, vendar ne zelo, saj kot študentka že bolj samostojno deluje.	K - rejnica, samostojen vpliv nase
	2068	Pri E je to vsekakor rejnica.	E - rejnica
	2069	Pri deklici Z njena sestra, njen mož in teta.	Z - njena sestra, mož sestre, teta
Z24	2070	Menim, da je biološka družina na prvem mestu, je 'živa vez' in ima na otroka zelo močan vpliv.	MD (prvo mesto, 'živa vez', močan vpliv na otroka)
	2071a	Otrok se v matični družini zave, da znotraj svoje družine ne bo 'dobil kril',	Začetek zavedanja otroka 'pristriženih kril'
	2071b	otroci so v tej rejniški družini dobili izkušnjo, kot da so 'zvezde',	RD - pridobitev izkušnje ('biti zvezda')
	2071c	rejnica ima zelo močno razvito to kapaciteto, da vidi otrokovo radoživost, menim, da je s tem rejnica pri vseh teh otrocih, ki jih ima v rejništvu, dosegla prestopiti oz. preseči biološke starše.	Močna kapaciteta rejnice (videnje otrokove radoživosti), zmožnost preseganja matičnih staršev (v načinu pridobivanja naklonjenosti otrok)
Z25	2072	Biološki otroci, stari starši, sorodniki, drugi otroci z izkušnjo rejništva, CSD, druge institucije.	Biološki otroci, stari starši, sorodniki, drugi otroci z izkušnjo rejništva, CSD, druge institucije
	2073	Velikokrat otroci poročajo, koliko bolj varni se počutijo, ko za njimi stoji socialna delavka, saj v njej najdejo oporo.	Poročanje otrok o razvoju občutka varnosti (opora socialne delavke)
	2074	Zares pomembno se mi zdi to, da smo mi, rejniki in otroci z izkušnjo rejništva sodelavci in vedno znova skupaj iščemo rešitve, vedno znova in znova za dobro in korist otroka.	Pomen sodelovanja med rejniki, otroci in strokovnimi delavci (skupno iskanje rešitev - za dobro, korist otroka)
	2075	Ko rejniki sodelujejo z nami, običajno tudi otroci v rejništvu to povzamejo in tudi oni rade volje sodelujejo.	Otrokovo povzemanje rejnikovega sodelovanja s strokovnim delavcem (želja otrok po sodelovanju)
	2076a	V primerih, ko pa se rejniki opirajo sodelovalnemu odnosu z nami, pa tudi otroci ne kažejo posebnega zanimanja,	Rejnikovo opiranje sodelovanju s strokovnimi delavci (odsotnost otrokovega zanimanja za sodelovanje)
	2076b	takrat je precej težko, pa vseeno vedno znova opominjamo, da so rejniki zavezani k temu, da sodelujejo z nami.	Opominjanje rejnikov iz strani strokovnih delavcev o pomenu zavezanosti rejnikov k sodelovanju
Z26	2077	Rejniki in matična družina.	RD, MD

Z27	2078	Rejniki bi vsekakor morali biti pozitiven lik v življenju teh otrok in otroci bi morali sami tako čutiti.	Rejniki kot pozitiven vpliv v življenju otrok (izkustvo otrok)
	2079	Drugače pa še sorodniki, bodisi iz matične družine otroka ali rejniške družine, prijatelji, vrstniki - sošolci.	Sorodniki (iz MD, RD), prijatelji, vrstniki - sošolci
Z28	2080	Tega vprašanja ne razumem najbolje. 'Pomembni drugi' - ali so to osebe izven družine tisti ki niso starši?	Nerazumevanje postavljenega vprašanja - 'Pomembni drugi' - ali so to osebe izven družine tisti ki niso starši?
	2081a 2081b	Pozitivnih likov v življenju otroka je lahko več: od staršev, do učiteljev, prijateljev, sosedov, itd.... to so osebe, ki jih otroci doživljajo pozitivno, s katerimi imajo dober čustveni stik, so pomembni zanje, zato lahko pomembno vplivajo na otrokovo življenje.	Starši, učitelji, prijatelji, sosedi Iz strani otrok pozitivno doživete osebe, dober čustveni stik, pomen - vrednost (vpliv na otrokovo življenje)
	2082	Če tukaj mislite na rejnike in rejnice, menim, da so to zelo »pomembni drugi« za otroke v rejništvu.	Rejniki, rejnice
	2083	Oni jim nadomestijo starše navadno kar za daljše obdobje in imajo navadno prvo mesto v otrokovem v življenju, predstavljajo jim varnost, vzor, možnost napredovanja, identifikacije, oporo,...	Rejniki kot nadomestilo matičnih staršev (pogosto prvo mesto, varnost, vzor, možnost napredovanja, identifikacije, opora)

IV. VPLIV VZGOJE

1. Kakšna je za vas "ustrezna" vzgoja otroka?

Z22	2084	'Ustrezna' vzgoja zame pomeni, da je otrok oseba zase, da se razvija po svoje na način, da se upošteva njegove interese, da otroku pustiš, da je drugačen, mu daš občutek, da je možno v življenju vse popraviti in ga na to pripraviti, da otroka ne vzgajaš na način, da je vse samoumevno, da otrok zmore dojemati svet takšen kakršen je, da ve, da ni najpomembnejše le tisto, kar se kaže navzven, ampak tudi tisto, kar je skrito, da otrok sprejema različne ljudi, tudi takšne, ki mu niso naklonjeni in da s tem osebnostno raste, da otrok loči med prijatelji in znanci, ki so na neki poti prišli skupaj.	Otrok kot oseba zase (razvoj na svoj način), upoštevanje otrokovih interesov, ustvarjen prostor za 'drugačnost' otroka, razvoj vednosti možnih sprememb, priprava na vnos sprememb, opuščanje samoumevnosti, dojemanje realnega sveta, spoznanje pomena skritih stvari, sprejemanje različnih ljudi, osebnostna rast otroka, zmožnost ločitve med prijatelji in znanci
	2085	Potem da lahko otrok iskreno izraža svoja čustva, zmore ločiti med primernimi in neprimernimi situacijami, ki se pojavljajo, mu odpiraš okno v svet, tudi ko te je strah za otroka.	Otrokovo iskreno izražanje lastnih čustev, zmožnost ločitve med primernimi/neprimernimi situacijami, možnost pogleda v svet, omogočanje preizkušanja otroku (kljub prisotnosti strahu kot odraslega, ki za otroka skrbi)
	2086	Pomembno je, da si otrok zna poiskati tisto, kar potrebuje, videt zadeve, tukaj nikakor ne mislim v materialnem smislu, pač pa na splošno.	Pomen otrokovega iskanja tistega, kar potrebuje, videnja zadev
Z23	2087	Ustrezna vzgoja pomeni čutiti otroka, upoštevati in spoštovati njegove osebnostne lastnosti, upoštevati njegovo zgodovino ter se zavedati, da je vsak otrok	Čutiti otroka, upoštevati in spoštovati njegove osebnostne lastnosti, upoštevati njegovo zgodovino, zavedanje

		drugačen in po svoje edinstven.	drugačnosti/edinstvenosti otroka
	2088	Najpomembnejše se mi zdi, da otrok v družini dobi občutek varnosti, da je sprejet takšen, kot je, da ima postavljene meje in da ve, kaj je dobro in kaj ne.	Velik pomen otrokove pridobitve občutka varnosti, sprejetosti, vednosti postavljenih meja, poznavanje `dobrih` stvari, `slabih`
	2089	V rejniški družini je zelo pomembno to, da rejnica zdrži to kar je težko in da se v primeru težav obrne na nas, da skupaj iščemo rešitve.	Pomen `zdržati težko` (priznanje rejnice potrebe po pomoči - skupno iskanje rešitev)
Z24	2090	Zame vzgoja pomeni, da z zgledom svojega življenja vzgojiš otroka.	Zgled svojega življenja otroku
	2091	Starši s tem, kako se medsebojno razumejo, kaj govorijo in izražajo, kako ravnajo in s stopnjo skladnosti verbalne in neverbalne komunikacije ves čas vzgajajo otroka v odgovornega in samostojnega odraslega človeka.	Vpliv medsebojnega razumevanja, načina ravnanja, stopnjo skladnosti verbalne in neverbalne komunikacije na vzgojo otroka (poudarek pomena učenja samostojnosti, odgovornosti)
Z25	2092	Zelo jasna (nagrada/sankcija) in predvidljiva.	Jasna, predvidljiva vzgoja (nagrade/sankcije-kazni)
	2093a	Zelo pomembno se mi zdi, da otrok ve, kaj se od njega pričakuje	Pomen otrokove vednosti pričakovanj
	2093b	in da tudi rejnik opravi svoj del, torej, kar je bilo dogovorjeno.	Pomen rejnikovega opravljanja dogovorjenega
	2094	Otrok namreč sledi temu, kar mu je dovoljeno, in ravno tukaj, se po mojem mnenju v velikih družinah zatakne.	Sledenje otroka dovoljenemu (pomanjkanje moči družine za upoštevanje otroka)
	2095a	Pogosto prihajajo v ospredje ideje rejnikov, na primer `postlana postelja`,	Pogost pojav večjega pomena idej rejnikov
	2095b	v ozadje pa se postavljajo ideje otrok, ki bi morale biti izhodišče za načrtovanje življenja otroka v rejniški družini.	Postavljanje otrokovih idej v ozadje (ideje otroka kot izhodišče!)
	2096	Potrebno je delati na idejah otroka z otrokom, ne na idejah drugih ljudi za otroka.	Izhajanje iz otrokovih idej (delo z otrokom za otroka, ne namesto otroka za otroka)
Z26	2097	Vzgojit otroka na način, da bo v življenju samostojen, da bo znal poskrbeti zase, da bo komunikativen..	Samostojnost, zmožnost skrbi zase, komunikativnost
	2098	Osebnost sicer bolj prisegam na tradicionalno vzgojo, pri kateri bi izpostavila pomen pridobiti delovne navade, kar otrok v življenju neizbežno potrebuje.	Tradicionalna vzgoja (pridobitev delovnih navad - velik pomen)
	2099	Velik pomen ima sposobnost za reševanje konfliktov, kar pomeni zmožnost soočiti se s konfliktom in iskati načine za njegovo rešitev.	Sposobnost za reševanje konfliktov (zmožnost soočenja s konfliktom, iskanja načinov za njegovo rešitev)
Z27	2100	Avtoritativna vzgoja, kjer se na otrokove potrebe odzoveš, mu znaš in zmoraš postaviti meje, ga znaš pomiriti, zaščititi tam, kjer to potrebuje; pred vsem tistim, kar ni dobro zanj.	Avtoritativna vzgoja (odziv na otrokove potrebe, zmožnost postavljanja mej, pomiritve, zaščite)
Z28	2101	Sigurno demokratična vzgoja.	Demokratična vzgoja
	2102	V demokratični vzgoji prevladujejo vrednote, ki se	Demokratična vzgoja - vrednote (enakost,

		navezujejo na enakost, svobodo in hkrati na odgovornost.	svoboda, odgovornost)
	2103	Za ohranjanje teh vrednot družina izbira pravo ravnotežje med popustljivostjo in elementi avtoritarnosti.	Pomen ravnotežja med popustljivostjo in avtoritarnostjo
	2104	Vsakdo ima pravico do kakršne koli potrebe, vendar mora izbrati pravi način zadovoljevanja teh potreb.	Pravica vsakogar do zadovoljitve potrebe (ustrezen način)
	2105	Meje so postavljene smiselno in utemeljeno, vendar ne ponižujejo.	Smiselno, utemeljeno postavljene mej
	2106	Starši vztrajajo pri tem, da otrok meje spoštuje.	Vztrajnost spoštovanja mej
	2107	Meje se spreminjajo glede na otrokovo razvitost, zrelost, sposobnosti, samostojnosti...	Spreminjanje mej (v odvisnosti od otrokove razvitosti, zrelosti, sposobnosti, samostojnosti)

2. Kako menite, da je način vzgoje v rejniški in matični družini vplival na otroka na osebni ravni (na otrokov pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

Z22	2108a	Gre za otroke, ki so izredno žilavi, se sčasoma soočijo s svojo življenjsko situacijo, ne delajo iz nje scene	‘Žilavi otroci’ (soočenje z obstoječo življenjsko situacijo)
	2108b	in se zavejo, da rek - ‘jabolko ne pade daleč od drevesa’ ne drži vedno in da so spremembe mogoče, če le želijo in so pripravljeni za to nekaj narediti.	Začetek zavedanja mogočih sprememb (potreba po želji, vloženem trudu)
	2109	Zavedati se je potrebno, da tudi v rejniških družinah niso same pozitivne scene, tako je treba otroka vedno znova opremljati, ga krepiti v njegovih primanjkljajih in spodbujati ter izpostavljati področja, kjer je otrok dober.	Pomen zavedanja odsotnosti samo pozitivnih scen v RD (opremljanje otroka, krepitev: zamenjava primanjkljajev z viri moči, spodbude (izpostavljanje močnih področij otroka)
	2110	Tako se otrok nauči na nek način funkcionirati tudi v svojem poznejšem življenju.	Pomen znanja delovanja otroka v poznejšem življenju
Z23	2111	V matičnih družinah niso zadovoljene otrokove osnovne potrebe, ob vsem tem pa so prisotne še raznolike zlorabe, ki otroka nedvomno zaznamujejo.	MD - odsotnost zadovoljitve otrokovih osnovnih potreb, prisotnost zlorab (zaznamovanje otroka)
	2112	V matičnih družinah se uporabljajo v odnosu do otroka neustrezni vzgojni pristopi, matične družine otrok z izkušnjo rejništva živijo razpuščeno življenje, brez reda in discipline.	MD - uporaba neustreznih vzgojnih pristopov, razpuščeno življenje (odsotnost reda, discipline)
	2113	V rejniških družinah pa je prisotna neka struktura, možnost izražanja lastnih čustev, priložnost za izgradnjo osebnosti.	RD - struktura, možnost izražanja lastnih čustev, priložnost za izgradnjo osebnosti
	2114	Na težave se odreagira na drugačen način, kot v matični družini, z njimi se sooča, išče rešitve, rešuje, brez strahu.	RD - soočanje s težavami, iskanje rešitev, reševanje brez prisotnosti strahu
Z24	2115	Če je otrok prezrt, ni razumljen, kar je v matičnih družinah otrok, ki odidejo v rejništvo zelo pogosto, bo nezavedno počel te stvari tudi v rejniški družini.	Nezavedno početje primanjkljajev iz MD v RD
	2116	Lahko pa tak način vzgoje v matični družini vpliva na način življenja v rejniški družini tudi na način, da začne nekaterim stvarim, ki morda sploh niso pomembne oziroma bistvene za njegovo življenje, otrok dajati	Vpliv vzgoje v MD na RD - otrok začne nepomembnim stvarim dajati pretirano veljavo (izvor: ponotranjenje v MD)

		pretirano pomembnost, ker je to ponotranjil in prevzel znotraj svoje matične družine.	
	2117a	Tudi življenje otroka v rejniški družini zelo vpliva na izoblikovanje osebnosti otroka,	Vpliv RD na osebnost otroka
	2117b	vendar otrok iz svoje matične družine prinese določene vzorce, ki jih je zelo težko omilit oz. spremenit, saj so že tako zelo ukoreninjeni.	Prinos vzorcev otroka iz MD (ukoreninjenost vzorcev)
	2118	Družina, pa kakršnakoli že je, je generator otrok in otroka izoblikuje na način, kot želi, pa tudi zmore in zna.	Družina - generator otrok (izoblikovanje otrok)
Z25	2119a	V matični družini so sistemi vzgoje običajno porušeni,	MD - porušenje sistema vzgoje
	2119b	v rejniških družinah pa je običajno neka struktura, kar otroka pomiri, neverjetno, kako se otroci v rejniški družini umirijo.	RD - struktura (pomiritev)
	2120	Seveda pogosto še v rejniški družini obstajajo tabu teme, pomembno je ozaveščanje teh tem, za to pa je potreben proces in čas.	RD - obstoj tabu tem, pomen ozaveščanja tem (potreba časa)
Z26	2121	Menim, da zelo vpliva.	Velik vpliv MD, RD na osebnost otroka
	2122	Na otroka vpliva tako vzgoja iz matične, kot tudi iz rejniške družine.	Velik vpliv MD, RD na osebnost otroka
	2123	V matični družini gre za to, da je v delovanju družine nekaj zmanjkalo, gre za primanjkljaje iz matične družine, ki vplivajo na otroka in ki se lahko v precejšnji meri nadomestijo v rejniški družini, le če je zaupanje v otroka in opora otroku dovolj velika, da tudi otrok zmore spremembe.	MD - primanjkljaji v delovanju družine, nadomeščanje v RD (zaupanje v otroka, opora otroku, da zmore spremembe)
Z27	2124	Menim, da vzgajaš otroka s svojim vzgledom.	Vzgoja z lastnim vzgledom
	2125a	Če kot starš znaš postaviti meje, vse člane v družini spoštuješ in to spoštovanje tudi izkazuješ,	Pomen postavitve mej, spoštovanja (izkazovanje):
	2125b	je to za otroka dar, saj lahko živi svoje otroštvo in se mu ni potrebno ukvarjati s posredovanjem med svojima staršema, ki sta v konfliktu,	dar za otroka (priložnost življenja v otroštvu, odsotnost potrebe po posredovanju v konfliktu med staršema)
	2125c	saj se starša o vsem, kar se tiče njunega odnosa pogovorita sama, brez prisotnosti otrok.	Medsebojen pogovor staršev (v odsotnosti otrok)
	2126	V matičnih družinah pa so otroci pogosto prisotni v konfliktnih situacijah svojih staršev in vse, kar je s tem povezano, se prenaša v podzvesti otroka, gre za t.i. projekcijsko identifikacijo, ko otrok začne v ravnanjih in besedah posnemati starša, ker drugačnega vzorca ravnanja ne pozna in se vede tako, kot se je znotraj matične družine naučil vesti.	MD - prisotnost otrok v konfliktih (prenos v podzvesti otroka - projekcijska identifikacija: posnemanje staršev (nepoznavanje drugačnih načinov vedenja kot v svoji MD)
Z28	2127	Sigurno je vplival.	Vpliv MD, RD na otrokovo osebnost
	2128	Vsaka družina mu je dala nekaj in včasih povsem diametralen pogled na življenje in na spoprijemanje z vsakdanjimi življenjskimi izzivi.	Prispevek MD, RD k razvoju osebnosti otroka

	2129	To otroka spravlja v stisko, saj mora osvojiti nove vrednote, prepričanja, in vse ostale novosti, ko pride v rejniško družino.	Prihod otroka v RD - stiska: potreba po osvojitvi novih vrednot, prepričanj, ostalih novosti
	2130	Če ustvarijo dobre čustvene odnose, če rejniki postanejo zanj pomembna oseba, verjetno to otroka naredi osebno še bolj trdnega.	Vpliv na OO - razvoj dobrih čustvenih odnosov v RD (posebna vrednost rejnikov za otroka)
	2131	Otrok osvoji vrednote, ki se mu v življenju pozitivno potrjujejo: npr. vztrajnost, trdno delo, nagrada, boljša samopodoba, itd...	RD - otrokova osvojitve vrednot (vztrajnost, trdno delo, nagrada, boljša samopodoba)
	2132	Včasih pa se v kakšnem otroku močno zasedrajo vrednote iz biološke družine, zlasti kadar otroci dalj časa preživijo v neustreznem okolju biološke družine.	Zavedanje močnega vpliva vrednot MD na otroke (daljše obdobje življenja otroka v MD)
	2133	Te vrednote, ki so navadno v nasprotju z vrednotami in prepričanji rejniške družine mu povzročajo težave in še bolj zamajajo njegovo osebno trdnost.	Vrednote MD v nasprotju z vrednotami, prepričanji RD (povzročanje težav otroku, negativen vpliv na OO)
	2134	Otrok ima dvojne težave: zaradi njih ima težave v rejniški družini, v kateri želi biti sprejet in navadno tudi v širšem okolju: npr. otrok je bil doma navajen vse narediti brez truda, na hitro in površno, v rejništvo zahtevajo od njega več truda.	Pojav dvojnosti težav: zaradi MD (težave v RD - želja po sprejetju, širšem okolju - navada opravljenega dela brez truda, na hitro, površno, RD - postavljene zahteve)
	2135	Če deluje po starih vzorcih ima težave tudi v šoli pri učnem uspehu.	Delovanje otroka po vzorcih iz MD - težave v šoli (učni uspeh)
	2136	Skratka otroci v rejništvu imajo še več osebnih preizkušenj, ki jim njihovo osebno trdnost lahko močno zamajajo ali pa jo še bolj utrdijo.	Otroci v rejništvu - osebne preizkušnje (zmanjševanje/ utrjevanje OO)

DEMOGRAFSKI PODATKI

STR. DELAVCI/AK TIVNI SOUSTVARJA LCI	SPOL	STAR OST	IZOBRAZBA IN POKLIC	IZKUŠNJE	DODATEK?	DATUM, LOKACIJA, ČAS SREČANJA
Z22	Ž	41 let	univ. dipl. soc. delavka, socialna delavka	10 let	Vsekakor so rejništva s soglasjem matičnih staršev na nek način že v samem izhodišču 'lažja' rejništva. Rejništva, kjer gredo matični in rejniški starši z roko v roki imajo pozitiven vpliv na otroka, otrok se ima v takšnem sožitju družin možnost 'zdravo' razvijati. So pa seveda tudi primeri, in teh ni malo, ko matični starši ob odhodu svojega otroka v nadomestno družino ostanejo na ravni prejšnjega stanja, ko je otrok še bival pri njih in novega stanja nikakor ne sprejmejo, to je za otroka zelo težavna situacija in pomeni travmatično izkušnjo	Datum srečanja: 7.12.2017, Lokacija srečanja: pisarna Z22, CSD Čas srečanja: od 15.00 do 16.00h.

					tako za matične starše, kot za otroka, pogosto pa tudi za rejniške starše, ki zaradi vseh nasprotovanj in nesprejemanja matičnih staršev v vlogi rejnika ne zmorejo normalno delovati in dati od sebe vse tisto, kar bi zmogli, če bi matični starši sodelovali z njimi. Nekateri otroci kljub omenjeni situaciji iz svoje nadomestne družine zmorejo posrkati tisto 'ta pravo', znajo izčrpati, kar potrebujejo in dobijo predstavo o rejniški družini kot o povsem 'normalni, običajni' družini, kjer se pojavljajo zadeve, ki se pojavljajo tudi znotraj 'običajnih' družin.	
Z23	Ž	44 let	Univ. dipl. soc. del., soc. delavka	17 let Morda bi izpostavila moj 'najtežji' primer v času mojega delovanja na področju rejništva, to je prehod enega otroka iz matične v rejniško družino, kjer gre za to, da je otrok imel v svoji matični družini tako zelo težke preizkušnje, da so ga le-te travmatizirale (mislim da) za vso njegovo življenje. Posledice so v veliki meri vidne v delovanju njegove psihe, ko ima občasno sanje o svoji matični družini in grozotah, ki jih je tam doživljal. Se pa ta otrok v rejniški družini počuti zelo varno, velikokrat sam pove, da je tukaj 'kralj' in da je sedaj najbolj srečen človek na svetu; na	Menim, da morajo imeti rejnice pozitivno držo do življenja in videt v tem kar delajo smisel ter predvsem biti pristne in iskrene. V primeru, ko pa same potrebujejo pomoč in se znajdejo v dilemi, pa ne zanikati potrebe po pomoči, ampak pomoč poiskati. Mislim, da so rejnice zelo močne osebnosti in ne nazadnje to tudi morajo biti, da rejništvo zmorejo. Je pa potreba po rejnikih vedno večja, rejnikov ni, otrok, ki potrebujejo družino, ker biološki starši zanje ne znajo oziroma ne zmorejo poskrbeti, pa je vedno več in več.	Datum srečanja: 13.11.2017 Lokacija srečanja: pisarna Z23, CSD Čas srečanja: od 9.00 do 10.15h.

				take in še vse druge možne načine izkazuje, kako zelo je hvaležen svoji rejniški družini, da ga je sprejela in da je varen pri njih. Ima nižje razvite sposobnosti, v matični družini so se odločitve v povezavi z njim vedno sprejemale mimo njega, celo v njegovo škodo, sedaj pa se vse odločitve sprejemajo skupaj z njim, čeprav je včasih to zares težko, ker otrok določenih stvari ne dojame na način, kot bi dojel otrok brez vseh primanjkljajev, ki jih ta otrok ima. Mislim, da je otrok s prehodom iz matične družine v rejniško družino v tem primeru doživel drastično spremembo, ki jo je tudi zelo intenzivno podoživel, in zato pripisuje rejniški družini brezmejno vrednost na način, "za vselej vam bom hvaležen, da ste me slišali, da ste me razumeli in da ste me sprejeli."		
Z24	Ž	62 let	univ. dipl. soc. delavka, soc. delavka	40 let Morda bi izpostavila to, da je pri delu z družinami veliko bolečine, tudi moje, da mi vsak primer	Rada bi rekla samo to, da sem zelo uživala v najini izmenjavi. Najin pogovor je tudi zame predstavljal lepo in uporabno izkušnjo, hvala vam za to.	Datum srečanja: 8.11.2017 Lokacija srečanja: pisarna Z24,

				posebej predstavlja izziv. Morda bi navedla opisala primer, ki mi je predstavljal velik izziv, saj sem bila takrat, ko sem se soočila s tem primerom bila na začetku svoje poklicne poti. Gre za deklico, ki je imela v svoji matični družini velike težave, pa nikakor nismo uspeli raziskati za kakšne težave gre, tudi pri sami deklici. Skozi pogovore, opazovanja in podobno sem v sodelovanju z drugimi strokovnimi delavci s katerimi sem sodelovala pri tem primeru prišla do spoznanja, da ima deklico bulimijo (stradanje). Ta motnja hranjenja je bila meni osebno popolnoma tuja, saj se z njo do takrat še nisem srečala in je tudi kot same take nisem poznala. Tisti čas, to je 39 let nazaj je bila bulimija nekaj neznanega oz. kolikor je že bila znana, se o njej ni govorilo, saj je bila tabu tema, ker je odstopala od norme, povprečja.		CSD Čas srečanja: od 13.00 do 15h.
Z25	Ž	31 let	univ. dipl. soc. delavka, socialna	4 leta Primer, ko je punčka v rejniški družini že	Morda to, da mi je tema zelo všeč in da je zelo uporabna ter da bom z veseljem prebrala rezultate tvoje	Datum srečanja: 20.11.2017

			delavka	od svojega rojstva in kljub njeni zgodovini in težkih preizkušenj, ki jih je doživljala preko matere še v času svoje nosečnosti, se danes punčka čudovito razvija. Ta odnos je že od vsega začetka res poseben odnos, kot odnos matere in hčere, in ob prvem njunem srečanju sem sama dobila solze v očeh, saj sem enostavno začutila globino tega njunega odnosa. Ravno zato se trenutno zavzemam za posvojitev deklice in pridobivam soglasje biološke matere za odvzem roditeljskih pravic, saj bi rada, da ta deklica tudi uradno dobi družino, družino, kjer vlada neizmerna sreča in ljubezen. Teh občutkov zadovoljstva ob tem, da se postopek že izvaja in cilj, da bom to tudi dosegla, so neopisljivi.	raziskave.	Lokacija srečanja: pisarna Z25, CSD Čas srečanja: od 11.00 do 13.15h.
Z26	Ž	61 let	mag. soc. dela; socialna delavka	20 let Kot socialna delavka sem v času dela na področju rejništva eno deklico - rejenko `vzela pod svoje peruti` v vsej njeni polnosti, ta deklica je odrasla v uspešno žensko, ki je sedaj žena, mama	To, da sem prvič slišala za pojem odpornosti v rejniškem sistemu.. Rejništvo je področje, na katerem sem delovala veliko let in ki mi je zelo pomembno, zaradi česar še sedaj, ko službeno več ne delujem na omenjenem področju (trenutno sem zaposlena na področju duševnega zdravja in sicer v dnevnem centru Ozara v Mariboru), še vedno kot prostovoljka	Datum srečanja: 20.11.2017 Lokacija srečanja: pisarna Z26, DC Ozara Maribor Čas srečanja: od 14.00 do 15.30h.

				in po poklicu učiteljica. Najin odnos rejniška socialna delavka in rejenka je prerasel v prijateljski odnos, na nek način pa tudi odnos mama – hčerka. Tako je bivša rejenka pridobila še eno »mamo« in prijateljico, socialna delavka pa »hčerko, vnukinji« in prijateljico. Sicer se spomnim veliko dobrih primerov in veliko tudi težkih primerov, z nekaterimi imam še stike, vendar jih je težko na kratko opisati.	sodelujem v dveh rejniških društvih in tako prispevam delček k kvalitetnejšemu rejništvu. Menim, da se prevečkrat govori slabo o rejnikih, premalokrat pa se pohvali njihov zelo pomemben prispevek pri razvoju posameznega otroka in premalo sem jim pomaga pri tem, da bi uspešneje delovali v korist njim zaupanim otrokom. Za uspešno delovanje na tem področju je potrebna pripravljenost sodelovanja vseh vpletenih v rejniški sistem, to je rejnikov, otrok v rejništvu, matične družine in socialnih delavcev, saj sodelovanje prinaša uspešne izide za otroke in družine. Rejniške družine potrebujejo nenehno strokovno in osebno pomoč centra za socialno delo, socialne delavke, strokovnega tima z namenom, da bodo uspeli čim boljše poskrbeti za otroke, ki so jim bili zaupani v varstvo in oskrbo.	
Z27	M	35 let	Mag. družinskih in zakonskih študij; družinski terapevt	5 let Slab primer, ko je rejnik nad otrokom v rejništvu izvajal nasilje; to se je dogajalo v letih, ko se je rejništvo pri nas šele pričelo in je šlo za t.i. zametke rejništva, vendar to nikakor ne sme biti izgovor za takšno početje. Ta otrok je postal narkoman, v rejništvu je doživel grozote, ki jih je doživel že v svoji matični družini in pri takšnem otroku se bo po mojem mnenju sploh kdaj težko razvilo zaupanje v osebe, saj je šel skozi dve	Ja, to, da bi IPS-I morali potekati brez prisotnosti otrok. Običajno se v času IPSO-v pojavlja zmerjanje, čeprav se vedno znova teži k medsebojnemu spoštovanju in sodelovanju. Zmerjanje pa vedno znova vpliva na psihomotoričen razvoj otroka; otrok dogajanje okrog sebe namreč vsrkava kot goba in ob vsem, kar se mu dogaja, otrok na takšnih IPS-ih, kjer je prisotno medsebojno zmerjanje ponovno dobiva občutek, da je spet on kriv za prepri, saj se ponovno pripravajo v zvezi z njim in načrtovanjem, kako bo v prihodnje z njim. Želel bi dodati tudi to, da bi se morali izvajati nenapovedani obiski na domu rejniških družin, da bi se dejansko videlo realno stanje v družinah. Rejniki so zame 'sveti' posamezniki, ki zmorejo dati višjo moč in opolnomočiti ter	Datum srečanja: 20.11.2017 Lokacija srečanja: kavarna v Sl. Bistrici Čas srečanja: od 15.30 do 16.45h.

				težki preizkušnji, ki sta ga zaznamovali. In še en dober primer prakse rejništva, ko je otrok v rejniški družini napredoval iz šole s prilagojenim programom v šolo v običajno šolo in jo uspešno zaključil ter šolanje nadaljeval na fakulteti. Dober pokazatelj tega, kaj pomeni, da v otroka verjameš; da verjameš v njegove sposobnosti, takšni otroci običajno zmorejo veliko doseči - ker je bil ob njih nekdo, ki je samo verjel vanje. Kot primer morda izpostavim posnetek vreden ogleda, ki prikazuje točno to, kar sem omenil, z naslovom 'Moč besed' avtorja Tomasa Edisona, zaupanje v otroka, ki daje otroku moč, da zmore in zna. Vera v otroka je nekaj izredno pomembnega.	opogumljati otroke. Oni so tisti, ki so pozitivni liki v življenju teh otrok in ki so na nek način njihova odrešitev za to, da otroci odrastejo v dostojanstvene, spoštovanja vredne ljudi kljub svoji pretekli zgodovini, ki pa ni bila usmerjena v to smer. Rezultat na otroku se dela sedaj, njegovo zgodovino je potrebno pustiti za seboj, čeprav pri tem nikakor nimam v mislih, da jo je potrebno izbrisati, ker izbrisati je ne gre, ampak jo upoštevati, jasno vedeti, da so se določene stvari zgodile, vendar jih ne postavljati v ospredje življenja otroka; podpreti otroka, da zaživi drugače. Res je, da 'kri ni voda', tudi sam menim tako, vendar spremembe so mogoče in na spremembah je potrebno delati. Bi pa izpostavil še večje priznanje rejnikom, saj je delo rejnikov veliko premalo cenjeno. Te ljudi je potrebno spoštovati z vsem svojim srcem, saj vsaj naj bi bili to ljudje, ki postavijo zanje 'tujega' otroka na prvo mesto in ga vzgojijo ter pripravijo na samostojno življenje, kjer bo zmožni poskrbeti zase in zaživeti dostojanstveno, spoštovanja vredno življenje.	
Z28	Ž	63 let	univ. dipl.-soc. del	41 let Imam veliko izkušenj iz rejništva kot strokovna delavka, poznam veliko uspešnih otrok v rejništvu, poklicno uspešnih, umetnikov, glasbenikov itd.... Npr. Deklica, ki je	Zelo težko sem odgovarjala na vprašanja, saj je tema osebna odpornost po moji oceni zelo kompleksna, široka in jo je potrebno strokovno zelo dobro opredeliti in raziskati, da lahko ustrezno odgovarjaš. Moram reči, da v rejništvu nikoli nismo posebej raziskovali osebne odpornosti otrok v tem smislu, kot so postavljena vprašanja, pač pa smo vse dejavnike osebne odpornosti upoštevali in jih	Datum srečanja: 26.11.2017 Lokacija srečanja: kavarna v Domžalah Čas srečanja: od 18.00 do 20.30h.

				bila razvrščena kot otrok s posebnimi potrebami in je bila usmerjena v šolo s prilagojenim programom je končala fakulteto. Žal pa nekatere mučno otroštvo in izkušnja rejništva ne omogoči trdne osebne odpornosti tudi zaradi drugih dejavnikov . (depresije, neprilagojeno vedenje ...)	preverjali iz drugega zornega kota.	
Z29	M	42 let	Mag. socialnega dela in sociologije; strokovni vodja večgeneracijskega centra, predsednik RDS (delovanje na prostovoljni bazi), aktivni organizator organizacije taborov za otroke z izkušnjo rejništva.	Od 2. leta starosti (najprej sam otrok v rejniški družini), 20 let pa delujem kot aktivist na področju rejništva (v različnih komisijah; na primer bil sem v komisiji za sprejetje ZIRD, v delovni skupini pri predlogih zakona, na fakulteti sem bil študija primera iz področja rejništva.	Ja, to, da to izkušnjo rejništva zares jemljem kot eno zelo pozitivno izkušnjo, saj sem prav zaradi rejništva samega spoznal veliko dobrih ljudi, zelo pa mi je všeč tudi to, da nikoli nisem imel občutka, da imam samo jaz takšno izkušnjo, saj so me ves čas obdajali ljudje, ki prav tako imajo to izkušnjo; s temi ljudmi smo prijatelji še danes; vsi smo samostojni, imamo svoje družine, menim, da smo vsi po svoje zmagovalci. Prav tako bi rad izpostavil svoje mnenje o tem, da je odpornost po mojem mnenju ena bistvenih elementov izgradnje osebnosti posameznika iz matične družine in tudi kasneje od začetka namestitve otroka v rejniško družino. Bistveno se mi zdi to, da otroka, ki ima izkušnjo življenja v rejniški družini, pomagamo pripeljati k uvidu njegove situacije, na način odslkave te njegove realne situacije, v kateri se je znašel in hkratne simulacije, kaj mu je prinesla ta priložnost življenja v rejniški družini in kaj bi lahko bilo v primeru, če bi ostal v matični družini. Sprijaznit se s svojo zgodbo je nekaj najtežjega, sploh če je ta zgodba kruta in kompleksna, pa	Datum srečanja: 28.11.2017 Lokacija srečanja: čitalnica Fakultete za socialno delo Čas srečanja: od 14.00 do 15.45h.

					vendar je to najpomembneje in izhodišče za otrokovo nadaljnje življenje. Otroku je potrebno dajati stalno spodbudo, odslikavati pozitivne idole, kot tak je na primer Darko Đurić, svetovni prvak v plavanju, borec, pozitivna osebnost; človek, ki ga lahko samo občudujemo. To je človek, ki govori svojo zgodbo otrokom, ki imajo takšno izkušnjo kot jo ima on; izkušnjo rejništva, jih motivira, z otroki uspe vzpostaviti osebni odnos, ima do njih osebni pristop, ki otroke zelo motivira v sodelovanje z njim. Pomembna je tudi ta odslikava, kako bi bilo, če te izkušnje rejništva otrok ne bi imel, da zmore sam oceniti, kaj bi to pomenilo zanj in da otrok sam pride do tega, kaj je zanj dobro. Čas pa potem tako prinese spet nekaj svojega.	
--	--	--	--	--	--	--

12.2.2. Osno kodiranje

Hierarhija pojmov

1. Mi opišeš sebe? Katera so tvoja močna področja, v čem si dober (viri moči)? Kaj pa je tisto, kar te skrbi, česa te je strah?

1.1. PROSTI ČAS:

Narava: X1-4a, X2-8c, X3-12a, X5-21 (vožnja s kolesom), X9-37

Nogomet: X4-18a, X14-56

Ležanje (spanje): X9-37, X10-40

Računalnik: X4-18a

Košarka: X5-21

Prijatelji: X5-21

Delo preko študentske napotnice (?): X10-41

Družabne igre (tarok, biljard): X14-56

1.2. VESELJE (SREČA)

Knjige: X2-8c, X6-25, X9-37, X11-44, X12-47b

Filmi, serije: X2-8c, X4-18a, X9-37, X11-44, X12-47b

Glasba: X2-8c, X5-21 (igranje bas kitare), X6-25 (igranje kitare), X7-28a (igranje harmonike), 28b

Ples: X2-8c, X3-12a, X8-31

Telefon: X1-4b (igrice na telefonu), X11-44

Zdravje: X2-8b (fitnes), X3-13a (zdrava prehrana)

Živali: X1-4b, X2-8c

Petje: X8-31

Otroci: X2-8c

Masaža: X2-8c

Tuji jeziki: X2-8c

Družina: X4-18b

Kopanje (morje, bazen): X5-22

Trgatev: X5-22

Matematika: X7-28b

Skuter: X7-28b

Hrana: X7-28b

Plezanje po plezalni steni: X8-31

Potovanja: X9-36

Kava: X10-40

Fantje: X11-44

Risanje: X12-47b

Peka, kuhanje: X13-53a

Reševanje križank: X13-53b

1.3. MOČNA PODROČJA (VIRI MOČI):

Pomoč drugim (empatija): X1-5, X2-9, X10-42, X14-58b (medsebojno povezovanje ljudi, ustvarjanje prostora za 'šibkejše', ozaveščanje ljudi o pomenu medsebojne pomoči, zagovorništvo)

Samorefleksija: X2-9, X3-13b, X4-16, X13-53b, X14-58a

Samoiniciativnost: X13-50b, 54b, X14-58d

Samoregulacija: X1-5, X11-46c

Komunikativnost: X3-13b, X13-53b

Matematika: X7-28b, X8-32

Organiziranost (raziskovanje): X9-36, X11-45

Vera vase: X1-5, X4-598b(odločitev L za odhod v KC (zaupanje težav), odhod v MD MB (varnost, opažen napredek))

Spontanost: X3-13b

Vzor mlajši sestrici: X3-13b

Introvertiranost: X4-16

Smešnost: X4-16

Dobra orientacija v prostoru: X4-19a

Samozavest: X5-20

Igranje kitare: X6-25

Petje: X8-31

Ples: X8-31

Plezanje po plezalni steni: X8-31

Natančnost: X11-45

Inteligentnost: X12-48

Peka, kuhanje: X13-53a

Vztrajnost: X14-58b, 353

Optimizem: X14-58b

Dober spomin: X4-328

Samostojnost: X14-353

1.4. STRAHOVI:

Kače: X5-23, X6-26, X12-49

Prihodnost: X4-19b, X2-104a

Zmerjanje prijateljev: X1-6

Delo s stroji: X1-6

Pomanjkanje samozvesti: X2-10b

Kuščarji: X6-26

‘Cigani’: X7-29

Žuželke: X8-33

Srečanje z biološkim očetom: X9-38

Hrup: X11-46a, X12-49

Opazovanje iz strani drugih ljudi: X11-46a

Neuspeh: X11-46a

Težave : X11-46a

Zaključek rejništva: X2-187d (izguba občutka varnosti, pripadnosti)

1.5. SKRBI:

Nepredvidljivost - prihodnost: X9-39, X11-46b, X2-188

Zaposlitev: X9-39, X11-46b

Nastanek diplomske naloge: X2-10a

Zaključek fakultete: X3-14

Mama: X3-14

Smrt bližnjih: X3-14

Postati takšna oseba, kot so biološki starši: X3-14

Šola: X9-39

Življenje: X9-39

Izguba družine: X13- 54a

2. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺**pozitivni pogled na svet:**

MD

Negativen pogled: X1-59, 60 (alkohol, nasilje), X2-64, X3-65 (otopen pogled: alkohol, zahteva po stalnem prilagajanju), X4-71b (pesimizem), X5-75, X6-76a, X9-81 (stalen strah), X11-85b (pritiski, hrup), X13-87 (pogrešanje ljubeče, skrbne mame), X6-514, X7-514

Odsotnost spominov (zaradi prenizke starosti): X7-77, X8-79, X14-92

RD

Sprememba pogleda iz MD v RD: X3-66 (potrditev), 67 (sprememba sebe, sprejemanje, spoštovanje, razumevanje), X4-71c, X5-75, X6-76b, X10-84 (red, upanje), X11-85a, X12-86 (mir, pozitivna naravnost ljudi), X14- 97a (usoda-priložnost za boljše življenje)

Pozitiven pogled: X1-61, X8-78 (posnemanje rejnikov), 80 (videti pozitivno plat), X9-82 (zaupanje), X13-89 (2. RD - energija, smeh, veselje), X2-138a (veliko padcev v življenju, vendar po padcu zmeraj vstati), X6+X7+X8-513

Negativen pogled: X2-64 (prepozen prihod, težave v prilagajanju, neenakopravna obravnava med biološkimi otroci/otroci v rejništvu), X13-88a (1. RD - pesimizem: stalno delo, ni časa za drugo)

SVOJE ŽIVLJENJE (LASTNA DRUŽINA)

Sprememba pogleda: X14-91a, 91b, 91c

Realen pogled: X13-90 (lastne izkušnje)

☺fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

SPLOŠNO

Občasno izražanje čustev: X1-98b, X2-102 (skozi rekreacijo), X4-105b, 108 (neverbalna komunikacija)

Soočanje z lastnimi čustvi: X1-98a, X2-102, X4-105a

Odkrito izražanje lastnih čustev: X4-105a

Neizražanje čustev (umik): X3-103a, 103b

Potlačitev čustev: X4-106

Občutek nesprejetosti čustev iz strani drugih (nezaupanje): X2-104b, X4-105b

Odsotnost sreče (razočaranja): X2-100a, 100b

MD

Izražanje le nekaterih čustev: X7-114 (le sprejemljiva čustva - veselje), X8-116 (vpitje, izražanje jeze, žalosti, ne veselja), X12-122 (le jok), X13-123, X14-128a

Izražanje čustev: X5-109 (tepež, dretje, bežanje)

Odsotnost izražanja čustev: X6-111 (neopažena čustva, nesmiselnost izražanja), X10-118 (odsotnost zanimanja, skrb zase), X11-120 (pomanjkanje časa zaradi skrbi zase, sestro)

RD

Izražanje čustev: X5-110 (veselje, sreča), X6-113, X9-117, X10-119 (zanimanje, interes), X11-121, 622a (ob prihodu stalen jok)

Izražanje le nekaterih čustev: X13-123 (le jok: 1. RD), X13-125 (2. RD), X14-128b (tradicionalnost, tabu čustva)

Odsotnost izražanja čustev: X2-138b (odsotnost notranjega miru, sreče, samospoštovanja)

SVOJE ŽIVLJENJE (LASTNA DRUŽINA)

Izražanje čustev: X13-126 (samostojnost)

☺prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

MD

Zahteva popolnega prilagajanja: X5-144, X6-147, X7+X8-149, X9-150, X13-155

Neodzivnost, odsotnost izkazanega interesa iz strani matičnih staršev: X1-133, 134, X11-526c, 527b, 528, X12-530 (prevzemanje odgovornosti zase), X13-539a (občutek odvečnosti-pokazatelj: odnos), X14-544b (prevzemanje odgovornosti nase)

Odsotnost zahtev po prilagajanju: X1-131b, X10-151a, X11-152b

Odsotnost prilagajanja: X14-161 (upornišтво)

RD

Zmožnost popolnega prilagajanja: X1-130, I-140, X7+X8-148, X9-150, X10-151b, X11-152a, X13-153 (1. RD: zahteva po prilagoditvi)

Delno prilagajanje: X4-142, X6-146a, 146b, X13-157 (prava mera med prilagodljivostjo in samosvojestjo)

Sprejem svoje situacije (odsotnost obremenjenosti): X1-136

Težave s prilagajanjem: X12-153 (vključitvijo, navezanost)

Odsotnost prilagajanja: X14-161

SEDANJOST

Delna prilagodljivost: X13-158a (zavedanje pomena prilagodljivosti), X14-159 (nuja), 160 (potreba po svobodi), X14-162 (sprejemanje danih situacij, vera v to, da se vse zgodi z razlogom)

☺**altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):**

SPLOŠNO

Vesetje do pomoči drugim: X1-163, X14-180a (princip pravičnosti, v okviru vseh svojih zmožnosti - komurkoli, kjerkoli in kdajkoli)

MD

Odsotnost altruizma: X3-166, X6-170, X7+X8-171b (popolna egocentričnost), X9-174, X10-175a (popolna egocentričnost), X13-178

Prisotnost altruizma: X2-164 (pomoč mami), X4-167b (zahteva), X11+X12-176 (potreba po medsebojni pomoči za preživetje)

RD

Prisotnost altruizma: X2-164, X3-165 (rejnica kot vzor), X5-168, X7+X8-171a, X9-172a, 173 (močno razvit občutek za pomoč drugim-razmislek o rejništvu, posvojitvi v prihodnosti), X10-175b (rejnica kot vzor), X11+X12-177, X13-179, 485b (razvoj empatije-čuta za sočloveka)

Delni altruizem: X4-167a ('medium'), X6-170 (odvisnost od osebe, situacije)

☺**motiviranost za spremembe:**

SPLOŠNO

Motivacija: X1-184, 185(izpit za avto, izpit za gasilca), X2-178a (skrajnost za dosego želene spremembe), X3-189a, X4-191 (pogoj je smisel)

MD

Motivacija: X3-189b (motivacija mame), X5-192b (želja po drugi družini), X6-194 (želja po drugi družini), X11+X12-202(ozdravitev mame in prenehanje prepirov med biološko mamo, očetom)

Odsotnost motivacije: X9-197, X10-200 (vsakdanjik-rutina), X13-204a(nevednost za obstoj sprememb), X14-209

RD

Motivacija: X3-190(učenje delovnih navad, prebujenje lastne kreativnosti), X5-193(določene spremembe), X9-198a, 198b, X10-201 (potrebne spremembe), X11+X12-202(dosega zelenih ciljev-uspeh v šoli), X13-205b, 206, X14-209(velik aktivist pomoči)

Odsotnost motivacije: X6-195 (zadovoljivo življenje), X13-205a(1. RD)

SEDANJOST

X13-207a(močan motivator:hči)

☺**fleksibilen način razmišljanja:**

SPLOŠNO

Srednje fleksibilen način razmišljanja: X1-218(povezava z odraščanjem), X2-220a(skozi odraščanje razmislek kdo si, kaj si želiš)

MD

Odsotnost priložnosti fleksibilnega načina razmišljanja: X2-220b (boj za preživetje, iskanje pozornosti, ljubezni, ki ju ni bilo), X3-223 (zahteva po podrejanju, prilagajanju v mišljenju), X4-225a, X6-228, X9-229a, X10-230(stalno prilagajanje), X11-233a, X12-235, X13-236

Fleksibilen način razmišljanja: X7+X8-228

RD

Priložnosti za delno fleksibilen način razmišljanja: X2-221(več spodbude, veselja, drugačen način razmišljanja), X3-222(več prilagodljivosti, dopuščanje skrbi rejnice), X9-229 (stati za svojim mnenjem, sprejemanje drugega mnenja), X10-231, X12-234, X13-237

Fleksibilen način razmišljanja: X5-226, X6-227, X7+X8-228, X11-233b

Odsotnost priložnosti fleksibilnega načina razmišljanja: X4-225a

SEDANJOST

Fleksibilen način razmišljanja: X13-238

Delno fleksibilen način razmišljanja: X11-242 (trdnost v svojih prepričanjih, tudi delno prilagajanje)

☺iskanje življenjskega smisla:

SPLOŠNO

MD

Odsotnost življenjskega smisla: X3-247b, X5-252, X9-255, X10-258a, X11+X12-259, X13-261

Življenjski smisel: X4-294(vera v boga, upanje na boljše)

RD

Življenjski smisel: X3-248a(spoznanje kdo je, uspehi, poudarek zmožnosti in virov), X4-250(vera v boga, pomen lastnega prispevka k znanosti), X5-253(RD), X9-256, 257, X11+X12-260, X13-262(prepoznanje sposobnosti v otroku, spodbuda, da nekaj dosežeš in si ustvariš)

Življenjski smisel -šola(uspeh, zaposlitev): X1-243(zaključek šolanja in zaposlitev), X3-247a(uspeh), X5-253(uspeh), X6+X7+X8 (uspeh, zaposlitev), X10-258, X14-263

Odsotnost življenjskega smisla: X2-244a (ozaveščenost, nezmožnost preseči družinsko situacijo svoje MD)

SEDANJOST

Življenjski smisel: X14-265c(spoznanje obstoja slabih in težkih življenjskih trenutkov, večno iskanje smisla za svoje ravnanje in vedenje)

☺humor:

SPLOŠNO

Prisotnost humorja: X1-266(občasna, pošaliti se iz lastnih situacij)

Delna prisotnost humorja: X2-267(premalo)

MD

Odsotnost humorja: X3-268 (le v družbi svojih prijateljic), X5-272, X6-273, X7-274, X10-278, X11+X12-279, X13-281

Prisotnost humorja: X3-268b(lastna odločitev za vnos humorja v svoje življenje: v odnosu do sebe)

RD

Delna prisotnost humorja: X3-269a(humor/resnost, sarkazem), X6-273, X8-275(lastna odločitev za vnos humorja v svoje življenje: v odnosu do sebe, družinske ne), X13-282(velika mera resnosti, odgovornosti)

Prisotnost humorja: X7-274, X9-276(veliko), X10-278, X11+X12-280, X14-285

Odsotnost humorja: X4-270a(občutek sramu, odsotnost soočenja s svojo življenjsko situacijo), X5-272

SEDANJOST

X13-283 (veliko humorja z lastno družino), X14-286b(odsotnost humorja zaradi velike vpletenosti v aktivno politiko)

©**kongruentna komunikacija** (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

SPLOŠNO

Delno izražanje: X1-291

MD

Odsotnost priložnosti izražanja: X3-295(stalen nasmeh kot obrambni mehanizem), X5-299a, X6-301, X7-302a, X11+X12-306a, X13-308(potlačitev)

Delno izražanje: X4-297b, X14-314(občasni čustveni izbruhi)

Izražanje: X10-305

Ni spominov: X2-293, X8-303a

RD

Delno izražanje: X4-297a, 298, X8-303b, X9-304(izražanje v primeru mnenja o možnosti pridobitve odgovora, ne izražanje v primeru mnenja odsotnosti zelenega odgovora), X11+X12-306b(premislek o izbiri 'primerne' trenutka izražanja), X14-315(v odvisnosti od situacije, vrednot, norm, pravil)

Izražanje: X2-292 (več možnosti za izražanje sebe več opore, spodbude), X3-294, X5-299b, X6-301, X7-302a, X10-305, X13-310(varen prostor), 540

Odsotnost priložnosti izražanja: X13-309(1. RD -potlačitev)

SEDANJOST

Možnost izražanja: X13-311, 312, 313

3. Si kdaj želel/a karkoli spremeniti in če, mi lahko opišeš to svojo izkušnjo (kaj, pot do spremembe)?

Želja po skrbni, ljubeči družini: X2-319, X3-324b(želja po ljubezni), X4-326a, X10-335, X11-340, 623a (bolezen mame: želja po izkazovanju ljubeče skrbi biološkega očeta), X12-342(videnje drugih, 'urejenih' družin), X13-344, 347b(hkrati želja po samostojnosti-lastni urejeni družini)

Želja po določenih spremembah v šoli: X6-330 (odsotnost matematike kot predmeta v šoli), X7-331a(neobstoj šole), X8-332(nemščina kot obvezen predmet, angleščina kot izbirni), X10-338(prepis iz ene na drugo fakulteto), X14-348(sprememba študija)

Želja postati 'drugačna' oseba (spremembi sebe): X1-316 (drugačne reakcije, več zrelosti, odgovornosti, drugačno vedenje), X3-322(strah pred identifikacijo z biološko mamo), 324b (želja po sprejetju)

Želja po popolni prekinitvi stikov s svojo MD: X7-331a, X9-333, X12-532

Želja po osamosvojitvi(neodvisnosti): X3-689a, X13-701b

Želja po razvoju zmožnosti preseči strahove iz MD: X9-334

Želja po večjem prostoru zase (razmislek, 'mir', 'biti s samim seboj'): X3-689v(lažje oblikovanje svojih stališč)

Odsotnost želje po spremembah: X4-329a

4. Kdo so po tvojem mnenju `pomembni drugi` (spodbuda, motivacija - vzornik, posnemanje: lastnosti), ki so vplivali/še vplivajo nate? Kdo je po tvojem mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v tvojem življenju?

Rejnik: X2-355, I-356 (rejnika: potrditev, videnje potenciala), 357a(kot avtoriteta (mama in oče v enem), X4-358(rejnika), X5-360, Š-361, X7-362, X8-363, X9-364(rejnika:vpliv na izoblikovanje osebnosti), X10-366, X11-368, X13-370, 371(1. RD: priučenje delovnih navad (gospodinjstva opravila in težja fizična dela)- učenje za življenje, 2. RD: ljubezen), X14-575 (rejnik - avtoriteta, strogost, rejnika - tolažba, več zaupanja)

Biološki otroci rejnikov: X14-376,377,378, X10-366, X9-364, X6-361, X7-362, X8-363

Prijatelji: X1-354, X2-355, X10-366, X11-368(podobnost, enake vloge)

Drugi otroci v rejništvu: X2-355, X8-363, X1-497

Vzgojitelji(vrtec), učitelji(šola): X3-356(posnemanje, vzor), X4-358, X11-368, X13-372(učenje splošnih informacij, osnovna spoznanja)

Socialna delavka: X4-358, X5-360, X14-380 (velik vzor), delo s srcem, pridružiti se otroku vedno znova in znova), X11+X12-567b (spomini prihoda socialne delavke, pogovor, prepoznan vložen trud socialne delavke in delo v korist otrok)

Polbrat/polsestra: X2-355(polbrat), X10-366(polsestra: avtoriteta, strogost, odgovornost, meje, pravila)

Babica/dedi: X2-355, X8-363(stara mama)

Teta/stric: X2-355, X7-362(teta)

Psihologinja: X11-368, X12-369(pogovor, navezanost)

Partnerji: X10-366(`fant`), X13-373,374(prvi-negativen vpliv, moč sama sebi, drugi- pozitiven vpliv, življenjska energija)

Sestra: X12-369(povezanost)

Sošolci: X3-356(perfekcija-posnemanje, vzor)

Botra v mladinskem domu: X3-356(poosebljanje ljubezni, miru)

Socialna pedagoginja: X4-358

Botrica: X5-360

Biološki oče: X9-365(negativen vpliv)

Glasbena skupina: X12-379 (The Beatles (upornišтво))

5a. Vloga rejniške družine v tvojem življenju?

Smisel: X2-385, X5-388, X6-389, X7-390, X8-391, X10-395, X11-396, X12-397

Ljubezen: X2-385, X4-387, X10-395, X14-400

Vesetje, zadovoljstvo, sreča: X2-385, X5-388, X7-390, X8-391

Dom(družina): X3-386a, X9-393, X11-396, X14-400

Hvaležnost: X9-392, 665b, X12-397, X14-402, X9-616

Učenje osnovnih življenjskih potreb: X1-383, X13-398, X14-402

Potrđitev: X2-385, X3-386a, X10-395

Opora, steber: X3-386a, X4-387(čustvena, moralna, fizična), X14-400

Dostojanstvo: X14-403, X13-485b

Potrpežljivost: X2-385, X10-395

Spodbuda, pohvala: X3-386a, X5-388

Ozaveščanje stvari, ki se ne smejo ponoviti: X3-386a, X12-529b(razvoj zmožnosti preseganja ravnanja svojih matičnih staršev)

Varnost, gotovost: X1-381

Zadovoljitev osnovnih življenjskih potreb: X1-382

Volja do življenja: X2-385

Samozavest: X2-385

Motivacija: X2-385

Način vedenja: X3-386a

Ponos: X8-391

5b. Vloga matične družine v tvojem življenju (odnos z matično družino, vpliv)?

Obstoj ljubezni do biološke mame: X3-410a, X4-413, X5-414, 415, 416(+sovražnost do biološkega očeta), X9-420, 421a, 421b(+sovražnost do biološkega očeta), X11-424a (+obstoj ljubezni do biološkega očeta), X13-426(brezpogojna ljubezen), 538b(redni stiki z biološko mamo)

Odsotnost pomena MD: X5-414, X6-417, X7-418, X12-425, X14-427a

Boj za preživetje: X3-409, X10-423, X12-425

Stalen občutek krivde: X3-410a, X9-422, X5-467 (prenos občutka krivde)

Zavedanje stalne povezanosti z MD: X3-409, X4-412

Ozaveščenost podedovanih lastnosti bioloških staršev: X3-411, X10-423(+osmišljanje izogibanja posnemanja teh lastnosti)

Odsotnost spominov (zaradi prenizke starosti): X1-406, X8-419

Obratno vlogi RD: X2-407

Negativen pečat za celo življenje: X2-408

5c. Vloga šole v tvojem življenju?

Velik pomen: X1-428, X3-431, X8-436, X9-437a, X13-440(dokaz sam sebi, da zmoreš vse, kar si želiš), X14-441

Potrđitev (dokazovanje svojih zmožnosti: VIR MOČI): X1-429, X2-430, X11+X12-439

Ponos: X1-429, X4-432

Delen pomen: X5-433, X6-434, X7-435

Želja po uspehu (zadovoljstvo s poklicem, delovnim mestom): X9-437b, X10-438(odnosna povezava: višja izobrazba-boljša zaposlitev-višja plača-boljša kakovost življenja, manjša odvisnost od drugih)

5d. Vloga skupnosti (varno in spodbudno okolje)?

RD: X1-444, X2-445, X5-448, X10-453, X11+X12-454, X13-455

Sorodstvo bioloških staršev: X6-449(teta), X8-451(teta, stara mama, botrica), X10-453

Širša skupnost (pomoč, sodelovanje): X4-447, X14-456, 457

Sorodstvo RD: X5-448, X7-450(sinova rejnice)

Prijatelji: X3-446, X6-449

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

1.1. SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težave, ovire, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendca kot opora družini):

MD

Odsotnost reševanja težav: X6+X7+X8-469, X9-473, 474, X11+X12-479, X13-486a, X14-487a,492

Nasilje: X2-461a, X3-464, X5-467(tepež), X10-476, X11+X12-479

Odsotnost ljubezni oz. napačno izkazovanje ljubezen (posesivnost): X2-461a, X11+X12-480(stiska zaradi pomanjkanja starševske pozornosti in ljubezni)

Prepuščenost samemu sebi(neopaženost, `spregledati otroka`): X2-462, X10-476

Odsotnost duhovne moči, pozitivne naravnosti: X6+X7+X8-469, X13-486b

Hruljenje: X3-464, X10-476

Odsotnost posluha: X2-461a

Vera v boljše, upanje: X2-461b

Posmeh: X3-464

RD

Pogovori(o težavah, sprotno razreševanje): X1-458a, X2-459a, X3-463, X4-465, X5-466b, X6+X7+X8-468a, X10-475, X11-477, X12-478(skupno iskanje rešitev, individualno reševanje težav), A-481a (odkrit govor o sebi, nasveti rejnikov), X14-490a, X12-525b

Duhovna moč, pozitivna naravnost: X2-459a, X6+X7+X8-468c(sledenje načelom kot so spoštovanje, ljubezen, enakopravnost), X9-472, X10-475, X13-483a, 484, X14-487b

Prostor za glas vsakega družinskega člana (opis težave, nasveti drugih): X1-458a, X4-465, X13-481b, X10-520a

Stalno upanje na boljše: X1-458b, X13-482

Spodbuda: X2-460, X5-466b

Pomoč, podpora (medsebojna povezanost): X5-466b, X9-470

Razumevanje: X2-459a

Skrb: X2-460

Zahteva po podreditvi pravilom RD: X2-460

Optimizem: X3-463

Veselje: X3-463

Skupen jok: X3-463

SEDANJOST

Pogovor(razreševanje težav): X13-485a, X14-491

1.2. ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmore družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvojujejo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

MD

VREDNOTE:

Odsotnost vrednot: X5-511, X10-523a, X13-538a

Vsiljevanje stališč, prepričanj: X11-526a(vere), X12-529a

Uspeh v šoli: X2-500

RITUALI:

Odsotnost ritualov: X3-505, X10-523a, X11-527a

Skupni obroki: X2-501

Hišna opravila (izkoriščanje): X2-501

Stalno delo: X5-511

EKONOMSKI VIR:

Žepnina, štipendija: X2-502

SOCIALNI VIRI

Odsotnost socialnih virov: X3-506

Dedek, babica: X9-519

Rejnika: X10-522

Sorodstvo rejnikov: X10-522

Sošolka, prijateljica: X13-537

PRAVILA(NORME)

Odsotnost pravil(norm): X10-523b, X13-538a

‘Bodi pridna’: X11-526b

RD

VREDNOTE:

Medsebojna podpora, pomoč (povezanost): X1-493a, X2-498a, X3-503(skupno iskanje rešitev), X4-508, X9-517a, 517c, X10-520a, X13-534, 535, X14-544b(delitev dobrin), 545a

Sprejemanje drugačnosti, spoštovanje: X1-493a, X10-520b, X13-533c, 540, X14-544a

Zaupanje: X3-504, X10-520a

Samostojnost: X12-525b, X14-545a

Ljubezen: X4-507, X10-520b

Šola: X3-504, X12-525b

Veselje: X1-493a

Obveščanje: X3-504

Poštenost: X14-545a

Varčnost: X14-545a

Skromnost: X14-545a

Spoštovanje hrane: X14-545a

PRAVILA:

Skrb za vsakdanja opravila: X1-494, X3-503(kot ritual), X6+X7+X8-512(deljena hišna opravila-po nadstropjih-kot ritual), X9-518(kot ritual), X10-521b, X12-525b, X13-533a, 541a

RITUALI:

Skupni obroki: X3-503, X4-507, X5-509, X6+X7+X8-512, X9-518, X10-521a, X11-524b, X12-525a

Pogovori: X2-498a, X4-507, X5-509, X11-524b, X12-525a, X13-534

Skupna praznovanja (prazniki): X4-508, X5-509, X11-524a, X14-545b

Branje knjig(branje Svetega pisma (molitev, obiskovanje verskih obredov): X2-498a, X4-507, X10-521a, X14-545b

Družabne igre, skupno gledanje TV, izleti: X5-509(di), X12-525a(tv), X13-533b, 536(skupni izleti), X14-545b(večerno poslušanje gramofona)

Iti ven v naravo: X1-495a, 495b

Pogled na mobilitel(zjutraj ob zbujenju): X1-495a

Učenje: X2-498a

Odsotnost tesne medsebojne povezanosti: X2-496

ODSOTNOST SPOMINOV: X8-516

SEDANJOST

Ohranjanje nekaterih: iz primarne družine, pravila, prenos vrednot iz primarne družine: X14-546

1.3. KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

MD

Odsotnost posluha za drugega, razumevanja, želje po upoštevanju drugega, upoštevanju njegovega mnenja (popolna odsotnost komunikacije): X2-551, X5-556, X6+X7+X8-558, X9-561 (prepuščenost samemu sebi), X11+X12-567a(prepuščenost samemu sebi), X13-570 (komunikacija le v obliki vreščanja, žalitev, poniževanja)

Malo medsebojne komunikacije (le nujno): X2-551, X3-553(le zanimanje biološke mame za uro prihoda domov), X10-563(le zanimanje za uspeh v šoli, stalni prepiri), X14-576

RD

Stalni pogovori: X1-547, X3-552a (sestanki `na štiri oči`), X4-554(medsebojno svetovanje, podpora, pogovor z rejnico), X9-560 (posluh za nasvete rejnice), X10-562, 565(skupno načrtovanje, organizacija), X13-569

Skupno iskanje rešitev: X1-547, X3-552a(sestanki `na štiri oči`), X5-555, X6+X7+X8-557, X9-559a, X11+X12-564, X13-568a

Možnost za izražanje lastnega mnenja, potreb, želja: X1-547, X2-550, X5-555, X6+X7+X8-557, X11+X12-564

Jasna komunikacija: X2-550, X6+X7+X8-557, X11+X12-564

Težava z izražanjem nekaterih občutkov, strah pred zavrnitvijo in nesprejetostjo drugega: X3-552b, X14-574(jasno postavljeni okvirji izražanja-`tradicionalna družina`)

Več razumevanja, sprejemanja: X2-550, X11+X12-564

Omejevanje stikov z biološkimi starši: X13-568b (1. RD)

Spodbujanje + omogočanje stikov z biološkimi starši: X13-569 (2. RD)

SEDANJOST

Skupno iskanje rešitev: X13-571, 572, X14-577a

Odkrito izražanje misli, občutkov, čustev: X13-573, X14-577b

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

1. Kako meniš, da je izkušnja življenja v rejniški družini in tvoja osebna odpornost vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako meniš, da je družina (rejniška, matična) vplivala na razvoj tvoje osebne odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?)

VPLIV MD/RD NA POSAMEZNIKA:

MD

Primanjkljaji, negativen vpliv: X1-582, X3-139b (zahteva po stalnem prilagajanju), X4-70 (odvzem moči otroku, da nekaj zmore, zna), X5-601b, X6-605a, X7-609 (ni želje po obujanju spominov), X9-614, 615 (ne izkazovanje potrebne skrbi za otroka), X10-620a (pozitivno le: dati življenje kot samo), X13-635 (prepuščenost samemu sebi - samostojna borba za preživetje), X14-96a (prepuščenost samemu sebi), 640 (vednost primanjkljajev funkcioniranja neke 'običajne' družine), X11-152b (neustreznost vedenja, odsotnost opozoril, nasvetov)

Odsotnost možnosti zadovoljevanja osnovnih življenjskih potreb: X1-131b, 583

Zavedanje, da si primarne družine ne izbiramo sami: X2-586b, X14-641a (učenje, osmišljanje, izkušanje konflikta (soočanje in iskanje načinov njegovega reševanja))

Priučitev delovnih navad: X5-601b

Učenje razvajanosti: X10-620c (razpoložljivost denarja - pomanjkanje posameznih omejitev)

Zgoden odhod (ni jasnih spominov): X8-612b

RD

Velik vpliv na oblikovanje osebnosti: X1-578, X3-66 (potrditev, kritika, oblikovanje v osebo, kakršna je danes), X4-73 (bolj pozitiven pogled na svet, več komunikacije), X5-75 (spodbude), 600 ((naučili veliko dobrega, vera v sposobnosti otroka), X6-602 ('dala je vse'), X7-607 ('dala mi je vse' - omogočanje lepega otroštva in mladosti), X8-611a ('je dala vse'), X11-622b (uporaba različnih tehnik in metod rejnice za presežek strahov), D-626 (bedenje rejnikov, čakanje na spanje X12+X11, tudi skupno spanje z namenom preseganja strahu), X13-633b (učenje kuhanja, peke, pospravljanja-priučitev delovnih navad), X13-634 (razvoj močne volje do življenja), X14-637 (večja borbenost: borci, trdojci), X9-199 (učenje samostojnosti, neodvisnosti)

Sprejemanje: X1-581, X2-586a, X3-596 (varen prostor), X9-613 (tudi iz strani sorodstva RD, razvoj občutka pripadnosti), X9-617 (pripadnost)

Skrb, red in disciplina (hrana, pomoč pri učenju osnovnih življenjskih znanj, spodbuda): X1-581, 585, X4-73, X13-125b, X5-145

Podpora in opora: X2-586c, X5-510, X6+X7+X8-513

Učenje strpnosti, drugačnosti, spoštovanje: X1-580, X2-586a, 591a (pridobitev na samosvojesti)

Vztrajnost: X1-579, 580

Jasno postavljene meje: X2-589a, X3-595 (neupoštevanje meja otroka iz strani rejnice, npr. prepričanost rejnice v pomembnost premikanja meja)

Vesелje: X1-584

Razumevanje MD: X2-586a

Neodzivnost: X7-608b (razlog za zahtevo po odhodu v drugo RD: ignoriranje MD)

Zavedanje pomena učenja iz lastnih izkušenj: X14-641b

VPLIV POSAMEZNIKA NA MD/RD:

MD

Odsotnost vpliva: X5-601a, X6-604, X7-608a, X8-612a, X10-619(zgodnja smrt bioloških staršev), X13-630, 636

Nesprejetje odhoda otroka v RD: X2-590, X12-627

Sledenje zahtevam (izraz upoštevanja bioloških staršev): X2-591b

Dajanje otrokovih nasvetov svojemu biološkemu staršu: X11 -625(učenje življenja s tistim, kar ti je dano, prijaznenost z obstoječim, brez sanjarjenja)

RD

Izziv: X2-587(drugačnost od bioloških otrok - energičen, zabaven otrok, poln energije, pomembnost fizičnega izgleda, hiter vstop v resno zvezo), X5-599(velika potreba po ukvarjanju z otrokom), X6-602(vpliv trme na odpornost RD), X7-606(drugačnost kulture, X7 in njegove MD), X10-618a (veliko število prisotnih strahov - strah pred temo, samoto, težave z izražanjem sebe: pomoč rejnikov), X13-629 (1. RD: čustveni izbruhi, izkazan način preživetja: nujnost sprejetja in novo učenje)

Doprinos: X3-594a(nezaveden), 594b(vzor ostalim otrokom v enaki RD), X8-610(izkazovanje samostojnosti, iznajdljivosti (sprva samostojno iskanje rešitve, nato iskanje potrebne pomoči), X13-632(delovne navade, natančnost pri izvajanju hišnih opravil)

Upornišvo: X2-588, X10-618a, X13-631(2. RD)

Nekatere spremembe: X3-592, X14-642 (povzročanje spremembe družinskih vlog, delitve dela (prisotnost rivalstva, zbadanja)- pogovor in sprotno razreševanje pojavljenih težav)

VPLIV MD NA RD(OBRATNO):

X11-621b (vpliv biološkega očeta na rejnico (povzročanje skrbi)

X14-639 (medsebojno zaupanje)

IV. VZGOJA

1. Kakšne vzgoje si bil deležen v svoji matični družini?

‘Odsotnost’ (‘slaba’) vzgoje: X3-645, X4-646, X6+X7+X8-648, X9-649, X10-650, X13-652a, X14-653a

Prepuščenost otroka samemu sebi: X4-646(celodnevno življenje zunaj - na ulici), X6+X7+X8-648(razpuščenost), X10-650(iznajdljivost), X14-653b(pohajkovanje)

Stalnost nasilja (psihično, fizično, spolno): X2-644a, X5-647a (stalen tepež (oče), kričanje)

Odsotnost spominov (prenizka starost, prekratko časovno obdobje bivanja v MD): X1-643

Negativen pogled: X5-647b

Čustveni napadi: X2-644b

Prenosov krivde: X2-644b

Kreganje: X2-644b

Stalna potreba po primerljivosti z drugimi: X2-644b

Dajanje v nič: X2-644b

Odsotnost učenja življenjskih veščin: X11+X12-651

Odsotnost izkazovanja ljubezni, nespoštovanje, neupoštevanje potreb, želja (odsotnost posluha): X2-644b

Odsotnost hrane: X4-646

Stalno upoštevanje zahtev bioloških staršev: X13-652b

2. Kakšne vzgoje (ki se kaže v ravnanju staršev s teboj) si deležen v rejniški družini?

Ljubeznivost, prijaznost, toplina: X2-657, X9-664, X10-666, X13-673(2. RD)

Opora, pomoč, spodbuda: X2-657, X5-662, X13-673(2. RD: povezanost, medsebojna skrb))

Posluh, spoštovanje: X2-657, X5-662, X10-666 priložnost za samostojno določanje kazni ob neupoštevanju postavljenih pravil (upoštevanje določenega, neupoštevanje - kazen rejnikov)

Enakopravnost: X13-675, 677, X9-616

Samostojnost: X9-664, X13-674c(učenja delovnih navad, spretnosti)

Pomoč drugim ljudem: X9-664, X7-608b

Razumevanje (sprejemanje, upoštevanje): X2-657, X5-662

Zavedanje vpliva prekomerne razvajanosti: X1-655a, X14-638b

Spoznanje discipline: X4-660, X13-671a

Nezmožnost imetja vsega, kar si želiš: X1-654

Zadovoljstvo je v majhnih stvareh: X1-656

Povezanost: X10-666

Prilagajanje: X2-657

Sreča: X2-657

Delno zadovoljstvo: X3-658a

Želja po večji samokritičnosti rejnice: X3-659

Pomen iskrenosti, direktnosti, realnosti: X4-661b

Izražena želja po vzgoji svojih otrok po principu vzgoje RD: X6+X7+X8-663

Učenje iz lastnih izkušenj (ugotavljanje ravnanj, ki se smejo/ ne smejo): X10-667b

Pomembnost pobrati se ob padcih, sprijaznjenost, nadaljevanje poti (življenja): X11+X12-669

Tepež(ob neupoštevanju postavljenih pravil): X13-670(1. RD)

3. Kaj ti je bilo/ ti je pri vzgoji v obeh družinah všeč/ ti ni všeč in bi spremenil (ter kako bi spremenil)?

MD

VŠEČ:

‘Nek dom’: X3-687b

NI VŠEČ:

Popolna odsotnost všečnosti: K-685(zgolj družina, ki si je ne moremo izbrati), X4-690, X5-692, X6+X7+X8-694, X9-696, X10-698a(pridobitev izkušnje družine, ki je ne želi), X13-701a, X14-703

Tepež: X3-687a, X5-692

Odsotnost podpore, stabilnosti: X3-687a, X9-696

RD

VŠEČ:

Sprejemanje: X1-679, X4-691(ustvarjen prostor (odprt prostor za vrnitev - kdajkoli), X6+X7+X8-695a, X14-702a

Sodelovanje: X2-686a (medsebojno učenje), X10-699d(skupno večerno gledanje televizije, skupni obroki)

Stalna podpora, potrebna pomoč, spodbuda: X4-691, X6+X7+X8-695a

Spoštovanje: X10-699c, X14-702a

Občutek ljubezni, spoštovanja: X4-691, X14-702a

Verska vzgoja: X3-688a (življenje v skladu z načeli Biblije kot vzora sveta), X10-699d

Vzgoja na način jasno postavljenih meja in pravil: X1-679

Šola za življenje(učenje): X1-679

Enakopravnost: X14-705a

Medsebojna druženja: X2-686a (skupni izleti, zabava)

Učenje samostojnosti, dostojanstvenosti: X6+X7+X8-695a

NI VŠEČ:

Nezmožnost izraziti vse svoje občutke, čustva, `drugačno` mnenje: X3-688b, X14-702b(želja po bolj odprtem prostoru za pogovor o čustvih (tudi negativnih), drugačno mnenje (nestrinjanje z večinskim mnenjem), X4-597(spoznanje, da je prikimavanje najboljše in da se ne splača vztrajati v svojem prepričanju, saj tudi rejnica ne popusti)

Pomanjkanje strogosti: X9-697b, X10-667a, 699a

Način vedenja rejnika (vzkipljivost - povzdigovanje glasu: stopnjevanje upora): X1-680, X2-589b

Pretirano poudarjanje življenja v skladu religioznih načel (obiskovanje maše, molitve, branje Svetega pisma): X2-686b

Brezmejno razvajanje najmlajše deklice (delanje razlik med otroki v rejništvu): X9-697a

Pretirana strogost: X11+X12-700(učenje reda in discipline)

Odsotnost všečnosti: X13-701a

4. Kakšna meniš, da je `ustrezna` vzgoja otroka?

Posluh za otrokove želje(upoštevanje, razumevanje): X2-708, X6+X7+X8-712, X9-713, X10-714a, X14-725

`Zdrave` omejitve(postavljene meje-strogost): X3-709, X9-713, X10-714c, X13-717, 720, X14-722

Spoštovanje: X4-710b, X6+X7+X8-712, X9-713, X13-720, X14-722

Darežljivost(pomoč drugim): X4-710b, X9-713(v skladu s svojimi zmožnostmi), X10-714b(možnost izbire), X13-720

Ljubezen: X3-709, X6+X7+X8-712, X11+X12-715, X14-725

Sprejemanje: X1-706, X5-711, X9-713

Jasno izražanje zahtev, pričakovanj: X1-706, X2-708, X13-717

Spodbude(opora): X5-711, X9-713, X13-719a

Svetovanje: X2-708, X13-719b, X14-725

Držanje obljube(`obljuba dela dolg`): X4-661a, X14-725, X4-593(opažen primanjkljaj rejnice- obnova stanovanja)

Obojestransko upoštevanje dogovorjenih pravil: X1-706, X14-722

Pohvale, nagrade: X2-707, X13-717

Potrditve(odzivnost): X2-707, X11+X12-715

Toplina: X3-709, X10-714a

Varnost: X3-709, X6+X7+X8-712

Svoboda: X3-709, X10-714a(čas, prostor, zasebnost)

Samostojnost: X14-724

Vztrajnost: X14-724

Odsotnost povzdigovanja glasu: X2-708

Stabilnost: X3-709

Poštenost: X3-709

Delavnost: X3-709

Veliko branja (izobraževanje otrok): X4-710b

Priučenje delovnih navad, lepega vedenja (obnašanja): X4-710b

Prijaznost: X4-710b

Skromnost (varčnost): X4-710b, X13-720

Oblikovanje jasnih življenjskih ciljev: X4-710b

‘Mama kot prva misel’: X13-716

Ni recepta za ‘ustrezno’ vzgojo otroka, soočenje - reakcija, akcija: X14-723

5. Kako meniš, da je način vzgoje v matični in rejniški družini vplival nate osebno (predvsem na tvoj pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

MD

Negativen vpliv: X4-734a, X5-737, X6+X7+X8-738b, X11-745(pridobitev strahov)

Prisotnost(prenos) občutka krivde-ozaveščenosti!: X2-101a, 101b, X10-741b, X12-748a

Prevpraševanje o svoji MD(neurejenosti): X1-132, X2-246, X10-743b

Primerjava z drugimi družinami: X10-743, X12-525d

Ne sprejemanje, odsotnost primarne ljubezni, ni cenjenosti (osebne vrednosti): X1-727, X10-741a (občutek manjvrednosti, poniževanje-ponotranjenje občutka)

Življenjski pečat: X2-730 (težave z lastno psiho,zaznamovanost za celo življenje), X3-733 (zavedanje krutosti usode-pomen borbe v življenju)

Odsotnost učenja sposobnosti spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi: X6+X7+X8-739b

RD

Odzivnost: X1-728 (zadovoljstvo), X2-731(spoštovanje), X4-735(razvoj zmožnosti ozaveščanja), X11-746b(zavedanje vrednosti starševske ljubezni in skrbi), X12-747a(spoznanje pomena skrbi starša za otroka), X13-754 (tudi po uradnem prenehanju rejniške dejavnosti)

Razvoj primarnih sposobnosti za spoprijemanje z vsakdanjimi izzivi(pridobitev novih spoznanj, dognanj): X4-734c, X6+7+X8-739a, X9-740, X10-742b, 744a, X13-750 (1. RD)

Pozitiven vpliv: X1-726, X4-734c, X6+X7+X8-738b, X10-742a

Sprejem, razumevanje: X1-728, X4-735, X12-747b

Lepota življenja: X1-728, X4-734c(pridobitev jasne predstave o življenju), X9-740 (sprememba pogleda na svet - pozitivna naravnost)

Enakovrednost: X1-728, X13-753(2. RD)

Topel dom: X1-728, X13-753(2. RD)

Prijaznost: X1-728, X13-753(2. RD)

Omejenost svobode: X4-735, X14-757b(želja po drugačnem načinu vedenja -načinu razreševanja konflikta: namesto kritiziranje drugega, pomen mirnega pogovora o konfliktu (le vpletenih v konfliktno situacijo)

Pridobitev empatije, sočutja (pomoč drugim): X11-746, X13-753(2. RD)

Stalno iskanje konstruktivnega reševanja težav (učenje za življenje): X2-731, X12-747b

Cenjenost: X1-728

Zadovoljevanje potreb: X1-728

Razvoj moči postaviti se zase: X9-740

I.) OSEBNA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem osebne odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta osebne odpornosti?

Moč (notranjost človeka): Y15-759, Y17-768, Y20-779(notranji čut za preživetje)

Soočenje s težavami in iskanje rešitev zanje: Y15-761b, 762 763, 764a, Y17-768

Pozitivna naravnost (vidik/pogled na življenje): Y18-769, Y16-1347

Upiranje izzivom, draženjem vrstnikov, trdnost v svojih prepričanjih, stališčih: Y16-765, 766(učenje upati si biti `drugačen` (lokomotiva)), 767a(poudarek pomena samosvojosti)

Fizična odpornost (povezanost z notranjo močjo): Y15-760

Vpliv številnih dejavnikov: vzgoja, vplivi okolja, preteklost: Y15-761a

Pomen glasu otroka: Y15-764b

Sposobnost: Y17-768

Vzgoja otrok z razvojem zmožnosti postaviti se zase, izboriti si svoj prostor: Y19-777

Le poznavanje pojma imunske odpornosti: Y21-781

Besedna imunost, imunost na napade, pomen povezanosti osebne in družinske odpornosti: Y21-782

2. Kako prepoznate otrokovo odpornost?

Dejanja otroka (neverbalna komunikacija: govorica telesa): Y15-783, Y16-785

Pomen ojačitve otrok: Y21-796a, 802(izraz otrokove moči (prepoznati, otroka usmeriti)

Postavitev otroka na realna tla: Y21-796c, 796d(poudarek pomena neodvisnosti od drugih, skrbi zase)

Pogovori z drugimi otroki v rejništvu: Y15-784

Razpoloženje, izrazi, stiske, prepoznavanje težav: Y16-785

Otrokov jaz (sposobnost izražanja - jasno, kaj si želi, kaj je zanj dobro): Y17-786

Sreča, zadovoljstvo otroka (dosežki): Y18-787

Pogovor (sproščenost otroka, zaupanje): Y19-788

Videnje možnosti sprememb rejnice (spodbuda, varnost zunanjega okolja): Y20-789b

Pomen pridružiti se otroku: Y20-793

3. Kako menite, da je izkušnja rejništva vplivala na odpornost posameznega otroka?

Motivacija, spodbude, pohvale: Y17-809, Y19-821(opora, razpoložljivost, obramba), Y21-801b (vera v otroka) , 829(uspeh v šoli - le potreba po spodbudi, opori, vednosti, da jim nekdo stoji ob strani), Y15-934

Ozaveščenost sprejemanja kritik, ustvarjanja svojega prostora, izražanja sebe(čustev, občutkov): Y16-807, Y17-809, Y18-815c

Velik vpliv: Y16-805, Y21-826, 827

Mnenje o pomenu izkušnje 'biti del družine' (izkušnje družine, dobiti to priložnost): Y16-806, Y18-815d(zahteva po medsebojnem spoštovanju, delovanju kot družina (sodelovanje, prilagajanje))

Krepitev otrokove odpornosti - vzgled (dejanja in besede vzornikov) - lastno sprevidenje dobrote: Y18-773, Y15-803 (spodbujanje (pogovor, dejanja))

Varno zavetje: Y16-808, Y19-821(sprejetost, zaželenost)

Razvoj občutka ljubezni: Y18-813, 815c, Y19-821

Začetek jasnega komuniciranja: Y18-813, 815c

Povezava vpliva izkušnje rejništva in starosti otroka: Y20-822, 823 (mlajši otrok - več možnosti krepitev odpornosti, starejši otrok - več ozaveščenih dilem)

Začetek razvoja stabilnosti (gotovosti) v prepričanjih (stališčih): Y18-813

Jasno izražanje pomena enakopravnosti: Y18-815b

Povezava vpliva izkušnje rejništva in otrokove čustvene ter socialne stiske (primanjkljaja): Y20-824

Učenje osnovnih življenjskih potreb: Y20-825a

4. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata sledeče pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺**pozitivni pogled na svet:**

MD

Pesimističen pogled(negativen pogled): Y15-832,839-A, Y15-845-D, Y17-855a-E, Y19-860-N, Y21-868-D+T(gledanje sveta: 'kozarec je na pol prazen', stalen občutek hudobije drugih ljudi)

SPREMEMBA POGLEDA(na prehodu iz MD v RD): Y17-854a-E, 855b-E, Y18-859a-M, Y20-862-Z

Razvoj 'slepih peg' (ni videnja obstoječe realnosti): Y16-850-I, L

RD

Pozitiven pogled (zadovoljstvo): Y15-846-V, 847- S, G, M (izvor: sprejetje(soočenje) mame z odhodom otrok v RD), Y16-851a-I, L(zadoščenje (čustva, opaženost, odkrito izražanje sebe, videnje)), Y19-861-N(pozitivnejši pogled na svet (veliko pogovora, branja življenjsko pozitivnih tem - učenje za življenje, potovanja - spoznavanje različnih kultur: ljudi - različnosti ljudi (usod) - spoznanje: 'vsi smo ljudje')), Y21-869-D+T(gledanje sveta: 'kozarec je na pol poln', zmanjšanje negativne nastrojenosti proti drugim ljudem)

Pesimističen pogled(negativen pogled): Y15-832-A, 845-D, Y18-857b-Š

Nezmožnost razvoja izjemno pozitivne plati pri otrocih z izkušnjo rejništva: Y16-853-I, L

Različnost pogledov otrok v rejništvu na svet: Y18-856

SVOJE ŽIVLJENJE

Sprememba pogleda na svet: Y15-843-A(zanositev)

☺**fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:**

MD

Odsotnost izražanja čustev: Y16-875, Y19-892

Ni dovoljenja izražanja vseh čustev: Y18-881b-Š, Y20-896-Z

RD

Odsotnost izražanja lastnih čustev: Y15-870b-A, Y17-879-E(prihod v RD!), Y18-881a-Š(prihod v RD!), Y20-893(poznavanje rejnice - prepoznanje), 896-Z, Y18-1355(poznavanje rejnice - prepoznanje)

Zmožnost izražanja lastnih čustev: Y16-878-I,L, Y17-880-E, Y18-883-T, Y19-889(skupno izražanje žalosti, veselja, medsebojne pohvale, spodbude, zavedanje pomena dela v sedanjosti za prihodnost), Y21-900

Delno izražanje čustev(pozitivnih, v manjši meri negativnih): Y16-877b, 878-I,L, Y18-887a-Š(samohvala), Y19-1358a

Le izražanje joka, molk: Y16-876-I,L, Y18-882b-Š, 882b, 887b-Š

Čustveni izbruhi, težave: Y20-897-Z, Y21-898a

Učenje načina izražanja čustev: Y15-871b-V, 872- S, G, M (nizka starost), 874

Odsotnost izražanja želje po telesnem stiku: Y15-870b-A

Zadovoljstvo z vednostjo razpoložljivosti nekoga (podpora, pogovor - ko je potreben): Y15-870c-A

Posnemanje bioloških staršev v načinu izražanja čustev: Y15-871a-V

V primeru odsotnosti časa za razmislek - instinktivna reakcija (zakoreninjenost določenih vzorcev vedenja iz MD): Y15-871c-V

Potlačitev čustev: Y16-877a-I,L

Nepredelana jeza: Y18-884-Š

Hkratno izražanje več čustev: Y18-888b(izražanje žalosti: hkrati solze in smeh)

☺ **prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:**

MD

Popolno sprejemanje življenjskih situacij(MD): Y17-911-E(prilagajanje zahtevam MD, drugače kazni), 918, Y19-921, neprilagodljivost drugje- Y17-912-E(upornišтво)

RD

Delno sprejemanje življenjskih situacij: Y15-901, Y16-908-I,L, Y18-917a-Š(prilagajanje le osebi, ki ji je všeč, jo želi posnemati), Y17-912-E(upornišтво), Y19-1306-N(upornišтво)

Sprejemanje življenjskih situacij: Y18-914-M,T, Y21-926 (otroci kot koprive, izkušnja rejništva - zahteva po prilagodljivosti, ranjeni otroci), 927 (sposobnost vzeti to, kar jim pripada, prilagodljivost (prevzem: izčrpanje 'zanje' najboljših možnosti), Y15-987-S,M,G, 988

Zmožnost prilagajanja v odvisnosti od posameznega karakterja: Y20-922a, Y16-949(vpliv osebnostnih lastnosti)

Razmislek o vsakdanjih situacijah: Y15-904a

Učenje strpnosti(prilagodljivosti): Y18-917b-Š

Zmožnost prilagajanja v odvisnosti od starosti otroka: Y19-919

☺ **altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):**

Altruizem: Y15-930a-K(potreba po pomoči/odsotnost videnja smisla v pomoči drugemu/dvom?), 931b-V, 933-G, Y17-930a(MD- zahteva po pomoči biološkemu očetu), 950b(RD), Y18-951, Y19-957, 960, Y20-Z(že v MD), 966(RD), Y21-968(RD)

Delni altruizem: Y15-928a-V, 929-M (uravnoteženost med skrbjo zase in skrbjo za druge), 932-S, 935a-M, Y16-939 (želja po pomoči, vendar postavitve sebe pred drugimi)

Odsotnost altruizma: Y15-928a-A več skrbi zase, kot za druge: posledica notranjih bojev (zavrženost iz strani biološke mame), 936c (nezmožnost pomoči drugemu v enaki situaciji, kot so jo doživeli sami (redko)), Y16-944-L (egoistična naravnost), Y19-961, 962(MD), Y20-966(MD)

Rejnica kot vzor v altruizmu: Y16-947, 949, Y18-952, 953b, 654, 956

Altruizem v povezavi s podedovanimi lastnostmi: Y20-964(kot potencial, ki ga prineseš s seboj na svet), Y21-967

Povezava ozaveščenosti lastnih težav z zmožnostjo pomoči drugemu: Y15-938a

☺ **motiviranost za spremembe:**

MD

Motiviranost za spremembe(spremembo družine): Y15-969, 970(kljub notranji nemoči), Y17-993-E, Y20-1001-K

Odsotnost motiviranosti za spremembe: Y19-999a

RD

Motiviranost za spremembe: Y15-985b, 986(določeni cilji), Y16-946, 989-I,L, Y17-994-E (motiviranost za določene spremembe, ni motiviranosti za večje spremembe), Y18-995-Š,M,T, Y19-999b(motiviranost za manjše spremembe je, za večje ne), 1000(spremembe drugih), Y21-1006(spremembe pri sebi)

Odsotnost motiviranosti za spremembe: Y15-981 (potreben čas za majhne spremembe ('majhni koraki')), Y20-1002(ni motiviranosti za večje spremembe, le motiviranost za nujne spremembe), Y19-1000(sprememba sebe)

MOTIVACIJA ZA SPREMEMBE:

Lasten otrok: Y15-982, 983-A

Biološki otroci rejnikov: Y16-990, 991-I,L

☺fleksibilen način razmišljanja:

MD

Odsotnost fleksibilnega načina razmišljanja: Y17-1022-E ('nič ne zmorem, nič ne znam, vse je slabo, kaj bi karkoli počel, če ni nič vredno, je brezpredmetno, brez veze (brez pomena)')

RD

Fleksibilen način razmišljanja: Y15-1009(čas za razmislek otroka - reakcija (premišljenost, sledenje naučenemu), ni časa za razmislek (obveznost reakcije v danem trenutku - instinktivna reakcija po genskem zapisu - samoumevnost)), Y16-1011a(čas?), 1011b-I(jasno izražanje svojega mišljenja, fleksibilnost glede razmišljanja drugih, sprejemanje mnenja drugih, upoštevanje mnenja drugih (osebna presoja)), 1020-L, Y17-1023-E ('zmorem, vse je mogoče'), Y18-1024-M,Š,T, Y20-1032(zmožnost zagovarjanja svojega mnenja, sprejemanja drugačnega mnenja, delovanje na omenjen način)

Delno fleksibilen način razmišljanja: Y19-1025-N(želja po prilagajanju družbe, v manjši meri tudi osebno prilagajanje), 1028b, Y21-1034(prihod v RD: ni razvite zmožnosti prisluhniti)

Učenje fleksibilnega načina razmišljanja: Y19-1029

Odsotnost fleksibilnega načina razmišljanja: Y20-1030(prisotnost fiksnih idej)

Povezanost načina razmišljanja z naučenimi vzorci ravnanja in vedenja: Y15-1008

☺iskanje življenjskega smisla:

MD

Odsotnost življenjskega smisla: Y17-1069a

RD

Uspeh v šoli: Y15-1042-K(dokazovanje), 1050-V(zaključek šole, osamosvojitve, zaposlitev), 1055-D(uspešen zaključek šolanja, zaposlitev, poroka, otroci), Y16-1068-I,L, Y18-1073a-Š(osebna vizija), 1047b-M, Y19-1077a, 1077b(osamosvojitve kot cilj: zmorem'), Y21-1083(vizija)

Zabava: Y15-1038-A('hoditi ven'), Y17-1069b(igranje bas kitare)

Odsotnost življenjskega smisla: Y15-1051-D, Y21-1081('življenje v sanjah')

Vera: Y16-1058-I,L(model Jezusa), ustvarjenost za dostojanstveno življenje, ljudje z vrednostjo))

Rejništvo kot smisel: Y18-1072b(spoznanje otrok s podobno izkušnjo)

Nogomet: Y15-1040-M

Fizični izgled: Y19-1077a-N

Potovanja: Y19-1078(spoznavanje drugačnosti, učenje prilagodljivosti, iznajdljivosti)

Rojstvo lastnega otroka: Y15-1049A

☺**humor:**

MD

Odsotnost humorja: Y17-1091(resnost, odgovornost), Y18-1094-Š, Y19-1103 (resnost, veselje, zadovoljstvo kot tabu tema (ni dovoljenja za pozitivna čustva), Y21-1107

Humor: Y20-1104 (hudomušen humor, učenje (prevzemanje učenih vzorcev obnašanja)

RD

Humor: Y15-1085, 1088(črni humor), Y16-1090a,1090b, Y17-1092, Y18-1096a, 1096b-M(skozi neverbalno komunikacijo), Y19-1102a, 1102b-N, Y20-1105 (hudomušen - ironičen humor), Y21-1108b, 1109(sarkazem)

Odsotnost humorja: Y15-1085(zadržanost), Y17-1093(ob prihodu), Y18-1094-Š

Povezanost uporabe humorja s karakterjem otroka: Y20-1106, Y21-1108a

☺**kongruentna komunikacija** (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

MD+začetek prihoda v RD

Težave s kongruentno komunikacijo: Y15-1111, 1112a, 1112b(zanikanje, potlačitev čustev-naučenost iz MD, Y16-1113, Y17-1119-E(sramovanje sebe, svoje MD), 1120-E(le izražanje jeze), 1121a-E, Y20-1130(ničnost komunikacije), 1131(ni prostora za izražanje lastnih čustev)

RD

Zmožnost kongruentne komunikacije: Y17-1122a-E, Y18-1123b-T, 1124-T, 1125-T, 1126(skozi govor v 2. osebi-prepoznavanje čustev iz strani rejnice), JG-1127, 1128(skozi pogovor), 1129(postavitev sebe pred druge: svoja korist, svoja zgodba, najboljša, najpametnejša), hkrati ponotranjenje krivde), Y20-1130(odprta, jasna komunikacija), 1132(pridobitev glasu, priložnosti za izražanje lastnega mnenja), Y21-1137

Načini spodbude rejnice h kongruentni komunikaciji: Y16-1114(potreba po izpraševanju o čustvih), 1115b(pomen medsebojne komunikacije, kljub odsotnosti odziva otroka - memorialni zapis, kasnejši priklic informacij), 1116, 1117 (uporaba metafor), 1118 (pomen trdnosti v lastnih stališčih, prepričanjih)

5. Kako menite, da vi kot rejnik spodbujate in krepite odpornost posameznega otroka (na vsakdanji ravni)?

Pogovor: Y15-1138a, 1190, Y16-1143, Y17-1160(otroci izražajo sebe), Y18-1161, Y19-1171, Y21-1180

Spodbude ('znaš in zmoreš'): Y16-1143, Y18-1162, 1164, 1165a-Š(potreba po konkretnih usmeritvah), 1167(akcija - reakcija), Y19-1175(vztrajnost v ciljih), 1241, Y21-1183a(pomen pohval!)

Učenje pomena znati postaviti se zase, oblikovanja lastne vednosti, kaj je prav: Y16-1153, 1154, Y19-1171, 1175(ni podleganja vplivom drugih- stik s samim seboj in trdnost v svojih stališčih, prepričanjih, sledenje lastnim potrebam, željam, Y21-1183(nasveti rejnice, pomen prevzemanja odgovornosti nase), 1184(pomen zaupanja, svetovanja), Y18-1235

Odzivnost na otrokove potrebe (korist otroka): Y16-1138b, 1144, 1145(čutiti, slišati, slediti, jasne meje (spoznavanje kaj je prav, ni), 1146(okvirji prilagojeni otrokovim zmožnostim), 1155(sledenje otrok rejnici), Y18-1234a(sledenje zmožnostim otroka), 1234b(prepoznavanje virov moči otroka)

Zmožnost rejnice prepoznati otroka(čustev, občutkov, stanja otroka): Y17-1191, Y21-802, Y18-1295(iskanje motivacije otroka, dobro poznavanje otrokovih močnih področij, pa tudi šibkih področij), 1296

Pomoč, podpora, opora(zaščita): Y19-1176, Y20-1177, Y18-1235

Sprotno ozaveščanje vsakdanjih situacij (izkoreninjanje potlačitve občutkov, čustev): Y15-1139, Y16-1157a, Y20-1178(odlaganje lastne 'težke prtljage')

Občutek sprejetosti, gotovost, občutek varnosti: Y15-1142, Y18-1163, 1165d(ozaveščanje vrednosti sebe), Y19-1174, 1239

Jasno izražanje (besede, dejanja): Y15-1140 (stalna razpoložljivost (občutek stalne opore - vendar ne razpoložljivost v vsakem slehernem trenutku), Y16-1149

Določitev obveznosti za skupno dobro (dobro družine): Y16-1143, Y18-1169(skupno iskanje rešitev)

Učenje delovnih navad: Y16-1143

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem družinske odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta družinske odpornosti?

Moč družine(sodelovanje): Y15-1185, Y16-1186(sočutje, požrtvovalnost, občutek varnosti), 1187(tudi prepoznavanje ogroženosti drugega), Y18-1192 Y19-1194, Y21-1199(medsebojna pomoč)

Povezanost: Y16-1188, Y17-1191 (pomen medsebojne pomoči, svetovanja, spremljanja), Y18-1193, Y21-1182, 1199(posluh)

Zmožnost družine spoprijemanja z vsakdanjimi izzivi: Y19-1195

Zmožnost družin prilagajanja spremembam: Y20-1196

Vpliv različnih dejavnikov: Y15-1185

2. Kako prepoznate družinsko odpornost?

Povezanost družinskih članov: Y15-1200, Y16-1203(stopnja pripravljenosti deliti stvari (ali je to moje ali je naše), skupen čas (ali iščemo prostor zase in se umikamo, ali radi preživimo čas skupaj), Y17-1204, Y18-1205, 1206, Y20-1208(potrpljenje družine, sposobnost prisluhniti, odkritost, enakopravnost)

Vsakdanje delovanje('živeti družino!'): Y18-1206, Y19-1207, Y21-1209(družina kot družinska skupnost)

Povezanost RD in MD: Y15-1201, Y19-1241, Y18-1299(omogočanje, spodbujanje stikov z MD)

Medsebojna komunikacija: Y16-1203

2. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

2.1. SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težav, ovir, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendenca kot opora družini):

MD

Ni razreševanja težav, pozitivnega pogleda: Y20-1246a, Y21-1251a

Odsotnost duhovne moči: Y20-1247

Vsiljevanje vere: Y21-1252(Jehove priče)

RD

Odhod v RD kot priložnost: Y15-1255, Y20-1132, 1244, Y16-806, 1115a, 1500b, Y17-1276b, Y18-892

Pozitivna naravnost: Y16-1228, Y18-1237(stik z naravo: pomiritev), Y20-1248('vsak dan se spopadi s posameznim dnevom, ker lahko iz dneva v dan gredo stvari samo na boljše, če le dovolj močno verjameš v to in se v tej smeri tudi trudiš'), Y21-1249b

Ustvarjanje prostora za glas vsakega družinskega člana: Y15-1217b, Y16-1229, 1230, Y19-1238, Y21-1249a

Duhovna moč kot opora družini: Y15-1218(vsakdanja večerna molitev za RD, MD), Y16-1227 (vsakdanje zatekanje k molitvi (pogovori - premagovanje izzivov), premislek (trud za dosego zastavljenih ciljev), 1231, Y19-1238, Y21-1249b

Vzor rejnice skozi lastna dejanja: Y15-1216, Y18-1236

Posluh za otroka: Y15-1210, 1211, 1213, 1214(izhajati iz otroka, njegovih zmožnosti)

Odsotnost vmešavanja v konflikte med otroki v rejništvu: Y15-1215

Poudarek pomena vpliva "osebnega faktorja" socialne delavke na prepričanja družine: Y15-1219

'Glasna' družina (priznavanje medsebojnega kreganja): Y18-1232

Pomen izrečenega opravičila: Y18-1233('Kdor pozabi je močnejši, kdor se opraviči je vreden')

2.2. ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost

družinskih članov (bližina; ali zmore družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvojujejo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

MD

VREDNOTE:

Vera: Y21-1327

NORMA:

Vino na mizi: Y20-1318

Vikanje vseh ljudi(pretiravanje): Y20-1316a-Z

Odsotnost norm(pravil): Y21-1328

RITUAL:

Vino na mizi: Y20-1318

Odsotnost ritualov: Y21-1328

RD

VREDNOTE:

Spoštovanje: Y15-1253, Y16-1262, Y17-1272, Y18-1277, Y19-1305, 1313, Y20-1319, Y21-1323, Y17-1352

Medsebojna povezanost: Y15-1259 Y16-1262, Y17-1272, Y18-1278, Y21-1323('niso rojene kot sestre, vendar so sestre'), 1326

Pomoč sočloveku(medsebojna): Y16-1262, Y17-1272, Y18-1277, 1278, Y20-1319, Y21-1323, 1326

Pripadnost družini: Y15-1253, Y17-1272, 1275

Ljubezen: Y19-1305, Y21-1323

Odkritost(zaupanje): Y20-1321, Y21-1323

Poštenost: Y15-1253

Prijaznost: Y15-1253

Empatija: Y16-1262

Enakost: Y15-1253

Pripadnost Bogu: Y15-1253

Moralnost, dostojanstvo: Y16-1262

Skromnost: Y20-1321

Upoštevanje dogovorov: Y20-1321

Prijatelji, ki nas podpirajo: Y17-1275

Prostor za glas vsakega člana: Y18-1278

Uspeh v šoli: Y19-1311b

NORME:

Generalno čiščenje hiše: Y15-1254, Y18-1283, 1286, 1287(delitev dela), Y19-1310

Fleksibilnost delovanja družinske skupine - predstavitev stališč, reda, pravil: pričakovanje spoštovanja, upoštevanja: Y16-1263, Y17-1271(jasnost pravil), Y19-1307, 1309, 1312(organizacija)

Večerno tuširanje in priprava na spanje: Y15-1254

Pospravljanje za seboj: Y15-1254

Ravnanje, s katerim ne ogrožaš sebe in drugih, skrb za svoje zdravje: Y16-1264

RITUALI:

Skupni obroki(če je le uresničljivo): Y15-1255, Y16-1265(+priprava), Y17-1274b(+ priprava), Y18-1280, Y19-1311b, Y20-1320

'Sestanki'(podelitev osebnih težav - potrebne pomoči, razprava): Y18-1283, Y19-1303, Y21-1360, 1361

Pogovor ob večerih - molitev: Y15-1255, Y16-1265

Izleti, potovanja: Y15-1256, Y16-1265

Skupna praznovanja: Y15-1255

Sobotni počitek: Y16-1265

Prosti čas: Y17-1274a

Red pri opravljanju šolskih obveznosti: Y17-1274a

SOCIALNI VIRI:

Sorodstvo RD: Y15-1260, Y16-1267(botra), 1270, Y18-1297a(sestra rejnice-botra), 1297b-M(sestri, biološka mama), 1298-T(sestra), Y19-1314-N(botrice, biološki sin rejnika, njegova punca, biološka hči, njeni sinovi), Y21-1325(sestra rejnice, hči rejnice)

Prijatelji: Y15-1260, Y16-1268(tabori-prostovoljci, udeleženci), 1270, Y21-1329(prijatelji biološkega očeta: pripadniki vere Jehove priče)

Druge rejniške družine: Y20-1322

Odsotnost socialnih virov: Y18-1297b-Š

EKONOMSKI VIRI:

Rejnina: Y15-1261, Y17-1276a, Y19-1315

Dohodek partnerja: Y15-1261, Y19-1315

Dohodek rejnice: Y19-1315

2.3. KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

MD

Odsotnost komunikacije: Y20-1359a (delovanje otroka po zahtevah, pričakovanjih bioloških staršev), Y21-1363

RD

Skupno iskanje rešitev(ustvarjenost prostora za glas vsakogar): Y15-904, 1332, 1334, Y16-906(dobra komunikacija), 1341, 1348, Y17-1350, 1351, Y19-1358b, Y20-1359b, Y21-1362

Iskanje nasvetov pri rejnici(pomen opore): Y16-909-I, 910b-L, Y15-1335(pogovor na štiri oči': izjema - želja otroka, povezanost otrok, medsebojni pogovor), Y16-1336 (spodbuda k 'premikanju' mej, želja/ motivacija za spremembe), Y18-1353, 1357a

Strmenje rejnice h kongruentni komunikaciji: Y15-1330, 1333, Y16-1345(jasnost komunikacije), Y18-1354a, 1356, Y20-1359b(jasnost komunikacije)

Neskladje verbalne in neverbalne komunikacije: Y15-1331

Pomen stalne možnosti pogovora: Y16-1337(podpora, pomoč)

Besedni izbruhi: Y15-902a-V

Zapiranje vase: Y15-902b-A

Uporaba tehnike vpogleda v prihodnost: Y15-903

Igranje vlog: Y15-905

Nekomunikativnost: Y16-907a-L(spodbude, vendar neuspešne)

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

I. Kako menite, da je izkušnja življenja v rejniški družini in osebna odpornost otroka vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako menite, da je družina (rejniška in matična) vplivala na razvoj otrokove odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost?)

VPLIV MD/RD NA POSAMEZNIKA:

MD

Destruktiven vpliv: Y15-841 (odsotnost izkazovanja zanimanja za otroka), 975 (pomanjkanje notranje moči, neozaveščenost), 1044-K (izogibanje odgovornostim), 1048 (prepad- iskanje poti: delna izguba sebe), Y16-852a (prelaganje odgovornosti na otroka-skrb za mlajšega brata), 1375, Y18-810, 812 (naučenost destruktivnih vzorcev vedenja-npr. nasilje), 882a (stalna prisotnost nasilja), 1410 (želja po odsotnosti stikov), Y19-1026 (učenje destruktivnih vzorcev), 1420a (boj za preživetje), Y20-864 (pomilovanje), 923 (prisotnost ljubosumja, posesivnosti iz strani polbratov), 1079 (občutek nesprejetosti), 1422 (razvoj sramu), 1425 (pojavljanje osebnih težav), 1426 (razvoj skrajnosti v vedenju, npr. ni zmernega uživanja hrane), 1427 (pomanjkanje mej, usmeritev), 1428 (pridobitev mnogih strahov), Y21-1434, 1435 (pokazatelj, česa ni dobro da posnemajo), Y17-854b (odsotnost objemov, pohval), 898b, Y20-925b (čustveni pritiski, izsiljevanje, čustveni primanjkljaji), 899 (vsiljevanje lastnih prepričanj), 913, 924b ((neodzivnost))

Priučitev delovnih navad: Y17-1396-E

Odsotnost nujnih življenjskih pogojev: Y20-1423

RD

Pozitiven vpliv na OO: Y15-936b (ozaveščanje pomena učenja iz lastnih izkušenj), 1053-D, 1056-S,M,G ((prepoznavanje potreb otroka)), 1368, 1369, 1370 (pogovor), Y16-945a (razvoj zmožnosti 'odložiti odvečno prtljago'), 1013 (jasnost ciljev), 1376 (krepitev, spodbujanje OO (več volje do življenja, iznajdljivost, konstruktivno reševanje težav)), 1379 (trdnost v stališčih, ne dopuščanje manipulacije bioloških staršev), 1380 (pomen ozaveščanja, odsotnost prevzemanja tujih bremen nase), Y17-1397, 1398, 1399 (izkazana skrb, ljubezen, pozornost), 1401 (jasne usmeritve), 1404 (priučitev izpolnjevanja vsakdanjih obveznosti), 1069d, 1070 ((ozaveščanje pomena učenja iz lastni izkušenj)), Y18-858a (razvoj občutka sigurnosti), 1071 (učenje pomena sodelovanja), 1409 (učenje vsakdanjih navad), 1414 (upoštevanje otrokovih potreb, želja), Y19-1027 (učenje prilagodljivosti), 1417 (učenje delovnih navad), 1420b (varnost, sprejetost, toplina, ljubezen, spoštovanje), Y20-865 (enakopravnost), 866 (učenje iznajdljivosti), 1421a (razvoj občutka sprejetosti, topline, ljubezni), 1424 (veliko novih spoznanj), Y21-1007 (učenje odnosa do denarja/stvari, zavedanje nezmožnosti imeti vse, spoštovanje vsega, kar imaš), 1010 (stalno ozaveščanje ravnanja, medsebojen pogovor), 1033 (učenje pomena opravičila), 1434, 1436 (priprava na samostojno, dostojanstveno življenje (iznajdljivost, dosega uspehov/rezultatov), 1035 (sprejemanje kulture otrok)

Vpliv rejnice: Y15-834 (pomoč pri delu na sebi), 904b (nasveti, usmeritve rejnice), 976 (odzivnost, spodbude, pohvale, prepoznavanje močnih področij otrok), 1041 (prevzemanje odgovornosti), Y16-942 (rejnica kot vzor), 1015 (svetovanje rejnice, podpora), 1016 (jasno izražanje rejnice), 1021 (praktično doajemanje otroka (zamisli, lastna organiziranost, praktično izkustvo), 1026a (popolna abstinenca od alkohola), 1060 (stil življenja: vegetarijanstvo), 1065 (učenje spoštovanja lastne vrednosti kot ženske), 1382 (pomen vere v otroka), 1388, 1389 (krepitev moči), 1391 (razvoj zmožnosti živeti v lastni realnosti-sprejeti jo, se soočiti), 1393 (razvoj zmožnosti vzdrževanja odnosa s svojimi matičnimi starši na način odsotnosti osebne obremenitve), Y17-1069b (prepoznavanje potencialov otroka), Y18-811 (trud rejnice za izkazovanje stabilnosti, gotovosti otroku), 1408a (predstavitel zahtev, pravil družine), 814 (pomoč pri preseganju destruktivnih vzorcev vedenja), 817b (pomoč pri predelavi vsiljenih prepričanj, stališč), 1412 ('odprta osebnost' rejnice, akcijski človek - 'dajmo, poiščimo, naredimo'), 1413 ('lepa beseda vedno lepo mesto najde'), Y19-1418 (spodbujanje k razvoju empatije), Y20-894 (prepoznavanje otroka po neverbalni komunikaciji), 1080 (razvoj zmožnosti soočenja, sprejemanja), Y21-1083c (prepoznavanje potencialov)

VPLIV POSAMEZNIKA NA MD/RD:

MD

Y16-1373 (sprememba odnosa do otrok, izboljšanje zdravstvenega stanja, pomen sodelovanja, molka), Y17-1395 (ne sprijaznjenost biološkega očeta z obvezo odhoda otrok v rejništvo zaradi izkazane nezmožnosti skrbi za otroka), Y21-1003 (vse je brez pomensko), 1005 (ni potrebe po spoštovanju-uničevanje stvari)

RD

Reorganizacija družinske strukture: Y15-1364, Y18-1406, 1415, 1416

Spoznavanje rejnice (učenje): Y15-1366, 1367

Izziv: Y17-1394

Zelo pozitiven vpliv: Y21-1433

Nenaden odhod otroka iz RD: Y15-974(potreba rejnice po psihološki pomoči)

VPLIV MD NA RD(OBRATNO):

Vpliv izkušnje rejništva na DO: Y15-1364, Y16-1372

Vpliv OO na DO: Y15-1365, Y16-1371

Vpliv RD na MD: Y18-1411(spodbujanje, omogočanje stikov)

Vpliv MD na RD(upoštevanje): Y21-1432

2. Kdo so po vašem mnenju 'pomembni drugi', ki vplivajo na otroka? Kdo je po vaše mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v življenju otroka?

Rejnika: Y15-1447, 1448-V, Y17-1455-E, Y18-1458-Š, Y19-1463, Y20-1464, Y21-1465-T,D

Sorodniki RD: Y15-1440, 1445-K (babica), 1447-V(dedi, brat rejnice), Y16-1449a-M (teta (sestra partnerja rejnice), brat), 1449b-L (sestra rejnice, bratranca), 1451-LN(sestre), Y17-1455-E(sestra, nečakinja rejnice, babica, deda), Y20-1464 (sestra rejnice, sestra rejnika, mama rejnika, oče rejnika)

Prijatelji: Y15-1442-AA, Y16-1452-LN, Y17-1455-E

Biološki starši: Y15-1437, Y17-1455-E

Vzgojitelji v vrtcu, učitelji v šoli: Y15-1440, Y18-1456

Vsi, ki jim naklonijo nekaj svoje pozornosti: Y15-1446-S,M,G, Y16-1450(vsi ljudje, ki otroku dajo občutek dostojanstva, verjamejo v njih (sposobnosti otroka))

Socialna delavka: Y17-1455-E, Y18-1456

Vrstniki: Y15-1439

Zdravstvo: Y18-1456

Župnik: Y18-1458-M

Boter: Y18-1458-M

Neznani (tujci ljudje): Y18-1458-T

Odsotnost 'pomembnih drugih': Y16-1454-L

IV. VPLIV VZGOJE

1. Kakšna je za vas "ustrezna" vzgoja otroka?

Poudarek otrokovih vrlin, sposobnosti(spodbude): Y16-1473, Y17-1478 (izkazovanje ponosa (njegove dosežke), Y18-1481(da otrok sam sebi dokaže, da zmaga), 1482 ('poslušaj, naredi, zakaj ne bi poskusil, koristilo ti bo, pomagaj, idi, najdi se..'), Y19-1488

Zgled: Y16-947, 949, Y18-952, 953b, 654, 956 (v altruizmu), Y15-1216, 1467,

Y18-1236, Y16-942, JG-1489

Odgovornost: Y15-1466, Y20-1490, Y21-1526a

Samostojnost (delovanje z otroki, ne namesto njih!): Y15-1466, Y20-1490, Y21-1526a

Postavljanje jasnih mej (enotnost obeh partnerjev: rejnikov - preizkušanje obeh iz strani otrok): Y15-1468, 1469, 1470, Y16-1474, Y19-1488a

Vztrajnost: Y15-1471, Y18-1487b, Y19-1519

Komunikacija, pogovor: Y16-1475, Y19-1488a, Y21-1526a (dogovarjanje)

Pomen učenja iz lastnih izkušenj: Y15-936b, Y17-1069d, 1070, Y18-1486

Prepoznanje vseh otrokovih čustev: Y16-1472, Y21-1493, 1494

Spoštovanje, upoštevanje otrokove volje (svobodna volja, pozitivna naravnost): Y16-1473, Y19-1488a

Pomen priučenih delovnih navad: Y16-1476a, Y21-1526b

Resnica kot svoboda, laganje strahopetcev(poštenost): Y16-1477, Y18-1487a

Uporaba kazni (prepovedi, pojasnitev kazni - razumljivo otrokovi stopnji dojemanja): Y17-1478, Y18-1480b

Tradicionalna vzgoja otrok: Y18-1479, Y21-1491

Dajanje pohval ('majhni koraki'): Y17-1478

Sprejemanje: Y16-1473

Povezanost: Y16-1475

Poudarjanje občutka varnosti, občutek razpoložljivosti: Y16-1475

Potreba rejnika po miru: Y16-1475

Ustrezen odnos do denarja, odsotnost materialne usmerjenosti: Y16-1476a

Odsotnost prijateljskih vezi, nepovezanost biti starš in hkrati prijatelj: Y21-1492a

2. Kako menite, da je način vzgoje v vaši-rejniški družini in matični družini matični vplival na otroka na osebni ravni (predvsem na otrokov pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

MD

Odsotnost vzgoje: Y20-1523, Y21-1525 (popolna svoboda)

Vpliv genske predispozicije, vzorcev vedenja/ravnanja na posameznega otroka: Y15-1496, Y16-1498, 1499

RD

Vpliv ozaveščanja na soočenje in vnašanje potrebnih sprememb: Y15-1495, 1497, Y16-1498, 1499, 1500a ('premikanje mej'), 1500b (možnost sprememb-priložnost, čas), 1501a (poudarek smiselnosti za spremembe)

Pozitivna izkušnja: Y17-1509 (razvoj pristne ljubezni), Y20-1524 (otrokovo spoznavanje realnosti, učenja vsakdanjih življenjskih veščin)

Pomen poštenosti, spoštovanja drugačnosti (različne kulture), dobrota: Y18-1511, 1512

Povezanost starosti otroka z zmožnostjo sprejemanja vzgoje: Y19-1516

. OSEBNA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem osebne odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta osebne odpornosti?

Premajhen poudarek (redkost ubeseditve): Z25-1534, Z26-1542, Z27-1547a

Notranja moč: Z23-1528a (podedovana), Z25-1536, Z27-1546, 1548a

Orientacija, življenjska moč: Z24-1531, Z28-1558

Krepitev moči, varovanja energije, razvoj sposobnosti ljudi ustvarjanja sprememb, premikov: Z24-1532, 1533 (želja človeka za spremembo, 'živa energija' človeka), Z27-1548

Čudenje o neverjetni odpornosti otrok(zmožnostih okrevanja otrok): Z23-1529, Z25-1535

Prilagodljivost otrok v rejništvu(upoštevanje različnosti otrok): Z25-1536, Z26-1543

Kazanje OO na mnogih področjih, medsebojen vpliv številnih dejavnikov: Z28-1551, Z29-1560

Opremljenost otroka: Z22-1527 (za preseganje vsakdanjih težav)

Pozitivna naravnost, smer: Z24-1531

Vložena energija: Z24-1531

Različnost OO glede na stopnjo intenzivnosti doživljanja travmatičnih dogodkov: Z28-1557

Vzvod (kombinacija osebnosti in sprejemanja svoje vloge v RD): Z29-1559

2. Kako prepoznate otrokovo odpornost?

Praksa dela z otrokom, raziskovanje življenjske situacije otroka: Z22-1562, Z24-1571 (zaveznitvo z otrokom, ustvarjanje varnega prostora, sprejetosti, spodbudnega okolja), Z25-1572 (čas za otroka, opora, pomoč pri izhodu iz lastne bolečine, preseganju resnice matičnih staršev, razvoju lastne resnice), 1576b (krepitev vrednosti, sledenje otroku (potrebe, želje), Z26-1579 (mnenje o pomenu dobre strokovne opremljenosti, osebne angažiranosti)

Pogovor prilagojen otroku: Z24-1570, Z25-1573 (dialog z otrokom, ustvarjanje prostora za otrokov glas), MŽ-1580 (pomen otrokovega izražanja sebe), Z29-1589a (otrokovo gledanje na svojo zgodbo)

Podpora otroka pri soočenju, premagovanju stiske: Z24-1569b, Z25-1574(strokovna delavka kot sogovornica, sopotnica), 1577(obiski na domu), 1578(pridobitev zaupanja-sodelovanje)

Individualni načrt pomoči (usmeritev na konkretno pomoč: Z28-1586, Z29-1590a (pomen možnosti izbire otroka (izbira stikov), ustvarjen prostor za okrevanje)

Borba otroka: Z23-1564

Tabori (izvajalec): Z27-1581

Sklepanje iz anamneze (otrokove, družinske): Z28-1584

Poudarek pomena ustvarjenega prostora za obe družini (MD + RD): Z29-1591

3. Kako menite, da je izkušnja rejništva vplivala na odpornost posameznega otroka?

MD

Individualen vpliv (odvisnost od posameznega otroka): Z22-1593, Z24-1598

Želja po znebiti se lastne preteklosti (pozabljenost): Z22-1596

Stalen strah: Z27-1614a

RD

Večja odpornost, občutek varnosti, gotovosti (začutiti otroka): Z23-1597, Z25-1604a (rejnica kot pomembna oseba, sporočilo: "Zmorem, nisem sam, sem varen."), Z26-1607, Z27-1610 (pomoč v stiski, težavah), 1612, Z28-1624 (graditev pozitivne samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, na prihodnost, učenje življenjskih veščin), Z29-1626 (sprejetje lastne vloge, izkustvo podpore, osebni dosežki)

Individualen vpliv (odvisnost od posameznega otroka-sledenje otroku): Z22-1593, Z24-1598, Z27-1609, 1613(zaupanje), 1614b (vzpostavitev zaupanja - občutek/izkustvo otroka)

Pozitiven vpliv: Z26-1605, Z27-1608

Brezpogojna ljubezen: Z27-1616, 1617

Želja otrok po vračanju v RD po poteku rejništva ('svoja' družina): Z22-1594

Pridružiti se otroku: Z27-1615

Posnemanje rejnikov: Z27-1620b

Odvisnost od posamezne RD: Z24-1599 (način delovanja - ustvarjanje prostora za varnost, resnico otroka, podpora)

Stalno sodelovanje, posluš obeh družin, medsebojni posluš obeh družin, podpora: Z24-1600

Rejništvo kot zaznamek: Z25-1602

Rejništvo kot 'ohranjanje' otroka: Z25-1603

3. Avtorja Southwick in Charney (2012) navajata pokazatelje odpornosti otroka. Ti kazalniki so:

☺**pozitivni pogled na svet:**

MD

Zelo negativen pogled: Z23-1633a-E (prisotnost strahu, odsotnost občutka varnosti), Z24-1637

Odsotnost pozitivnega pogleda na svet: Z23-1631-K

Prehitevanje spoznavanja posameznih življenjskih tem (spolnost, kraja kot samoumevnost): Z22-1630-Š

RD

Pozitiven pogled: Z22-1629-Š(zadovoljstvo deklice), Z23-1631-K, 1633b (pozitivna perspektiva), Z24-1638, Z25-1639-M, N ('odsotnost' težav, nadomeščanje z izzivi), 1642 (nov pogled na svet, možnost biti to, kar si (brez pretvarjanj, zahtev), Z26-1644-T, D (pozitivne pridobitve, prostor slišnosti), 1645, 1646

Delno pozitiven pogled na svet: Z23-1634 (izjemne situacije/trenutki nihanja pozitivnega v negativni pogled, nato vračanje)

☺**fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:**

MD

Odsotnost možnosti izražanja čustev: Z22-1649-Š (odsotnost negovanja, dovoljenja izražanja lastnih čustev, neopaženost), 1647 (zadovoljevanje lastnih potreb, spregledanje, zavračanje potreb deklice Š), 1986 (nezanimanje za čustva, spoznanje o brezpredmetnem izražanju čustev), Z23-1652b-K (odsotnost občutka možnosti izražanja sebe (nezanimanje MD zanjo), 1654-E (ni časa za prilagajanje, sledenje sebi, odsotnost ustvarjenega prostora za izražanje lastnih čustev), 1993-K

Nezmožnost izražanja lastnih čustev: Z23-1653 (ujetost v travmo), Z25-1662a (zaradi odsotnosti stika z lastnimi čustvi pri bioloških starših)

RD

Možnost izražanja vseh čustev: Z23-1652a-K (učenje izražanja sebe), 1655-E (velika fleksibilnost), 1656-Z, Z24-1657, 1658 (pomen odsotnosti potlačitve, izogibanja negativnim čustvom - izražanje tudi le-teh), Z25-1662a, Z26-1664 (ustvarjen prostor za vsa čustva), Z22-1989 (občasno pretiravanje - klicanje rejnice 'mami' - izraz neizmerne hvaležnosti), Z23-1994a-E, 1994b, 1995-Z, Z26-2005, 2006

Delna možnost izražanja čustev: Z26-1665 (težava rejnikov izraziti vsa svoja čustva)

Delno izražanje lastnih čustev: Z22-1990 (težave z izražanjem nekaterih čustev: zadržanje zase - potreba po spodbudi: spodbuda RD)

☺**prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:**

MD

Velika prilagodljivost: Z22-1671 (velika prilagodljivost, učenje metod preživetja (samozaščita), Z23-1673-K, E (prilagajanje, sprejemanje - nastajanje škode), 1674-b-E, Z25-1688a, Z26-1696a(pomen nadaljne prilagodljivosti življenju med in z dvema družinama)

RD

Prilagodljivost: Z22-1672b (učenje drugačnih vzorcev ravnanja - ugotovitev uporabe neustreznih vzorcev ravnanja - ozaveščenost - blokada uporabe starih vzorcev ravnanja iz strani RD), Z23-1677-Z (dobra prilagodljivost, iznajdljivost, samoiniciativnost, odgovornost) Z24-1678, Z25-1688a, Z26-1695

Delna prilagodljivost: Z23-1674a-K (upornišтво: izvor je boj za preživetje - prepuščenost otrok samemu sebi), Z25-1690 (ni zahtev po prilagajanju, posluš rejnic), 1692(obvezna prilagoditev zaradi sobivanja)

☺ **altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):**

MD

Odsotnost altruizma: Z22-1697a-Š, Z23-1704a-K,

Delna prisotnost altruizma: Z23-1706-E (le zahteva po pomoči MD), Z25-1715 (le pomoč svojim matičnim staršem, ne drugim)

RD

Prisotnost altruizma: Z23-1702-K(izbira študija pomoči ljudem: fizioterapije), 1703-K, Z23-1705-E, 1709-Z, Z24-1710, 1711, Z25-1713, 1716, Z26-1718

Odsotnost altruizma: Z22-1697b, 1698-Š (možnosti so, mnenje o vplivu karakterja- pripravljenost za pomoč je, vendar ni brezpogojne pomoči)

☺ **motiviranost za spremembe:**

MD

Odsotnost motiviranosti: Z24-1724 (otroci brez notranje moči, z majhno mero notranje moči (neprepoznavnost, nespodbujenost), Z25-1730, Z26-1734a

RD

Visoka stopnja motiviranosti: Z22-1722-Š (prvi dan poimenovanje rejnice kot `mame`), Z23-1723-K (novo življenje z odložitvijo preteklih negativnih izkušenj - iz MD), Z23-1724-E, 1725-Z, Z24-1726, 1729, Z25-1732, 1733 (visoka stopnja ambicioznosti - hrepenenje po dosežkih, odločitev zanje), Z26-1736

☺ **fleksibilen način razmišljanja:**

MD

Odsotnost fleksibilnega načina razmišljanja: Z23-1743a, 1745-E (le boj za preživetje), Z26-1751

RD

Fleksibilen način razmišljanja: Z22-1737 (vzgoja sprejemanja drugačnosti, zaupanja vase -postaviti se zase, pojasnitve svojega načina razmišljanja), 1738 (sposobnost predvidevanja, ni sledenja (zmožnost samostojnega delovanja), Z23-1743b, 1746, Z24-1747a (moč, zmožnost živeti z/med dvema družinama), 1748, Z25-1749 (`odprtost` otrok, vpliv skupnih potovanj, izletov- srečevanje, dialog z drugi ljudmi, sprejemanje različnih mnenj, pogledov, zahteva po prilagodljivosti v razmišljanju, dejanjih), Z26-1752(ni postavitve zahtev, sledenje otrokom, izhajanje)

Delno fleksibilen način razmišljanja: Z22-1739a-Š (povezanost stopnje prilagodljivosti Š z ogrožujočimi situacijami), Z23-1744-E (sledenje rejnici -načinu razmišljanja)

☺iskanje življenjskega smisla:

MD

Odsotnost življenjskega smisla: Z23-1757a-E (edin smisel - delo od jutra do večera)

RD

Prisotnost življenjskega smisla: Z22-1754, 1755-Š (izbran poklic policistke: izvor želje: osebni vzgib kaznovanja nekoga, ki ravna v nasprotju s pravili/podpreti človeka v stiski), Z23-1757c-E, 1758, Z24-1762 (knjige -primerjava z junaki, šport -izražanje negativne energije, fizična urejenost, telefon, računalnik), Z25-1764-M (igrice, punce), 1765-N (šola, bodoči poklic, osamosvojitve), 1766-N (status v družbi, dobro počutje - urejen fizični izgled), Z26-1770 Izobrazba, skrb zase), 1771 (učenje, pridobitev sposobnosti za samostojno življenje)

Iskanje življenjskega smisla: Z23-1756, Z24-1759

Povezanost življenjskega smisla s starostjo, stopnjo zrelosti otroka: Z25-1767, 1768 (vsako obdobje - določen smisel - pomen prepoznavanja lastnega smisla)

☺humor:

MD

Odsotnost humorja: Z23-1775-T, 1776 (izvor - žalost, jeza - srd (nezmožnost preseganja teh čustev), Z23-1777-E (resen pogled -delo - opravljeno: določeno, predvideno), Z26-1784

Prisotnost humorja: Z26-1785 (humor v obliki zasmehovanja drugega, poniževanja)

RD

Prisotnost humorja: Z22-1722 (uporaba humorja v veliki meri), 1773 (provokacija, preizkušanje), Z23-1779-Z, Z24-1780-a, Z26-1786

Povezanost humorja s čustveno zrelostjo (hitrejši pojav pri dekletih - razvoj zmožnosti pošaliti se iz lastne situacije): Z24-1780a, Z25-1781, 1782-N

Delna prisotnost humorja: Z23-1778-E, Z25-1783(nezmožnost pošaliti se iz svoje neprijetne situacije, le iz šolske obveznosti)

Odsotnost humorja: Z23-1775-T, 1776-T (izvor - žalost, jeza - srd (nezmožnost preseganja teh čustev)

☺**kongruentna komunikacija** (način odziva v konfliktnih situacijah - V. Satir: "Ko komuniciramo kongruentno, stojimo na »mestu resnice« in posredujemo sporočilo o tistem kar je, o resničnosti, o stvarnem doživetju, tudi takrat, kadar imamo »konfliktna čustva«, saj le ta niso »problematična«, problematično je zgolj njihovo zanikanje".):

MD

Odsotnost kongruentne komunikacije: Z23-1791-E (sledenje očetovim zahtevam), Z25-1799 (zahteva stalnega prilagajanja, ni prostora za izražanje sebe, za otroštvo/mladost), Z26-1805a

Srednja stopnja kongruentne komunikacije: Z22-1787-Š (nejasnost komunikacije, govor le zaradi zahtev, pričakovanj drugih)

RD

Razvoj zmožnosti kongruentne komunikacije: Z22-1788 (razvoj opreme deklice -enakopravnost otrok), Z23-1789-T (ob prihodu), 1792-E (rejnica kot zaupnica), 1793-Z, LD-1800 (razvoj zmožnosti jasnega izražanja sebe-vpliv osebnosti otroka), Z26-1804 (ustvarjen prostor za glas otroka, spodbuda), 1805b

Srednja stopnja kongruentne komunikacije: Z23-1790-T, Z24-1794 (težave nepovezanosti realnega mišljenja in dejanskega izražanja svojih misli), Z25-1801 (zadržanost, redkobesednost), 1802 (ni zahtev h govoru otroka o nečem, kar mu povzroča stisko)

5. Kako menite, da vi s svojim delom spodbujate in krepite odpornost posameznega otroka (metode, tehnike dela, ki jih pri tem uporabljate)?

Sledenje rejnikom, otrokom (pridružiti se): Z22-1806b, Z23-1816 (zmožnostim otroka), Z24-1817 (biti ob njem), 1818 (ustvarjanje odnosa, otrokov občutek gotovosti v odnosu -prideš, odideš, se ponovno vrneš), 1822b (pomen pozitivne izkušnje sodelovanja), 1823, 1824, 1826 (predstave o vlogi socialne delavke - v odnosu), Z25-1828a, 1835, 1836, 1837, Z28-1851 (krepitev otrokove samopodobe, pozitivnega pogleda na svet, prilagajanja novim življenjskim situacijam, iskanju življenjskega smisla, učenja ravnanja z lastnimi čustvi)

Otrok v središču (ospredju-fokus): Z22-1810, JČ-1819 (glas otroka), Z25-1838, Z26-1839 (posluš za otroka, upoštevanje mnenja, interesov, individualnosti)

Ustvarjanje prostora varnosti: Z22-1807, 1808, Z24-1825 (občutek podpore, opore), 1826, Z27-1849

Krepitev močnih področij (osredotočenost): Z23-1811, 1812 (majhni (postopni) koraki, vsak majhen korak je velik), 1813, 1815a, Z27-1851

Pomen pogovora, sodelovanja: Z24-1820, 1821, 1822, Z25-1829 (pomen neformalnih srečanj sodelovanja- veliko spoznanj, dognanj), Z27-1848 (partnerski odnos), 1857

Aktiviranje otroka, spodbude, pohvale (vztrajnost): Z23-1814, 1815a, Z27-1845b (pridobivanje otrok na samozavesti, spoznavanju mej - zavedanje drugačnosti, medsebojnega razlikovanja)

Vzpostavljanje in ohranjanje zaupanja: Z22-1809, Z25-1828b

Tabori: Z27-1847b, 1850 (pojav doživljajskih izpadov, pomen biti ob otroku - posluš zanj, pogovor, doživljanje otroka, pomoč pri raziskovanju osebne stiske)

Odsotnost vsiljevanja lastnega mnenja, želja: Z22-1806b

Spoštovanje otrokovih odločitev: Z22-1806b

Pomen videnja težav (iskanje pozitivnih vidikov - pomen učenja za otroka, prepoznavanje otrokove potrebe za premagovanje težave): Z23-1815b

Pomen časa: Z25-1827

Sočutje, pomoč, podpora rejnikov: Z27-1845a

II. DRUŽINSKA ODPORNOST

1. Kako vi razumete pojem družinske odpornosti? Bi želeli dodati kakšno svojo opredelitev/razumevanje koncepta družinske odpornosti?

Sodelovanje: Z22-1861, Z23-1863 (poudarek, da družina 'zdrži'), Z24-1968a (moč, potencial družine)

Povezanost, pripadnost: Z24-1865 (moč povezanosti obeh družin z otrokom in obratno), Z25-1867, Z26-1873 (posluh, spoštovanje)

Sprejetost (sprejemanje): Z23-1862, Z24-1865

Višji pomen DO (kot OO): Z24-1866, Z28-1884, 1885 (vpliv družine na OO)

Skupek odpornosti posameznikov v njej: Z28-1881, 1883 (trdnost družinskih vrednot, vzorcev vedenja: prenos v kasnejše življenje)

Sistem (trdnost, fleksibilnost, komunikacija, reševanje konfliktov, prilagajanje, povezanost/individualnost (edinstvenost), ravnanje s čustvi: Z28-1885

Varnost: Z23-1862

Pozitivna spodbuda: Z23-1862

Zmožnost razviti sposobnost za razreševanje konflikta: Z26-1869

Razumevanje: Z26-1862

Pozitivna naravnost družine: Z27-1880

2. Kako prepoznate družinsko odpornost?

Sodelovanje: Z22- 1888 (princip sistema vključenosti in pravičnosti), Z23-1891 (razvoj občutka zmožnosti, iskanje pozitivnega, skupno iskanje rešitev za težave), Z28-1914 (sposobnost ustreznega reševanja konfliktov ostalih značilnosti zdrave družine -zdrav partnerski odnos staršev, generacijske razlike, edinstvenost posameznika, povezanost, odgovornost), 2065, Z29-1918 (urejeni odnosi, omogočanje prostora vsakemu posamezniku - vidnost, slišnost, zaščita)

Pomen IPS(sodelovanja med MD in RD (za dobro otroka): Z23-1890 (potrditev otroku: trud družin, odsotnost medsebojnega tekmovalstva za naklonjenost otroka, prostor otroka za otroštvo (brez ukvarjanja z stalnim realiziranjem zahtev, pričakovanj obeh družin), Z24-1892, 1893, 1894, 1895 ('vsi na istem vozu' -skupno raziskovanje, soustvarjanje), 1897, 1898, Z25-1905, 1906

Komunikacija (pogovor): Z25-1901, 1902, Z26-1909, 1910, 1955 (pomen neformalnega okolja), Z27-1912

Delovanje družine: Z27-1911 (vzorci vedenja družine), Z28-1913 (dobro poznavanje družine -vedenjski vzorci, vrednote, prepričanja posameznika)

Pozitivna naravnost, pozitivna drža do življenja: Z23-1889

Posluh strokovnih delavcev, usklajevanje različnih želja: Z24-1900

Iskanje RD otroku: Z24-1899

Moč za OO: Z28-1915

RD ('zdrava' družina - več socialnih in materialnih virov, širša socialna mreža, manj elementov tveganja) - trdna DO: Z28-1916

MD (manj materialnih, socialnih ter drugih sposobnosti, višja ranljivost) - nižja DO: Z28-1917

3. Avtorica F. Walsh opredeljuje družinsko odpornost skozi naslednje pokazatelje:

3.1. SISTEMI VEROVANJA/PREPRIČANJ V DRUŽINI (osmišljanje težav, ovir, pozitiven pogled vnaprej (poln upanja), duhovna moč/transcendenca kot opora družini):

MD

Odsotnost razreševanja težav: Z22-1919-Š (kopičenje, večanje intenzivnosti, odsotnost pozitivnega pogleda, duhovne moči), Z23-1924, 1926 težav (ne prepoznavanje težav, mnenje o odsotnosti težav)

Odsotnost opremljenosti za skrb otrok: Z23-1925a

RD

Skupno dogovarjanje, sodelovanje: Z22-1920-Š (delovanje za skupne cilje, podcilje vsakega člana - edinstvenost), 1921, 1922 (prisotnost -povezanost), Z26-1948 (odkritost, jasnost izražanja), Z24-1968c (prostor za pogovor o šibkostih (prepoznavanje, odsotnost podcenjevanja zaradi šibkosti, pomen govora o šibkostih/primanjkljajih), 1970

Sprotno razreševanje težav: Z23-1930, 1931, Z24-1941 (pogovor rejnice brez predsodkov -pozitiven vpliv na razvoj otrokove osebnosti), Z25-1942, 1944 (reševanje težav, ovir na odnosni ravni - zmožnost preseganja problema, iskanja rešitve)

Zasledovanje iskanja pozitivnega: Z22-1923, Z23-1928-E, 1929, Z25-1945

Moč, vera rejnice: Z23-1927-T, Z24-1933, 1934

II.) ORG. VZORCI (fleksibilnost strukture družine (pogled v to, kaj je mogoče spremeniti, koliko so posamezne vrednote in norme (kakšne so vaše vrednote, norme, rituali?) toge v samem ravnanju oz. delovanju posamezne družine, povezanost družinskih članov (bližina; ali zmore družina skupne odločitve ali v družini prevladujejo centripetalne (sile, ki povezujejo) ali centrifugalne sile (sile, ki razdvojujejo), socialni in ekonomski viri, ki jih ima družina na razpolago):

MD

VREDNOTE:

Odsotnost vrednot: Z22-1956 (alkohol kot vrednota)

RITUALI:

Odsotnost ritual: Z22-1957-Š (le zabava)

NORME (PRAVILA):

Odsotnost norm: Z22-1957-Š (le zabava)

EKONOMSKI VIR:

Denarna pomoč: Z22-1958a

SOCIALNI VIR:

Prijatelji matere ('življenje kot ena sama zabava'): Z22-1958b

RD

VREDNOTE:

Sodelovanje: Z23-1932, Z25-1974

Podpora drug drugemu: Z23-1932, Z26-1981

'Topla kuhinja', hrana, topel dom: Z26-1979, 1981

Medsebojno razumevanje: Z23-1932

Ljubezen: Z26-1946

Vključenost, pravičnost: Z22-1959

Izobrazba- prevzemanje odgovornosti: Z25-1973

Razvoj zaupanja: Z25-1973

Pozitivna naravnost: Z26-1981

RITUALI:

Zasledovanje cilja dobrega skupnega počutja, skupnega preživljanja časa: Z22-1960, 1961b (temeljni princip - v slogi je moč), Z23-1963a-T (redni pogovori), 1963b-E (pogovori o osebnem počutju, doživetjih)

Potovanja: Z22-1961a

Vsakdanja opravila -vpetost otrok v skupno izvajanje opravil: Z25-1974

Pospravljanje sobe, sprehod s kužkom: Z26-1980

NORME (PRAVILA):

Medsebojno upoštevanje, spoštovanje: Z22-1959

Pomoč, podpora: Z25-1977

Prevzemanje odgovornosti otrok-samostojnost: Z26-1980

SOCIALNI VIRI:

Prijatelji: Z23-1964a-T, 1964b-E, Z25-1978, Z26-1984

Sorodstvena mreža rejnice: Z22-1962c, 1964b-E, Z25-1978

Druge rejniške družine: Z22-1962c, Z26-1984

Biološki otroci rejnice: Z22-1962c, Z25-1978

Rejnica: Z23-1964a-T, 1964b-E

Sošolci: Z23-1964b-E

MD: Z26-1984

Fanti dveh deklet v RD in družini teh dveh fantov: Z26-1984

3.3. KOM. PROCESI (kongruentna komunikacija (jasnost komunikacije: V. Satir), odprto izražanje čustev, soustvarjanje rešitev:

MD

Odsotnost skupnega iskanja rešitev: Z22-1987 (ravnanje na način lastne presoje matičnih staršev (neupoštevanje otrokovih potreb, želja), Z23-1992 (nezmožnost komunikacije na način slišnosti vseh glasov)

Nejasnost komunikacije: Z22-1985-Š (komunikacija o obveznih temah, odsotnost učenja komunikacije otroka; Š - komunikacija: posnemanje živali - psa)

RD

Skupno iskanje rešitev: Z22-1991, Z24-1996, Z26-2006, Z22-2009b, 2010b

Začetek učenja 'primerne' komunikacije (izkušnja dostojanstvene komunikacije-prostor za glas otroka): Z22-1988, Z24-1999a

Jasna komunikacija: Z25-2004 (aktivnost, suverenost rejnic- jasna komunikacija: razbremenitev za vpletene: jasnost, konkretnost, manjša možnost pojava konfliktnih situacij), Z26-2005 (izmenjava nasvetov, predlogov, opore -medsebojno zaupanje otrok)

III. MEDSEBOJEN VPLIV OSEBNE IN DRUŽINSKE ODPORNOSTI

I. Kako menite, da je izkušnja življenja v rejniški družini in osebna odpornost otroka vplivala na družinsko odpornost v matični in rejniški družini (primerjava pred začetkom rejništva, med rejništvom, po rejništvu) in kako menite, da je družina (rejniška, matična) vplivala na razvoj otrokove odpornosti (osebne lastnosti otroka - spremembe, ravnanja otroka-stabilnost? način vzgoje)?

VPLIV MD/RD NA POSAMEZNIKA:

MD

Nečutnost-odsotnost poslušnosti: Z23-2015-K (odsotnost prepoznavanja čustev, občutkov, potreb), Z25-2037a ('jaz imam pravico odločati namesto in za otroka'), 2050, Z24-2071a (začetek zavedanja otroka 'pristriženih kril'), 1684, Z22-1669b, Z26-1719 (neprepoznavnost, nespodbujenost), Z22-1987

Boj za preživetje: Z23-2016-K, 2021-E, Z25-1688b, 1689, 1731, Z22-1742 (rivalstvo)

Zelo negativen vpliv: Z28-2056 (nižanje OO -stres, nasilje, zlorabe, nizka samopodoba) Z22-1668 ('ranjena žival' -oponašanje živali, odsotnost vljudnosti, pretirana lepljivost, brezbržni kontakti, navezovanje stikov z neznanimi ljudmi), Z23-1864

Odsotnost opremljenosti za skrb otrok: Z23-1925a, 1925b (veliko stisk, osebnih težav (ovira pri skrbi za drugega)

Ponos biološke mame na svoje otroke: Z25-2034

Prvo mesto, 'živa vez': Z24-2070

Na prehodu iz MD v RD: Z28-2057 (otrokovo doživetje travme -na prehodu iz ene družine v drugo - zahteva po prilagajanju, sprejemu novega načina življenja), 2058 (otrokovo doživljanje ne-sigurne prihodnosti: ali se bo vmil domov ali bo ostal v RD ali bo posvojen...?), 1621 (travmatični dogodek), 1622 (zahteva po prilagajanju), Z22-1739b (pojav občutka strahu, preverjanje lastnih zmožnosti)

RD

Dobro poznavanje otrok iz strani rejnikov: Z22-2010a, Z23-2020 (posluš rejnice), Z24-2030(razvoj vere vase- na osnovi vere rejnikov vanje), Z25-2051, Z24-2071c (videnje otrokove radoživosti, zmožnost preseganja matičnih staršev -v načinu pridobivanja naklonjenosti otrok), Z27-1620a (rejniki kot vzor), Z23-1635 (spodbujanje rejnice, jasno izražanje lastnih pričakovanj -vztrajnost), Z24-1659 (boljša samopodoba, ozaveščanje virov moči (močna področja, skrbi, strahovi), 1660 (vednost otrok glede zaupne osebe (iskanje pomoči, nasvetov), 1988b (videnje potencialov otroka iz strani rejnice drugje -prepoznanje potencialov otroka), 2000a, 2000b

‘Zdravo’ rejništvo - boljša opremljenost za življenje: Z22-2008, 2009a (otroci kot ‘stroji’ - razvoj številnih sposobnosti kljub težavnosti/kompleksnosti družinske situacije), Z23-2025-Z (zadovoljevanje potreb, pridobitev moči, vere, upanja, sprejetost), Z25-2041 (enakovrednost, odsotnost drugačnosti od otrok v MD, zavedanje lastne vrednosti), Z28-2060 (napredovanje, pozitiven vpliv sprememb, pravica izražanja čustev, realiziranje lastnih potencialov, varnost, odsotnost občutka ogroženosti), Z27- 1619 (omogočanje primanjkljajev iz MD -zdrav psihomotorični, socialni razvoj)

Ustvarjen prostor (odkrito izražanje sebe): Z23-2017, Z27-2055 (za otroštvo, glas, občutek varnosti, gotovosti), Z28-2059 (vzpostavitev ponovnega ravnovesja (ojačitve z izkušnjo pozitivnega odnosa, varnega okolja, grajenjem pozitivne samopodobe), Z25-1640 (suverenost rejnic (govor o ‘mojih, naših otrocih’, družini: ‘rejniška’ le kot predpona), 1641 (pomoč rejnic otrokom pri sprejemanju drugačnosti, prepoznavanju lastne resnice, omogočanju priložnosti za pogovor, ustvarjanju prostora za vsa čustva -ni prepovedanih čustev), 1691 (izbira šole - odločitev otrok, podpora rejnic, svetovanje, pomoč pri ozaveščanju kdo je, kaj si želi), 1717 (pravica do svojega glasu, občutek pripadnosti, prilagodljivost -sobivanje)

Pridobitev pozornosti, potrditev: Z24-2029(da so lepi, uspešni), 2031 (realno izražanje sebe -‘biti to kar si’, sprejemanje, razvoj občutka enakovrednosti z drugimi ljudmi, zavedanja prisotnosti napak pri vsakem človeku), Z28-2061, 1623 (krepitev OO), Z24-2071b (pridobitev izkušnje -‘biti zvezda’), 1679 (jasna predstava o ‘ustreznih’ načinih vedenja v posameznih situacijah) 1685a (razvoj različnih otrokovih potencialov (različna področja), 1728 (potreba otroka po pozornosti, priznanju, sprejemanju, uspehu, urejenosti, videnju, slišnosti, prepoznavanju potencialov, talentov), Z22-1739b

Iskanje načinov opuščanja ‘slabih’ navad + učenja novih navad ravnanja/vedenja: Z23-2019, Z22-1669a, Z24-1726, 1997

Usmeritve: Z23-2024c-E, Z22-1740 (spodbude)

Negativen vpliv: Z27-1620a (možnosti čustvenih zlorab -prepoved izkazovanja ljubezni do svojih matičnih staršev: poudarjanje negativizma)

VPLIV POSAMEZNIKA NA MD/RD:

MD

Odsotnost vpliva: Z23-2018a, Z24-2033 (togost MD v svojem ravnanju/odsotnost motiviranosti za spremembe, potreba po spremembah-potreba po pomoči)

Agresivno vedenje (doma, šola): Z23-2022-E, Z27-1611 (primer - zloraba: kaj so ‘zdravi dotiki’?)

Zelo negativen vpliv: Z27-2052, 2054, Z23- 1529 (težavnost svojega otroštva/ ujetost otroka ‘med štirimi stenami’)

RD

Izziv: Z23-2018b-T (spoznavanje načinov ravnanja v primeru uporništv), Z24-2026, 2027a, Z25-2038a (izziv-drugačnost, nepoznano), 2046, Z27-2053c (sprejem, učenje ravnanja z otrokovo ‘opremo’), Z28-2064 (preizkušnje)

Razvoj medsebojne povezanosti: Z24-2032, Z25-2038b (varnost, smisel medsebojne povezanosti)

Pozitivna drža, spontanost: Z23-2023, Z27-2053 (prinos otrokove edinstvenosti v RD)

Izbruh besa (uničevanje stvari): Z23-2024a

VPLIV MD NA RD(OBRATNO):

Pozitiven vpliv: Z26-2043 (RD na MD), 2044 (vključevanje matičnih staršev v vzgojo iz strani rejnikov -zavedanje pomena vloge matičnih staršev v življenju otroka), 2045a (pridobitev novih spoznanj matičnih staršev -iz strani rejnikov), Z28-2062 (medsebojno sodelovanje =krepitev DO MD), Z25-2074 (pomen sodelovanja -skupnega iskanje rešitev - za dobro, korist otroka), 1803, Z27-1874 (pomen sodelovanja), Z26-1947b (ni lastitve otrok, odprt, jasen partnerski odnos (odsotnost prekrivanja - skrivnosti)

Negativen vpliv: Z27-1620a (boj med RD/MD -ni v otrokovo korist)

2. Kdo so po vašem mnenju 'pomembni drugi', ki vplivajo na otroka? Kdo je po vaše mnenju bil/je t.i. "pozitiven lik" v življenju otroka?

Rejniški starši: Z22-2066, Z23-2067-T, 2068-E, Z26-2077, AO-2078, Z28-2082, 2083 (pogosto prvo mesto, varnost, vzor, možnost napredovanja, identifikacije, opora)

Socialna mreža rejnikov: Z22-2066, Z23-2069 (sestra rejnice, partner sestre, teta), 25-2072 (stari starši), Z27-2079

MD: Z26-2077, Z28-2081a

Prijatelji, vrstniki - sošolci: Z27-2079, Z28-2081a

Biološki otroci rejnikov: Z25-2072

Drugi otroci z izkušnjo rejništva: Z25-2072

CSD, druge institucije: Z25-2072

Starši, učitelji: Z28-2081a

Sosedi: Z28-2081a

IV. VPLIV VZGOJE

1. Kakšna je za vas "ustrezna" vzgoja otroka?

Jasnost vzgoje: Z23-2088 (postavljenih meja), Z25-2092 (predvidljiva vzgoja -nagrade/sankcije-kazni), 2094, Z28-2105, 2106, 2107 (spoštovanje postavljenih mej), Z27-2125a

Otrok kot oseba zase (razvoj na svoj način): Z22-2084, 2085 (otrokovo iskreno izražanje lastnih čustev), Z23-2087 (čutiti otroka), Z25-2096 (delo z otrokom za otroka, ne namesto otroka za otroka)

Upoštevanje otrokovih interesov: Z22-2084, Z23-2087

Zgled: Z24-2090, Z27-2124

Osebnostna rast otroka: Z22-2084, Z26-2097 (samostojnost, zmožnost skrbi zase, komunikativnost)

Spoznanje pomena skritih stvari, sprejemanje različnih ljudi: Z22-2084, Z23-2087

Ustvarjen prostor za 'drugačnost' otroka: Z22-2084, 2085 (omogočanje preizkušanja otroku -kljub prisotnosti strahu kot odraslega, ki za otroka), Z23-2087 (zavedanje drugačnosti/edinstvenosti otroka)

Dojemanje realnega sveta: Z22-2084, 2085 (zmožnost ločitve med primernimi/nepriemernimi situacijami, možnost pogleda v svet

Razvoj vednosti možnih sprememb, priprava na vnos sprememb: Z22-2084

Opuščanje samoumevnosti: Z22-2084

Zmožnost ločitve med prijatelji in znanci: Z22-2084

Velik pomen otrokove pridobitve občutka varnosti, sprejetosti: Z23-2088

Vpliv medsebojnega razumevanja, načina ravnanja: Z24-2091

Stopnjo skladnosti verbalne in neverbalne komunikacije na vzgojo otroka (poudarek pomena učenja samostojnosti, odgovornosti): Z24-2091

Tradicionalna vzgoja (pridobitev delovnih navad - velik pomen): Z26-2098

Sposobnost za reševanje konfliktov (zmožnost soočenja s konfliktom, iskanja načinov za njegovo rešitev): Z26-2099

Avtoritativna vzgoja (odziv na otrokove potrebe, zmožnost postavljanja mej, pomiritve, zaščite): Z27-2100

Demokratska vzgoja: Z28-2101(enakost, svoboda, odgovornost)

2. Kako menite, da je način vzgoje v rejniški in matični družini vplival na otroka na osebni ravni (na otrokov pogled na življenje, na način spoprijemanja z vsakdanjimi življenjskimi izzivi)?

MD

Odsotnost zadovoljitve otrokovih osnovnih potreb: Z23-2111, 2112 (odsotnost reda, discipline), Z25-2119a

Otrok začne nepomembnim stvarjem dajati pretirano veljavo (izvor: ponotranjenje v MD): Z24-2116

Ukoreninjenost vzorcev: Z24-2117b, Z28-2132, 2135

Velik vpliv: Z26-2121, 2122, Z28-2127, 2128

RD

Začetek zavedanja mogočih sprememb: Z22-2108b, Z26-2123, Z28-2129

Struktura, možnost izražanja lastnih čustev, priložnost za izgradnjo osebnosti: Z23-2113, Z24-2117a, Z25-2119b

Velik vpliv: Z26-2121, 2122, Z28-2127, 2128

Soočenje z obstoječo življenjsko situacijo: Z22-2108a

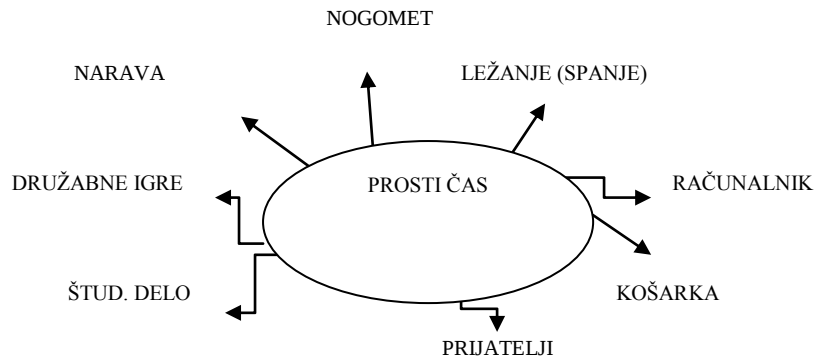
Okrepitev močnih področij otroka (spodbude): Z22-2108b

Soočanje s težavami, iskanje rešitev: Z23-2114

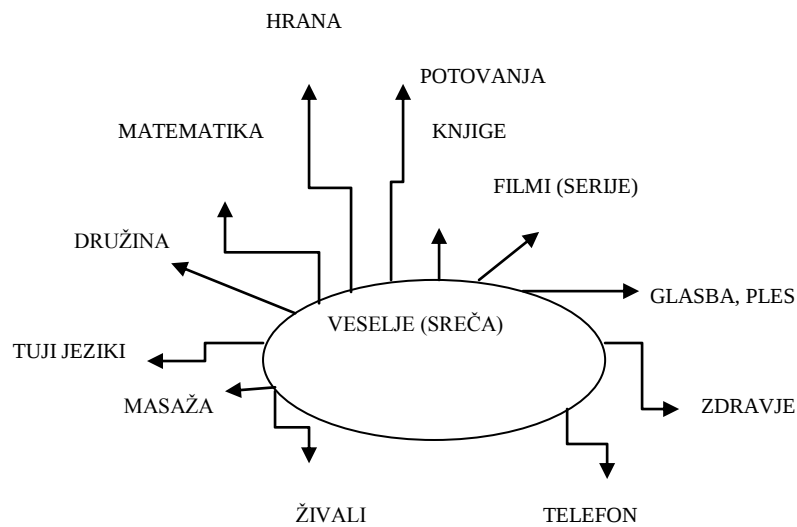
Otrokova osvojitve vrednot (vztrajnost, trdno delo, nagrada, boljša samopodoba): Z28-2131

12.2.3. Odnosno kodiranje

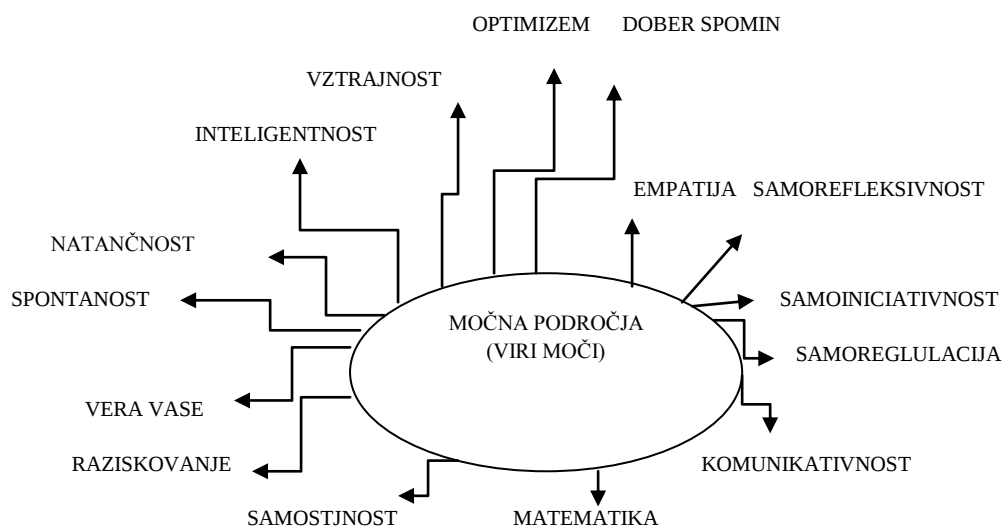
1.

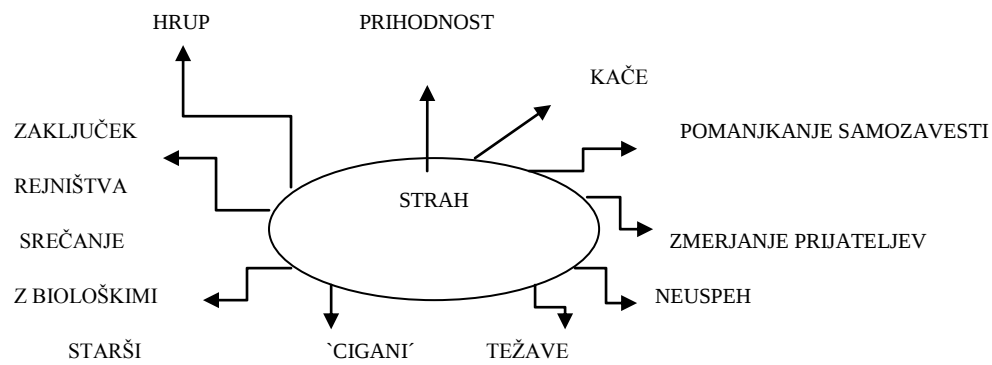
2.

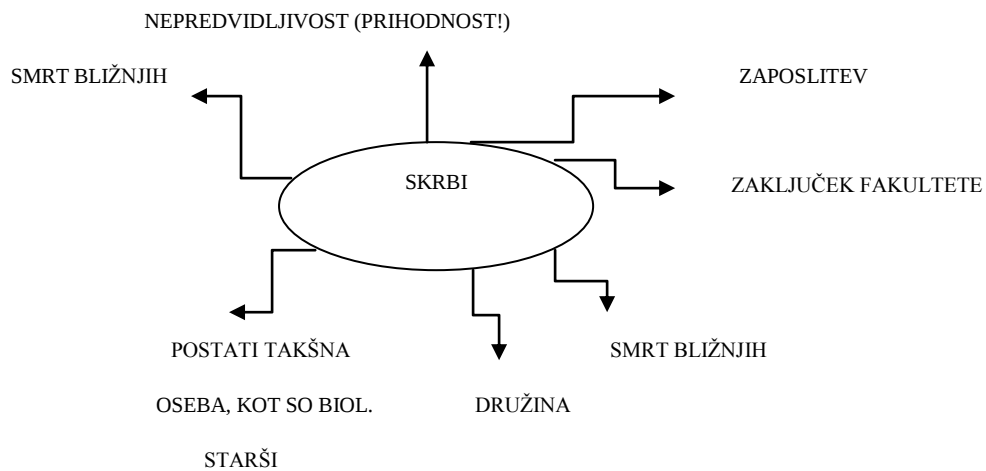
3.

4.

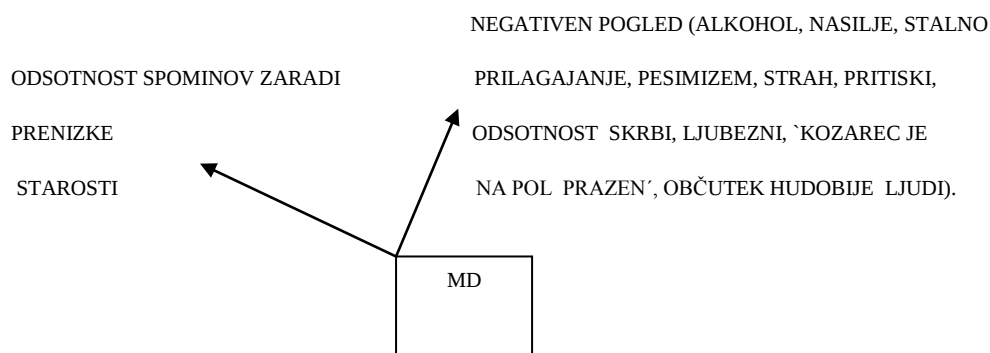

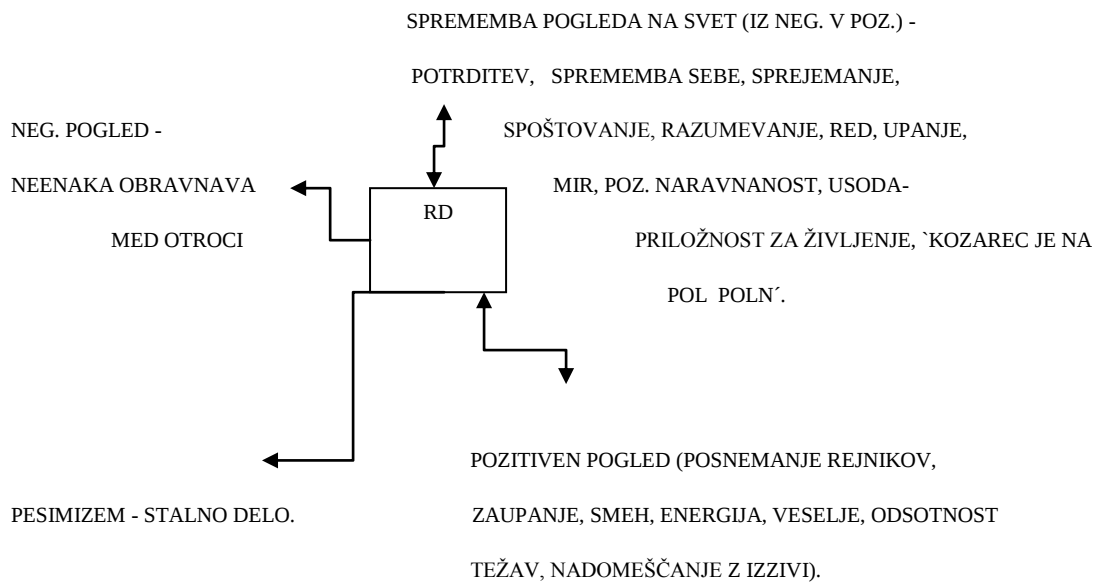
5.

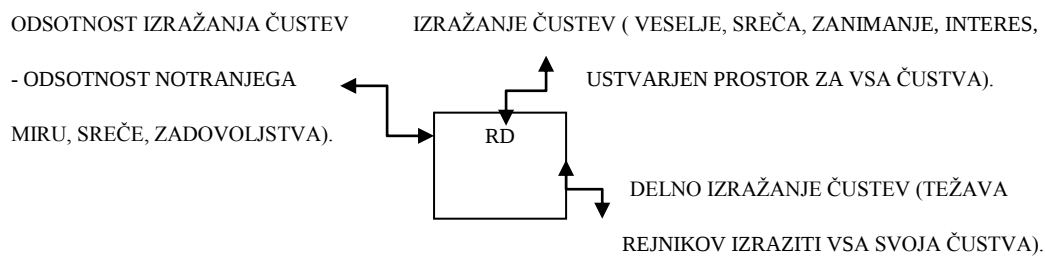
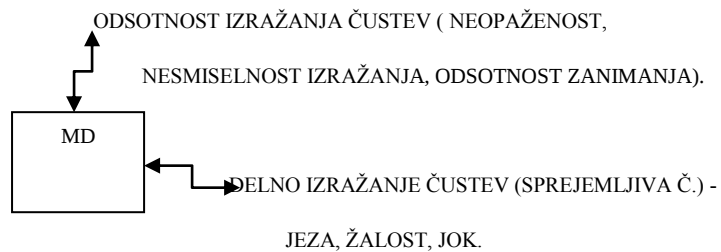
6. Pokazatelji odpornosti otroka po Southwick in Charney (2012):

- pozitivni pogled na svet

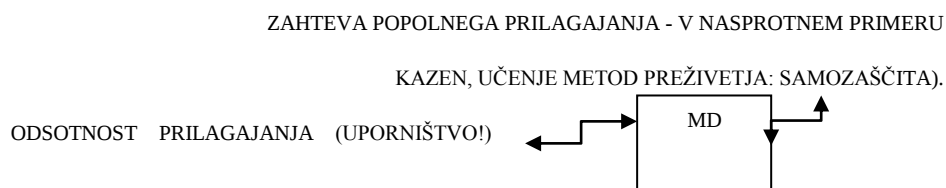

- fleksibilnost pri načinu ravnanja z lastnimi čustvi:

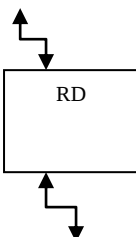
- prilagodljivost življenjskim situacijam in njihovo sprejemanje:

POPOLNO PRILAGAJANJE (OTROCI KOT KOPRIVE,

IZČRPAJE 'ZANJE' NAJBOLJŠIH

MOŽNOSTI).

IZKUŠNJA REJNŠTVA - ZAHTEVA PO PRIL.,

SPOSOBNOST VZETI TO KAR JIM PRIPADA,

DELNO PRILAGAJANJE (V ODVISNOSTI OD

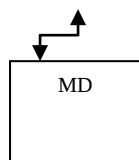
STAROSTI, ZRELOSTI, VPLIVA OSEBNOSTNIH LASTNOSTI, UPORNIŠTVO: PREPUŠČENOST OTROK SAMIM SEBI).

- altruizem (nesebičnost, občutek za pomoč drugim):

ODSOTNOST ALTRUIZMA (POPOLNA EGOCENTRIČNOST,

POSLEDICA NOTRANJNH BOJEV, NEZMOŽNOST POMOČI

DRUGEMU).

PRISOTNOST ALTRUIZMA

(LE POMOČ MATIČNIM STARŠEM

POMOČ, Vendar DVOM O SMISLU POMOČI).

DELNI ALTRUIZEM

('MEDIUM', V ODVISNOSTI OD

OSEBE, SITUACIJE POMOČI,

URAVNOTEŽENOST MED SKRBJO

ZASE IN SKRBJO ZA DRUGE, ŽELJA PO POMOČI, Vendar POSTAVITEV SEBE PRED DRUGIMI).

PRISOTNOST ALTRUIZMA (RAZVOJ EMPATIJE S

PRIHODOM V RD, REJNIKI KOT VZOR).

- motiviranost za spremembe:

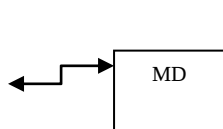
ODSOTNOST MOTIVACIJE

(VSAKDANJIK,

NEVEDNOST

ZA OBSTOJ SPREMEMB,

NEPREPOZNAVANOST, NESPODBUJENOST OTROK).

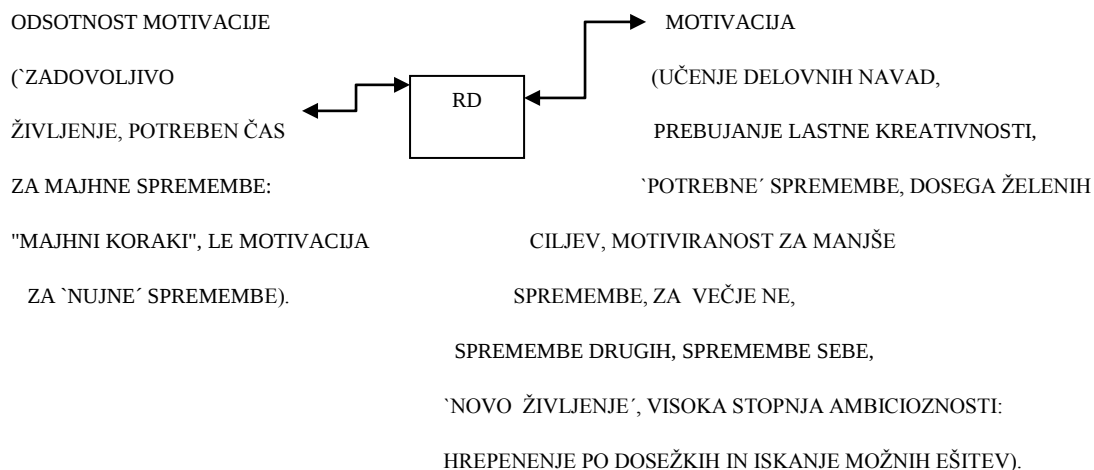

MOTIVACIJA

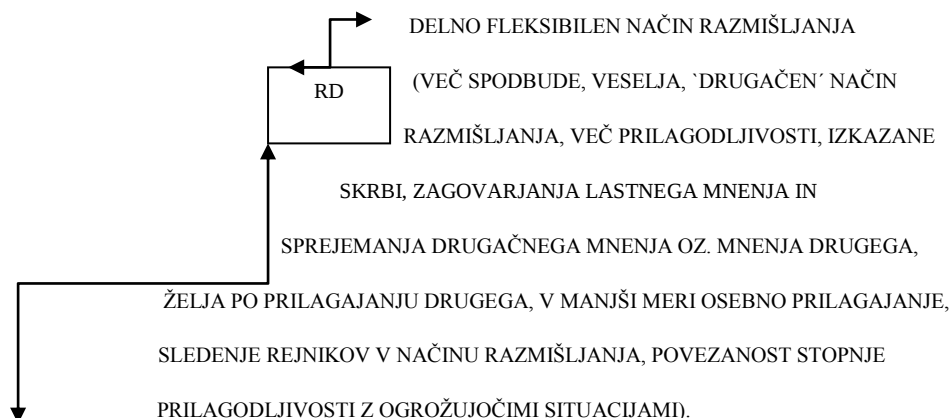
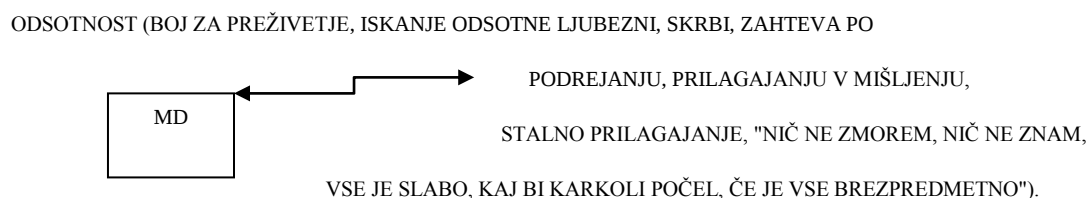
(ŽELJA PO DRUGI DRUŽINI,

ODSOTNOST PREPIROV

MED MAT. STARŠI).

- fleksibilen način razmišljanja:

FLEKSIBILEN NAČIN RAZMIŠLJANJA (ČAS ZA RAZMISLEK: REAKCIJA = SLEDENJE NAUČENEMU, NI ČASA ZA RAZMISLEK: RAKCIJA = INSTINKTIVNA REAKCIJA PO GENSKEM ZAPISU, JASNOST IZRAŽANJA, FLEKSIBILNOST GLEDE RAZMIŠLJANJA DRUGIH, SPREJEMANJE IN UPOŠTEVANJE MNENJA DRUGIH, "ZMOREM, VSE JE MOGOČE", VZGOJA SPREJEMANJA DRUGAČNOSTI, ZAUPANJA VASE, RAZVOJ SPOSOBNOSTI PREDVIDEVANJA, ODSOTNOST SLEDENJE: SPOSOBNOST POSTAVITVE ZASE, OČ, ZMOŽNOST ŽIVLJENJA MED IN Z DVEMA DRUŽINAMA, `ODPRTOST OTROK`: VPLIV SKUPNIH POTOVANJ, IZLETOV, SLEDENJE REJNIKOV IN STR. DELAVCEV OTROKOM IN IZHAJANJE IZ NJIH SAMIH).

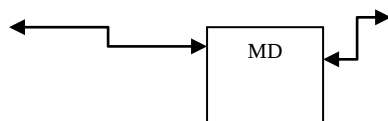
- iskanje življenjskega smisla:

ŽIV. SMISEL

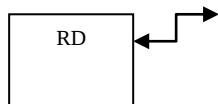
(VERA V BOGA,
UPANJE NA BOLJŠE,

EDIN SMISEL: DELO OD JUTRA DO VEČERA).

ODSOTNOST ŽIV. SMISLA

ŽIV. SMISEL (SPOZNAVANJE KDO JE, USPEHI, POUK, POUČENJE, ZMOŽNOSTI, VIROV,

VERA V BOGA, POMEN PRISPEVKA K ZNANOSTI,
ZAKLJUČEK ŠOLANJA, ZAPOSLOVANJE; DOKAZOVANJE

USPEHA SEBI, OSAMOSVOJITEV, STATUS V DRUŽBI: DOBRO POČUTJE, ZABAVA, NOGOMET, REJNISTVO, FIZ.
IZGLED, POTOVANJA).

- humor:

PRISOTNOST HUMORJA

(OSEBNA ODLOČITEV
VNOSA
HUMORJA

V SVOJE ŽIVLJENJE: V ODNOSU DO SEBE,

HUDOMUŠEN HUMOR, UMOR V OBLIKI ZASMEHOVANJA DRUGEGA,

PONIŽEVANJA).

ODSOTNOST HUMORJA

(LE V DRUŽBI PRIJATELJEV, ZAHTEVA PO RESNOSTI,
ODGOVORNOSTI, VESELJE IN ZADOVOLJSTVO
KOT TABU TEMA).

ODSOTNOST HUMORJA

(OBČUTEK
SRAMU, ODSOTNOST
SPOSOBNOSTI SVOJO SIT.

ZADRŽANOST, JEZA, ŽALOST, SRD).

DELNA PRISOTNOST HUMORJA (RESNOST,
ODGOVORNOST, SARKAZEM,
VNOS HUMORJA V ODNOSU DO SEBE,,

POVEZANOST S KARAKTERJEM, ČUSTVENO

ZRELOSTJO, NEZMOŽNOST POHECATI SE IZ SVOJIH -

PRISOTNOST HUMORJA

(ČRNI HUMOR, SKOZI NEV. KOM., HUDOMUŠEN-
IRONIČEN HUMOR, SARKAZEM, PROVOKACIJA,
PREIZKUŠANJE).

NEPRIJETNIH SITUACIJ).

- kongruentna komunikacija:

ODSOTNOST PRILOŽNOSTI

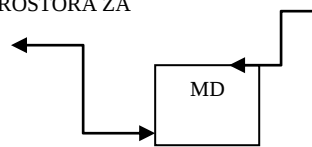
IZRAŽANJA (POTLAČITEV, STALEN NASMEH KOT

DELNO IZRAŽANJE

OBRAMBNI MEHANIZEM, ZANIKANJE, SRAM,

(ČUSTVENI IZBRUHI, KOM., PRILAGAJANJU, NI PROSTORA ZA IZRAŽANJE SEBE).

LE IZRAŽANJE JEZE, NIČNOST KOMUNIKACIJE, NEJASNOST SLEDENJE ZAHTEVAM, ZAHTEVA PO ZAHTEVAH, PRIČAKOVANJA DRUGIH SO V OSPREDJU).

ODSOTNOST IZRAŽANJA

(POTLAČITEV).

DELNO IZRAŽANJE

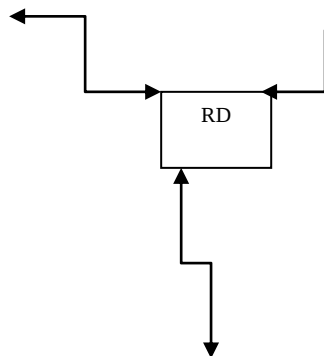
(V ODVISNOSTI OD SITUACIJE, VREDNOT, NORM,

NEPOVEZANOST REALNEGA MIŠLJENJA IN DEJANSKIH

MISLI, ZADRŽANOST, REDKOBESEDNOST,

NI ZAHTEV PO GOVORU O TEM, KAR

POVZROČA STISKO OTROKU).

IZRAŽANJE(SPODBUDA, OPORA K IZRAŽANJU SEBE: VAREN

PROSTOR, SKOZI GOVOR V 2. OSEBI: PREPOZNAVANJE

IZ STRANI REJNIKOV, PRIDOBITEV GLASU OTROKA,

ODPRTA, JASNA KOMUNIKACIJA, VPLIV OSEBNOSTI

OTROKA).

7.

PRESEGANJE STRAHOV IZ MD

VEČ PROSTORA ZASE

SKRBNJA, LJUBEČA DRUŽINA

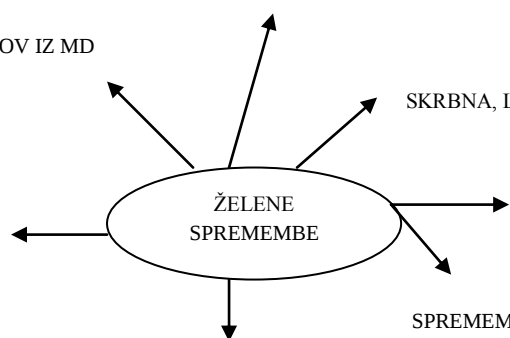
OSAMOSVOJITEV, NEODVISNOST

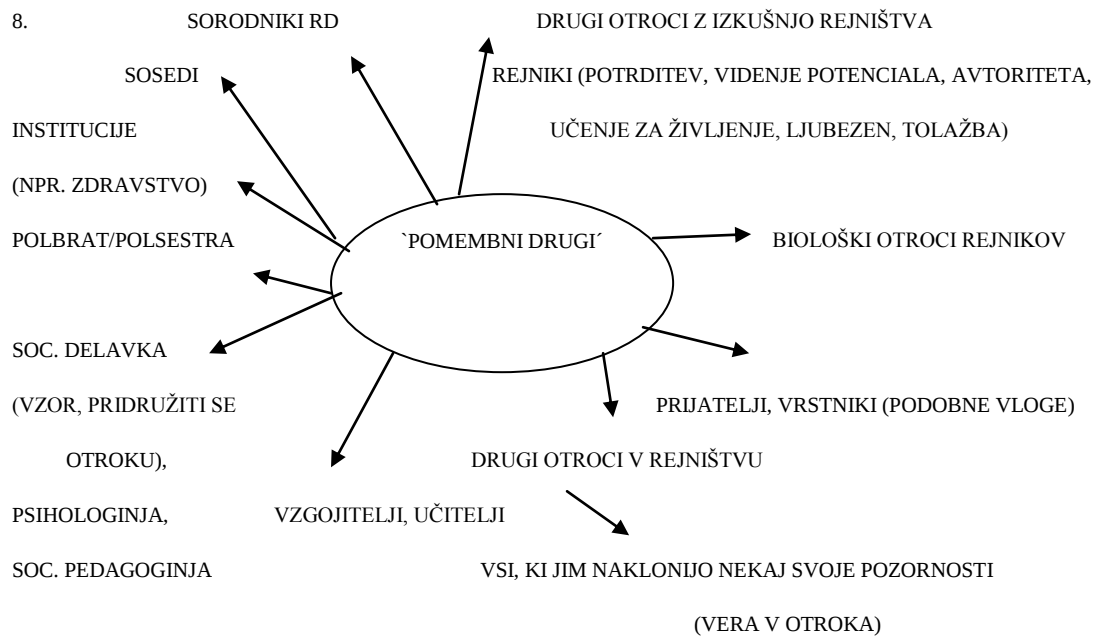
DOLOČENE SPREMEMBE V ŠOLI

SPREMEMBA SEBE - POSTATI 'DRUGAČNA'

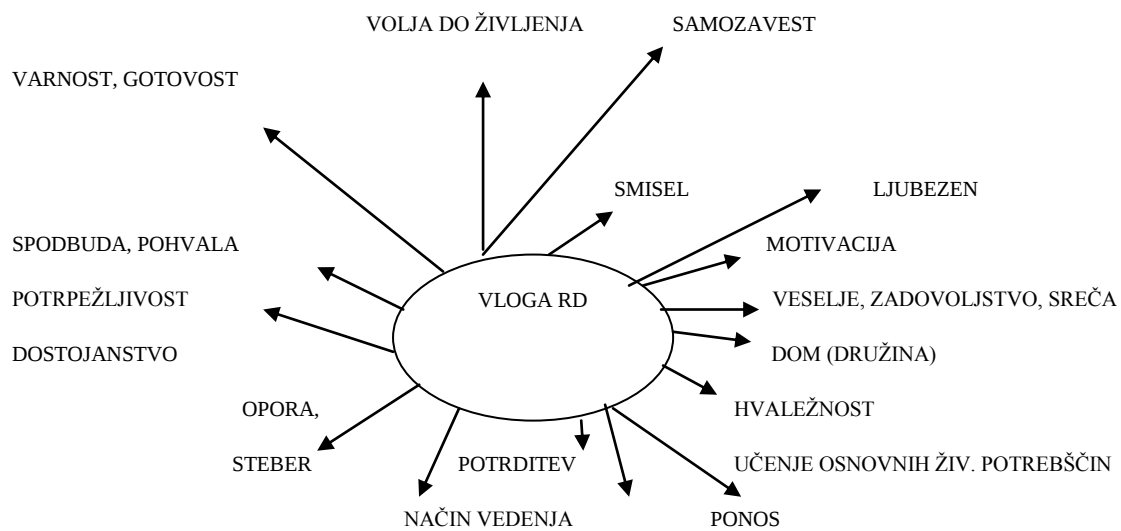
POPOLNA PREKINITEV STIKOV Z MD

OSEBA

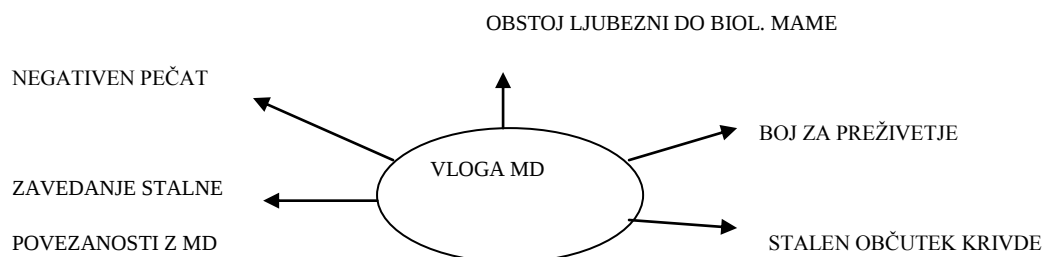

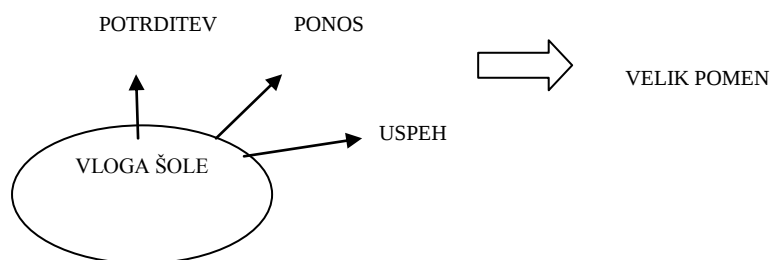
9.a

9.b

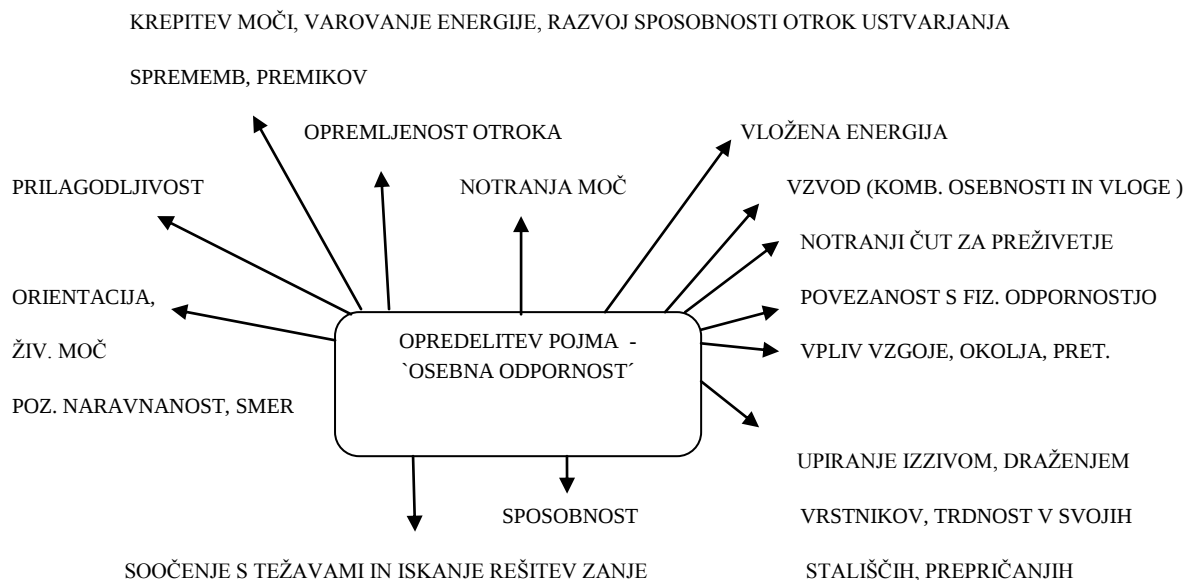
9.c

9.d

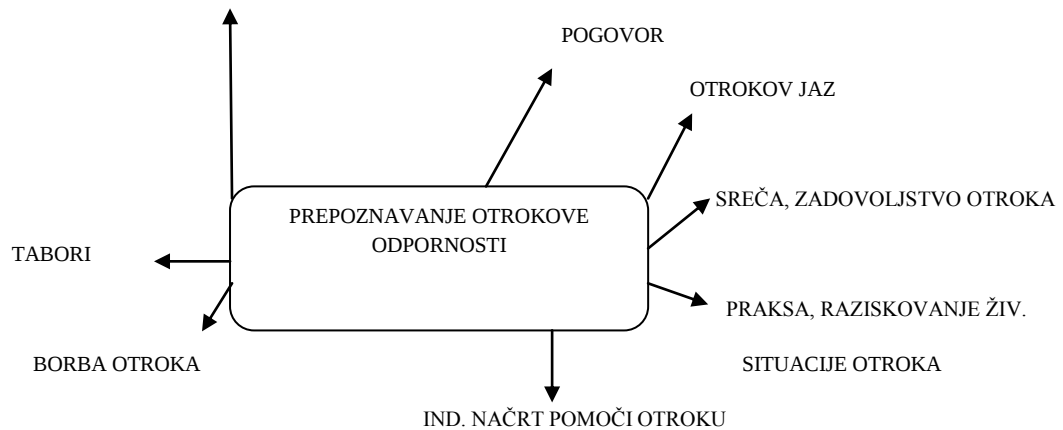

10.

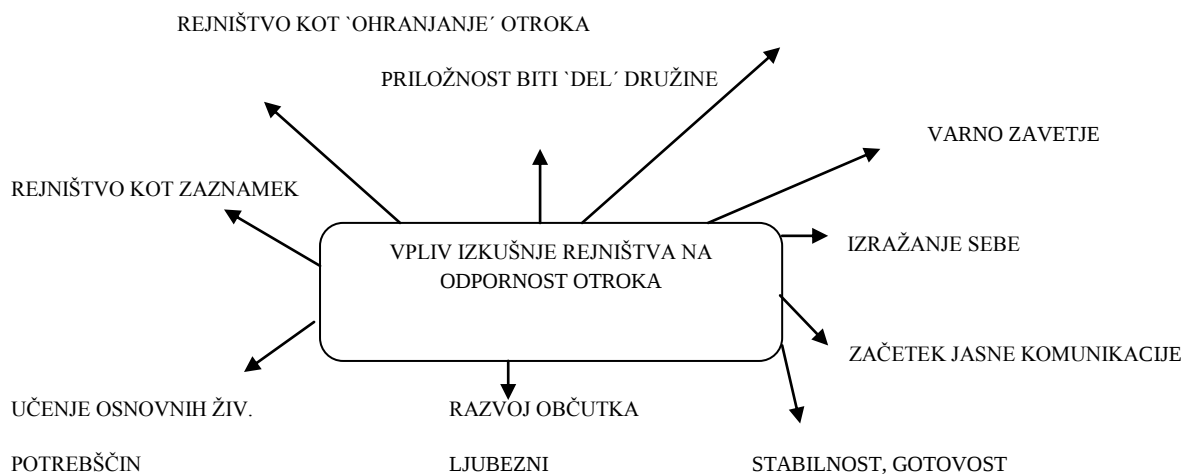
11.

DEJANJA OTROKA (NEV. KOM. - GOVORICA TELES)

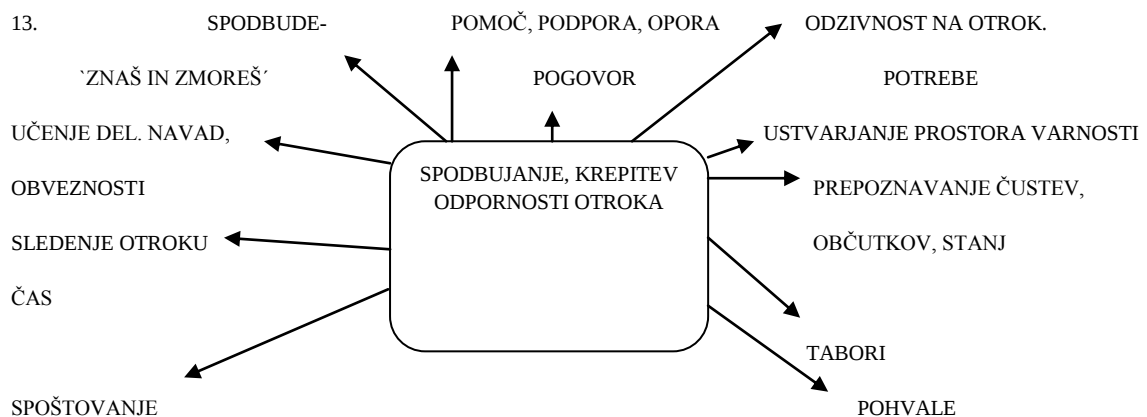
12.

KREPITEV OTROKOVE ODPORNOSTI

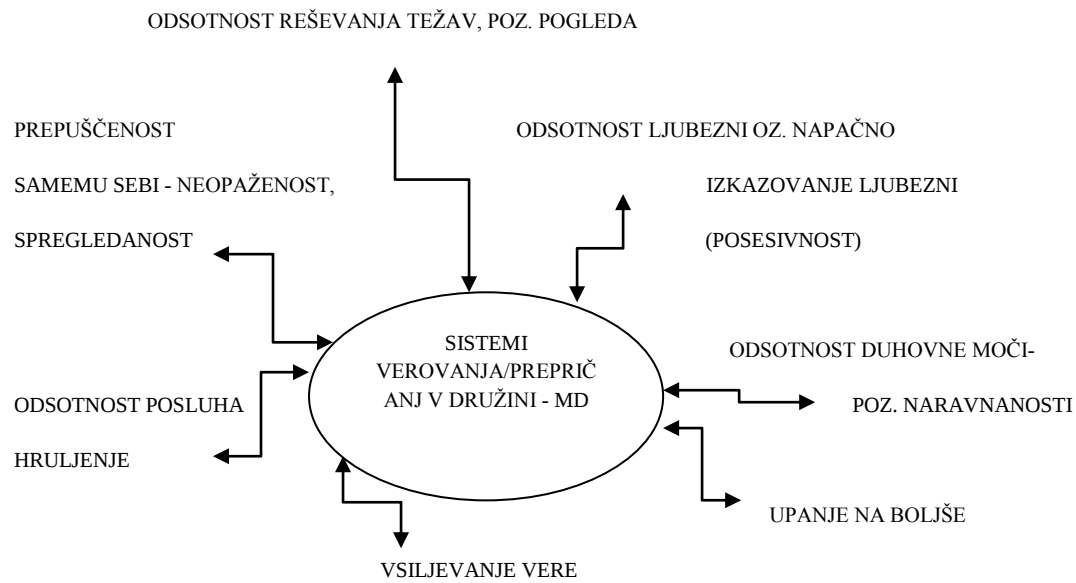

KREPITEV MOČNIH PODROČIJ

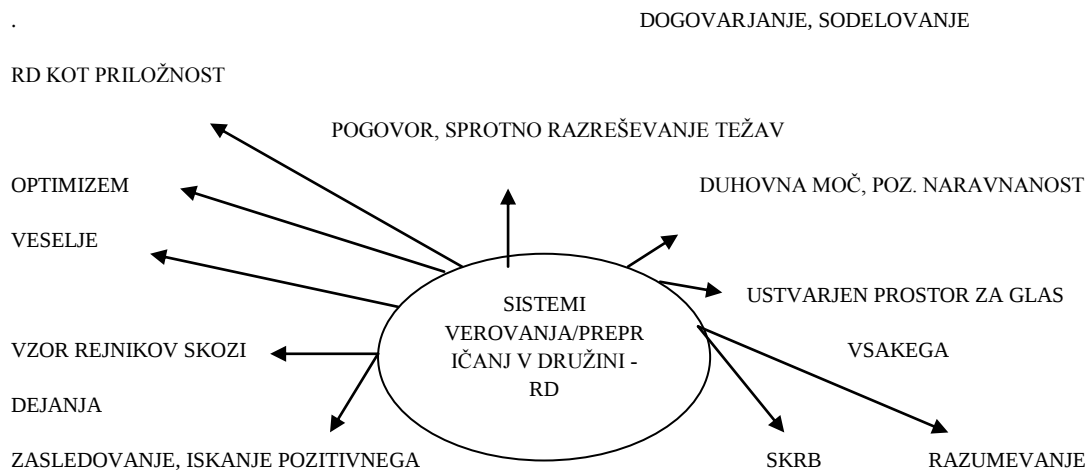
13.

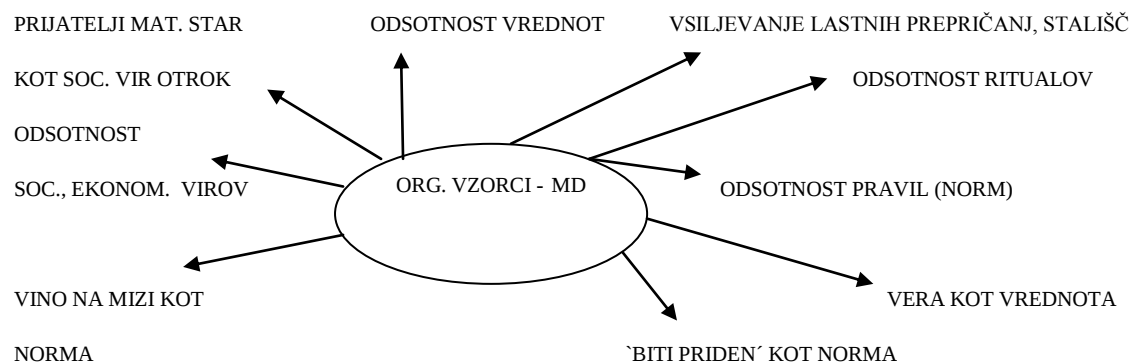
14.

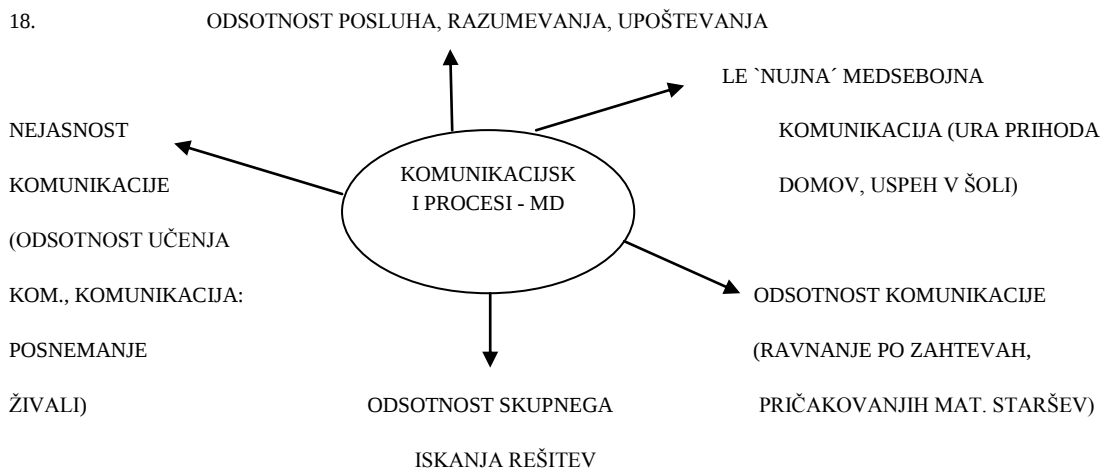
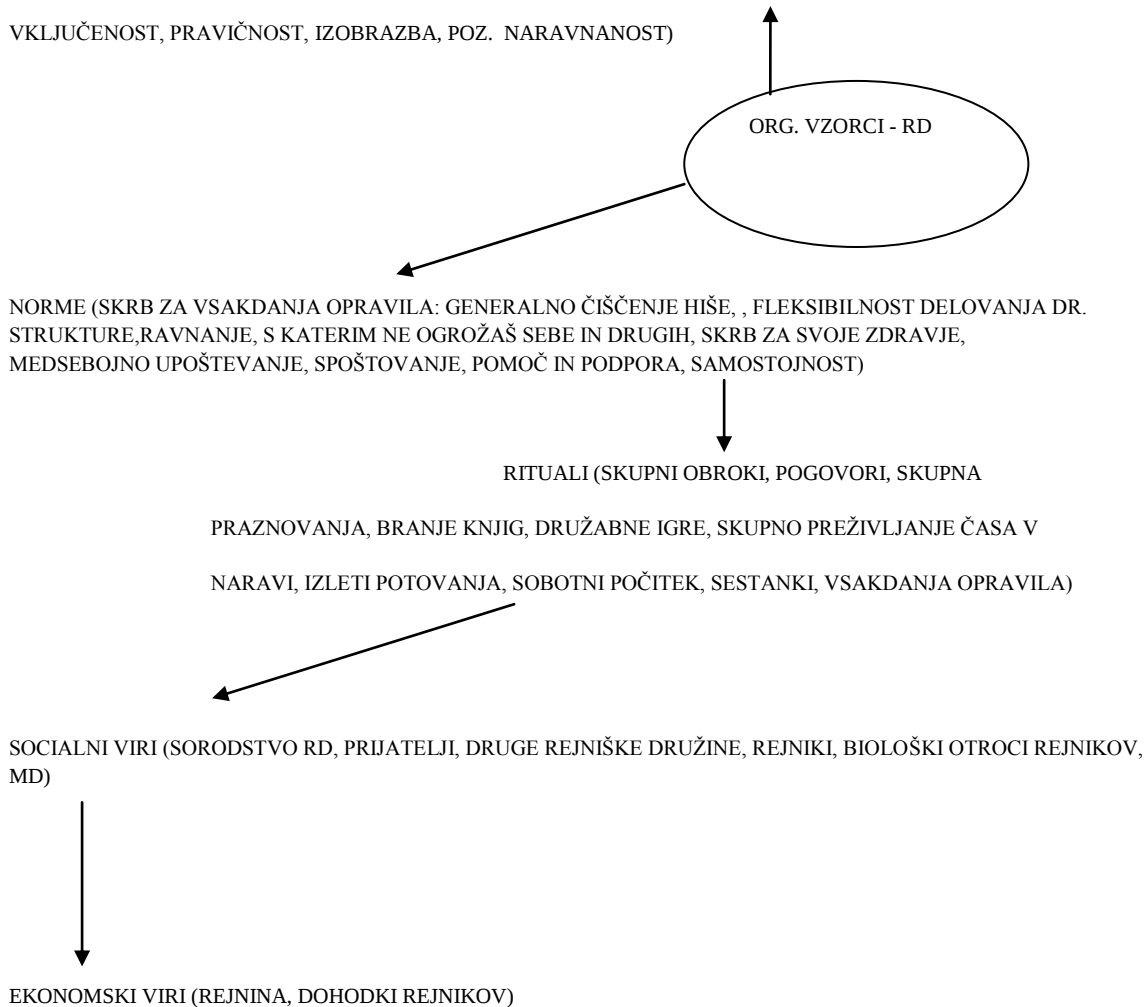
15.

16.

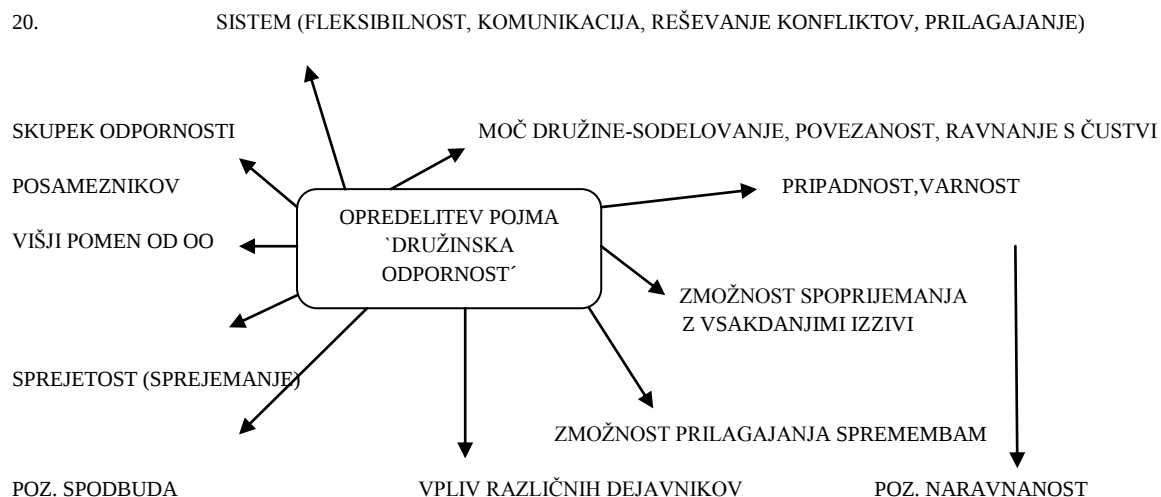
17. VREDNOTE (MEDSEBOJNA POMOČ, PODPORA: POVEZANOST, SPREJEMANJE DRUGAČNOSTI, SPOŠTOVANJE, ZUPANJE, SAMOSTOJNOST, LJUBEZEN, ŠOLA, POŠTENOST, PRIJAZNOST, EMPATIJA, PRIPADNOST BOGU, DRUŽINI, DOSTOJANSTVO, POMOČ SOČLOVEKU, ZAUPANJE, SKROMNOST, PROSTOR ZA GLAS VSAKEGA, UPOŠTEVANJE DOGOVOROV, HRANA, TOPEL DOM, VKLJUČENOST, PRAVIČNOST, IZOBRAZBA, POZ. NARAVNANOST)

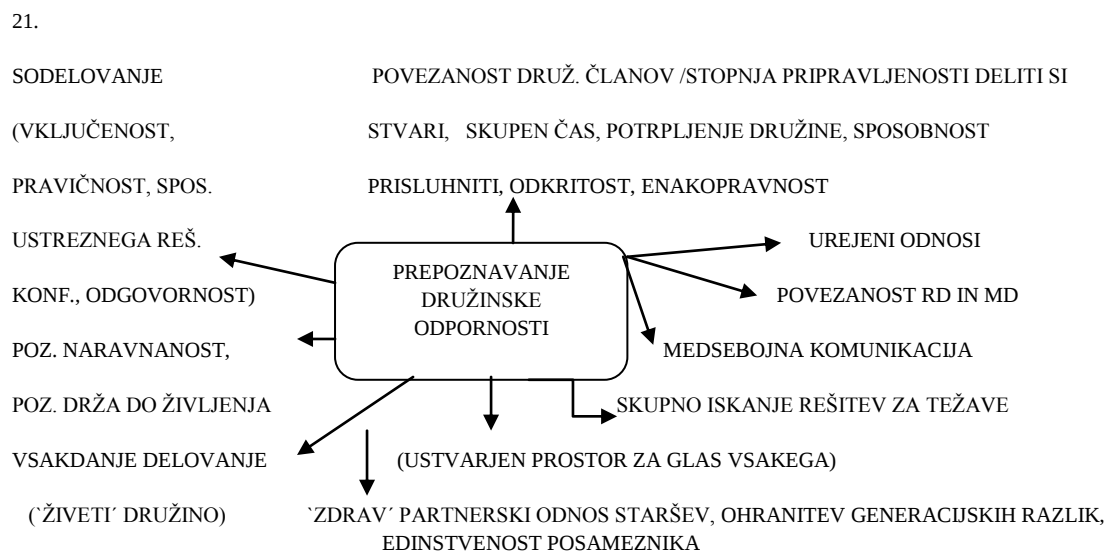
19.

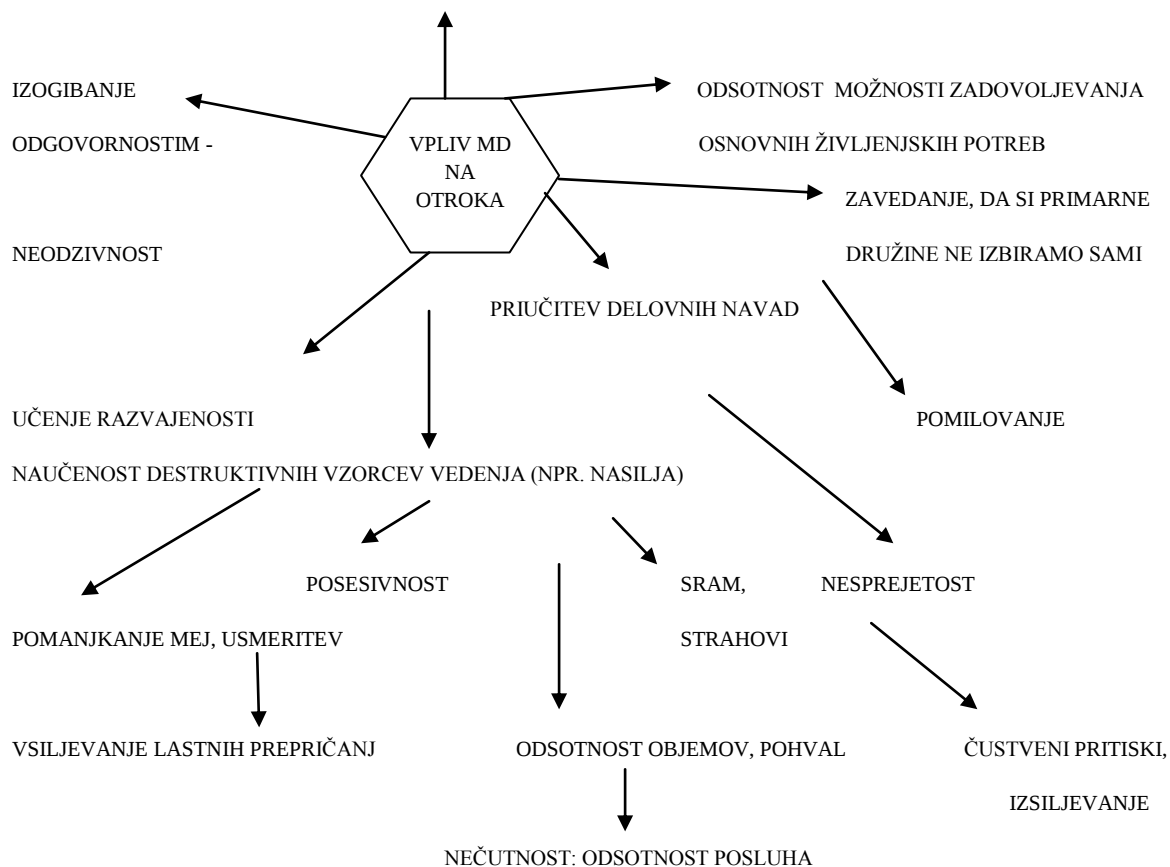
20.

21.

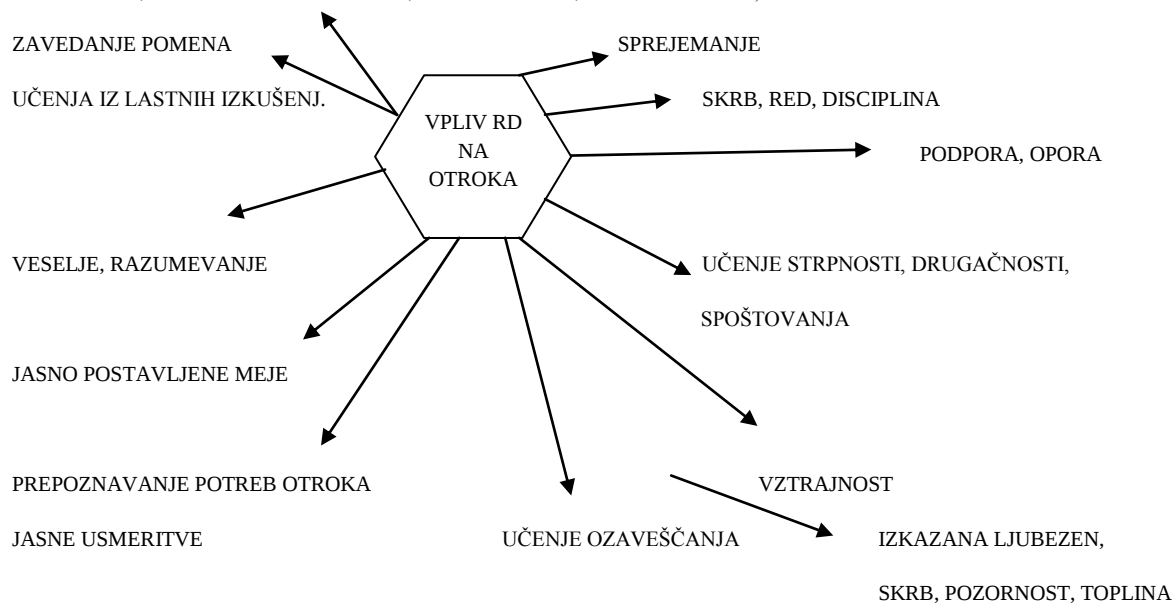

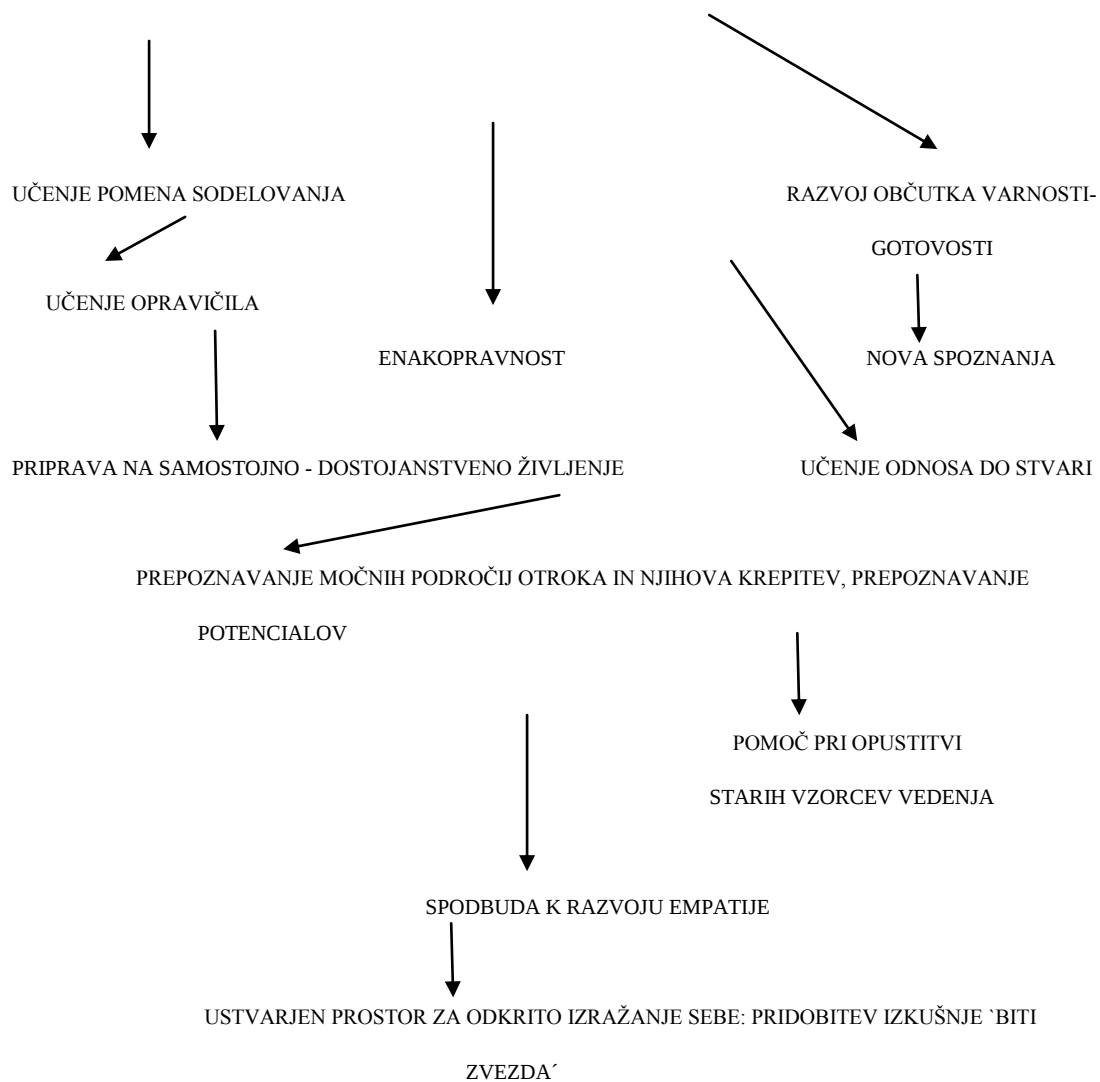
22. NEGATIVEN, DESTRUKTIVEN VPLIV - PRIMANJKLJAJI (STALNO PRILAGAJANJE, ODVZEM MOČI OTROKU, ODSOTNOST SKRBI: NEOPREMLJENOST MAT. STARŠEV, LASTEN BOJ ZA PREŽIVETJE: PREPUŠČENOST SAMEMU SEBI, NEUSTREZNOST VEDENJA, ODSOTNOST NASVETOV)

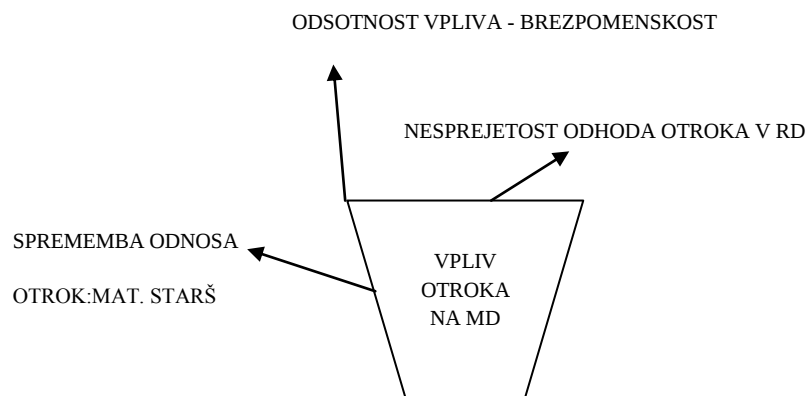
23.

VPLIV NA OBLIKOVANJE OSEBNOSTI OTROKA (POTRDIČEV, KRITIKA, POZ. POGLED NA SVET, VEČ KOMUNIKACIJE, VERA V OTROKA, POMOČ PRI PRESEGANJU SRAMU, STRAHOV IZ MD, PRISVOJITEV ZADOVOLJEVANJA OSNOVNIH ŽIV. POTREB, UČENJE SAMOSTOJNOSTI, NEODVISNOSTI, ODGOVORNOSTI)

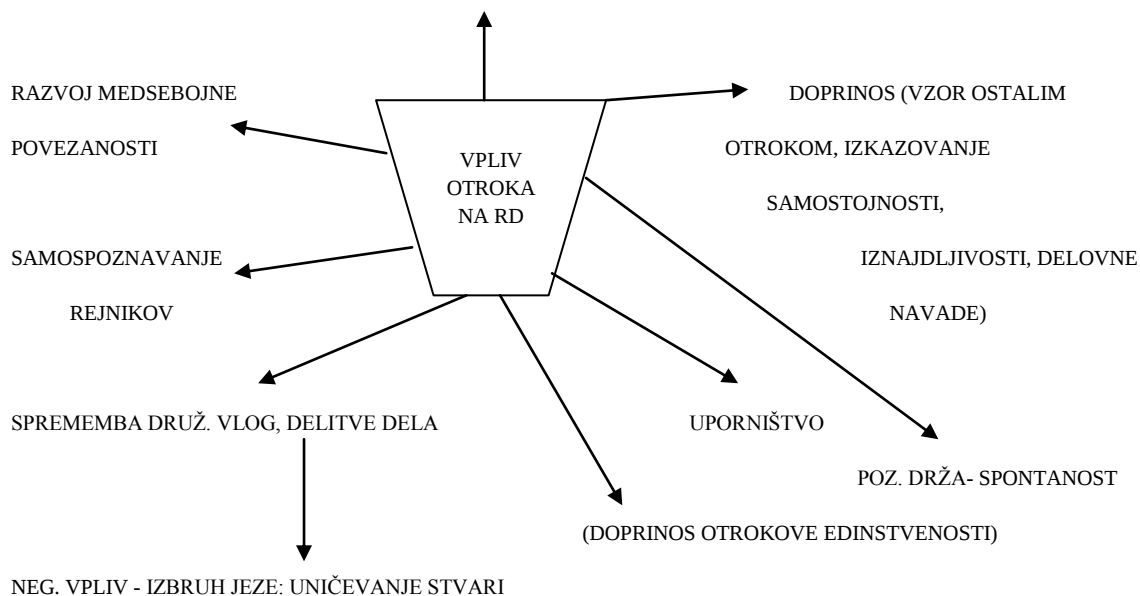

24.

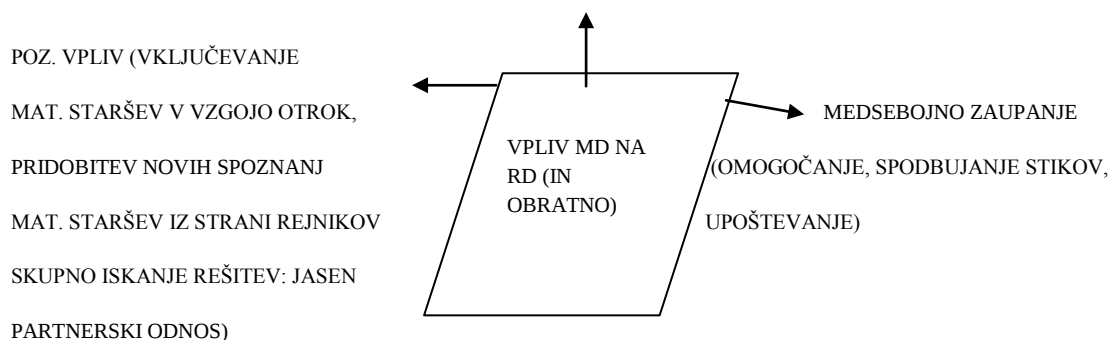
25.

IZZIV (DRUGAČNOST OD BIOLOŠKIH OTROK, IZKAZANA VELIKA POTREBA PO UKVARJANJU Z OTROKOM, TRMA, DRUGAČNOST KULTURE, VELIKO STRAHOV, SRAMU, TEŽAVE Z IZRAŽANJEM SEBE, POGOSTI ČUSTVENI IZBRUHI)

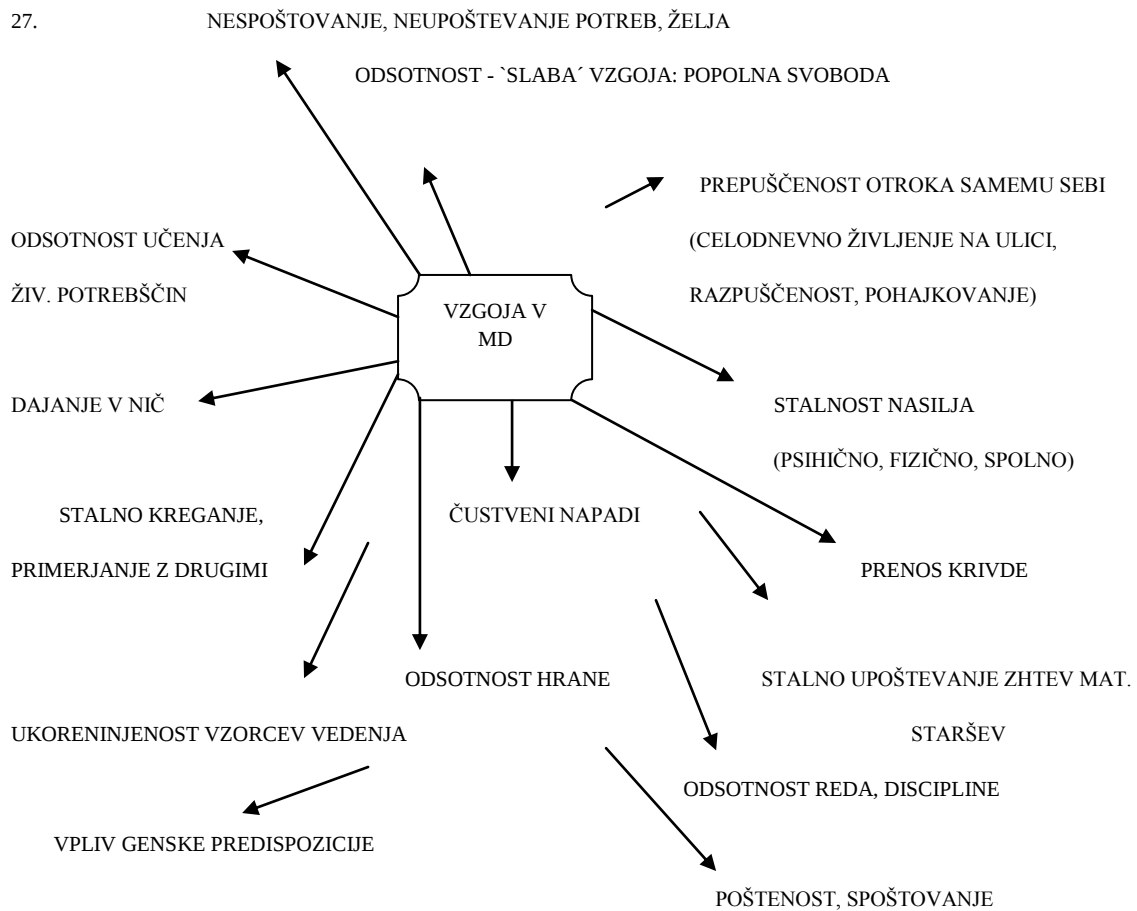

26.

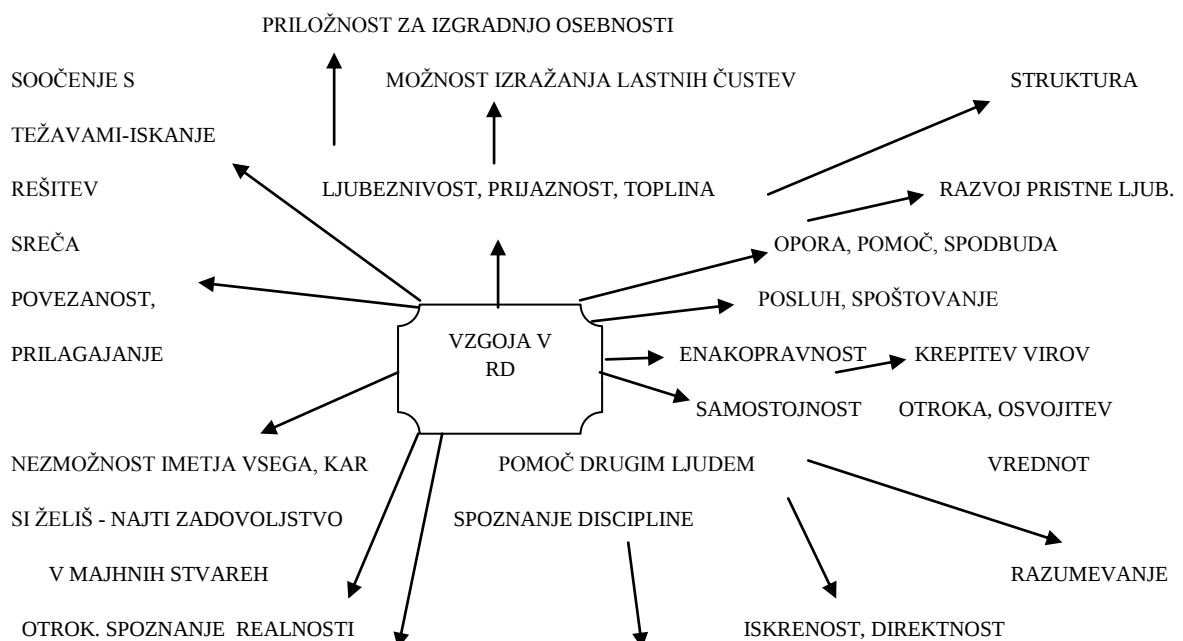
VPLIV MD NA REJNIKE - POVZROČNJE SKRBI

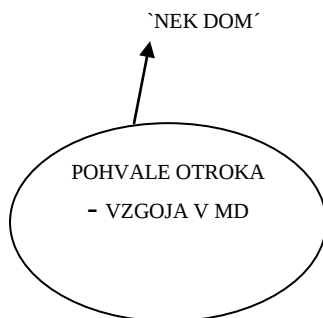
27.

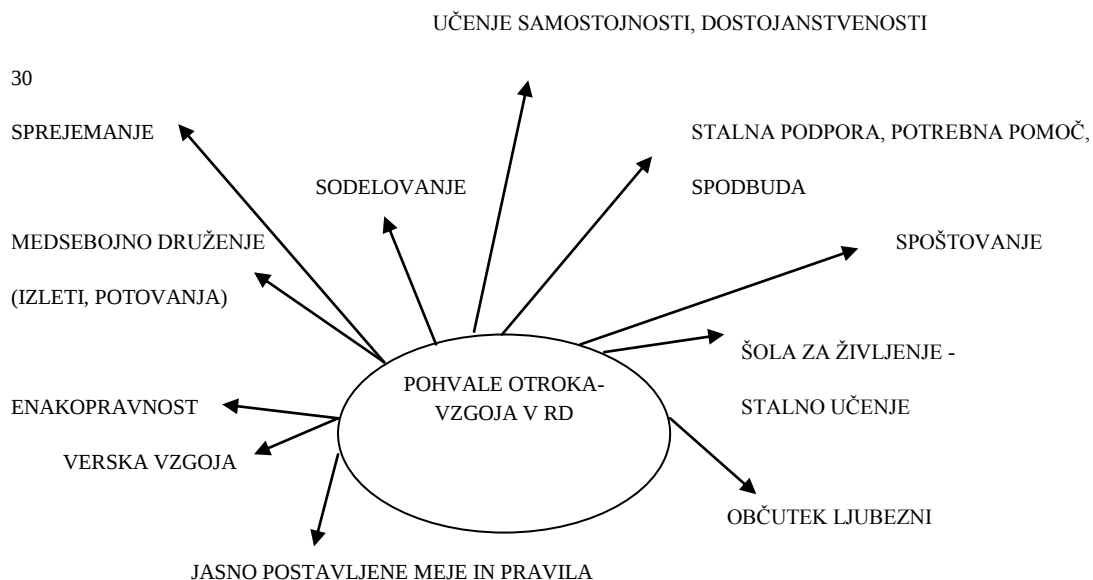
28.

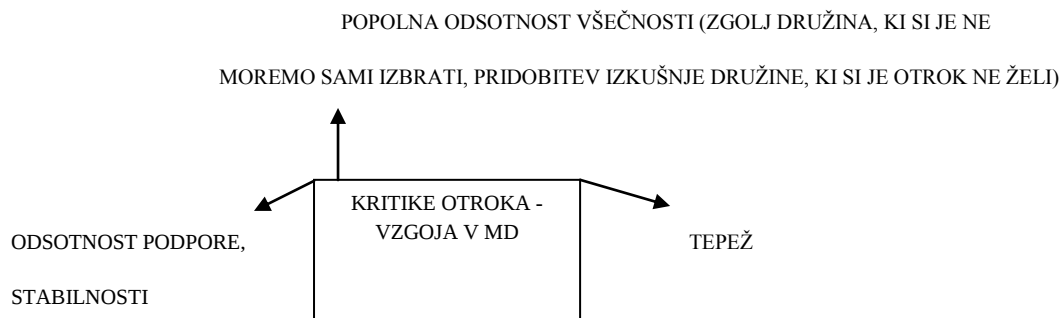
29.

30

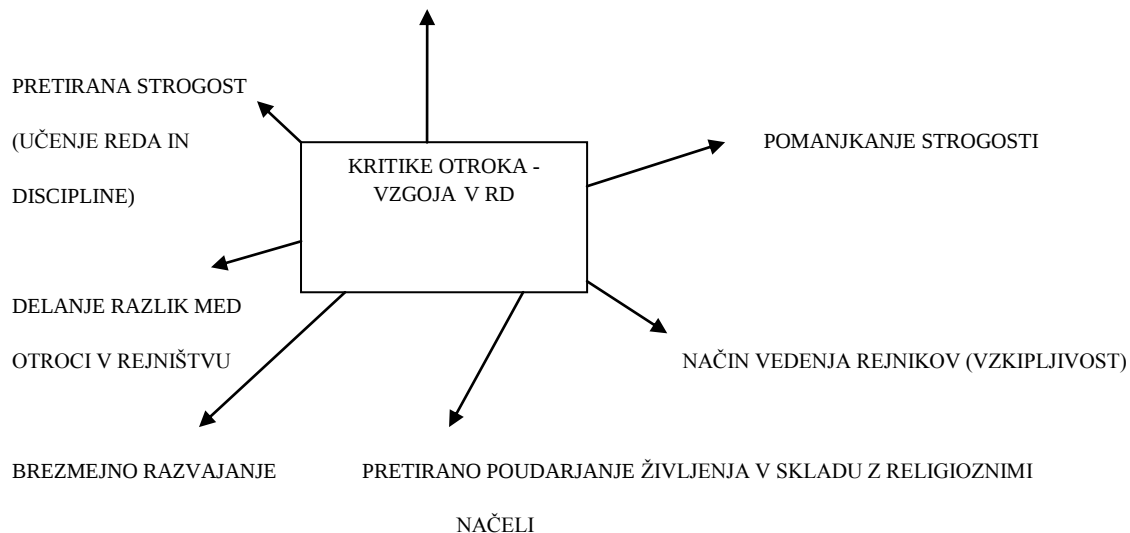

31.

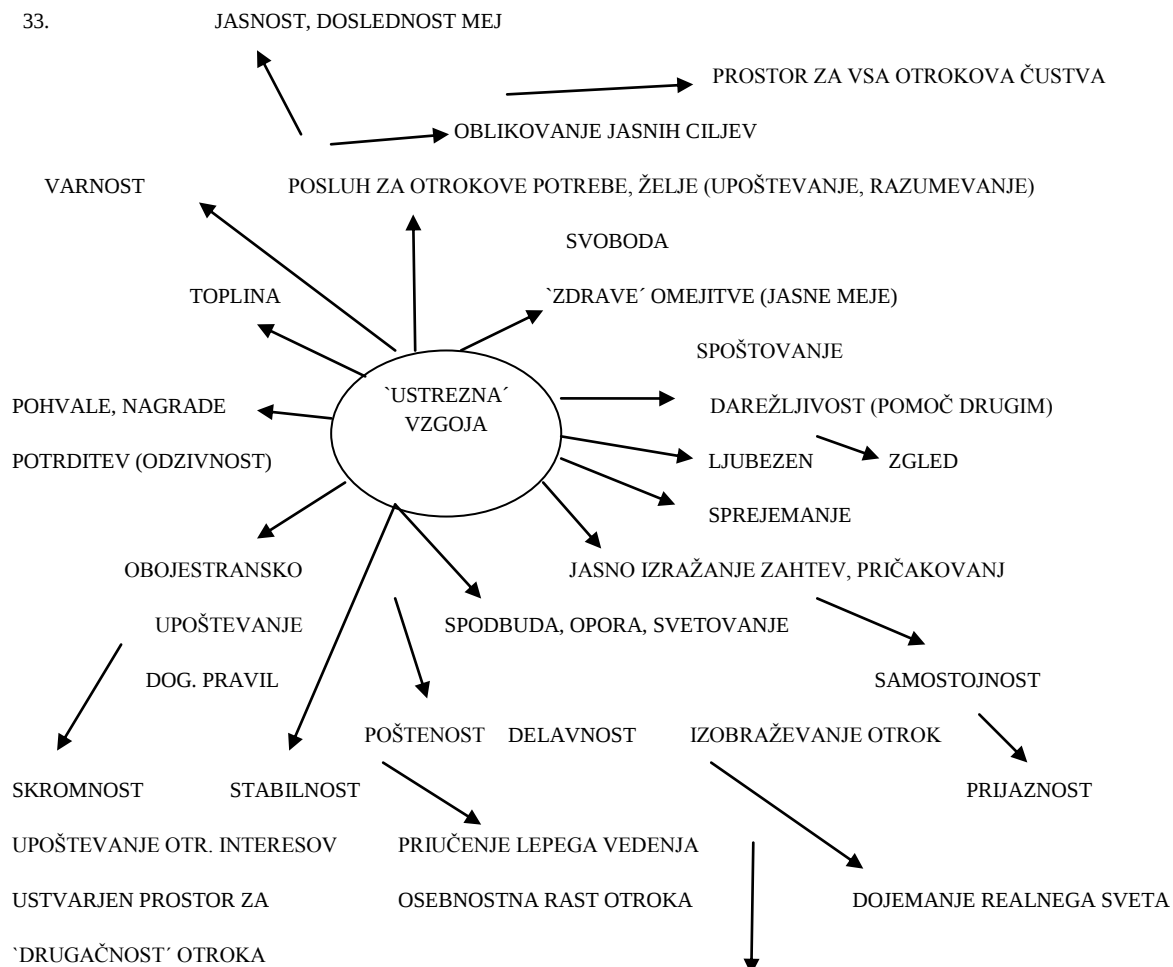

32.

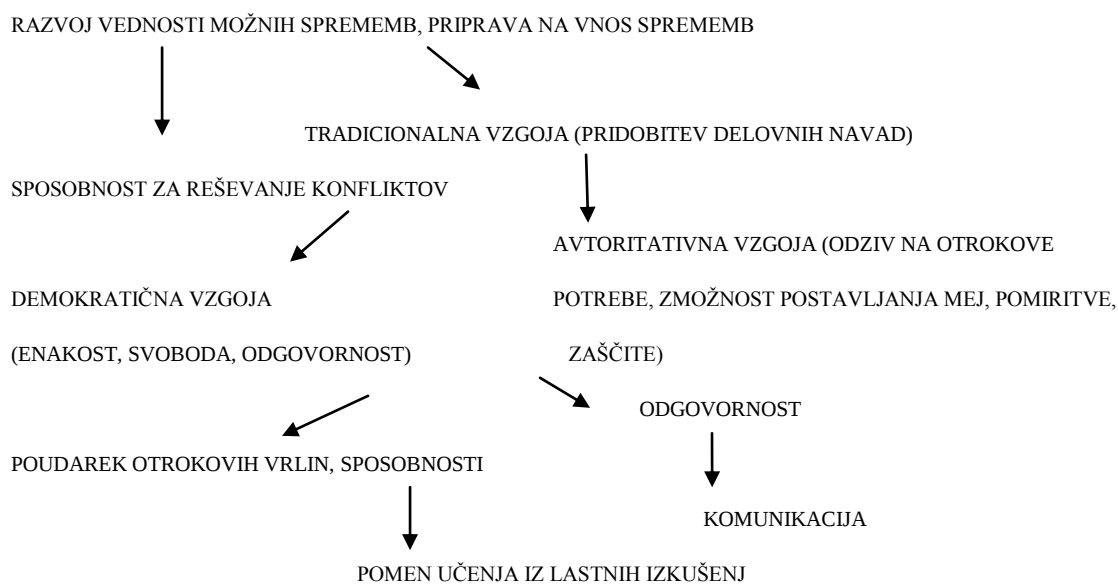
NEZMOŽNOST IZRAZITI VSE SVOJE OBČUTKE, ČUSTVA, 'DRUGAČNO' MNENJE

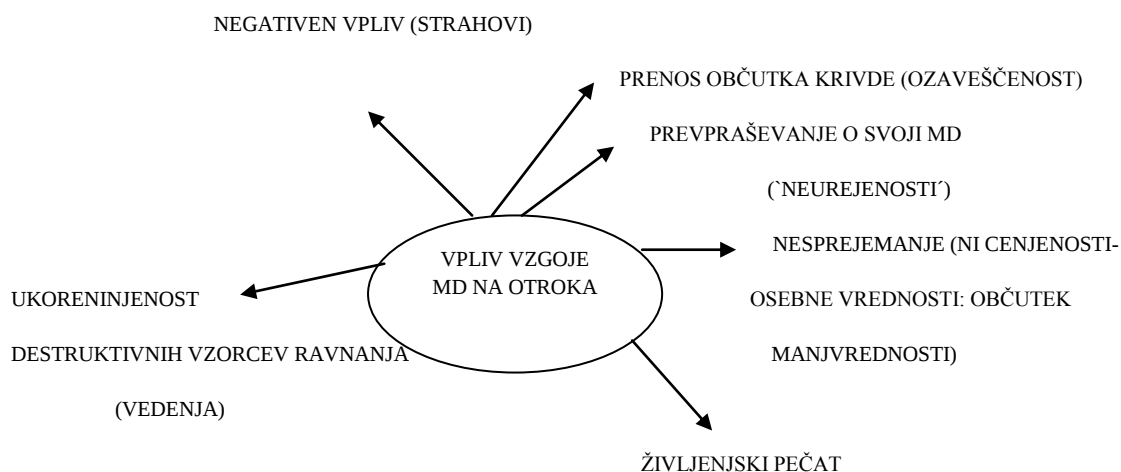
33.

OPUŠČANJE SAMOUMEVNOSTI

34.

35.

